Микола МАРЧЕНКО

ТАМ, ДЕ УТКА З СЕЛЕЗНЕМ ЦІЛУЮТЬСЯ…

Ніжин
2015

УДК 94 (477-51)
ББК 63.3(4Укр=Чер)
М-25

Марченко Микола Полікарпович
М-25 Там, де Утка з Селезнем цілуються: *історико-краєзнавчий нарис.* – Ніжин: ФОП Лук'яненко В.В. ТПК «Орхідея», 2015. – 616 с.
ISBN 978-966-2185-55-3

У книзі розповідається про минуле й сьогодення двох споріднених по духу сіл-сусідів – Охіньки та Пручаї, що на Прилуччині Чернігівського області. Це – своєрідний літопис про покоління людей, які народилися, жили, працювали, любили, створювали сім`ї, мріяли й сперечалися, а разом з усім – ненастанно творили історію неймовірно мальовничого поліського краю, залишаючи свій яскравий чесний слід на землі.

Книга розрахована на широке коло читачів, кому не байдужа історія України.

Видання книги фінансово підтримали депутат Верховної Ради України кількох скликань Володимир Бондаренко, депутат Верховної Ради України восьмого скликання Олег Дмитренко, академік Микола Макаренко, СТОВ "Дружба-Нова", вчителі Ніна Денисенко й Ольга Марченко, земляки-селяни, випускники Охіньківської школи 2015 р. Світлана Кисленко, Тетяна Остапенко та інші

© М. П. Марченко, 2015

ISBN 978-966-2185-55-3

КОЖНА ЛЮДИНА МАЄ СВОЮ БАТЬКІВЩИНУ

Усвідомлення своєї спорідненості з тим шматком земної кулі, де ти народився, приходить не відразу, але назавжди.

Минуло багато десятиліть зі своїми проблемами, радощами й бідами, досягненнями й розчаруваннями, і тепер, озирнувшись, я дуже гостро усвідомлюю, що все почалося тут.

Згадуються молоді батьки, дідусь і бабусі, перші шкільні роки з прекрасною вчителькою, рибалки у Хвощевому і на Курятнику, білі гриби і підосичники з Галатівщини, зароблені гроші на перший велосипед за лепеху з Пручаїв, романтичні землянки в Панському саду та Гензульці.

Я дякую Богу, що дитинство моє минуло саме в Охіньках – серед чарівного світу тоді ще вщерть наповненого повнокровним життям чарівного українського села.

І хоч би де я був в останні роки – у Прилуках, Казахстані чи Києві, ниточка зв'язку з батьківщиною не переривалася ніколи. Просто з часом доводиться відвідувати Охіньки не тільки в радісні свята, а й ховаючи чи поминаючи рідних та друзів.

Таке життя... Несподіване і неперевершене…

Але не можу не сказати про гостре відчуття, яке щоразу переживаю, вдивляючись в обличчя маленьких односільчан. Я бачу в них характерні риси моїх однокласників, сусідів, старших людей… Це – нащадки охіньчан, і вони схожі на тих, хто дав їм життя. Бо вони – їхнє найсокровенніше продовження.

Тож хай вічно-квітучою буде земля, на якій жили наші діди і батьки! Нехай щасливою буде доля тих, хто народився в Охіньках, продовжуючи і збагачуючи біографію нашої Батьківщини своєю невтомною і безконечно винахідливою працею і пориваннями!

Володимир БОНДАРЕНКО,
депутат Верховної Ради України кількох скликань.

З ОДНОГО ДЖЕРЕЛА

Признаюся, із заздрістю дивився на книжки про рідне село когось із знайомих чи друзів. І невиліковно шкребло на душі: невже це в нас не знайдеться жодної людини, яка б дослідила до глибин і походження села, яке дало путівку в життя, і його історію, а головне – розповіла б про людей, які в багатьох своїх поколіннях поклали життя на процвітання рідної землі.

О, це чи не найважче: зробити землю квітучою!

Моє село Охіньки і, наче мізинний пальчик від його долоні, хутір Пручаї – це мальовнича колиска, якою з ранньої весни завідують невтомні солов'ї, а потім, по вінця переповнившись їхнім неповторним витьохкуванням, – добрі і щирі люди, які ніколи не томилися в праці, хоча вона й валила їх нещадно; безліч разів піднімали село з руїн – і ставало воно ще кращим, іще багатшим і колоритнішим.

Це надзвичайно містка і виснажлива праця, якій присвятив кілька років свого дозвілля директор місцевої школи Микола Полікарпович Марченко – один із нащадків славного хліборобського роду. І хочеться вірити, що вдячна праця, оскільки книга навіки зафіксовує для нащадків те, що може й зовсім зникнути з нашої пам'яті, як переважна більшість того, що вже безповоротно втрачено. На жаль. Але раніше не знайшлося такого прискіпливого Марченка!

Звісно, охопити все і всіх не вдавалося ще нікому на земній кулі. Але платформа для подальших пошуків зроблена досить надійна. Це – як вузлики на пам'ять: розв'язуйте і заповнюйте прогалини.

Як і сама довколишня природа, зачаровує назва книги… Там, де Утка з Селезнем цілуються… І спонукає до роздумів, навіває до болю рідні спогади, воскрешає епізоди із життя рідних і близьких, однокласників і сусідів, батьків… Що є іще дорожче для людини, ніж це?

Багато сторінок книги з’явилися від спілкування з ветеранами села. Вони наповнили розповідь глибинно-віковим духом своїх багатостраждальних, незламних родів. Уже й імена багатьох забулися, а родинний дух продовжує жити і міцно зцементовувати молодші покоління зі старшими, наповнювати їх таким необхідним нині українським національним змістом.

Дали плоди й пошуки в архівах. Хоча там чимало знайдеться невідомого, до якого ще докопатися треба. Отож, іще мають бути написані нові книги й статті про наш співучий край, про наших людей і події, які стають коштовними перлинами у найяскравіших набутках України.

Тож долучімося до творчості і пошануймо її, дорогі мої земляки!

Між нами – десятиліття, але краї між ними значно зближаються, якщо ми починаємо пити з одного джерела.

Микола МАКАРЕНКО,
академік Аерокосмічної академії України,
Почесний професор Черкаського національного
університету ім. Богдана Хмельницького,
заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат премії академії наук України ім. О. О. Богомольця,
доктор біологічних наук, професор.

1. РІЧКА МОГО ДИТИНСТВА

Серед крутих вибалків та горбів, мальовничих левад та байраків протягом багатьох століть несе свої води маленька річка Утка. З початку її шляху (на Срібнянщині, в селі Сокиринці) вздовж річки в ярах утворено ставки: Обеїв, Панський, Свячена, Короп, Свинячий, Біленків, у сусідніх Калюжинцях – Миколаївський. Далі її потічок Подолом проходить повз козацький хутір Пручаї, мимо Бутової гори, маленькою водною артерією сполучається в Охіньках із двома рукотворними водоймами – Гаткою та Ставом, несучи свою живильну вологу до старшого брата – Удаю.

Голубе плесо Ставу

Ще в дитинстві не раз доводилося чути від старожилів, що в давнину річка була набагато повноводішою, навіть і як сам Удай, судноплавною. На своєму віку вона бачила різне: поселенців епохи неоліту і бронзи, села, можливо, з праслов'янських часів, незчисленні орди степовиків, які несли руйнацію краю, тяжку, виснажливу працю кріпаків, зведені їхніми руками панські палаци, бурхливі події

1917 року. Була вона німим свідком братовбивчої громадянської війни, насильницької колективізації, страшного голодомору 1932-1933 років, воєнного лихоліття, відбудови, розквіту колгоспів у повоєнні роки, горезвісних «реформ» сільськогосподарського виробництва вже в незалежній Україні. На її берегах виросли десятки поколінь людей, які народилися, жили, працювали, любили, створювали сім'ї, а разом з усім – ненастанно творили історію неймовірно мальовничого поліського краю, залишаючи тут свій слід…

Моє знайомство з річкою, а точніше – лише з маленькою частинкою її навдивовижу манливого водного плеса – Гаткою, розпочалося в ранньому дитинстві. Це було під час походів моїх старших сестер (інколи вони брали мене з собою) за лікарськими рослинами в район урочища Гришківщина. Тоді немало їхніх ровесників, односільців, прагнучи поповнити куций сімейний бюджет, ціле літо збирали це неоціненне цілюще багатство у полі, в лузі, в лісі, в ярах, на канавах і левадах – скрізь, куди очі сягали і встигали добігати за світловий день невтомні ноги.

Гатка XXI ст.

Пригадується тихе водяне плесо в перших променях ранкового сонця, вузенький пішохідний дерев'яний місточок (великий міст під час війни зруйнував радянський танк – і у воді ще десятиліттями одна повз одну бовваніли останки дубових паль). На поручнях містка, ніжачись у промінні ласкавого сонечка, грілися вужі. Почувши брязкіт металевих відер, коли ми починали спускатися з невеликої гірки (від Михейника, як здавна звикли казати в селі), вони ліниво сповзали у воду, часом – пірнаючи в її осонцено-яскраву глибінь, а тоді, вихопившись на поверхню, мовби наввипередки, граційно пливли в бік споконвічного свого прихистку – густої стіни верболозу й очерету. Там, де нині розкошує оновлене плесо Гатки, манливо возвишалися густо-зелені трави, рясно покроплені вранішньою росою, мовби хто зумисне тут розсіяв не одну пелену діамантів-самоцвітів, і тепер вони так мерехтять довкіл – аж очі, здається, крадуть.

Пригадую, зовсім малюком (4-5 років), батько брав мене з собою на косовицю. Він був надзвичайно вправний косар і, як правило, вів першу – широку – ручку. Я ж слухняно сидів на березі і, нудьгуючи (бо треба було сидіти, коли страшенно хотілося бігати), спостерігав, як батько, а вслід за ним і кільканадцять інших косарів, хвацько виблискуючи проти сонця косами, – справа наліво – клали в рівні покоси траву… Малахітова долина Утки аж терпла від знемоги – так солодко їй велося у цьому мелодійному передзвоні-перемовлянні кіс і трав.

Можливо, саме тут селянський син із Полісся, український письменник Олекса Десняк, збираючи матеріали для свого майбутнього роману «Удай-ріка», спеціально живучи в нашому селі перед війною, і надихнувся цією первозданною красою, бо так правдоподібно описав косовицю – зачаруєшся:

«Косовицю трав він (Білоус) любив здавна. Сам умів добре косити і не раз, ще в своєму селі, отамана водив між

іншими господарями. А в Заудайці луки багатющі, трава в пояс, густа та соковита. По заливних берегах річки на рівнинних місцях працювали косарки, понад болотом – косарі у білих сорочках клали важкі покоси. Хто-небудь з косарів ставав і мантачив косу. Тоді лугами довго линуло дзвінке: дзінь-дзінь… дзінь-дзінь! Котилась луна за річку і відгукувалась у лісі…»

Одним із найзахопливіших занять ровесників мого босоногого дитинства була ловля невеликої рибки – мільки. До звичайної нитки прив'язувався риболовний гачок, і цю нехитру «вудку» – без вудилища і поплавка – спускали з дерев'яного місточка у воду. Сидячи або лежачи на дерев'яних дошках (так зручніше), ми з величезною увагою спостерігали, як численні зграї мільки атакували маленьку хлібну кульку на гачку. І дитяче щастя було безмежним, коли маленьку рибинку врешті-решт таки вдавалося успішно підсікти – р-раз! – і в повітрі звабливо зблискував маленький срібний промінчик. Не ради наїдку, а задля вправності. Щоб утішити своє риболовецьке самолюбство.

З часом наше невибагливе рибальство вдосконалювалося. Наповнену крихтами хліба півлітрову скляну банку з пластмасовою кришкою, у якій заздалегідь вирізали прямокутний отвір, за допомогою прив'язаної мотузки спускали на дно річки. Декілька хвилин очікування – і цей так званий «батискаф» стрімко злітав угору. Справжнім тріумфом для дітвори було, коли в банці, разом із мілинами, знаходився один, а то й кілька хитромудрих і водночас нерозважливих піскарів.

Але найбільший інтерес дітлахів викликала рибалка дорослих чоловіків. Вони приходили на річку з одним або двома сачками і так званим «хрюкалом» – дерев'яною жердиною із перпендикулярно прибитим до неї бруском. Частіше всього сачок занурювали у вузеньку канаву між кущами верболозу й очеретом (що тієї річки!), а «хрюкалом»

методично збивалася рівна водяна поверхня, розколочуючи-підіймаючи густий мул із дна. Після маніпуляцій із сачком риба з нього висипалася на березі. Такого розмаїття рибного царства вже більше ніколи мені не доводилося спостерігати. На березі тріпотіли золотаві спритні карасі, неповторно чарівні лини, зубасті хижі щучки, звивалися неймовірно вертляві в'юни, а ще безліч дрібної риби: бобирів, мільки, плиток і піскарів... Не говорячи вже про пузатих пуголовків і великих чорних жуків…

Десь на початку 70-х років минулого століття рибу на річці стали масово ловити вудочками і донками. Спостерігалася неймовірна картина: маленький місточок і береги невеликої річки були заповнені рибалками. Свого роду Клондайк – тільки в Америці щастя шукали в золоті, а тут… У золотому переблиску риб'ячої луски…

Трофеї охіньківських риболовів

З Уткою – час від часу – відбувалися несподівані для дітей зміни. Здебільшого, у своєму руслі це була нешерока канава із заростями очерету на лівому березі, яку в літню

пору міг легко перепірнути будь-хто з хлопчаків. Та часом її водяне плесо виростало прямо на очах! Для дорослих це пояснювалося досить просто: коли земляну греблю на Ставу після великих дощів розмивало або її хтось зумисне розкопував (аби потай нахапати нашвидку крупної риби), тоді вода стрімко линула до сивочолого Удаю – болотом, наспіх затоплюючи його такою нежданою водою. А коли греблю відновлювали, плесо річки зростало за лічені години.

Голуба гладінь, замерзаючи взимку, ставала місцем розваг для шкільної дітвори. Малеча каталася на санчатах із снігової гірки, неодмінно закінчуючи санний розбіг на льодовому покриві Гатки. Старші хлопці натхненно прокладали лижню за лижнею – з горбистих городів… І теж завершували свій шлях на льоду, який притягував усіх до себе, мов магнітом. Це було зовсім не те, що зараз, коли на сніговому покривалі горбистого ландшафту майже ніколи не побачиш лижні.

На льоду, який завжди виблискував проти сонця, бо хлопці його старанно чистили після кожного снігопаду, розгорталися справжні хокейні баталії. Спершу – без ковзанів, бо їх іще майже не було тоді, із саморобними дерев'яними ключками і дерев'яною шайбою… Хлопчачі команди сходилися у безкомпромісному двобої. Пізніше – в декого з'явилися «снігурі», ковзани, які ми самовіддано прилаштовували до валянок – за допомогою мотузок і паличок, якими ті мотузки натягувалися… Купляли потім і фабричні ключки та гумові шайби.

Справжнім шиком були ковзани з черевиками, які називали «дутиші». Але таку розкіш у той скрутний час могли собі дозволити лише одиниці.

Зимової пори річка служила також і для задоволення господарчих потреб. На ній вирубували товсті шари льоду і відвозили на ферму. Влітку такі ж льодяні брили служили своєрідним «холодильником» у магазині.

Від весни до осені річка була справжнім раєм для водоплавної птиці – качок і гусей, яких у селі водилося чи не в кожному дворі.

На початку 80-х років у місцевого господарства, яке трохи надбало грошей, дійшли руки й до Утки. Поглибили її русло, спорудили надійну греблю на Ставу, насипали дамбу, зробили шлюз, який почав служити водорозділом між Гаткою і Ставом. Береги обох водойм укріпили бетонними плитами, учні школи обсадили їх вербами. Про дерев'яний місток через Гатку залишилася лише згадка. У той час був зроблений новий добротний міст через Утку на дорозі з Охіньок у Пручаї, тим самим прирікаючи на повільну смерть сусідній із ним дерев'яний – старий, струхлявілий уже, але «місток кохання»!.. Не якийсь там…

Місток через Гатку (1975 р.)

У другій половині 80-х років в Утці завелися коропи… А ще – окуні, які безжально винищили більшість видів дрібної риби.

У січні 1993 року на Гатці чи не вперше сталася велика задуха… Природні душники – осока й очерети – не здатні були забезпечити достатньою кількістю повітря таку величезну масу риби, яка несподівано виросла в річці.

Моторошна картина: величезних коропів хлопці кілька днів випилювали з льоду бензопилами, вирубували сокирами… Тоді майже вся риба загинула.

У травні 1995 року – нове нашестя… Після заливних дощів великі води вийшли з калюжинського та

сокиринського ставків і буквально завалили брудними потоками охіньківську ділянку Утки. Звісно, з великою водою нахлинула й велика риба. Карасів виловлювали сачками, сидячи прямо на шлюзі Гатки або ж – на греблі Ставу.

У ті часи в Утці водилися й раки, що свідчило про чистоту річки. З часом їх не стало. Причина, очевидно, в надмірній хімізації навколишніх полів, а ще більше – в безвідповідальному ставленні людини до річки. Біля берегів Утки зарясніли звалища сміття, одного разу у водойму потрапила навіть фарба.

Гатка і прилегла до неї гора Лисогір – улюблене місце відпочинку багатьох охіньківчан та гостей села. На початку 90-х тут відродилося дещо призабуте язичницьке свято Івана Купала. Але знову ж таки – тріщина у вихованні підростаючих поколінь, умовно кажучи, розширилася до глибокого провалля. Прикро спостерігати, як після подібних гулянь неймовірні звалища сміття забруднюють береги колись чистої-пречистої річки, виростають гори із пластикових і скляних пляшок, вітер ганяє пакети й целофанові кульки… Далеко не всі (і не завжди) дотримуються тут належного порядку і в інші дні.

У 2010 році створено об’єднання, яке має назву «Громада рибалок с. Охіньки». У нього входить 150 осіб, переважно – жителі села, а також риболови з Прилук та сусідньої Переволочни. За їхні кошти у Став та Гатку запущено мальки білого амура та коропа. Кілька років поспіль рибалки у визначені дні мають можливість тут ловити рибу. Серед найвправніших рибалок – жителі села: Володимир Володимирович Байгуш, Олександр Миколайович Васенко, Микола Олександрович Васенко, Ніна Михайлівна Денисенко, Володимир Миколайович Клочко, Сергій Миколайович Марченко, Василь Олександрович Панченко, Микола Васильович Остапенко,

Михайло Володимирович Шкарлат, брати Марченки – Дмитро та Іван, недавні випускники школи Аліна Бондаренко, Олександр Кузьменко і Владислав Тютюнник; школярі Євген Бондаренко, Олександр Зінченко, Ігор Проценко, Богдан Яцун, Максим Вербняк, Максим Губар…

В останні роки окрасою Утки стали королівські білі лебеді. Розтинаючи воду могутніми грудьми, досить часто пливуть вони назустріч рибалкам – своїм друзям і охоронцям. На Утці, на волі, зовсім поряд із людьми, плавається їм вільно й безпечно – цим королівським птахам-велетням, яких ми звикли бачити тільки в зоопарку, подалі від нищівного дула мисливських рушниць. Дивишся – і не можна відірвати очей від граціозних і гордих створінь. Може, це їх спеціально послав сюди хтось могутній і всесильний – охороняти красу тихої Утки, майже впритул до старовинного хліборобського села з милою і ніжною назвою – Охіньки… Як зачаєний видих: ох…

Окраса Утки – королівські білі лебеді.
Якщо хто й жив при комунізмі, то це тільки лебеді в Охіньках:
ряски стільки!.. Їж – не хочу!

Маленька річка з її Гаткою і Ставом назавжди стала частинкою малої батьківщини для десятків поколінь, а

дзвінкоголосі співи соловейків біля водяної гладіні – наймилішою серцю музикою дитинства, юності та зрілості багатьох охіньківчан. У кожного – своє сприйняття, розуміння, усвідомлення цього рідного куточка. А чисто поетичне (на жаль, незнайоме для широкого загалу), здається, лише в однієї людини…

І знову ніч загусла у дворі…
Прокралася тихесенько під вікна…
Вже спать пора вкладатись дітворі,
Та Гришківщина манить їх привітна.

Нас не лякав ні дощ, ні сніговій,
Коли гуртом ішли ми через кладку…
Роки крокують по Береговій,
Ізгукуючи знову нас на Гатку.

Так хочеться гукнуть: "Егей, зажди!"
Вони ж – пливуть, немов птахи весняні.
Літа юнацькі – нині і завжди,
Як спогади найкращі – полум'яні…

Згадаймо, друзі, як сюди гуртом
Приходили під берест цей зелений…
І линули пісні в небес огром,
І Лисогір підспівував, і клени…

Оксана ВАСИЛЕНКО (ШВЕЦОВА), *1990 рік*

Річка Утка з бездоганно голубим плесом Ставу є своєрідною візитною карткою чарівного села Охіньки – на трасі Київ-Суми.

Вид на Пручаї з Бутової гори

2. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Охіньки (русифіковано – Охоньки) – село Прилуцького району, центр сільської ради, якій підпорядковане с. Пручаї. Розташоване на річці Утка (лівій притоці р. Удай), за 27 км від райцентру і залізничної станції Прилуки.

На 01.01.2013 року – 347 дворів, 653 жителі (разом із приписаними).

Вперше згадується 1696 р. Входило до Срібнянської сотні Прилуцького полку, потім – до Прилуцького повіту (1782-1923 рр.), до Прилуцького району Прилуцького округу (1923-1930 рр.) і Чернігівської області (з 1932 р.).

Розташоване на місці старого «селища», спустошеного татарами 1239 року (тоді, як і Ніжин, а через рік – і стольний Київ). Поселення відновлено з 1688 року срібнянським сотником Трохимом Васильовичем (Троциною).

Як говорять документи: 1713 р. було 113 дворів селян; 1780р. – 80 дворів (100 хат) селян, 1 двір (3 хати) козаків;

1859 р. – 237 дворів, 1350 жителів; 1866 р. – 263 двори селян власників, 1 двір міщан та ін. (козаків не було), 287 хат, 1544 жителі; 1910р. – 271 господарство, з них козаків – 3, селян – 263, 1593 жителі.

У 1923-30-х рр. Охіньки – центр сільради. 1925 р. – 407 дворів, 1861 житель; 1930 р. – 410 дворів, 1882 жителі.

1929 р. організовано колгосп імені Шевченка.

1944 р. – 394 двори, 1177 жителів.

В Охіньках містилася центральна садиба пайгоспу ім. Т. Г. Шевченка (з 1992 р.).

У селі є відділення зв'язку, АТС (1994 р.), філіал відділення Ощадбанку (до 2014 року), середня школа зі спортзалом, дитячий садок, фельдшерсько-акушерський пункт, Будинок культури на 350 місць, бібліотека, 5 магазинів, їдальня.

Село газифіковане (1997 р).

Пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим (217) на фронтах Великої Вітчизняної війни (1962 р.), надгробок на братській могилі воїнів, які загинули 1943 року в боях за визволення села від німецько-фашистських загарбників (1946 р.), погруддя Т. Г. Шевченка.

Через Охіньки проходить автотраса Київ-Суми.

Найближчими – сусідніми – селами є: Іваниця Ічнянського району; Калюжинці, Сокиринці та Іванківці Срібнянського району; Переволочна, Смош і Ряшки Прилуцького району (за годинниковою стрілкою).

У листопаді 2007 року на сільському кладовищі поставлено пам'ятний знак жертвам голодомору 1932-1933 років.

3. ТОПОНІМІКА СЕЛА ТА НАВКОЛИШНЬОЇ МІСЦЕВОСТІ

Як і кожне село, Охіньки мають неповторну назву кутків:

- Завода *– знаходиться на правому березі р. Утка, тобто «за водою»;*

- Гора *– назва говорить сама за себе. Це територія, розташована на високому пагорбі;*

- Кислівка *– очевидно, походить від прізвища Кисленко, дуже популярного в селі на початку ХХ століття;*

- Нахалівка *– за спогадами старожилів, у цьому кутку села поселилися енергійні, підприємливі і… нахабні жителі, які захопили панську землю. Звідси й пішла така назва.*

- Куток ***Озеро*** *прилягав до водойми, яка була повноводою, а нині пересохла.*

Свого часу кожна вулиця села мала свою колоритну назву.

У роки радянської влади вулиці отримали сучасні назви, а давні – фактично забулися.

Спробуємо повернутися хоч трохи до витоків:

Давня назва	Нинішня назва
Шляхова	***Шевченка*** *(і досі ще говорять: живуть на шляху)*
Церковна	***Берегова***
Ольшана	***Лугова*** *(біля болота, на якому зарослі вільхи)*
Засергіївка	***Слов'янська***
Новосельщина	***Новосільська***
Янини	***Іванківська***

Жабокраківка	***Озерська*** *(з центральної дороги до свиноферми, нині зруйнованої, та прилеглої до неї водойми)*
Андрійчатина	***Кооперативний*** *(невеликий провулок, де нині лише три будинки)*

Особливої краси Охінькам придають ліси, які теж мають свої назви. Здебільшого вони походять від імен колишніх власників: *Семенащина левада, Галатівщина, Гришківщина, Яцунівщина, Кононенків ярок.*

Після поділу панської землі окремим селянам дісталася частина лісу, який вони відокремили канавами.

У Хвощевому – звісно ж, дуже велика кількість хвощів.

Церковне (сінокіс) – близько трьох гектарів болота, який раніше належав священику. Викошувався до революції повністю. На його площі ніде не було й кущика. Селяни на території сінокосу клали коп'яки (виносити сіно з сінокосу влітку було дещо проблематично, оскільки в'язки сіна треба було нести на плечах через болото). Священик кожний рік окультурював сінокіс, закидаючи канаву лозою. Пізніше сінокіс викошувався окремими охіньківчанами. Нині майже повністю заріс чагарником і кущами.

Зліва при в'їзді в село є *курган – Матросів шпиль.* Старожили розповідають, що ця назва з'явилася після визволення Прилуччини від німецьких загарбників. Відступаючи, гітлерівці спалили лише в Охіньках п'ять комір. Селяни змушені були молотити і зберігати збіжжя деякий час на полях. Для цього за селом на пагорбі вони зняли верхній шар ґрунту, поставили молотарки і вимолочували снопи. Тільки в пізній час збіжжя зникало невідомо куди. Демобілізований матрос (за однією з версій, із с. Переволочна), взявся його охороняти. Озброївся руш-

ницею і став чекати непроханих гостей. Після опівночі вони й не забарилися. Почулося торохтіння возів. Матрос вирішив попередити злодіїв, які наближалися до колгоспного зерна, пострілом у повітря. У відповідь пролунала автоматна черга. Матрос ліг на землю і більше не стріляв. Злодії колгоспного зерна (а це справді були вони) наказали йому вантажити зерно на підводи. Той мусив робити це аж до ранку. З того часу курган і називається: Матросів шпиль.

Поле, яке прилягає до кургану, також носить таку назву.

В охіньківських угіддях є *Линникове поле*. Раніше там був хутір, який у Троцини купив пан Линник. Поле, що прилягало до хутора, отримало назву Линникове.

Є поле з назвою *Вейстрові штани*. Ця земля у свій час дісталася селянину Вейстру. І справді, якщо подивитися згори, то за формою тут земля нагадує штани.

Є поле *П'ять пальців*. Назва говорить сама за себе. Розчепірилась була довкола Охіньок п'ятірня. Нині її заорали.

4. НАШ КРАЙ У НАЙДАВНІШІ ЧАСИ

Історія становлення й розвитку села сягає сивої давнини. Воно виникло на берегах тоді повноводої, хоч і невеликої, річки Утка, притоки неперевершено мальовничого Удаю, який у свою чергу впадає в Сулу, що біжить-поспішає до головного українського батька прісної води – Дніпра-Славути.

Життя на Прилуччині розпочалось близько 20 тисяч років тому, в пізньому палеоліті. Люди жили великими родами, якими, здавалось, непорушно правив матріархат.

Близько 13 тисяч років тому в Європі починає здавати свої позиції льодовик. Починається період мезоліту: нові природні умови постають і на стародавній прилуцькій землі.

Тут вимирають мамонти, близько 10-8 тисяч років тому з'являються рухливі тварини і птахи. Стародавні люди в нашій місцевості живуть родоплемінним ладом, мають нові знаряддя праці і легку зброю, зокрема лук і стріли, займаються рибальством, роблять перші спроби приручити найдовірливіших, але ще диких, тварин.

На жаль, археологічних знахідок цього періоду ми не маємо, за винятком стоянки на території нинішнього села Журавка (Варвинського району) – на березі річки Удай.

У період мідно-кам'яного віку (неоліту) *(VII тис. до н. е. – III тис. до н. е.)* люди на Прилуччині стали переходити від споживацького характеру діяльності до відтворюючого. А саме: займаються землеробством і скотарством. І вже починають дивувати виробами з міді.

У кінці III тис. до н. е. почався бронзовий вік. На території нашого краю знаходимо знаряддя праці, зброю, прикраси, посуд не тільки з каменю і глини, а й із бронзи – сплаву міді з оловом. Основні поселення і древні могили знайдені біля сіл Линовиця, Переволочна, Сухополова,

Богданівка. Виявлено поселення епохи неоліту і бронзи (IV-II тис. до н. е.) й біля Охіньок.

В історії давньої Прилуччини, як і всієї України, поступово відбувається перехід від матріархату до патріархату. Зростає роль чоловіків. У мідно-кам'яний період і бронзовий вік географія розселення давніх людей на території нашого краю значно розширилася. Відбулися зміни і в їхньому суспільному житті.

Близько VII ст. до н. е. починає здійснюватися поступова заміна бронзи, як основного матеріалу для виробництва знарядь праці, залізом. Серед стародавніх поселенців відбувається майнове розшарування, спричинене зростанням продуктивності праці. У цей період на поліські землі вклинюються кочові племена з південного сходу – скіфи.

Вони вступили в боротьбу з осілими землеробами, що мирно жили тут здавна, і підкорили їх. Особливо це видно з археологічних розкопок сіл Переволочна і Погреби, де поряд із розкопками раннього часу знаходимо поселення скіфського періоду. На Прилуччині оселилися скіфи-землероби. Знайдені знаряддя праці в поселеннях дають підстави припустити, що, можливо, вони перейняли досвід землеробства у корінних землеробів. Загалом, осіле землеробське населення поклало основу формування нової культури – зарубинецької, що склалася на межі II-I ст. до н. е. і поширювалася на північ України, за Прип'ять і Десну. Мала місце така культура і в нашому краї. До цього часу перед самими Охіньками, ліворуч від дороги, бовваніє на узвишші давній скіфський курган.

Археологію древніх слов'ян починаємо із зарубинецької культури, як найпершої. Але в III ст. ця культура зникає і на зміну їй приходить черняхівська.

Пам'ятки черняхівської культури знайдені і на Прилуччині. Це, зокрема, біля Малої Дівиці, Линовиці, Журавки, Гурбинців, а поблизу Ряшок знайдено навіть дві

римські монети, що говорить про міжнародні торговельні зв'язки наших краян. Ця культура, як на всій території України взагалі, так і на Прилуччині зокрема, була нещадно зметена потужною хвилею гунської навали.

Кочівники, спустошивши територію, залишили її у V-VI ст., і самі до краю виснажившись. Після цього на територію нинішньої Прилуччини з півночі поступово поширюється слов'янське населення, яке з часом об'єднується у великі союзи. У VII-VIII століттях у нашому краї проживали сіверяни, але зустрічалися й прикиївські поляни. Ці племена мали напівпатріархальний-напівфеодальний характер суспільних відносин.

На території Охіньок виявлено поселення ранньо-слов'янського часу (I тис. до н. е.). Є підстави стверджувати, що на берегах річки Утка розташовувалося старовинне хліборобське село. Жило воно тут дуже здавна, може, ще з праслов'янських часів. Але то ще така глибина, яка не відлунює – не озивається до нас майже зовсім.

5. ПРИЛУЧЧИНА В ЧАСИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Чорна рілля заорана,
Кістьми густо засіяна,
Білим тілом зволочена,
І кровію сполощена.
З народної пісні

У період формування «Руської землі» територія нинішньої Прилуччини підпала під владу полян, і в IX – XII ст. набула полянського етнічного вигляду.

У VIII-IX ст. заявляли про себе вже два великі східнослов'янські князівства – Київське і Новгородське. Територіальну основу Київського князівства становила «Руська земля». Об'єднання цих князівств із кінця IX – початку X ст. стало поштовхом до налагодження життєдіяльності першої на цих теренах давньоруської держави – Київської Русі.

Згідно з літописною легендою, першим князем Київської Русі був Олег, який зі своєю дружиною прибув до Києва у 882 році, підступно вбивши київських князів Аскольда й Діра і таким чином захопивши тут владу.

Важливу роль в укріпленні володарювання Київської Русі над Лівобережжям Дніпра зіграла активна державницька діяльність князя Володимира Святославовича (978-1015 рр.).

Як природний рубіж, зручний для захисту від набігів кочівників, не могла не звернути на себе увагу Володимира і річка Удай, що бере свій початок на височині, яка з XI ст. знаходилася на межі Чернігівського та Переяславського князівств.

Удай тече спочатку на південний схід вузькою болотистою долиною, яка в давні часи була вкрита густими лісами. Зробивши велику петлю в районі Прилук, ріка продовжує свій шлях до Пирятина, де повертає на схід і в цьому напрямку тече до свого впадання в Сулу.

Є підстави вважати, що місто Прилуки могло бути закладене в кінці X ст. як місто-фортеця. Маючи вигідне географічне положення, воно стало одним із найважливіших захисних бар'єрів на підступах до Києва.

Після смерті Володимира Великого між його синами розпочалася жорстока боротьба за владу. Після переговорів між Ярославом і Мстиславом, які завершилися укладеним у 1026 році договором про поділ Руської Землі по Дніпру: Ярославу відійшло Правобережжя – з Києвом, а Мстиславу – Лівобережжя з Черніговом. Фактично в межах держави сформувалося три самостійні утворення: Київське, Чернігівське і Полоцьке. Тільки після смерті Мстислава 1036 р. Ярослав стає єдиновладним володарем Русі.

Після смерті Ярослава (1054 р.) землі Київської Русі були поділені між його синами: Київ і Новгород дісталися старшому синові – Ізяславу, у Чернігові став правити Святослав, а в Переяславі – Всеволод.

Прилуччина входить до Переяславського князівства, тож історія її розвитку і становлення тісно переплітається з цим краєм.

Розподіл земель Київської Русі між синами Ярослава збігся з появою нового небезпечного ворога – половців, які, підкоривши неозорі степи між Волгою і Дніпром, з'явилися біля кордонів Русі близько середини XI ст. Особливо терпіла від половців Переяславська земля, де було до тла спалено багато сіл і містечок.

Відомий український письменник Володимир Малик ці жахливі події змалював так:

«Дві раті – київська і сіверська – зустрілися у неділю вранці біля Лохвиці на Сулі. У полках – ні веселих розмов, ні сміху, ні гамору, як це звичайно буває, коли кінчається важкий перехід. Вої похмуро, з жахом і люттю дивилися на розорене, сплюндроване Посулля. Все знищено. Укріплені городки взяті приступом і спалені, навколишні села лежали

безлюдні, мертві. Сніги та багато поприщ довкола почорніли від диму і попелу. Ні людини живої, ні худоби, лиш де-не-де поміж пустками гарчать здичавілі голодні собаки, гризучись біля замерзлих трупів, та вороння тривожно каркає, кружляючи в холодному сірому небі. Страшні спустошення викликали в серцях воїв ненависть, а ненависть поривала до відплати, до зустрічі з ненависним ворогом».

Наприкінці XI ст. на політичній арені виступив син Всеволода, переяславський князь Володимир Мономах. Спільно з іншими князями Мономах організував походи проти половців, напади яких на руські землі посилилися. У цей період князі відбудовують старі фортеці і закладають нові.

На річці Удай було розміщено декілька міст-фортець: Прилуки, Переволока, Пирятин, Полкостень. Розташування м. Прилуки на роздоріжжі до Посейм'я було важливим для переяславських князів. Цим, мабуть, пояснюється хороший стан прилуцької фортеці в кінці XI ст., коли вона захистила дружину Володимира Мономаха від переслідування восьмитисячного загону половців. Ця подія описана Мономахом у його знаменитому «Поучении» своїм дітям.

«И весною посадил меня отец в Переяславе впереди всей братии, и ходили за Сулой. И на пути к Прилуку городу встретили нас неожиданно половецкие князья, с 8 тысячами. И мы бы и рады были с ними сразиться, но оружие было отослано вперёд на повозках, и мы вошли в город…»

Цей похід датується 1085 р., він став першою літописною згадкою про місто.

Друга згадка про м. Прилуки датована 1092 р. Це був тяжкий рік для Русі. Весною і влітку не було дощів, через сильну засуху вигоріли ліси й болота, почались епідемії. А восени нагрянули половці: «…и война великая была от половцев, и отовсюду взяли три города: Песочин, Переволоку, Прилук, и много сел навоевали по обе стороны реки» (Дніпра). З цього свідчення можна зробити висновок,

що Прилуччина піддалася набігу кочівників-половців у кінці XI ст., і, вірогідно, була зруйнована.

Втретє Прилуки згадуються у 1183 році, коли чернігівський князь Всеволод Ольгович, покликавши половців, почав війну проти синів Володимира Мономаха – Ярополка й Андрія, напав на Переяславщину, захопив Прилуки та інші міста. Згадка про Прилуки серед інших безіменних зруйнованих міст свідчить про те, що після зруйнування в 1092 р. місто знову відбудувалося й утримало за собою таке ж важливе значення, як і раніше.

Все ж, закінчився період піднесення Русі – розпочався період роздроблення і міжусобиць. На Прилуччині це відбилося досить помітним спадом її економічного розвитку, отже, і втратою ще недавньої могутності.

Всі дослідники, які цікавилися історією Переяславського князівства, або Прилуччини, вважають, що остаточне запустіння Прилук відбулося в 1239 році (за рік до нищівного пограбування і спалення стольного Києва), після розорення татаро-монголами всього Переяславського князівства.

Разом із Прилуками 1239 року були зруйновані й, очевидно, спалені, Переволока, Варин, Срібний та інші значимі населені пункти тогочасної Прилуччини.

Згадок часів XI-XII ст. про село Охіньки немає. Але є відомості, що воно було зруйноване монголо-татарами, тому це дає можливість припустити, що існувало воно і в раніший період.

Пройшлася тут ординська дика сила і знищила, спопелила все навкруги: біленькі хати, зелені садочки, золотоколосі ниви… Не пожаліли й людей. Після цього кривавого розбою довго, аж до кінця тривожного XVII віку, животіли Охіньки лише «пустим селищем».

На цілих чотири з половиною століття село, по суті, зникло з мапи Прилуччини.

Але не з людської пам’яті…

* * *

Коли книга була майже готова до друку, Володимир Дмитрович Бондаренко передав із столиці матеріали неймовірних архівних знахідок дослідника Романа Захарченка. Зокрема: стосовно історії Охіньок він звертає увагу на такий факт. Дотепер практично нічого не було відомо про Охіньки до часів незнаного нищівного нападу в 1650-60-ті рр., після якого село надовго залишилося пусткою.

Одначе, Роман Захарченко випадково звернув увагу на те, що на «Спеціальній карті України» Гійома Левассера де Боплана 1650 року біля Переволочної значиться слобода «Ohonki»! Безперечно, це ті самі, знищені дощенту попередні Охіньки-Охоньки! На жаль, звичайно, це – поки що все, що ми знаємо про перший етап історії села. На цей факт, приміром, не звернули уваги ані Олександр Лазаревський, ані в історичній енциклопедії «Прилуччина» Дмитра Шкоропада та Олексія Савона.

Отже, безцінна архівна знахідка Романа Захарченка свідчить про те, що Охіньки після зруйнування монголо-татарами в XIII столітті знову відродилися! Без сумніву, село існувало в середині XVII століття, вже до нової його руйнації татарами.

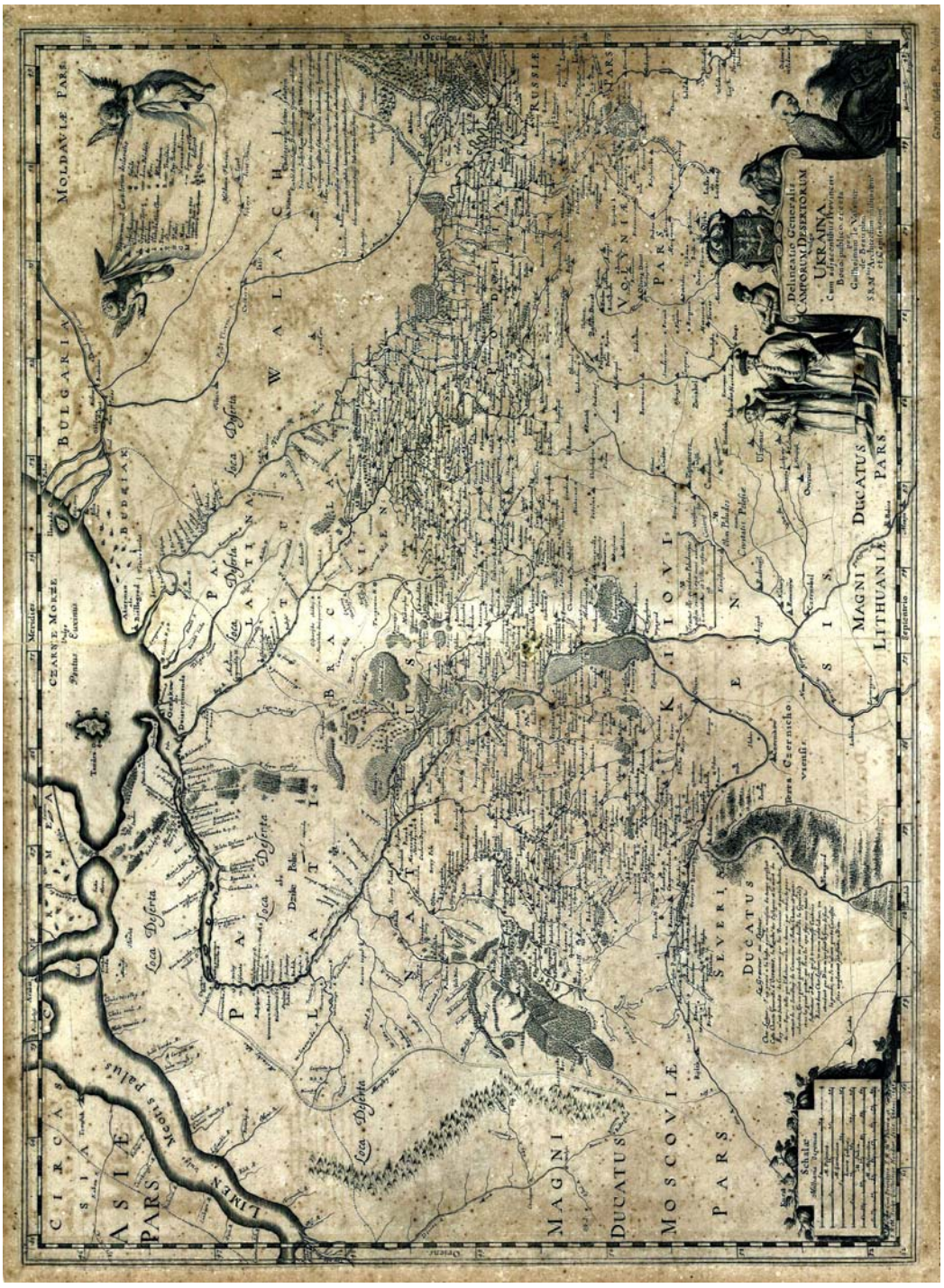
Delineatio Generalis
CAMPORUM DESERTORUM
UKRAINA
MOLDAVIÆ PARS
BULGARIA
WALACHIA
RUSSIÆ PARS
VOLYNIÆ PARS
DUCATUS PARS
MAGNI LITHUANIÆ
KIIOVIENSIS
SEVERIÆ DUCATUS
MAGNI DUCATUS MOSCOVIÆ PARS
CIRCASSIA
ASIÆ PARS
LIMEN Meotis palus
Loca Deserta
Schalæ

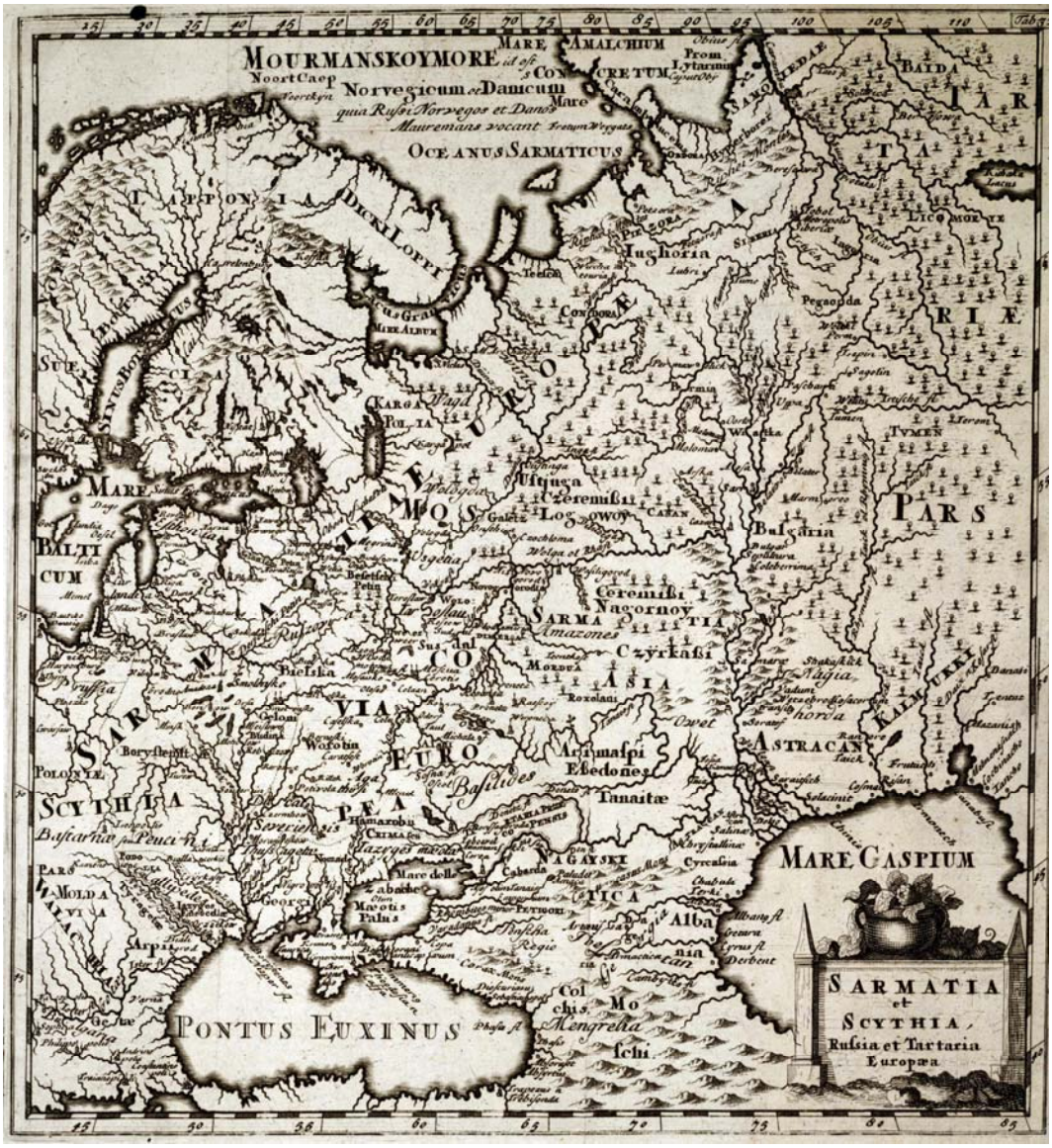
MOURMANSKOYMORE
Norvegicum et Danicum
quia Russi Norvegos et Danos
Mauremans vocant
OCEANUS SARMATICUS
MARE AMALCHIUM
CONCRETUM
LAPPONIA
DICKI LOPPI
Iughoria
Pegaoda
TYMEN
PARS
Bulgaria
Ustjuga
Czeremissi
Logowoy
Ceremissi
Nagornoy
SARMATIA
Amazones
Czyrkassi
MORDUA
ASIA
Roxolani
Arimaspi
Ebedones
Tanaitæ
ASTRACAN
KALMUKKI
MARE GASPIUM
SARMATIA
et
SCYTHIA,
Russia et Tartaria
Europæa
MARE BALTICUM
SCYTHIA
Bastarnæ
Peucini
Georgi
Mare delle Zabache
Maeotis Palus
PONTUS EUXINUS
Colchis
Mongrelia
Albania
Cyrcassia
Cabarda
Mare Album
Sinus Bothnicus
Sue
Karga
Polia
Wagd
Wologda
Galetz
Usgeia
Bielska
Worotin
Hamarobii
Cimasa
Tazyges
Mare Caspium

6. ТРИВОЖНИЙ XVII ВІК

В історії Прилуччини на XVII століття випало немало драматичних і водночас славних подій. Визвольна війна українського народу під керівництвом славного сина України Богдана Хмельницького у боях із польською шляхтою досягла свого апогею. У 1648-1651 рр. була створена вільна Українська держава.

1654 року підписано договір про дружбу з Московією. Але після смерті гетьмана – 1657 р. – московські бояри, починаючи з 1658 р., відкрито порушували цей договір; зрештою, з боку Бєлгорода, їхні полки войовничо перейшли кордон України.

Так склалися обставини, що після спалення москалями міста Ніжин Прилуцький козацький полк був відведений до с. Сокиринці, щоб нав'язати тактику затримання руху кінноти ворога на Конотоп.

Карта бою під Сокиринцями (1659 р.).
(укладена Миколою Савченком).

Умовні позначення:

- Оборонні позиції козаків
- Маневр Сокиринської козацької сотні
- Рух кінноти москалів
- Села по Удаю
- Ліси навколо Сокиринець
- Очерета на річках

Сокиринська козацька сотня (у складі Прилуцького полку) в жорстокій боротьбі затримала просування москалів на цілих сім днів. Це дало можливість гетьману України І. Виговському дочекатися підтримки татар та належніше підготувати козацьке військо до боротьби з москалями. І хоч села вздовж Удаю дощенту спалили, перемога над москалями була закладена в лісах та ярах поблизу Сокиринців.

А села горіли на всьому шляху ворога. Весь народ піднявся проти загарбників. Бо на непримиренну боротьбу з ворогом їх надихали високі заграви, що палахкотіли над Удаєм.

У лісах Ушиви та Чаплі, дорогою на Срібне й Талалаївку, на допомогу відважним оборонцям ставали непрохідні хащі з глибокими проваллями та наносними лесовими ґрунтами, намитими з крутих горбів довкола і від самого Удаю, біля села Іванківці, а також – із інших площ, покритих чагарниками та лісом – аж до Сокиринців. Для безпечності швидкими темпами були зроблені лісові завали, накопано й надійно замасковано глибокі ями.

У ярах-долинах – між Охіньками, Пручаями, Калюжинцями та Сокиринцями, а ще – в Омельківщині, Святій Долині, Стадниці, Селезні, аж до Баранівщини – вважай, володарювали мочарі, верболози, шелюги незчисленних річечок та озер, які були майже недоступні для маршового руху кінноти ворога.

Сокиринська козацька сотня, як і інші подібні формування Прилуцького козацького полку, з притаманною їм хоробрістю зупинили навалу ворожої кінноти, яка, відчувши серйозний спротив, пробувала шукати обхідні шляхи, але скрізь наражалася на шалений опір.

Звичайно, сили були не рівні, але, щоб рухатися далі, гарячковитим москалям доводилося витрачати багато часу. Тож і палили села зозла, мов бджіл із дупла викурюючи з

них непокірливих оборонців. Лише через тиждень, після жорстокої розправи над мешканцями, пошарпана кіннота через Талалаївку вийшла до Шаповалівки, що була на шляху в Конотоп. Ця затримка дала можливість гетьману України Івану Виговському підготувати поле бою та дочекатися вкрай необхідної підтримки військ кримського хана. Адже москалі значно переважали нас у живій силі.

Але з біблійної історії ми добре пам'ятаємо, завдяки чому маленький Давид переміг велетня Голіафа.

Козакам винахідливості, а тим більше – хоробрості, не позичати. Їхні сили й відвагу потроювала думка, що не вони прийшли по чуже, а до них непрохано нагрянули, геть зламавши договір, підписаний ще Богданом.

Отож, 29 червня 1659 року – під Конотопом – московська армія була вщент розгромлена військами гетьмана Івана Виговського. І командував тим вікопомним поєдинком ніжинський полковник Григорій Гуляницький.

Несподівано царська Московія залишилася без війська, і, відчувши смертельну небезпеку, вся Москва вийшла копати захисні редути. Але козацьке військо проявило перед підступним ворогом невиправдану малодушність і не використало ганебну поразку Москви на свою користь, що не забарилося негативно вплинути на подальшу долю України.

Історичною пам'яттю про Сокиринський рубіж Конотопської битви залишилися братські могили на полях біля Сокиринців, майже поряд із охіньківськими землями.

Дотепер збереглася Велика Могила – на захід від хутора Сергушки, дорогою із Сокиринців на Іванківці, що через Озірець веде на Баранівщину.

7. ВІДРОДЖЕННЯ СЕЛА

Карта Прилуцького полку XVII—XVIII ст. 1725 г.

Карта Прилуцького полку XVII – XVIII ст. 1725 р.

Охіньки в ті вікопам’ятні часи в основному продовжували існувати «пустим селищем». Заселяти пустиню взялася у 1688 році родина Троцин.

Цьому передувала досить цікава історія.

У переволочнянського козака були два сини – Трохим і Степан. Обидва вони вірою і правдою служили у війську і нічим не відрізнялися від інших козаків – ні багатством, ані славою. Та ось у пана Трохима, а по-простому, в Троця, народився синок Антось, та з таким чарівним ангельським голосом, що люди тільки дивувалися, зачаровано слухаючи спів юного Троценка, непідкупна слава про якого не

забарилася полинути всією Гетьманщиною. Про нього дізналися навіть царствені особи, і згодом його солов'їний спів слухали у самій Москві – при дворі амбітної царівни Софії Олексіївни.

Там Антон Троцина невдовзі успішно «виспівав» своєму старому батькові уряд срібнянського сотника – разом із почесним правом заселити «пусте селище»…

Вдатний сотник швиденько, поки не передумали, заселив територію сучасних Охіньок, одночасно встигнувши півтора року побути у Прилуках полковим суддею – у 1707-1708 рр.

Після поразки гетьмана Івана Мазепи Троця теж, як і багатьох інших, потягли в столицю на розправу… Хоча лише запідозрювали його в участі – в «змєнє».

Старий страшенно розхвилювався, загорював і в дорозі, не доїхавши до Москви, помер.

Придворний півчий Антон, по-благородному Троцина, повернувся до рідного порога і заступив батька на сотницькому уряді в Срібному, де й прослужив небагато-немало, а тридцять років!

Антон жив у Срібному, мав там двір і «…огороди, покупленіє і сади, і луки.., також броварню і воскобойню».

Син Антона Микола, що отримав у 30-річному віці з рук батька сотницький уряд у Срібному, оселився вже в Охіньках. Сотникував він тут понад 15 літ і «прославився» серед земляків своєю неабиякою жорстокістю і свавіллям. Маєток в Охіньках перейшов у спадок до сина Миколи Антоновича – Якима, корнета Ямбурзького карабінерного полку, а вже потім до онуків – Петра і Ялисея. Лишився він за Троцинами й надалі.

У 1713 році в Охіньках нараховувалося 113 дворів селян.

1737 – у володінні Антона Троцини – 55 душ чоловічої статі селян (козаків не було).

Микола Троцина 1772 р. ще жив у Охіньках і володів селом.

1780 р. – 80 дворів (100 хат селян), 1 двір (3 хати) козаків.

1797 р. тут налічувалося 459 душ статі податкового населення.

8. НА ПІДСТУПАХ ДО РЕВОЛЮЦІЇ

У 1845 році в Охіньках працювали дві невеликі суконні фабрики.

Фабрика поміщика Троцини виробляла за рік 1250 аршинів темно-зеленого та сірого сукна – на суму 625 крб. сріблом.

На фабриці Милорадовича вироблялося за рік 500 аршинів сірого солдатського сукна – на 150 крб. сріблом.

На обох фабриках працювало по 25 робітників.

У 1859 році в Охіньках налічувалося 237 дворів, 1350 жителів. Діяла дерев'яна Введенська церква (перше її приміщення збудоване до 1730 р.).

У 1861-1866 рр. в Охіньках діяло Волосне правління тимчасовозобов'язаних селян, якому була підпорядкована сільська громада (611 ревізійних душ). Після реорганізації волостей Охіньки входили до Іванківської волості (1867-1889 рр.), пізніше (1890-1923 рр.) – до Переволочнянської волості 2-го стану.

1886 р. в Охіньках нараховувалося 263 двори селян-власників, 1 двір міщан та ін. (козаків не було), 287 хат, 1544 жителі. Діяли: нова дерев'яна церква (1863 р.), початкове одноклясне училище (засноване 1868 року, у віданні земства з 1888 р.), заїжджий двір, два шинки, три крамниці, кузня, два водяні млини, 25 вітряків, олійниця, базар щопонеділка.

Поміщиком Охіньок у другій половині XIX ст. був Д. Є. Троцина.

Троцина Дмитро Єлисейович (н. 1825 р. - ?) – надвірний радник с. Охіньки. Закінчив ліцей князя Безбородька в м. Ніжин. Служив у канцелярії Санкт-Петербурзького губернатора. Був почесним мировим суддею з 1875 і 1887р., гласним Прилуцького повіту з 1877 і 1886 р. –

від землевласників. 1890 р. мав 1226 десятин землі в дачах с. Охіньки.

За спогадами старожилів, межі села в той час були значно меншими. Фактично його східні кордони знаходилися в нинішньому центрі. Далі було невелике озеро, ріс очерет (нині поруч із цим місцем садиба Григорія Марченка). Дорога повертала лише на Пручаї. Прямої дороги з Переволочни на Охіньки, за свідченням тих же старожилів, теж не було. З Переволочни шлях пролягав на Трест, Аренду і потім на Дігтярі.

У 1888 році Охіньки ще продовжували належати Троцинам.

В. Маценко у своїй книзі «Прилуччина» у цьому ж році згадує: «…по красі місцевості звертають на себе увагу Охіньки з красивим будинком поміщика Троцини».

Останній із представників сім'ї Троцин пустив за вітром майже все майно своїх попередників. Він захоплювався картярською грою, зловживав спиртними напоями. Неодноразово повертався з ярмарку в селі Дейманівка, програвши гроші, коней і бричку. Кучер після подібних пиятик пана повертався з одним батогом.

Врешті-решт Троцина остаточно спився, жив сам, мав від наймички позашлюбного сина Анатолія.

За спогадами найстаріших жителів села, маєток Троцини над Уткою став власністю генерала Гріппенберга.

Садиба Троцини в останній час знаходилася на головній вулиці села (нині магазин, який називають «Маркет»). Будинок у той час був значно більших розмірів, оббитий повстю, шеретований і обмазаний глиною.

На початку XX століття власником великого маєтку у старому саду над річкою був пан О. К. Гріппенберг.

За свідченнями старожилів, Троцина був змушений продати свою розкішну садибу.

Оскар-Фердінанд Казимирович Гріппенберг – російський генерал від інфантерії, останній власник маєтку в с. Охіньки над Уткою.

Оскар-Фердінанд Казимирович Гріппенберг *народився 1 січня 1838 року у Фінляндії. Російський генерал від інфантерії (6 грудня 1900 року), учасник Кримської війни, туркестанських походів і російсько-турецької війни 1877-1878 рр., командуючий 2-ї Маньчжурської армії в російсько-японській війні 1904-1905 рр.*

Нагороджений орденом Святого Георгія 4-го ст. (1867 р.), орденом Святої Анни 1-го ст. (1867 р.), орденом Святого Станіслава 2-го ст. (1869 р.), Золотою зброєю "За хоробрість" (1869 р.), орденом Святого Георгія 3-го ст. (1878 р.), орденом Святого Володимира 3-го ст. (1878 р.), орденом Святого Станіслава 1-го ст. (1878 р.), орденом Святої Анни 1-го ст. (188 1р.), орденом Святого Володимира 2-го ст. (1888 р.), орденом Білого Орла (1896 р.), орденом Святого Олександра Невського (1905 р.),

прусським орденом Корони з зіркою (1878 р.), чорногорською медаллю (1878 р.), великим офіцерським хрестом італійського ордена Корони (1882 р.). По суті, був нагороджений всіма російськими орденами – до ордена Св. Олександра Невського включно.

Під час бойових дій був поранений в обидві ноги, практично паралізований. Дід Бадьор (Саєнко) носив його, як малу дитину, на руках. Більшість часу пан сидів у інвалідному візку, прикривши скалічені ноги теплим пледом.

В Охіньках довго зберігався вислів… Мовляв, «що ти сидиш, як Грепенбер», (як ви помітили, родове прізвище поміщика наступні покоління охіньківчан дещо видозмінили; певне, для зручності у вимові).

У пана був син Олександр, який у чині полковника (отриманим 06.12.1912 р. за старим стилем) служив у Петербурзі і який мав кмітливого денщика, уродженця Брянщини, вихідця з бідної селянської сім'ї – Федора Никодимовича Іванова.

Полковник запропонував денщику поїхати в Охіньки до його батька. Панський маєток над Уткою вразив Федора своєю величчю, ошатністю. Садибу відставного генерала оточувала лита чавунна огорожа, стовпи якої були викладені з цегли.

За маєтком красувався вишуканий парк.

Старий пан запропонував йому бути в нього управителем. Федір погодився і деякий час виконував ці обов'язки. Але коли пан безпідставно звинуватив його в нечесності, покинув службу і кудись подався з Охіньок. Решту свого життя працював на залізниці неподалік від повітового міста.

Нині в Прилуках живе його внучка – колишній лікар Прилуцької дитячої лікарні Олена Василівна Барон.

Розповідь про Охіньки в дореволюційний час буде неповною, якщо не згадати сусіднє з ним село Пручаї.

Звернемо в Охіньках з роменського шляху на калюжинську дорогу. Ось вулиця, на якій ще й досі зустрічаються старі рублені комори і сажі, поволеньки спускається до Утки, а потім здіймається вгору і праворуч. Десь із півкілометра – і починається козачий хутір, заснований колись давно козаком Прилуцького полку Пручаєм. Місцевість тут – просто розкіш. За кожним поворотом хутірської вулиці розкриваються все нові й нові краєвиди.

У центрі хутора – господарчий двір: три гарні комори і великий гамазей, тобто комора для зберігання громадського збіжжя.

Далі дорога збігає вгору, звідки відкривається чудова панорама: береги Утки, порослі верболозом і кущами калини, далі синіють пагорби, вкриті лісом.

Тут, на горі, на околиці хутора, і була колись садиба поміщика, губернського секретаря Петра Івановича Милорадовича – онука сербського полковника Гаврила Ілліча.

У 1910 році проведено третій подвірно-господарчий перепис населення Полтавської губернії.

Охіньки в той час входили до Переволочнянської волості другого стану Прилуцького повіту. У селі було 271 господарство. З них – 3 козацькі і 263 селянські, інших непривілейованих – 2, привілейованих – 3. У селі проживало 1593 жителі, в тому числі: 19 теслярів, 12 кравців, 2 шевці, 4 столяри, 3 ковалі, 1 слюсар, 37 ткачів, 7 візників, 90 поденників, 16 займались інтелігентними та 216 – іншими неземлеробськими заняттями. Все інше доросле населення займалося землеробством на 1224 десятинах придатної землі. Діяли: дерев'яна Введенська церква (закрита за часів радянської влади), земське початкове одноклясне училище, в якому навчалося 53 хлопчики і 17 дівчат (1912 рік), церковнопарафіяльна школа.

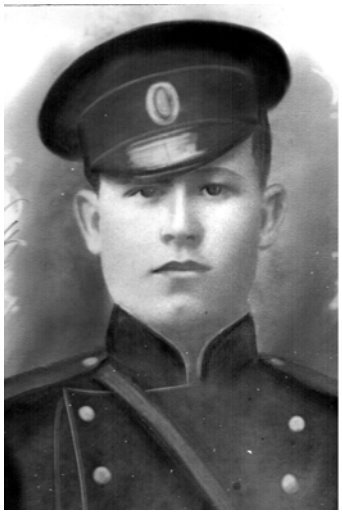

Дядько мого батька Панас Хрисанфович Храпач під час служби в царській армії

За період із 1861 по 1914 рік село значно змінилося. Остаточно зрівнялися в правах козаки і колишні кріпаки. Саме в цей час у селі було збудовано нову Введенську церкву, приміщення церковнопарафіяльної та земської шкіл.

Отже, за період від свого створення до початку Першої світової війни Охіньки виросли від невеликого села до порівняно великого населеного пункту. Немало жителів були учасниками цього кровопролиття, значна частина яких загинула на фронті. Зокрема, у списках втрат російської армії в Першу світову війну, котрі нещодавно з'явилися у всесвітній мережі, досліднику Роману Захарченку вдалося цілком несподівано виявити старшого брата діда Павла Віктора та Володимира Бондаренків, який, за даними офіційних джерел, перебував у війську в статусі ополченця та пропав безвісти, як сказано, 1914-1915 рр. Однак, враховуючи те, що ще навесні 1915 року він значиться в сповідальному розпису охіньківської парафії (тоді йому йшов 24-й рік), то відповідно він пропав безвісти принаймні в середині чи другій половині 1915 року. Згадується про нього наступним чином: «ополч. Бондаренко Гордей Тимофеев Прав. Прилукский Переволочинск. (волості) Безв. пр. 1914/15».

Омелько Йосипович Дмитрієнко, відомий старшому поколінню як «дід Омелечко» (жив у свій час на Кислівці), молодим солдатом потрапив до австрійського полону. З Австро-Угорщини привіз доладну, гостру-прегостру косу із зображенням змії біля п'ятки, так звану «австріячку», яка

майже століття служить в Охіньках уже четвертому господарю. А ще дід Омелечко привіз додому власний знаменитий афоризм: «Россия – полудикая страна».

Відкритий лист підпоручику Іларіону Сергійовичу Сологубу від жителя с. Охіньки Петра Климовича Клочка

Уродженець Охіньок Іларіон Сергійович Салогуб був учасником двох воєн. Спочатку воював із японцями 1904-1905 рр. В одному з боїв, коли загинули всі офіцери, не вагаючись узяв командування на себе. Японці з великими втратами відступили. А Іларіон Салогуб за цей бій отримав нижчий офіцерський чин і Георгіївський хрест.

Цар Микола ІІ солдатів, які особливо відзначилися в боях з японцями, оголосив своїми кумами.

Царську грамоту і кумівство царя отримав і наш хоробрий земляк.

Воював він і в Першу світову – з німцями, став повним георгіївським кавалером, отримав у нагороду іменну зброю.

У 1916 році підпоручик 7-ї роти 12-го Сибірського стрілецького наслідника цесаревича полку продовжував хоробро воювати.

Був поранений у ногу.

Рана довго не заживала.

Після тривалого лікування в шпиталі повернувся додому майже калікою.

Від кількох старожилів доводилося чути, що дослужився він аж до полковника. Безумовно, це, мабуть, не так, оскільки вихідцям із селян не присвоювалося звання вище штабс-капітана. Одначе… Куму царя!.. Та ще повному георгіївському кавалерові!.. З чим чорт не жартує, поки Бог спить?..

І все ж, остаточної правди ми поки що не знаємо.

А жаль.

9. ДЕНИСЕНКИ (Охіньківський рід)

Шкода, але це одна з небагатьох корінних охіньківських родин, яка простежується в такому глибокому історичному зрізі.

1. ДЕНИС – *посполитий без прізвища, який мешкав у селі Охіньки Прилуцького полку десь у середині XVIII століття при дворі молодого поміщика, корнета Якима Миколайовича Троцини.*
Дружина: **Настя Гнатівна Денисиха,** *1726 року народження, удова, згадується в архівних документах за 1773-1776 роки. Мешкала в одній хаті разом зі своєю великою родиною.*

ЙОГО ДІТИ:

(дворові села Охіньки поміщика Я. М. Троцини, мешканці парафії Введення в храм Пресвятої Богородиці, згадуються в 1773-1776 роках, жили в одному дворі з матір'ю)

1. МИХАЙЛО ДЕНИСОВИЧ ДЕНИСЕНКО – *народився 1749 року,*
2. СИМЕОН ДЕНИСОВИЧ ДЕНИСЕНКО – *народився 1750 року,*
Дружина: **Уляна Якимівна,** *народилася 1751 року.*
3. ІВАН ДЕНИСОВИЧ ДЕНИСЕНКО – *народився 1753 року,*
4. ЯКІВ ДЕНИСОВИЧ ДЕНИСЕНКО – *народився 1757 року,*
5. КОРНІЙ ДЕНИСОВИЧ ДЕНИСЕНКО – *народився 1763 року.*

За матеріалами Прилуцького архіву склав головний хранитель музею Гайдай Г. Ф. Місто Прилуки, березень 2004 року.

Сучасні Денисенки:

Три покоління сім'ї Денисенків.
Зліва направо: мати Анастасія Матвіївна,
син та онук Григорій Євгенович,
бабуся Євдокія Федорівна.
Проводи в армію, 1983 р.

Родина Денисенків. Зліва направо: перший ряд (сидять): подружжя Тетяна Володимирівна та Михайло Іванович Денисенки, Сніжана Олександрівна Денисенко, Олександр Іванович Курченко (зять), Олексій Денисенко, Ганна Миколаївна Колісніченко (Денисенко), Віктор Михайлович Денисенко, Микола Олександрович Колісніченко (зять); другий ряд (стоять): Надія Олексіївна Денисенко, Ольга Павлівна Денисенко, Тетяна Миколаївна Курченко (Денисенко), Лідія Іванівна Гладка (Денисенко), Надія Григорівна Денисенко, Галина Іванівна Жицька, Іван Миколайович Денисенко, Григорій Євгенович Денисенко, Ніна Михайлівна Денисенко, 1980 р.

10. У ПЕРІОД ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ І ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ

Звістку про революцію в Петрограді і про те, що скинуто царя, принесли в Охіньки демобілізовані солдати, які поверталися з фронтів Першої світової війни. Під впливом революційної агітації, яка проводилася найбільш революційно налаштованими солдатами і матросами, в селі виникає комітет, переважно із незаможних селян, який і розпочав роботу по переділу панських земель.

У січні-лютому 1918 року в більшості повітів Полтавщини було створено ревкоми – органи революційної влади. Виник такий ревком і в Охіньках. На ревком покладалося розв'язання таких життєво важливих завдань, як земельний розподіл, а також продовольче забезпечення населення, різні реквізиції і збори продовольства на допомогу містам. Проте процес встановлення революційної влади на селі був перерваний німецькою окупацією.

У лютому 1918 року майже півмільйонна австро-німецька армія вдерлася в Україну.

А вже в березні німецькі війська вступили до Прилук та навколишніх сіл, відразу відновивши в них буржуазні органи влади.

Ось як пояснював свої цілі німецький командуючий збройними силами Еріх Людендорф:

«На Україні треба було придушувати більшовизм і створювати там такі умови, щоби мати можливість видобувати з неї воєнні вигоди і вивозити хліб та сировину».

На початку травня на зборах комуністів м. Прилуки і сіл повіту був обраний військово-революційний комітет.

Майже в кожному селі створено партизанські загони та групи, в тому числі – і в Охіньках.

4 серпня 1918 року у Прилуках відбулася нарада командирів партизанських загонів, представників партійних

осередків та членів ревкому. Було оголошено наказ Миколи Крапив'янського про збройний виступ 8 серпня.

Повстання почалося в ніч на 8 серпня. Партизанські загони розгромили поміщицькі маєтки та пости гетьманської варти в Журавці і в сусідніх з Охіньками Сокиринцях та Переволочній. Проте одностайного виступу всіх загонів здійснити не вдалося.

Повітовому старості Домонтовичу стало відомо, що готується виступ. Німецьке командування вжило заходів, аби зірвати повстання. Німці вислали заслони на шляху руху партизанів. Окремі загони попали в засідку і понесли серйозні втрати.

Ніщо не могло спинити народ в його справедливій боротьбі за звільнення від німецьких окупантів. Наступ українських радянських військ, що розпочався 20 листопада 1918 року, та боротьба повсталого народу примусили німців тікати з України. Цьому також сприяла революція, яка спалахнула в Німеччині. Серед бійців, які звільняли Охіньки від кайзерівського гарнізону, був житель села Павло Григорович Павлущенко.

На початку грудня 1918 року на Прилуччину вступили полки Директорії. Влада Директорії, яку очолював Володимир Винниченко, а потім Симон Петлюра, поширилася майже на всю Україну, але вона не була міцною. Директорія прагнула дійти згоди з радянською Росією. Ініціатором таких дій якраз і виступав Винниченко, але порозумітися з Росією так і не вдалося. Наприкінці грудня 1918 року радянські війська розпочали наступ на Чернігів, Київ, Харків. І вже 5 лютого 1919 року, після кількаденних боїв, більшовики вступили в Київ.

Щоб побудувати комунізм, більшовики досить промовисто закликали до боротьби зі своїми противниками, яка, по суті, зводилася до фізичного винищення «класових ворогів». В Україні такими були проголошені поміщики,

капіталісти, офіцери, члени антирадянських партій, підпільних організацій, повстанських загонів, священики, і нерідко – службовці, прості робітники та селяни.

Нині надзвичайно складно відновити хронологічну послідовність та об'єктивну точність подій у роки братовбивчої громадянської війни. Після встановлення радянської влади в селі, група радикально налаштованих селян прийшла до маєтку відставного генерала Гріппенберга. За словами жителя села Охіньки Павла Григоровича Головка (1906 р. н., нині покійного), між ними і поміщиком зав'язався такий діалог:

– Віддай маєток і землю!

– Що я вам зробив поганого? По мірі можливості допомагав сільській громаді. Віддав вам Лисогір під сінокоси, відкрив ясла для ваших дітей.

– Досить тобі керувати державою. Тепер ми будемо це робити.

– Бідні ви. Як це ви будете робити, маючи за плечима лише кілька класів початкової школи? Я закінчив гімназію, вищий навчальний заклад, майже все своє життя віддав службі Вітчизні, але не уявляю, як це – керувати державою. А втім, що хочете, те й забирайте.

Але навіть поступливість пана не врятувала його від розправи. Служанка Гріппенберга, якій він доручив наглядати за власним маєтком, жила тривалий час у будинку Луки Семеновича Марченка. З розповіді Михайла Васильовича Хоменка (1914 р. н.), самого пана повезли в повіт, тобто в Прилуки, і дорогою цю літню скалічену людину немилосердно били. Навіть його відчайдушний крик: «Я защищал Отечество!» – не зупинив нападників. За словами Марії Іванівни Бигиб (1929 р. н.), про що неодноразово розповідала їй бабуся і що підтверджується свідченнями інших односельчан, розлючені селяни втопили Гріппенберга в Гатці.

Скупі архівні дані свідчать, що у березні 1919 року Олександр Оскарович Гріппенберг добровільно віддав селянам с. Охіньки 42 десятини землі, хату, оцінену в 2 тис. рублів, цегли 2 000 шт., залізні балки, присохи, рами для парників.

Олександр Оскарович Гріппенберг (28.05.1879 – 09.02.1935), православний. Син генерала від інфантерії Оскара Казимировича Гріппенберга. Учасник російсько-японської війни 1904-1905 рр., учасник Першої світової війни, командир 9-го легкого мортирного артилерійського дивізіону (з 21.05.1916). Звільнений за хворобою від служби генерал-майором (01.07.1917). У Добровольській армії ВСЮР – в розпорядженні генерала Алєксєєва. Евакуювався до осені 1920 з Ялти. Потім – еміграція в Парижі. Пізніше – в Тунісі. Служив у французькій шляхо-будівельній конторі. Помер у Матірі (Туніс).

Нагороди: ордени Св. Анни 4-го ст. (1904 р.); Св. Станіслава 3-го ст. з мечами і бантом (1904 р.); Св. Володимира 4-го ст. з мечами і бантом (1906 р.); Св. Анни 3-го ст. (1909 р.); Св. Станіслава 2-го ст. (1913 р.); Св. Анни (ВП 22.03.1915 р.).

Гарний панський маєток надзвичайно активні охіньківчани знищили дотла. «Оновителі» так постаралися в селі, що не залишилося жодної пам’ятки минулого.

Невтішно склалася й доля героя двох воєн, повного георгіївського кавалера Іларіона Сергійовича Салогуба. Після встановлення радянської влади в селі рідний небіж зірвав із нього погони і хрести, зароблені тяжкою кров’ю.

Вночі до його оселі приходило кілька односельчан, які розбили віконне скло, подали через вікно в хату лопату. Ховаючись у темряві, вони вимагали, щоб відважний фронтовик поклав на неї свої нагороди. Погрожували вбити, однак своїх бойових відзнак Іларіон Сергійович не віддав.

Уночі злостиві активісти перекопали в сараї долівку,та нічого цінного не знайшли.

Невдовзі геройський земляк захворів тифом і тихо помер. Мовби й не воював відважно, бо ніякої доброї пам'яті про нього в односельчан не залишилося. Все завіяла червоними гаслами нова влада.

Відомо лише, що після похорону, вночі, його могилу розкопали і забрали з труни всі нагороди та золотий годинник. За іншою ж версією, гарячі односельчани після його смерті приходили до його дружини, і вона змушена була віддати їм іменну зброю (у вікно – щоб не упізнала). За свідченням Антона Терентійовича Марченка (1900 р. н.), це робили його сусіди, які називали себе в той час «богами революції».

А тим часом у Росії наростав опір владі більшовиків. Білі армії намагалися повалити владу Рад і поновити Російську імперію. Одна з них, на чолі з генералом Денікіним, захопила значну частину українських земель. У другій половині серпня 1919 року денікінці ввійшли на Прилуччину. Вони відновили буржуазні органи влади, оголосили накази про повернення відібраної у поміщиків землі. В окремі села повернулися навіть недавні господарі.

Проти військ Денікіна піднялися трудящі повіту. Активно діяли партизанські загони, які мали свої бази у Сокиринцях, Переволочній, Заїзді та інших селах. Бійці загонів завдавали відчутних ударів білогвардійцям. Дії партизанів підтримували трудящі міста Прилуки й бідняцько-середняцькі маси сіл, які на своєму власному досвіді пересвідчились, що принесла їм денікінщина. Кровопролитне протистояння призвело до немалих людських втрат. Від рук білогвардійців загинули односельчани – організатори радянської повстанської сотні: Костянтин Костянтинович Кислий, комуніст Максим Іванович Усенко, Петро Костянтинович Кислий, Дмитро Костянтинович Кислий, Василь Пилипович Денисенко, які поховані на сільському кладовищі.

На Південному фронті, після початку наступу Червоної Армії, активізувалася боротьба в тилу ворога. Важливу роль у розгромі денікінців відіграли махновці та повстанські загони. 1 грудня в Прилуки вступив перший партизанський загін під командуванням Григорія Хомовича Короткого. У місті і в повіті знову встановилася радянська влада.

Житель с. Охіньки Василь Трохимович Марченко в рядах Червоної армії (Севастополь, 1920 р.). – верхній ряд, праворуч.

Охіньки були типовим селом періоду громадянської війни. Ситуація не відзначалася стабільністю. Влада, мов у калейдоскопі, могла змінюватися кілька разів на добу. За словами Опістимії Йосипівни Дмитрієнко (моєї бабусі, 1894 р. н.), в село протягом дня вдиралися загони отаманів Ангела чи Марусі, то червоні знову відновлювали радянську владу. Улітку 1920 року продовжувалася мобілізація до лав Червоної Армії на радянсько-польський фронт та на південь для боротьби з Врангелем. В один із серпневих погожих ранків цього року в Охіньки в'їхав роз'їзд червоноармійців. Один із молодих охіньківчан Максим Кирилович

Дмитрієнко, якому лише виповнилося 23 роки, саме милувався своєю шестимісячною донькою, підіймаючи її до низької селянської стелі. Щойно вийшов за поріг хати, як побачив кінних озброєних червоноармійців. Не маючи за собою ніякого гріха, не хотів єдиного – воювати ні за білих, ні за червоних. Бажав лише одного – плекати хлібний колос, ростити дочку, кохати дружину. Тому й кинувся тікати. Молоде рвучке тіло заскочило на лісу, а в цей час один із червоноармійців скинув гвинтівку і, не вагаючись, вистрілив. Куля пронизала серце юнака, і молода вранішня роса забагрилася кров'ю. Тим молодим хлопцем, наповал, ніби граючись (без суду і слідства), убитим кулею червоноармійця, був мій дід Максим, якому так і не судилося ним стати, а його шестимісячною донькою-сиротою – моя майбутня мати…

До червоноармійця підбіг тоді односельчанин убитого – Павло Пантелеймонович Яцун і закричав на вбивцю:

– Що ти зробив, падлюко?! Ти щойно молоду жінку залишив удовою, а немовля – сиротою! – і з усією силою вперіщив червоноармійця батогом. Той лише понурив голову. Та ніякого покарання за ганебне вбивство він так і не отримав.

Незабаром зухвалий кінний роз'їзд залишив село.

Фатальний постріл перевернув життя простої селянської родини. Молода дружина Максима, пізніше – моя бабуся, назавжди залишилася вдовою й ніколи більше не виходила заміж. А маленька Галинка з немовлячого віку зазнала гіркої напівсирітської долі.

Чи ж можна виправдати режим, який називав себе робітничо-селянським, який без вагань та найменшого жалю знищував тисячі незгідних із його політикою тих, хто не бажав воювати за нього?

11. ОХІНЬКИ В 20-ТІ РОКИ

Після проголошення більшовицького декрету про землю, в Охіньках з ініціативи учителя Івана Андрійовича Мережка, селян Микити Карповича Кисленка, Григорія Семеновича Усенка і Якова Герасимовича Тимченка панська земля була розділена між селянами.

У селі почав діяти комітет бідноти.

Антон Терентійович Марченко, член комбіду з 1922 року, згадував:

«Робота цього комітету була направлена на допомогу будівництва в державі, Роботи назбиралося багато за різними напрямками. Численні зібрання в селі, з'їзди в повіті, губернії – все це стало новим для села, яке не просто входило в життя – ішла непримиренна боротьба нового зі старим».

Дещо згодом у селах Прилуцького повіту почали масово обирати комнезами (комітети незаможних селян, КНС) – класові організації незаможного селянства, які діяли в УСРР у 1920-1933 рр. На відміну від комбідів, комнезами об'єднували не лише бідняків, а й частину середняків. Хто став його першим головою в Охіньках – встановити не вдалося. Відомо лише, що членом ревізійної комісії й організації КНС був учитель Мережко.

Іван Андрійович Мережко народився 23.02.1893 р. в м. Ічня, закінчив 2-річні вчительські курси. Прапорщик піхоти в царській армії (5 місяців), а потім рядовий (1 рік 2 місяці).

У Червоній Армії не служив, бо користувався відстрочкою, як учитель. Завідуючий Охіньківською трудовою школою 1923-1925 рр. Користувався фондовою землею – 3 десятини. Керівник сільськогосподарського гуртка.

На кінець 1920 року все доросле населення губернії залучили до споживчої кооперації.

Газета «Трудовий фронт», орган Полтавського губкому КП(б)У, писала:

«Пекуче земельне питання вирішено, вся земля поміщиків, куркулів, заможного селянства перейшла до рук працюючих. У середньому на Полтавщині таких земель налічується до 5 000 десятин на повіт. Земля наділялась на їдока в індивідуальне користування. Лише невелика площа землі залишилась за державою».

На той час припадає спад селянського повстанського руху, що викликано було як амністією, так і втомою населення від війни та розрухи.

Посилилася репресивна машина нової влади.

У 1921 році відбувся перехід більшовиків до нової економічної політики, заміни розверстки продподатком. Але швидко виправити ситуацію не вдалося. До того ж НЕП поєднувалася із терміновою індустріалізацією, кошти для якої, як і завжди, здобувалися за рахунок села.

Слід підкреслити, що господарство губернії знаходилося у важкому стані. Через відсутність сировини, палива, матеріалів багато промислових підприємств припинили роботу. Розруху переживало сільське господарство. Посівні площі на початку 1921 року скоротилися, порівняно з дореволюційним періодом, на 312 тисяч десятин. Якщо раніше річний збір основних сільськогосподарських культур становив 120 млн. пудів, то в 1921 році – лише 51 млн. пудів. На 38% зменшилася кількість робочих коней і на 29% – поголів'я всіх видів худоби.

Але поступово становище покращувалося. Проявлялися наслідки нової економічної політики. У 1922 році розмір площ під зерновими культурами зріс на 73 900 десятин у порівнянні з попереднім роком. Успішно була проведена посівна компанія 1923 року.

Комнезами створили широку мережу пунктів прокату сільськогосподарського інвентаря. Пожвавилася робота комітетів селянської взаємодопомоги та товариства

сільськогосподарського кредиту. У жовтні 1923 року Радянський уряд ввів оптову торгівлю, а в лютому 1924 року випустив державні казначейські білети (червінці, які забезпечувалися золотом, валютою і легкореалізованими товарами).

У 1923 році в Україні була проведена адміністративна реформа. Поділ на губернії і повіти було скасовано. Замість них вводилися нові адміністративні одиниці: округи, райони і сільські ради.

Із 1923 року Охіньки – центр сільської ради. Першими головами сільської ради були Олексій Федорович Давиденко та Омелько Трохимович Проценко. У 1925 році у селі нараховувалося 407 дворів і 1861 житель.

НЕП сприяла відродженню селянського підприємництва у сфері переробки сільськогосподарської продукції. Налагоджувалася робота пошкоджених та зруйнованих підприємств: млинів, крупорушок. Відбудовувались і споруджувалися нові вітряки на Полтавщині. У всіх без винятку селах велася переробка м'яса. В Охіньках, як і в половині сіл України, вичиняли шкіри, ткали рядна, вишивали рушники, виготовляли чоловічі та жіночі сорочки, запаски, пояси, в селі свої шевці шили взуття.

Держава заохочувала різноманітні види кооперування селян. Членство в кооперативах несло економічну вигоду, тому селяни до них вступали охоче. НЕП відкрила перед селянами можливість вибору форм господарювання, і вони без вагань обирали індивідуальне господарство.

Житель Охіньок Антон Терентійович Марченко відзначав:

«При НЕПі люди жили майже добре. Народ отримав землю, почав господарювати. З'явився інвентар, дрібні знаряддя праці, зокрема плуги, борони, культиватори, ручні сівалки тощо».

Від другої половини 20-х років почалося насильницьке створення колективних господарств – колгоспів. Шлях суспільства до соціалізму більшовики пов'язували з переведенням селянства на рейки великого виробництва. Незважаючи на всебічну підтримку держави, селяни неохоче йшли в колгоспи. Бо в них примусово стали відбирати землю, коней, худобу, знаряддя хліборобської праці.

Мати і п'ять дочок – у другому ряді: крайня справа – Галина Михайлівна Тимченко (дівоче прізвище невідоме), у майбутньому – прославлена ланкова.

В Охіньках, як і скрізь, особливо до цього прикладалися руки партійної групи і комсомольської організації, створених у 1928 році. Бажали відзначитися на новому поприщі й місцеві активісти.

Жителька села Марія Євтухівна Кузьменко (1921 р. народження) згадує:

«Коли організувався колгосп, у заможних господарів забирали майно, скрині з домашнім вжитком. Все це продавалося на торгах. Окремих людей виселяли з хат, зокрема сім'ю Лазоренків».

Килина Сергіївна Лоза (1922 р. н.) розповідає:

«Наша сім'я була багатодітною. Батько, Сергій Тимофійович Іваненко, мати, Домка Василівна, весь вік працювали. У сім'ї було шестеро дітей – п'ять дівчаток і один хлопчик. Родина жила бідно. Але біля старої хати почали зводити нову. Батька кілька разів примушували писати заяву для вступу в колгосп. Проте мати щоразу її

забирала. Коли сім’я майже повністю добудувала хату, під страхом, що її в родини заберуть, мати сама віднесла заяву до колгоспу».

Євдокія Сильвестрівна Зотова (1923 р. н.) згадує: «Була наймолодшою дитиною в багатодітній сім’ї, в якій зростало п’ятеро дівчат та двоє хлопців. Батько, Сильвестр Андрійович Вересоча, мати, Маруся Омелянівна, з усією родиною трудилися, не покладаючи рук. Батько вичиняв шкіри. Жили заможно, гарно. У господарстві були кінь, корова, свині, вівці, чимало землі. Коли в селі почав організовуватися колгосп, батько вирішив до нього не вступати. Безпідставно звинуваченого, його відправили до в’язниці. Сільські активісти прийшли і забрали корову, овець, запаси їжі, цибулю, навіть квас вилили, а порожню діжу прихопили з собою. Сім’я зарізала кабана, але свіжину забрали теж.

– Куркульська морда, хочеш сало їсти! – таке почула згорьована сім’я з вуст свого односельчанина, молодого комсомольця Івана Макаровича Вересочі. Мати змушена була записатися в колгосп. Через два місяці батько повернувся із в’язниці».

Антон Терентійович Марченко свідчив:

«У колгосп довелося вступити. Іншого виходу не було. Або колгосп, або Північ, або хрест всьому».

Колгосп у с. Охіньки створено 1929 року, в період прискореної колективізації. Він отримав назву імені Тараса Шевченка. Першим головою став Дем’ян Іванович Проценко. До колгоспу забирали все: реманент, велику рогату худобу, коней, птицю. Колективізація перетворювалася на комунізацію. Очевидно, до цього приклали руку й місцеві органи влади. У 1929 році на Прилуччині проведено конкурс, на якому визначили й нагородили преміями найдіяльніші сільські ради: Охіньківську, Білошапківську та Яблунівську.

У закритій в роки радянської влади Введенській церкві висів у ті часи транспарант, на якому аршинними літерами бовваніло гасло:

«Комсомол – вперед, за суцільну колективізацію!».

Саму церкву перетворили не то в комору, не то в зерносховище. Разом із печивом і цукерками для сільських активістів там зберігалося колгоспне збіжжя. Жителі села Іван Лукич Марченко (1932 р. н.), Іван Максимович Проценко (1942 р. н.) та й інші односельчани пригадують із розповідей старших охіньківчан, як один із партійних функціонерів місцевого пошиву, забравшись на величезну купу проса, намагався зняти зі стелі церкви панікадило. Йому таки вдалося це зробити, але зрадливе просо засмоктало невігласа – ледве не погубивши «оновителя» духовної святині навіки.

12. ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ, РОЗПРОКЛЯТИЙ, РІК

Пам'ять ниє пухлиною в мозку.
І, мільйонам утративши лік,
Воскреса, наче вилитий з воску,
Тридцять третій
розпроклятий
рік.

Не у кітелі і не в шкірянці
Постає – тільки шкіра й кістки...
Блідне сонце в парадному глянці,
Як із безвісти
йдуть
мертвяки.

І простягують руки благально,
І кусають холодні вуста...
І злітає над ними печально:
– Тридцять три –
вік розп'яття Христа.

(Уривок із поеми "Голодовка")
Анатолій ШКУЛІПА
(випускник Охіньківської восьмирічної школи 1966 р.)

Восени 1931 року суцільна колективізація в Україні була завершена. Але показники переможних реляцій стосувалися в основному степової та лісостепової зон. У прикордонних районах та на Поліссі вони помітно відрізнялися.

Жодної привабливості в очах селян (і навіть новоспечених колгоспників) праця в колгоспі не мала, бо забезпечити їх сталим заробітком не могла. Відтак склалася ситуація, контури якої окреслив доктор історичних наук Станіслав Кульчицький:

«Держава знайшла сили, щоб загнати селян у артілі, але не спромоглася у перші роки існування колгоспного ладу налагодити системне господарювання. Самих колгоспників стан справ у громадському господарстві мало турбував. Вони бачили, що їхня праця на колгоспних полях не компенсується державою. Тому їхні трудові зусилля зосереджувалися на тому, що вони встигли відвоювати у держави в 1930 році – присадибній ділянці. Тут вони працювали з ентузіазмом, присадибна ділянка хоч якоюсь мірою рятувала їх від голоду».

Керманичі в Москві вже влітку 1932 р. збагнули, що мирним шляхом очікуваного врожаю із «зернових фабрик» України вони не отримають. І причина зовсім не в тому, що республіку спіткав неврожай чи стихійні лиха: насильницькими методами зігнані в колгоспи хлібороби нічого не отримували за свою працю, а отже, й працювати не бажали. Простіше кажучи, запровадження колгоспного ладу зруйнувало аграрний сектор економіки. З іншого боку, плани хлібозаготівель у Кремлі не збиралися піддавати перегляду у бік зменшення.

Влада вдалася до звичних драконівських заходів: у сумнозвісній постанові ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р., яку називали «законом про 5 колосків», передбачалася смертна кара «за розкрадання колгоспного майна». Факти свідчать: місцева і центральна влади були обізнані, що розпочався голод, але значно активніше вболівали за виконання плану хлібозаготівель.

У листі до В’ячеслава Молотова та Йосипа Сталіна від 10 червня 1932 р., написаному, до речі, у Прилуках, голова ВУЦВКу Григорій Петровський визнав, що, побувавши під час посівної компанії в Прилуцькому (відвідав 8 сіл, у тому числі й Охіньки), Лохвицькому, Варвинському, Чорнухинському, Пирятинському і Малодівицькому районах, він був уражений побаченим:

«Однако, мы знали, что выполнение хлебозаготовок на Украине будет нелёгкое, но то, что я теперь увидел на селе, говорит за то, что в этом деле сильно переборщили у нас, перестарались. Я был во многих сёлах этих районов, и везде видел, что порядочная часть села охвачена голодом. Немного, но есть и опухшие от голода, главным образом, бедняки и даже середняки».

Розчулений Петровський просить у московських можновладців допомоги:

«Поэтому я ставлю перед Вами вопрос – нельзя ли оказать помощь украинской деревне в размере двух или, в крайнем случае, полутора миллионов пудов хлеба. Если эту помощь можно оказать, то партия имела бы за собой не только бедняков, но и всех середняков против наших классовых врагов и, без сомнения, коллективизация укрепилась бы».

Проте такі скромні прохання, обґрунтовані, до речі, передбачливим піклуванням про успіх колективізації, а не про долю селян, викликали у Сталіна тільки лють і зайві підозри щодо українських керівників. Жодних реальних кроків для того, щоб зупинити наступ голоду на українські села у 1932 році, не було здійснено.

Новоутворена Чернігівська область у жовтні 1932 року (куди ввійшов і Прилуцький район) посідала останнє місце серед семи областей УСРР не тільки за темпами колективізації, але й за виконанням плану хлібозаготівель – на 6 грудня 1932 року було виконано лише 64,4% річного плану. Партійно-радянське керівництво області в основному переймалося аграрними проблемами, докладаючи всіх зусиль для здійснення суцільної колективізації. Інтенсивність використання примусових, незаконних, негуманних методів різко зросла.

Відчуваючи підтримку зверху, сільський актив не гребував забирати у своїх односельчан останні запаси їжі,

прирікаючи їх на голодну смерть. За свідченням земляків, очевидців голоду, урожай 1932 року був непоганий: хліба намолотили вдосталь. Значну частину збіжжя змушені були здати. Головою колгоспу в цей час був Карпо Васильович Байгуш, який розпорядився видати дещицю хліба колгоспникам, за що був підданий переслідуванням.

Згадує Марія Євтухівна Кузьменко (1921 р. н.):

«По селу почали ходити буксирні бригади, до складу яких входили місцеві активісти та комсомольці, а також чужі люди. Прийшли вони й до нас. Найменший, Василь, у цей час лежав на печі, яка була засипана зерном ячменю. Перед цим батько зарізав не дуже велике порося. Буксирники (як їх тоді називали) обнишпорили всю оселю, все подвір'я з металевими щупами. Вилучені мішки з зерном та сало замкнули в скрині, забравши ключ від неї. Неподалік у сім'ї Лаврентія М'якого була подібна скриня з таким же замком. Батько вдосвіта пішов до нього, взяв ключ, відімкнув скриню, забрав сало і сховав його в погребі під засіком картоплі. На другий день буксирники прийшли знову, стали скрізь шукати сало, навіть у димарі дивилися. На щастя, не знайшли. Згребли зі злості весь ячмінь із печі і забрали з собою.

У батька десь було заховано кілька відер жита. Весною він поніс на плечах мішечок із збереженим зерном в с. Горобіївку, де був млин (нині Срібнянський район). Найкоротша відстань від села до села – близько 20 кілометрів. Змолов жито і повернувся додому. Напередодні Великодня мама напекла хліба з житньої муки замість пасок. Діти були надзвичайно раді і чорному хлібові. Голод у селі почався в 1932 році, але цього року від нього ніхто не помер. Нашим селом цього ж 32-го року проїжджав у бік Срібного один із керівників республіки – Григорій Петровський. Автомашина зупинилася неподалік нашого кутка. До його автомобіля сходилося багато людей, дехто приносив деруни, зокрема багатодітна Кулина, чи то з

липового цвіту чи з чогось іншого. Селяни розповідали Петровському, що голодують, дехто давав йому так звані «деруни» в автомобіль.

Справжній голод почався в 1933 році, коли в селі померло багато людей. На кладовищі, за нарядом бригадира, викопувалася яма, до якої звозили на підводі і вкидали мертвих людей. Коли яма наповнювалася, то викопували іншу.

Наша сім'я виживала, як могла. Маленький Василь ходив у ясла, там давали по кусочку хліба тричі на день. Андрій пас корів у людей, за те йому давали хліб, молоко. Пас він корову і буксирників Таранів – Афанасія і Тихона. Не раз заходив до них у хату: ті не голодували, був у них і хліб, і до хліба. Об'їждчики били пастухів, у тому числі й Андрія, і він покинув пасти. Мені було в той час 12 років; нарву, було, відро лободи, якась іще картоплина зосталася. Ніхто картоплі не чистив, терли на тертушку. Варили цілий відерний чавун такої їжі. П'ятнадцятирічний Іван орав кіньми. Від недоїдання і виснажливої роботи в нього стали пухнути ноги. Тоді батько вирішив зарізати корову. Ціле літо варили корову, їжа була трохи кращою, і від голоду в нашій сім'ї ніхто не помер.

Весною 1933 року наша сім'я посадила картоплю. Але не всі мали посадковий матеріал. Зокрема, в сім'ї Іваненків картоплі не було. Лаврентій і його син Петро виривали її в нас на городі.

З наших сусідів померли Гордій Завгородній та його дочка. У сім'ї Кузьменків із голоду помер Микола. Люди розповідали, що багатодітна Кулина (та сама, яка виносила «деруни» самому Петровському) несла на руках свого знесиленого напівживого сина Андрійка на кладовище. Коли жінки її спитали: «Що ти робиш?», відповіла: «Віднесу, вкину, поки у викопаній ямі є місце». Страшний то був час.

Скільки людей всього померло в селі, не можу сказати, але дуже багато. Думаю, що в голоді винні й місцеві активісти, які забирали в людей останні запаси їжі».

Розповідь Марії Іванівни Бигиб побудована на спогадах її матері Насті Панкратівни Клочко:

«У сім'ї на час голоду було двоє малолітніх дітей: я і сестра Ольга. Батько працював у школі вчителем (там давали якийсь пайок – хлібину і ще щось). Сім'я тримала корову, яка давала трохи молока. Бабуся ділилася ним з іншими людьми, поділиться, бувало, останнім.

Їли лушпину з картоплі, гльозики (деруни) з липових листків та цвіту. І хоча я була тоді зовсім малою (лише четвертий рік), в моїй дитячій пам'яті закарбувалося, як батько відпиляв дві великі гілки липи і на рядні ми всією сім'єю обривали липові листки, щоб потім із них готувати харч. У сім'ї від голоду ніхто не помер.

А у двоюрідної батькової сестри Федори Петрівни Вересочі померли від голоду двоє дітей. Обох вона віднесла й поклала біля ями, яка була викопана на кладовищі. Неподалік, по сусідству, у сім'ї Усенків померли дід, баба і дочка. Померли й сусіди: Карпо Клочко та його двоє дітей. У цій сім'ї була надзвичайна бідність, ні в що було вдягти покійника, тому бабуся віднесла для нього спідню білизну. У Наума Шкарлата було багато дітей. Всі померли від голоду, живим залишився лише один Ілля. У Ганни Федорівни Завгородньої (по-сільському Калишнихи) померло троє дітей, зостався живим один син. Коли померла третя дівчинка, Ганна помістила тільце померлої дитини в ночви, які поставила на комин. У коморах колгоспу на кожну дитину давали якийсь жалюгідний пайок (щось із чарку олії). Вона приховала смерть дитини, щоб і далі отримувати цей пайок. Два тижні труп знаходився в хаті, де стояв неймовірний сморід. І лише коли до неї прийшла сестра й накричала на неї («Що ти, Ганно, робиш?!») – віднесла в рядні тіло померлої дитини до спільної ями. За словами мами, похоронних процесій із традиційними голосіннями під час голоду в селі не було. Померлих на

кладовище відвозили возами, а маленьких дітей відносили в ряднах. Ніхто за померлими не плакав».

Свідчить Марія Микитівна Денисенко (Филоненко), 1919 р. н.:

«Сім'я наша складалася з чотирьох чоловік: батько Микита Григорович, мати Явдоха Костянтинівна, я та брат Альоша 1924 року народження. Жили ми на Горі (куток села). Голоду великого у нас в сім'ї не було. Батько зумів заховати чимало жита (глибоко закопав), була картопля, я ходила по жолуді, тому яка-не-яка, а юшка в хаті була.

Скрутно прийшлося нашим родичам. Батьків брат помер від тифу, залишивши дружину з двома дітьми – Петром і Санькою. Одружившися вдруге, вона народила ще одну дівчинку – Олю, але невдовзі сама померла від запалення легенів. Її чоловік зійшовся з удовою, в якої було своїх двоє дітей. А кому потрібні чужі, коли своїм нема чого їсти? Батько дізнався, що братові діти залишилися без догляду, їх часто били. Батько оформив Олю в інтернат, а Петра з Санькою забрав до себе. Так у голодовку батько врятував від голоду не тільки свою сім'ю, своїх дітей, а й небог-сиріт».

Свідком тих страшних подій була і Ганна Леонтіївна Салогуб (1923 р. н.), нині покійна:

«На момент голодомору, який розпочався в селі в 1933 році, мені було 10 років. Сім'я нараховувала 5 чоловік. Батько, Левко Трохимович, мати, Єфросинія Гаврилівна, і троє дітей. Батько був теслею і мав деякі заробітки, але голод допікав. Збирали липове листя, сушили на печі, товкли, добавляли гречаної соломи і пекли перепічки, і їли. У сім'ї ніхто не вмер. Але в селі смертність була велика. Люди вмирали зразу по кілька чоловік. Їх закопували в яму всіх разом, навіть голих. У селі їли конину. Випадків людоїдства у селі не виявлено.

Врожай був хороший, але все позабирали. По селу ходили буксирні бригади, які збирали зерно, одяг, забирали

все. У буксирах були брати Вересочі – Василь та Іван. Вони навіть знімали з людей одяг».

Пам’ятав ті страхітливі часи Микола Петрович Корнійко (1924 р. н.), нині покійний:

«Назавжди в моїй пам'яті залишився 1932 рік. На подвір'я прийшли місцеві комуністи Карпо Байгуш та Омелько Проценко. Забрали корову, хотіли забрати й порося, та якось обійшлося. Батько заколов кабана, тим дітвора й вижила».

Микола Петрович пригадує, як селом проїжджав Григорій Петровський. Їхав в бік Іванківців чи то Срібного. Збігалася малеча, сходилися дорослі. Селяни несли йому «ліпьошки», щось схоже на оладки з липового цвіту.

Великий голод почався навесні 1933 року. Сім'я змогла посадити картоплю маленькими шматочками, «носками». Їли все, що прийдеться, зокрема, цвіт акації, об'їдали на берестах квіточки. По селу ходили буксирні бригади, в складі яких були люди з сусідніх Переволочни та Голубівки.

Микола Петрович пригадував, як одного разу товк у ступі пусті качани з кукурудзи – без зерна. З потовченого мотлоху мама потім щось пекла, схоже на оладки. У цей час до хати зайшли дві жінки-єврейки, які теж входили до складу буксирників. Одна з них зразу ж всунула руку в ступу, але переконавшись, що зерна там немає, залишила хлопця в спокої. Батько якось зміг купити теличку в 1933 році. Так і вижили. А навпроти, через вулицю, жила сім'я Павла Михайловича Погорілого (сільське прізвисько Штакунець). У його сім'ї з голоду померла дружина Марта та дочка Ольга. Від голоду пухли ще троє дітей. Батько Миколи порадив сусіду Павлу покинути сім'ю, щоб хоч решта дітей врятувалась.

Павло Погорілий поїхав в м. Прилуки, а батько пішов у сільську раду й заявив, що троє дітей сусіда залишилися самі. Після цього в колгосп забрали обидві хати сусідів:

стару і недобудовану, нову, а трьох дітей визначили в інтернат (патронат), який знаходився в колишній попівській хаті. Так троє сусідських дітей врятувалися. Пізніше, десь у 1934 році, батько Павло повернувся до своїх дітей».

Олена Федорівна Койстрик (1926 р. н.), нині покійна, розповідала:

«На час голодомору проживала в Охіньках. Сім'я складалася з 5 чоловік: батько, мати й троє дітей. Я – найстарша – мала 7 років. Пам'ятаю, що в нас була завидна хата: на фундаменті й під залізом. Щоб хоч якось прохарчуватись, батьки купляли горох, бо він був на той час найдешевшим. Мололи дома на жорнах і пекли оладки. Хоча вони були не дуже добрі, проте поживні.

По селу ходила буксирна бригада й забирала в людей навіть торбинки із зерном. Хто був багатший, того висилали на Соловки. Всі люди робили квас із буряків і тримали його в бочці. Ми, малі діти, перехилялися й діставали із дна потертий буряк, а маленька сестричка Галя бігала і все просила: «Залиште й мені кушанки». Була в нас корова й картопля у погребі, дякуючи чому і вижила вся сім'я в ті страшні роки.

Пам'ятається: біля конюшні жив дід Артем, коли коні дохнули, він обдирав і годував цим свою сім'ю та інших. Люди не гребували і падаллю».

Євдокія Олександрівна Таран (1913 р. н.), нині покійна, повідала про своє 20-річчя, яке співпало зі страшним голодом:

«Під час голодомору жила в с. Охіньки. Сім'я складалася із 6 чоловік: батько, мати і 4 дітей. Батько працював у «Союзтютюнсировині», одержував пайок. Була корова. Я на той час мала 20 років, ходила на роботу в поле. Моя подруга жила дуже бідно, бо корова і свиня пропали. Ото, було, беру собі пляшку молока на поле і Олені пляшку... Людям, що робили в полі, давали їжу, однак вона

була некалорійна і багато вмирало прямо на полі, як садили тютюн. Вмирали на ходу.

На горі жили Гацапарки. У дочки їхньої Насті була нешлюбна дитина. І ось дитина померла з голоду. Неможливо було дивитись, як Настя, притиснувши мертву дитину, сидить на кладовищі й чекає, коли привезуть кіньми когось хоронити, щоб у ту яму покласти і свою дитину, бо копати нікому та й не було сил. Копали велику яму, привозили на возі багато трупів, тоді перекидали віз і закопували. Сім'я мала картоплю, їли самі, ділилися із сусідами, друзями. Весною, як зазеленіли луги, почала рости рогоза, бабки, козельці, горілочка, щавель – оце на цьому діти паслися, щоб вижити. Мати заховала в дитячу колиску торбинку пшона, але, коли прийшли активісти, то знайшли і забрали.

А батько таки краще заховав пшеницю – не знайшли, і ото так виживали, бо драли крупу, щоб куліш зварити... Весною корови пішли в ярмо оброблять землю і молока не стало. Пам'ятається, як прибіг бригадир, а корова вже не встає від перевтоми. Що він робив! Кричав, бив її, та виснажена тварина не підвелася.

Як стало жито наливатися, так люди ходили красти. Людям робочим у колгоспі давали макуху, як за пряник. Головне було – дожити до осені. Восени, як змолотили жито, стали пекти хліб і давати його на трудодень. Дали колгоспникам потроху і борошна».

Як не дивно, збереглися навіть окремі документи, які підтверджують трагізм голодних років: так, в інформації секретаря Прилуцького райкому КП(б) України П. Робенка та голови райвиконкому А. Гречки до обкому КП(б)У від 12.03.1933 р. про погіршення продовольчого стану району вказано:

«… Окремо сповіщаємо, що в частині сіл та колгоспів дуже погана справа з харчуванням колгоспників, особливо це відчувається в таких селах: Яблунівка, Дубовий Гай, Рудівка,

Охиньки, Богданівка, також і в м. Прилуки, серед міської декласованої людності. У с. Яблунівці був навіть такий випадок, коли у голови колгоспу, кандидата партії, від недоїдання почалися отьоки: до піддержки кормами цього товариша вжито належних заходів. У с. Дубовому Гаю – 19 сімей не мають чого їсти… с. Охиньки – у колгоспі біля 250 господарств, з цього числа 20 господарств в надзвичайно тяжкому стані».

Із доповідної записки Оргбюро Чернігівського обкому КП(б)У до ЦК КП(б)У про голодування населення, датованої липнем 1933 року, підписаної секретарем обкому Павлом Пилиповичем Маркітаном, дізнаємося:

«…Прилуки в районе виявлено 797 семей, требующих немедленной помощи. В отдельных сёлах и в колхозах голодовка охватывает всё большее количество колхозников и единоличников. Особенно тяжёлое положение в сёлах: Яблоновка, Дубовый Гай, Рудовка, Охиньки, Богдановка и в самом районном центре Прилуках, среди местного деклассированного населения».

Інформаційний лист голови Прилуцького райвиконкому А. Гречки до голови облоргкомітету М. Голуб'ятникова про голод у селах району від 20 травня 1933 року свідчив про відчайдушний і водночас жорстокий спротив одноосібників проти місцевої влади:

«*В с. Охиньках 13 травня вдень голова сільради тов. Хижняк (кандидат КП(б)У), голова земельної секції т. Клочко (колгоспник-активіст) пішли на поле для перевірки посіву під тютюн, обходячи поле натрапили в куркульську сім'ю, що копала землю, не відведену цій сім'ї. На полі були: кулак Яцун, 55 років, син його 30 років та їхні жінки. Підійшовши до них, голова сільради, знаючи, що до цього часу кулак тримався в БУПРі, запитав посвідку про звільнення з БУПРу. Коли тов. Хижняк нахилився читати посвідку, в цей час Яцун вдарив його заступом по голові, а потім нанесли ще 9 глибоких ножових ран, догнавши голову земсекції, тов. Клочка теж зарубали. Розправа вчинена*

сама звірська, голову сільради як видно різали вже мертвим. Убивши цих двох товаришів, кулак Яцун побіг в село, запалив хату голови сільради, голови земельної секції, третього активіста та сарай в бувшому подвір'ї Яцуна, в якому знаходиться колгоспна майстерня і яке подвір'я по розкулаченню відібрано від Яцуна. Від пожежі згоріло 8 господарств. В с. Охиньки я виїздив особисто, прояву кулацького терору використовуємо для зміцнення колгоспів, мобілізуємо увагу колгоспного і одноосібного активу. Там же на місці дано розпорядження про надання хат для погорівших та постановою президії райвиконкому сім'ям Хижняка та Клочка видано по 1000 карбованців кожній. Бажано було, тов. Голуб'ятников, щоб Ви звернулись з окремим листом до колгоспників с. Охіньок. Забитий Хижняк і Клочко працювали добре. ДПУ натрапило на слід старого Яцуна, але ще не затримало. Молодий Яцун зник невідомо куди».

Великою статтею відгукнулася на цю трагедію газета «Правда Прилуччини» від 20 травня 1933 року. (див. ст. 73).

Спробуємо розібратися, що насправді відбулося того драматичного 13 травня 1933 року в селі Охіньки. Газета «Правда Прилуччини» (протягом чотирьох місяців зазначеного року) відзначала, що охіньківський колгосп імені Тараса Шевченка був одним із найвідсталіших у Прилуцькому районі. Все керівництво: голова колгоспу Яків Федорович Трушко, голова сільради Гаврило Романович Хижняк, секретар партійного осередку Бацман – було не місцеве. Про Трушка відгуки в літніх охіньківчан залишилися непогані, Бацман не залишив ніякої пам'яті, а відгуки про Хижняка переважно негативні. У галіфе, в гімнастерці з портупеєю, з льодяним поглядом, він викликав страх навіть у підлітків – за свідченням Миколи Павловича Яцуна (1919 р. н.), нині покійного.

Навесні 1933 року, після посівної компанії, напередодні своєї трагічної смерті, він, разом з Іваном Клочком, зайшов до обійстя Євтуха Захаровича Остапенка,

НЕ ВДАСТЬСЯ КУРКУЛЯМ

ЯЦУНАМ УБИВСТВОМ РАДЯНСЬКИХ АКТИВІСТІВ—ХИЖНЯКА Й КЛОЧКА—ЗАГАЛЬМУВАТИ КОЛГОСПНЕ БУДІВНИЦТВО

Куркульство, як клясу, буде остаточно знищено

Вище клясову пильність і непримиренність у боротьбі проти куркуля!

Цьогорічна весняна сівба—вирішальна в здійсненні гасла тов. Сталіна—зробити колгоспи більшовицькими, а колгоспників-заможними. Це усвідомила **переважна** більшість колгоспників і, не зважаючи на труднощі, всі сили й енергію спрямовує на успішне завершення сівби. Це розуміє і клясовий ворог—куркуль. Сівба відбувається в обставинах жорстокої клясової боротьби. Куркульські уламки намагаються всіма способами пошкодити сівбі. Розкладання колгоспів із середини, розкрадання власности колгоспів (насіння), псування і нищення коней, машин, терористичні дії проти найвідданіших колгоспній справі людей—ось способи, до яких удаються оскаженілі куркульські недобитки.

Голова Охіньківської сільради член партії, тов. **Хижняк Гаврило Романович** і голова земкомісії **Клочко Іван Трохимович**—це організатори й передові бійці весняної сівби. Тов. Хижняк, працюючи ще раніше за голову Полов'янської сільради, всі сили прикладав, щоб зміцнити колгосп, щоб завершити суцільну колективізацію села. Він і в тих селах де був перед Охіньками, і в Охіньках став за справжнього організатора колгоспників і трудящих одноосібників на нещадну боротьбу проти куркульні, за соціялістичну перебудову сільського господарства. Тов. Клочко-невмінний з 1928 року член Охіньківської сільради. Цього року він був кращим організатором хлібозаготівельної роботи на кутку, непримиренний борець проти куркульні.

Тимто саме проти них Охіньківська куркульня спрямувала контрреволюційні терористичні дії. Скориставшись їхньою необережністю, **куркуль Яцун Кирило та Яцун Іван** з-за спини по-хижацькому кидаються на тов. Хижняка і Клочка, коли ті виконують свої службові обов'язки, і підло вбивають їх. Цим підлим вчинком куркульня мала намір / залякати колгоспників і трудящих одноосібників, щоб зірвати весняну сівбу. Але даремні надії! Цей терористичний вчинок викликав ще більшу лють колгоспників і одноосібників проти ще недобитої куркульні. На мітингу, що відбувся під час похорону тов. Хижняка і Клочка біль ше тисячі колгоспників і одноосібників заявили: ми ще вище піднесемо клясову пильність, берегтимемо колгоспний лад, як віницю ока, надударно закінчимо весняну сівбу... **До куркулів Яцунів вимагаємо найсуворіших заходів — розстріну.** Свою постанову колгоспники перетворюють на дію, закінчуючи сівбу ранніх.

***

Повороту до старого нема! Колгоспна справа—непереможна. Підносячи вище клясову пильність, зробимо колгоспи більшовицькими, а колгоспників — заможними. Куркульство як кляса засуджене і на основі суцільної колективізації буде остаточно стерто з лиця землі!

Серед широких мас колгоспників тов. Хижняк і Клочко залишаться в пам'яті, як передові бійці за більшовицькі колгоспи, як найвидатніші герої соціялістичного будівництва.

Постанова президії Прилуцького РВК

У відповідь на вбивство куркулями в селі Охіньках голови сільради тов. ХИЖНЯКА Гаврила Романовича та голови земсекції тов. КЛОЧКА Івана Трохимовича, президія ухвалює:

Видати одноразову допомогу сім'ям ХИЖНЯКА Гаврила і КЛОЧКА Івана по 1000 карб. кожній.

Голова РВК—**Гречка** Секретар—**Боровський**

Партійний, комсомольський осередок, колишні червоні партизани, сільрада та управа колгоспу с. Охіньок виповнюють співчуття і глибокий жаль сім'ям забитих куркулями—відданим соціялістичному будівництву бійців

ХИЖНЯКА Гаврила Романовича та КЛОЧКА Івана Трохимовича

сім’я якого складалася з семи осіб. У ній зростало п’ятеро дітей, наймолодшому з них – Василю – було лише два роки.

У хаті на дерев’яній тринозі стояла посудина, в якій було близько чотирьох відер жита. Те жито вони забрали. Цей вчинок красномовно свідчить про брутальність і жорстокість очільника сільської ради.

Ось як описував жахливу травневу трагедію житель села Охіньки, який завжди відзначався точністю й об’єктивністю, Микола Петрович Корнійко:

«Сім’я Яцунів до колгоспу не вступила. У них відібрали город, і голодна смерть вже стукала до них у вікно. Доведені до відчаю, батько Кирило і син Іван вийшли з лопатами копати город, який до цього часу належав їм, а тепер був переданий у колгосп. Спочатку до них підійшов Іван Клочко (Каретників), який ділив землю і сказав: «Що ви, хлопці, робите?» Але ті продовжували копати землю. Після цього Клочко пішов у напрямку села, де по дорозі зустрів голову сільради Хижняка, який завернув його назад. Знову підійшли до Яцунів, закипіла сварка. Тоді старий Яцун – Кирило – вдарив Хижняка по голові лопатою. Іван Клочко намагався тікати, але й того батько з сином зарубали лопатами. Після цього кинулися в село і підпалили кілька хат селян, а самі втекли. Старшого зразу вловили в с. Тростянець, посадили в тюрму, де він і помер. А син ховався в лісі, неподалік від села. Його сусід і кум – Пилип Денисенко – носив йому їсти. Згодом про це хтось дізнався в селі, і Пилип, одного разу, принісши кумові їсти, теж зарубав його. За цей злочин він не поніс ніякого покарання. Навпаки, за вбивство кума в колгоспі йому дали макухи».

Труни з убитими Клочком та Хижняком виставили в недобудованому клубі. Обох їх похоронили в спільній могилі на сільському кладовищі. Згодом на місці їхнього поховання встановили пам’ятник, який у роки радянської влади дбайливо доглядався. Нині він частково зруйнований.

У період горбачовської перебудови, на одному із зібрань в с. Охіньки парторг запропонувала назвати одну з вулиць села іменем Хижняка, що викликало великий спротив активу комуністів. Безумовно, вони мали рацію: для чого називати вулицю іменем людини та йому подібних, на совісті яких загублені десятки життів охіньківчан.

Із кожним роком усе меншає тих людей, які були свідками жахливих картин вимирання українського народу в 1932-1933 роках. Якими були масштаби «жнив скорботи» на Прилуччині, напевно встановити вже неможливо. Історія приудайського краю сповнена буремними і трагічними подіями. Монголо-татарська навала 1239 року, численні війни: загарбницькі й визвольні… Вони несли смерть і потрясіння, але жах Голодомору, розв'язаного в мирний час, не можна порівняти ні з чим. За приблизними підрахунками від голодної смерті за вічну межу відійшло тоді близько півтисячі жителів Охіньок – у два з половиною рази більше, ніж у воєнну пору. Схилімо ж голови перед пам'яттю всіх селян – трударів, їхніх дітей, перед мільйонами українців, хто прийняв голодну мученицьку смерть.

Встановлення скорботного хреста, 2007 р.

13. ПІСЛЯ ГОЛОДУ (1934-1940 рр.)

1932-1933 рр. засвідчили, що «воєнно-комуністичні» методи управління сільським господарством ведуть до вимирання села. Сталінське керівництво змушене було шукати шляхів вдосконалення управління селом. У січні 1933 року РНК СРСР і ЦК ВКП(б) ухвалили спільну постанову «Про обов'язкову поставку зерна державі колгоспами й одноосібними господарствами». Запроваджувався погектарний принцип хлібозаготівель, навесні доводили до відома колгоспів і колгоспників, яка частина врожаю залишиться виробникам, а яка – державі. Це було розраховано на пробудження зацікавленості селянства в результатах своєї праці.

Держава прагнула ввести нові елементи організованості в роботі колгоспів, ліквідувавши при цьому знеособлення в оцінці праці. У колгоспах створили виробничі бригади, з'явилася колгоспна ланка як форма організації праці всередині бригади. Ланка мала постійний склад, за нею закріплювалася земля й реманент на весь виробничий сезон. У колективних господарствах впроваджувались елементи нормування й відрядна оплата праці.

Водночас колгоспи оснащувалися сільськогосподарською технікою. Їхнє технічне обслуговування здійснювали державні організації – машинно-тракторні станції (МТС). Охіньки і ряд сусідніх сіл (Переволочна, Боршна, Валки, Високе, Мільки, Лиски, Красляни, Подище) в цей час знаходилися поза МТС. Як тяглова сила використовувалися коні, а також корови.

Газета «Правда Прилуччини» містить багато інформації позитивного характеру про охіньківський колгосп у 1934 році (голова колгоспу Яків Федорович Трушко). Зокрема, в № 8 від 9 січня під заголовком «Ударно готуються до сівби» повідомляється:

«Охіньківський колгосп по-більшовицькому розпочав підготовчі роботи до весняної сівби. Закінчив перечистку ярих культур; ремонтують плуги, борони, культиватори тощо».

Зліва направо: 1-й ряд: Ганна Федорівна Савченко, Тетяна Корніївна Писаренко; 2-й ряд: Оришка Сизонівна Давиденко, голова колгоспу Яків Федорович Трушко, особа третьої людини не встановлена; 3-й ряд: Єлизавета Фролівна Рубан, Надія Шкура, Галина Михайлівна Тимченко, Олександра Андріївна Печена.

Орган Прилуцького РК ЛКСМУ «На штурм» (№ 2 1934 року) в статті «Неуважне ставлення до дослідів шкодить підвищенню врожайності», критикуючи с. Переволочну, констатує:

«А ось порівняймо сусідній охіньківський колгосп імені Шевченка. Всі дослідні ділянки, що були закладені в колгоспі, було своєчасно прополото, доглянуто. Під осінні досліди цього року зроблено зяблеву оранку і проведено зимовий посів у дослідах з попередниками махорки. Голова колгоспу Трушко добре усвідомив собі значення дослідної

справи для свого колгоспу і для всього соціалістичного сільського господарства».

Наступний номер цієї ж газети в замітці «Ударники сьомої бригади» повідомляє:

«Сьома бригада охіньківського колгоспу найкраще готується до весняної сівби. Ось найкращі конюхи колгоспу Корнійко та Сологуб, які за гарний догляд коней нагороджені квитками ударників».

«Правда Прилуччини» від 06.02.1934 року № 30 в числі передових колгоспів району називає артіль імені Шевченка. В одному з березневих номерів вона відзначає, що серед передовиків у готуванні весняної сівби перше місце посів охіньківський колгосп (голова Трушко), що добре організував догляд коней. Із передбачених за планом 5100 возів гною вивіз 5782. План засипки насіннєфондів – 737 центнерів, засипано 760 центнерів.

На весну 1934 року в колгоспі нараховувалося 7 рільничих бригад. Передовими було визнано 3-ю бригаду (бригадир Карпо Васильович Байгуш), 1-у бригаду (бригадир Федір Никифорович Печений). Бригадиром 2-ї бригади в цей час був Прокіп Матвійович Власенко, 4-ї – Василь Денисенко, 5-ї – Тихон Юхимович Таран, 6-ї – Петро Бойченко, 7-ї – Лікандер Максимович Усенко.

Головою сільської ради після трагічної смерті Хижняка короткий час працював Луцак, згодом ним був Завалко (їхні імена та по батькові встановити не вдалося). У квітні 1934 року останнього знято з роботи і віддано під суд. Головою сільради знову стає Омелько Трохимович Проценко. Парторг – Федір Ілліч Гайдай, секретар комсомольського осередку Йосип Павлович Сребродольський. Останній – активний сількор і водночас передовий виробничник. «Правда Прилуччини» від 05.04.1934 року, № 79, під заголовком «Ударник і організатор» підкреслює, що місце кожного комсомольця на

вирішальних ділянках сівби, що керувати й працювати треба так, як комсомолець Сребродольський.

Колгосп імені Шевченка, за результатами весняної сівби 1934 року, визнаний кандидатом на обласну червону Дошку пошани. План посіву ранніх культур становив 326 га, було посіяно – 356.

27 квітня 1934 року районне журі розглянуло кількісні і якісні показники весняної сівби колгоспів Прилуччини, щоб визначити передовиків, які мають права на участь у першотравневому з'їзді колгоспників передових господарств. Серед усіх колективних господарств району кількісно найбільше була представлена артіль ім. Шевченка – 14 чоловік. До прикладу, Дідівці – 4, Мазки – 9, Рудівка – 9, Ладан – 12, Івківці – 2, Линовиця – 9 і т. д.

«Правда Прилуччини» в № 95 за квітень 1934 р. вміщує велику за обсягом статтю під красномовним заголовком «Охіньківський колгосп виходить в ряди передових». У ній відзначається, що до 1934 року колгосп імені Шевченка був одним із найвідсталіших у районі. Незадовільно виконував виробничі завдання, не повністю виконував свої обов'язки перед державою. Після трагічної смерті Р. Г. Хижняка Прилуцький райпартком направив в Охіньки Трушка. Колгоспники обрали його головою. Через деякий час у село направлено Гайдая, він очолив Охіньківську семирічку, партосередок обрав його секретарем.

Колгосп із новим керівництвом добре підготувався до весняної сівби. До роботи привчили 136 корів. Колгосп повинен був засіяти ранніх зернових 320 га (пшениці – 37, ячменю – 98, вівса – 195), махорки – 52,5 га. Під ранні зернові з осені 1933 р. підготовлено лише 150 га. Весною довелось орати решту 170 га. І це треба було зробити без допомоги машинно-тракторної станції, бо Охіньки

знаходилися поза зоною обслуговування МТС. У короткі строки колгосп виконав план сівби. Колгоспники працювали чесно, ударно. Використали всі 136 корів. Голова колгоспу Трушко весь час у полі, буває в кожній бригаді, практично керує сівбою, дає вказівки бригадирам. За результатами сівби визнано ударниками і премійовано Григорія Федоровича Янину, Григорія М'якого, Гаврила Яковича Марченка.

Парторганізація налічує 3 члени і 4 кандидати партії. Серед сільських комуністів – учитель Василь Максимович Головатенко. Зразки ударної праці демонстрував Олександр Семенович Карпенко, який при нормі 0,4 га виорював 0,6 га.

Парники Охіньківського колгоспу вважаються найкращими в Прилуцькому районі. Налічується 100 зразкових парників. У Охіньках найкращі тютюнові плантації. У селі вперше в районі запровадили хронометраж посіву зернових і махорки.

Подібні здобутки не можна оцінювати однозначно. Офіційна пропаганда змальовувала картину добробуту на селі, високомеханізованої праці, щасливого життя колгоспників. Про результати перших п'ятирічок радянське керівництво говорило як про один із найважливіших своїх успіхів. При цьому замовчувалося найсуттєвіше: натуроплата колгоспників становила лише 12-15% зароблено. Подібна експлуатація не часто траплялася в Україні навіть за кріпацтва. Матеріальні статки колгоспників були більш ніж скромними. За таких умов селянство поступово втрачало вироблені століттями риси: хазяйновитість, ініціативність, працелюбність. Але, щодо останньої риси, землякам треба віддати належне. Більшість із них працювали самовіддано, старанно, досягаючи значно кращих результатів, аніж інші господарства Прилуччини.

Сім'я Тимченків (перша половина 30-х років) – зліва направо: дочка Маруся, 1924 р. н.; батько – Юхим Якович, 1902 р. н.; дружина – Галина Михайлівна, 1905 р. н.; син Іван, 1923 р. н.

Зліва направо сім'я Давиденків: сини Микола, 1919 р. н., Григорій, 1923 р. н., Євген 1932 р. н. та батько Олександр Петрович., 1897 р. н.

Зліва направо сім'я Давиденків: мати Оришка Сизонівна, дочка Лідія, 1928 р. н., та батько Олександр Петрович.

Зліва направо сім'я Марченків: перший ряд – Ганна Галактіонівна, Єфросинія, Марія Галактіонівна; другий ряд – Галактіон Федорович, Лукерія Іванівна.

Сім'я Дмитрієнків: зліва на право мати Олександра Петрівна, 1906 р. н., дочка Анастасія, 1929 р. н., батько Степан Кирилович, 1909 р. н., дочка Лідія, 1937 р. н., фото 1939 року.

Позитивна динаміка результативності праці колгоспників с. Охіньки спостерігається і надалі. «Правда Прилуччини» від 10.06.1934 р. вже вкотре позитивно відгукується про колгосп імені Шевченка. Замітка «Рівнятися на кращих ударників» констатує:

«Охіньківський колгосп ім. Шевченка (голова Трушко) цього року посадив 85 га та посіяв 40 га махорки. Перед у прополці веде бригада № 3 (бригадир Карпо Васильович Байгуш) і бригада № 2 (бригадир Дем'ян Іванович Проценко). Кращі ударники, що систематично перевиконували свої виробничі завдання, – Надія Шкура, Данило Гавриш, Пріська Савченко, Петро Йосипович Парасіч, Євдокія Миколаївна Кисла, Олена Василівна Галат».

Наступний номер газети (від 12.06.1934 року) повідомляє, що колгосп ім. Шевченка с. Охіньки повністю і в строк виконав план сівби зернових і махорки і вже розпочав підготовку до збиральної кампанії. Закінчили ремонт сільськогосподарського інвентаря. Відремонтовано двигун, 2 механічні і кінні молотарки та 5 жаток.

Голова колгоспу Трушко в «Правді Прилуччини» від 06.07.1934 року відзначав:

«Охіньківський колгосп ім. Шевченка 4 липня розпочав масово жнива. За день викошено 104,89 га жита та

нав’язали 843 копи. На жнивах працювало 184 косарі та 310 в’язальниць. Працювало 5 жаток».

Жителька с. Охіньки Марія Євтухівна Кузьменко підтверджує, що урожай 1934 року був справді гарним. Засіяні були всі поля, включаючи горби біля Галатовщини та Хвощевого. Добре вродив овес, пшениця була як золота.

Килина Сергіївна Лоза розповіла, що Трушко був непоганий голова. На зароблені трудодні дав людям вдосталь і хліба, і цукру.

На 30 серпня 1934 року Охіньківський колгосп ім. Шевченка завершив виконання плану хлібопоставок державі і на всю широчінь розгорнув осінню сівбу. На допомогу коням було кинуто всіх придатних до роботи корів. Перед у сівбі знову вела 3-я бригада – на чолі з К. В. Байгушем.

Іван Петрович Клочко з дружиною, 1930-ті роки

На тлі апатії та байдужості, які панували в багатьох колгоспах, окремі господарства вражали своїми виробничими досягненнями. На всю країну стали відомі імена стахановок Марії Демченко та Паші Ангеліної.

У с. Охіньки теж немалого розмаху набув стаханівський рух. Невтомною працею і високими результатами відзначалися ланки Уляни Лаврентіївни Байгуш, Марусі Макарівни Вересочі, Галини Михайлівни Тимченко, Тетяни Корніївни Писаренко, Мотрі Трохимівни Клочко. У 1937 році колгосп ім. Шевченка зібрав по 58-70 центнерів махорки з гектара. Подібних результатів на Чернігівщині не мав ніхто. Слава про прославлених трудівниць линула всією Україною.

Особливе визнання здобула звитяжна праця ланкової Уляни Байгуш. У 1937 році на Прилуччині побував український письменник Олекса Десняк. Багато сторінок свого роману «Удай-ріка» він написав у приудайському краї. Зрештою, саме передова колгоспниця с. Охіньок Уляна Байгуш стала прототипом головної героїні твору митця – ланкової Ярини Байгуш. Олекса Десняк у 1937 році певний час навіть жив у с. Охіньки – близько чотирьох місяців. Часто бував у Прилуках, у редакції «Правди Прилуччини», відвідував приудайські села, вивчаючи життя героїв майбутньої книги.

Пригадую, в 60-70 роках минулого століття в сільській бібліотеці Охіньківського Будинку культури бібліотекарем Іваном Федоровичем Печеним був із любов'ю оформлений куточок, присвячений пам'яті Олекси Десняка. Тут розміщалися фотографії письменника, сільської хати в Охіньках, де він жив і бував, інші матеріали. Під час ремонту клубу (в 70-х роках) стенд із матеріалами про Олексу Десняка, який загинув на фронті, винесли в окреме підсобне приміщення, де він і втратив свою якість, а поновити – ентузіаста так і не знайшлося.

Передовики колгоспного виробництва с. Охіньки були неодноразовими учасниками Всесоюзних виставок досягнень народного господарства. Постановою головного комітету Всесоюзної виставки сільського господарства від 7 березня 1940 року три колгоспники Прилуцького району були нагороджені великою срібною медаллю, 15 – малою срібною медаллю. Серед них – і четверо охіньківчан:

– ***Іван Прокопович Дмитрієнко*** *– свинар, який виростив у 1938 році по 22 поросят від кожної свиноматки.*

– ***Іван Федорович Зінченко*** *– завідуючий свинарсько-товаровою фермою.*

– ***Агафія Семенівна Лазоренко*** *– свинарка, яка виростила у 1938 році по 22,4 поросяти на свиноматку.*

– ***Іван Леонтійович Храпач*** *– свинар, який виростив у 1938 році по 23 поросят на свиноматку.*

Колектив охіньківської свинарсько-товарової ферми Головвиставком сільськогосподарської виставки нагородив дипломом другого ступеня, премією в розмірі 5 тисяч карбованців та мотоциклом.

Напередодні війни головою колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки працював Федось Іванович Панченко. Досягнення, здобутки охіньківських колгоспників продовжували зростати. Газета «Правда Прилуччини» від 1 січня 1940 року № 1 відзначала:

«Охіньківська артіль ім. Шевченка в 1939 р. з площі 135 га зняла по 35,5 центнера махорки, за що одержала 584 995 крб. грошових прибутків, що складають 82 проценти всіх прибутків.

7-а рільнича бригада з площі 24 га добилася врожайності – 39,5 центнера махорки, а ланки Байгуш Уляни Лаврентіївни, Вересочі Марусі Макарівни, Тимченко Галини Михайлівни, Писаренко Тетяни Корніївни – по 48-51 центнеру першосортової сировини махорки. З 245 га отримали по 16 центнерів озимої пшениці».

Як стверджував автор статті Тихін Юхимович Таран, який короткий час виконував обов'язки голови колгоспу, такого врожаю до цього часу горбисті охіньківські землі не давали. Автор продовжував:

«А окремі бригади з площі 36 га на гарному попереднику одержали по 26 центнерів зерна, тобто урожай – 160 пудів.

Учасник Всесоюзної виставки сільського господарства Зінченко Іван Федорович за свої вироблені трудодні отримав більше тонни хліба, 1264 карб. грішми. Сім'я Лазаренко Агафії – до 3 тонн і понад 3 тис. карб. готівкою. Річний прибуток коваля Івана Васильовича Парасіча в 1927 р. становив 687 карб., а в 1939 р. – 9180 карбованців».

Кращі свинарки отримали право претендувати на участь у Всесоюзній виставці 1940 року, зокрема Марія Захарівна Лоза, яка в 1938 році отримала по 22 поросят від кожної свиноматки, а в 1939 році – по 23. Вона та свинарка Наталка Сергіївна Усенко взяли зобов'язання отримати в 1940 році по 25 поросят від свиноматки, а конюх Терентій Васильович Парасіч від 10 конематок – по 10 руcько-американських лошаків. Достовірно невідомо, хто з вище названих колгоспників став учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки 1940 року, і безперечно, що однією з них була прославлена ланкова Уляна Лаврентіївна Байгуш, завзяття якої було на всю Україну описане талановитою рукою Олекси Десняка.

На фото – з республіканського журналу 1938 р.: (зліва направо) Мотрона Трохимівна Клочко, завідувач хати-лабораторії Петро Климович Клочко консультує ланкових із питань удобрення ґрунту під махорку, знаменита ланкова Уляна Лаврентіївна Байгуш (прототип головної героїні роману Олекси Десняка «Удай-ріка» Ярини Байгуш) та ланкова Галина Михайлівна Тимченко.

Позитивна динаміка досягнень у колгоспному виробництві вражає, але подібні результати нерідко досягалися надлюдськими зусиллями. У пам'яті назавжди залишалася розповідь моєї мами – Ганни Максимівни

Марченко, 1920 року народження, про роботу в колгоспі наприкінці 30-х років минулого століття. За її словами, важко і багато доводилося працювати біля молотарки, на інших колгоспних роботах. Вісімнадцятирічною дівчиною, зустрічаючись вечорами із майбутнім своїм чоловіком (моїм батьком), вона, ледве присівши на лавочку, від втоми і хронічного недосипання зразу ж зліплювала повіки. У1939 році вони одружилися, і чоловік у цьому ж році пішов служити в Червону Армію. Першу доньку – Марусю – так і не довелося йому побачити. Маленькій доля накувала всього вісім місяців. Мама вже з перших тижнів після народження немовляти змушена була йти на колгоспну роботу, а дитину незабаром віддали в ясла. Там, без належного догляду, вона й простудилася. Запалення легенів – і на сільському кладовищі одним маленьким горбочком стало більше…

Перший ряд: зліва направо Микола Несторович Бигиб, Дмитро Романович Тимченко; другий ряд: Василь Омелянович Перерва, Олександр Семенович Байгуш, 1930-ті рр.

Не минули сільчан і беззаконня та сваволя сталінських опричників. Жертвами незаконних репресій стали вчителі Охіньківської семирічки Ілля Іванович Гавриленко та Василь Іванович Капара. Правда, Василь Іванович таки повернувся додому, а Іллю Івановича (після того, як 17 грудня 1937 року його забрав зловісний «чорний ворон») сім’я так більше й не побачила.

Відбувалися певні позитивні зміни в озелененні села. За приміщенням земської школи учні під керівництвом

учителів посадили молодий парк. Чітко розбили алеї, клумби. Доріжки посипали піском, рівними рядами росли кущі бузку, запашного жасмину. На клумбах яскравим вогнем палахкотіло море квітів. А вся територія парку – дбайливо огороджена лісою з острішком. Люди приходили поглянути на цю красу і не могли нею намилуватися.

Незважаючи на негативи в суспільному житті, у громадському виробництві колгосп імені Шевченка в передвоєнний час зміцнів. У селі відзначалися трудовими досягненнями молочна ферма, свиноферма, конеферма, пасіка. З'явилися перші автомобілі, піонерами автотранспорту стали Олександр Давиденко та Павло Койстрик.

Селяни почали зводити нові будинки, з'явилася школа – семирічка, був побудований клуб.

Напередодні грізних випробувань. Брати Отроші: Василь та Макар Кузьмовичі, поч. 1940 рр.

Перед переселенням на Далекий Схід, зліва направо сім'я Савченків: перший ряд – три сини, другий ряд – Наталка і Корній Левкович, третій ряд – Єфросинія і Степан. 1930-ті рр.

Зліва направо сім'я Савченків: дочка Олена, мати Ганна Федорівна, сини Дмитро (внизу) та Микола, батько Ілля Корнійович. 1930-ті рр.

14. ВОЄННЕ ЛИХОЛІТТЯ

Мне кажется порою, что солдаты,
С кровавых не пришедшие полей,
Не в землю нашу полегли когда-то,
А превратились в белых журавлей…
Расул ГАМЗАТОВ

Війна… Шаленим вихором увірвавшись у мирне життя охіньківчан, вона нещадно переколошматила і пошматувала їхні долі.

22 червня 1941 року, в неділю, випускникам Охіньківської семирічної школи мали вручати свідоцтва про неповну середню освіту. А натомість заголосили селом жінки, заплакали діти…

Мовчки збиралися біля сільської ради зажурені чоловіки, чекаючи з військкомату повісток.

Чекали недовго. Скоро почалася загальна мобілізація до діючої армії. Спочатку призвали військовозобов'язаних 1922 року народження. І вони пішли боронити свою землю від ворога. Одні, щоб уже ніколи не повернутися до рідних осель, а інші – щоби з боями пройти затяжними фронтовими дорогами і повернутися лише після перемоги – зі скаліченими руками й ногами, а ще – зі спустошеними душами.

Війна без розбору обібрала моїх земляків: у кого – доладне дитинство, у кого – неповторну юність, у кого – батька, матір, сестру, брата, чоловіка, коханого…

Землі України зазнали ударів ворога вже в перші години війни, а Україна невдовзі перетворилася на головний плацдарм, де точилися бойові поєдинки.

Розгорялися криваві бої, що призводили до страхітливих руйнувань і загибелі мільйонів солдатів та мирних жителів.

У перші дні війни радянська армія не змогла встояти проти потужного наступу німців і почала відступати. Вже 7 липня 1941 року розпочалася оборона Києва, яка тривала 72 дні.

Після флангових ударів німецьких танкових армій у вересні 1941 року війська Південно-Західного фронту, якими командував уродженець села Вертіївка (під Ніжином), Герой Радянського Союзу генерал-полковник Михайло Петрович Кирпонос, опинилися в оточенні. Вони розбилися на численні загони й групи, кожна з яких з оточення виривалася самостійно. Тисячі солдатів та командирів загинули, переважна більшість особового складу фронту – понад 665 тисяч чоловік – потрапили до німецького полону.

Згадував житель с. Охіньки Василь Тимофійович Храпач, 1929 року народження:

«На околиці села (біля останньої хати – з правого боку в напрямку Срібного роменським шляхом) розташувався підрозділ червоноармійців. На озброєнні мали гвинтівки, кулемети. Досить часто шикувалися в стрій. Старший командир із червоними лампасами на галіфе, генерал, час від часу віддавав якісь накази. Очевидно, чекали ворога з боку Прилук. Несподівано, з боку Срібного, на мотоциклах і танкетках у село в'їхали гітлерівці, і червоноармійці здалися в полон без жодного пострілу».

Згадує ще один уродженець Охіньок, нині житель Санкт-Петербурга Григорій Миколайович Денисенко, 1935 року народження, що гітлерівці із засуканими рукавами в'їхали в село (район Нахаловки) на мотоциклах польовими дорогами десь із боку Ряшок, тобто зовсім із протилежного, за попереднім свідченням, боку. Сталося це 17 вересня 1941 року.

Через село тиждень сунули німецькі війська, точніше – переважно їхали (на відміну від наших військ, що відступали пішки).

На два довгі роки в селі встановився німецький окупаційний режим, який здійснювався німецькими властями за допомогою запроданців, котрі зголосилися служити в поліції. Оголосивши всі землі власністю німецької держави, гітлерівці однак не пішли на ліквідацію колгоспів. У Охіньках, як і в інших селах Прилуччини, колгосп отримав назву общини з примусовою працею селянства й передачею вирощеного врожаю окупаційним властям. За роботу в цій общині ніхто абсолютно нічого не одержував. Усе зібране на полях акуратно обліковувалося і відправлялося в Німеччину. Люди жили у великій бідності. Не було солі, гасу, сірників, мила й інших найнеобхідніших для життя товарів.

Так званий «новий порядок» не виправдав надій жителів приудайського краю. Він приніс такі поневіряння, такий розмах терору, в порівнянні з яким недавнє радянське минуле почало здаватися майже райським. Як би не було важко до війни, але то був тягар свій, а це – чужий, ворожий.

В Охіньках гітлерівці схопили колишнього голову колгоспу Карпа Васильовича Байгуша. Де він зустрів свою останню хвилину, невідомо. Така ж доля спіткала й голову сільради Тихона Юхимовича Тарана, який окупаційним властям здався добровільно.

Майже водночас окупантами розстріляні Андрій Тихонович Марченко, який захистив свого сина Петра, та Макар Кузьмович Отроша. Макар недавно брав участь у фінській війні і після вступу німців у село, заховавши в одязі кілька гранат, вирушив до контори на тік. Тут стояли автомашини окупантів, метушилися гітлерівці. Односельчани стверджували, що в нього, очевидно, був намір підірвати їх гранатами. Але його зупинив німецький патруль. Макара обшукали, знайшли гранати. Відвели на декілька десятків метрів і біля обійстя Койстриків (нині провулок Шкільний) розстріляли.

Віктор Олександрович Бурковський, директор школи, був розстріляний німцями 25.04.1943 р. Похований у селищі міського типу Срібне.

Безвинною жертвою власівців, за іншою версією мадярів, став підліток – Сашко Бондаренко (Олександр Гордійович), безпідставно звинувачений у зв'язках із партизанами.

Щодо партизанського руху, то його намагалися започаткувати в охіньківських лісах ще 1941 року. В умовах секретності, в Галатовщині закладалися запаси зброї, теплого одягу, продовольства.

Насамперед, розраховували на активістів, передовиків виробництва, комуністів та комсомольців. Але всі секретні запаси стали відомі окупантам та поліцаям і дієвого партизанського руху в навколишніх лісах організувати не вдалося. Хоча об'єднаний партизанський загін під командуванням Є. Х. Соколовського тримав під контролем Варвинщину, Срібнянщину, Прилуччину. Місце основної дислокації загону – лісове урочище Ушива, недалеко від старовинного шляху Київ – Суми.

Партизанський загін Є. Х. Соколовського міцно осідлав ділянку між Прилуками і Срібним. Партизани не давали можливості фашистам відправляти на станцію Прилуки худобу, хліб та інші продукти. На дорогах організовувалися заслони, знищувалася техніка. Був спалений міст через річку Удай в с. Переволочна, що на деякий час зупинило рух усім шляхом.

Під час окупації села, в урочище «Кут», неподалік від Удаю, висадився невеликий радянський десант. Своїми спогадами ділився Олексій Олександрович Марченко (1935 р. н.), нині покійний:

«Випасаючи корів у Куті, я з хлопчаками зустрів кількох радянських десантників. Перш за все, вони поцікавилися, де вони є. Їх повинні були скинути в Білорусії, в басейні річки Сож, а помилково, після десантування, вони опинилися в

приудайському краї. Потім їхній шлях лежав до урочища «Галатовщина», де їх оточили і знищили німці з поліцаями».

Окупаційна політика мала відверто колоніальний характер. Людей силоміць відправляли на роботу в Німеччину. Із України на примусові роботи в країну фашистського рейху вивезено 2,4 млн. чоловік. У 1942 році із Охіньок було відправлено в Німеччину на каторжні роботи 18 чоловік віком 17-21 рік, а також росіян – Гаврила і Раїсу, родом із Оренбурга, які перед війною приїхали в Охіньки погостювати. Ось імена тих, кому на долю випала нелегка німецька неволя:

1. Бойченко Ольга Павлівна,
2. Вересоча Євдокія Сильвестрівна,
3. Власенко Ольга Дмитрівна,
4. Дмитрієнко Дмитро Харитонович,
5. Кисленко Петро Демидович,
6. Лоза Христина Степанівна,
7. Марченко Варвара Семенівна,
8. Марченко Євдокія Федосіївна,
9. Олейніченко Ганна Максимівна,
10. Олейніченко Іван,
11. Панченко Марія Федотівна,
12. Печений Ілля Федорович,
13. Погоріла Маруся Павлівна,
14. Проценко Марія Григорівна,
15. Проценко Олексій Дем'янович,
16. Проценко Харитина Сидорівна,
17. Сребродольський Андрій Павлович,
18. Усенко Марія Максимівна.

Згадує Євдокія Сильвестрівна Зотова (Вересоча), 1923 р. народження, як у червні 1942 року її, вісімнадцятирічну Дуню, в групі п'ятнадцяти односельчан та двох уродженців Оренбурга відправили на примусові роботи в Німеччину.

З Охіньок і навколишніх сіл бранців везли в Прилуки на підводах. Поліцаї, які супроводжували юнаків та дівчат, попередили, що при спробі втечі будуть у них стріляти. Дорога на чужину (залізницею, в товарних вагонах) зайняла три дні. Цілий ешелон бранців з України доправили в м. Магдебург, де, після санобробки, їх вишикували в чотиришеренговий стрій. Приїхали німці-покупці, стали вибирати собі робочу силу. Незважаючи на плач і прохання невільниць не розлучати їх, бо вони з одного села, гітлерівці на це не зважали. З Дунею опинилася ще одна землячка, односельчанка Галя, яка разом із нею потрапила на ливарний завод у м. Шейнебек. Бранок розвели по цехах. На одязі – знак «Ост», на ногах – дерев'яні черевики. Дуні довелося працювати на свердлильному, а згодом – на токарному верстатах. Годували абияк, серед їжі переважала бруква, морква та капуста, картопляний суп на свята. З часом дівчина оволоділа німецькою мовою. Дуні дуже хотілося в рідне село, до неньки. І одного разу вона запитала літнього німця, який працював у цеху, коли їх відпустять додому. Німець не забарився з відповіддю:

– Поїдеш, як візьмемо Москву.

На те зухвальство дівчина-полонянка відповіла гідно:

– Поїдемо, як візьмемо Берлін!

Ці сміливі слова бранки могли їй дорого коштувати, навіть життя. Проте старий німець лише відпустив їй гарячого ляпаса. На щастя, цим і закінчилося. З часом остарбайтерам дозволили виходити в місто – у певні години. З теплом у голосі Євдокія Сильвестрівна згадує двох німкень, яким вона допомагала по господарству. Вони підгодовували її, ділилися одягом. Визволили полонянку американці – у травні 1945 року. Згодом приїхали на автомашинах червоноармійці і через деякий час звільнених бранців перевезли на територію Польщі.

Чимало пригод випало пережити Дуні з Галею, доки вони добралися в Україну. Потім – Бахмач, Прилуки і, врешті-решт, попутними машинами – в рідні Охіньки. Три тижні митарств.

Була жнивна пора. Біля контори на току стояли віялки, й жінки перевіювали збіжжя. Коли вони побачили дівчат, які повернулися після трирічної неволі, покинули роботу, побігли їм назустріч, радісно стискували їх у міцних обіймах. У селі мало хто вірив, що дівчата живі й здорові… А як голубили, пестили й цілували своїх ненаглядних доньок їх зраділі неньки!..

На щастя, з чужини додому повернулися абсолютно всі остарбайтери. Більшість із них відразу включилася в роботу в місцевому колгоспі.

Після перемоги радянських військ у Сталінградській та Курській битвах почалося звільнення території України від фашистської чуми.

Відступаючи, окупанти залишали після себе пустелю.

У розпорядженні рейхскомісара України Еріха Коха від 6 вересня 1943 року представникам адміністрації Лівобережжя, зокрема, зазначалося:

«Основний принцип, яким слід керуватися, полягає в тому, щоб противник, захопивши територію, не знайшов би на ній нічого, що міг би використати для подальшого ведення війни: ні продовольства, ні місця розквартирування, ні людських ресурсів, ні підприємств, які могли б бути відновлені протягом кількох тижнів. Ті міста і села, в яких залишається частина місцевого населення, також повинні бути спалені».

Лише стрімкий наступ радянських військ урятував Україну від тотального спустошення.

17 вересня 1943 року гітлерівці, відступаючи з Охіньок, спалили клуб, 5 комір, 2 сушарки, приміщення школи, понад 60 хат охіньківчан.

За переконанням багатьох земляків, фашисти знищили б село повністю, якби не мужній вчинок Сидора Івановича Марченка, мого діда. Учасник Першої світової війни, старий бувалий солдат, він помітив на своєму городі, неподалік від сільського кладовища, телефонний кабель. Не вагаючись, взяв лопату й перерубав його. Гітлерівці, залишившися без телефонного зв'язку між частинами, які поспішливо відступали, і ар'єргардом, що палив село, під натиском наших військ не встигли належно зреагувати і стрімко втекли. На знак подяки охіньківчани назвали Сидора Івановича «рятівником села».

У перші ж дні після вигнання гітлерівців у селі, як і в інших населених пунктах Лівобережжя, розгорталися мобілізаційні заходи, що, зважаючи на відчутні втрати в живій силі, стало конче необхідним в умовах не лише продовження, а й успішнішого завершення війни. Новобранці, так звані «сірі піджаки», поспіхом призвані в армійські лави, були майже відразу кинуті в бій при форсуванні Дніпра – переважно непідготовленими. Не один із наших земляків там загинув, поповнивши списки тих, що пропали безвісти…

15. ВІН ВИЗВОЛЯВ ПРИЛУЧЧИНУ

Дмитро Павлович Павлущенко – кавалер восьми бойових орденів, учасник визволення Прилуччини, гвардії полковник запасу.

Дмитро Павлущенко народився в с. Охіньки у 1919 році в селянській родині. Його батьки – Павло Григорович та Євдокія Карпівна – одними з перших вступили в місцевий колгосп. Батько звільняв село від німців 1918 року, а синові довелося звільняти його від гітлерівців у 1943-му.

У 1934 році Дмитро закінчує Охіньківську семирічку. До війни встиг отримати диплом у сільськогосподарському технікумі.

У 1938 – вступив у сільськогосподарський інститут. Відучився тільки рік, потім призвали в армію, точніше – направили в м. Горький навчатися у військово-політичному училищі, після пришвидшеного закінчення якого вступив у перший бій у жовтні 1941-го в Підмосков'ї, поблизу містечка Ярополець.

«Ми не просто були захисниками цього містечка, ми були захисниками і Олександра Сергійовича Пушкіна, – згадував Дмитро Павлович. – Тут не раз бував відомий російський поет, тут жили його родичі».

Ціною великих втрат винищувальний артилерійський полк виконав наказ: вистояти і не пустити ворога до Москви.

У 1943 році, напередодні битви на Курській дузі, Дмитро Павлущенко вже був капітаном. Якраз тут і зустрівся він із людиною, яка найбільше запам'яталася за довгі роки його військової служби: із самим маршалом Георгієм Костянтиновичем Жуковим! І хоча розмова з прославленим полководцем тривала всього дві-три хвилини, Дмитро Павлович запам'ятав її на все життя. Після Курської битви розпочалося звільнення України від німецько-фашистських загарбників. У вересні 1943 року Дмитро Павлущенко приймав участь у звільненні від німецьких окупантів місцевості, де знаходилося й рідне село Охіньки.

Велика наша земля, а таке щастя випадає далеко не кожному: принести визволення в рідну оселю – батькам, сусідам, односельцям.

Дмитро Павлович згадував:

«Коли увійшли в село Охіньки, на моїх очах горіло приміщення нашої рідної школи. Повірте, що я, дорослий мужчина, в той час командував 5-м окремим артилерійським винищувально-протитанковим дивізіоном, плакав як дитина, бо на моїх очах горіла дорога моя школа, в якій я закінчив 7 класів у 1934 році і яка дала мені путівку в подальше життя! Спасибі дорогим учителям, які нас учили: директору Федору Іллічу Гайдаю, відмінному педагогу Данилу Ларіоновичу Сребродольському, вчителям Ользі Трохимівні Сребродольській, Гаврилу Макаровичу Карпусю, Павлу Петровичу М’якому, Михайлу Федоровичу Панченку, Григорію Саєнку та іншим».

Фронтові дороги повели Дмитра Павлущенка далі – на захід. Війну він закінчив 13 травня 1945 року в м. Прага у складі Четвертого Українського фронту, яким командував генерал армії Іван Юхимович Петров. За ратні подвиги ветеран війни нагороджений трьома орденами Червоного Прапора, двома – Вітчизняної війни I ступеня, двома орденами Червоної Зірки, а орден Олександра Невського Дмитро Павлович отримав за звільнення міста Мукачеве в 1944 році, і вручав його майбутній лідер радянської держави Леонід Ілліч Брежнєв.

Після закінчення війни Дмитро Павлущенко став підвищувати військову кваліфікацію: закінчив вищу командну артилерійську школу в Ленінграді і вищу штабну артилерійську школу в Коломиї, а потім, у 1953 році, – академію імені Михайла Фрунзе. По 1961 рік був командиром однієї з військових частин. Тут йому присвоїли звання полковника. Знаходячись на військовій службі в Киргизії, Дмитро Павлович обирався депутатом Верховної Ради, членом Центрального Комітету партії цієї республіки, в кінці 60-х років служив старшим військовим радником по ракетах у Єгипті, на Суецькому каналі.

Він є автором книги «Ми знищували німецькі танки», присвяченої світлій пам'яті артилеристів. Ось що пише Дмитро Павлович у вступній частині своїх спогадів:

«Я хочу розповісти про те, що бачив власними очима як безпосередній учасник боїв винищувально-протитанкових підрозділів проти фашистських танків і піхоти. Завжди пам'ятаю про ті кровопролитні бої, про своїх друзів-однополчан».

В останні роки життя очолював ветеранський рух у м. Воскресенськ і був членом бюро міськкому Компартії Російської Федерації.

Перший ряд: перший секретар ЦК КП Киргизії Урсул Усубалієв, голова Ради Міністрів Киргизії Болот Мамбетов; другий ряд: командир ракетної бригади ракетних військ стратегічного призначення полковник Дмитро Павлович Павлущенко, заступник міністра оборони СРСР маршал Кирило Семенович Москаленко, командуючий Туркестанським військовим округом генерал армії Іван Іванович Федюнінський, другий секретар ЦК КП Киргизії Ніколай Гаврилов.

16. УЧАСНИК ПЕРЕМОЖНОГО ПАРАДУ

Василь Євдокимович Яценко нагороджений орденом Червоного Прапора, трьома орденами Слави, учасник параду Перемоги в Москві, командир гарматного розрахунку в роки війни.

Василь Євдокимович Яценко родом із села Дащенки, що на сусідній Варвинщині. Народився він восени 1926 року в простій селянській родині.

У школі Василь вчився добре. Минали роки. Закінчив восьмирічку, на жаль, на цьому й обірвалося його подальше навчання. Без оголошення війни на нашу державу віроломно напала фашистська Німеччина. Мирну працю обірвали гарматні постріли, розриви бомб. Одухотворені успіхами в Європі, окупанти швидко просувалися вглиб нашої священної землі, плюндруючи її, спустошуючи. У згарищах розвалювалися будники, горіли фабрики, заводи, села і хлібні степи.

З перших днів війни пішли боронити країну батько Василя та старший брат Іван. У рідній домівці залишилося

троє: мати Оришка Петрівна з сином Василем і дочкою Євдокією. Без господаря нелегко жилося. Всі клопоти лягли на плечі матері, хоча їй немало допомагали й діти. А ще ж – колгоспна робота. Чоловіки на фронті – і в полі доводилося працювати від зорі до зорі. Василь разом із дідами орав і кіньми, й волами. Та що там казати! – всякої праці довелося торкнутися такими ще незміцнілими руками. І під час окупації села німцями також трудився, аби вижити. Та ось прийшов довгожданий 1943 рік. Доблесні радянські воїни звільнили українську землю від чорної орди. Скільки тоді було радості і сліз! Почалася відбудова народного господарства, підняття з руїн міст і сіл, у тому числі й рідних Дащенків. Та невдовзі довелось Оришці Петрівні виряджати на фронт і молодшого сина.

Кілька днів у місті Яготин формувалися нові військові підрозділи. В один із них і був зарахований Василь Яценко. А потім – уже діючі частини.

Пройшов, здавалось, непрохідними вогненними фронтовими дорогами, визволяючи Угорщину, Румунію, Польщу, і закінчив бойовий шлях у Чехословаччині.

З усіх фронтових епізодів Василь Євдокимович (тоді – сержант) найчастіше розповідає, як він, командир гарматного розрахунку, зі своїми бойовими побратимами відбив атаку дванадцяти ворожих танків. За цей подвиг Яценко був удостоєний ордена Червоного Прапора.

Хоробрий воїн згадав лише один епізод. А їх було немало. Не злічити, скільки разів він потрапляв під шквальний вогонь ворожих гармат, під розриви бомб.

За кожним подвигом – нагороди. Додались ордени Червоної Зірки, Вітчизняної війни, три ордени Слави, два десятки медалей.

За успішне проведення однієї з фронтових операцій Василя Яценка особисто поздоровив командуючий фронтом маршал Родіон Якович Малиновський, який перед солдатами

сказав командуючому армією, генерал-полковнику Івану Манагарову:

«Доживемо до Перемоги – хочу бачити старшого сержанта Яценка на параді в Москві».

Відгриміли останні бої. Настав довгожданий День Перемоги. Не забув командарм Іван Мефодійович Манагаров про наказ маршала Малиновського, щоб старший сержант Яценко був на Параді Перемоги в Москві.

– Яке це щастя! – згадував ветеран із посивілими скронями. – Навряд чи ще коли столиця бачила відразу всіх героїв, як тоді. Зведені полки проходили під грім оркестру – 1400 труб! Прапороносці несли 36 бойових знамен, покритих славою в боях. А Прапор Перемоги, той самий, що майорів над куполом фашистського рейхстагу, встановили на глобусі у точці «Берлін» і повезли Червоною площею.

Однак війна для Яценка ще не закінчилася. У складі 53-ї армії він брав участь у розгромі квантунської японської армії.

Пройшов безводними пустелями Монголії і Маньчжурії, побував у Китаї.

Додому повертався щасливий, радий, що залишився живим, хоча і кілька разів поранений.

І почалися мирні дні.

У 1947 році в Дащенківській школі викладав військову підготовку та фізкультуру, згодом закінчив історичний факультет Київського університету. Останнім часом директорував в Охіньківській неповній середній школі. Завдяки його енергії і наполегливості, в 1980 році в Охіньках виросло нове двоповерхове приміщення школи.

Відмінник народної освіти України.

З 1986-го – на заслуженому відпочинку… Разом із дружиною – Поліною Леонтіївною (теж колишньою вчителькою).

Подружжя жило в мирі і злагоді, подаючи хороший приклад своїм вихованцям.

В. Є. Яценко брав активну участь у громадському житті. Часто бував у школі, зустрічався з учнями, розповідаючи їм про фронтові шляхи-дороги.

Помер у 2002 році.

Хочеться сказати лише одне: нехай ніколи не згасає вдячність людям, які прийняли на себе удари свинцю, сталі й вогню, які відстояли свободу і незалежність. І немає сумніву, що ця вдячність передаватиметься у віках, від серця до серця, від покоління до покоління.

17. ЗАХИЩАВ СТАЛІНГРАД, ВИЗВОЛЯВ ВАРШАВУ, БРАВ БЕРЛІН

Гвардії старший сержант Полікарп Сидорович Марченко (Берлін, травень 1945 року).

Простежмо лишень за дієсловами: захищав, визволяв, брав… Ніби не однакові матері з дітьми чи старі люди живуть на планеті… Ніби й не червона у всіх кров… А от політика розпоряджається по-своєму… Вона визначає підхід – не найвищі закони справедливості… До кого і з якими мірками підступатися… Кого можна по голівці погладити, а кого – й ненависно тріснути по ній же таки!

Та хоч по бруківці розмазати!..

Війна не милосердна…

У сім'ї Сидора Івановича Марченка в першій чверті минулого століття один за одним народилися діти: Явдоха,

Яким, Секлета, Полікарп, Софія, Антон. Середній із синів Полікарп (мій батько) у голодному 1933 році закінчив шість класів Охіньківської семирічки. На цьому й закінчилося його навчання, конче потрібно було йти працювати, аби хоч якось допомагати батькам.

У 1939 році він пішов служити в Червону Армію.

Полікарпа чекала спочатку артилерійська школа в Баку, а потім – служба в Білорусії. Там і зустрів війну. За лічені дні впав Західний фронт, загинуло багато солдатів і офіцерів, немало потрапило до фашистського полону. Батьку якоюсь мірою пощастило. Пробирався лісами й болотами Білорусії з оточення, перейшов лінію фронту і продовжував битися з ненависним ворогом. Куди далі вели його фронтові дороги, сказати важко: батько ніколи не розповідав мені про війну. Лише одного разу довелося стати свідком розмови батька із зятем Володимиром – чоловіком моєї старшої сестри Надії. За дитячу пам'ять зачепилося небагато. У 1942 році фронтова доля закинула батька на південь, у район Сталінграда. Захищав місто на Волзі разом із однополчанами-артилеристами. За словами батька, боєкомплект 45-міліметрової гармати становив 10 снарядів на добу, і наказ був стріляти лише прямою наводкою. Тут, в окопах під Сталінградом, у важкий і відповідальний для країни час, він вступив до лав більшовицької партії.

У 1943 році стратегічна ініціатива вже була на боці Червоної Армії, яка наступала. Довелося гвардії старшому сержанту Полікарпу Марченку визволяти Україну, згодом – Білорусію, звільняв Варшаву. Фронтові дороги привели його в лігво фашистського звіра – на територію гітлерівської Німеччини.

Радянські війська вже підходили до Берліна, і в один із квітневих днів 1945 року батько отримав несподіване поранення. На його артилерійську батарею налетів фашистський літак і скинув лише одну авіабомбу. Батько впав

на землю в бік вибуху, прикривши голову руками. Осколок фашистської бомби влучив йому в ліву руку, застрягши в сухожиллі. Потім – госпіталь, закінчення війни можна було дочекатися під наглядом медсестер і лікарів. Та як можна відлежуватися в шпиталі, коли твої бойові друзі готуються штурмувати Берлін! Попросив своїх підлеглих, і вони крадькома принесли в госпіталь військову форму. Батько втік із шпиталю з єдиним бажанням – брати Берлін!

Йому вдалося неймовірне, про що й засвідчив радісним автографом на історичній стіні поверженого рейхстагу.

За ратний труд у роки війни він отримав бойові нагороди: ордени Слави III ступеня і Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною», ряд подяк від Верховного Головнокомандуючого.

Демобілізувався у травні 1946 року.

Працював секретарем Охіньківської сільської ради, секретарем партійної організації місцевого колгоспу імені Шевченка, завгоспом.

Проклята війна висмоктала з нього немало сил. Бойові фронтовики рідко живуть довго. Про це я дізнався пізніше. І коли фатального 25 грудня 1976 року мені повідомили, що батько захворів, я їхав додому без ніякого збентеження, навіть не уявляючи, що батька вже немає. Він помер рівно в день мого вісімнадцятиріччя, маючи за плечима неповні 57 років.

18. КРІЗЬ СТРАШНІ ВИПРОБУВАННЯ

Петро Назарович Клочко – в'язень німецьких концтаборів 1941-1945 рр.

Далеко не до всіх земляків фронтова доля була прихильною в роки війни.

У фашистському полоні опинилися Петро Назарович Клочко, Павло Антонович Стьопа, Максим Євтухович М'який, Павло Овсійович Отроша, Микола Леонтійович Салогуб, Микола Федорович Янина, Василь Трохимович Марченко, Микола Несторович Бигиб, Микола Корнійович Клочко, Григорій Іванович Маснуха, Григорій Михайлович Кузьменко, Олексій Федосійович Гладкий, Степан Кирилович Дмитрієнко, Софія Сидорівна Марченко, Іван Митрофанович Усенко, Григорій Іванович Хоменко та інші. Не з власної волі, звичайно, а через непоправні обставини…

Павла Стьопу поранило в легені, і гітлерівці – перед відправкою військовополонених в інший табір – напевне, його розстріляли, щоб не возитися даремно.

Іван Усенко та Григорій Хоменко теж загинули у полоні – невідомо як.

Микола Бигиб, Степан Дмитрієнко, Олексій Гладкий, Григорій Кузьменко і Софія Марченко внутрішньо не змирилися з таким поворотом долі, віднайшли шпаринку в ситуації і таки вирвалися з фашистської неволі.

Петро Клочко, Василь Марченко та Микола Янина (часом самі собі на подив) пройшли крізь пекельні випробування фашистського полону, вистояли в тортурах і – на радість – повернулися додому.

Петро Назарович Клочко, 1920 року народження, нині покійний, розповідав:

«У 1941 році служив неподалік від державного кордону, у литовському містечку Россійняй. Напередодні нападу фашистських військ, у район залізничної станції міста були пригнані автомобілі. Світанкову тишу 22 червня 1941 року розбудив віроломний обстріл наших позицій гітлерівською артилерією. Характерно, що перший же німецький снаряд влучив у штаб – і жоден із вищих командирів нашої військової частини не залишився живим. У строю залишилися лише лейтенанти. Всі автомашини були знищені німцями, втрати особового складу зашкалювали. Вода в річці, в районі станції, стала червоною від людської крові. Залишки бійців разом із прикордонниками в безвиході кинулися відступати».

Петро Клочко з кількома червоноармійцями зайшли на обійстя одного литовця. Той, незважаючи на стрілянину, разом із синами будував дім. Коли змучені солдати попросили в нього води, він не дав, а сказав, щоб вони йшли до річки і напилися там – води вперемішку із кров’ю.

Червоноармійці мовчки залишили обійстя недоброзичливого литовця і, відійшовши недалеко, залягли під кущем. Невдовзі вони побачили того литовця з гвинтівкою в руках. Його намір наздогнати відступаючих червоноармійців був очевидний, і вони застрелили його.

Згодом бійці потрапили під кулеметний обстріл. За словами Петра Назаровича, вогонь по солдатах вів іще один литовець, а литовка подавала йому диски.

Потрапили ще й під обстріл фашистських мінометів, якими вправно керував німецький коригувальник, що сидів на дереві…

Оточення, полон…

Польовий концтабір гітлерівці спорудили тут же, на литовській землі.

Сюди зігнали сотні полонених. Їсти майже не давали. За кілька днів полонені «з'їли» всю траву довкола, погризли кожне її стебельце і корінці. Земля почорніла від голизни.

Справжня біда прийшла з настанням перших холодів. Ніхто для військовополонених ніяких споруд не зводив. Бійці руками вигрібали-викопували нори-сховища. У кожну з них на ніч забиралося по кільканадцять чоловік. Доводилося людям напівстояти-напівлежати у нічний час.

Вранці, перед перекличкою, полонені змушені були виходити чи навіть виповзати зі своїх схованок. Нерідко – майже в кожній «норі» – за ніч кілька чоловік помирало. Проте живі так і не відчували, що знаходяться поруч із мертвими до самого ранку – настільки ворожа неволя їх виснажила.

Згодом полонених, які залишилися живими, відправили на територію Німеччини в робочий табір. Як виявилося, це був стаціонарний концтабір із спеціально зведеними бараками, сторожовими вишками й високою загорожею з колючого дроту.

За ним – зразу починалася територія іншого концтабору.

Непосильна праця, голодний пайок, жахливі умови існування швидко виснажували в'язнів. Немилосердністю, справжнім садизмом до бранців відзначався літній комендант табору. Щоденно за його наказом, після підйому, кожний ув'язнений ще в бараці мав отримати удар нагайкою. При виході на роботу за межі табору – знову удар, при поверненні в табір – ще один.

Згодом старого начальника табору змінив молодший, і в'язнів більше не мітили нагайкою.

Одного дня в табір прибуло поповнення – кілька військових матросів. Очевидно, в полон вони потрапили недавно, бо ще встигли зберегти морську бадьорість і здоровий дух. У цей час у ворота табору в'їхала підвода, навантажена мерзлою напівгнилою рибою, яку супроводжував охоронець. Один із знесилених в'язнів не втримався, схопив рибину з воза і жадібно почав її гризти. Гітлерівець кілька разів ударив нещасного прикладом.

– Хіба так б'ють? – пролунав громовий голос одного з матросів.

– Was? Was? (тобто: що?) – фашист від несподіванки засіпав рукою ремінь гвинтівки. Та більше нічого він сказати не встиг. Точний нокаутуючий удар матроса вмить поклав його на землю. Німець тільки двічі тріпнув ногою і застиг навіки.

Цієї ж миті, на очах заціпенілої охорони табору, хоробрий матрос враз підтягнувся, зробив неймовірний підйом із переворотом через ряд колючого дроту і блискавично швидко опинився на території суміжного табору. За кілька секунд проскочив і його, знову підтягнувся – перелетів через іще один ряд колючого дроту і сховався в лісі.

Диво, але пошуки ошелешеними такою спритністю і зухвальством матроса німцями виявилися марними – ніхто його більше не бачив ні живим, ні мертвим.

Війна наближалася до кінця. Комендант табору отримав наказ знищити всіх в'язнів.

Фашистський офіцер разом з охороною мав супроводжувати бранців у м. Ульм, де знаходилися війська СС.

Комендант вишикував ув'язнених і повідомив їм зміст наказу, водночас запевнивши, що через два-три дні тут будуть американці і він зробить усе, аби порятувати бранців.

Дорогою вони зустріли ще одну колону в'язнів з іншого табору, яку супроводжував інший німецький офіцер, що отримав аналогічний наказ.

Комендант табору зумів переконати його, щоб він не вів ув'язнених на знищення. І таки дотримав свого слова, зробивши все для того, щоб в'язнів визволили американці. На прощання кожному потиснув руку, побажав доброго повернення додому і зустрічі з сім'єю.

Американці до бранців поставилися добре. Нагодували їх, дали добовий пайок продуктів, відвезли в госпіталь. Згодом на автомашинах відправили в радянську зону окупації. Свої зустріли зовсім інакше. Забрали в нещасних продукти, отримані від американців, і розмістили їх у таборі з колючим дротом під відкритим небом.

Вчорашні в'язні німецького концтабору спочатку нічого не могли зрозуміти. Невдовзі їх почали перевіряти смершівці. Слідчих, перш за все, цікавило питання, як вони опинилися в полоні, чи служили в армії Власова…

Після допиту смершівці підсунули Петру Назаровичу протокол, який він мав підписати.

Як і належить, він почав знайомитися з його змістом, і в цей час пролунав знущальний голос офіцера: «Ти ще й читаєш?!» – і пудовий кулак врізався поневоленому бранцю в обличчя. Удар був настільки сильним, що Клочку на деякий час здалося, що у нього дві голови.

І все ж, після такої перевірки смершівцями Петро Назарович знову одягнув форму червоноармійця. Кілька

років іще служив, отримав військове звання «сержант», мав посаду заступника командира взводу.

Повернувшись додому, тривалий час працював у колгоспі трактористом, потім – теслею.

19. ЛЮБОВ І ПАМ’ЯТЬ

Солдатські вдови. Вже старі вони.
Як в павутинні, в зморшках їхні лиця,
Зігнув давно важкий тягар війни.

За двох, за чотирьох робили. Грози
врізались в душу. Випікали сльози
їм очі. Бережуть в серцях і досі
Прощальні поцілунки на порозі.

Солдатські вдови. Честь і слава їм!
На їх путі не пурхали жар-птиці,
Вони – немов гіркої долі гімн.

Микола ТУРКІВСЬКИЙ

Тяжкі й гіркі випробування воєнного лихоліття та післявоєнних років випали на долю сільських жінок. Більшість із них залишилася солдатськими вдовами і, очевидно, до самої смертної години виглядала суджених. Бодай у думках (а може, і правда, залежався десь у госпіталі, важко поранений… Чи в полоні затримався, по чужих краях блукаючи?.. Це ж поки добереться!)…

Тяжка нужденна праця, щоденний клопіт у пошуках шматка хліба, щоб не дати померти з голоду дітям; часто доводилося самотужки впрягатися у плуг або борони, щоб засіяти хоч невеликий шматок землі.

Без чоловіків орали, сіяли, збирали врожай, виконували безліч інших робіт, часто-густо таких непосильних для тендітних жіночих рук. І – чекання на додачу, безпросвітне чекання, година за годиною, день за днем, місяць за місяцем, бо жила любов до суджених, яка не давала й не дає вмирати пам’яті про них.

Любов і пам'ять – як дві ікони на покуті.

Які віщі дві зорі у вікні…

Плаче, щемить душа, бо сльози вже всі давним-давно висохли.

Чи запеклися в серці, аж на дні. Інакше… Чого б воно так боліло?..

Парасковія Павлівна Стьопа

Ніна Симонівна Галета

Солдатські вдови…

Як старі верби похилилися над ставом…

Як гіркий полин, закріпостилася смага на пошерхлих устах…

Ось невеличким гуртом вони стоять неподалік від обеліска…

Скорботно витирають їдкі сльозинки, що хтозна-звідки й беруться…

Їхні імена не зачитують разом з іменами їхніх чоловіків…

Їх взагалі помічають дуже рідко… Хіба тоді, коли треба щось терміново зробити – в полі чи на фермі…

А ще рідше – допомагають їм…

Але насправді… Їхнє життя і мовчазне чекання – подвиг не менший, ніж на полі бою…

І вони не менше заслуговують хоча б того, щоб для нащадків залишилися бодай їхні імена. Не тільки врятовані, вирощені, вивчені й випущені в білий світ діти…

На початку 90-х років XX століття у селі залишилося 23 солдатські вдови. Запам’ятайте їхні імена:

Вересоча Ганна Яківна,
Галета Ніна Симонівна,
Губар Євдокія Опанасівна,
Денисенко Марія Микитівна,
Денисенко Олександра Федорівна,
Іваненко Ірина Григорівна,
Клочко Анастасія Панкратівна,
Коваленко Марія Дмитрівна,
Конах Марія Іванівна,
Луценко Марія Орестівна,
Марченко Тетяна Іванівна,
Отроша Парасковія Сильвестрівна,
Охонько Євдокія Олексіївна,
Пойко Євдокія Опанасівна,
Проценко Євдокія Григорівна,
Проценко Тетяна Яківна,
Салогуб Ганна Гнатівна,
Соболь Варвара Опанасівна,
Стьопа Парасковія Павлівна,
Таран Поліна Степанівна,
Усенко Одарка Данилівна,
Храпач Тетяна Данилівна,
Шкура Анастасія Федосіївна.

27 грудня 1991 року, ще встигнувши проголосувати за незалежність України і взяти участь у виборах першого її

Президента, на 82-му році померла Марія Федорівна Шкуліпа, так і не дізнавшися, що її чоловік – пропав безвісти на сусідній Сумщині у листопаді 1943-го і що вже суд незалежної держави невдовзі реабілітує його, таким чином визнавши незаконними всі його поневіряння… Чи не найголовніший парадокс радянської влади?.. Воювати за Батьківщину можна, а щасливо жити разом із дружиною і малолітніми дітьми – ні в якому разі?!.

На початок 2013 року в селі залишилася лише одна солдатська вдова – Марія Микитівна Денисенко. А 16 грудня 2014 року і вона відійшла у Вічність…

20. ВОНИ ЗУСТРІЧАЛИ 35-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ

Переглядаючи біографії учасників бойових дій, мовби знову зустрічаєшся з ними… Цими завзятими, добродушними, вічно заклопотаними, але такими життєрадісними й ніколи не падаючими духом людьми…

Кожного знав змалечку…

Василь Сидорович Єчкало

Медсестра Ганна Опанасівна Храпач (у центрі) зі своїми бойовими подругами

Петро Федорович Печений

Олександр Григорович Клочко

Іван Мусійович Вербняк

Василь Миколайович Лоза

Переді мною – альбом, у якому вміщено дані пошуково-дослідницької роботи учнів Охіньківської школи, приурочені до 35-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Вдивляюся в обличчя ветеранів…

Поволі вчитуюся в скупі рядки воєнних біографій.

1. Бездітко Андрій Дмитрович, 1904 р. н. Народився в с. Охіньки, 13 січня 1945 року пішов на фронт. Воював на Другому Українському фронті. Закінчив війну в Чехословаччині. Після війни працював у шляхобудівельному управлінні.

2. Бигиб Микола Михайлович, 1915 р. н. У роки Великої Вітчизняної війни воював в 63-му Бухарестському автополку. Повернувся з фронту в 1944 році – на відбудову Києва. Після війни працював шофером у колгоспі, у кооперації.

3. Бигиб Микола Несторович, 1919 р. н. У Червоній Армії – з 1939, на фронті – з 1941 року. Потрапив у полон. Утік з полону. Продовжував воювати, був поранений. У 1945 р. дійшов до території фашистської Німеччини. Нагороджений медаллю «За відвагу», ювілейними медалями.

4. Бигиб Нестор Гаврилович, 1896 р. н. Народився в с. Охіньки. З 1942 року – на фронті. Війну закінчив у Польщі. Після тяжкого поранення – госпіталь, де лікувався до Дня Перемоги. Нагороджений медалями «За відвагу», «За бойові заслуги».

5. Бондаренко Володимир Іванович, 1926 р. н. Із січня 1944 року – на фронті, в складі 366 стрілецької

дивізії. У 1945 році воював із японцями. Був кулеметником. У повоєнний час працював у колгоспі ім. Шевченка, в останні роки – у будівельній бригаді теслею.

6. Бондаренко Іван Гордійович, 1919 р. н. Воював у Прибалтиці, на Ленінградському фронті. Був у блокадному Ленінграді, тут отримав поранення. У 1945 році брав участь у боях із Японією. Після війни працював у колгоспі.

7. Вербняк Іван Мусійович, 1919 р. н. Служив у 545 артилерійському полку. Воював на Прибалтійському фронті. У 1945 році – у боях із квантунською армією. Двічі був поранений. Нагороджений орденом Слави III ступеня, медаллю «За перемогу над Німеччиною». Після війни працював у будівельній бригаді теслею.

8. Вербняк Іван Петрович, 1925 р. н. Воював на Першому Білоруському фронті. У 1944 році закінчив свій бойовий шлях у Латвії. Лікувався в госпіталі, у селищі Свірське Іркутської області.

9. Вересоча Василь Макарович, 1913 р. н. Призваний до лав Червоної Армії 20 грудня 1939 року під час радянсько-фінської війни. У роки Великої Вітчизняної війни воював на Калінінському фронті, обороняв Москву. Згодом визволяв Мінськ. У боях за м. Кенігсберг (Калінінград) його, старшого телефоніста, було поранено в обидві ноги. Рік після війни пролежав у госпіталі. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За оборону Москви», «За визволення Мінська», «За перемогу над Німеччиною». Після війни працював учителем початкових класів в Охіньківській школі.

10. Гавриш Іван Данилович, 1922 р. н. У діючій армії – з 1943 року. Воював на Першому Українському фронті в складі 340 стрілецької Сумсько-Київської дивізії. Восени 1944 року тяжко захворів, лікувався в госпіталі, у місті Київ. Був комісований.

11. Гавриш Микола Семенович, 1926 р. н. Мобілізований 1 січня 1944 року й направлений на схід, до

японського кордону. Брав участь у боях із квантунською армією аж до капітуляції Японії. У повоєнний час працював агрономом, а потім – головою колгоспу ім. Шевченка.

12. Галат Дмитро Власович, 1925 р. н. У лавах діючої армії – з березня 1944 по травень 1945 р. Воював у складі 566 стрілецького полку, згодом – 14 гвардійського полку на Прибалтійському фронті. Командир відділення, сержант. Визволяв Латвію. Під час бойових дій тричі був поранений і тричі повертався в стрій. Нагороджений урядовими нагородами.

13. Галат Матвій Семенович, 1906 р. н. У діючій армії – з 1941 року. Воював на Калінінському та Третьому Білоруському фронтах. Був зв'язківцем, неодноразово ходив у розвідку. 25 листопада 1945 року повернувся в рідне село. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медаллю «За перемогу над Німеччиною».

14. Гладкий Олексій Федосійович, 1904 р. н. 12 липня 1941 року пішов на фронт. Воював на Смоленщині. Був контужений, потрапив у полон. Після втечі з полону працював у робочому батальйоні на Уралі. У повоєнний час трудився в місцевому колгоспі.

15. Головко Павло Григорович, 1906 р. н. Народився в с. Охіньки. Пішов на війну в грудні 1943 року. Воював в інженерних військах. У рядах Першого Українського фронту дійшов до Праги. У боях за м. Геру був поранений. Нагороджений медалями «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною».

16. Денисенко Данило Трохимович, 1908 р. н. Народився в с. Охіньки. Воював з 1941 по 1945 рік. На фронті був танкістом. Визволяв Ленінград. У бою під містом був підірваний його танк, а сам Денисенко – двічі поранений. Нагороджений медалями «За відвагу», «За визволення Ленінграда».

17. Єчкало Василь Сидорович, 1914 р. н. Народився в с. Іванівці Одеської області. З рідного села у 1942 році пішов на фронт. Найбільш пам'ятною подією для нього був день 9 травня 1945 року. Днем раніше була визволена Прага. На наступний день усі солдати зібралися в міському парку, де розпочався мітинг. Виступали солдати, командири. Заключне слово взяв командуючий Першим Українським фронтом маршал Іван Конєв. Його виступ був коротким, але найрадіснішим:

– Війна закінчилася! Перемога! Над рейхстагом – червоний прапор! Слава Червоній Армії!

Василь Сидорович нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За відвагу», «За бойові заслуги». Після війни працював у колгоспі с. Охіньки.

18. Завгородній Микола Гаврилович, 1924 р. н. Із 1943 року – в діючій армії. Воював на Другому Українському фронті. У битві за Дніпро був двічі поранений. Лікувався в Прилуцькому госпіталі. Згодом продовжував воювати в Карелії, у складі Другого Білоруського фронту. Був учасником боїв за м. Кенігсберг. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За відвагу», «За бойові заслуги».

19. Зінченко Андрій Іванович, 1925 р. н. Воював у 93 стрілецькому полку Першого Українського фронту. Особливо запам'яталися кровопролитні тяжкі бої за річку Нейсе. Нагороджений орденом Слави III ступеня, медалями. Після війни працював теслею в колгоспі.

20. Зотов Микола Данилович, 1923 р. н. Народився в Рязанській області. У серпні 1941 року, коли гітлерівці вже захопили значну територію України, у неповних 18 років був призваний у діючу армію. Бойове хрещення отримав на Калінінському фронті. Воював у піхоті, потім потрапив в училище танкової частини. Був водієм бронетранспортера. Мав поранення. Солдатська доля закидала й на інші фронти. У 1943 році – на Курській дузі (там і контузило). Лежав у

шпиталі, після лікування направили в авіацію. Служив у 184 гвардійському бомбардувальному полку механіком. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги», рядом ювілейних нагород.

21. Карпенко Іван Семенович, 1922 р. Народився в с. Охіньки. На початку війни призваний в армію, якій віддав вісім років. Служив на прикордонній заставі, на іранському кордоні. 1950-1953 рр. – здобуває середню спеціальну освіту в Чернігівській сільськогосподарській школі, у якій готували голів колгоспу (спеціальність – агроном). Нагороджений кількома ювілейними медалями.

22. Карпенко Микола Семенович, 1926 р. н. До війни закінчив Чернігівський кооперативний технікум. Воював з японцями на Далекому Сході. Нагороджений кількома ювілейними медалями. У повоєнний час багато років працював у кооперації.

23. Кисленко Семен Микитович, 1921 р. н. Брав участь у бойових діях проти квантунської армії. Після війни проходив дійсну службу на кордоні. Мав ряд ювілейних нагород. Працював трактористом у колгоспі ім. Шевченка. За самовіддану працю відзначений численними нагородами.

24. Клочко Дмитро Іванович, 1926 р. н. До Великої Вітчизняної війни працював у колгоспі. У 1945 році призваний у ряди Червоної Армії. Воював на Далекому Сході з японцями. Був поранений. У 1946 році, після лікування в госпіталі, повернувся додому. Нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією», кількома ювілейними медалями.

25. Клочко Григорій Трохимович, 1902 р. н. Народився в с. Охіньки. У 1943 році пішов на фронт. Воював на Першому Українському фронті. У боях за Дніпро нагороджений медаллю «За відвагу». Визволяв Прагу.

26. Клочко Микола Корнійович, 1920 р. н. Народився в с. Охіньки. У 1941 році пішов у діючу армію.

Воював у складі Першого Українського фронту. Бойове хрещення отримав біля м. Тавраги (Литва). У 1944 році відзначений бойовою медаллю «За відвагу».

27. Клочко Микола Павлович, 1924 р. н. Бойовий шлях розпочав у 1943 році. Воював у 340 стрілецькій дивізії Першого Українського фронту. У бою під Білою Церквою був поранений. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги». У колгоспі працював бригадиром першої бригади. Неодноразово відзначався правлінням колгоспу.

28. Клочко Олександр Григорович, 1927 р. н. Народився в с. Охіньки. На фронт пішов у 1945 році. Воював уже на території Німеччини. Через деякий час їхню частину перекинуто на Далекий Схід, де в серпні 1945 року вона вступила в бої з японськими мілітаристами. Після закінчення війни продовжував нести дійсну службу на кордонах Далекого Сходу. Нагороджений кількома медалями.

29. Комлик Іван Антонович, 1914 р. н. Учасник Великої Вітчизняної війни у складі 79 гвардійської Сіверської Червонопрапорної дивізії Третього Українського фронту. Військові спеціальності – артилерист, мінометник, розвідник. Нагороджений медалями «За відвагу», «За взяття Відня» та іншими. У повоєнний час – учитель Охіньківської школи.

30. Конах Дмитро Іванович, 1902 р. н. У Червону Армію мобілізований 12 липня 1941 року. У 1942 – поранений, лікувався в госпіталі. Працював в м. Саратов на військовому заводі, який виробляв зброю для фронту. Нагороджений медаллю «За відвагу», кількома ювілейними медалями.

31. Корнійко Микола Петрович, 1925 р. н. Після визволення Прилуччини від німецьких окупантів призваний у діючу армію. Служив у 255 стрілецькому полку 54 армії. За мужність і героїзм, проявлені при форсуванні р. Велис, нагороджений солдатською бойовою медаллю «За відвагу». На війні загинуло із сім'ї троє, батько – у перші дні війни.

32. Кузьменко Григорій Михайлович, 1917 р. н. На фронт пішов у 1941 році. Потрапив у полон, у табір для військовополонених біля м. Ромни. Вдалося втекти. Деякий час знаходився вдома. Після звільнення села від гітлерівців – знову в діючій армії. Воював на Другому Прибалтійському та Третьому Українському фронтах. Двічі поранений. Нагороджений кількома ювілейними медалями.

33. Лоза Василь Миколайович, 1926 р. н. Із 1 січня 1944 року, в неповні 18 років – на війні. Служив у 25 армії генерала Максима Олексійовича Пуркаєва. Військові спеціальності – снайпер, зв'язківець. У повоєнний час працював у ШРБУ-2 в м. Прилуки.

34. Лоза Олександр Іванович, 1926 р. н. До війни закінчив Охіньківську семирічну школу. Воював у складі 436 Сумсько-Київської дивізії Третього Українського фронту. Визволяв Угорщину. Був поранений. Нагороджений медаллю «За відвагу». Після війни працював листоношею, згодом – обліковцем на МТК.

35. Лоза Семен Степанович, 1903 р. н. Із 1941 року – в діючій армії. Воював на Прибалтійському фронті. Був поранений у ногу. Лікувався у військовому госпіталі. Визволяв Естонію, закінчив війну в Латвії. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги».

36. Лях Іван Максимович, 1926 р. н. На фронті з 1943 року. Служив у 267 стрілецькому полку. До 1945 року його полк стояв на кордоні з Китаєм. Брав активну участь у боях з японцями. Військова спеціальність – кулеметник-стрілець. Нагороджений кількома медалями.

37. Малько Анатолій Семенович, 1924 р. н. Пішов на війну в 1943 році. Воював на Другому Українському фронті. Визволяв Україну, Польщу, дійшов до Берліна. Артилерист-навідник. На території Німеччини двічі був поранений. Нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За відвагу», «За визволення Праги», «За взяття Берліна» та іншими.

38. Марченко Василь Мусійович, 1906 р. н. На фронті – з 1941 року. Воював у складі Першого Українського фронту. Учасник битви за Дніпро, визволяв Варшаву, Краків та інші міста Польщі, брав Берлін. Перемогу зустрів у м. Копенберг. Нагороджений медаллю «За відвагу» та кількома іншими медалями.

39. Марченко Василь Трохимович, 1902 р. н. У роки громадянської війни воював у Першій кінній армії Семена Будьонного. З перших днів Великої Вітчизняної – брав участь у боях із німецькими загарбниками. Опинився в оточенні. Був взятий у полон і відправлений до Німеччини. У 1945 році визволений із полону червоноармійцями. Нагороджений ювілейними медалями.

40. Марченко Григорій Якович, 1925 р. н. У 1943 р. пішов на фронт. Воював у складі Третього Білоруського фронту. Військова спеціальність – розвідник. Чотири рази поранений. Війну закінчив у 1945 році. Нагороджений медалями «За бойові заслуги» та «За відвагу».

41. Марченко Софія Сидорівна, 1921 р. н. Закінчила Прилуцький медичний технікум. З 1941 року – медсестра в госпіталі. З жовтня 1941 по липень 1942 року – в Севастополі. Разом із подругами-медсестрами потрапила в полон, але не надовго. У жовтні 1942 – втікає і продовжує працювати в тиловому госпіталі. Після війни – медпрацівник у селах Ряшки та Пручаї.

42. Марченко Яким Сидорович, 1911 р. н. На війні – з 1943 року. Водій. Визволяв Австрію. Нагороджений ювілейними медалями. У повоєнний час працював шофером колгоспу ім. Шевченка.

43. Маснуха Григорій Іванович, 1918 р. н. Народився в с. Пручаї. До Великої Вітчизняної війни працював у колгоспі. Воював у 390 піхотному полку. Нагороджений ювілейними медалями. У повоєнний час – бригадир другої бригади (с. Пручаї).

44. Маснуха Йосип Іванович, 1915 р. н. У 1937 році призваний у ряди Червоної Армії. Служив у десантних військах. Воював під Сталінградом. Нагороджений медаллю «За відвагу». У повоєнний час – голова колгоспу в с. Пручаї.

45. Мисик Микола Васильович, 1913 р. н. Народився в с. Охіньки. 1941-1945 рр. – в діючій армії. Бойовий шлях розпочав у Смоленській області. Воював на Першому Українському та Другому Білоруському фронтах. Був поранений. У складі танкової бригади дійшов до Берліна. Нагороджений медаллю «За відвагу». У повоєнний час 28 років пропрацював на тракторі.

46. М'який Максим Євтухович народився в с. Охіньки. Учасник радянсько-фінської війни. Під час радянсько-німецького протистояння з перших днів на фронті. У 1941 році разом із кількома односельчанами потрапив у полон під Яготином. Після втечі – знову в рядах діючої армії. Воював у складі Першого Українського фронту. Визволяв Київ, Польщу. Дійшов до Берліна. Нагороджений медалями.

47. М'який Михайло Євтухович, 1909 р. н. У 1941 році обороняв Москву. У складі 50-ї стрілецької дивізії визволяв територію СРСР, Румунії. Воював у Німеччині. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною». Офіцер запасу. У повоєнний час працював головою Охіньківської сільської ради.

48. Негрій Іван Юхимович, 1925 р. н. Народився в х. Пручаї. У 1943 р. призваний у ряди Червоної Армії. Воював на одному з Білоруських фронтів. 18 лютого 1944 р. був поранений. Став інвалідом – у госпіталі ампутували ногу, втратив око. Після війни закінчив училище бджільників. Працював пасічником, пас гусей, доглядав кролів у колгоспі. Ремонтував кінську збрую. Нагороджений медаллю «За звільнення Білорусії» та рядом ювілейних нагород.

49. Негрій Іван Якович, 1924 р. н. На війні з 1943 року. Воював на Першому Українському фронті. У бою за визволення Києва був поранений у голову і в ногу. Тривалий час лікувався в госпіталі, частково втратив зір (одне око). Комісований, додому повернувся в 1945 році. Нагороджений медаллю «За відвагу». У повоєнний час працював ветфельдшером.

50. Отроша Василь Кузьмович, 1914 р. н. На війні – з листопада 1941 року. Воював на Західному фронті. У 1942 – поранений у руку, вибиті двоє ребер. Після лікування в госпіталі – знову в діючій армії. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медаллю «За оборону Москви». Після демобілізації весь час працював у колгоспі.

51. Отроша Павло Овсійович, 1906 р. н. У 1941 році потрапив в оточення. З 1943 – знову в діючій армії. Воював у складі Першого Українського фронту. У 1944 – у бою за Сандомирський плацдарм був тяжко поранений. Лікувався в Сочі. У 1945 році повернувся додому. Нагороджений ювілейними медалями.

52. Олійніченко Михайло Степанович, 1902 р. н. Воював на Першому Українському фронті. За роки війни пройшов шлях від Полтавської області до Чехословаччини. Визволяв Кіровоград, Львів, Прагу, брав Берлін. За мужність, виявлену під час штурму Берліна, нагороджений медаллю «За відвагу».У Празі був поранений, після лікування повернувся додому.

53. Парасіч Петро Йосипович, 1914 р. н. З перших днів війни – в діючій арії. Воював у 64-й танковій бригаді першої танкової армії. Був на Курській дузі, де й отримав першу бойову нагороду – медаль «За бойові заслуги». Другу медаль «За бойові заслуги» отримав за знищення німецької автоколони, орден Червоної Зірки – за визволення м. Чернівці. У 1944 році при визволенні Західної України в госпіталі зустрівся з братами Григорієм та Василем, які теж

воювали на Першому Українському фронті. У діючій армії воював також і їхній батько. У повоєнний час працював комірником, потім – головою кооперації.

54. Печений Володимир Денисович, 1926 р. н. Воював на Далекому Сході. У бою з японцями був поранений. Потім – госпіталь, операції, ампутація ноги. Нагороджений медаллю «За перемогу над Японією». Після війни тривалий час працював головним бухгалтером колгоспу імені Шевченка.

55. Печений Петро Федорович, 1915 р. н. В армії – з 1937 року. У 1940 – вчився у військово-артилерійському училищі в м. Тбілісі. 15 червня 1941 року закінчив училище. Воював на Закавказькому фронті, в 18-й армії під Новоросійськом. Потім – Калінінський фронт, згодом – Другий Прибалтійський фронт. У липні 1944 – тяжко поранений й відправлений у госпіталь. Нагороджений медалями «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною».

56. Рубан Харитон Степанович, 1903 р. н. У 1941 році пішов на фронт. Воював у Криму, потім – під Києвом, де був тяжко поранений. Після лікування – переправлений під Мурманськ, де і закінчив у 1945 році війну. Нагороджений медалями «За оборону радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною», ювілейними медалями.

57. Савченко Микола Ілліч, 1922 р. н. Після визволення с. Охіньки від гітлерівських окупантів – 20 вересня 1943 року – мобілізований у діючу армію. Воював на Першому Українському фронті. Форсував Дніпро, Десну, Сож. У 1944 – на радянсько-чехословацькому кордоні був тяжкопоранений і пробув у госпіталі майже чотири місяці. Потім комісувався і повернувся додому. Нагороджений ювілейними медалями.

58. Савченко Пилип Дмитрович, 1904 р. н. Народився в с. Охіньки. У 1943 році призваний у ряди Червоної Армії. Воював у 99-й штурмовій дивізії імені

Михайла Кутузова на Другому Українському фронті. За роки війни був чотири рази поранений. За врятування командира на території Білорусії в 1944 році нагороджений медаллю «За бойові заслуги». Визволяв Австрію, Угорщину, Чехословаччину. День Перемоги зустрів у Будапешті.

59. Салогуб Григорій Левкович, 1925 р. н. У 1943 році мобілізований у діючу армію. Воював на Третьому Білоруському фронті. Військова спеціальність – кулеметник. У 1944 році під Кенігсбергом – тяжко поранений. Після лікування в госпіталі знову повернувся на фронт. Служив у рядах Червоної Армії до 1947 року. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медаллю «За перемогу над Німеччиною», ювілейними медалями. Після війни працював теслею в будівельній бригаді.

60. Салогуб Яків Трохимович, 1909 р. н. Народився в с. Охіньки. На фронт пішов 25 червня 1941 року. Воював у 8 корпусі 1-ї танкової армії. Був учасником боїв за Варшаву. Біля м. Лопати був поранений у бою осколком міни. З бою не вийшов, доки не отримав друге осколочне поранення. Після поранення лікувався в госпіталі. У 1945 році повернувся на батьківщину. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги», а також кількома ювілейними медалями.

61. Тайкало Іван Григорович. Народився в с. Охіньки. На війну пішов у 1942 році. Визволяв Дніпропетровськ. Там був поранений у ногу і в руку. Нагороджений медаллю «За відвагу», ювілейними медалями.

62. Тимченко Андрій Дем'янович, 1926 р. н. Народився в с. Охіньки. 1 січня 1944 року був мобілізований і направлений на Схід – до японського кордону. Брав участь у боях із квантунською армією. Військова спеціальність – водій. У рідне село повернувся через сім років. Нагороджений кількома ювілейними медалями.

63. Тимченко Василь Якович, 1914 р. н. Пішов на фронт 1943 році. Воював у 75 стрілецькому полку. З боями пройшов шлях від Дніпра до Праги. За роки війни тричі нагороджений бойовою солдатською медаллю «За відвагу». Першу отримав за мужність та героїзм при форсуванні Дніпра, другу – за бої в Карпатах, третю – за визволення Праги. День Перемоги зустрів у Чехословаччині. Демобілізований згідно з Указом Президії Верховної Ради СРСР від 25.01.1945 року в жовтні цього ж року.

64. Харченко Андрій Григорович, 1927 р. н. В армію пішов у 1944 році. Служив у 1337 гірськострілецькому полку. Нагороджений медаллю «За відвагу». Після закінчення війни віддав службі в армії ще шість років. Повернувшись додому в 1951 році, працював трактористом.

65. Храпач Ганна Опанасівна, 1920 р. н. Народилася в с. Охіньки. Після закінчення медичного технікуму працювала на Далекому Сході. Три роки була операційною сестрою. Потім – у м. Збараж, де її й застала війна. Всі воєнні роки провоювала в одній частині. Була контужена, впала в річку. Врятували однополчани. Місяць пролежала в лікарні. З боями її частина дійшла від Збаражу до Берліна. Нагороджена медалями «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». У повоєнний час 23 роки працювала в Переволочнянській лікарні – до досягнення пенсійного віку.

66. Храпач Євдокія Тимофіївна, 1920 р. н. Народилася в с. Охіньки. У 1937 році закінчила Прилуцький медичний технікум. З першого дня війни – медсестра в госпіталі. Нагороджена медалями «За перемогу над Німеччиною», «20 років перемоги над Німеччиною». У повоєнний час – до 1975 року – працювала в Переволочнянській лікарні.

67. Храпач Іван Левкович, 1904 р. н. У довоєнний період працював у колгоспі їздовим. На війну пішов у 1944 р. Воював у складі 117 стрілецького полку Другого

Українського фронту. Отримав поранення в живіт. Нагороджений медаллю «За відвагу», ювілейними медалями.

68. Храпач Іван Стратонович. Воював на Третьому Білоруському фронті, яким командував уславлений генерал Іван Черняхівський. Був зв'язківцем. У боях за визволення Латвії був тяжко поранений у руку. Лікувався в Москві. Нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною», ювілейними медалями.

69. Храпач Іван Тимофійович. У діючій армії – з 1944 року. Воював на Третьому Білоруському фронті. Військова спеціальність – стрілець-кулеметник. Перші його бої були на території Східної Пруссії. Був поранений у коліно лівої ноги. Перемогу зустрів у госпіталі в Москві. Нагороджений ювілейними медалями.

70. Храпач Ігор Леонтійович. Народився в с. Охіньки. На фронті – з 1941 року. Воював у складі 340-го стрілецького полку кулеметником. Пройшов бойовий шлях від Москви до Берліна. Нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною», іншими ювілейними нагородами.

71. Храпач Федір Семенович, 1915 р. н. У 1937 році був призваний на військову службу. Учасник радянсько-фінської війни. Потім його полк відправили в Білорусію. З початком війни потрапив у штаб контррозвідки. Воював на Курській дузі, визволяв Варшаву, дійшов до річки Одер. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За відвагу», «За бойові заслуги».

72. Хоменко Петро Самсонович, 1921 р. н. Ще до війни був призваний до лав Червоної Армії. З перших днів після нападу фашистської Німеччини на СРСР – учасник бойових дій. Воював на Ленінградському фронті. Був снайпером. У боях за Ленінград отримав поранення. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медаллю «За оборону Ленінграда».

73. Хорунжий Григорій Степанович, 1925 р. н. Народився в с. Пручаї. Учасник Великої Вітчизняної війни з червня по жовтень 1944 року. Воював у складі 397 стрілецької дивізії. Був наводчиком ДШК, згодом у 85 стрілецькій дивізії – піхотинцем. Пройшов пішки до Прибалтики. Міною накрило в окопі, сім місяців заліковував у госпіталях дев'ять осколочних ран. Потім іще довойовував на Далекому Сході. Пішки пройшов Сахалін, Іран. Нагороджений медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною», рядом ювілейних нагород. Додому повернувся після шести років служби.

74. Янина Микола Дмитрович. У 1940 році пішов у армію. Потрапив служити в Естонію – матросом торпедного катера. Прослужив 9 місяців, і розпочалася Велика Вітчизняна війна. У 1941 році потрапив у полон. Визволений із нього червоноармійцями. Воював у діючій армії, визволяв Чехословаччину, дійшов до Берліна. Нагороджений ювілейними медалями.

75. Яцун Іван Григорович, 1909 р. н. У 1943 році пішов на фронт. Воював на Першому Українському фронті. У бою за м. Фастів був тяжко поранений у ногу і контужений. У госпіталі ампутували ногу. Нагороджений кількома ювілейними медалями.

76. Яцун Михайло Олександрович. Воював на Першому Українському фронті снайпером. Був поранений. Продовжував воювати в 44-ій бригаді 1-го танкового корпусу на Першому Прибалтійському фронті – розвідником. Ще раз поранений у ногу. Закінчив війну на Балтійському морі. Нагороджений медаллю «За відвагу», кількома ювілейними медалями.

На початок 2014 року в селі залишився один учасник бойових дій – Микола Данилович Зотов, який останні одинадцять років прикутий до ліжка. Разом із дружиною Євдокією Сильвестрівною, колишнім остарбайтером,

відзначили 67 річницю їхнього одруження. Вони щасливі разом на зло усім незгодам, які постійно не давали нормально жити й трудитися на благо суспільства!

Влітку 2014 року Євдокія Сильвестрівна відійшла у Вічність. А 6 липня 2015 року пішов за нею й Микола Данилович.

21. ПАМ’ЯТАЄМО, СЛАВИМО, ВШАНОВУЄМО

У 1990 році село урочисто й широко відзначало свято 45-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Цій славній даті була присвячена ціла низка заходів, у яких взяли участь ветерани Великої Вітчизняної війни, учні та інтелігенція села.

Згідно з планом Охіньківської сільської ради, в селі приведено у належний стан кладовища і пам’ятник Невідомому солдату. Поблизу приміщення школи висаджено 217 кущів троянд, виставлено таблички з іменами земляків, які не повернулися з війни.

9 травня 1990 року жителі села прийшли до Будинку культури – до пам’ятника Невідомому солдату, щоб ушанувати світлу пам'ять тих, хто не повернувся з кровопролитних фронтів Великої Вітчизняної війни.

На жаль, більшість родичів цих героїв і не знає, де їхні могили. Зате живе пам’ять земляків, вдячних за їхній подвиг.

Ось вони – священні імена тих, хто подарував нам мир…

1. Андрусенко Василь Юхимович, *1900 р. н., с. Пручаї, українець, рядовий. Проходив службу в 850 сп 277 сд. Загинув 24.10.44 р. Похований у с. Добровольськ, Краснознам’янський р-н, Калінінградська обл., РФ.*

2. Байгуш Іван Юхимович, 1909 р. н., *с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

3. Байгуш Ілля Юхимович, *1909 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

4. Байгуш Карпо Васильович, *1900 р .н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

5. Байгуш Олександр Семенович, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 759 сп 163 сд. Пропав безвісти.*

6. Бездітко Данило Єлисейович, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 119 сп 136 сд. Загинув 24.01.44 р., похований в с. Сібліно, Ленінградська обл., РФ.*

7. Бездітко Петро Єлисейович, *1909 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

8. Білоус Сава Антонович, *1907 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

9. Бигиб Григорій Андрійович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти. Місце прориву – передові частини РА, останнє місце служби п/п 23941 – т. дата вибуття …04.1944.*

10. Бондаренко Трохим Тарасович, *1921 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти. Останнє місце служби 19 с. д. Помер від ран 09.04.1945. Перше місце поховання – Східна Пруссія, Кенінгсберзький округ, м. Вальдхаузен, південно-східніше висоти 52,7.*

11. Вербняк Андрій Іванович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти. Дата вибуття …04.1944.*

12. Вербняк Дмитро Калістратович, *1922 р. н., с. Охіньки, українець, лейтенант. Пропав безвісти. Гвардії лейтенант, 3-й Український фронт, 1-а гв. мех. бригада, загинув 04.02.1945. Перше місце поховання – Угорщина, варм. Феййєр, с. Патка.*

13. Вербняк Іван Ілліч, *1897 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 118 гв. сп. 37 гв. сд. Проходив лікування у 3574 хппг. Помер 17.01.44 р. Похований в с. Холма, Калінковіцький р-н., Гомельська обл., Білорусь.*

14. Вербняк Іван Калістратович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти. Гвардії рядовий, дата смерті 10.07.1944. Похований: Україна, Волинська область, смт. Турійськ, Братська могила, перепохований з району с. Соловичі.*

15. Вербняк Іван Максимович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 418 сп. 133 сд. Загинув 28.08.42 р. Похований у с. Табаково, Тверська обл., РФ.*

16. Вербняк Микола Петрович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

17. Вербняк Роман Назарович, *1906 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

18. Вербняк Семен Матвійович, *1906 р.н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 163 сп. 11 сд. Загинув 24.11. 44 р. Похований у Латвії.*

19. Вербняк Федір Петрович, *1916 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти. Дата вибуття …12.1943.*

20. Вересоча Андрій Омелянович, *1898 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

21. Вересоча Григорій Прохорович, *1898 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

22. Вересоча Іван Федорович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

23. Вересоча Микола Оникійович, *1899 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

24. Вересоча Петро Миколайович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, старшина. Проходив службу в 1002 сп. 305 сд. Загинув 25.10.44 р. Похований у Чехословаччині.*

25. Вересоча Петро Сильвестрович, *1908 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 51 гв. сп. 18 гв. сд. Загинув 13.07.44 р. Похований в м. Друскінінкай, Литва.*

26. Вересоча Федір Прохорович, *1915 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 340 гв. сп. 121 гв. сд. Лікувався в 507 ппг. Помер 21.08.44 р. Похований у Польщі.*

27. Волошко Михайло Васильович, *с. Пручаї, українець, сержант. Пропав безвісти. Дата вибуття 05.09.1942.*

28. Гаврись Григорій Іванович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти. Рядовий, дата смерті 08.10.1941. Похований: Ленінградська область, Кіровський район, п. Синявино-1, вул. Пісочна, Синявинські висоти, перепохований в с. Гайтолово.*

29. Гавриш Андрій Максимович, *1913 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 12 гв. вдсп. 4 гв. вдд. Загинув 02.02.45 р. Похований у Польщі.*

30. Гавриш Іван Харитонович, *1921 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

31. Гавриш Микола Петрович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

32. Гавриш Семен Федорович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

33. Галета Андрій Павлович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, ст. сержант. Проходив службу в 63 ад. Загинув 19.09.41 р.*

34. Галета Петро Павлович, *1914 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

35. Гіш Семен Федорович, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, ст. сержант. Проходив службу в 4 ад. Загинув 18.01.42 р. Похований в с. Крапивня, Тверська обл., РФ.*

36. Гладкий Степан Тимофійович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

37. Гладкий Степан Федосійович, *1900 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

38. Губар Василь Олександрович, *1913 р. н., с. Пручаї, українець, партизан.*

39. Губар Дмитро Андрійович, *1903 р. н., с. Пручаї, українець, сержант. Проходив службу в 1228 сп. 368 сд. Загинув 24.06.44 р. Похований у Карелії, РФ.*

40. Губар Іван Сергійович, *1918 р. н., с. Пручаї, українець, рядовий. Проходив службу в 1162 сп. 352 сд. Загинув 15.02.44 р. Похований в с. Ботвиньєвка, Горецький р-н., Могилевська обл., Білорусь.*

41. Губар Микола Андрійович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

42. Губар Олександр Петрович, *1903 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

43. Губар Петро Якович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 1142 сп. 340 сд. Загинув 11.11.43 р. Похований в с. Клехівка, Фастівський р-н., Київська обл.*

44. Давиденко Григорій Олександрович, *1923 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

45. Давиденко Іван Степанович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

46. Давиденко Олександр Петрович, *1897 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

47. Даленко Павло Никифорович, *1923 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 909 сп. 247 сд. Загинув 22.02.42 р. Похований у с. Никифорково, Вишневолоцький р-н., Тверська обл., РФ.*

48. Деменко Андрій Никифорович, *1900 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 845 ап. 267 сд. Проходив лікування в 629 хппг. Помер 24.05.42 р. Похований в с. Папоротне, Ленінградська обл., РФ.*

49. Денисенко Афанасій Федотович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, єфрейтор. Загинув 19.03.44 р. Похований у м. Червоноармійськ, Рівненська обл.*

50. Денисенко Василь Федотович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

51. Денисенко Григорій Пилипович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 48 гв. кп. 13 гв. кд. Загинув 19.03. 44 р.*

52. Денисенко Іван Трохимович, *1916 р. н., с. Охіньки, українець, ст. сержант. Проходив службу в 124 гкп. 20 гкд. Загинув 16.01.44 р. Похований у с. Бєсєдкі, Петриковський р-н., Гомельська обл., Білорусь.*

53. Денисенко Митрофан Онуфрійович, *1922 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

54. Денисенко Микола Пилипович, *1921 р. н., с. Охіньки, українець, лейтенант. Проходив службу в 1337 сп. 318 сд. Загинув 21.06.43 р. Похований у м. Новоросійськ, Краснодарський край, РФ.*

55. Дмитрієнко Федір Іванович, *1922 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 759 сп. 163 сд. Пропав безвісти.*

56. Завгородній Василь Филимонович, *1922 р .н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 1142 сп. 340 сд. Загинув 23.02.44 р. Похований у с. Яблунівка, Лисянський р-н., Черкаська обл.*

57. Завгородній Григорій Якович, *1922 р. н., с. Охіньки, українець, мол. лейтенант. Проходив лікування в 4407 ег. Помер 14.10.42 р. Похований у м. Оренбург, РФ.*

58. Завгородній Євтух Данилович, *1908 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

59. Завгородній Олексій Гордійович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 10 iптап. Загинув 02.09.43 р. Похований у с. Стара Капелія, Смоленська обл., РФ.*

60. Завидний Олександр Максимович, *1917 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

61. Зінченко Євдокія Денисівна, *1922 р. н., с. Охіньки, українка, мол. сержант. Загинула 17.01.44 р. Похована у м. Саратов, РФ.*

62. Зінченко Порфирій Петрович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

63. Іваненко Яків Сергійович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

64. Іванов П. А., *1900 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Загинув 21.02.42 р. в полоні.*

65. Каленіченко Андрій Прокопович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

66. Каленіченко Микола Іванович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

67. Каленіченко Микола Іванович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, єфрейтор. Проходив службу в 203 азсп. Загинув 05.11.44 р. Похований у Калінінградській обл., РФ.*

68. Кисленко Андрій Микитович, *1916 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

69. Кисленко Микола Антонович, *1921 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в 264 сп. 241 сд. Загинув 30.03.44 р. Похований у с. Дерев'яне, Кам'янець-Подільський р-н, Хмельницька обл.*

70. Кисленко Олександр Вікторович, *1909 р. н., с. Охіньки, українець, сержант. Проходив службу в 41 гв. сп. 14 гв. сд. Пропав безвісти.*

71. Кисленко Павло Микитович, *1907 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив лікування в 4356 іг. Помер 04.04.44 р. Похований у м. Шепетівка, Хмельницька обл.*

72. Кисленко Петро Вікторович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

73. Кислий Іван Миколайович, *1923 р. н., с. Охіньки, українець, мол. лейтенант. Служив у 1144 сп. 340 сд. Лікувався в 433 омсб. Помер 18.09.44 р. Похований у Польщі.*

74. Клочко Гаврило Микитович, *1916 р. н. с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

75. Клочко Дмитро Григорович, *1909 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

76. Клочко Іван Петрович, *1908 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

77. Клочко Іларіон Тимофійович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

78. Клочко Назар Микитович, *1897 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

79. Клочко Петро Пантелеймонович, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

80. Коваленко Михайло Омелянович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

81. Койстрик Ілля Микитович, *1899 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

82. Конах Антон Федорович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

83. Конах Микола Васильович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

84. Конах Микола Іванович, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

85. Конах Михайло Архипович, *1901 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

86. Конах Олександр Федорович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

87. Конах Сергій Іванович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

88. Коржан Василь Омелянович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

89. Корнійко Андрій Прохорович, *1910 р. н., с., Охіньки, українець, політрук. Проходив службу в 383 сд. Загинув 19.10.41 р. Похований у с. Олександрівка, Донецька обл.*

90. Корнійко Петро Євдокимович, *1899 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

91. Корнійко Петро Юхимович, *1921 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

92. Кравченко Петро Григорович, *с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

93. Кріпак Павло Іванович, *1913 р. н., с. Охіньки, українець, лейтенант. Служив у 1144 сп. 340 сд. Загинув 21.01.45 р. Похований у Польщі.*

94. Личак Микола Євтухович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

95. Личак Павло Пилипович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

96. Лоза Андрій Степанович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

97. Лоза Василь Порфирович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 143 сд. Загинув 03.10.43 р. Похований у с. Страхолісся, Іванківський р-н., Київська обл.*

98. Луценко Максим Олексійович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 340 сд. Загинув 17.10.43 р. Похований у с. Демидів, Вишгородський р-н, Київська обл.*

99. Луценко Сергій Олексійович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

100. Макаренко Лаврентій Іванович, *1908 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

101. Макаренко Михайло Іванович, *1906 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Загинув 31.01.44 р.*

102. Макаренко Петро Миколайович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

103. Макаренко Петро Петрович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, капітан. Загинув 04.05.45 р.*

104. Марченко Андрій Тихонович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

105. Марченко Антон Сидорович, *1923 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

106. Марченко Василь Якович, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, мол. сержант. Проходив службу в 79 сп. 321 сд. Загинув 01.02.45 р. Похований у Калінінградській обл., РФ.*

107. Марченко Гаврило Якович, *1908 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

108. Марченко Лука Семенович, *1897 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 171 сп. 182 сд. Загинув 13.04. 44 р. Похований у с. Чортова Гора, Пушкіно-Горський р-н., Псковська обл., РФ.*

109. Марченко Микола Лукич, *1926 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 401 сп. 366 сд. Загинув 11.08. 45 р. Похований у с. Пограничний, Приморський край, РФ.*

110. Марченко Микола Семенович, *1904 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

111. Марченко Олександр Трохимович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 295 оіптд. 328 сд. Загинув 26.08.44 р. Похований у Польщі.*

112. Марченко Олексій Миколайович, *1925 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 340 сд. Лікувався в 1823 глр. Помер 02.03.44 р. Похований у м. Біла Церква, Київська обл.*

113. Марченко Пантелеймон Олексійович, *1899 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 57 гв. кп. 15 гв. кд. Загинув 23.10.43 р. Похований у с. Смілий, Лоєвський р-н, Гомельська обл., Білорусь.*

114. Марченко Петро Андрійович, *1916 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

115. Марченко Семен Мусійович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 241 сп. 95 сд. Загинув 11.02.45 р. Похований у Польщі.*

116. Марченко Степан Ілліч, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

117. Марченко Степан Хомович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

118. Михель Павло Панасович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 142 сп. 5 сд. Пропав безвісти.*

119. М'який Орест Євтухович, *1895 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

120. М'який Роман Євтухович, *1903 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

121. Негрій Іван Григорович, *1903 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

122. Негрій Іван Данилович, *1918 р.,н., с. Пручаї, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

123. Нестеренко Василь Іванович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

124. Олейніченко Микола Степанович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

125. Олейніченко Яким Панасович, *1901 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

126. Олексієнко Іван Лукич, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

127. Оленченко Дмитро Пантелеймонович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

128. Остапенко Андрій Євтухович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

129. Остапенко Іван Євтухович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

130. Остапенко Іван Кіндратович, *1921 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

131. Остапенко Олександр Євтухович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 68 сп. 70 сд. Загинув 05.10.44 р. Похований у с. Гінкунай, Шауляйський р-н, Литва.*

132. Остапенко Олексій Пантелеймонович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

133. Отроша Володимир Кузьмович, *1917 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 669 сп. 212 сд. Загинув 31.10.42 р. Похований в балці Грачова, Волгоградська обл., РФ.*

134. Отроша Григорій Семенович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

135. Отроша Іван Мусійович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

136. Отроша Іван Овсійович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

137. Отроша Іван Семенович, *1914 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

138. Отроша Іван Трохимович, *1922 р. н.. с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

139. Отроша Макар Кузьмович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Розстріляний гітлерівцями в с. Охіньки.*

140. Отроша Михайло Данилович, *1926 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

141. Отроша Олександр Кузьмович, *1909 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

142. Отроша Олександр Овсійович, *1909 р.,н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

143. Отроша Трохим Васильович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

144. Охонько Григорій Семенович, *1903 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

145. Охонько Микола Петрович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

146. Панченко Андрій Федотович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

147. Панченко Микола Іванович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

148. Панченко Михайло Федорович, *вчитель Охіньківської семирічки, українець. Пропав безвісти.*

149. Печений Василь Федорович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

150. Пилипенко Яків Іванович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

151. Пилипенко Олексій Іванович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

152. Пилипенко Семен Оврамович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

153. Пилипенко Андрій Никифорович, *1904 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

154. Повх Федір Степанович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

155. Погорілий Олександр Павлович. *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

156. Проценко Лаврентій Захарович, *1907 р. н., с. Охіньки, українець, мол. сержант. Служив у 920 сп. 247 сд. Загинув 15.08.42 р. Місце поховання невідоме.*

157. Проценко Максим Андрійович, *1914 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 861 сп. 294 сд. Загинув 20.08.44 р. Місце поховання невідоме.*

158. Проценко Микола Потапович, *1906 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 121 ЗСП. Загинув 14.11.44 р. Місце поховання невідоме.*

159. Проценко Микита Потапович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

160. Проценко Олексій Панасович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, сержант. Служив у 213 сп. 56 сд. Загинув 21.01.44 р. Місце поховання невідоме.*

161. Проценко Павло Григорович, *1914 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

162. Проценко Петро Григорович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

163. Пручай Григорій Олексійович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

164. Пручай Іван Максимович, *1913 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

165. Розуменко Андрій Сидорович, *1916 р. н., с. Охіньки, українець, мол. лейтенант. Служив у 51 гв. сп. 18 гв. сд. Загинув 11.11.43 р. Похований у с. Телешово, Невельський р-н, Псковська обл., РФ.*

166. Рубан Григорій Йосипович, *1906 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

167. Саволин Сергій Петрович, *1899 р. н.. с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

168. Савченко Микола Йосипович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

169. Савченко Михайло Йосипович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у в/ч пп 13486. Пропав безвісти.*

170. Саєнко Костянтин Тихонович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, ст. лейтенант. Служив у 161 тбр. Загинув 07.07.42 р. Похований у с. Ніколаєвськ, Курська обл., РФ.*

171. Салогуб Анатолій Ілліч, *1910 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

172. Салогуб Лев Трохимович, *с. Охіньки, українець. Пропав безвісти.*

173. Салогуб Павло Трохимович, *1903 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

174. Салогуб Степан Трохимович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 1293 сп. 160 сд. Загинув 03.04.42 р. Похований у с. Табарки, Ізносковський р-н, Калузька обл., РФ.*

175. Салогуб Сергій Варфоломійович, *1900 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

176. Салогуб Яків Варфоломійович, *1901 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Загинув 03.11.43 р. Похований у с. Мощун, Києво-Святошинський р-н, Київська обл.*

177. Сребродольський Євген Данилович, *1922 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 204 ОСБ, 3435 ППГ. Загинув 03.05.43 р. Місце поховання невідоме.*

178. Сребродольський Іван Павлович, *1920 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

179. Сребродольський Микола Іванович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 908 сп. 246 сд. Загинув 08.03.45 р. Місце поховання невідоме.*

180. Стьопа Павло Антонович, *1904 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Загинув у полоні.*

181. Таран Анатолій Лаврентійович, *1918 р. н., с. Охіньки, українець, мол. лейтенант. Служив у 647 сп. 216 сд. Загинув 17.10.43 р. Місце поховання невідоме.*

182. Таран Олексій Лаврентійович, *1926 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

183. Таран Тихін Юхимович, *с. Охіньки, українець. Заарештований у с. Охіньки і розстріляний гітлерівцями.*

184. Тимченко Дем'ян Федорович, *1905 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 1142 сп. 340 сд. Загинув 08.12.43 р. Похований у с. Мар'янівка, Васильківський р-н., Київська обл.*

185. Тимченко Федір Герасимович, *1901 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 171 сп. 182 сд. Загинув 13.07.44 р. Похований у с. Глимбочино, Себезький р-н., Псковська обл., РФ.*

186. Тимченко Юхим Якович, *1902 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

187. Усенко Іван Митрофанович, *1914 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Загинув 21.08.41 р. в полоні.*

188. Усенко Сергій Прокопович, *1899 р. н., с. Охіньки, українець, сержант. Пропав безвісти.*

189. Федорченко Іван Данилович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

190. Федорченко Андріан Іванович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

191. Федорченко Петро Михайлович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

192. Харченко Дмитро Григорович, *1925 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Проходив службу в загр. загоні 38А. Пропав безвісти.*

193. Харченко Павло Григорович, *1924 р. н., с. Пручаї, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

194. Харченко Петро Григорович, *1920 р. н., с. Пручаї, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

195. Хоменко Григорій Іванович, *1907 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

196. Хорунжий Степан Антонович, *с. Пручаї, українець. Пропав безвісти.*

197. Храпач Андрій Левкович, *1906 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

198. Храпач Григорій Панасович*, 1924 р. н., с. Охіньки, українець, сержант. Служив у 159 гв. ап. 75 гв. сд. Загинув 19.12.44 р. Похований у Польщі.*

199. Храпач Євтух Тимофійович, *1915 р. н., с. Охіньки, українець, сержант. Служив у 184 тп. Загинув 01.02.45 р. Похований у Польщі.*

200. Храпач Олексій Панасович, *1924 р. н., Охіньки, українець, рядовий. Служив у 1142 сп. 340 сд. Загинув 10.11.43 р. Похований у с. Мар'янівка, Васильківський р-н., Київська обл.*

201. Шапошніков Григорій Петрович, *1923 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

202. Шкарлат Григорій Федосійович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

203. Шкарлат Іван Федосійович, *1924 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

204. Шкуліпа Максим Якович, *1904 р. н., с. Пручаї, українець, рядовий. Пропав безвісти в листопаді 1943 р. в боях на Сумщині.*

205. Шкура Анатолій Омелянович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

206. Шкура Василь Сидорович, *1917 р. н., с. Охіньки, українець, старшина. Служив у 161 гв. сп. 53 гв. сд. Лікувався в 566 омсб. Помер 11.04.43 р. Похований у с. Горки, Ленінградська обл., РФ.*

207. Шкура Григорій Якович, *1919 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

208. Шкура Омелян Федотович, *1911 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 53 гв. тбр. Загинув 18.01. 45 р. Похований у Польщі.*

209. Шкура Микола Прокопович, *1922 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 174 гв. сп. 57 гв. сд. Загинув 10.08.44 р. Похований у Польщі.*

210. Шкура Прокіп Омелянович, *1900 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

211. Шкура Яків Омелянович, *1897 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

212. Шрамко Федір Омелянович, *1904 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Лікувався в 4498 ег. Помер 24.11.45 р. Похований у Польщі.*

213. Юрченко Трохим Кузьмович, *1900 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

214. Янина Григорій Федорович, *1907 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Служив у 1144 сп. 340 сд. Загинув 11.11.43 р. Похований у с. Фастовець, Фастівський р-н., Київська обл.*

215. Яцун Василь Павлович, *1926 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

216. Яцун Єгор Григорович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

217. Яцун Ігор Григорович, *1912 р. н., с. Охіньки, українець, рядовий. Пропав безвісти.*

22. ВІДБУДОВА

Відбудова народного господарства Української РСР розпочалася зразу ж після визволення її від німецько-фашистських загарбників. У цей складний період виняткове значення для всіх верств населення України мав стан сільського господарства. Воно було вщент зруйноване. Гітлерівці пограбували близько 28 тисяч колгоспів, 900 радгоспів і 1300 машино-тракторних станцій. До Німеччини вивезено або вилучено для гітлерівської армії мільйони голів коней, великої рогатої худоби, птиці.

Немалих збитків завдали фашисти й охіньківському колгоспу ім. Шевченка. Матеріальні втрати визначалися сумою близько 4 млн. карбованців.

Часу на роздуми не було. Як і на відпочинок – після боїв, походів і втрат.

Охіньки стрепенулися, ожили.

Після Перемоги. Житель с. Охіньки, учасник Другої світової війни Олексій Микитович Філоненко (помер 01.10.1955 р.).

Виписувалася деревина, потроху зводилися будинки. Вся тяжка праця в основному лягла на жіночі і ще не окріплі плечі підлітків.

Жінки орали волами, кіньми, коровами. З величезними труднощами зорані плантації тут же засівали зерновими, зокрема – житом, щоб мати хліб для фронту, для себе і на посівну кампанію – на врожай наступного року.

Було неймовірно тяжко. Техніки не було, бо всю її забрали на фронт. Виручала вигадливість місцевих умільців і віками випробувана буденна українська двожильність.

Колгосп мав свою кузню, теслярську майстерню, механічний млин, вітряк… Усе враз заскрипіло, закрутилося, запрацювало.

Звісно, українця і хлібом не годуй – знайшлась би робота до душі. А що після звільнення від ненависного ворога вона була саме такою, ця не переробна робота, так тут і сумніватися не випадало. Людьми заволодів такий ентузіазм, про можливість існування якого ніхто навіть не підозрював. Ще б пак!.. Мовляв, ворога прогнали – тепер заживемо!. Хто нам завадить?..

Головою колгоспу ім. Шевченка після визволення села продовжував працювати Федось Іванович Панченко. Головою сільської ради – Дем'ян Іванович Проценко, дещо пізніше – Петро Іванович Парасіч.

Доблесних показників у самовідданій праці день у день досягала сільська комсомолія повоєнного періоду. Газета «Правда Прилуччини» від 30.06.1944 р. відзначала:

«Дружно працює комсомольсько-молодіжна бригада, де бригадиром Василь Петрович Гавриш. У час весняної сівби за сім робочих днів вона обробила та засіяла 100 гектарів землі. Микола Семенович Гавриш, Володимир Ількович Койстрик, Михайло Афанасійович Проценко на оранці кіньми виконували норму на 140%. Зараз бригада активно працює на косовиці сіна. Косарями працюють і дівчата, серед них секретар комсомольської організації Катерина Павлівна Бойченко. Бригада на косовиці виконує норму на 147%. Дівчата готуються стати добрими косарями, щоб допомогти успішно провести збирання врожаю».

На початок липня 1944 р. в артілі завершили оранку парів на площі 245 гектарів. Ще до кінця літа колгосп ім. Шевченка виборов перше місце в змаганні за дострокове виконання плану хлібозаготівлі, успішно виконавши річний план поставок хліба державі. Зустрічаючи перші роковини звільнення села від німецько-фашистських загарбників,

господарство майже повністю завершило здачу натуроплати МТС. На 10.09.1944 року в колгоспі посіяно 482 гектари озимини (план перевиконано на 22 гектари).

Організовано пройшла осіння посівна кампанія. Успішному проведенню сівби озимини – на високому агротехнічному рівні – сприяло те, що на цій важкій роботі щоденно використовували 120 корів.

Уже на вересень 1944 року в колгоспі було відновлено ферму великої рогатої худоби, де утримували 75 теличок і бичків. 40 голів молодняка законтрактували у колгоспників – для поповнення.

Повністю укомплектували свиноферму і вівцеферму.

Для всього громадського тваринництва, готуючись до зимівлі, відремонтували приміщення, до яких фураж і полову підвозили теж коровами. Для годівлі худоби було заготовлено 1200 центнерів сіна, 35 тонн силосу, засіяно і зібрано 18 гектарів кормової моркви.

Навколо правління згуртувався міцний колгоспний актив. Завідуючим свинофермою продовжував працювати ветеран колгоспного виробництва, інвалід Великої Вітчизняної війни, учасник Всесоюзної сільськогосподарської виставки, нагороджений медаллю за розвиток тваринництва Іван Федорович Зінченко, бригадиром першої рільничої бригади – Ольга Іванівна Кріщенко, другої – Терентій Васильович Парасіч, п'ятої – Анастасія Филимонівна Пилипенко, які практично вирішували всі питання колгоспного будівництва, оперативно організовуючи колгоспників на виконання

Полікарп Сидорович Марченко з дочкою Надією (1947 р.)

державних завдань, на зміцнення і зростання колгоспного виробництва.

Певні позитивні зрушення в громадському виробництві в перший рік, безумовно, впадали в очі. Але давалися вони часом надлюдськими зусиллями. Згадує Ганна Іванівна Хоменко, 1928 року народження:

«Зима 1944-1945 рр. видалася надзвичайно сніжною, морозною. В один із холодних днів мені, шістнадцятирічній дівчині, разом із їздовим Миколою Олексійовичем Остапенком, видали наряд відкривати бурти з картоплею і возити її на свиноферму. Зібрались, запрягли коней і поїхали до Галатівщини, де знаходилися закладені бурти. Коні час від часу провалювалися в глибокий сніг і зупинялися. Докучав холодний пронизливий вітер. Мої ноги страшенно замерзли, навіть задубіли, оскільки вони під спідницею були без панчіх, яких у мене не було за що купити та й не продавалися вони ніде. Так проїхали близько двох кілометрів. У полі, занесеному глибоким шаром снігу, не можна було навіть приблизно зорієнтуватися, де знаходяться ті бурти. Незабаром під'їхали ще дві підводи з людьми. Всі разом стали відкидати сніг лопатами. Підняли його на висоту вище людського зросту і таки добралися до рятівної картоплі. На щастя, земля під снігом виявилася не мерзлою. Тож швидко відкидали її і навантажили картоплю у безтарку на санях, сіли на неї зверху і повезли на ферму. Жодного затишку від холодного вітру тепер не мали зовсім. Ніг не відчувала. Вони ставали то синіми, то фіолетовими. Привезену картоплю ще довелося опускати в погріб...»

Початок відбудовчого періоду співпав із голодом 1946-1947 рр., що особливо ускладнило економічне життя. Головна причина голоду полягала в позиції держави, яка не вжила ніяких заходів, аби йому запобігти. Обставини 1946-1947 рр. були аналогічними тим, що мали місце в 1932-1933 рр., тобто в роки голодомору, який не тільки нічому не

навчив, а й посіяв підозру серед населення: а чи не навмисне це?..

Трагедія повторювалася. Під виглядом заготівель держава фактично проводила повну реквізицію продовольчих ресурсів села і тим самим свідомо прирікала українське селянство на неминучу загибель.

Наприкінці весни 1946 р. територія республіки, охоплена посухою, виявилася значною. Лише в західних і північно-східних областях України погодні умови були відносно сприятливішими. Згадувала Ганна Максимівна Марченко:

«Чоловік повернувся з армії наприкінці травня 1946 року. Присадибний город змогли зорати і посадити лише першого червня. Як не дивно, врожай картоплі був відносно непоганим, а буряків – навіть надзвичайно добрим. Та все ж, вартість відра картоплі в селі під час голоду досягала 100 карбованців».

На щастя, від голоду в 1946-1947 рр. в Охіньках ніхто не помер, але окремі охіньківчани характеризують його не менш тяжким, як у 1932-1933 рр. Ось як згадує роки повоєнного лихоліття Ганна Андріївна Отроша, 1921 року народження:

«У 1946 році я вийшла заміж, а в голодному 47-му народився син-первісток – Володимир. Голод був такий, що багато людей у селі почали пухнути. У нашій сім'ї ніхто навіть не сподівався на те, що дитина виживе, адже їсти дорослим не було чого. Малюк переважну частину часу спав, і я не могла його нормально погодувати. Їли два рази на день: вранці – юшку із затіркою, а ввечері – борщ, і то без найменшого натяку на жир. Коли вранці після сніданку всі розходились по роботах, я залишалася вдома з маленьким сином. Одяг носили домотканий, тому роботи вистачало на всю зиму. Надвечір, коли вже всі мали повертатися з роботи, я діставала з печі борщ і насипала собі в маленьку тарілочку,

щоб не було помітно, і поверталася до роботи за ткацьким верстатом.

Бувало, що Омелько, брат чоловіка, запізнювався додому – до нашої вбогої вечері. Йому завжди залишали його порцію. Він часто виручав тих людей, які просили допомоги, і там йому давали їсти. Тоді, повернувшись додому, він завжди віддавав свою миску борщу мені, бо розумів, що я весь час голодна, а ще треба було й дитя годувати. Хоча за вечерею виїдали сім'єю відерний чавун борщу, та якби їх було два, то виїли б і два. Навесні Омелько працював сторожем біля колгоспних картопляних буртів. Брати додому не дозволяли, зате біля буртів сторожі всю ніч пекли і їли картоплю. Все ж таки Омелько примудрявся заховати трохи печеної картоплі за підкладкою піджака і приносив додому. Здається, ні до того, ні після я не їла такої смачної картоплі.

Післявоєнне дитинство. Брати Микола та Леонід Карпенки (ІІ половина 40-х років)

Взагалі, в 1947 році у нас голодовка була більша, ніж у 33-му. Хліба не мали ніякого, пекти було ні з чого. Коли чоловіка збирала на роботу, я пекла йому «ляпошки» з тютюнової макухи, бо хлібного нічого не було. Стану їх зав'язувати у платочок, а вони розсипаються, ніяк купи не тримаються. Я зараз уже й не згадаю, чи пекли їх на якому жиру, чи так, – тільки у печі сушили, як сухарі.

З настанням весни жити стало трохи легше: спочатку з'явилася деяка зелень, пізніше – городина, розтелилася корова – і для дитини стало вдосталь молока. У травні я вже почала ходити на роботу. Та молода, дурна, не подумавши

про дитину, вийшла перший день на роботу, а не налаштувала молока в пляшечку. Прибігла в обід, а бабуся з малим Володею у два голоси плачуть. Вона вже йому навіть пробувала давати молоко з рота в рот... Бо більше ніяк… Отож, посварила мене, повчила уму-розуму трохи, а після обіду – вже була наготовлена пляшечка з молоком, і вони спокійно залишалися вдома. Так для нашої сім'ї і минув голодний 1947 рік».

Загроза голодної смерті зникла лише після жнив 1947 р., коли зібрали новий урожай. Тоді ж з'явилася можливість реально розпочати посилену розбудову села. Прибутки селян у відбудовчий період були більш ніж скромними. У 1946 р. в республіці на трудодень колгоспник одержував у середньому близько 1 кг зерна, у 1950-му – 1,6 кг. Основним засобом існування селянства залишалися підсобні господарства, але умови для їх розвитку були надто несприятливими. Сільськогосподарський податок давив селянство сповна. Вирощувати городину, сади, тримати птицю, худобу було вкрай невигідно. Так, податок на городні культури у 17,5 раза перевищував той, що на зернові. Це погіршувало і без того тяжке становище колгоспників, усіх інших мешканців села. Однак у вищих ешелонах влади все це обґрунтовувалося прагненням примусити селянина більшу частину часу віддавати так званому «громадському» господарству, тобто колгоспам.

Відбудова сільського господарства в Україні відбувалася повільно, капіталовкладення в нього були недостатніми. Та все ж, ситуація на селі, в тому числі і в Охіньках, дещо змінювалася на краще.

Однією з найвизначальніших особливостей відбудови в Україні стало те, що в суспільстві вагома роль належала адміністративно-командній системі управління. Саме вона давала змогу за короткий час мобілізувати й зосередити значні матеріальні і людські ресурси на певному об'єкті.

Петро Павлович Стьопа, 1928 року народження, нині покійний, розповідав:

«Після того, як в армію забрали наших старших товаришів (1926-1927 р. народження), мене і моїх однолітків на військову службу брати не поспішали. Нас – по лінії військкомату – направили до ФЗН (фабрично-заводське навчання). Разом зі мною вчитися заводському ремеслу поїхали мої ровесники Петро Андрійович Марченко, Василь Терентійович Парасіч, Микола Євгенович Тимченко, Михайло Федорович Тимченко, Олексій Іванович Храпач. Умови для навчання і проживання в гуртожитку були вкрай несприятливі. Голодно, холодно. Майстер із виробничого навчання з першого ж дня порадив тікати. І я незабаром, скориставшись його порадою, зробив це. Упіймали. На деякий час посадили у в'язницю. Мені, комсомольцеві, довелося сидіти в одній камері з кримінальними злочинцями та колишніми поліцаями. Через деякий час випустили, знову направили в ФЗН. Згодом, разом з односільчанами, кілька років довелося попрацювати на заводі ім. Ілліча в Маріуполі. Лише в 1950 році, у віці 22,5 року, при сприянні влади з рідного села, вдалося з трудомісткого виробництва вирватися й потрапити в армію».

Головою колгоспу в цей час працював Андрій Костянтинович Бездітко, який відзначався і чесністю, і принциповістю. Жителям села став відомий випадок, який відразу прояснив заблудлі уми… Отож, на прохання дружини додому привезли соломи. Дізнавшись про це, Андрій Костянтинович негайно дав розпорядження їздовому: відвезти солому назад, на ферму.

Коли не псується голова, то й риба ціла, не тухла…

Справи в колгоспі потроху налагоджувалися.

У 1950 році артіль об'єднувала 404 двори (503 чол. працездатних), мала 2372,2 га землі (з них – 1632,9 га орної), великої рогатої худоби – 240 гол., коней – 142.

У тому ж році колгосп ім. Шевченка в х. Пручаї Калюжинської сільради Срібнянського району приєднали до колгоспу ім. Шевченка в Охіньках. Одночасно й х. Пручаї перейшов до складу Охіньківської сільради Прилуцького району.

1950 рік – останній рік повоєнної п'ятирічки – колгоспники артілі ім. Шевченка зустріли певними досягненнями.

У лютому 1950 року «Правда Прилуччини» в замітці під назвою «Ми не ті, що були чотири роки назад», констатувала:

«За приклад добре поставленої роботи може правити партійна організація колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки. У ній нараховується 20 комуністів, із них 15 безпосередньо працюють у полі. Як результат доброї роботи партійної організації, авангардної ролі сільських комуністів є те, що колгосп ім. Шевченка – передовий у районі».

Зразки самовідданої праці у весняний період демонстрували комуністи: Іван Мусійович Вербняк, Іван Семенович Карпенко, Іван Юхимович Тимченко, Василь Кузьмович Отроша, Іван Петрович М'який… Іван Карпенко, приміром, кінною сівалкою засівав 4,5 га (при нормі 4 га), Іван Вербняк – 4,4 га.

Липень 1950 року. У коротку хвилину відпочинку біля молотарки. Іван Семенович Карпенко знайомить трудівниць із останніми новинами на жнивах.

У колгоспі йшло будівництво нових тваринницьких приміщень. У травні збудували нову конюшню на 20 коней. Колгоспники охіньківської артілі ввели в дію власний цегельний завод. На початок червня 1950 року виготовили 27 тисяч штук цегли, з якої, по суті, і розпочали відновлення господарських приміщень.

Злагоджено, підкріплюючи свої пориви високими виробничими показниками, трудівники села працювали на жнивах. Тихон Васильович Салогуб жаткою-самоскидкою щоденно викошував 6-7 га озимих культур. Комсомолець Андрій Павлович Сребродольський, літній колгоспник Йосип Іванович Марченко, демобілізовані воїни Володимир Іванович Бондаренко й Василь Сидорович Єчкало викошували за день вручну по 0,80-0,85 га хліба. А Марія Василівна Гладка й Ганна Феодосіївна Остапенко за косарями нав'язували по 15 кіп золотого збіжжя щодня.

Організовано в період жнив працювала молотильна бригада. Молотьба організовувалася за погодинним графіком із таким розрахунком, щоб у середньому намолочувати 50 тонн зерна за добу. Микола Варфоломійович Салогуб, машиніст молотарки МК-1100, зобов'язався трудитися швидкісним методом, аби намолотити 1400 тонн зерна за сезон. У молотильній бригаді працював досвідчений тракторист Олександр Володимирович Швецов, барабанщиками – Андрій Мартинович Марченко та Іван Прокопович Шкура. Молотарка працювала безперебійно, високопродуктивно, і механізатори з честю виконували свої зобов'язання.

Поруч із збиранням в артілі посилено проводилося скиртування. Найкраще ця робота була організована в шостій бригаді, якою керував Дмитро Филимонович Завгородній. Скиртувальники бригади, коли розпочинали класти скирту, то вже не йшли з поля, доки не закінчували й добре не вивершували її.

На 20 липня 1950 року в артілі зібрали 517 га озимих і ярих культур. З них – 142 га заскиртовано. На 60 га хліб обмолочено. Колгосп у рахунок хлібопоставок вивіз 2400 пудів зерна.

Успішно працювали колгоспники на роботах восени. В артілі, як і в довоєнний період, значилося сім рільничих бригад. На збиранні картоплі (посаджено 90 га) зразки самовідданої праці демонструвала все та ж шоста бригада. Не відставали третя й четверта бригади, де за чолових – Іван Петрович М'який та Василь Кузьмович Отроша.

Кращі результати в оранці на зяб мали орачі Іван Лукич Марченко, Андрій Павлович Сребродольський, Микола Федорович Дмитрієнко, які при нормі 0,50 га виорювали по 0,65 га. На 25 вересня в артілі вже було виорано 400 га зябу.

У зимовий час продуктивно очищалося посівне зерно. Щоденно на його очищенні працювало 30-35 чоловік. Для цього задіювалися всі наявні в господарстві зерноочисні машини: 2 трієри, 2 сортувалки, фухтель, віялки.

Таким чином, самовіддана праця колгоспників с. Охіньки давала свої результати: колгосп, хоч і поволі, зате впевнено ставав на ноги. А за таких умов і успіхи всього колгоспного селянства починають здаватися не такими вже й жалюгідними.

Критикуючи колгоспне виробництво за його неефективність, сучасні дослідники й публіцисти часто ігнорують саме це – умови праці селянина, украй низький рівень технічної оснащеності, що позначалося відповідно й на продуктивності праці в цілому. Треба сказати відверто: так, колгоспне виробництво було вкрай заорганізоване, адміністративно-командна система робила все, аби витруїти із людських душ почуття господаря, держава нещадно експлуатувала селянина – усе це правда. Але неупереджений аналіз становища в повоєнний період обов'язково змусить

нас визнати: у ті важкі часи люди з честю розуміли свою роль годувальників країни і, попри всі нестачі та скруту, жили в колективі дружно та навіть і радісно, про що з нотками ностальгії та легкого суму нині часто згадують наші ветерани.

Після голодних і кровопролитних 40-х люди все впевненіше поверталися до нормального життя, наживали достаток, який забезпечувався – в основному – працею у своєму власному господарстві.

Зростало поступово й оснащення колгоспів, підвищувався рівень агротехніки, що поряд із напруженою роботою трудівників вело до росту ефективності колективного виробництва.

23. СЕЛО В 50-60-Х РОКАХ

Передовики колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки (зліва направо): перший ряд – Михайло Дмитрович Олексієнко, Ольга Василівна Парасіч, голова правління колгоспу Яків Миколайович Воробйов, Олександр Кирилович Марченко, Михайло Петрович Михель; другий ряд – Ганна Галактіонівна Савченко, Микола Афанасійович Проценко, Ольга Василівна Галат, Михайло Олександрович Яцун; третій ряд – Ольга Данилівна Денисенко, Микола Васильович Марченко, Марія Андріївна Васенко, жовтень 1962 р.

Стан сільського господарства на початку 50-х років залишався тяжким. Трудівники села, як і раніше, залишалися в суспільстві на найнижчому рівні. Колгоспне матеріальне виробництво трималося на визиску селян.

Петро Павлович Стьопа згадував: «У 1950-1953 роках я служив у військовій частині в м. Волове (нині м. Міжгір'я на Закарпатті). Зразково виконував свій солдатський обов'язок, після навчання в учбовому підрозділі став старшиною артилерійської школи, удостоївся права бути сфотографованим біля розгорнутого прапора частини.

Одного разу замполіт запропонував мені виступити перед солдатами з розповіддю, як багато й заможно живуть колгоспники в рідному селі. Я, вдавшись до дипломатії, відмовився. Та й що було розповідати? Як мати, солдатська вдова, обтяжена суцільними негараздами, щоденно тяжко працює в колгоспі, самотужки ростить дочку-школярку. І щодня, вдосвіта, в будь-яку погоду – дощ, сніг, заметіль – відправляється в урочище Носуловщину (у віддалений ліс, близько 3 км), щоб принести звідти на плечах хоч якусь в'язанку хмизу. Адже кожного дня треба було витопити в печі, приготувати якийсь нехитрий харч і хоч трішки обігріти оселю».

Після смерті Сталіна ставлення партійно-державного керівництва до села та його проблем стало поступово змінюватися. Рішенням центрального уряду ліквідовувалися деякі, найбільш ненависні податки на селянські господарства. Загальна сума податку з господарства колгоспників була зменшена в 2,5 раза, а заборгованість за попередні роки скасована. Ці заходи дещо покращили становище на селі.

Свинарка артілі ім. Шевченка Варвара Макарівна Зінченко, яка тримала першість у змаганні за високу продуктивність громадської худоби (фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 6 квітня 1955 р.).

У вересні 1953 року Пленум ЦК КПРС розглянув наболілі питання. У постанові Пленуму «Про заходи подальшого розвитку сільського господарства СРСР» вперше за багато років реально оцінено становище села. Однак вихід із цієї ситуації вбачався в удосконаленні існуючої колгоспної системи.

Справді, після вересневого Пленуму матеріально-технічна база колгоспів поліпшилася. Капіталовкладення держави в сільське господарство у порівнянні з повоєнною п'ятирічкою значно виросли. У село в 1951-1955 рр. прибуло 40 тисяч спеціалістів, а також «тридцятитисячники», які стали головами колгоспів. У числі їх значився і Яків Миколайович Воробйов, який очолив колгосп ім. Шевченка в с. Охіньки у 1955 році. Невтішну спадщину він отримав від свого попередника – Петра Самсоновича Хоменка. Низька врожайність зернових, недостатня продуктивність громадського тваринництва, занедбана соціальна сфера – словом, картина, дуже характерна для села першої половини 50-х років XX століття. У 1954 році валовий збір зерна на гектар становив 8,4 ц, а картоплі – 91 ц. Хоч і велася певна племінна робота на фермі, все ж молока було надоєно лише по 1225 літрів на фуражну корову. На 100 га ріллі одержано по 4,5 центнери свинини, від курки-несучки – по 30 яєць.

У 1955 році колгоспники вирішили будь-що добитися помітного підвищення врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності худоби. Хлібороби й тваринники взяли підвищені зобов'язання. Члени артілі прийшли до висновку про необхідність зміцнення правління колгоспу, заміни окремих бригадирів, котрі не виявили необхідних у скрутний час організаторських здібностей. Заступником голови колгоспу обрали Полікарпа Сидоровича Марченка, завідуючим фермою великої рогатої худоби призначили

Миколу Павловича Клочка, рільником – Івана Петровича М’якого.

Зліва направо: бригадир кормодобувної бригади Іван Григорович Хоменко, секретар партійної організації Полікарп Сидорович Марченко, бригадир тракторної бригади Михайло Васильович Хоменко, завідуючий тваринницькою фермою Микола Павлович Клочко і бригадир рільничої бригади Григорій Іванович Маснуха підводять підсумки змагання за 10 днів січня (фото взяте з газети “Правда Прилуччини”, 15 січня 1956 р.).

Нове керівництво відповідальніше взялося за здійснення поставлених перед колгоспом завдань. На зиму (у порівняння з попереднім 1954 роком) запланували в кілька разів збільшити заготівлю коренеплодів, картоплі, закласти щонайменше по 6 тонн силосу на кожну корову. Було придбано другий вітродвигун, водонапірну башту, підвісні доріжки для двох тваринницьких приміщень, 50 парних автопоїлок тощо.

З метою підвищення якості силосу й уникнення його втрат члени артілі запланували побудувати вісім цементно-пісочних силосних ям – місткістю по 55 тонн кожна, і одну п’ятисекційну траншею на 60 тонн. Збудували новий корівник. Організували виробництво цегли для спорудження телятника – під керівництвом Оникія Омеляновича Марченка.

Колгосп успішно провів сівбу ярих зернових і овочевих культур. На 25 червня 1955 року у зведенні про хід сівби цих культур колгосп ім. Шевченка був на третьому місці серед господарств району. Під картоплю відвели 70, а під кукурудзу – 160 га. Ці культури посадили квадратно-гніздовим способом. Старанною працею на догляді за посівами відзначались трактористи Микола Якович Губар, Олександр Семенович Отроша, причіплювачі Микола Ларіонович Клочко та Олександр Миколайович Гладкий.

Переконливим свідченням виходу артілі ім. Шевченка в передові стало проведення в с. Охіньки районного семінару секретарів парторганізацій 24 червня 1955 року. Гості з неприхованим зацікавленням оглянули лани й ферми, познайомилися з нововведеннями у господарюванні. Гарне враження справили на них силосні споруди.

У колгоспі ім. Шевченка готують для громадського тваринництва міцну кормову базу. Тут уже збудовано 8 силосних ям ємкістю по 50 тонн кожна. Ланковий по будівництву силосних споруд Лікандр Максимович Усенко за роботою (фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 6 липня 1955 р.).

На цей час у колгоспі вже були зроблені оті (заплановані недавно) вісім цементно-пісочних ям, місткістю на 55 тонн силосу кожна. У половині з них уже був закладений на зберігання силос. Завершувалося будівництво добротної ферми – на 100 голів великої рогатої худоби. Причому – за останніми типовими проектами: з підвісною дорогою, яка вела до силосних споруд, що видимо

полегшувало працю на фермах. Це вже була механізація виробничого процесу!

Як наслідок самовідданої праці трудівників колгоспу, в 1955 році вирощено добрий урожай озимих і ярих хлібів. Насамперед за рахунок підвищення культури землеробства. У жнивну пору колгосп уступив усебічно підготовленим. Крім комбайнів, на збиранні використовували жатки. Косили хліб також косами вручну.

Перевиконання норм виробітку стало масовим явищем в артілі. Жаткар Михайло Прокопович Шкура, косарі Василь Сидорович Єчкало, Григорій Пилипченко, Василь Кузьмович Отроша, Петро Самсонович Хоменко та інші виробляли щодня по 1,5-2 норми. Водії Микола Михайлович Бигиб та Яким Сидорович Марченко щоденно автомашинами ГАЗ-51 замість чотирьох рейсів до прилуцького «Заготзерна» робили по п’ять, вивозячи в середньому за зміну по 100-120 центнерів хліба.

Особливо прославився своєю високопродуктивною працею – на весь район – косар Василь Сидорович Єчкало. Він скошував за день понад гектар і його портрет був занесений на районну Дошку Пошани. Найбільшу кількість днів (понад 70) за сезон відпрацювали косарями Нестор Гаврилович Бигиб та Павло Григорович Головко.

Бригадир четвертої бригади Михайло Антонович Марченко (фото взяте з газети “Правда Прилуччини”, 12 лютого 1956 р.).

У 1955 році в колгоспі діяло шість рільничих бригад. У виконанні взятих зобов'язань завжди попереду йшла четверта бригада на чолі з Михайлом Антоновичем Марченком. У цьому ж році передовий бригадир став учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Бригада зібрала найвищий у колгоспі урожай зернових – по 15 центнерів із гектара, а махорки – по 29,5 центнера. Передові ланки – Ольги Василівни Парасіч, Ганни Афанасіївни Салогуб та інших – за високий урожай махорки лише додаткової оплати одержали 75 тисяч карбованців. Збулася давня мрія старого рільничника Якова Герасимовича Тимченка – колгосп лише за махорку одержав 1 мільйон 200 тисяч карбованців прибутку, а всього надійшло в колгоспну касу доходу 1 мільйон 700 тисяч карбованців, або на мільйон карбованців більше проти минулого року. Урожайність зернових у 1955 р. становила 13 центнерів із гектара, що на 5 центнерів перевищує попередньорічний показник. Махорка в середньому дала по 30 центнерів з гектара. З площі 135 гектарів колгосп отримав прибутку понад мільйон карбованців. Свинини на кожні 100 га ріллі було вироблено по 11 центнерів. Це втричі більше, ніж у 1954 році. Звісно, результати з висоти сьогоднішнього дня скромні, але в середині 50-х років вони стали предметом гордості членів артілі. Люди побачили, що можуть нарощувати темпи виробництва, а отже, почала виростати віра в завтрашній день.

Кращі свинарки артілі ім. Шевченка Ганна Таран і Ганна Марченко (фото з газети "Правда Прилуччини", 8 квітня 1956р.).

Надої ж молока в колгоспі залишалися низькими. Передовиками у тваринництві в цей час були одиниці, зокрема Варвара Макарівна Зінченко та Ганна Іванівна Марченко.

Поліпшення господарювання в артілі позначилось і на вартості трудодня. У 1955 році в цілому вартість його становила: 2 кг хліба, 3 крб. грішми, близько 2 кг сіна і соломи, картопля, городина.

Урожай картоплі в 1955 році був непоганим. На її збиранні ударно працювали трудівники колгоспу разом із механізаторами МТС, яка обслуговували господарство. Кращих результатів досягла шоста бригада (бригадир Григорій Іванович Маснуха, ланкові Мотрона Семенівна Гаврись, Катерина Литовченко, Ольга Іванівна Ращенко). Непогані результати були і в третьої (Микита Андрійович Марченко) та четвертої бригади (Михайло Антонович Марченко).

Ланка колгоспу ім. Шевченка: (зліва направо) сидять – Ольга Федорівна Вербняк, Євдокія Григорівна Карпенко; перший ряд – Ольга Петрівна Сребродольська, Валентина Митрофанівна Вербняк, бригадир Григорій Іванович Маснуха, Марія Феодосіївна Вербняк, Софія Іванівна Каленіченко; другий ряд – Ганна Данилівна Негрій, Марія Федорівна Харченко, Анастасія Василівна Маснуха, Анастасія Павлівна Олексієнко, Ганна Трохимівна Пилипенко, Марія Іванівна Негрій, Анастасія Феодосіївна Шкура , 1960-ті рр.

У 1955 році відбулися певні зміни в соціально-економічному розвитку села. Місцевими активістами (голова сільради Михайло Євтухович М`який) була догідливо знищена Введенська церква. З невеликої частини її матеріалу збудували нову бібліотеку (нині приміщення поштового відділення та АТС). Привезли устаткування для власної електростанції, яку почали встановлювати. Всі хати колгоспників радіофікували.

У колгоспі ім. Шевченка почав працювати цегельний завод. Обпалювання печі проведено передовим методом. Цегла-сирець при закладанні пересипалася вугіллям, що дало економії палива на 50%. Бригада цегельні, яку очолює Петро Опанасович Михель, успішно справляється зі своєю роботою. В колгоспі вже випалено 54 тисячі штук цегли. Заготовлено 27 тисяч штук сирцю на закладку третьої печі. Власний будівельний матеріал дає змогу колгоспові розгорнути будівництво громадських і тваринницьких приміщень. Так писала в одному зі своїх випусків газета «Правда Прилуччини» – у 1956 році.

З початку 1956 року всі рільничі бригади успішно готувалися до весняної сівби, заготовляли й вивозили на поле органічні добрива. Всі ці позитивні зрушення в господарюванні дали нарешті й помітні результати у тваринництві. Вже в січні значно підвищилася продуктивність худоби в колгоспі.

У 1956 році колгосп уперше став вирощувати цукрові буряки. Надзвичайно актуальною в цей час була боротьба з шкідниками. З цією метою в артілі створили спеціальну бригаду з восьми чоловік на чолі з Петром Павловичем Печеним. Вчасно придбали хімікати, кінний обпилювач і обприскувач.

Із дотриманням агротехнічних вимог посадили картоплю й посіяли кукурудзу. На боронуванні посівів добре

трудилися механізатори Олександр Кирилович Марченко з причіплювачем Василем Гавриловичем Марченком, упоруючи за день по 35 гектарів картоплі при нормі 28. Трактористи Павло Ананійович Пилипенко та Михайло Павлович Отроша на обробітку кукурудзяної плантації теж перевиконували норму й забезпечували хорошу якість роботи.

Вчителька Марія Галактіонівна Бездітко проводить бесіду з свинарками (фото з газети "Правда Прилуччини", 1956 р. – № 146).

По виробництву продуктів тваринництва колгосп на початок літа перекрив показники 1955 року. На 1 червня в середньому від кожної корови надоїли по 1306 кілограмів молока. Це на 200 з лишком кілограмів більше, ніж за весь 1955 рік! Передові доярки колгоспу Ганна Мартинівна Завгородня, Марія Орестівна Луценко, Катерина Степанівна Кисленко, Ганна Іванівна Тимченко у червні добові надої у своїх групах корів довели до 11-12 літрів, а на кінець року значно перевиконали свої зобов'язання. У змаганнях по надоях молока артіль імені Шевченка зайняла перше місце по колгоспах зони МТС і шосте – в районі (у 1955 році – відповідно передостаннє і 21 місце в районі). Правління спрямувало увагу на поліпшення порідних якостей корів,

механізації трудомістких процесів, розширення посівних площ, підвищення врожайності кормових культур і застосування передового досвіду на фермах.

У 1956 році чимало площ засіяли кормовими буряками, 90 га – кукурудзою на силос. Тож заклали 1250 тонн добротного кукурудзяного силосу, засилосовано, крім того, 250 тонн бурякової гички. Для порівняння: у попередньому році кукурудзяного силосу було заготовлено лише 700 тонн, тобто майже вдвічі менше, що, як і належить, не могло не позначитися на продуктивності тваринницької галузі господарства. За 10 місяців середній надій від корови становив 1765 літрів, значно більше, ніж було передбачено планом, і майже стільки, скільки зобов'язались одержати за весь рік. У два рази більше, ніж у 1955 році, відгодовано свиней.

Урожайність цукрових буряків становила по 251 центнеру з гектара, а четверта бригада на площі 8,3 га зібрала цукрових по 295 центнерів. Тут особливо відзначились високими врожаями ланки Ганни Денисенко і Марії Орестівни Луценко.

Від тваринництва й рільництва артіль отримала понад 2 млн. карбованців прибутку! У наступному 1957 році урожайність цукрових буряків виросла вже до 358 центнерів із кожного гектара. Від їх реалізації в артільну касу надійшло близько 750 тисяч карбованців прибутку.

с. Охіньки, молотьба, 1957 р.

У 1958 році колгосп ім. Шевченка добився помітних успіхів у зростанні всіх галузей колективного господарства. Зібрано по 12 центнерів зернових, 350 – цукрових буряків, 110 – картоплі, 35 центнерів махорки. Дещо кращі результати були й по тваринництву. На фермах налічувалося чимало доярок, свинарок, телятниць, які з душею віддавалися роботі, дбайливо доглядали й годували тварин, постійно добивалися підвищення продуктивності громадської худоби. У результаті, за 9 місяців на кожні 100 гектарів сільськогосподарських угідь виробили по 150 центнерів молока і по 30,6 центнера м'яса, в тому числі – по 13,6 центнера свинини.

Ці показники говорили про те, що охіньківчани взяли економічний розгін, щоб найближчим часом вийти в число передових колгоспів району.

«Правда Прилуччини» рясніє численними публікаціями про трудові звершення колгоспників: «У колгоспі ім. Шевченка є багато передовиків тваринництва, які щомісяця добиваються хороших показників у своїй роботі. Такою, зокрема, є і телятниця артілі Катерина Павлівна Лоза. Дбайлива, працьовита, вона з любов'ю ставиться до виконання своїх обов'язків. Зараз у її групі 35 телят віком від 20 днів до 6 місяців. Усі вони мають хорошу вгодованість і щодня прибавляють у живій вазі по 800-830 грамів. За досягнуті успіхи в роботі її затверджено учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки 1958 року».

Ця ж газета за 10 жовтня 1958 року відзначала: «Серед тих, що ідуть в перших рядах, механізатори Микола Бездітко, Семен Кисленко, свинарки Марфа Таран, Марія Яцела, доярка Ганна Печена, ланкові Марія Охонько, Ганна Лоза, колгоспники Матвій Галат, Михайло Шкура, городник Михайло Марченко і багато інших». Той же номер газети констатував: «Ланка Віри Зінченко зібрала по 440 ц буряків

із гектара, махорка дала більш як по 35 ц. Ще кращих результатів досягла ланка Марії Охонько, яка зібрала майже по 500 ц. цукрових буряків і до 40 ц махорки».

Зліва направо: доярки Ольга Федорівна Люта та Ганна Мартинівна Завгородня ідуть доїти корів (фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 1958 р., № 121).

Передовий механізатор колгоспу ім. Шевченка Микола Ялисейович Бездітко (фото взяте з газети "Правда Прилуччини",1958 р., № 121).

Ланка третьої бригади. 1 ряд зліва направо: Марія Євтухівна Кузьменко, Тетяна Павлівна Власенко, Марія Федорівна Іваненко; 2 ряд: Марія Яківна Конах, Марія Михайлівна Мусієнко, Оксана Несторівна Янина, Ольга Яківна Шкура.

Не впізнати в цей час було артільні ферми. Скрізь – електроосвітлення. Електрика допомагала переробляти грубі корми. Постачання води – механізоване, у корівнику проведена підвісна дорога.

У 50-х роках в Охіньках виросли нові громадські будівлі. Хороше приміщення для дитячих ясел, збудований новий клуб. Немало забудовників було і серед колгоспників. Усе більше в селі з'являлося добротних будинків, у які радісно вселилася не одна колгоспна сім'я.

60-і роки охіньківчани зустріли новими трудовими здобутками. У 1964 році виростили непоганий урожай цукрових буряків. На кожному зі 130 гектарів їх зібрали по 235 центнерів, а окремі ланки добилися ще кращих результатів: Ганни Галактіонівни Савченко – по 261, Софії Федорівни Федорченко – по 259, Ганни Данилівни Негрій – по 258 і Ганни Федорівни Байгуш – по 255 центнерів із кожного довіреного гектара.

Зліва направо: члени пручаївської ланки Ольга Іванівна Ращенко, Марія Іванівна Конах, Ганна Федотівна Негрій, Ганна Данилівна Негрій, Федора Юхимівна Негрій, 1957 р.

За підсумками змагання 1964 року телятниця Марія Андріївна Васенко добилася середньодобового приросту в

групі молодняка по 850 грамів. Це – третій результат у районі! Свинарка Ганна Олександрівна Вербняк від кожної свиноматки виростила по 19 поросят. На тлі колективних господарств Прилуччини – теж третій показник.

1965 рік запам'ятався літнім охіньківчанам хліборобською пенсією. Першу пенсію виплатили в лютому, а потім регулярно – щомісяця. Її стали отримувати 170 колгоспників. Газета «Правда Прилуччини» від 12 лютого 1965 року констатувала: «Про людей, яким призначаються пенсії, можна сказати багато хорошого. Ось колгоспниця Софія Петрівна Парасіч. Понад 30 років вона чесно трудилась у колгоспі ім. Шевченка. Навіть тоді, коли була переобтяжена сім'єю (мати п'ятьох дітей), майже щодня була в полі й виробляла найбільше трудоднів.

Зліва направо: ланкові Віра Петрівна Зінченко та Анастасія Матвіївна Галат із буряками, які важать по 3 кг кожний (фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 1958 р. – № 121).

Ланкова колгоспу ім. Шевченка Тетяна Сергіївна Конах (фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 1958 р. – № 129).

Або взяти колишнього коваля артілі Данила Федоровича Писаренка. Йому вже за 70 років, а він і зараз бере участь у колгоспних роботах. Такими є Іван Онисимович Каленіченко, Єфросинія Іванівна Ляшенко й багато інших. Вони піднімали артіль, множили її багатства. Тепер можуть бути спокійними за свою старість». Хоча пенсії були досить скромні – лише 12 карбованців, але початок був зроблений далекоглядний. Та й купівельна спроможність грошей була не низькою (це – 85 буханців хліба, головного мірила життя).

Ланкова колгоспу ім. Шевченка Марія Давидівна Охонько (фото взяте з газети "Правда Прилуччини",7 листопада 1958 р.).

Про охіньківських трудівників розповідала «Правда Прилуччини» від 9 березня 1965 року в статті Івана Бережного «Слава їх трудова»: «Артіль, яка стала їм рідною тому, що вони самі власними руками народжували це колективне господарство, яке сьогодні стало одним із найкращих на Прилуччині. Серед них Тимофій Пантелеймонович Пручай, Сергій Захарович М'який, Марія Микитівна Бондаренко, Дем'ян Іванович Проценко, Єфросинія Іванівна Ляшенко – свинарка, відома в районі, Анастасія Опанасівна Байгуш, Євдокія Іванівна Зінченко, Анастасія Гнатівна Вербняк».

Щедрою бвидалася колгоспна нива в 1965 році. З кожного гектара зібрано по 120 пудів зернових, а пшениці, зокрема, по 192 пуди. Накопали по 275 центнерів цукрових буряків, а ланки Софії Федорівни Федорченко та Ганни Галактіонівни Савченко – по 368-370 центнерів.

Добрими досягненнями зустріли колгоспники і 1966 рік. За самовіддану працю свинарка Ганна

Олександрівна Вербняк була нагороджена медаллю «За трудову доблесть» (06.04.1966 р.).

Рішенням бюро райкому Компартії України і виконкому районної ради депутатів трудящих на районну Дошку Пошани занесені передовики передтравневого соціалістичного змагання. Серед них Ганна Василівна Денисенко, доярка колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки, яка за три місяці поточного року надоїла по 508 кг молока від кожної корови.

Голова артілі ім. Шевченка Яків Миколайович Воробйов розмовляє з колгоспницями ланки, яка виростила хороший урожай кукурудзи (фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 7 жовтня 1955 р.).

При посадці картоплі разом із господарствами «10-річчя Жовтня» с. Жовтневе, ім. Орджонікідзе с. Нова Гребля попереду був і колгосп ім. Шевченка с. Охіньки (голова колгоспу Яків Миколайович Воробйов, агроном Микола Семенович Гавриш). Картоплю посадили на восьмому полі на 127-гектарному масиві. Ще до 1 травня посадила її механізована ланка, яку очолював Микола Михайлович Коваленко. Члени ланки за виконану роботу відзначені премією.

Газета «Правда Прилуччини» від 4 червня 1966 року відзначала: «...В артілі стало традицією: ланка або агрегат, які перші закінчили якийсь вид робіт, плетуть вінок і приносять його до правління. Передовики обов'язково відзначаються преміями. Так було на сівбі, посадці картоплі, прориванні буряків. Так буде на збиранні врожаю».

Комбайнери колгоспу Микола Васильович Марченко, Іван Григорович Тайкало, Андрій Микитович Зінченко добре

підготували до жнив свої степові кораблі. Кожний із них дав слово в сезоні впорати озимі і ярі хліба на 300-350 га, не допустити найменших втрат зерна. Комбайнери працювали груповим методом і з честю справились із взятими зобов'язаннями.

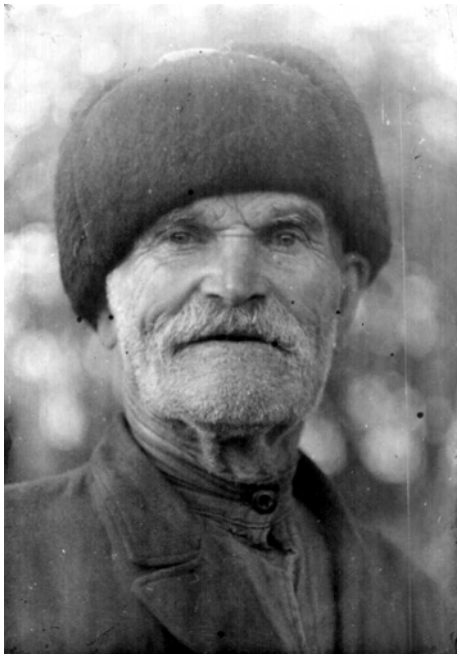

Мій дід Сидір Іванович Марченко, 1950-ті рр.

Сім'я Марченків, зліва направо: батько Полікарп Сидорович, доньки Катруся, Оля, Надійка, мати Ганна Максимівна, 1950-ті рр.

Як визнання трудових звершень колгоспників, їхнього очільника чекала вагома нагорода. За успіхи, досягнуті в збільшенні виробництва і заготівель пшениці, жита, гречки, проса, кукурудзи та інших зернових і кормових культур, указом Президії Верховної Ради СРСР від 23.06.1966 року 12 виробничників району були відзначені орденом «Знак Пошани». Серед них і Яків Миколайович Воробйов – голова колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки.

Ланка колгоспу ім. Шевченка: (зліва направо) перший ряд – Євдокія Трохимівна Бондаренко, Горпина Василівна Храпач, встановити особу наступної жінки не вдалося, Єфросинія Степанівна Шкуліпа; другий ряд – Єфросинія Овсіївна Денисенко, Надія Григорівна Проценко, Уляна Лаврентіївна Байгуш, Катерина Андріївна Печена, Євдокія Федотівна Храпач, Марія Яківна Вербняк, Мотрона Андріївна Печена, 1960 р.

Артіль упевнено входила в число передових господарств Прилуччини. Праця колгоспників відзначалася злагодженістю, ентузіазмом. Від дорослих не відставала і шкільна молодь. Так, Анатолій Григорович Шкуліпа згадує: *«Колгоспові почав допомагати рано. На літніх канікулах возили дітлахів у шовковичник. Заготовляли молодесенькі соковиті пагінці для шовкунів. Допомагали сушити тютюн. Матері путали, а ми, хлопчаки, розвішували на риштуванні. Сушили м'яту... Возили батькам воду на косовицю... Пасли коней... Біля комір перелопачували на току зерно і, щасливчики, возили машинами в Прилуки... Працювали причіплювачами, помічниками комбайнерів... Усе це я добре звідав власними руками... А на канікулах перед восьмим*

класом цілісіньке літо проводили з дядьками нову електролінію в село... Високовольтну! На рівних копав глибоченні ями, в які затрамбовували бетонні стовпи, а потім – натягували між ними дроти. О, за ту роботу, як іду селом, і досі високовольтним дрожем гордості проймає!.. Стільки землі перевергати! Стільки стовпів перетягати, дротів розмотати і натягнути!.. Руки й досі відчувають напругу, як згадаю. Але втома не брала. Відступала невідь-куди, за ту кричущу необхідність електроенергії в селі».

60-ті роки характерні не лише трудовими здобутками в колгоспному будівництві, а й помітними зрушеннями у соціальній сфері. Крім будівництва нової електролінії в село (1965 р.), в цей час Чернігівським ШБУ № 14 через Охіньки стрімко будувалася автотраса Прилуки-Срібне. Якщо раніше центральна вулиця під час дощів покривалася такими калюжами та вибоїнами, що її важко було навіть перейти, не набравши води в чоботи, а школярі брали з собою шматки цегли або дощечки, щоб вимощувати перехід через дорогу, то тепер професійні шляховики насипали земельне полотно і зробили добротну асфальтовану дорогу. Автотраса, минаючи с. Переволочна, суттєво зменшувала відстань до районного центру.

Методом народної будови в селі зводилося нове приміщення чотирикласної школи (нині дитсадок «Сонечко»), яка прийняла перших школярів у 1967 році.

Упевнено продовжувалося будівництво індивідуальних житлових будинків. У оселях колгоспників стали з’являтися швейні й пральні машини, радіоли, телевізори.

Як бачимо, в 50-60-ті роки все господарство розвивалося в напрямку механізації, підвищення ефективності та продуктивності праці в усіх галузях. Колгоспники зажили заможніше, поліпшувалися умови їхньої праці. Ці тенденції продовжували розвиватися і в наступні роки.

Охіньківські діди: Афанасій Омелянович Іваненко, Сергій Захарович Марченко, Павло Пантелеймонович Яцун, Семен Васильович Байгуш, встановити двох осіб не вдалося, Василь Трохимович Марченко, Іван Григорович Яцун, Максим Ілліч Гречаний , 17.07.1960 р.

Проводи в армію: Володимир Олександрович Швецов та Микола Іванович Карпенко, 9.09.1962 р.

Перший мотоцикл на селі. Залізного коня осідлав Дмитро Ілліч Савченко, 1960-ті рр.

24. ОХІНЬКІВСЬКА ШКОЛА

Готувати собі молоду зміну – освіченішу і далекосяжнішу – в Охіньках почали давно. Саме життя підказало, що без знань ні тяжкої фізичної праці собі не полегшити, ані зробити своє життя змістовнішим і цікавішим. Тому й навчали своїх дітей найрізноманітнішого ремесла.

З того, що лишили нам документи, можна зазначити, що шкільна освіта пройшла в Охіньках кілька етапів свого становлення: від училища, крізь семи й восьмирічку аж до середньої школи в останні десятиліття.

Отож, по порядку й докладніше.

Сільське народне училище

В Україні майже до кінця XVIII ст. народна освіта повністю перебувала в руках духовенства. При церквах існували школи, які давали учням обмежені знання, переважно – основи церковно-слов'янської грамоти.

Промисловий переворот, який охопив розвинуті країни світу, викликав різке збільшення попиту на освічених людей і на Поліссі. Без них став неможливий не лише технічний, але й соціально-економічний прогрес. Ті народи, які успішно вирішували свої освітні проблеми, вели, як правило, перед в усіх сферах повсякденного життя.

Одначе, у політично залежних країнах вплив освіти на суспільний розвиток – суперечливий. Сприяючи прискоренню видимих змін у суспільстві, освіта нерідко використовувалася (та й нині успішно продовжує використовуватися) як ефективний засіб асиміляції. Саме таким неоднозначним був (і є) її вплив на розвиток українського народу. Та все ж зважаючи на вимоги економічного поступу й потребу в освічених людях, царат уже в першій половині XIX століття змушений був відкривати початкові школи.

У 1815 році в Прилуцькому повіті з’явилися перші сільські училища. Ось ті села: Подище, Іванківці, Товкачівка, Маціївка, Мала Дівиця, а також містечка: Переволочна, Срібне, Іваниця.

М. И. П.

СВИДѢТЕЛЬСТВО.

Прилукскій Уѣздный Училищный Совѣтъ симъ удостовѣряетъ, что сынъ [illegible] губерніи [illegible] исповѣданія, родившійся тысяча восемьсотъ [illegible] года [illegible] успѣшно окончилъ курсъ ученія въ [illegible] начальномъ народномъ училищѣ, а потому имѣетъ право на льготу, установленную пунктомъ 3-мъ статьи 64-й Уст. о воинской повинности. Выдано [illegible] дня 190[illegible] года, въ г. Прилукахъ Полтавской губерніи.

Предсѣдатель Совѣта [illegible]

Члены: [illegible]

Свідоцтво про закінчення Охіньківського сільського початкового народного училища,видане Денису Марковичу Печеному, 1903 р

М. И. П.

СВИДѢТЕЛЬСТВО.

Прилукскій Уѣздный Училищный Совѣтъ симъ удостовѣряетъ, что сынъ солдата, Полтавской губерніи, Прилукскаго уѣзда, Печеволоцкой волости, с. Охонекъ, Николай Константиновъ Кисленко, православнаго исповѣданія, родившійся тысяча восемьсотъ девяносто второго года апрѣля 27 дня, успѣшно окончилъ курсъ ученія въ Охонекскомъ сельскомъ начальномъ народномъ училищѣ, а потому имѣетъ право на льготу, установленную пунктомъ 3-мъ статьи 64-й Уст. о воинской повинности. Выдано августа 20 дня 1905 года, въ г. Прилукахъ Полтавской губерніи.

Предсѣдатель Совѣта [illegible]

Члены [illegible]

Свідоцтво про закінчення Охіньківського сільського початкового народного училища, видане Миколі Костянтиновичу Кисленку, 1905 р.

У 1843 році Міністерство державних маєтків почало відкривати початкові парафіяльні школи. Першими удостоїлися такої честі села: Березівка, Дубовий Гай, Іванківці й Вільшане.

На час скасування кріпацтва кількість початкових шкіл у Наддніпрянській Україні була явно недостатньою для задоволення потреб населення у знаннях. Одна школа припадала на 10 тисяч жителів, один учень – на 150 осіб.

Для порівняння: у 1748 році, більше ніж на 100 років раніше, у Гетьманщині (зокрема на Чернігівщині) навчався кожен 29-й її мешканець, а школи працювали в розрахунку одна на 746 осіб. Ось така разюча переміна, яка сталася, безперечно, через поглинання «лапотною» Росією цивілізованої України. Про це варто пам'ятати! Інакше – ми ніколи не осягнемо своїх коренів, а так і залишимося ніякими, другорядними.

На початку 60-х років передова громадська думка рішуче виступила за удосконалення шкільної освіти.

Після реформи 1861 року мережа закладів початкової освіти значно розширилася. У 1864 році були затверджені «Положення про початкові народні училища» та «Устав гімназій і прогімназій». Згідно з першим документом, запроваджувалася єдина система початкової освіти. Створювати початкові школи дозволялося як державним, так і приватним особам, але керівництво й контроль за навчальним процесом покладалися на повітові та губернські шкільні ради. Положення 1864, а потім – 1871 рр., дозволяли займатися освітньою діяльністю земствам.

Невдовзі народне училище було засноване і в с. Охіньки. Рік його заснування – 1868, у підпорядкування земства перейшло в 1888 році. Земські школи краще фінансувалися, а отже, мали кращі приміщення, кваліфікованіших учителів і багатші бібліотеки. Характерно, що в окремих випадках земства «не помічали» викладання гуманітарних предметів забороненою українською мовою, що накладало позитивний відбиток на вихованні української молоді.

Усього в Україні в 1897 році налічувалося близько 17 тисяч початкових шкіл, що утримувалися державою, громадянами, земствами, церквою та приватними особами. Однак цієї кількості шкіл було замало, щоб охопити навчанням усіх дітей. Лише близько 20% населення України

віком за 10 років у 1897 році могли похвалитися тим, що вміли читати.

І все-таки земства принесли неабияку користь у розвиток освіти. Земські вчителі користувалися заслуженим визнанням у народі. Належним чином оцінювалася їхня подвижницька праця. У 1902 році на утримання Охіньківського народного училища земство витратило 160 карбованців, від громади – 62 крб. 50 коп. Навчалося 30 хлопчиків і 14 дівчаток, закінчило училище 9 хлопчиків і 1 дівчинка. Попечителька графиня Марія Миколаївна Ламсдорф-Галаган – із 1901 року. Учитель – Микола Іванович Шаповал, на посаді з 14.10.1898 року, зарплата – 150 карбованців і квартира. Законовчитель – Іван Сидорович Гиренко, з 1895 року, зарплата – 50 карбованців.

Учителів для праці в народних училищах призначала Прилуцька повітова училищна рада. Нагляд за роботою шкіл виконував інспектор народних училищ. Є підстави стверджувати, що деякий час в с. Охіньки існувало дві школи: земська та церковнопарафіяльна, кращі початкові знання давала перша з них. По закінченню навчання в сільському початковому народному училищі видавалося свідоцтво. Учні, які закінчували навчання успішно, мали пільги з військової повинності, а тим, які закінчували навчальний рік на відмінно і при відмінній поведінці, вручали Похвальний лист. Відомі випадки, коли випускники як церковнопарафіяльної, так і земської шкіл продовжувати своє навчання в Прилуцькій гімназії.

У 1912 році до Охіньківського народного училища вступили 32 хлопчики і 12 дівчаток, навчалися 23 хлопчики і 13 дівчаток, закінчили училище один хлопчик і чотири дівчинки, навчав один учитель. У 1912-1913 роках збудоване нове приміщення з двома класними кімнатами.

Як стверджував старожил села Петро Назарович Клочко, новозбудоване приміщення мало форму літери Н (як водилося тоді, на честь царя Миколи ІІ).

З 1916 року почалося навчання в двох комплектах. Архівні дані і пам'ять літніх охіньківчан зберегли імена вчительського подружжя Мережко, справжніх народних учителів: завідуючого Охіньківською чотирирічною початковою школою в 1914-1929 роках Івана Андрійовича та його дружини Марії Григорівни.

До 1917 року школа перебувала в адміністративному підпорядкуванні Прилуцької земської управи, у 1917-1919 рр. – повітової управи. Відповідно звідси відпускалися й кошти.

Трудова школа

1917-1920 роки відзначені докорінною ломкою старої системи народної освіти. В період Центральної Ради було розроблено план українізації школи. Більшовики прагнули побудувати принципово нову школу, відкидаючи як дореволюційний досвід, так і надбання Центральної Ради. Історію, літературу, інші гуманітарні дисципліни прагнули викладати на засадах ідей соціалізму. Скасовувалося викладання Закону Божого.

У період гетьманату тривала українізація школи, проводилось це інтенсивніше, але в зв'язку зі швидким перебігом політичних подій закріпити її надбання не вдалося.

1919 року українізація народної освіти була перервана. Радянська влада основну увагу звертала на соціальне реформування школи. У липні 1919 року Раднарком УСРР схвалив «Положення про єдину трудову школу Української СРР», за яким у республіці впроваджувалися безплатне навчання і його обов'язковість для дітей віком від 7 до 16 років.

У трудову школа в Охіньках була реорганізована в 1919 р. На початок 1923-1924 навчального року в ній працювали три вчителі: Іван Андрійович Мережко (він же й завідуючий), Юлія Федорівна Ярошівська та Олексій Васильович Савон.

Педагогічний і технічний персонал утримувався на кошти райвиконкому, а приміщення перебувало на утриманні громади. Заняття розпочалися 17 жовтня 1923 року в зв'язку з затримкою ремонту і проходили в одну зміну. Па початок навчального року нараховувалося чотири основні групи. В першій навчалося 28 хлопчиків і 5 дівчаток, у другій – 25 хлопчиків і 4 дівчинки, в третій – 17 хлопчиків і одна дівчинка, у четвертій – 6 хлопчиків. Всього у школі налічувалося 86 дітей. Протягом першого триместру залишило школу 52 учні – через брак одягу та взуття , а також через те, що ні за що було купити підручники. Отже, охоплено навчанням було далеко не всіх дітей шкільного віку.

Протягом року в школі двічі переривалися заняття: з 15 грудня – на 26 днів і з 20 квітня – на 9 днів (на період посівної кампанії). Викладання велося українською мовою. Гуртків у школі не було. Матеріальна база – незначна: лише три глобуси, шість мап географічних, сім карт з історії та сорок дві карти з географії. Проводилися роботи з обслуговування: учні рубали дрова для опалення приміщення, висаджували дерева навколо школи. Сама ж школа в цей час потребувала серйозного ремонту, зокрема, фарбування підлоги, вікон, дверей, даху та переобладнання печі.

Восени 1924 року заняття розпочалися 26 вересня. Продовжувало нараховуватися 4 основні групи. В першій навчалося 53 дітей, у другій – 24 дівчинки, у третій і четвертій – по 19 дітей.

З 1 вересня 1925 року завідуючим Охіньківської трудової школи призначається Михайло Григорович Федорченко. Разом із ним продовжує вчителювати й Іван Андрійович Мережко. Заняття розпочалися 28 вересня. Навчання проходило у двох комплектах. Всього навчалося 140 дітей, із них – 103 хлопчики й 37 дівчаток. Існував орган дитячого самоврядування – дитяча рада. Гуртків не було.

Школа мала триста квадратних сажнів землі, яка з половини віддавалася селянам – за умови культурного обробітку.

З 15 вересня 1926 року Михайла Григоровича Федорченка переводять завідувати такою ж трудовою школою в Манжосівку, під Прилуки, а завідуючим Охіньківської школи знову стає Іван Андрійович Мережко.

У зв'язку зі збільшенням кількості учнів 29 серпня 1927 року в школі відкривається третій комплект. З вересня цього ж року на посаду вчителя призначається Данило Ларіонович Сребродольський.

Суттєвою складністю для охіньківських школярів у цей час було здобуття семирічної освіти. Як згадував Микола Павлович Яцун, хто хотів здобути неповну середню освіту, пішки ходив аж у село Дідівці – в місцеву семирічку (десь під тридцять кілометрів!) або в селище Ладан (ще далі). Отже, відкриття семирічної школи в Охіньках було в цей час нагальною потребою.

Семирічка

У 30-х роках, створюючи для підростаючого покоління умови оволодіння грамотою, радянська держава ставила за мету підготувати його до кваліфікованої праці. Причому школу розглядали як одну з найважливіших ідеологічних інституцій, покликаних забезпечити виховання мільйонів школярів у дусі відданості більшовицькій партії, комуністичним ідеалам.

Визрівали передумови для переходу до загальної середньої освіти в місті й семирічної – у сільській місцевості.

Охіньківську чотирикласну школу реорганізовано в семирічну в 1931 році. На жаль, у Прилуцькому державному архіві ніяких документів про роботу Охіньківської семирічної школи в передвоєнний період не збереглося. Як пояснили працівники архіву, вони згоріли під час війни.

Проте відрадно, що роботу школи цього періоду значною мірою висвітлено на сторінках газети «Правда Прилуччини» – зусиллями сількорів.

Перший випуск Охіньківської семирічної школи, 1934 р.

Перший ряд (зліва направо): Федір Лукич Марченко, Михайло Йосипович Савченко, Микола Несторович Бигиб, Іван Гаврилович Завгородній.

Другий ряд: Іван Федорович Вересоча, вчителі: Ілля Іванович Гавриленко, Гаврило Макарович Карпусь, директор школи Микола Іванович Тонкошкур, Іван Петрович Клочко, випускник Олександр Денисович Печений.

Третій ряд: Катерина Василівна Галат, Ольга Степанівна Шкуліпа, Тетяна Іванівна Тимченко, Галина Іванівна Сребродольська, Марія Орестівна М'яка, Ольга Орестівна Бездітко.

Четвертий ряд: Катерина Пантелеймонівна Зінченко, Євдокія Миколаївна Кисла, Євдокія Тимофіївна Храпач, Ганна Юхимівна Байгуш, Галина Олександрівна Яцун, Катерина Павлівна Бойченко, Марія Семенівна Васенко.

Загальну картину допомагають встановити спогади літніх охіньківчан. Почергово завідуючими (директорами) в

цей час були Павло Григорович Майстренко, Федір Ілліч Гайдай, Микола Іванович Тонкошкур, Михайло Федорович Панченко. Справжніми особистостями, вчителями з великої літери були вчитель біології та хімії, заступник директора школи Ілля Іванович Гавриленко (безпідставно репресований у 1937 році) і вчитель української мови та літератури Іван Петрович Клочко. На підставі спогадів жителів села, зокрема його дочки Марії Іванівни Бигиб, можна стверджувати, що Іван Петрович Клочко став першим доморощеним учителем, тобто уродженцем с. Охіньки, – з вищою освітою! До вчительського колективу входили Гаврило Макарович Карпусь, Петро Павлович Галета, Василь Максимович Головатенко, Тетяна Григорівна Марченко, Ольга Панасівна Рак, Павло Петрович М'який, подружжя Панченків – Михайло Федорович та Марія Григорівна, Сребродольських – Данило Ларіонович та Ольга Трохимівна...

Відмінниці навчання Охіньківської семирічної школи (зліва направо): Марія Галактіонівна Марченко, Ольга Іванівна Клочко, Надія Андріївна Бездітко, 30-ті рр. Всі троє стали вчителями.

Перший випуск Охіньківської семирічки припадає на 1934 рік. Далеко не всі, хто починав навчання, мали можливість дійти до переможного фінішу, частина дітей припиняла свою освіту після кількох класів. Треба було заробляти на хліб насущний. А хто закінчив, отримував свідоцтво встановленого зразка.

Так само – й 21 червня 1941 року… Вручили випускникам документи про неповну середню освіту, а вже наступного дня фашистська Німеччина напала на нашу країну.

Пішли на війну і вчителі: Г. М. Карпусь, П.П. Галета, І. П. Клочко, М. Ф. Панченко. Троє останніх – загинули смертю хоробрих.

Червона Армія відступала на Схід. 17 вересня 1941 року село Охіньки окупували гітлерівці і почали встановлювати свій «новий порядок». Навчання в школі продовжувалося з перервами і то лише в початкових класах.

У 1943 році розпочалося визволення Лівобережної України від німецьких загарбників. 18 вересня наступаючі частини червоноармійців підійшли до села Охіньки. Відступаючи, фашисти спалили в селі клуб, п'ять комір, дві сушарки, приміщення школи, понад шість десятків хат охіньківчан. Доля післявоєнних сільських учнів – навчання в кількох пристосованих приміщеннях. Незважаючи на всі труднощі, вже в 1944 році відбувся випуск семирічної школи. Як згадував житель села Михайло Феодосійович Марченко (1926 року народження), випускників було всього чотири. В 1943-1944 роках директором школи працював Іван Антонович Комлик. Згодом на цій посаді поперемінно перебували Єфрем Ілліч Шут, Борис Павлович Ленець, Віра Ксенофонтівна Прядко, Микола Панасович Шевченко.

На 5 вересня 1949 року в селі нараховувалося 254 дитини шкільного віку. З них 30 – не охоплено навчанням.

Випуск хорового гуртка Охіньківської семирічної школи, 1940 р. (зліва направо). Перший ряд: Андрій Панченко, Юрій Панченко, Андрій Завгородній, Андрій Рубан.

Другий ряд: Леся Салогуб, Марія Тимченко, Ольга Марченко, Ганна Бигиб, Надія Бездітко, Марія Марченко, Марія Клочко, Тетяна Олійніченко, Ганна Сребродольська.

Третій ряд: Катерина Проценко, Валентина Янина, Ольга Клочко, вчителі: Іван Петрович Клочко, Михайло Федорович Панченко, Лідія Давиденко, Ганна Перерва, наступну особу встановити не вдалося.

Четвертий ряд: Катерина Марченко, Анастасія Галат, Марія Завидна, Варвара Завгородня, Ганна Мінченко, наступна особа не встановлена, Ганна Вересоча.

П'ятий ряд: Ніна Храпач, Варвара Вересоча, Варвара Пручай, Олена Усенко, Ганна Олійніченко, Євдокія Усенко. Позаду – Микола Тонкошкур.

Однією з особливостей Охіньківської семирічки 50-х років була велика наповнюваність класів. З часом кількість учнів шкільного віку зменшувалася. На кінець першого півріччя 1957-1958 навчального року в школі

нараховувалося 142 учні. Працювало 12 вчителів, із яких 4 – мали вищу освіту.

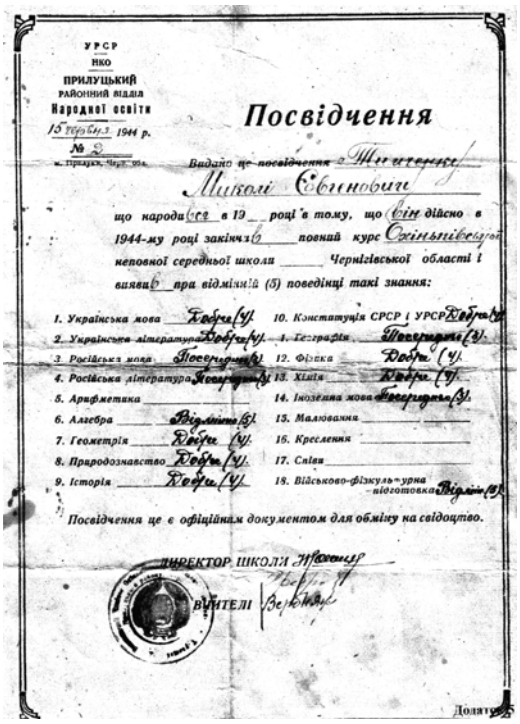

УРСР
НКО
ПРИЛУЦЬКИЙ
РАЙОННИЙ ВІДДІЛ
Народної освіти
15 червня 1944 р.
№ 2
м. Прилуки, Чернігівської обл.

Посвідчення

Видано це посвідчення Тимченку
Миколі Євгеновичу
що народився в 19__ році в тому, що він дійсно в 1944-му році закінчив повний курс Охіньківської неповної середньої школи _____ Чернігівської області і виявив при відмінній (5) поведінці такі знання:

1. Українська мова	Добре (4)	10. Конституція СРСР і УРСР	Добре (4)
2. Українська література	Добре (4)	11. Географія	Посередньо (3)
3. Російська мова	Посередньо (3)	12. Фізика	Добре (4)
4. Російська література	Посередньо (3)	13. Хімія	Добре (4)
5. Арифметика		14. Іноземна мова	Посередньо (3)
6. Алгебра	Відмінно (5)	15. Малювання	
7. Геометрія	Добре (4)	16. Креслення	
8. Природознавство	Добре (4)	17. Співи	
9. Історія	Добре (4)	18. Військово-фізкультурна підготовка	Відмінно (5)

Посвідчення це є офіційним документом для обміну на свідоцтво.

ДИРЕКТОР ШКОЛИ
ВЧИТЕЛІ

Долату

Посвідчення про закінчення повного курсу Охіньківської неповної середньої школи, видане Миколі Євгеновичу Тимченку, 1944 р.

Приміщення школи для початкових класів, 1950-ті рр.

Вчителі Охіньківської семирічної школи, перший ряд (зліва направо): Павло Петрович М'який, Марія Галактіонівна Бездітко, голова Охіньківської сільської ради Михайло Євтухович М'який, другий ряд: Поліна Степанівна Таран, Катерина Йосипівна Савченко, Надія Андріївна Хоменко, директор школи Віра Ксенофонтівна Прядко, Ганна Іванівна Волошко, Євдокія Гнатівна Вербняк, Варвара Григорівна Янина, 1950-ті рр.

Восьмирічка

Школярі Охіньківської восьмирічки садять сад, 1965 р.

Вчителі Охіньківської восьмирічної школи (зліва направо): Микола Йосипович Мовчан, Надія Андріївна Хоменко, Іван Антонович Комлик, Варвара Григорівна Янина, Василь Трохимович Марченко, Євдокія Гнатівна Вербняк, Павло Петрович М'який, Варвара Трохимівна Сребродольська, житель села Федот Юхимович Таран, Поліна Степанівна Таран, Катерина Йосипівна Савченко, Ганна Іванівна Волошко, Василь Макарович Вересоча, 1960-ті рр.

Учениці 7 класу Охіньківської восьмирічної школи (зліва направо): Надія Вікторівна Парасіч, Надія Михайлівна Тимченко, Олександра Миколаївна Коваленко, Надія Володимирівна Бездітко, Ольга Миколаївна Карпенко, Валентина Григорівна Власенко, Антоніна Іванівна Лях, Надія Іванівна Вербняк, Катерина Михайлівна Чижик, Лідія Андріївна Тимченко, 1966 р.

Випуск Охіньківської восьмирічної школи, 1966 р.

Вчителі: Василь Макарович Вересоча, Поліна Степанівна Таран, Надія Андріївна Хоменко, директор школи Варвара Григорівна Янина, класний керівник Євдокія Гнатівна Вербняк, Тетяна Іванівна Клочко, Павло Петрович М`який.

Учні: Віктор Дмитрович Салогуб, Василь Іванович Храпач, Надія Іванівна Яцун, Ганна Григорівна Шморгун, Володимир Петрович Хоменко, Ніна Олександрівна Отроша, Петро Миколайович Губар, Катерина Полікарпівна Марченко, Анатолій Михайлович Проценко, Катерина Миколаївна Харченко, Надія Дмитрівна Клочко, Іван Миколайович Пилипенко, Дмитро Іванович Печений, Віктор Олександрович Завидний, Володимир Миколайович Яцун, Анатолій Григорович Шкуліпа, Іван Андрійович Салогуб, Андрій Павлович Негрій, Любов Миколаївна Мовчан, Віктор Васильович Харченко, Іван Кузьмович Негрій, Надія Миколаївна Клочко, Іван Володимирович Панченко, Григорій Іванович Шкура, Віктор Володимирович Печений.

Свято останнього дзвоника. Травень 1966 р. Вчителі школи, зліва направо: Василь Макарович Вересоча, Варвара Трохимівна Сребродольська, Надія Андріївна Хоменко, Іван Антонович Комлик, Поліна Степанівна Таран, Марія Галактіонівна Бездітко, Євдокія Гнатівна Вербняк, Ганна Іванівна Волошко, Борис Володимирович Пономаренко, директор школи Варвара Григорівна Янина, Тетяна Іванівна Клочко, Павло Петрович М'який, Варвара Василівна Сонченко.

Учні Охіньківської восьмирічної школи (зліва направо): перший ряд – Євдокія Дяченко, Ольга Харченко, Ольга Тимченко, Ніна Яцун, Надія Гавриш, Лідія Бондаренко, Надія Губар, Ольга Кисленко, Ніна Остапенко, Лідія Бездітко, Наталія Харченко, Лідія Янина; другий ряд – Віктор Бондаренко, Микола Таран, Володимир Карпенко, Микола Личак, Микола Завгородній, Іван Тимченко; третій ряд – Сергій Воробйов, Микола Марченко, Володимир Яцун, Олександр Кислий, Володимир Тимченко, 1960-ті рр.

У 1960 році школа реорганізовується в восьмирічну. Директором стає Варвара Григорівна Янина.

В 1966-1967 навчальному році в школі нараховувалося 188 учнів.

Працювали вчителі: Микола Лаврентійович Бачиш, Марія Галактіонівна Бездітко, Євдокія Гнатівна Вербняк, Василь Макарович Вересоча, Ганна Іванівна Волошко, Іван Антонович Комлик, Микола Йосипович Мовчан, Павло Петрович М'який, Борис Володимирович Пономаренко, Варвара Трохимівна Сребродольська, Поліна Степанівна Таран, Надія Андріївна Хоменко (завуч).

З 1976 року педагогічний колектив очолює Василь Євдокимович Яценко.

З ним працювали: Ольга Володимирівна Білецька, Валентина Миколаївна Карпенко, Євдокія Іванівна Рудзиган (Пасічник), Микола Андрійович Скалига, Наталія Іллівна Губарєва, Ольга Сергіївна Коваленко, Тетяна Іванівна Курочка, Ганна Іванівна Ярошенко, Ольга Вікторівна Відяєва, Наталія Миколаївна Шульга, Валентина Володимирівна Матвієнко, Тетяна Григорівна Бездітко (Череп), Катерина Василівна Близнюк, Олександра Миколаївна Нагорна, Сергій Іванович Проценко, Євген Олександрович Тертичний, Катерина Петрівна Кот, Світлана Іванівна Дубчак, Ірина Миколаївна Парубець, Надія Антонівна Чучук (Борисенко).

Завдяки старанням та енергії Василя Євдокимовича, при сприянні народного депутата СРСР Ганни Денисівни Довженко в 1980 році за кошти місцевого колгоспу ім. Т. Г. Шевченка (голова колгоспу Микола Семенович Гавриш) у центрі села виросло двоповерхове приміщення – на 192 учнівські місця. На будівництво школи та поповнення її матеріальної бази з колгоспної каси було виділено один мільйон карбованців! Сума на ті часи дуже серйозна.

В 1982 році за кошти колгоспу приміщення школи облицювали плиткою. На її базі проводяться семінари вчителів

із різних дисциплін, в 1985 році вона приймає гостей із братньої Чехословаччини. З часом школа впевнено входить у число кращих у районі. Визнаним авторитетом користуються вчителі Ельвіра Георгіївна Іванова, Надія Миколаївна Карпенко, Тамара Йосипівна Марченко, Ольга Гаврилівна Маснуха, Варвара Трохимівна Сребродольська, Надія Андріївна Хоменко.

В 1986 році педагогічний колектив школи очолює її недавній вихованець Микола Полікарпович Марченко. До праці долучилися нові вчителі: Ніна Михайлівна Денисенко (Вусик), Антоніна Василівна Остапенко (Верза), Віктор Миколайович Чуйко, Олена Миколаївна Михель, Володимир Іванович Вербняк, Юрій Іванович Гамула, Лідія Григорівна Шкарлат, Ірина Едуардівна Ісаєва, Олексій Григорович Поправко, Ірина Володимирівна Холоша, Любов Миколаївна Власенко, Валентина Мефодіївна Тищенко, Олександра Павлівна Домбровська, Ольга Петрівна Марченко (Кириченко), Олена Володимирівна Назім, Юрій Григорович Братель, Ольга Миколаївна Подоляко, Ольга Миколаївна Сметанник (Карпенко), Наталія Вікторівна Лоза (Ласунова), Світлана Іванівна Проценко.

Протягом двох наступних років здійснюється реконструкція приміщення колишнього дитсадка під шкільну їдальню. Зміцнюється матеріальна база. Школа продовжує успішно розвивати й утверджувати свої кращі традиції.

Середня школа

У 1994 році школа – з 89 учнями – реорганізовується в середню.

І вже в 1996 році – перший випуск.

У цей час завершується формування педагогічного колективу школи, який працює й досі. Це – Тетяна Миколаївна Абдулаєва, Антоніна Василівна Бондаренко, Любов Миколаївна Власенко, Ніна Михайлівна Денисенко, Анатолій Олексійович Зінченко, Олена Миколаївна

Іваненко, Наталія Іванівна Каленіченко, Ольга Сергіївна Коваленко, Ольга Петрівна Марченко, Тетяна Іванівна Марченко, Тамара Михайлівна Марченко, Ольга Гаврилівна Маснуха, Володимир Іванович Маснуха, Ольга Миколаївна Панченко, Лідія Миколаївна Сердюк, Ольга Володимирівна Федорець, Сергій Володимирович Яцун. Крім них, у середній школі деякий час працювали: Віктор Іванович Лоза, Антоніна Миколаївна Тимченко, Олег Дмитрович Шкарупа, Лариса Василівна Халдай, Алла Сергіївна Кравченко, Алла Володимирівна Карпенко, Вікторія Іванівна Клязника.

2000 року до школи підведено природний газ. Це особливе надбання незалежної України, оскільки радянське півстоліття перед цим лише манливо горіли газові факели довкола, нагріваючи небеса, а до людей так і не доходили, хоч і були на те кошти й бажання.

24 січня 2002 року в школі з'явилися три комп'ютери (перші в селі!), принтер, програмне забезпечення.

Педагогічний колектив Охіньківської загально-освітньої школи І-ІІІ ступенів нараховує 18 чоловік. З них 11 мають вищу кваліфікаційну категорію, 5 – першу, решта 2 – спеціалісти. Директор школи Микола Полікарпович Марченко має звання «Вчитель-методист», нагороджений значком «Відмінник освіти України»; заступник директора з навчально-виховної роботи Любов Миколаївна Власенко – «Старший учитель»; вчитель математики та фізики Анатолій Олексійович Зінченко – «Вчитель-методист», лауреат обласної премії Софії Русової (2010 рік); Ніна Михайлівна Денисенко та Ольга Петрівна Марченко мають звання «Старший учитель»; вчителька російської мови та зарубіжної літератури Ольга Гаврилівна Маснуха – «Відмінник освіти України». Дуже важливо, що десять учителів – випускники цієї школи, вісім педагогів за останні роки брали участь у районному конкурсі «Вчитель року». Найкращим досягненням є результат нинішнього заступника директора з

навчально-виховної роботи Любові Миколаївни Власенко, яка стала переможцем районного конкурсу «Вчитель року» і лауреатом обласного (1998 р.). Вчителька математики Антоніна Василівна Бондаренко – переможець районного конкурсу «Вчитель року» в 2003-му, а вчителька української мови та літератури Ольга Петрівна Марченко – в 2006 році.

Незважаючи на незначну кількість учнів, школа постійно здобуває призові місця на районних предметних олімпіадах. Абсолютним лідером у школі і в Прилуцькому районі є вчитель математики та фізики Анатолій Олексійович Зінченко, який за 24 роки роботи підготував 41 переможця й призера олімпіад, у тому числі дев'ять дипломантів ІІІ етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад.

У листопаді 2003 року школа відзначала 135-річчя з часу свого заснування. Серед численних вітань із нагоди ювілею найтеплішими були привітання випускників школи братів Бондаренків та Віктора Ющенка, який невдовзі став Президентом України.

У 2014-2015 навчальному році учнівський колектив складають: початкова ланка – 19 учнів, 5-9 класи – 27, а 10-11 класи – 14, всього 60 учнів.

Випуск 2003 року

Випуск 2004 року. Зліва направо, 1 ряд: Володимир Печений, Олександр Давиденко, Юлія Щербина, Віталій Печений; 2 ряд: Михайло Марченко, Олексій Сологуб, Дмитро Шкарлат, Сергій Денисенко; 3 ряд: сільський голова Олександр Михайлович Кислий, народний депутат України Володимир Дмитрович Бондаренко, вчителька-пенсіонерка Варвара Трохимівна Сребродольська, Сергій Володимирович Яцун, Ольга Гаврилівна Маснуха, Олексій Зінченко, Микола Полікарпович Марченко, голова Держкому у справах релігій України Віктор Дмитрович Бондаренко, Катерина Петрівна Кот.

У визначенні вагомості показників школи пріоритет надається результативності роботи закладу – рівню загальноосвітньої підготовки школярів. Тріада «творчий вчитель – здібний учень – матеріальний стимул» повністю спрацьовує в освітній установі.

Результативність роботи педагогічного колективу простежується на районних і обласних олімпіадах. У період з 1980 по 2005 рік на обласних олімпіадах було завойовано всього 3 дипломи. А за останні 10 років учнями школи здобуто у ІІІ етапі Всеукраїнських олімпіад 24 дипломи

(з них 2 дипломи І ступеня, 8 – ІІ ступеня, 14 – ІІІ ступеня). Дипломантами стали учні: з української мови та літератури (1), математики (1), історії (10), фізики (9), російської мови та літератури (3). Учениця Марина Марченко два роки поспіль ставала абсолютною переможницею обласної олімпіади юних істориків (2007, 2008 рр.). Як переможець ІІІ етапу, вона з успіхом захищала честь школи та Прилуцького району в ІV етапі Всеукраїнської олімпіади в м. Біла Церква (2007 р.). Подібних результатів не мала жодна з сільських шкіл Прилуччини.

Високий і достатній рівень знань учнів підтверджують результати зовнішнього незалежного оцінювання. У 2007-2008 навчальному році багаторазова переможниця районних та обласних олімпіад з історії Марина Марченко мала в доробку зі всесвітньої історії – 196 балів, з історії України – 197 балів.

У 2008-2009 навчальному році з 6 випускників 5 складали зовнішнє незалежне оцінювання. Всі вони стали студентами вищих навчальних закладів. Ярослав Зінченко мав вагомі здобутки з математики – 192 бали, з фізики – 192,5 бала.

У 2009-2010 навчальному році чотири випускники школи пройшли успішно зовнішнє незалежне оцінювання. Переможці обласних олімпіад Яна Маснуха та Максим Терещенко підтвердили високий рівень знань з історії України і отримали відповідно 195 та 197,5 бала.

У 2011-2012 навчальному році з 6 випускників школи 5 складали зовнішнє незалежне оцінювання і поповнили студентські лави. Кращий результат з української мови та літератури (191,5 бала) та історії України (191 бал) мала Яна Панченко.

У 2013-2014 навчальному році Юлія Проценко досягла максимального і неперевершеного результату – 200 балів за знання української мови і літератури!

Високу результативність мають учні школи в різних обласних та Всеукраїнських конкурсах.

У 2005-2006 навчальному році учень 11 класу Анатолій Печений брав участь в обласному конкурсі комп'ютерної творчості серед школярів. Його робота була відзначена дипломом ІІІ ступеня.

У 2006-2007 навчальному році учениця 10 класу Марина Марченко дебютувала в ІІ етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту учнівських робіт у номінації «Історичне краєзнавство». Результат – диплом ІІІ ступеня.

Учень 9 класу Ярослав Зінченко за високий рівень виконання творчої роботи в рамках обласного етапу Всеукраїнського юнацького фестивалю «В об'єктиві натураліста» в номінації «Кращий відеофільм» нагороджений дипломом управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації.

У 2007-2008 навчальному році учні школи здобули перемогу в обласному природоохоронному конкурсі «Біощит», в операції «Мурашка» (вчитель Н. М. Денисенко).

У 2008-2009 навчальному році учениці 6 класу Юлія Проценко та Аліна Бондаренко стали лауреатами обласного природоохоронного конкурсу «Юний дослідник » (дипломи ІІІ ступеня). Учениця 10 класу Юлія Іваненко в обласному конкурсі комп'ютерної творчості серед школярів теж здобула диплом ІІІ ступеня.

У 2009-2010 навчальному році учениця 7 класу Юлія Проценко стала переможцем ІІ (обласного етапу, ІІІ місце) Міжнародного конкурсу ім. Петра Яцика. Випускниця школи Юлія Іваненко здобула перемогу в обласному конкурсі комп'ютерної творчості серед школярів, диплом І ступеня.

У 2010-2011 навчальному році учень 10 класу Владислав Федорець у складі команди Прилуцького району брав участь в обласному конкурсі «Віват, інтелект!», нагороджений дипломом Чернігівської обласної державної

адміністрації та флеш-накопичувачем. Юлія Проценко перемогла в ІІ (обласному етапі, ІІ місце) Міжнародному мовно-літературному конкурсі імені Тараса Шевченка.

У 2011-2012 навчальному році вона знову була серед переможців цього престижного конкурсу (ІІІ місце). У 2013-2014 навчальному році Юлія Проценко стала абсолютною переможницею в області, а в ІУ етапі завоювала диплом ІІІ ступеня!

Доречно згадати, що в 2007-2008 навчальному році вперше визначався загальний рейтинг загальноосвітніх шкіл району. Охіньківська школа в підсумку зайняла перше місце, обійшовши всі освітні установи Прилуччини! Не випадково саме вона стала переможцем конкурсу загальнорайонного визнання «Лідер» у номінації «Гармонія шкільної родини».

Найвагоміших здобутків на предметних олімпіадах школа досягла в 2005-2006 навчальному році. Одинадцять школярів брали участь у районних олімпіадах і зайняли вісім призових місць. Учасники третього етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади Ярослав Зінченко та Марина Марченко досягли відмінних результатів. Ярослав став переможцем (п'яте місце) і нагороджений дипломом третього ступеня, а Марина досягла найбільшого на той час свого успіху – друге місце і диплом другого ступеня. Досягнення учнів школи на обласній олімпіаді – найкращі в районі.

У 2006-2007 навчальному році в районних олімпіадах брали участь 11 школярів, здобуто 6 перших та 3 другі місця. Учениця 10 класу Марина Марченко стала переможницею ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії.

У 2007-2008 навчальному році кількість учасників ІІ етапу – 13 учнів, переможців – 8. Учениця 11 класу Марина Марченко здобула перемогу в ІІІ етапі Всеукраїнської олімпіади з історії (диплом І ступеня). Учні 9 класу Максим Терещенко та Яна Маснуха завоювали на

обласній олімпіаді з історії дипломи другого і третього ступенів. Два дипломи третього ступеня привіз у рідну школу десятикласник Ярослав Зінченко: із Всеукраїнської олімпіади – з математики й обласної – з фізики.

Наступні роки принесли нові перемоги на інтелектуальних змаганнях районного й обласного рівнів. Маленька сільська школа має добрі результати своєї роботи, які підкріплюються тісною співпрацею вчительського та учнівського колективів. За дев'ятнадцять років існування середньої школи випущено 120 випускників, 24 з яких стали медалістами!

Учителі й випускники

Учитель... Через його розум, руки, душу й серце пройшло не одне покоління дітей. Малими та невмілими переступали вони шкільний поріг, а виходили у світ зі знаннями та досвідом.

Перше віконце в навколишній світ, яке відкривається перед дитиною, – це особистий приклад батька, матері і вчителя. А вчитель для учня – не менший авторитет, ніж батько й мати, а інколи навіть більший. Особливо – в школі сільській, де хліборобська праця – усьому вінець. Навколо цього й формуються дитяча психологія, свідомість. Та і вчитель у селі – не просто вчитель. Бо це не лише професія, це – спосіб життя. Ще він господар, бо працює не тільки в школі, а й на землі.

Усе, що на землі і від неї, стає для сільської дитини, як і для вчителя, до речі, тією неоціненною книгою, з якої й черпаються всі насущні знання.

От і постали нероздільно у вихованні охіньчан учитель і хлібороб – рівні постаті, як два вершителі духу й розуму, в яких лише й можна тамувати спрагу для душі та тіла. Але хлібороб – постать здебільшого узагальнена, а вчитель завжди згадується дорогими обличчями, як, приміром,

Поліна Степанівна Таран – моя перша вчителька, учителька української мови і літератури та мій класний керівник Марія Захарівна Марченко. Вони та інші вчителі уважно дивляться зі світлин на мене добрими усміхненими очима. По-батьківськи, по-материнськи.

На жаль, розповісти про всіх і все не можливо. В Охіньківській школі за роки її існування працювали десятки й десятки вчителів. Різний вони залишили слід у серцях своїх вихованців. Дехто не лишив про себе великої пам'яті, а інші стали честю, совістю для своїх учнів. Це – особистості, які не забуваються!

Ілля Іванович Гавриленко
учитель біології та хімії, заступник директора школи
(1907-1943)

У спогадах літніх охіньківчан до цього часу не стерся його світлий образ – учителя передвоєнної доби. Із вдячністю й теплом згадують про нього колишні учні, найстаріші жителі села.

Народився Ілля Іванович у селянській родині в с. Івківці, що на Прилуччині. Після здобуття освіти працював учителем у школах району. А в лиховісному 1933-му разом із сім'єю переїхав у Охіньки, де займав посаду вчителя біології та заступника директора семирічної школи.

Зі спогадів земляків Ілля Іванович постає надзвичайно простою, доброю, чесною, справедливою людиною, але водночас вимогливим до учнів та вчителів. Як пригадує його дочка, вчителька-пенсіонерка Т. І. Дятлова-Гавриленко, він весь свій час віддавав роботі з школярами. Його робочий графік ніколи не закінчувався після уроків, а продовжувався до самого вечора. Щодня! Чи не найголовнішим місцем його роботи була чудова навколишня природа. Десятки, сотні походів та екскурсій під його керівництвом здійснили учні в

поле, у ліс, чарівливі розкоші яких викликають лише захоплення й найщиріші почуття любові.

З ініціативи Іллі Івановича був створений біологічний кабінет, слава про який поширилася далеко за межі села. У сільському клубі для нього виділили кімнату, яку заповнили спеціальними експонатами, виготовленими руками учнів. Чого тут тільки не було: муляжі рум'янобоких яблук і груш, слив і ягід – як живих, тільки-но зірваних із плодових дерев. На гілках сиділи майстерно виготовлені опудала птахів приудайської місцевості з докладним описом їхнього способу життя. Дбайливо зберігалися колекції метеликів, жуків. А в кімнатах знаходилися живі птахи, черепахи, вужі. За всім цим багатством доглядали діти, водночас ведучи спостереження за ними, записуючи й аналізуючи їх на уроках.

Високим рівнем відзначалася робота на навчально-дослідних ділянках, завжди чистих, зразкових. Яких тільки рослин тут не траплялося! А навколо яскравим вогнем палахкотіло море квітів. Ілля Іванович був надзвичайно працьовитий і вимогливий до порядку в школі та на її ділянках. Сам садив рослини, не цурався чорної роботи і вчив працювати дітей, покладав обов'язки на вчителів допомагати в озелененні школи. З його ініціативи посадили парк за школою. У далекому 1937 році, коли не було ні електрики, ні газу, його зусиллями збудована теплиця, але не судилося йому вирощувати там рослини...

За відмінну натуралістичну роботу Іллю Івановича нагородили поїздкою у хвалене тоді місто Мічурінськ, де він докладно ознайомився з новаторською роботою славнозвісного садівника Мічуріна. Праця вчителя неодноразово відзначалася подяками, нагородами, мав він і звання, яке в той час називалось «ударник праці».

Його багатогранна діяльність не обмежувалася лише школою. В той нелегкий час у селі створювалися різні гуртки: драматичні, хорові, музично-інструментальні. Ілля Іванович

очолював учнівський і «дорослий» драмгуртки. У дні виступів аматорів сцени сільський клуб був завжди переповнений.

В Охіньках славився також чудовий струнний оркестр, керував яким учитель І. П. Клочко. І тут І. І. Гавриленко задавав тон – бо чудово грав на мандоліні.

Ілля Іванович надзвичайно любив усе українське: історію, культуру, пісню. Він і його дружина мали чудові голоси. Можливо, саме любов до України й до її українського слова, а ще – невичерпна пристрасть до праці викликали заздрість у невідомого донощика, який і зробив свою чорну справу. Вночі 17 грудня 1937 року Іллю Івановича Гавриленка забрав зловісний «чорний ворон». Більше його ніхто не бачив. Як водилося в той час, директор школи повів наполегливу агітацію, щоби дружина відреклася від нього. Сім'я змушена була переїхати в с. Івківці.

Там і жили, плекаючи надію на повернення батька і чоловіка додому. Але не дочекалися... У 1943 році Ілля Іванович помер, зовсім молодим – у 36 років.

У листах, незадовго до смерті він писав дружині: «За що сиджу – не знаю, той, хто посадив, теж не знає. Але таких, як я, тут дуже й дуже багато. Виховуй дітей чесними, працьовитими».

Тільки віра в те, що Ілля Іванович не винен, допомогла сім'ї вистояти, не зігнутися. Рідні жили й сподівалися, що настане час, коли справедливість переможе, безвинна жертва сталінських опричників буде виправдана. І цей довгожданий час настав. У 1960 році Іллю Івановича реабілітували за відсутністю складу злочину. Повернуто чесне ім'я вчителю, людині, яка б могла зробити ще стільки хорошого.

Ніколи не буде прощення тоталітарному режиму, Сталіну і його кривавим помічникам, безіменним катам, які творили злочини. Ніхто й ніколи їх не виправдає, адже вони заслуговують лише прокляття. А священна пам'ять про замордованих і замучених у таборах житиме вічно. Як і

світлий, немеркнучий образ Іллі Івановича Гавриленка, Людини і Вчителя, приклад людяності і доброти.

Іван Петрович Клочко
учитель української мови та літератури,
заступник директора школи
(1908 -1943)

Справжній духовний велет, якого непідробною любов'ю любили й до цього часу пам'ятають його колишні учні. Скажу вустами його дочки, вустами вдячних односельчан, що пронесли світлу пам'ять про нього важкими десятиліттями, зрештою – вустами нинішнього вчителя, полоненого переказами і спогадами його учнів.

Серед учителів передвоєнної пори в Охіньківській семирічці було немало яскравих особистостей, блискучих педагогічних талантів, справжніх ентузіастів своєї праці, та Іван Петрович займав особливе місце серед них.

Народився він 7 липня 1908 року в селі Охіньки, у бідній селянській родині. Його батьки, Петро Климович та Марія Пантелеймонівна, жили в маленькій хатці. У сім'ї виховувалося троє дітей. Згодом, заробивши грошей, батько збудував нову хату, посадив сад. Новосілля справили, коли Іванку виповнилося 6 років. Незабаром він став навчатися в Охіньківській початковій школі, пізніше – закінчив Прилуцьку семирічку. Батько віддав його опановувати столярну справу, до якої в нього виявився неабиякий хист. У його руках дерев'яна заготовка перетворювалася в маленьке столярне диво. Власноручно для своєї оселі він змайстрував диван, ліжко, ослони, табуретки. Але справжнім покликанням для нього стала вчительська праця, а ще – любов до пісні й музики. З часом в оселі почали з'являтися різні музичні інструменти. Спочатку – скрипка, яку подарував родич з Іванківець. Так хотілося на ній навчитися

грати! І незабаром Іван вправно водив смичком по чарівливих струнах. У селі жив тоді відомий музикант – Григорій Рубан, який заохотив Івана грати на бандурі. Згодом він власними руками змайстрував бандуру, придбав мандоліну, балалайку, гітару. За словами односельчан, він був неперевершеним музикантом. Сам писав ноти, складав музику на власні вірші, в тому числі й на поезію Тараса Шевченка. Любов до музики Іван Петрович уміло поєднував з учительською працею. Свою педагогічну діяльність розпочав у селі Грабарівка на Пирятинщині, але незабаром життєві шляхи повернули на рідну охіньківську землю. Тут він одружився, з часом у сім'ї народилося четверо дітей.

Спочатку працював у Пручаївській початковій школі, згодом, як відкрили в Охіньках семирічку, став працювати в рідному селі вчителем української мови та літератури. У 1933 році вступив і заочно закінчив повний курс факультету мови й літератури Ніжинського державного вчительського інституту. Тому й стає зрозуміла повага й шаноба до нього навіть старших односельців. Мої земляки пригадують, як при зустрічі з Іваном Петровичем низько вклонялися йому жителі села, зокрема Андрій Бездітко, Панас Храпач, знімаючи перед ним шапку. А Филимон Завгородній, схиляючись перед Учителем, не стримувався й шанобливо навіть цілував йому руку.

Задумуюсь, намагаюсь уявити ці напівзабуті картини 30-х років минулого століття. Ні, не кривили душею мої земляки, вони справді любили й поважали свого Вчителя. І було за що. У школі, завдяки зусиллям Івана Петровича, діяв хоровий гурток. Від бажаючих відвідувати його не було відбою, навіть діти з проблемами слуху слізно просилися.

Гурток працював злагоджено. Іван Петрович у його роботу вкладав всю душу. Авторитет хору зростав. Гуртківці (дівчатка), де могли, діставали воскові вінки, купували в Прилуках, просили їх у молодих жінок, які відгуляли свої

весілля. Як пригадує дочка Івана Петровича (теж неперевершена співачка!) Марія Іванівна (1929 року народження, за чоловіком – Бигиб), двічі в той час, коли вона навчалася в школі, їздили на музичні олімпіади до міста Прилуки. Їхали десь на шести чи семи підводах – не менше сорока чоловік. Було холодно, але на душі радісно, що їдуть виступати в місто, в якому переважна більшість до цього ще не була. Іван Петрович ішов пішки, сам на підводу не сідав. Час від часу згонив дітей із підвід, щоб і вони якусь частину шляху теж пройшли пішки і не змерзли дорогою. Один раз виступали в Прилуцькій школі № 10, а інший – у міському театрі. Приблизно було це в 1939-1940 рр.

У родинах охіньківчан до цього часу збереглися фотографії з виступу співочого гуртка в 1940 році. Зафіксували цей, без сумніву, історичний для села момент, фотографи з міста Прилук.

Славився і Охіньківський музичний гурток, організований з ініціативи комсомольців. Керівником його теж був Іван Петрович. Ось як писала про його роботу газета «Правда Прилуччини» від 1 травня 1934 року: «Гурток обслуговує свій колгосп, село. Він є не тільки однією із ділянок культмасової роботи, а й організатором. Треба відмітити сумлінну роботу його керівника т. Клочка. Він добився того, що всі гуртківці грають з нот, почувається ансамбль у виконанні тієї чи іншої речі».

Багато дітей, молоді приходили до нього додому, вчилися грати на музичних інструментах. Іван Петрович у години занять розчиняв вікна – і чудова музика линула від хати до хати, наповнювала, зачаровувала весь навколишній світ.

Майже весь вільний час Іван Петрович плідно працював, писав ноти, складав вірші. Неодноразово пробував опублікувати доробки своєї творчості на сторінках різних видань, але скрізь зустрічав відмову. Причина

крилася в тому, що в його творах не було прославлення комуністичної партії, вождів, не згадувалися імена Леніна чи Сталіна, а вся його творчість підпорядковувалася оспівуванню чудової приудайської природи і звичайної трудової людини з її складним внутрішнім світом. Він навіть поему написав під назвою «Сирітка»! На жаль, майже всі його вірші та пісні знищила фашистська окупація.

В останні передвоєнні роки Іван Петрович працював завучем. За приміщенням земської школи учні під керівництвом учителів посадили молодий парк. Чітко розбили алеї, клумби. На території парку підтримувався бездоганний порядок. Доріжки посипали піском, рівними рядами буяли кущі бузку й запашного жасмину. А на клумбах яскравим вогнищем палахкотіло море квітів. Вся територія парку дбайливо обгороджувалася традиційною предківською лісою (тином) з острішком. Люди ходили милуватися цією красою і не могли нею натішитися. В одному з рядів дерев красувалася липка, посаджена руками Івана Петровича. Коли він її садив, то сказав: «Хай люди згадають». Деревце прийнялося. Довго радувало охіньківчан запашним цвітом, але, на жаль, зараз на місці колись чудового парку – футбольного поля… Без жодного деревця, зате з неймовірним звалищем сміття.

Івана Петровича живило багато планів – і в школі, і вдома. Підростали діти, готові все те перенести в квітучу реальність, але все перекреслила війна. В числі перших пішов захищати батьківщину й Іван Петрович. Перед тим запакував у мішки свої вірші, склав їх у ящик, прикрив соломою і закопав у хліві. Коли в село прийшли гітлерівці, вони поставили у хлів своїх коней. Після окупації рідні розкопали схованку, виявилося, що папір згнив і всі рукописи пропали. Значна частина його творів, правда, збереглася в скрині, яка знаходилася на хаті. На початку 60-х років дружина Івана Петровича передала всі збережені

рукописи своєму братові. Він відвіз їх у Харків, і там їхній слід загубився.

Доля розпорядилася так, що Івана Петровича з учителем Михайлом Федоровичем Панченком обмундирували в військову форму, і вони разом їхали верхи на конях через Охіньки. Іван Петрович міг на деякий час заїхати додому. Вся сім'я проводжала його зі сльозами. Всіх на прощання поцілував. Найменшій, трирічній Тані, сказав: «Не плач, я скоро прийду, я скоро повернусь». Багато учнів, односельчан вийшли провести на фронт своїх учителів. Дружина Івана Петровича провела чоловіка аж за село, до урочища Клочкове. Там і попрощалися. Сім'я ще кілька разів отримувала від Івана Петровича листи, але після окупації німцями Охіньок жодної вісточки від нього не було.

Вже після звільнення села від німців прийшло повідомлення: «Пропав безвісти». Його дружина, Настя Панкратівна, самотужки виховувала, ставила на ноги чотирьох дітей. Усі вони стали справжніми, шанованими людьми. Марія Іванівна довгий час працювала директором Охіньківського Будинку культури, брат Леонід Іванович (нині покійний) жив і працював у Ладані механіком. Наймолодша Тетяна і найстарша Ольга продовжили справу свого батька. Ольга Іванівна закінчила Чернівецький університет. А Тетяна Іванівна деякий час навіть працювала в Охіньківській школі!.. І залишила після себе добрий слід, як і батько. Дружина, Настя Панкратівна, прожила довге життя… Чекаючи чоловіка з фронту, так і не дочекалася... Померла в 1998 році. Незадовго до смерті виконала своє останнє бажання: на її прохання внук Коля підвіз її мотоциклом на те святе для неї місце, на якому вона назавжди попрощалася з чоловіком у грізному 41-му році.

Пролітають роки… Забувається, стирається з пам'яті охіньчан той грізний час… Ідуть із життя його останні свідки.

Ми не маємо права забути… Ми повинні пам'ятати тих, хто був у шкільних стінах до нас.

Пропоную землякам вірш, написаний Іваном Клочком (один із небагатьох, що зберігся). Це проста, задушевна сповідь про життя і любов, віру й надію, про ті загальнолюдські цінності, без яких людство б не вижило.

Як зиму весна подолає
І радість поверне землі,
Тоді із далекого краю
Ключами летять журавлі.

Вертаючись в рідну країну,
Туди, де родилися жить,
Щоб долю свою журавлину,
І радість, і горе ділить.

Ген-ген, в далині бовваніють
Безкраї кохані сади.
Серця журавлині радіють:
Скоріш долетіть би туди.

І крила забули про втому.
І радісний крик журавлів:
– Щасливо вернулись додому
З далеких-далеких країв!

Дарма, що вже рідна країна,
Що скоро вже шляху кінець…
На лихо ішов журавлине
По полю якийсь мисливець.

Уздрів журавлів над собою –
І серце забилось не в лад.
Скоріше налагодив зброю,
Щокою притиснув приклад.

Коротка хвилина минає...
І дуло на гурт націля,
У серці й жалинки немає –
Націливсь і хутко стріля.

Котнулась луна по долині,
І сивий димок розіславсь…
Сіпнувсь у гурті журавлинім
Один журавель…
Захитавсь…

І скрикнув зненацька від болю,
І кволо крильми замахав…
І грудкою ринув додолу,
І мертво на землю упав.

Сіпнулась окрадена зграя,
Пір'їнкою в небо – душа…
Останнє "прощай" завмирає
І ген за "курли" вируша.

Лиш двоє лишилось у полі…
Убитий, а з ним і живий…
Застиг в невимовному болі
Товариш його дорогий.

Затьмарився день благовійний,
І землю окутала ніч…
І довго ще тьму безнадійну
Пронизував зболений клич.

Та холод весна подолає –
І радість торкнеться землі,
Коли із далекого краю
Озвуться до нас журавлі.

* * *

Дитинство – це ранок життя людини. А **ранок має бути щасливим.**
Софія РУСОВА

Я пишаюся тим, що в моєму селі є школа, яку люблять діти, є вчителі, які мають незаперечний авторитет і повагу односельчан. Та, на жаль, дедалі менше й менше людей можуть цим похвалитися. В останні роки в Україні закрито десятки шкіл. Чиновники це страшне явище пояснюють малою кількістю дітей у сільській місцевості, навіть термін придумали (певне, щоб не так вбивчо звучало): оптимізація… Їх би оптимізували хоч наполовину, щоб Україна менші збитки несла…

Якщо говорити про села, до глибокої демографічної кризи їх підводили не рік і не два. І навряд чи варто звинувачувати в цьому начебто зледачілих лелек. Потрібно усвідомити нарешті, через що саме почалося виродження сіл, а з ними й шкіл.

Нещодавно прочитав у газеті, що одну маленьку школу, де навчається всього-на-всього двоє дітей-ескімосів, підключили до Інтернету. Нашим би державним мужам зрозуміти необхідність збереження сільських шкіл!

Переконаний, що кожна маленька школа має право на існування, тим більше, коли в ній працюють творчі, здібні вчителі. Не має сумніву, що тільки сильні особистості здатні виховати такими ж своїх вихованців!

З давніх часів відомо, що кошти, вкладені в освіту, віддадуться сторицею.

Звісно, не просто це робити в час, коли багато соціально важливих програм не вміщаються в куцому бюджеті. Школі як ніколи потрібна підтримка – і влади, і громади, і випускників…

Знамениті педагоги вважали, що школа має бути школою радощів. Стане вона такою – освітлиться і вся наша

держава. Бо, як говорив видатний педагог Антон Макаренко, лише щаслива людина зможе виховати щасливого учня.

* * *

Хай вибачать земляки мою нескромність, проте я просто змушений уступити бажанню найактивніших земляків і надати місце для розповіді про мене… Як односельця і лише в тому числі – автора…

ТИХО НАД РІЧКОЮ…

Коли в сім'ї народжується дитина, це велика радість для всіх. А коли народжується син та ще й після трьох доньок-щебетушок, то це радість, помножена, як мінімум, на три.

Ось таким радісним днем стало 2 січня 1959 року для подружжя Марченків – Полікарпа Сидоровича і Ганни Максимівни, що мешкали в Охіньках неподалік від Гатки.

Звісно, на появу сина, продовжувача роду, особливо чекав батько – фронтовик-орденоносець, хоча це зовсім не означало, що він не любив своїх непосидючих дівчаток – Надійку, Олечку й Катрусю.

Коля, так назвали хлопчика, ріс розумним, здібним, кмітливим, вдумливим і безмежно допитливим. Багато читав. Його дитинство було таким же безхмарним, як і в ровесників. Улітку – купання в невеличкій річці Утка, що невтримно вабила своєю божественною прохолодою. Взимку – ковзанка, лижі, каруселі. Навчання давалося легко. Вісім класів Охіньківської школи він закінчив на круглі п'ятірки. А коли постав вибір, куди піти вчитися, якій професії, довго не роздумував: буду вчителем. Цьому посприяли своїм незаперечним авторитетом перша вчителька Поліна Степанівна Таран, директор школи Варвара Григорівна Янина (німецька мова), вчителі Ганна Іванівна Волошко (російська мова й література),

Надія Андріївна Хоменко (математика), Микола Лаврентійович Бачиш (історія й географія). Це вони – кожен по-своєму тонко й ненав'язливо – пробудили й укріпили в душі юнака потяг до знань, бажання навчати інших.

Микола, як і чимало його попередників-односельців (бо найближче), став студентом Прилуцького педагогічного училища імені Івана Франка.

Незчувся, як промайнули студентські роки. Аж не вірилося: він тримає в руках диплом учителя трудового навчання. Як би радів разом із ним батько! Та його покликала на своє вічне поле скорботи війна – далася взнаки.

Перші кроки на педагогічній ниві Микола Полікарпович Марченко ледве встиг зробити на сусідній Варвинщині – у селі Мармизівка. Політ душі обірвав призов до лав Радянської Армії. Пам'ятно, що проводжати на службу приїхав у Охіньки – в батьківську хату – увесь педагогічний колектив.

Службу проходив у залізничних військах – у Прибалтиці. Не згледівся, як і вона пролетіла, мовби на залізничних коліях процокотіла колесами днів-вагонів – отого незабутнього солдатського состава, який вмістив два роки військового життя.

Після служби – вчителювання у селі Мазки, на рідній Прилуччині, вже ближче додому. Вразив своєю розсудливістю директор школи – Олександр Макарович Рева. Його поради й настанови – як дороговказ для амбітного молодого вчителя, який мріє стати генералом у своїй професії.

І все ж, притягання отчого порога не давало спокою. Як тільки з'явилася нагода, Микола Полікарпович, не вагаючись, перевівся в рідну школу. На календарі значився 1981 рік.

Спочатку – вихователем групи продовженого дня, вчителем фізкультури та трудового навчання.

Працював і вчився заочно на історичному факультеті Чернігівського педагогічного інституту імені Тараса Шевченка.

Все б добре, та раптово помирає мати. І – наче невидима нить обривається, на якій тримається весь смисл життя. Ось тут і згадалося: Бог не без милості, козак не без щастя.

На кого покластися?

Кому довіритися з найтяжчим?

Сумніви переважувалися на терезах досвіду і знань, а їх бракувало. Старався побільше встигнути.

Негаразди поволі відступали – якраз вчасно підставила своє надійне плече кохана дружина. Наталія Михайлівна забезпечила надійним тилом, що дуже важливо для становлення будь-якого чоловіка, а творчого – тим більше!

Старші односельці частенько бачили в ньому хватку й відданість справі його батька, адже Полікарп Сидорович, повернувшися з фронту, чимало сил і енергії віддав становленню рідного колгоспу. Це й стало тим фундаментом, на якому виростав авторитет Миколи Полікарповича.

Скоро оцінили молодого спеціаліста й у райцентрі.

Як результат, із 1986 року Микола Полікарпович – незмінний директор Охіньківської школи, яка при ньому виросла до середньої.

З часом як учитель історії здобув звання «Вчитель-методист», став відмінником освіти. Його уроки – це зразок вдумливої співпраці вчителя й учня. Тож цілком закономірно, що його досвід охоче вивчають не тільки вчителі рідної школи, а й усього району. І повчитися у Миколи Полікарповича є чому!

Наріжним каменем учительської діяльності стала робота з обдарованими дітьми. Як результат, його вихованці – щорічні призери районних та обласних олімпіад з історії.

А ще ж свої дозрівають і додають авторитету – не лише як учителю, а і як батьку! Донька Марина чотири роки поспіль займала призові місця на районних олімпіадах з історії, а в області посідала третє, друге і двічі перше місця. А ще вона – переможець другого етапу Всеукраїнського

конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Чернігівського територіального відділення Малої Академії Наук України, історико-географічне відділення, секція «Історичне краєзнавство», базовий предмет – історія; брала участь у четвертому етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в м. Біла Церква (2007 рік).

Мовби естафетну паличку перехопили і стали вчителями історії недавні вихованці… Тетяна Іванівна Марченко, Алла Володимирівна Карпенко… Анатолій Олександрович Кислий захистив уже й дисертацію – кандидат філософських наук, доцент, викладач Чернігівського національного університету імені Шевченка. Так-так, того самого, який закінчив колись і Микола Полікарпович.

Наталія Миколаївна Усенко – аспірантка Київського педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, теж історик.

Історичний факультет Ніжинського педагогічного університету імені Миколи Гоголя – за плечима Максима Олександровича Терещенка, який ще учнем неодноразово радував охіньківських учителів перемогами на районних та обласних олімпіадах і навіть виборов у нелегкій інтелектуальній боротьбі третє місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді.

Часто Микола Полікарпович нагадує талановитого диригента, якому вдалося згуртувати колектив творчих, ініціативних вчителів. «Якби довелося пройти життєву дорогу знову, то, безперечно, хотів би крокувати поряд саме з цими людьми», – високо цінуючи своїх колег, з гордістю підкреслює він.

Випускники школи щороку успішно, з високими балами, здають ЗНО і продовжують навчання в престижних вузах Києва, Харкова, Полтави, Сум, Ніжина, Чернігова, ще вище підносячи цим рейтинг рідної школи та авторитет своїх учителів.

А ще ж і директорські турботи! Їх назбирується немало. На кожен день. Навіть на вихідні. І у відпустки. Пропустиш – не наздоженеш. Полінуєшся – навіки втратиш. У цьому життя вже не раз переконувало.

Тепло, затишок, світло, приємна атмосфера… Хіба перерахувати все, до чого дотикається рука й серце директора! І ремонт треба зробити добротний, і матеріальну базу поповнити, і зберегти-набрати учнівський контингент… Всього не перерахувати.

Частенько не вистачає годин у добі – хоч ти криком кричи.

Про який вільний час говорити?

Як навіть присяде, склавши руки, – це ще зовсім не означає, що він нічого не робить. Думка для вчителя – це основа всього! І в нього, і в родині, і в педагогічному колективі, і в учнів… Та навіть вибравшись у ліс грибної пори, спозаранку, не лише з повним кошиком білих грибів, підберезників чи опеньків повертається, а й зі свіжими ідеями, які потім і в життя втілюють натхненно – разом!

А ще любить похазяйнувати біля вуликів. І хоч пасіка не велика, внучата (а їх двоє – Влада і Дамір) із вдячністю ласують дідусевим медком.

Гудуть бджоли, тріпочуть барвистими крильцями метелики, щебечуть солов’ї, граються діти – хіба не щастя вчителя бачити все це щодня й радіти!

А ще як дівчата увечері заспівають… Про те, як тихо над річкою, – то й поготів! Душа наповнюється новими бажаннями… Жити і працювати… Людей надихати на такі ж чисті і світлі стремління, які переповнюють його.

Воістину правильно: душа людини – як і колодязь: чим більше черпаєш із нього, тим смачніша вода.

Тишина для вчителя – як полотно для художника.

Ольга МАСНУХА,
вчителька

25. НАША ГОРДІСТЬ НА ВСЮ УКРАЇНУ

Щедра охіньківська земля на хороших людей, непересічних особистостей, таланти, на майстрів своєї справи, ентузіастів виробництва…

Є й такі, що по праву стали гордістю не тільки Охіньок, але й усього приудайського краю, славної неньки-України і навіть більше. У їхньому сузір'ї – найперше – імена:

- **брати Бондаренки – Володимир та Віктор Дмитровичі** – народний депутат і високий урядовець;
- **Василь Прокопович Власенко** – Герой соціалістичної праці, голова колгоспу імені Подвойського Ніжинського району;
- **Микола Олександрович Давиденко** – заступник міністра «Сільгосптехніки» СРСР;
- **Іван Дмитрович Конах** – заступник голови комітету народного контролю СРСР;
- **Микола Олександрович Лоза** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри аграрного менеджменту Ніжинського аграрного інституту;
- **Микола Васильович Макаренко** – академік;
- **Анатолій Григорович Шкуліпа** – поет…

Про декого з них – докладніше.

Віктор Дмитрович Бондаренко

Віктор Дмитрович Бондаренко – випускник школи 1972 р., доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, член-кореспондент Національної Академії педагогічних наук України.

Народився 28 жовтня 1956 р. в с. Охіньки Прилуцького району.

Закінчив Прилуцьке педагогічне училище ім. Івана Франка, філософський факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (філософ, викладач філософських дисциплін) та Національну академію внутрішніх справ України (правознавство).

Працював в Адміністрації Президента України: головний консультант, завідувач відділу науки і освіти. Згодом – Голова Державного комітету України у справах релігій. З 2000 – завідувач кафедри культурології Національного педагогічного університету ім. Михайла Драгоманова. З 2007 – вчений секретар ВАК України. У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка працював на посаді професора кафедри релігієзнавства філософського факультету.

Заслужений діяч науки і техніки України. Член Асоціації релігієзнавців України. Професор кафедри політології Української академії державного управління при Президентові України. Академік Міжнародної кадрової академії.

Нагороджений Орденом «За заслуги» ІІІ ступеня, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2001). Провідний фахівець у галузі соціальної філософії, філософії права та релігієзнавства.

Один із засновників товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Київ.

Володимир Дмитрович Бондаренко

Володимир Дмитрович Бондаренко – випускник школи 1968 р., народний депутат України кількох скликань.

Народився 4 грудня 1952 р. в с. Охіньки Прилуцького району.

Закінчив Прилуцьке педагогічне училище ім. Івана Франка, історичний факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка та цей же університет за спеціальністю «Правознавство».

Працював учителем Калинівської восьмирічної школи в Черкаській області, потім був на комсомольській та партійній роботі, обіймав посади заступника, першого заступника голови виконкому Ленінградської районної ради м. Київ; начальника управління, заступника Голови Київської міської держадміністрації.

З 1993 р. – начальник відділу фірми «Київнафтопродукт».

У 1994 – 1996 рр. – член координаційної ради громадського об'єднання «Вибір», один із його засновників.

Деякий час обіймав посади заступника міністра юстиції, керуючого справами Міністерства юстиції України.

Народний депутат України майже всіх скликань.

Член Національної спілки журналістів України.

Від нагород відмовився.

Володіє французькою мовою.

Співавтор понад 30 законів України, зокрема «Про столицю України місто-герой Київ», «Про органи самоврядування населення».

Найбільше у житті цінує порядність і надійність, уміння відчути проблеми людини і допомогти. Важливим своїм досягненням вважає відтворення храму Живоносного джерела (Казанської Божої Матері) на Борщагівці в м. Київ та створення відділення для невиліковно хворих «Хоспіс».

Часто відвідує малу батьківщину, надає допомогу місцевому господарству та сільській раді. Один з ініціаторів утворення в Києві товариства «Чернігівське земляцтво».

Життєве кредо: «Крапля точить камінь не силою, а частотою падінь». Улюблений вислів: «Найважче домовитись із собою».

Василь Прокопович Власенко

Василь Прокопович Власенко, Герой соціалістичної праці, депутат Верховної Ради СРСР двох скликань, голова колгоспу ім. Миколи Подвойського Ніжинського району.

Народився 1 січня 1920 року в с. Охіньки Прилуцького району. Батько – Прокіп Матвійович, мати – Анастасія Порфирівна були селянами-бідняками. У 1930 році вступили в колгосп ім. Шевченка.

Після семирічки Василь вступив навчатися і в 1938 році закінчив Прилуцький зооветеринарний технікум. До кінця 1938 року працював зоотехніком райземвідділу Понорницького району Чернігівської області.

З 1 січня по 1 вересня 1939 р. навчався і закінчив педагогічні курси при Прилуцькому педучилищі, після чого працював учителем Вербівської семирічної школи Понорницького району.

29 грудня 1939 року призваний у Червону армію.

У червні 1941 року закінчив Сумське артилерійське училище ім. Михайла Фрунзе.

З 22 червня 1941 по 2 травня 1945 року – в діючій армії. Брав участь у боях Великої Вітчизняної війни на Західному, Калінінському, Воронезькому, Степовому, 1-му Українському і 1-му Білоруському фронтах – офіцером артилерійських військ.

Тричі поранений, після кожного – повертався у стрій.

Велику Вітчизняну війну закінчив у м. Берлін на посаді начальника штабу 350-го легкого артполку 11 танкового корпусу 1-ї Гвардійської танкової армії. На території Німеччини перебував у складі Радянських окупаційних військ із лютого по жовтень 1945 року.

Після демобілізації зі складу Збройних Сил СРСР за станом здоров'я, з листопада 1945 по квітень 1958 року працював директором Лосинівської машино-тракторної станції. З квітня 1958 по лютий 1959 року – начальник райсільгоспінспекції при Лосинівському райвиконкомі.

З лютого 1959 по лютий 1961 року – голова Ніжинського райвиконкому, після чого обраний головою колгоспу ім. Подвойського с. Кунашівка Ніжинського району. Обирався депутатом Верховної Ради СРСР восьмого та дев'ятого скликань. У 1969 році був делегатом III з'їзду колгоспників Союзу РСР. У 1971 році присвоєно звання Героя соціалістичної праці. Кавалер двох орденів Леніна,

Червоного прапора, Трудового червоного прапора, Вітчизняної війни I та II ступенів, медалей. Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР.

Персональний пенсіонер. Після виходу на пенсію працював директором Ніжинської заготзбутбази.

Микола Олександрович Давиденко

Микола Олександрович Давиденко – заступник міністра «Сільгосптехніки» СРСР.

Анатолій Олександрович Кислий

Анатолій Олександрович Кислий, кандидат філософських наук, доцент.

Випускник Охіньківської неповної середньої школи (1993 р.). У 1997 році з відзнакою закінчив відділ учителів праці і креслення Прилуцького педагогічного училища імені Івана Франка. Працював учителем історії Переволочнянської ЗОШ І-ІІІ ступенів. Закінчив Ніжинський державний педагогічний університет імені Миколи Гоголя. Навчався в аспірантурі Київського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. У 2007 році (у 29-річному віці) став кандидатом філософських наук. Нині – викладач Чернігівського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка, доцент.

Микола Олександрович Лоза

Микола Олександрович Лоза – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри аграрного менеджменту Ніжинського аграрного інституту.

Народився 16 грудня 1951 року в селі Охіньки, де в 1967 – закінчив 8-річну школу і вступив у Сокиринський сільськогосподарський технікум: у 1971 – отримав із відзнакою диплом агронома. Такої ж успішної традиції дотримався на агрономічному факультеті Української сільськогосподарської академії в Києві (1976 р.).

Як відмінника і перспективного науковця, спеціалісти рекомендували вступати до аспірантури, але молодий

вчений агроном забажав практики. Отож, із червня 1976 року він – головний агроном колгоспу «30-річчя Перемоги» в с. Хороше Озеро Борзнянського району на Чернігівщині. А вже 26 січня 1978 – на загальних зборах колгоспників обраний головою колгоспу імені Червоних Партизанів у с. Мала Загорівка, який очолював до 1986 року, одночасно навчаючись в аспірантурі. У 1984 – успішно захистив кандидатську дисертацію.

У 1986 році обраний другим секретарем Борзнянського райкому КПУ, а в лютому 1987 – очолив Борзнянський райвиконком.

З квітня 1992 – представник Президента України в Борзнянському районі, а з червня 1994 – голова Борзнянської районної ради, потім – райдержадміністрації.

З 1998 року – голова ВАТ «Дочинське ХПП», а з 2003 – директор ДП «Борзнянський молокозавод».

У 2004 – обраний головою райкому профспілки працівників агропромислового комплексу.

П’ять разів обирався депутатом районної ради, двічі – обласної.

Доцент кафедри аграрного менеджменту Ніжинського аграрного інституту.

Дружина – Людмила Тимофіївна – очолювала Борзнянський архів.

Та найбільша гордість Миколи Олександровича – дочка Юлія (за чоловіком – Чорноус). Радий, що обігнала батька в науці: доктор юридичних наук, професор кафедри криміналістики національного університету внутрішніх справ, підполковник міліції. Має дві сотні наукових публікацій, три з яких – монографії. Виховує сина Колю й дочку Машу.

Микола Васильович Макаренко

Микола Васильович Макаренко – випускник школи 1951 р., доктор біологічних наук, Почесний професор Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького, лауреат премії НАН України ім. Олександра Богомольця, академік Аерокосмічної Академії, заслужений діяч науки і техніки України, засновник Охіньківського шкільного благодійно-заохочувального Фонду.

Народився 6 лютого 1937 р. в с. Охіньки Прилуцького району.

Закінчив Ніжинський технікум підготовки культурно-освітніх працівників, факультет фізичного виховання і спорту Черкаського державного педагогічного інституту, аспірантуру Інституту фізіології ім. Олександра Богомольця АН УРСР.

Працював завідувачем Охіньківської сільської бібліотеки, служив у ВМФ (1956-59), в Інституті фізіології ім. Олександра Богомольця на посадах молодший науковий співробітник, завідувач лабораторії, провідний науковий співробітник (до 2011).

Доктор біологічних наук, професор, академік Аерокосмічної Академії, заслужений діяч науки і техніки України. Член Президії Українського товариства фізіологів ім. Івана Павлова, член редколегії та редакційних рад багатьох журналів та вісників, член спеціалізованих вчених рад по захисту докторських та кандидатських дисертацій у кількох навчальних та наукових закладах.

Автор 400 праць, в т. ч. шести монографій, двох брошур, десяти патентів на винаходи і авторських свідоцтв, дев'яти раціоналізаторських пропозицій. Під його керівництвом підготовлено 10 докторів та 30 кандидатів наук.

Нагороджений медалями «В пам'ять 1500-річчя Києва», імені академіка С. П. Корольова, «Ветерана праці», «15 років Збройним Силам України», медаллю Жукова, орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III-го ступеня; нагрудними знаками «Изобретатель СССР», «Ударник комуністичної праці» та «Переможець соціалістичного змагання», «Ударник одинадцятої п'ятирічки», похвальними грамотами, подяками.

Лауреат премії імені О. О. Богомольця.

Анатолій Григорович Шкуліпа

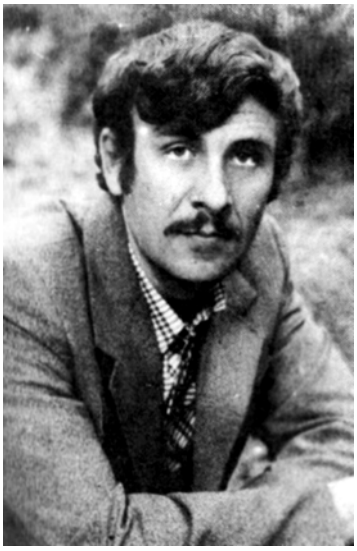

Анатолій Григорович Шкуліпа – випускник школи 1966 р., поет, прозаїк, член Національної Спілки письменників України, лауреат премій ім. Михайла Коцюбинського та Івана Кошелівця.

Народився 2 вересня 1950 року в с. Калюжинці на Срібнянщині, а виріс і закінчив восьмирічку в сусідньому с. Охіньки на Прилуччині. Потім – Козелецький зооветтехнікум, служба в армії і, як пишеться в біографіях до його поетичних книжок, «незабутні заняття поетичним

альпінізмом на філологічних вершинах Ніжинського педагогічного інституту ім. Миколи Гоголя і його знаменитої літстудії».

Автор поетичних збірок «Звернення до радості», «Право на взаємність», «Зірки над хрестами», «Релігія кохання», «Отава», вибраного «Навскрізь», драматичної поеми-легенди «І знов являється княжна», роману «Будемо живі», роману у віршах «Берест», художньо-документальних повістей «У лісі, під озерцем, або Там, де купається щастя» і «Від Полісся до Алтаю, або Я – українка!».

На хліб насущний заробляв у ніжинських: редакції міськрайонної газети, агентстві «Союздрук», в училищі культури і мистецтв ім. Марії Заньковецької і знову в тій же самій редакції, тільки вже на посаді редактора.

Член Національної спілки письменників України.

Лауреат літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського.

На Десятому Міжнародному фестивалі «Золотий передзвін Придесення» у 2010 році визнаний переможцем у номінації «Кращий журналіст друкованих засобів масової інформації».

* * *

Мабуть, закономірно, що Анатолій Шкуліпа (сам слуга пера) і є найбільш описаним серед земляків. Про нього і його творчість своє вагоме слово казали лауреати Шевченківської премії Ігор Качуровський, Леонід Горлач, Дмитро Кремінь, письменники Дмитро Головко, Олександр Астаф'єв, Анатолій Мойсієнко, Павло Сердюк, Володимир Сапон, Петро Нестеренко, Олександр Вертіль, а Олександр Забарний навіть цілу книгу написав – «Під знаком «білої плями».

Щоб не бути голослівним, подаю думку провідного літературознавця України. На ваш розсуд

Передмова до книги А. Шкуліпи "Отава" (скорочено)
У СВОЇХ СЛОВАХ СВІЙ ЗМІСТ
(кілька уваг про поезії Анатолія Шкуліпи)

Анатолій Шкуліпа – це завперш лірик, надарований почуттям тонкої іронії. Саме в цьому – його творчий потенціал і стильова органіка. А ще він – поет баладного ладу; він добре «веде» сюжет, не гальмує його надмірними ліричними виливами; ліричний елемент у його баладах присутній майже на рівні ембріональному – повсюдно аскетичність на рівні літературного мінімалізму. І, як це не парадоксально, але саме в цьому його своєрідність. Це успішно підтверджують «Баба», «Збайдужіла пісенька», «Дідова жура».

Навіть пишучи про речі, що мають для людини невмирущий сентимент, А. Шкуліпа вміє заховати душевне перечулення глибоко за ледь уловиму іронію. Це найвиразніше спостерігається у поемі «Дивлюсь на рушники»:

Згадайте,
як шумує у дійниці
Духмяно-біла шапка молока...
А зорі як цілуються в криниці,
Регочучи до тебе, малюка!

А ти кричиш, долоні склавши в рупор:
– Агов!..
Агов! –
допоки проженуть.
О, як тоді небес понижча купол! –
І в очі заповзає каламуть.

Не довіряють –
начебто малому...

Ну й хай...
А зблисне вранішня роса –
Співатиме у лузі золотому
З учора намантачена коса.

Тоді – пусте:
ущипливі словечка –
За мене стане претовстий покіс.
А поки...
Витирає ніжно гречка
Листочком
оченята,
повні сліз.

Прекрасна акварель із дитячих літ. Справді поетичні духовні реалії, точні слова і вміння не сентиментизувати оповідь. Тобто – справді чоловічі інтонації, в яких домінує благородна чоловіча стриманість. Риса також доволі прикметна в поетичному характері Анатолія Шкуліпи.

Поета цілком природно «веде» на широкоформатні обрії. Дуже особистий матеріал (у ліричному герої легко вгадується сам автор), висловлений, здається, майже протокольним словом, а ось вражає:

Третього березня...
Двадцять нуль п'ять...
Коло за колом
відмірює стрілка.
Я ж
не осилю ступить від одвірка –
Наче морозом прошитий до п'ят.
Третього березня...
Двадцять
нуль
п'ять...

Або:

Я приїхав,
а вас – немає.
І не буде вже більш ніколи.
І сусідка не проспіває,
Як раніше:
– А мати – в полі...

Суто особистий матеріал набирає універсального змісту. Тобто відбувається те, про що говорив Поль Елюар, наголошуючи на мистецькій ролі поезії: від обрію одинака вона веде до обрію людства.

А це – справді багато. Кожен автор цього прагне. Та не кожному це дається. Бо ж дуже від багатьох факторів усе те залежить.

Підсумовуючи ж враження від рукопису нової поетичної книжки Анатолія Шкуліпи, можна стверджувати: так, він говорить суто своїми словами про суто свої почуття. Але в його віршах не один може прочитати свою духовну історію.

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ,
лауреат Національної премії України
імені Тараса Шевченка

Безперечно, в житті кожної людини були пам’ятні епізоди. Свою книгу «Будемо живі» наш земляк, випускник Охіньківської восьмирічної школи 1966 року, нині – відомий письменник Анатолій Григорович Шкуліпа, мовби у віддяку земляку і другу дитинства, нині – народному депутатові кількох скликань Володимиру Дмитровичу Бондаренку, який у скрутний економічний час в Україні допоміг автору видати кілька книг, згадує цікавий епізод із далекої юності.

ЯК КОЗАКИ ГИРЯМИ МІНЯЛИСЯ

Мали вони приблизно однаковий вік. Старший був уже майже парубок, а молодший – не на багато відстав. Зате обом страшенно кортіло пошвидше зарекомендувати себе з щонайкращого боку. Словом, обидва пуп'янки починали розквітати, а який із них плід виросте, ніхто ще й гадки не мав.

Завітав якось старший до молодшого в гості, а той саме над двопудовою гирею крекче.

– Що, не осилиш? – поцікавився.

– Викидаю разок-другий, але важкувата для мене, – зізнався молодший.

– А в мене двадцятикілограмова є, так мені вже не цікаво з нею забавлятися, – сказав старший. Спробував двопудову – і та напрочуд легко пішла кілька разів угору, спочатку правою, а потім і лівою рукою.

– Давай мінятися, – запропонував молодший, – у мене з двадцятикілограмовою теж справи енергійніше підуть.

А що обидва хлопці не любили відкладати в довгий ящик, уже ввечері, ідучи з Пручаїв до клубу в Охіньки, старший прихопив із собою гирю. Поставив її молодшому в дворі, як і домовлялися, взяв його гирю. Залишив під клубом, подивився фільм, а коли закінчилася гулянка, мов солдат із чемоданчиком, із радістю прошмаляв майже три кілометри додому...

Виросли хлопці. Старший – після філологічного факультету в Ніжинському педінституті – став письменником, а молодший – після історичного в Київському університеті – тричі поспіль обирається народним депутатом... От що значить не боятися здіймати над своєю головою вантажі, якими запросто й привалити може!

...Минулого літа обкошував старший бур'яни довкола осиротілої батьківської хати в Пручаях. Прибрав траву,

став та й задумався: щось не таке ніби... Чогось не вистачає...

Аж раптом – як стукне в голову!.. Гирі!

Дізнався, хто й поцупив. Теж уже майже парубок, але не для того, щоб силу духу загартовувати. На металобрухт – за копійки... Доросте до парубка, а от козаком – довіку не стане. Козакові украсти – легше на палю добровільно сісти.

Ех, хлопче-горобче!.. Попросив би – і зав'язка для життя зовсім би іншою стала. Кріпшою!

Із книги "Будемо живі", Київ, вид. "Український письменник", 2004

Охіньківчани завжди уважно стежать за досягненнями своїх земляків. І щиро радіють їхнім успіхам. Та хіба під силу все охопити, коли вони роз'їхалися по всіх усюдах і не думають спочивати на лаврах, а активно продовжують працювати – на благо своєї держави і ствердження позитивного іміджу свого рідного села.

У газеті Чернігівського земляцтва в Києві «Отчий поріг» (за січень 2013 року) Анатолій Шкуліпа надрукував цікаву розповідь про древній охіньківський рід Бондаренків, два корені яких уже міцно вкоренилися в життя столиці нашої держави – міста-героя Києва.

Чого мудрувати – краще подати цю розповідь сповна.

ЦЕ Ж ТАКА РІДКІСТЬ: НЕ ХОВАТИСЯ ВІД СВОЇХ!..

(Шістдесят – лише щасливе продовження)

Чим глибше в ліс, тим більше дров…

Відома приказка, та довколаохіньківських лісів вона, здавалося, ніколи не стосувалася. З давніх-давен, відколи хто пам'ятав, були вони чисті й прозорі, як уранішня роса на листі. Бо доглянуті… Від корінця до вершечка… Кремезні дуби, духмяні липи, тремтливі осики, дзвінкі граби…

А попід ними – як не червонощока калина, так щедра на горіхи ліщина… Чи кучерявий глід на узліссі, що завжди – і восени, і взимку – манив до себе допитливих дітлахів не спізнаними смаками помаранчевих ледь терпкуватих ягід…

Це зараз із цих прекрасних лісів – самі лише дрова, та й то майже нікому не потрібні, оскільки вулицями Охіньок уже з десяток літ повноправно товпиться-поспішає до людських осель природний газ… Із легкої руки подарований рідному селу Володимиром Бондаренком, який (тільки йому відомо скільки) зусиль і нервів поклав, аби той газ заглянув-таки в Охіньки і хоч через півстоліття, відколи запалали довкіл вічні вогні над приудайськими свердловинами, порадував нарешті колишніх мільйонерів-колгоспників своєю зручністю і неперевершеною благодаттю. Я вже не кажу про реальні сто тисяч, з якими земляк міг би почуватися куди впевненіше у цьому світі, а він узяв і відірвав їх від себе – хай і земляки порадіють… Може, хоч на старість полегкість відчують.

Мільйонерами охінчани були за радянських часів – і не раз. Бо ж працювали, мов прокляті… Зі шкіри вилазили!.. Мозолів на зашкарублих долонях наживали – як і рубців на серці. А полегшення в оселі – дзуськи! Хоч і за свої кревні… Ото бачите, як горить, тож і любуйтеся, скільки влізе. А проводити додому…

Комуністична влада, видно, наперед запланово не хотіла, щоб люди в селах залишалися. Хай виїжджають і якнайшвидше! Заможне село – це держава в державі. Буде воно – буде й непослух… Тож і продовжували донищувати… Доплюндровувати те, що залишилося після війн і голодовок, геноцидів і репресій…

Якщо не знищили тортурами, то, може, дотерзають байдужістю?..

Кати перелицювалися, дехто й вишиванки надів – для маскування…

Під портретами Кобзаря засіли…

Допомогло!

Бондаренко ж – іще дужче зріднився з отчим порогом.

Майже щотижня навідувався.

До матері. Бо батько… Як дотягнув до середини шостого десятка, так і не витерпів більше…

Дядько Дмитро… Друг мого батька… Трудяга з трудяг… Безвідмовна людина… Просто не замінимий чоловік у селі… А ніби ж і не фельдшер, і не тесля, без яких, як не крути, не обійтися. У Прилуки чи в Срібне – з межі трьох районів – не наганяєшся за всім, а тут – один одному на виручку. Хоч спозаранку, хоч і серед ночі… У зливу чи завірюху – яка різниця, коли людині потрібно?!.

Сільських людей (хто в безкінечних клопотах) не помітити, коли й відпочивають… Усе в русі, усе в трудах… Як не в колгоспі, так дома… Як не в одного сусіда, так у іншого… То дрова, то сіно чи солома, то хата чи хлів, погреб… Чи гній на город, оранка, збирання і перевезення врожаю… Толока…

Ой, що б ті селяни робили, якби не толока?!. Так би й мерзли в землянках… Так би й доходили… То після голодовки, то після війни…

Розруха на розрусі – аж душа репається, як задубілі пучки на буряках у пронизливо-пізню осінь…

І батьки його, як і діди й баби перед ними, дядьки й тітки успішно справилися з непосильною ношею… Таке пережили, що, оглянувшися назад, мимохіть дивувалися:

– Невже?..

Внутрішнім голосом, бо подивуватися звучно сили не вистачало – вся залишилася там, за межею між життям і смертю.

Тим, хто народився пізніше, важко уявити, що то за тягар такий… Можливо, саме тому й рокових оступлень стільки. Нащадками… Без справдешньої історії і суто своїх національних героїв.

Володимир – історик за фахом… Причому – аж ніяк не зациклений на комуністичній ейфорії. Батьки зуміли зберегти правду про свій родовід і цей корінь, на щастя, не урвався в онуках і правнуках – заквітував і дав буйний приріст…

Уже чимало літ свердлить вуха уїдливий закид одного зі співбесідників Володимира Дмитровича на телебаченні… Ну, коли в людини немає, чим крити, то залишається лише що?.. Так, образи… На зразок Жириновського… От він і вколов народного депутата його огрядністю… Бондаренко мовби й не почув. Бо не для того перед людьми виставлявся, щоб на дешевенькі зводи опускатися.

Скажу сам: і він, і його молодший брат – Віктор Дмитрович, член-кореспондент Національної Академії педагогічних наук України, який зараз очолює Департамент атестації кадрів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту – гідні сини свого батька… Істинні козарлюги…

Дмитро Павлович, як і мати – Марія Павлівна, яка пережила свого чоловіка майже на тридцять років, прості селяни… З недоїдання і недосипання, але з тяжкого і багаторічного перепрацювання… Частіше від голоду пухли, а не від ситості…

Тільки Володимирові Дмитровичу (та, може, ще його турботливій дружині Галині Степанівні) достеменно відомо, якого здоров'я, яких неймовірних зусиль і обмежень вартує його фізична спадковість!..

Але він – оптиміст…

Надзвичайно активний і непосидючий. Багатогранний і прискіпливий. Уважний і доброзичливий.

Якби перекласти всі оті фізичні й душевні потуги, які доводиться витрачати щоденно – навіть у вихідні чи в постійно не добуті, а то й зовсім не браті, відпустки, Володимир Дмитрович, їй-право, дав би рекордний забіг на будь-яку дистанцію.

Жаль, поговорити по душах не вистачає коли.

Тут у заздалегідь заплановане спробуй утиснутися, а воно ж іще й рясне повсякдення у нього щомиті вклинюється… Як не знайомий, так земляк… І не лише з Охіньок чи Прилуччини… Для нього рідним селом уже давно стала вся Чернігівщина… Та й інші куточки України… Де працював, а де просто бував, та гарних споминів ні про що не забував…

Хоч і не проголошує, але девіз сам собою давно вималювався й добрими справами утвердився. Якщо не я, то хто?..

А й справді, хто?

Не залишатися ж людям осторонь свого власного життя!.. Не намотувати ж оголені нерви на лікоть, щоб утерпіти… Не закушувати ж узду, мов кінь, якому перевантажили хуру принаймні втроє ще й поганяють безжалісно вгору…

Медицина, культура, релігія, бізнес, соціальна сфера… Лише кількома словами накреслюю напрямки, у які він постійно вкладає кошти, аби хоч так полегшити людям життя… Аби хоч так уберегти їх від зневіри й розчарувань…

А сам відроджує сили у споминах…

А як випаде нагода, то й зовсім щасливий… Пробіжить стежками дитинства… Від джерела до джерела… Від кринички до кринички… Стежками, які вже позаростали травою, а то й непролазними кущами…

Ярами і видолинками…

Лісами й перелісками…

Від Жолобка до Хвощевого… Чи від Осичника до Утки… Скільки тих криничок щедро викупувало небеса в своїх пригорщах!.. А вода яка!.. Одна від одної смачніша й цілющіша… Пий і ще хочеться… Довкіл жара, аж сонце плавиться – тече за виднокрай… А вуста в прохолоді блаженствують… Наче під тими криничками та по холодильній уставці вмонтовано.. Аж ні… То жабки-

холодушки (з оранжевими животиками) стараються… З діда-прадіда їхня присутність у питній воді – мов найвищий вияв чистоти й придатності до вживання… Це природний холодильник, який наші предки широко використовували й для охолодження, а значить – і тривалішого зберігання молока.

Старіють села – заростають і кринички… Замулюються живодайні джерела…

Біля першої ж із них Бондаренко не витримує, стає навколішки і вичерпує-вигрібає долонями, як лопатою, в'язкий мул…

– Що ж це діється! – бідкається сердешно. – Що ж це коїться!..

Доки молодший був, і сам менше звертав на це уваги. З роками – застраждав, затужив зболено…

Одну почистив криничку, другу… Так захотілося напитися вволю їхньої святої води… Посмакувати і порівняти…

У дитинстві теж не раз доводилося чистити… Як пас череду корів і нічого було робити цілий день… Чи як рибалити ходив, то теж різноманітності хотілося, коли поплавок із гусячої пір'їни набридав своєю незрушністю…

Але тоді не було ритуалу…

Тоді душа дитяча не доросла ще до істинного відчуття святості…

Десятиріччя, на диво, зробили свою справу – заповнили порожнечу такими відчуттями, які в молодості й не прокльовувалися.

Доки ходив-гуляв забутими стежками, замулені джерела оживали… Вода в почищених криничках відстоювалася і знову радісно зблискувала небесною голубизною в плесах… Де-де й жабки-холодушки нагадували про себе – і Бондаренко радів їм, як мала дитина.

Життя може не вмирати!..

Життя може продовжуватися!..

Тільки треба дуже захотіти цього!..

Треба миром, громадою обух сталить, як писав Шевченко… Тарас Григорович, з іменем якого виросло не одне покоління охіньчан. Адже, скільки пам'ятають, його святе ім'я незмінно носив передовий їхній колгосп… Через Охіньки не раз проїжджав поет… І в Сокиринці, й далі, куди вело його вразливе серце.

А як спочив у Бозі колгосп, небайдужі охінчани перенесли бюст Кобзареві від колгоспної контори до нової школи.

Вимогливий Шевченків погляд не раз змушував задуматися й Володимира Бондаренка, звірити погляди, так би мовити…

Звісно, з мистецької точки зору пам'ятник Шевченку в Києві куди значиміший, і все ж, в Охіньках він – рідніший, домашніший. Тут можна поговорити з Кобзарем, як у себе в хаті… З батьком чи матір'ю…

Бондаренки – особливий рід у селі. Дороговказ і надія. Опора й підмога. Такої шани рідко хто удостоюється.

Був у батька-матері ще один син. Старший. Іван. Голова колгоспу імені Шевченка. Шкода, помер передчасно. Зате селяни, після розвалу колгоспу й затяжного поневіряння в безробітстві, ні-ні та й зітхнуть:

– Якби живий був Іван Дмитрович, він би зберіг господарство…

Бо не приміряв до себе кожен порух у селі. Не шукав особистої вигоди. А як відомо, тільки за таких умов можна хоч що-небудь зберегти і примножити.

І це похвала не тільки старшому братові, а й середньому – Володимиру, і молодшому – Віктору, бо обидва у нього змалечку вчилися… Старалися наслідувати.

Рід Бондаренків з охіньківських перейшов на київські орбіти. Однак центр їхнього Всесвіту залишається там же, де покоїться прах предків.

Те, що у стінах Верховної Ради знову замахали кулаками, Володимира Дмитровича чи не найменше стосується. Хоч і його іноді зачіпало… Фізично… А морально… Соромно, звичайно, що з такими кулакомахами та базіками доводиться час марнувати… Замість того, щоб творити закони, без яких Україна задихається…

Сам-то він майже півтори сотні проектів підготував і подав на розгляд…

Можна сказати, старожил Верховної Ради… Стає депутатом уже вп'яте! Причому четвертий раз кияни-святошинці вибирають його прямим голосуванням! Хто ще може похвалитися такою довірою і визнанням? Причому на останніх виборах найближчого свого суперника Володимир Дмитрович переміг більше, ніж переконливо, – майже на одинадцять тисяч голосів!

Довір'я людей – розкіш, яку треба виправдовувати. Своїми поглядами й думками, працею і прагненнями щось зробити, своїм проживанням урешті-решт і правом на нього.

Людей можна лише раз обманути. Якщо ж вони знову довіряють – значить, виставляють тобі оцінку.

Значить, правильно живеш, друже мій і земляче! Корисно і красиво живеш, Володимире Дмитровичу!

Колись – у далекому 1972 році – ми були тільки вдвох, хто з нашого села вступив до вищого навчального закладу. Ти – в Київ, на історичний, я – в Ніжин, на філологічний… Як раділи наші батьки, що ми будемо освіченішими за них!

Я теж радію… Коли бачу тебе по телевізору… Коли чую твої аргументовані патріотичні виступи, яких так не вистачає нашому народові, передусім – із уст твоїх сусідів по стільцях у верховній залі засідань… Щоб з'єднатися нарешті в своїх помислах і поступах… Згуртуватися на велику справу побудови міцної і заможної держави…

Ти, Володю, – справжній патріот.

Пам’ятаю, як дружно рвонули на помаранчевий Майдан усі Охіньки, аби стати поруч із тобою… І хай там хто розчарувався в чомусь за останні роки, але не в тобі, земляче… Від тебе ніхто не боїться зради. Ти – надійний. І ніколи не ховаєшся від своїх, а це – головне!

Анатолій ШКУЛІПА

с. Охіньки Прилуцького району на Чернігівщині

26. ОРДЕНОНОСЦІ

Григорій Несторович Бигиб

Марія Андріївна Васенко

Ганна Олександрівна Вербняк

Яків Миколайович Воробйов

Микола Семенович Гавриш

Олена Олексіївна Гладка

Лідія Степанівна Дмитрієнко

Євдокія Сильвестрівна Зотова

Катерина Павлівна Лоза

Ганна Дорофіївна Марченко

Дмитро Якимович Марченко

Михайло Степанович Марченко

Тетяна Тихонівна Отроша

Григорій Харитонович Рубан

Микола Сергійович Салогуб

Михайло Федотович Чижик

Історію нашого краю творили також і люди, чиї імена не потрапили ні в довідники, ні в енциклопедії, хоча своєю невтомною працею славили малу батьківщину, заслуживши повагу і шану серед народу й отримавши вищі урядові нагороди. Хоча в довіднику О. А. Савона «Творці історії Прилуччини» їхні імена майже всі названі, маю гордість повторити.

Микола Андрійович Шкарлат

Васенко Марія Андріївна – телятниця колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 14.02.1975 р. нагороджена орденом Трудової Слави ІІІ ст.

Вербняк Ганна Олександрівна – свинарка колгоспу ім. Шевченка, с. Пручаї. Нагороджена орденами: Леніна – 06.09.1972 р., Трудового Червоного Прапора – 08.01. 1971 р.

Воробйов Яків Миколайович (05.04.1923 р. н.) – голова колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни І й ІІ ст., Трудового Червоного Прапора (1958 р.). Учасник Другої світової війни. 1945-1949 рр. – працював на Прилуцькому заводі «Пластмас» начальником ВТК. 1949-1950 рр. – заступник голови Прилуцької артілі «Жовтень». 1950-1955 рр. – заступник директора Прилуцької машинно-тракторної станції. 1955-1969 рр. – голова колгоспу ім. Шевченка в с. Охіньки. 1970-1978 рр. – начальник господарського цеху на заводі «Пластмас». У 1955 році

зарахований у число тридцятитисячників і поїхав у колгосп. Загальний трудовий стаж – 33 роки. Пенсія призначена як інваліду Великої Вітчизняної війни.

Гавриш Микола Семенович – голова колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора (08.01.1971 р., 08.12. 1973 р.).

Дмитрієнко Лідія Степанівна – доярка колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 06.09.1973 р. нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора.

Зотова Євдокія Сильвестрівна – ланкова колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 08.12.1973 р. нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора.

Лоза Віктор Іванович (16.09.1959 р. н.) – лікар-фармацевт, майор у відставці, нагороджений орденом «За службу Батьківщині» III ст.

Лоза Катерина Павлівна – телятниця колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 1958 р. – нагороджена орденом «Знак Пошани». У цьому ж році – учасник Всесоюзної сільськогосподарської виставки, нагороджена малою срібною медаллю і велосипедом.

Марченко Ганна Дорофіївна – ланкова колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 08.12.1973 р. нагороджена орденом «Знак Пошани».

Марченко Дмитро Якимович – водій колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. Нагороджений орденами Трудової Слави III ст. (24.12.1976 р.), II ст. (07.07. 1986 р.).

Марченко Михайло Степанович – токар колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 15.12.1972 р. нагороджений орденом «Знак Пошани».

Отроша Тетяна Тихонівна – ланкова колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 22.12.1977 р. нагороджена орденом Трудової Слави III ст.

Рубан Григорій Харитонович – тракторист колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 07.07.1986 р. нагороджений орденом Трудової Слави ІІІ ст.

Салогуб Микола Сергійович – комбайнер колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 24.12.1976 р. нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Чижик Михайло Федотович – бригадир тракторної бригади. Нагороджений орденом «Знак Пошани».

Шкарлат Микола Андрійович – ланковий колгоспу ім. Шевченка, с. Охіньки. 15.12.1972 р. нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Безумовно, кожний з орденоносців заслуговує на окрему розповідь. Та все ж оповісти хочу про двох із них.

Кавалер найвищої урядової нагороди

У 1970-80 рр. минулого століття гучна слава йшла про свиноферму в с. Пручаї, про її славних трудівниць, а особливо – про кавалера ордена Леніна Ганну Олександрівну Вербняк. Добра, лагідна, працьовита, вона була беззаперечним авторитетом серед колег, жителів села, району.

Колгосп ім. Шевченка займав провідне місце з виробництва й продажу державі продуктів тваринництва – і не лише на Прилуччині, а й на Чернігівщині.

Ганна Олександрівна чимало років працювала свинаркою. Любов до цієї професії прищепила їй мати, яка довгий час теж доглядала свинопоголів’я в рідному колгоспі, а потім пішла на заслужений відпочинок.

Часто, бувало, мати нагадувала: «Не лінись, дочко, діло робити. Якщо воно до душі, завжди відчуєш насолоду, задоволення. Твій труд обов’язково запримітять, як подобає, оцінять».

Згодилися материні настанови. Ганна завжди придивлялася до її роботи. В усьому хотілось наслідувати.

Минали дні, роки. З часом прийшов і досвід, примножилися успіхи. За одержання високого приплоду поросят Ганна Олександрівна не раз одержувала премії, грошові винагороди. Зрештою, за видатні здобутки у такій нелегкій праці удостоїлася найвищої урядової нагороди – ордена Леніна.

По 23-24 поросят від кожної довіреної свиноматки вирощувала Ганна Олександрівна щорічно. Часто її запитували: «В чому ж секрет успіху?» І вона незмінно відповідала, що його, по суті, немає, того особливого секрету. Свиноматок підбирала, як правило, з високою молочністю і плодовитістю, а плодовитість визначалася кількістю поросят в одному опоросі. Їх навіть бувало до двадцяти. Ця особливість обов'язково передавалася по спадковості, тому свинарка й не забувала про такий важливий зоотехнічний аргумент.

По-друге, Ганна Олександрівна забезпечувала турові опороси, правильний догляд і годівлю молодняка. Старалась у раціоні давати корми, збалансовані в усіх видах поживних речовин, дбала про протеїн у мінеральних солях. І, як наслідок, самовіддана праця завжди приносила високий результат.

Гарна господиня, дбайлива дружина і мати, вона – разом із чоловіком Олексієм Романовичем – виховали двох чудових дітей. Але горе несподівано прийшло в їхню родину. У 1990 році трагічно загинув син Володя: втопився у ставку з необережності. Фатальний удар долі настільки надломив жінку, що вона пережила свого улюбленого сина лише на десять неповних років…

Одвічна трудівниця

Немало одвічних трудівниць ланів виростила охіньківська земля. Серед них особливе місце займає знана

ланкова – Євдокія Сильвестрівна Зотова. Дбайлива, доброзичлива, чесна, вона стала беззаперечним авторитетом для жінок своєї ланки. До кожної з них у неї був особливий підхід. Словом, а головне – особистим прикладом, вона надихала їх на сумлінну працю. Жінки беззаперечно виконували її вказівки, розпорядження. Тож і славилася ланка працелюбів високими врожаями. Чого тільки не вирощували жінки! Кормовий та цукровий буряк, махорку, м'яту. Картоплю садили й вибирали вручну. Була вагома частка їхньої праці і в вирощуванні овочевих культур. Колгоспний агроном – Микола Сергійович Конах – за чистотою посівів, перш за все буряків, міг безпомилково визначити ділянку, яку обробляла ланка Євдокії Зотової. Не раз дивувався Микола Сергійович, який кожен досвіток звик на колгоспному полі зустрічати, що Дуня ще раніше від нього встигає – то доглядає за посівами, то навантажує буряками машину, то іншу роботу виконує.

За свою самовіддану працю Євдокія Сильвестрівна мала велику кількість заохочень, відзнак, нагород. Найвагоміша серед них – орден Трудового Червоного Прапора. Сумлінну роботу в колгоспі вона поєднувала з громадською діяльністю. Була депутатом сільської ради кілька скликань, беззмінним членом правління колгоспу.

Її працьовитість вражала. Це ж якою треба було бути завзятою та меткою, щоби разом із непосильною ношею колгоспної роботи тягнути й домашнього «воза»! Щоби на 30 сотках присадибної ділянки надбати і для сім'ї, і для домашньої худоби.

Її непосидюча вдача не знала спокою і після виходу на пенсію. Ще з десяток літ заслужено відпочивала, доглядаючи колгоспних курей.

27. СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

За певний історичний період у селі сформувалась і поки що діє сфера обслуговування населення, до якої входять:

- *фельдшерсько-акушерський пункт;*
- *об'єкти торгівлі;*
- *поштове відділення з ощадкасою.*

Крім цього, ще були ветеринарна аптека і побутовий комбінат. У цій сфері завжди є кому трудитися, і без їхньої, нерідко – самовідданої, часто – дуже винахідливої, праці, село нормально існувати не змогло б.

Перший випуск червоних медсестер Прилуцької школи УЧХ, 1938 р. Серед них – п'ять охіньківчанок: Катерина Павлівна Бойченко, Ганна Степанівна Маснуха (Швецова), Тетяна Іванівна Тимченко, Ганна Опанасівна Храпач, Галина Олександрівна Яцун.

Випуск Прилуцької фельдшерської акушерської школи 1943 року (у верхньому ряді, п'ятий зліва, – уродженець с. Охіньки Петро Миколайович Вересоча).

Охорона здоров'я

На превеликий жаль, історією медицини у населеному пункті, здається, ніхто серйозно не займався. Безумовно, вивченням цього питання необхідно було перейматися значно раніше. Тому й відомості про охорону здоров'я в дореволюційний період та перед війною в селі надзвичайно неповні та скупі.

Як згадує Марія Іванівна Бигиб, біля садиби, де нині мешкає Олександр Володимирович Тютюнник із сім'єю, до революції жив Костянтин Андрійович Кислий, який мав відповідну освіту, лікував селян травами і зіграв неабияку роль у відкритті нової медичної установи в с. Переволочна (1900 р.). Тоді ж у селі перебувала відома знахарка, яка в пам'яті залишилася як баба Степовка. Сама не місцева, свого часу служила в лікаря, дещо від нього перейняла – тож і надавала охіньківчанам певну медичну допомогу. За словами старожительки (про це їй розповідала бабуся – Марія

Пантелеймонівна Клочко), в ті часи в селі було кілька літніх жінок-повитух. Такі обов'язки виконувала і бабуся Марії Іванівни, але в основному – на своєму кутку, а найвідомішою «акушеркою» була так звана Ликсандра (Олександра), яка мешкала на сучасному обійсті Олександра Миколайовича Васенка і котра незмінно приймала пологи у жінок по всьому селу.

Медичної установи в населеному пункті тривалий час не було. У 30-х рр. минулого століття на квартирі в Ганни Тихонівни Саєнко жила лікарка – запам'яталась як Улька (Уляна), яка надавала медичну допомогу селянам. Із відкриттям в Охіньках семирічної школи кілька її випускниць встигли напередодні війни здобути відповідну освіту в Прилуцькому медичному технікумі, зокрема, Катерина Павлівна Бойченко, Катерина Пантелеймонівна Зінченко, Катерина Григорівна Клочко, Марія Семенівна Отроша, Софія Сидорівна Марченко, Ганна Степанівна Швецова (Маснуха), Тетяна Іванівна Тимченко, Ганна Опанасівна Храпач, Євдокія Тимофіївна Храпач, Ганна Олександрівна Яцун. Біографії більшості з них багато чим схожі між собою. Кілька років праці після технікуму, з початком війни – мобілізація, яку, наприклад, ілюструють записи в трудовій книжці Є. Т. Храпач, яка з 22 червня 1941 по 10 вересня 1945 року проходила службу в евакогоспіталі-1832, а в повоєнний час майже 29 років пропрацювала в Переволочнянській лікарні. Там трудилася і Г.С. Швецова, хоча пацієнти з села Охіньки постійно хитрували і приходили лікуватися до неї додому.

Після війни медпрацівником у селі була Любов Федорівна Іванченко, яка теж квартирувала у Г. Т. Саєнко.

Помітним явищем у селі стала робота кваліфікованого фельдшера Наталії Іванівни Салогуб (Кузнецової). Народилася вона 25 грудня 1922 року в місті Орел. З 1929 по 1937 рр. навчалася в місцевій міській школі. У 1937 році

вступила на стаціонарне навчання в медичний технікум, після закінчення якого відразу ж поставлена на військовий облік Орловським військовим комісаріатом. У перший же день війни – 22 червня 1941 року – Наталію Іванівну зарахували в штат окремої роти медичного посилення № 20. Наступного дня – на фронт, у район Вязьми. Після відступу радянських військ до Москви їхній підрозділ передислокували в м. Горький.

З перших днів Наталія Іванівна працювала медичною сестрою, а з листопада 1943 року – старшою операційною сестрою в польовому військовому госпіталі. Тяжкі поранені, складні операції – це її безкінечні фронтові будні.

Наталія Іванівна Салогуб

6 грудня 1941 року медична рота, в якій була Наталія Іванівна, у складі радянських військ перейшла в контрнаступ. Згодом її бойовий шлях проліг через Орловсько-Курську дугу, Україну, Білорусію, Польщу, Німеччину – аж до Берліна. Тут, у травні 1945 року, як і багато солдатів, Наталія Іванівна залишила на стінах рейхстагу своє прізвище, ім’я та по батькові і номер польової пошти.

За бойові заслуги на фронтах Великої Вітчизняної війни вона нагороджена медалями: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною». У повоєнний час – орденами Вітчизняної війни ІІ ступеня та Богдана Хмельницького. Останнє військове звання – лейтенант медичної служби. У післявоєнний період життя Н. І. Салогуб із невеликими перервами з жовтня 1946 по жовтень 1969 року працювала фельдшером с. Охіньки.

Вона знала все про життя і смерть, їй нерідко доводилося приймати пологи в домашніх умовах. Працювати Наталії Іванівні в той час було нелегко. Велика кількість дітей у населеному пункті, наявність різних інфекційних хвороб і… відсутність спочатку навіть медпункту. Його відкрили лише в 50-х рр., після руйнації церкви та будівництва приміщення, де нині відділення зв'язку. Спочатку медпункт знаходився там, де нині підсобне приміщення пошти, після завершення будівництва клубу, медпункт змінив своє місце розташування (зараз там АТС). Спочатку люди соромилися йти до медичної установи, за звичкою ходили до Наталії Іванівни додому. У Охіньках її знали і поважали всі. Після виїзду з села Наталія Іванівна продовжувала трудитися, вразивши всіх, хто її знав, своїм професійним довголіттям. Адже з жовтня 1969 року по листопад 2005 працювала вона фельдшером в оздоровчому пункті гірничо-збагачувального комбінату м. Комсомольськ Полтавської області. Померла в день свого народження, 25 грудня 2007 року у віці 85 років. Людина рідкісної доброти і безкорисливості – зараз би таких у медицину!

Працівниці Охіньківського ФАПу, зліва направо: Олександра Антонівна Шкарлат, Марія Петрівна Таран, Надія Володимирівна Бездітко, 1973 р.

У 50-х рр. деякий час, заміняючи Наталію Іванівну, медичними працівниками в селі працювали Володимир Петрович Валько, Любов Григорівна Гуляєва, Ганна Іванівна Аландаренко, Марія Павлівна Мусієнко. Дещо згодом фельдшерами були Михайло Васильович Шкуренко, Лідія Дмитрівна Соболь, Ганна Іванівна Байша (Полтко), акушерами – Раїса Іванівна Рубан, Марія Петрівна Таран, Ніна Григорівна Печена.

Добрим словом слід згадати дбайливу, старанну санітарку Олександру Антонівну Шкарлат, яка пропрацювала на цій посаді не одне десятиліття.

Охіньківський ФАП

"Лікар від Бога" – Надія Володимирівна Курбатська (Бездітко), осінь 2006 р.

З 2 травня 1973 року фельдшером та завідуючою ФАПом працює Надія Володимирівна Курбатська (Бездітко), яка про професію медика мріяла з дитинства.

Серед розмаїття життєвих доріг, які доля дарувала випускниці Охіньківської школи, відмінниці навчання, Надя вибрала одну і, як виявилось, єдино правильну. І, ніскільки не вагаючись, відвезла документи про восьмирічну освіту в Прилуцьке медичне училище. Бо в її характері ще змалечку

визріло бажання допомагати людям, робити їм добро. Мабуть, це передалося від мами – вчительки місцевої школи Марії Галактіонівни Бездітко, яка відзначалася винятковою добротою, людяністю, чуйністю.

Швидко пролетіли роки навчання, і перші ази майстерності сільського медика Надія Володимирівна стала опановувати в недалекому селі Гурбинці, що на Срібнянщині. Тут за короткий час роботи вона швидко встигла завоювати авторитет і повагу селян. Та життєві дороги неперебірно кликали на рідну охіньківську землю.

Жителі Пручаїв: Іван Трохимович Вересоча, Григорій Іванович Губар і його дружина листоноша Ганна Павлівна Губар, 70-ті рр..

Уже понад 40 років вона працює тут фельдшером. За довгі і в той же час такі швидкі роки побувала практично в кожній сільській родині. І не раз.

У неї воістину золоті і душа, і серце. Та й медик такої кваліфікації, що ставить діагнози хворим чітко й безпомилково, а значить, і перше лікування приписує

винятково правильне. Лікарям у Прилуках доводиться тільки підтверджувати діагноз та – при потребі – продовжувати курс лікування, визначений сільською фельдшеркою. Тож недарма односельці з гордістю величають її «наш лікар».

Сільське населення не завжди діждеться швидкої допомоги, і тоді єдина надія на свого медика. Вона вдень чи вночі, в негоду й попри все на світі прибіжить до хворого і зарадить, чим тільки зможе. Сказано без перебільшення: її вмілими руками, досвідом, високою кваліфікацією врятовано не одне людське життя.

І навіть коли Надія Володимирівна знаходиться у відпустці, двері її оселі не перестають зачинятися: час від часу люди приходять до неї за допомогою. В сільському ФАПі, яким завідує Надія Володимирівна, завжди чисто й затишно. Побудований наприкінці 80-х років за кошти місцевого колгоспу імені Шевченка, він є одним із кращих у Прилуцькому районі. Тут завжди привітно зустрічають пацієнтів. «До Володимирівни піду», – так говорять люди, коли відчувають потребу в допомозі медика.

В Охіньках проживає понад 600 чоловік, з них значна частина – пенсіонери. Молодь у переважній більшості перебирається до міста. Але сім'ї, що залишилися жити в селі, знають: поки в них є досвідчена медичка, їхні діти в безпеці. На жаль, не так часто преса помічає сільських медиків, що чесно і самовіддано працюють із року в рік, лікуючи й рятуючи людей. Часом вони обділені увагою, добрим словом, нагородами, а то й звичайнісінькою увагою свого відомчого начальства. Не завжди і місцева влада підтримує, не поспішає їм допомагати. На долю Надії Володимирівни випали немалі життєві незгоди, удари долі, але жінка мужньо переносить їх, вірно і праведно несучи свій хрест. Допомагає людям вистояти в цьому нелегкому житті. Та головне – власним прикладом показує, що не всі ще збайдужіли і зачерствіли душею на цьому світі.

Професію медика обрали немало випускників Охіньківської школи. Однокласниці Н. В. Курбатської Ольга Миколаївна Карпенко та Олександра Миколаївна Коваленко навіть медичний інститут закінчили: перша працювала лікарем у м. Чернігів, а друга заправляє медициною на одному із заводів у м. Харків. Взагалі, серед тих, хто обрав цю благородну професію, найбільше юнаків і дівчат, що народилися в 50-60-х рр. Це, зокрема, Надія Миколаївна Гавриш, Надія Миколаївна Губар, Валентина Михайлівна Марченко, Тетяна Петрівна Хоменко, Лідія Миколаївна Гладка, Віктор Олексійович Зінченко, Надія Михайлівна Шкура, Григорій Євгенович Давиденко, Марія Володимирівна Марченко, Ольга Володимирівна Панченко, Тетяна Іванівна Хоменко, Володимир Васильович Гавриш, Віктор Іванович Лоза, Ганна Олексіївна Храпач, Ольга Іванівна Конах, Віктор Миколайович М'який, Тетяна Петрівна Бездітко, Тетяна Олексіївна Зінченко, Світлана Іванівна Печена, Тетяна Петрівна Бондаренко, Тетяна Петрівна Вересоча, Ольга Михайлівна Маснуха, Тетяна Михайлівна Марченко.

З представників молодшого покоління це: Наталія Іллівна Печена, Катерина Михайлівна Дорошенко, Вікторія Сергіївна Янина, Яна Володимирівна Маснуха. Частина з них здобула вищу освіту, дехто пов'язав свою професію з приудайським краєм. Віктор Олексійович Зінченко став знаним хірургом, заступником головного лікаря Прилуцької центральної міської лікарні. Володимир Васильович Гавриш із відзнакою закінчив Ленінградську військово-медичну академію імені Сергія Кірова, служив у різних «гарячих точках», нині – лікар цієї ж лікарні. Віктор Миколайович М'який – стоматолог Прилуцької районної лікарні. Професію сімейного лікаря здобуває Яна Маснуха – в Українській медичній стоматологічній академії в м. Полтава.

Безперечно, слід назвати і тих медиків, які пов'язали своє життя з охороною здоров'я в сусідніх Пручаях.

Декілька десятиліть там теж функціонував медичний пункт. Серед його завідуючих були Ганна Степанівна Швецова, Анастасія Павлівна Кривонос, Валентина Василівна Петрушевська, Софія Сидорівна Марченко, Григорій Євгенович Давиденко, Ніна Миколаївна Давиденко, яка очолювала Пручаївський ФАП із 1983 по 1999 р.

Свої люди – як велика родина, кожен із якої з відстані років стає ще ріднішим.

Поштове відділення, ощадна каса

Поштова кореспонденція доставлялася в село з дореволюційного часу. Про це свідчать вітальні листівки, які, як найдорожча реліквія, збереглися в окремих сім'ях до цих пір, а також старі журнали.

У міжвоєнний період по пошту в сусідню Переволочну ходив дід Полікарп Лаврентійович Тимченко. Він приносив листи і розносив їх по селу.

З початком війни листи приходили в сільську раду, найчастіше їх доставляли адресатам посильні.

Після визволення населеного пункту від гітлерівців листоношею працювала Ольга Іванівна Тимченко. Та на її долю ще випадало певний час – До Перемоги – приносити в сім'ї охіньківчан то маленьку радість – солдатський трикутник, а то й лиху страшну звістку – похоронку.

У повоєнний час листоношею працювали Кузьма Трохимович Денисенко, Микола Петрович Корнійко, Олександр Іванович Лоза, Андрій Демидович Кисленко, які за поштовою кореспонденцією ходили у Переволочну.

Поштове відділення в Охіньках відкрили наприкінці 50-х років у сільському Будинку культури (крайнє ліве приміщення), біля обійстя Таранів. Дещо згодом воно перебралося в нинішнє приміщення.

Першим начальником пошти працював Володимир Дем'янович Бездітко. У 1980 році, після його смерті, на цій

посаді затвердили Тетяну Вікторівну Гладку, яка пропрацювала на ній майже 29 років.

Листоношами в 50-80-х рр. були Ольга Петрівна Галат, Надія Костянтинівна Шрамко, Анастасія Семенівна Радченко, Ганна Павлівна Губар, Ганна Василівна Тимченко, Тамара Єгорівна Печена, Ніна Олександрівна Салогуб, Катерина Степанівна Отроша, Микола Тимофійович Зінченко, Ганна Миколаївна Зінченко, Тетяна Дем'янівна Іванова, Лідія Іванівна Тимченко. Сотні кілометрів сільських доріг сходжено їхніми ногами за цей час. Важка буденна, але така потрібна праця виконувалася цими людьми в будь-яку погоду. Щоденно!

Ганна Павлівна Губар, 1942 року народження, яка пропрацювала листоношею 15 років (1965-1980), згадує:

«Розпочинала робити на цій посаді ще коли приміщення пошти знаходилося в клубі. Зі мною листоношею була Настя Радченко, після неї – Ганна Василівна Тимченко. Приходили на роботу на 9-ту годину кожного дня, крім понеділка. У холодний період натоплювали приміщення самі. Спочатку заробітна плата була 45 карбованців, ще якийсь один-два карбованці перепадало за передплату газет, чому були безмірно раді. Пізніше зарплата піднялася до 70 крб.»

За її ж словами, у 1969 році все настільки занесло снігом, що пошту тиждень не привозили. Коли віднесла поштову кореспонденцію за кілька днів у Пручаї до діда Миколи Прокоповича Каленіченка, який багато передплачував, той зустрів листоношу словами: «Убив би тебе за те, що тиждень газет не приносила».

Разом із численною поштовою кореспонденцією листоноші розносили пачки об'ємних календарів, сигарети, папіроси. Галина Павлівна, крім цього випадку, більше не може пригадати, щоб поверталася на пошту хоча б з однією газетою, не відданою односільчанам. Пенсію віддавали суворо в руки кожній людині, яка мала її отримувати.

Півроку доводилося ходити в гумових чоботях, оскільки мікрорайон села, який вона обслуговувала – Кислівка, Жабокраківка, дорога на Пручаї – тривалий час залишалися в непролазному багні. Коли підріс син Володимир, то і його брала з собою – розносити поштову кореспонденцію.

Пізніше листоношами працювали Надія Петрівна Вербняк, Ганна Миколаївна Харченко, Наталія Григорівна Кисла, Тетяна Миколаївна Курченко, Галина Петрівна Проценко.

Наступні роки поштове відділення очолювали Лариса Миколаївна Денисенко, Антоніна Григорівна Іваненко, а з 2015 року – Ніна Григорівна Печена.

Працівники відділення доставляють населенню поштову кореспонденцію: листи, телеграми, перекази, газети, журнали. Розносять пенсію пенсіонерам та супутні товари, якими торгує пошта. Приймають оплату від односельців за комунальні послуги.

Тут же, в приміщенні поштового відділення, містився філіал Державного Ощадного банку України ТВ БВ № 10024/0326 Чернігівського обласного управління. Відлік роботи ощадкаси іде з 50-х рр. минулого століття. Під час головування Якова Миколайовича Воробйова охіньківчани почали масово будуватися і, по можливості, робити заощадження на ощадкнижках. На жаль, дані про роботу цієї установи закриті і не публікуються. Але й так зрозуміло, що сільське населення до початку 90-х років минулого століття майже повністю було вкладниками коштів в ощадну касу. На превеликий жаль, після розпаду Радянського Союзу ці вклади знецінилися й колишні їхні власники виявилися обдуреними.

Тривалий час касиром ощадної каси працювала Ганна Григорівна Тимченко, трохи – Тетяна Сергіївна Гладка, пізніше – Ніна Антонівна Тимченко.

З травня 2014 року ощадна каса, на жаль, наказала довго жити. Та чи тільки собі?

Ветеринарна аптека

Дані про надання населенню систематичної ветеринарної допомоги в с. Охіньки зустрічаються з 20-х років.

Після розкуркулення Максима Яковича Шкуліпи в хуторі Пручаї (реабілітований на початку незалежності, оскільки ніяким куркулем ніколи не був, бо обробляв землю зі своєю родиною і найманою працею не користувався) його нову добротну дубову хату перенесли на центральну садибу місцевого (тепер колишнього) колгоспу ім. Шевченка. Згодом вона стала виконувати роль ветеринарної аптеки.

Після війни ветфельдшером у селі працював Іван Арсентійович Островський.

Тривалий час ці обов'язки виконував Іван Якович Негрій. Після закінчення ветеринарної школи, починаючи з другої половини 40-х і до 1975 року, він, інвалід війни, невтомно трудився спочатку в Охіньках, а перед виходом на пенсію – у Пручаях.

Ветфельдшерами деякий час працювали Михайло Васильович Довгий та Віктор Терентійович Парасіч. Перший був головним, заочно вчився в Київській сільськогосподарській академії, другий – після Охіньок – працював у Боршні. Про професіоналізм цих людей можна судити хоча б по неординарному випадку, який стався на обійсті нашої сім'ї. Через необачність батьків наш пес Каштан зопалу майже відкусив язик в улюбленици родини – корови Лиски. Ветфельдшери прийшли на наше подвір'я, з допомогою інших чоловіків повалили корову на землю й успішно провели «операцію» – пришили бідоласі язик.

Весною 1966 року, після приїзду в Охіньківську восьмирічку дівчат-старшокурсниць із Козелецького зооветеринарного технікуму і яскравого рекламування їхнього навчального закладу, зразу п'ятеро випускників написали заяви.

Вступили – четверо… Один відсіявся через місяць, а троє досить успішно здобули професію… Це – Іван Андрійович Салогуб, Василь Іванович Храпач, Анатолій Григорович Шкуліпа. Перші два успішно працювали ветеринарними фельдшерами у місцевому колгоспі ім. Шевченка, у рідному селі. Салогуб – із 1973 – цілих 35 років! Доки не розвалили ферми за нових недолугих господарів. Працював Іван Андрійович головним ветфельдшером і обслуговував численну ферму. Мало хто з охіньківчан не звертався до нього за допомогою, і він надавав її завжди кваліфіковано і вчасно.

Техніком штучного осіменіння тварин тривалий час був Микола Ілліч Савченко. Згодом його змінив Володимир Григорович Пручай, який працьовитістю і невтомністю, напевно, вдався у матір, яка його виростила й виховала самотужки, тягнучи роботу в колгоспі й у домашньому господарстві. З тих пір, як почав допомагати мамі пасти гусей в Озері (так звалося болітце на окраїні Охіньок), а пізніше й припинати бичка, добувати корми свиням та корові, обходити чималий город, Володя прикипів душею до сільської роботи.

Після школи й фах відповідальний та поважаний у селі вибрав – технік штучного осіменіння тварин. Як наказало довго жити місцеве господарство, разом з іншими підприємливими господарниками-умільцями прагнув організувати багатогалузеве комунальне підприємство, щоб обслуговувати жителів села. Але з тієї затії так нічого й не вийшло. Тож оформився підприємцем і почав займатися справою, яку добре знає – осіменяє корів та свиноматок. Люди дуже задоволені результатами його роботи. Адже Володимир сам і полікує тварин, якщо потрібно, і зайвий раз навідається, щоб переконатися в дієвості зробленого, а в складних випадках консультується з вченими-селекціонерами. Один господар із села Рибці до кого тільки не звертався, й до Пручая кілька разів приїздив, щоб допоміг вилікувати його корову. Дуже хороша, та чогось затягнула свою яловість. Добре довелося по-

морочитися фахівцю, цілий цикл уколів застосував, приїжджаючи регулярно, а це – кільканадцять кілометрів, і все-таки домігся позитивного результату.

Якщо раніше практикував тільки в Охіньках та ще в сусідній Переволочні, то зараз до нього звертаються люди і з Краслян, Лисок та й тих же Рибців, а з іншого боку – з Калюжинців і Сокиринців, а то й із самого Срібного. Іноді вранці й чаю ніколи випити, ухопив щось на ходу – й у дорогу. Кожен день у роботі, нікому й ніколи не відмовить. І те, що в селян є молоко та м'ясо, худоба в прирості – багато в чому і його заслуга.

На жаль, таку потрібну селянам спеціальність ветеринара пізніше обрали лише окремі випускники школи – Михайло Іванович Лоза, Віктор Васильович Храпач, Віктор Васильович Розумненко.

Лоза працює на ветдільниці в Переволочні, Розумненко – в сусідніх Сокиринцях, Храпач, як і батько, до певного часу – в місцевому господарстві.

З його ліквідацією знищили й громадське стадо – і краща ветеринарна аптека в Прилуцькому районі теж припинила своє існування. За одну ніч невідомі розтрощили столи, лавки, перетворили приміщення в пустку…

Побутовий комбінат

Працівниці швейної май-стерні (зліва направо): перший ряд – Віра Михайлівна Карпенко, Ганна Пилипівна Печена; другий ряд – Ольга Дмитрівна Тимченко, Ганна Миколаївна Губар, Віра Петрівна Карпенко, Катерина Матвіївна Галат, Ганна Григорівна Кузьменко, 60-рр.

Ще перед війною в селі було немало людей, добре обізнаних із кравецьким ремеслом. Старожили добре пам'ятають віртуозність охіньківських майстрів та майстринь. Василь Мусійович Марченко, Максим Євтухович М'який, Ніна Симонівна Галета… Кожен виручить, коли не попроси.. У повоєнний період вони обшивали чи не все село. Максим Євтухович ходив по оселях охіньківчан зі своєю знаменитою швейною машинкою «Зінгер» і виконував замовлення безпосередньо на місцях. А ще – діставав до сусідніх сіл Пручаї та Калюжинці. Жив у них, бувало, цілими тижнями, в поті чола працюючи за швейною машиною. Покривав кожухи, шив штани-галіфе, картузи, шапки тощо. Був неперевершеним кравцем, який перейняв шевський хист у свого батька Євтуха Григоровича. Відзначався винятковою безкорисливістю, людяністю, порядністю, любов'ю до культурних надбань. Ніна Симонівна відкрила «домашній цех» із пошиття одягу. А скількох дівчат, молодих жінок вона навчила цьому ремеслу! Приходили до неї за наукою і з сусідніх Калюжинців, і з Іванківців…

Становлення швейної майстерні, побутового комбінату в селі тісно пов'язане з іменем Катерини Якимівни Проценко та й інших беручких і винахідливих майстринь. Після кількох років швейної праці в с. Переволочна та навчання в Чернігівському кооперативному училищі, К. Я. Проценко влітку 1964 року була зарахована на посаду завідуючої швейною майстернею № 2 в с. Охіньки, що належала до Переволочнянського сільпо. Спочатку швейна майстерня (по місцевому – швейпром) містилася в будинку Олександри Макарівни Кузьменко, (нині вул. Шевченка), згодом перейшла на обійстя Тетяни Іванівни Марченко (вул. Іванківська, 5). До швейної справи долучилися жінки та дівчата: Віра Михайлівна Карпенко, Ганна Пилипівна Печена, Віра Петрівна Карпенко; ученицями прийшли Катерина Матвіївна

Галат, Ганна Григорівна Кузьменко, Ганна Миколаївна Губар, Ольга Дмитрівна Тимченко, Світлана Василівна Єчкало. Згодом швейна майстерня перебралася в інше місце (нині вул. Слов'янська) біля садиби Бигибів. Новосілля побутового комбінату справили на початку 80-х, після завершення будівництва нової контори місцевого колгоспу. Комбінат розмістився в центрі села (зараз тут магазин «Маркет»). Понад 18 видів послуг надавав він населенню у 80-ті роки. Тут продавали взуття, тканини, меблі, приймалися замовлення на ремонт годинників та телевізорів, іншої побутової техніки, був пункт прокату і т.д. А ще манила людей гарно обладнана перукарня, до якої залюбки ходили наводити порядок на голові і старші, й молодші, і зовсім юні нащадки хліборобів.

Працівниці швейпрому Світлана Василівна Єчкало, Віра Петрівна Карпенко, Катерина Якимівна Проценко, 60-ті рр.

У другій половині 80-х років в очікуванні обласного та районного начальства у швейній майстерні зробили добротний ремонт. Керівництво області на чолі з першим секретарем Чернігівського обкому КПУ Леонідом Палажченком дорогою в райцентр Талалаївку відвідали

побуткомбінат і були надзвичайно задоволені тим, що побачили в охіньківських майстрів-побутовиків.

Зміцнилася матеріальна база комбінату, він став зразковим. Немала заслуга в цьому – приймальниці-закрійниці КПП Катерини Якимівни Проценко. Її праця неодноразово відзначалася і заохочувалася преміями та цінними подарунками. Крім усього, Катерина Якимівна була нагороджена нагрудним знаком «Відмінник служби побуту України», а в 1987 році Прилуцький райком Компартії України і виконавчий комітет районної ради за досягнення високих показників у виконанні соціалістичних зобов'язань 1986 і першого кварталу 1987 року заніс її ім'я на районну Дошку пошани.

На жаль, у середині 90-х, коли всі сфери життя охопила економічна криза, робота побутовиків стала нерентабельною. Як і все життя, до речі. Перестав виконуватися план, стала низькою заробітна плата у працівників, тож у 1998 році побутовий комбінат припинив своє існування. А шкода. Разом із ним зникла з Охіньок і ціла епоха… Того, що ні в якому магазині у готовому вигляді ще нікому не вдавалося купити. Ні за які гроші! Бо то було – мов кохання з першого погляду.

Торгове обслуговування

Продавці сільського магазину Ольга Трохимівна Клочко та Ганна Луківна Карпенко, 30-ті рр.

Яким бідним не було наше село в дореволюційний час, воно все ж таки мало об'єкти торгового обслуговування населення. Як уже зазначалося, у дореволюційний час у селі щопонеділка діяв базар. Працювали й шинки, де можна було і випити, і смачно закусити. Тепер уже важко встановити, скільки їх було насправді. До нас дійшли відомості про два.

До війни у селі працював магазин. Дерев'яний, мав двоє вікон, іззовні схожий на сарай, він знаходився за клубом. Всі товари продовольчої та непродовольчої груп знаходилися в одному приміщенні. За дверима стояла бочка з дьогтем, а поруч – бочка з оселедцями. Асортимент цукерок слабенький: горошок, подушечки… Сіль, цукор – тільки в грудках голубого кольору. З тканин привозили ситець, давали по три метри на руки. Продавець – Павло Никифорович Печений.

Є відомості, що в перші роки радянської влади в селі організувалася споживча кооперація. Першим її головою став Петро Климович Клочко, пізніше – Олександр Петрович Давиденко, Семен Сидорович Гавриш. Газета «Правда Прилуччини» від 18 січня 1934 року відзначала: «Звітно-виборча кампанія споживчої кооперації цього року має своїм очевидним завданням керівництво в споживчих товариствах, забезпечити контроль над їхньою роботою. Охіньківське ССТ відданою роботою голови Гавриша Семена Сидоровича домоглося того, що річний план крамообігу виконано на 99,2%, мобілізації коштів – на 111,3%. Товариш Гавриш премійований в 100 крб».

У 1937 році місцеві теслі в центрі села збудували новий магазин, який діє до сьогоднішнього дня. Старе приміщення за клубом розібрали. У новому магазині також знаходився робочий кабінет голови сільпо та бухгалтера (нині там приміщення продуктового магазину). За словами Петра Павловича Стьопи, за сільпо був закріплений автомобіль, яким у село привозили товар, а водієм був його батько – Павло Антонович. Продавцями за кілька передвоєнних років

працювали Павло Никифорович Печений, Трохим Клочко, Проценки – Микита Потапович і Ганна Вікторівна, Микола Павлович Яцун, Микола Кирилович Гладкий, Олександр Федорович Янина, Ольга Панкратівна Янина. Весь товар, як і раніше, знаходився в одному приміщенні (зараз там магазин автозапчастин). Перед самою війною продавцями були Ольга Трохимівна Клочко та Ганна Луківна Марченко. Перша перед війною виїхала з сім'єю у Крим, а друга померла від тифу під час війни.

У 1943 році німці, відступаючи, підпалили приміщення магазину, але охіньківчанам удалося загасити пожежу. До торгівлі знову повернувся Павло Никифорович Печений. Магазин у ті часи був зовсім порожнім: в асортименті були тільки голки та нитки. Потім продавцем стала Олександра Василівна Галат. Головою сільпо в цей час призначили Петра Сидоровича Гавриша. У 1948 році магазин прийняло подружжя Бигибів: Микола Несторович та Марія Іванівна. Торгували 13 років. У другій половині 50-х років магазин розділили на дві торгові зали: продуктових та промислових товарів. М. І. Бигиб згадує, що товару привозили дуже багато (на 3 тис. крб.). Продукти були якісні: консерви, риба. Товари дешевшали, наприклад, метр ситцю коштував 58 коп. Самі охіньківчани в магазині купували небагато, бо мало мали грошей. А на трудодні хто дасть? Хай хоч їх і під самісіньку зав'язку!

Марія Іванівна Бигиб, продавець сільмагу, 50-ті рр.

Найчастішими покупцями ставали люди, які проїжджали через село трасою і зупинялися, щоб щось придбати.

На початку 60-х років продавцем промтоварного магазину стала Єфросинія

Степанівна Шкуліпа, згодом у напарниці прийшла Ганна Іванівна Харченко.

У продовольчий магазин призначення отримала Ганна Миколаївна Марченко, через деякий час до неї приєдналася Ольга Василівна Марченко. Цей період роботи магазину особливо закарбувався в моїй дитячій пам'яті хоча б цінами. До прикладу, 100 грамів «товстих» мазаних пряників коштувало 9 коп., 100 грамів халви – 10, пляшка лимонаду без тари – 10-12 коп., 100 грамів чудових цукерок «Прем'єра» – 18, шоколадний батончик – 33, банка згущеного молока – 56, плитка шоколаду – 64 (добре пам'ятаю, що ласував нею я лише один раз у дошкільному віці – разом із сестрами), банка згущеного молока з какао – 78 коп. Купуй – не хочу (бо ні за що).

Головою Переволочнянського сільпо в цей час був Микола Семенович Карпенко, експедитором у магазині – Микола Петрович Мовчан.

У 60-90-х роках у продовольчому магазині працювали Ганна Григорівна Тимченко, Ганна Миколаївна Байша, Ольга Іванівна Негрій, Наталія Всеволодівна Зінченко, Ольга Федотівна Лоза, Надія Дем'янівна Калита, Ніна Антонівна Тимченко, Ганна Миколаївна Харченко (недовго), Надія Федорівна Салогуб.

Поруч із продуктовим магазином у першій половині 70-х років діяв ларьок, у якому працювала Ніна Павлівна М'яка. Функціонував він в основному сезонно, влітку. Тут продавалося морозиво, чудовий смак якого пам'ятають до цього часу всі, кому доводилося ним ласувати, як і більш ніж доступну його ціну: 100 грамів – 13 коп., а 150 грамів – 20 коп. Пізніше ларьок змінив місце розташування (його перенесли до пошти) і торгували в ньому Ганна Яківна Луценко та Надія Іванівна Шпильова.

На межі 60-70-х років у центрі села за кошти місцевого колгоспу розпочалося будівництво кафе, яке тривало

близько п’яти років, отримало назву «Орбіта» і відкрито у травні 1974 року. Першою завідуючою стала Наталія Всеволодівна Зінченко, старшим кухарем – Ольга Федотівна Лоза, продавцями буфету – Катерина Григорівна Салогуб і Валентина Геннадіївна Тютюнник, працівниками кухні – Світлана Василівна Власенко, Віра Михайлівна Карпенко і Марія Іванівна Вербняк. А Лідія Петрівна Завгородня працювала в залі.

З часом штат кафе змінювався. Тут працювали також Ганна Іванівна М’яка, Надія Василівна Печена, Ольга Іванівна Негрій, Ганна Миколаївна Тимченко.

Як згадує Ганна Іванівна М’яка, 1947 р. н., робочий день кухарів тривав із 7-ї ранку і до 21-ї години вечора. Працювали щодня. Готували 200-400 котлет, таку ж кількість пиріжків, перші та другі страви. Тримали підсобне господарство. Після Н. В. Зінченко кафе очолювала Г. М. Тимченко, Володимир Іванович Вербняк (до початку жовтня 1987 року), а до його закриття – Г. І. М’яка.

Микола Андрійович Зінченко, експедитор Микола Петрович Мовчан, продавець Наталія Всеволодівна Зінченко, 70-ті рр.

У зв’язку з економічною кризою 90-х років рентабельність кафе різко знизилася. Зменшився штат до трьох чоловік, перестала працювати кухня, лишився тільки буфет. Після звільнення у 2000 році Г. І. М’якої кафе перестало функціонувати зовсім.

На межі століть вдихнути в нього нове життя намагався приватний підприємець Володимир Поліщук. Отримавши відповідні дозволи, він завіз товар, і в селі з’явився новий магазин «Перлина». Продавцями в ньому працювали Інна Володимирівна Тимченко та Світлана Володимирівна Тютюнник.

Спроба підприємця виявилася невдалою. Після знищення матеріальної бази кафе і добротного кухонного обладнання магазин припинив своє існування.

Після закриття магазину підприємець Тетяна Георгіївна Скочій здійснила ще одну спробу створити власний бізнес у цьому приміщенні, відкривши продуктовий магазин. Продавцями працювали Тетяна Миколаївна Вербняк, Оксана Миколаївна Шрамко, згодом Тетяна Дмитрівна Марченко, Ніна Григорівна Печена. Та й ця спроба виявилася невдалою, і невдовзі магазин закрився.

Що стосується промтоварного магазину, то в наступні роки кількість людей, які працювали в ньому, залишилася невеликою. Лідія Іванівна Тютюнник, Ганна Яківна Луценко, Тетяна Володимирівна Марченко, Надія Федорівна Салогуб. У 90-х роках магазин із відомих причин теж припинив свою роботу.

Господарчий магазин, який охіньківчани називали «залізним», вступив в експлуатацію в 1975 році. Його завідуючою була Ніна Павлівна М’яка, яка у свою роботу вкладала всю душу і постійно дбала про розширення асортименту найнеобхідніших у селі товарів. Після виходу її на пенсію в 1992 році у магазині працювала Ольга Федотівна

Лоза, яка закінчила свою роботу у зв'язку з його ліквідацією (1997 р.).

У Пручаях історія з торгівлею простіша. Майже сорок років у сільському магазині працювала Катерина Максимівна Хорунжа. У 1991 році її змінила Надія Федорівна Салогуб, проте невдовзі магазин перестав існувати. Людей, що доживають у хуторі, обслуговують заїжджі машини-лавки.

На початку XXI століття торговельне обслуговування с. Охіньки забезпечувалося магазином Дідівського споживчого товариства (продавці Оксана Олександрівна Храпач, Олена Вікторівна Храпач, Людмила Петрівна Тютюнник) та магазинами приватних підприємців: Таїсії Олександрівни Дудки (продавці Валентина Олексіївна Назарко, Наталія Вікторівна Гіль, Світлана Григорівна Марченко, Оксана Миколаївна Шрамко, Антоніна Григорівна Іваненко) і Марії Степанівни Марченко (Лариса Миколаївна Денисенко, Тетяна Іванівна Проценко, Тетяна Іванівна Марченко, Олена Вікторівна Храпач).

Магазини повністю задовольняли потреби населення в основних продовольчих та супутніх товарах.

Крім того, функціонував магазин автозапчастин – приватний підприємець Володимир Миколайович Конах (продавці Олександр Миколайович Каленіченко, Олександр Іванович Марченко, Андрій Григорович Гречанівський).

За останні роки з'явився ще один суб'єкт господарювання – Катерина Олександрівна Івахненко: магазини «Лагуна» та «Центральний», які користуються високим довір'ям покупців (продавці Світлана Григорівна Марченко, Юлія Олександрівна Щербина, Людмила Анатоліївна Кисла, Олена Вікторівна Сологуб, Дар'я Вікторівна Сологуб, Оксана Олександрівна Храпач, Наталія Володимирівна Печена).

Нові продавці з'явилися в «Маркеті» – Валентина Григорівна Бигиб та Алла Миколаївна Салогуб.

У ПП М. С. Марченко разом із продавчинею Т. І. Проценко працює Світлана Григорівна Юрченко. Нині в Охіньках діє п’ять магазинів, які повністю задовольняють потреби населення в основних продовольчих товарах та супутніх товарах І звісно ж, особлива радість: щоп’ятниці – базар!

* * *

Отож, обслуговування населення – надто особлива сфера. Делікатна. Іноді розповісти про своє бажання хочеться багато, а слів немає – хоч убий. Ось тут і шукайте ключики, шановні, якщо взялися обслуговувати. Інакше – вас чекає розвал загальний і провал особистий. А до чого це призводить, охіньківчани вже не раз переконувалися. І переживали. І воскресали, як птиця Фенікс із попелу. Та як і Охіньки!

28. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ

Прилуччина – здавна співочий край. Ще в XIX столітті, в Пручаях, у маєтку поміщика, губернського секретаря Петра Івановича Милорадовича – онука сербського полковника Гаврила Іллiча, провів своє дитинство і молоді роки відомий збирач та дослідник народних скарбів Василь Петрович Милорадович (1846-1911). Саме тут, у Богом і людьми забутому хуторі, він уперше познайомився з народним побутом і звичаями, казками і легендами, піснями і думами рідного краю. Потім – закінчив Харківський університет, служив мировим суддею в Лубнах. Усе життя присвятив збиранню народної творчості, опублікував багато своїх досліджень та перлин українського фольклору у часописах, збірниках, газетах.

А в сусідніх Охіньках у дореволюційний час славився церковний хор. Безумовно, керівники його час від часу змінювалися. У пам'яті старожилів залишилося ім'я лише одного з них – Григорія Охонька.

У роки радянської влади, попри всю складність і суперечливість кінця 20-30-х років, культурний процес в Україні не згас і тривав, зберігаючи і примножуючи українське мистецтво, забезпечуючи прогрес у народній освіті, підготовці кадрів тощо. Не був винятком і наш приудайський край. У 1928 році в хуторі Пручаї збудували чудесну школу. Через декілька років розпочалося будівництво клубу в Охіньках. Є свідчення Миколи Павловича Яцуна, що на травень 1933 року було ще не добудовано. Неймовірно, але факт: спорудження клубу таки завершили восени цього голодного – смертельного – року (за кошти місцевого колгоспу – в сумі 80 тис. крб.). Причому клуб, або, як його ще називали, будинок колгоспника, за словами старожилів, мав своєрідну архітектурну форму – літака. Першим його завідувачем став Бацман – секретар партосередку, пізніше – Іван Павлович Сребродольський.

Сільські теслі, які завершили цикл робіт в Охіньківському Будинку культури (зліва направо): перший ряд – крайню особу встановити не вдалося, Лев Трохимович Салогуб, Лаврентій Петрович М'який, Яків Трохимович Салогуб; другий ряд – крайню особу встановити не вдалося, Василь Андрійович Байгуш, наступну особу встановити не вдалося, Павло Єремійович Галета, Ілля Корнійович Савченко, 1933 р.

Охіньківський музичний гурток (у другому ряду, третій зліва, Іван Петрович Клочко), фото взяте з газети "Правда Прилуччини", 1 травня 1934 р.

Уже з перших днів у ньому бурхливим ключем закипіло культурно-масове життя, гурткова робота. Газета «Правда Прилуччини» від 18 січня 1934 року відзначала: за кутковими хатами-читальнями закріплені учні старших громад, що там проводять роботу. У будинкові колгоспника з ініціативи учнів організовано п’ять гуртків: музичний, драматичний, фізкультурний, співочий та радіогурток. Цими гуртками керують кращі учні школи та вчителі. Охоплено понад 100 колгоспників та учнів.

У цьому переконують свідчення старожилів.

За словами колишньої вчительки Івківської середньої школи Тетяни Іллівни Дятлової-Гавриленко, нині покійної, в 30-х роках минулого століття в Охіньках була добре налагоджена художня самодіяльність – і в школі зокрема, і серед населення взагалі. У той час було модним організовувати драмгуртки, хорові, музичні, інструментальні колективи. Її батько – Ілля Іванович Гавриленко – керував учнівським і дорослим драмгуртками. Клуб переповнювався людьми різного віку, яким хотілося побачити «Наталку-Полтавку» чи інші п’єси. А який був струнний оркестр! Керівник – Іван Петрович Клочко, але батько і тут грав на мандоліні. Тетяна Іллівна зазначала: «Я не можу пригадати, де вони діставали різні музичні інструменти. Охіньки в моїй пам’яті залишаються як село з високою культурою (на той час), люди добрі, привітні, доброзичливі».

Славився музичний гурток. На шпальтах «Правди Прилуччини» від 18 березня 1934 року збереглося красномовне свідчення:

«20 березня райнаросвіта проводить роботу самодіяльного мистецтва. В олімпіаді беруть участь колгоспи, школи, дитбудинки, вихованці Густинської дитколонії та трудкомуни ДПУ… Розгорнули підготовку в Охіньківському будинку колгоспника. Тут організували гурток струнного оркестру з 16-ти колгоспників, керівником

якого є навчитель Клочко. Гарно поставив роботу співочий гурток, до якого залучили 30 колгоспників та колгоспниць… У Переволочні занедбали роботу гуртків, тому Наросвіта відібрала в них струнний оркестр і передала його охіньківському гурткові».

Підтвердженням високого рівня культурно-масової роботи освітньої установи є ще одна замітка на сторінках «Правди Прилуччини» від 16 грудня 1934 року:

«За ініціативою Охіньківської неповної середньої школи, директор т. Тонкошкур (Микола Іванович), учні організували в Переволочнянській школі цікавий вечір. Співочий, музичний та драматичний гуртки зуміли показати колгоспникам та учням нові досягнення в культурно-масовій роботі. Співочий гурток виконав пісні «Юнацьке свято», про тов. Якіра, «Кіннота Будьонного», «Партизанка». Музгурток – твори Бетховена, Моцарта, Гріга».

На високому рівні трималася культурно-масова робота в селі та школі і в наступні роки. У передвоєнному 1940 році відбувся випуск хорового гуртка Охіньківської семирічки. Війна призупинила культурний процес. У вересні 1943 року гітлерівці, відступаючи, спалили приміщення клубу.

У повоєнний час клубна установа перемістилася в приміщення церковно-парафіяльної школи (1873 року забудови). Нині навіть важко уявити, як у порівняно невеликому за площею приміщенні вистачало місця і для дозвілля молоді, і для сільської бібліотеки, і для імпровізованого кінозалу.

У повоєнний час завідуючим клубу працював Анатолій Сергійович Салогуб, згодом – Петро Павлович Сребродольський, художнім керівником – Микола Миколайович Кріщенко, який грав на мандоліні і баяні, керував хором. До речі, людина він неординарна, інтелігентна, скромна і дуже непростої долі, про яку варто розповісти детальніше. Сам не місцевий. До війни закінчив

Київський сільськогосподарський інститут. Направили на роботу в Трест (поблизу с. Переволочна), який на той час підпорядковувався Краснодарському науково-дослідницькому інституту тютюну й махорки. Працював старшим науковим співробітником. Одружився на охіньківській дівчині Ользі. У 1939 році в молодого подружжя народився син Олександр. Почалася війна. Разом з іншими пішов захищати рідний край і Микола Миколайович.

Людська доля часом не передбачувана, а солдатська – тим паче. Волею обставин опинився червоноармієць Кріщенко в 2-й ударній армії генерала Андрія Андрійовича Власова. Генерала, який із найкращого боку проявив себе під час оборони Києва, став однією з центральних позитивних особистостей у боях за Москву. Та раптом у непростій (складній, напевно, моральній) обстановці у 1942 році разом із підпорядкованим йому особовим складом Власов перейшов на бік гітлерівців. Так Микола Миколайович став власовцем. Що було з ним далі, тихцем розповідав своєму «колезі» – сторожу тваринницької ферми Івану Полієтовичу Лозі. Радянська влада й колгоспна система зрівняли в посадах випускника сільгоспвузу та його старшого товариша, який у свій час закінчив лише два класи початкової школи.

Під час служби в РВА (Російській визвольній армії) генерала Власова Микола Кріщенко ніяких злочинів не вчиняв. У 1945 році опинився в американському таборі для військовополонених. Через деякий час сюди приїхав радянський майор, який зустрівся з власовцями. Свій виступ перед ними він закінчив словами: «Вас Батьківщина чекає!» Після нього взяв слово американський майор, який сказав зовсім протилежне: «Вас чекає Сибір і багато років у в'язниці!» Власовці після цього розділилися на дві великі групи: хтось вирішив залишитися на Заході, а частина, серед яких був і Микола Миколайович, запрагнули повернутися

додому. Дуже хотілося побачити після тривалої розлуки дружину, сина, обійняти їх.

Колишніх власовців радянські військовослужбовці розмістили в товарних вагонах із металевими решітками. Поїзд рушив. Проте, ледве встигнувши пересягнути кордон Німеччини, зупинився. У кожний вагон вламувалися військові і прямо тут зачитували вирок: «Іменем Союзу Радянських Соціалістичних Республік ви засуджені». І називали тривалий термін ув'язнення.

Микола Миколайович Кріщенко опинився в таборі під Свердловськом. Пройшов через пекло принижень, тортур та покарань. Тут, на зоні, завідував клубом. За його словами, в цьому таборі була ув'язнена заслужена артистка СРСР Лідія Андріївна Русланова. Прикметно, що табірне начальство запропонувало їй співати в тюремному клубі, на що мужня жінка гордо відповіла: «Соловейко в клітці не співає!» Так і не заспівала, не зважаючи на образи та приниження.

А вдома в Миколи Миколайовича Кріщенка працівники НКВС-МВС час від часу збиткувалися над його безталанною дружиною… Усе ж прийшов час, коли чоловік повернувся до сім'ї. Перебування в ув'язненні не знищило його доброти, духовності, людяності. У пам'яті літніх односельчан він залишився вихованою, культурною, скромною людиною, хоча весь час над ним висіло тавро зрадника. Однак прості люди дуже поважали й шанували його. З усіма односельчанами мав витримані, рівні стосунки, всіх, навіть молодших, називав тільки на «ви». Не за здібностями й професійними можливостями, сторожував, завідував парниками, які, як і в довоєнний час, були в Охіньках зразковими. А справжньою віддушиною для нього стала робота в сільському клубі. Для старшого покоління охіньківчан він залишився віртуозом гри на баяні та першим повоєнним керівником хорового колективу.

Пізніше баяністами були Микола Терентійович Парасіч, Анатолій Григорович Шкуліпа, Катерина Михайлівна Чижик.

Весілля, проводи в армію, гуляння молоді не уявлялося без співучої гармошки. В Охіньках було немало неперевершених гармоністів, які – при першій же нагоді – залюбки брали до рук цей нехитрий інструмент: Дмитро Ілліч Савченко, Микола Якович Галат, Микола Васильович Макаренко, Андрій Григорович Остапенко, Григорій Максимович Шкуліпа (а потім і син Анатолій), Микола Сергійович Салогуб, Микола Пилипович Власенко, Іван Лаврентійович М'який, Микола Іванович Вересоча, Володимир Миколайович Тютюнник, Леонід Харченко, Іван Миколайович Денисенко, Михайло Карпович Марченко, Іван Лукич Марченко (великий), Іван Степанович Вербняк, Володимир Олександрович Швецов, Іван Володимирович Бондаренко, Михайло Семенович Лоза, Григорій Харитонович Рубан, Володимир Миколайович Гавриш, Микола Матвійович Галат, Іван Миколайович Пилипенко, Віктор Володимирович Печений...

У селі активізувався струнний оркестр. Його душею був Василь Трохимович Марченко (скрипка), який сам виготовляв інструменти, успішно керував музиками. Неперевершено грали Кузьма Трохимович Денисенко (скрипка, бас), Василь Мусійович Марченко (бас), Семен Степанович Лоза (скрипка), Григорій Михайлович Кузьменко (скрипка), Дмитро Ілліч Савченко (скрипка), Іван Лукич Марченко (гітара, мандоліна), Микола Несторович Бигиб (балалайка, мандоліна). Оркестр грав і на весіллях, і в клубі.

У середині 1950-х років охіньківським клубом стала завідувати Марія Захарівна Марченко. Народилася вона 15 січня 1936 року в м. Керч. У 1946 році разом із батьками приїхала в м. Прилуки. У 1951 році закінчила 7 класів залізничної школи

№ 65. 1951-1955 – роки навчання в Прилуцькому педагогічному училищі. Її випуск повністю направили працювати в клуби. 1955-1969 р. р. – завідуюча клубом, 1969-1970 р. р. – директор Охіньківського Будинку культури.

З характерною для неї енергійністю дівчина взялася за доручену справу. Газета «Правда Прилуччини» від 5 грудня 1956 року відзначала:

«Наші гуртки художньої самодіяльності знайомлять колгоспників з кращими зразками народної творчості, з творами радянських майстрів культури та класиків української драматургії. На колгоспній сцені з успіхом йдуть «Наймичка» І. Тобілевича, «Ой, не ходи, Грицю», а також сучасні п'єси. Наші танцюристи, хористи, драмгуртківці нерідко виїжджають з обмінними концертами в інші села.

Серед охіньківчан багато людей, які вміють не тільки добре працювати, а й організовано проводити свое культурне дозвілля, брати активну участь у громадському житті села. Активними учасниками гуртків художньої самодіяльності виявили себе учителі місцевої школи Василь Макарович Вересоча, Поліна Степанівна Таран, ланкова-комсомолка Ольга Марченко, колгоспник Петро Сребродольський та багато інших».

Усю цю роботу організовувала молода завідуюча сільським клубом.

Спочатку Марія Захарівна почала працювати в старому клубі, а незабаром колгосп став проводити підготовчі роботи з будівництва нової культурної установи. Пік будівництва припав на 1958 рік. Працювали всім миром і все – вручну. Цегляні стіни зводили немісцеві муляри, але серед них був і охіньківчанин – Микола Карпович Марченко.

При будівництві верхньої частини клубу чоловіки та жінки дерев'яним трапом піднімали цеглу нагору.

Сільські теслі майстерно виконали роботи по дереву, вставили арочні вікна.

Зі смаком подбали охіньківчани і про внутрішнє облаштування клубної установи, повісили масивні люстри.

Відкрився клуб в урочистій обстановці 1958 року. На його відкритті, граючи переблисками від старанно-начищених труб, духовий оркестр, створений з ініціативи голови колгоспу Якова Миколайовича Воробйова, виконував бадьорі вальси і запальні польки, чітко чеканив туш і безмежно зачаровував популярним тоді «На сопках Маньчжурії». Варто поіменно назвати тих незабутніх ентузіастів-музикантів: Григорій Несторович Бигиб (альт), Микола Несторович Бигиб (бас есний), Євген Олександрович Давиденко (бас нижчий бейний), Іван Федорович Пилипенко і Петро Омелянович Храпач (баритон), Микола Ілліч Савченко, Петро Павлович Сребродольський, Іван Лукич Марченко і Олександр Володимирович Швецов (труба), Іван Семенович Карпенко (тенор), Григорій Гаврилович Головко (барабан).

А ще на відкритті клубу лунали дотепні жарти, звучали патріотичні вірші, пісня переливалася в пісню.

Незважаючи на труднощі відбудови, село співало і в нелегкі 50-ті роки, і в наступні десятиліття, дедалі бадьоріше вливаючись у самісінький розквіт колгоспного будівництва.

Хоровий колектив Охіньківського клубу,
керівник Тетяна Іванівна Клочко, перша половина 60-х рр.

Учасники художньої самодіяльності Охіньківського клубу.

Чоловіки: Іван Семенович Карпенко, Микола Михайлович Проценко, Микола Іванович Карпенко, Василь Гаврилович Марченко, Іван Миколайович Денисенко, Михайло Семенович Лоза, завідуючий Прилуцьким районним відділом культури Михайло Григорович Хукало, Петро Іванович Федорченко, Микола Іванович Вересоча, Анатолій Григорович Шкуліпа, Петро Омелянович Храпач.

Жінки: Уляна Пилипівна Бездітко, Марія Захарівна Марченко, Марія Іванівна Бигиб, Ганна Миколаївна Губар, Лідія Михайлівна Чижик, Ганна Григорівна Кузьменко, Анастасія Юхимівна Салогуб, художній керівник Тетяна Іванівна Клочко, Марія Пилипівна Проценко, Марія Степанівна Вересоча, Віра Петрівна Карпенко, Ольга Іванівна Лоза, Тамара Йосипівна Марченко, Євдокія Григорівна Карпенко, Любов Василівна Печена, Олена Корніївна Гавриш, 1960-ті рр.

Співали всі: діти, дівчата, жінки, чоловіки… Співали вранці, йдучи на роботу, яка хоч і не приносила особливих матеріальних надбань, зате до співу надихала безперестанно… Співали і ввечері, повертаючись додому після важкого трудового дня. Пісня – найвищий злет душі охіньківчан, їхні найпрекрасніші поривання, невід'ємний

елемент духовності. Звучала вона на родинах, хрестинах і весіллях, звучала на вечорницях і досвітках сільських парубків і дівчат. А з вулиці на вулицю перекликалися щовечора гармоністи – так заливалися мелодіями, аж солов'ї завмирали, слухаючи.

Початки пісенної культури охіньківчани одержували ще в колисці матері, любов до пісні вони всмоктували з материнським молоком. Коли спиналися на ноги і починали досліджувати цей великий світ, раптом виявляли, що, крім росяних літніх світанків, теплих погожих днів, буяння природи, чарів літніх вечорів, є ще одна краса, яка пронизливо-чарівно входить у душу і підкорює її навіки. То – неперевершена краса народної пісні.

Наступним етапом пізнання прекрасного була школа. Тут діти діставали уяву про ноти і про нотний стан, тут починали розуміти, що для того, щоб співати, замало одного голосу, замало й душі – потрібно це робити грамотно.

Ставлення до пісень удосконалювали вчителі. Багато зусиль для формування пісенного образу доклала вчителька музики і співів Тетяна Іванівна Копаєва (Клочко). Її повернення уже дипломованим спеціалістом багато чого змінило, а точніше – художня самодіяльність села вийшла на нову орбіту – професійну!

Тетяна Іванівна народилася в Охіньках 22 липня 1937 року. Наймолодша дочка авторитетного вчителя – Івана Петровича Клочка. У 1952 р. закінчила Охіньківську семирічну школу, а в 1956 – Прилуцьке педагогічне училище. 1956-1961 – роки навчання на філологічному факультеті Одеського педагогічного інституту (університету) ім. К. Д. Ушинського. Працювала в м. Ромни Сумської області, в м. Херсон. Сімейні обставини змусили приїхати на батьківщину.

17 серпня 1964 року призначена на посаду вчителя російської мови та літератури і співів Охіньківської

восьмирічної школи. На цій посаді працювала до 1966 року. Незважаючи на короткий період роботи, залишила глибокий слід у серцях своїх вихованців – і школярів, і колгоспників, хто вечорами щасливо поспішав у Будинок культури на незабутньо-натхненні репетиції.

З великим теплом та шанобою згадують її колишні учні.

Анатолій Григорович Шкуліпа відзначав:

«Лише два роки пропрацювала в Охіньківській восьмирічці Тетяна Іванівна Клочко (Копаєва). Читала російську мову й літературу, а ще музику і співи. При ній не лише школа – все село стрепенулося і вийшло на нові творчі орбіти. Вела-то вона російську, а всім од неї найбільше запам'яталася Гончарова «Тронка», яка саме була відзначена Ленінською премією. Ми й на перерві всі трепетно її слухали, зачаровані неймовірною красою української душі героїв Олеся Гончара, і проймалися разом з учителькою гордістю, що в такій неосяжній країні саме наш земляк отримав найвищу літературну відзнаку. Крім того, Тетяна Іванівна учила нас грати на баяні, створила таку художню самодіяльність, яка на повен голос заявляла про себе і на обласній сцені».

З 1968 року вчителем музики за сумісництвом, а згодом – основним працівником стала Марія Захарівна Марченко. Щедро обдарована від природи, вона прекрасно співала, керувала шкільним хором. Її музично-педагогічна діяльність отримувала високу оцінку, а колективи, керовані нею, неодноразово поверталися переможцями з районних конкурсів художньої самодіяльності.

Через рік в Охіньківський Будинок культури направили молодого фахівця – Олександру Володимирівну Тимченко (Ступак). Вона народилася 3 грудня 1949 року в с. Даньківка Прилуцького району. В 1966 – закінчила Малківську середню школу і вступила в Ніжинське

культосвітнє училище (спеціальність – диригент самодіяльного хорового колективу, культпрацівник).

Святкова лінійка учнів школи біля Охіньківського Будинку культури, 9 травня 1974 р.

Виступ учасників хорового колективу Охіньківського Будинку культури на стадіоні м. Прилуки, керівник Олександра Володимирівна Тимченко, перша половина 70-х рр.

За фортепіано – Олександра Володимирівна Тимченко (зліва направо): Марія Степанівна Вересоча, Валентина Миколаївна Карпенко, Ольга Миколаївна Пивоварова, Лідія Степанівна Дмитрієнко, Тетяна Сергіївна Гладка, Ніна Олексіївна Бездітко, Лідія Іванівна Прокопенко, 70-ті рр.

Члени учнівської агітаційної бригади: (зліва направо) Любов Ляшенко, Ольга Вербняк, Надія Вербняк, Надія Остапенко, Віра Усенко, директор Охіньківського Будинку культури Марія Іванівна Бигиб, поч. 70-х рр.

Після приходу в Будинок культури нового фахівця культурне життя в селі справді пішло на ще більший підйом, ніби хто зумисне (але вже цілеспрямовано) розворушив напівпригасле вогнище, вдмухнувши в нього свіжого вітерцю. Ентузіаст по натурі, музикант за покликанням, Олександра Володимирівна змогла за короткий час заохотити десятки охіньківчан стати учасниками хорового колективу, який упевнено заявив про себе на сільській та районній сценах. Колгоспні водії та механізатори, доярки, працівники соціальної сфери – всі з великим бажанням заспішили на репетиції хору. Багатоголосий колектив відкривав кожний концерт у Будинку культури. З його вуст лунало звеличення людей праці, пропаганда народної пісні, любов до рідного приудайського краю. У виконанні хору збадьорено залунала пісня й про рідне село, автором слів і музики якої, звичайно, стала сама ж Олександра Володимирівна.

Пісня про Охіньки

Над ставом схилилися верби,
Шепочуть тихенько про щось.
Можливо, про зоряне небо,
Про синь, мерехтіння колось?
А може, про весну-коханку,
Що віє цвітінням здаля?
А може, про охіньківчанку,
Що ніжно до нас промовля.

Приспів:
Неба синь, золотаве колосся,
Річка й шлях, що під гору біжить, –
Все настільки у серці сплелося,
Що без нього не можна прожить.

Для того, аби зрозуміти,
Що значить дитинства земля,
Достатньо в дорозі помліти,
В свій край повернути здаля.
Як сум розворочає душу,
То спомин зігріє за мить,
Що є ще куточок, де груша
У цвіті думки солодить.

Приспів.

Дорога завжди повертає,
Куди б не снувалась, назад,
На стежечку, що попід гаєм,
У музику, що понад сад.
Охіньки – це мами долоні…
Це – неба найвищого звід...
Згадаєш – і Бог оборонить,
І визволить серце в політ.

Приспів.

Учасниками хорового колективу були не лише непосидючі хлопці й дівчата, а літні люди, які раптом відчули в собі несподіваний приплив молодості.

Дехто з охіньківчан співав у хорі кілька десятиліть, дехто – в силу різних причин – значно менше, та всі вони ще в генах своїх навіки зачаровані піснею, вщерть переповнені її життєдайною наснагою і любов'ю до рідного краю.

Уляна Пилипівна Бездітко, Марія Іванівна Бигиб, Варвара Трохимівна Сребродольська, Олена Корніївна Гавриш, Ганна Андріївна Салогуб, Єфросинія Степанівна Шкуліпа, Тетяна Сергіївна Гладка, Петро Омелянович Храпач, Іван Миколайович Денисенко, Микола Миколайович

Денисенко, Василь Ілліч Шкарлат, Ганна Демківна Лоза, Надія Демківна Лоза, Ольга Петрівна Галат, Ганна Миколаївна Байша, Микола Іванович Вересоча, Марія Степанівна Вересоча, Олександр Михайлович Кислий, Наталія Григорівна Кисла, Наталія Олександрівна Кисла, Любов Василівна Печена, Микола Терентійович Парасіч, Іван Семенович Карпенко, Володимир Іванович Карпенко, Валентина Миколаївна Карпенко, Микола Іванович Карпенко, Віра Петрівна Карпенко, Василь Гаврилович Марченко, Марія Захарівна Марченко, Дмитро Якимович Марченко, Тамара Йосипівна Марченко, Микола Михайлович Проценко, Марія Пилипівна Проценко, Іван Степанович Вербняк, Валентина Митрофанівна Вербняк, Лідія Степанівна Дмитрієнко, Анатолій Григорович Шкуліпа, Євдокія Григорівна Карпенко, Катерина Василівна Янина, Іван Максимович Проценко, Катерина Якимівна Проценко, Іван Лукич Марченко, Микола Васильович Тимченко, Олександра Володимирівна Тимченко, Іван Лаврентійович М’який, Михайло Семенович Лоза, Ольга Федотівна Лоза, Варвара Мартинівна Ляшенко, Микола Олександрович Тютюнник, Лідія Іванівна Тютюнник, Ольга Миколаївна Пивоварова, Григорій Харитонович Рубан, Володимир Григорович Гаврись, Микола Андрійович Зінченко, Наталія Всеволодівна Зінченко, Надія Петрівна Вербняк, Анатолій Григорович Гавриш, Микола Карпович Марченко, Надія Миколаївна Щербина, Юрій Григорович Юрченко, Ілля Ілліч Печений, Марія Яківна Отроша… Усіх і не згадати, та над кожним із них і досі невмируще тріпоче пісня.

З 1970 року Охіньківський Будинок культури очолила Марія Іванівна Бигиб. На початку і в середині 70-х років тут зроблено досить добротний ремонт. Осередок сільської культури набрав привабливішого вигляду. Всередині приміщення демонтовано масивні люстри, підбито стелю та звукоізольовано стіни кінозалу, придбано нові лавки. Зовні Будинок культури облицювали керамічною плиткою.

Для самодіяльних артистів закупили нові костюми. Чудовий творчо-організаторський тандем створився в особах директора Будинку культури та художнього керівника – Марії Іванівни Бигиб і Олександри Володимирівни Тимченко, які і про зміцнення матеріальної бази осередку культури подбали, і про її духовне наповнення, що й дало небачені досі результати.

Крім усього, Олександра Володимирівна з 1969 по 1985 рік працювала ще й учителем музики в Охіньківській восьмирічці. Готувала, так би мовити, майбутні кадри для сільського хору.

У школі її зусиллями теж був створений хоровий колектив, який заявив про себе на весь голос і на сільській, і на районній сценах.

Змінювалися часи, змінювалися люди, змінювався й підхід до культурно-масової роботи... У першій половині 80-х років в Охіньках озвався вокально-інструментальний ансамбль «Індекс». Його організаторами та керівниками стали Володимир Іванович Вербняк (гітара) та Сергій Петрович Садовий (клавішні). Довкола них організувалися Олександр Іванович Курченко (бас-гітара), Віктор Михайлович Денисенко (клавішні), Сергій Іванович Марченко (барабан), якого інколи віртуозно підміняв молодший брат Олександр.

Після виходу Марії Іванівни Бигиб на пенсію у 1985 році директором Будинку культури стала Надія Миколаївна Щербина, згодом – Тетяна Миколаївна Вербняк.

У сусідніх Пручаях із плином часу теж змінювалися завідуючі сільським клубом: Іван Григорович Пилипенко, Володимир Григорович Гаврись, Євдокія Григорівна Карпенко… Останньою на цій посаді працювала моя однокласниця Ніна Миколаївна Пилипенко.

Після від’їзду Олександри Володимирівни Тимченко на Сахалін у Охіньках запрацював новий художній

керівник – Олена Миколаївна Михель. Вона ж і в школі працювала деякий час учителем музики.

За роки незалежності, через відсутність коштів у бюджеті сільської ради, клубна установа в повному об'ємі жодного разу не ремонтувалася. На початку 90-х років приміщення перестало ще й опалюватися, хоча культурно-масове життя продовжувало текти своїм руслом. Директори Будинку культури Тетяна Миколаївна Вербняк, а згодом – В'ячеслав Миколайович Зінченко, зігрівали приміщення своєю активністю й бажанням хоч якось одухотворити будні трудівників села. Отож, і в холодні зими аматори сцени не здавалися, приходили на репетиції, організовували концерти, інші святкові заходи. Позитивним імпульсом став прихід у Будинок культури нового художнього керівника – Сергія Петровича Садового. Професійний співак, володіючи прекрасним баритоном, соліст відомої у свій час групи «Лівий берег», маючи охіньківське коріння (адже його мати – Валентина Іллівна Садова – родом із села), Сергій Петрович вдихнув у сільську творчість свіжий струмінь, осучаснив репертуар і швидко вивів його на нові орбіти.

Нові часи, нові віяння… Та незрадливу любов до народної пісні продовжили демонструвати і молоді виконавці. Серед них найбільш природно і задушевно-натхненно зазвучали голоси Ольги Петрівни Марченко, Ольги Григорівни Зінченко, матері та дочки Тетяни Миколаївни Бенько й Антоніни Григорівни Іваненко. Новими барвами переплелися голоси Людмили Геннадіївни Завгородньої, Тамари Миколаївни Зінченко, Олени Миколаївни Іваненко, Олени Вікторівни Сологуб. Неабияку популярність у свій час мали солісти Микола Володимирович Отроша, Антоніна Миколаївна Тимченко, Сергій Михайлович Дорошенко. Активною участю в концертах відзначається В'ячеслав Миколайович Зінченко. Неперевершеними майстрами дотепного жарту й сміху є Віктор Михайлович Денисенко,

Віктор Васильович Храпач, Олена Вікторівна Храпач. Не відставали від них Антоніна Василівна Остапенко та Лідія Григорівна Шкарлат. Почуттям добра й оптимізму сповнювали слухачів виконавці пісень Михайло Григорович Бенько, Микола Васильович Висоцький, В'ячеслав Анатолійович Лебідь та Юлія Вікторівна Марченко**.**

Порадували в останній час односельчан гарним виконанням номерів танцівниці Тетяна Миколаївна Бенько, Яна Володимирівна Вербняк, Людмила Геннадіївна Завгородня, Антоніна Григорівна Іваненко, Олена Миколаївна Іваненко, Юлія Вікторівна Марченко та Наталія Володимирівна Печена.

Колектив "Надвечір'я", зліва направо: Олена Корніївна Гавриш, Марія Тимофіївна Васенко, Іван Лукич Марченко, Василь Гаврилович Марченко, Ганна Андріївна Салогуб, Катерина Якимівна Проценко, Марія Пилипівна Проценко, Анатолій Григорович Гавриш, Надія Дем'янівна Калита, Наталія Всеволодівна Зінченко, Надія Миколаївна Щербина, Марія Яківна Отроша, Ганна Миколаївна Тимченко. Акомпанемент: Олександра Володимирівна Тимченко. 2009 р.

За роки навчання в школі красу пісенного слова охоче дарували односельцям юні співачки Катерина Марченко, Яна Маснуха та Ірина Шрамко – незмінні учасниці районних

конкурсів художньої самодіяльності «Чисті роси». Яна Маснуха стала лауреатом щорічного мультифестивалю студентської самодіяльної творчості «Дебют першокурсника УМСА-2010» у номінації «Голос курсу» в Українській медичній стоматологічній академії в Полтаві.

Активними учасниками дійств на сільській сцені є учні школи: Тетяна Шрамко, Марина Панченко, В'ячеслав Зінченко, Катерина Іваненко, випускники Світлана Кисленко, Тетяна Остапенко, Вікторія Карпенко. Понад 20 років керує ними вчителька Ольга Миколаївна Панченко.

Пісня звучить незмінно – із покоління в покоління, бо любов до неї охіньківчани всмоктали з молоком матері.

Пісня сміється і плаче, як і солов'ї довкола – тільки відшумлять сніги і зазеленіють пагорби.

Пісня живе і житиме, бо це – єдине, чого нікому ще не вдалося в нас відібрати.

Учасники художньої самодіяльності Охіньківського Будинку культури, зліва направо: 1 ряд – Михайло Григорович Бенько, В'ячеслав Анатолійович Лебідь, художній керівник Сергій Петрович Садовий; 2 ряд – Ольга Григорівна Зінченко, Антоніна Григорівна Іваненко, Людмила Геннадіївна Завгородня, Олена Вікторівна Сологуб, Ольга Петрівна Марченко, Тетяна Миколаївна Бенько, Олена Миколаївна Іваненко. 09.05.2011 р.

Бібліотека

Після встановлення радянської влади контроль над сферами духовного життя особливо яскраво відбився на культурно-освітній роботі. У 1923 році в Охіньках, як і в багатьох селах України, була створена хата-читальня, яка перетворилася в організаційний центр політосвітньої роботи на селі. На жаль, не вдалося встановити імена завідуючих нею. Після завершення будівництва клубу (1933 р.) художня та науково-популярна література знаходилася в ньому.

У вересні 1943 року – після підпалу культурної установи гітлерівцями – сім'ї Таранів, яка мешкала поруч із клубом, вдалося врятувати з полум'я деякі книги. Після визволення села від німецьких окупантів бібліотека, разом із клубом, перебралася до приміщення колишньої церковнопарафіяльної школи.

З вересня 1945 року по серпень 1947 року хатою-читальнею завідував Василь Кузьмович Отроша.

Згодом бібліотеку очолив Микола Гаврилович Завгородній. Саме він і почав облік літератури – з інвентарної книги № 1.

У 1954 році, після закінчення Переволочнянської середньої школи, завідувати бібліотекою став Микола Васильович Макаренко. Енергійний юнак упорядкував бібліотечний фонд, зумів заохотити багатьох односельців до читання.

У 1958 році, після закінчення Сімферопольського бібліотечного технікуму, бібліотеку очолив Іван Федорович Печений. Понад 40 років мудро і натхненно він працював на сільській бібліотечній ниві. А що від природи виявився чудовим художником-оформлювачем, то й роботу свою умів донести до трудівників ферм та ланів і вигадливо, і яскраво, і дохідливо, і привабливо. До того ж, володів природними даними і народного гумориста, і сільського філософа,

що завжди приваблювало й тягнуло людей у бібліотеку. Взяти щось почитати, а заодно й обговорити прочитане, помізкувати над життям-буттям. У трудовій книжці Івана Федоровича – лише один запис. Завидна постійність і відданість професії.

З 1978 року сільська бібліотека стала філіалом Прилуцької ЦБС.

З 1995 року бібліотекарем працює Ірина Миколаївна Костенко. Вимоглива до себе і до користувачів, надзвичайно відповідальна, свій робочий час відпрацьовує від дзвінка до дзвінка навіть в осінньо-зимовий період – у нетопленому приміщенні. У бібліотеці є ДБА, алфавітний каталог, систематичний каталог для учнів 5-9 класів, систематична картотека статей, краєзнавча картотека, зведена картотека періодичних видань. Загальний фонд бібліотеки на 1 січня 2014 року – 8660 примірників, з них: 7297 книг, 1010 брошур, 325 журналів та газет (періодична преса за останні 5 років).

Користувачами бібліотеки є півтисячі селян, у тому числі, 70 дітей. Найактивніші читачі: Марія Павлівна Михель, Олександр Михайлович Михель, Ольга Михайлівна Маснуха, Марія Яківна Отроша, Олександр Григорович Салогуб, Володимир Михайлович Усенко, Інна Юріївна Нєжва, Петро Михайлович Бездітко, Ганна Іванівна М'яка, Наталія Володимирівна Сірик, Наталія Іванівна Каленіченко. Найстарша – Мотрона Феодосіївна Усенко, 1927 року народження.

Охіньківська сільська бібліотека має багатий та цінний краєзнавчий відділ літератури. Є тут література з українознавства: про звичаї та обряди рідного краю, визначні місця, вказівники, атласи та безліч книг нашої рідної Чернігіщини. Літературою користуються учні школи, студенти, вчителі, зокрема, вчителька українознавства Ольга Сергіївна Коваленко.

Надзвичайно цінними є книги, на які зростає попит: «Мій рідний край, моя земля Прилуцька», «Очевидці голодомору свідчать», «Нам є що згадати». Та перлинами бібліотеки є книги письменника-земляка Анатолія Григоровича Шкуліпи, надто – з дарчими написами: збірки віршів «Право на взаємність», «Зірки над хрестами», «Релігія кохання», «Отава», роман «Будемо живі», поема-легенда «І знов являється княжна», роман у віршах «Берест».

Кіно

Кіно – невід'ємний елемент охіньківської культури. З дитячих літ ми виховувались на добрих, гуманних, ліричних фільмах. Тоді в кіно не пропагувався культ сили, не було шаленої стрілянини на екранах, не показували фільмів відверто цинічних, грубих, сексуальних або еротичних. У нашому дитинстві кіно було тим вікном, крізь яке і в відірваному від світу селі ми пізнавали багатюще розмаїття довколишнього життя.

Демонструвати перші кінофільми в населеному пункті розпочали в 30-х роках минулого століття. Іван Лукич Марченко згадує: «Відвідував кіносеанси з сестрами Ганною й Оленою. Одного разу йшов фільм «Чапаєв». Навіть трішки злякався, коли побачив на екрані озброєних людей, які бігли в моєму напрямку».

Кіноапарат привозили із сусідньої Переволочни. Динаму крутили рукою по черзі. Для дітей та підлітків це було своєрідним заохоченням: якщо кінофільм складався, наприклад, із п'яти частин, то, відкрутивши одну частину, можна було дивитися фільм безкоштовно.

У повоєнний час апарат ставили в клубі. Спочатку – на сцені, потім зробили кінобудку. Приїжджав кіномеханік Василь Євтушенко з Боршни. Після перегляду кінофільму його зразу ж відвозили в інше село – кіньми. Першим

кіномеханіком із місцевих жителів став Леонід Іванович Клочко. Дещо пізніше – Микола Олександрович Марченко. Йому завзято допомагав Іван Лукич Марченко, якому в 1962 р. присвоїли кваліфікацію моториста другої категорії. Він майже чотири десятиліття свого життя присвятив кінофікації, всіляко дбав про популяризацію кіно як засобу мистецтва.

У 1971 році Івану Лукичу присвоєно кваліфікацію кіномеханіка першої категорії. Його помічниками в різний час були Микола Іванович Дяченко, Анатолій Григорович Гавриш, Василь Ілліч Шкарлат.

Із часом змінювалася матеріальна база кіноустановки, ставала більш досконалою кінотехніка. Спочатку була апаратура КН, згодом встановили КПК, яку передали з літнього кінотеатру м. Прилуки, ще пізніше – добротну чехословацьку апаратуру (теж із Прилуцького кінотеатру). Останньою встановили апаратуру 23-КПК.

Кінофільми демонструвалися: двічі на тиждень, у середу й неділю, – дитячі сеанси, а у вівторок, середу, п’ятницю й неділю, а досить часто і в суботу (поза планом) – дорослим. У четвер день кіно приходив у Пручаї. У 70-80-ті роки вартість перегляду односерійного фільму для дітей становила 5 копійок, для дорослих – 20 копійок.

Особливо клуб переповнювався глядачами, коли в селі демонструвався індійський кінофільм. Працівники ланів та ферм, сільська молодь із завмиранням серця дивилися то «Квітку в пилюці» чи«Бродягу», то драматичний «Хамраз», то розважальну «Зіту та Гіту». Для людей хліборобської праці це ставало такою віддушиною, таким своєрідним театром драматичної напруги, віри в добро й любов, які, як правило, перемагали на екрані, що залишається лише по-доброму заздрити тому часові, який мав стільки душевної щирості.

Лише в першій половині 80-х років дізнався, що найбільший касовий збір індійські фільми мали в Середній

Азії та на Чернігівщині, що свідчило нібито про невисокий інтелектуальний рівень цієї глядацької аудиторії. Але це далеко не так, оскільки чистота людської душі має сугубо свої виміри. Індійське кіно з його часом непідкупною наївністю і простотою залишало в серцях більшості глядачів слід невичерпної доброти.

У кіномеханіка можна було заздалегідь замовити той чи інший фільм. Цим неодноразово користувався і я, проводячи тижні історії в школі. «Спартак», «Даки», «Колона», «Боротьба за Рим», «Ярослав Мудрий», «Данило Галицький», «Ескадрон гусар летючих» – ці та інші фільми змогли побачити учні місцевої школи у програмі історичних тижнів.

Взагалі Іван Лукич віддавався своїй роботі сповна, був одним із кращих кіномеханіків Прилуччини, про що красномовно свідчать його численні відзнаки й нагороди. Одних лише грамот та дипломів назбралася ціла дюжина. Перша з них – облуправління кінофікації і обкому профспілки працівників культури, вручена молодому кіномеханіку за високі показники в соціалістичному змаганні ще в далекому 1971 році. Найвагоміша з нагород – почесний диплом Центрального комітету СРСР по кінематографії, Центрального комітету профспілок працівників культури. Івана Лукича нагородили ним як переможця у Всесоюзному соціалістичному змаганні серед працівників професій галузі в 1986 році.

На жаль, у період незалежності і для сільського кіно прийшли невтішні часи. У 2001 році І. Л. Марченка звільнили з посади кіномеханіка у зв’язку з реорганізацією. Для молодого покоління, яке народилося на зорі незалежності і пізніше, відкривати своє кіно стало можливим лише в кінотеатрах великих міст та в телевізорі і комп’ютері… Якщо, звісно, в кого виникне бажання… До чужого – значно легший доступ.

Образотворче мистецтво

Наприкінці 90-х років минулого століття, перебуваючи на курсах підвищення педагогічної кваліфікації в Києві, довелося почути тезу від однієї університетської викладачки, що починати вчитися чомусь новому, якщо тобі 40 років, запізно. Але ряд відомих життєвих прикладів перекреслює цей постулат. Особливо це довів, розпочавши власну самоосвіту з образотворчого мистецтва, колишній керівник місцевого господарства Микола Олексійович Тищенко. Хоча певні задатки йому й були закладені природою і трішки розворушені в роки навчання у Дубовогаївській восьмирічці. На уроках домоводства школярі виконували ліплення з глини та пластиліну. Коля майстерно виліпив макет старої хати. Його робота отримала визнання у вчительки – Галини Федорівни Тютюнник. З того все й почалося. Талановитого підлітка підтримав учитель малювання Федір Васильович Тютюнник. Микола малював олівцем, ручкою, бо за фарбами треба було кудись їхати, а куди – нікому підказати. Малював на папері, вдома на комині. Мати часом сварила – ще чого?!. Мав і альбом, у якому виконував домашні завдання. Та простору для фантазій не вистачало. Отак і борсався в початкових азах. Після закінчення школи спробував вступити в художнє училище. Куди там?.. Потроху осів, став забувати й те, що знав... Протягом півстоліття не навертався, та й часу не вистачало. Творчість, як і поле. Не зореш – нічого збирати восени.

Микола Олексійович згадує:

«Коли мені вже стукнуло 65 років, я раптом згадав… І відчув, що зможу… Зможу малювати!.. Попросив дітей, щоб купили художні фарби… І полотно… Хоч і переглянулися, здивовані, але прохання виконали».

Довелося вчитися заново.. І самотужки… Всього потроху… І працювати з фарбами, і придивлятися до

свідомих робіт… Водночас студіював спеціальну літературу із живопису…

У 2011 році з'явилася картина «Перший сніг»…

Наступні картини були різнопланові. Частина з них присвячувалася мисливській тематиці… Це – данина мисливським собакам, які ціною свого життя забезпечили колись успіх у полюванні на ведмедя.

Працювати художнику-аматору непросто. А після інсульту – тим більше… Важко вибратися на натуру… Мольберт – не іграшка… Потребує сили, а її майже не залишилося… Ще й хвороба Паркінсона дошкуляє… Ліва рука не слухається, права – час від часу труситься…

Працює здебільшого традиційно – за столом.

Робота просувається повільно, але вже з десяток картин Микола Олексійович роздарував… Дітям, близьким…

Є замовлення від племінника Володі.

Не фахівець, тому не можу дати художню оцінку картинам автора. Хоча сам Микола Олексійович переконаний, що можна й краще…

І правда, досконалості меж немає.

Аматор стверджує, що в кожній картині закладена енергія. Є картини з позитивною або ж негативною енергетикою. Коли зятю, теж Володі, було кепсько і потрібна була операція, Микола Олексійович всією душею створював добрий дороговказ картиною-подарунком сімейству Костенків.

Напередодні Великодня митець закінчив чергову картину: трійко чудових лебедів – ніби вихоплених із тихої заводі ненаглядної Утки…

Є в автора ще ряд творчих задумів, планів… Здійсняться вони – буде ще один привід захоплюватися чудовою перемогою над собою.

29. І В НАШІ ДНІ БУЛА ВІЙНА…

Афганские желтые реки,
Афганские серые горы,
Раз увидеть – это уже навеки,
А забыть ты сможешь не скоро…
Александр СТОВБА

Далекий грудень 1979 року… Чужа країна Афганістан… Початок безглуздої війни, довжиною майже в десять років. Проте безглуздість не применшує героїзму наших воїнів там, у афганському пеклі. Ніхто і ніщо не має бути забутим. Аби не забути, треба пам'ятати. А щоб пам'ятати, треба знати… Ось така невигадлива ланцюгова доріжка від суворих життєвих буднів до звичайнісінької людської пам'яті.

Воїни-інтернаціоналісти… Це надзвичайно скромні, відважні, рішучі чоловіки, можливо, в їхніх очах трохи більше мужності, та вони ніколи не вихваляються своїми подвигами й нагородами, мовчазні, вони не хочуть ворушити минуле. Тільки інколи (та й то краєм вуха) почуєш скупу розповідь про далеку службу в Афгані.

Посивілі скроні, зболені душі…

Люди, які пройшли пекло війни в Афганістані, живуть серед нас.

Їм пощастило, бо повернулися живими, а не в цинкових гробах. Повернувшися до рідного дому, порядкують на землі, віддаючи їй свої сили і вміння. Вони і є тією пам'яттю, що пише історію.

Мабуть, немає на Прилуччині того села, якого б не торкнулася гірка доля Афганістану. Охіньки – не виняток.

Восени 1982 року два хлопці: Олександр Михайлович Михель із с. Охіньки та Володимир Миколайович Конах із с. Пручаї пішли служити до лав Радянської Армії. Першим

пішов Саша, трохи пізніше – Володя. Обидва хлопці спочатку служили в Союзі, потім, трохи загартувавшись, потрапили в афганське пекло.

Служити довелося в різних точках. А вдома хвилювалися батьки та рідні.

У селі й так ніби всі родичі. А от Афганістан несподівано якось по-особливому зріднив матерів обох хлопців: Віру Дмитрівну Конах і Марію Павлівну Михель. При зустрічах у них тільки й запитання: «Лист був? Що пише?». Погомонять, поплачуть і знову розійдуться по домівках, кожна зі своїми сумними та тривожними думками. І кожна мати прочитає молитву ввечері, прочитає і вранці: щоб Господь уберіг її сина... І сина іншої матері…

Воїни-афганці Володимир Миколайович Конах та Олександр Михайлович Михель.

Олександр Михайлович Михель народився 1964 року в сім'ї колгоспників. Дитинство і юність пройшли в

селі Охіньки. Саша змалку любив читати книги, та воно й не дивно, адже сім'я Михелів завжди була читаючою родиною.

Закінчивши школу, Саша продовжує навчання в Сокиринському ПТУ, навчається на тракториста, комбайнера. Здобувши освіту, пішов працювати в рідний колгосп ім. Шевченка. Зібрали багатий урожай зернових, Саші прийшов час іти до армії.

Перші місяці служив у Союзі, а з початку 1983 доля закинула хлопця на кордон СРСР з Афганістаном – в долину Пулі-Хумрі, на крайню точку Кушка.

Саша служив у ремонтній роті автомобільного батальйону. Хлопці ремонтували бойову техніку, а також супроводжували колони, що йшли з різним вантажем в Афганістан.

Важко було: нестерпна спека, весь час дув «вітер-афганець», що ніс із собою пісок, який постійно тріщав на зубах і в'їдався в тіло, набридали мухи. Та все це – дрібниця в порівнянні з тим, що солдата кожної миті могли вбити. Здавалося б, на наші війська там чекали, адже вони несли благо і захист, вищу цивілізацію, допомагали створити новий світ. Та афганці-супротивники (хай по-своєму, та все ж) захищали свою землю, яку прекрасно знали і любили. Нерідко вони вбачали ворога в особі нашого солдата.

Бої велись на дорогах, у гірських ущелинах. Інколи небезпека чекала навіть у простій іграшці, подарованій солдату афганськими дітлахами, чи в хлібині, якою дбайливо, по-материнськи, пригощала голодних солдат стара афганка...

Олександр Михель брав участь у бойових операціях, бачив і кров, і смерть. Прикро, але інколи побратими гинули через елементарну необережність.

В одному батальйоні з Сашком служив земляк, Віктор Яцун, хлопець із сусіднього Срібнянського району. З ним Олександр і донині підтримує зв'язок.

За виконання інтернаціонального обов'язку має нагороди: медаль «За бойові заслуги» та «От благодарного афганского народа».

Восени 1984 року Олександр повернувся в рідне село, працював у колгоспі, вирощував хліб. Понад 20 років ніс військову службу в частинах м. Прилуки та м. Полтава. Нині – пенсіонер, живе з родиною в місті Прилуки.

Володимир Миколайович Конах народився 1963 року в селі Бубнівщина. Швидко промайнули роки навчання в Охіньківській школі. Здобувши середню освіту, мріяв стати пілотом, та не судилося: не пройшов медкомісію.

4 жовтня 1982 року призваний у ряди повітряно-десантних військ. Навіть не уявляв, що під час армійської служби у Вітебській повітряно-десантній дивізії охоронятиме мир і спокій своєї батьківщини не на її території, а на непривітній пустельній землі – у помережаному горами далекому Афганістані.

Перші півроку Володимир проходив службу у місті Фергана. Та у квітні 1983 року відправлений у столицю Афганістану – Кабул.

За період перебування в цій гірській країні 68 разів брав участь у бойових діях, зокрема у боях, що велися в ущелині Панджшер. Під час одного з боїв у провінції Кабул Володимира поранено кулею. Довгий час солдат знаходився під нещадним обстрілом душманів. Хіба забути, як, ризикуючи власним життям, його виніс із поля бою бойовий побратим – Сергій Калугін?!

Поранення на місяць прикувало десантника до лікарняного ліжка.

Батькам про поранення Володимир не писав, написав рідному братові – Сергію, але мама випадково прочитала листа...

Тривалий час після служби Володимир підтримував зв'язок зі своїм рятівником – Сергієм Калугіним.

Та, на жаль, одного дня в Москві, під час диверсії в метро, він трагічно загинув. Із болем у серці Володимир сприйняв цю звістку.

За проявлені мужність і героїзм при виконанні інтернаціонального обов'язку Володимира Конаха нагороджено двома медалями «За відвагу».

Восени 1984 року він звільнився в запас і розпочав навчання в Київській сільськогосподарській академії. Будучи студентом, разом із Олегом Міхнюком, Віктором Гуменюком та Володимиром Тараном брав участь у створенні Української спілки воїнів-афганців.

З 1985 по 1990 рр. – голова СВА Московського району м. Київ. Потім десять років працював головним інженером охіньківського господарства – якраз у період кількаразової зміни назв.

Проходять роки... Та бойова дружба не забувається. Володимир і досі підтримує зв'язки з хлопцями, з якими разом служили, разом ділили пайок, останній ковток води в спеку, останні патрони.

У 2006 році їздив у Москву на зустріч ветеранів 350-го повітрянодесантного полку, зустрічався зі своїми бойовими побратимами, згадували минуле і кожен розповідав про своє особисте життя. А 20 серпня 2014 р. гірко переніс загибель командира афганської сотні Олега Міхнюка.

Минуло багато літ, а він і понині дякує долі за те, що пощастило вижити в тому страшному пеклі війни.

Віктор Іванович Лоза народився 1959 року в селі Охіньки у сім'ї колгоспників. Після закінчення місцевої школи пішов навчатися в медичне училище. Потім – служба в армії.

Вищу медичну освіту Віктор здобув у Томському медичному інституті на військовому факультеті, який закінчив 1985 року. Отримав направлення в м. Гадяч Полтавської області. Прослуживши лише три місяці, 1986 року лейтенант медичної служби отримав направлення

в обмежений контингент радянських військ у Афганістані. Вдома його залишились чекати батьки, молода дружина Марія та маленька донечка Катруся.

Віктор Іванович Лоза

Та найважче на війні – це чекати. Страшно чекати кожного нового дня чи ночі, жахатися при зустрічі з листоношею.

Ох, ці жіночі стомлені очі…

Службу Віктор проходив на посаді начальника аптеки та начальника відділення медичного постачання 100-го окремого медичного батальйону 108-ї мото-стрілецької дивізії. Гарнізон розташовувався в населеному пункті Баграм, що за 40 кілометрів від столиці Афганістану, м. Кабул, у напівпустельній місцевості.

За службовими обов’язками досить часто доводилося їздити у відрядження – у військові частини дивізії та на бази медичного постачання в Кабул чи в Пулі-Хумрі через перевал Саланг.

Віктор Іванович має ряд урядових нагород, серед яких орден «За службу Батьківщині» ІІІ ступеня та медаль «За бойові заслуги».

У 1988 році повернувся додому. Продовжив військову службу в Казахстані. Згодом Віктору Івановичу довелося попрацювати і в рідному колгоспі ім. Шевченка, викладав допризовну підготовку в Охіньківській школі. Нині він – майор запасу, разом із сім’єю проживає в місті Прилуки.

Олексій Михайлович Панченко народився в 1967 р. в сім'ї колгоспників. Рано залишився без батька. Дитинство та юність промайнули у рідному селі. Після школи – роки навчання в Дігтярівському ПТУ.

Восени 1985 року Олексій пішов служити в армію. Перші півроку – «учебка» в туркменському місті Таджем.

1986 року доля закинула в далекий спекотний Афганістан, у його столицю – Кабул. Служити довелося в ремонтному батальйоні. Хлопці ремонтували бойову техніку. Дуже часто доводилося їздити у відрядження в різні куточки Афганістану, адже нерідко техніка виходила з ладу.

Брав участь у бойових діях.

Додому повернувся восени 1987 року.

Нині Олексій Панченко живе і працює в рідному селі Охіньки, хоча для односельців, як прийшов, так і залишився: Льоня-афганець… Погодьтеся, назва дає досить коротку, але доволі містку характеристику. У ньому і доброта, і значимість людини.

Роки йдуть, пролітають нестримно… Багато чого змінюється у світі. Усталилися погляди на цю війну не тільки істориків, а й тих, хто воював.

На жаль, горезвісний Афган не залишився останньою війною для громадян нашої країни.

І знову гинуть хлопці.

Тільки є відмінності. Якщо в Афганістані росіяни й українці йшли пліч-о-пліч, нерідко приходячи один одному на виручку в тяжку хвилину, то тепер вони – по різні боки. Крим і Донбас – це не азіатські гори й піски. Це – рідна земля, а за рідну землю стоять до кінця: не до останнього патрона, а до останньої краплі крові!

30. ЧОРНОБИЛЬ – ЗНАЧИТЬ, ЧОРНИЙ БІЛЬ

Чорною плямою виросла на нашій блакитній планеті чорнобильська катастрофа. Проминають роки, десятиліття, та біль від того не меншає. Аварія, спричинена руйнуванням четвертого енергоблоку Чорнобильської атомної електростанції, дає про себе знати й досі – у серцях уцілілих ліквідаторів та їхніх родин, і в рідних тих, кого вже немає з нами.

Для всіх, хто прямо чи побічно причетний до трагедії на ЧАЕС та її наслідків, звідтоді час ніби розділився надвоє: до 26 квітня 1986 року і після. І цим вікопомним частинам народ дав містку, в дусі відомої пісні, назву: два кольори часу – червоний і чорний.

Наше життя після чорнобильської катастрофи – сумне й нелегке, але все пізнається в порівнянні. Щастя наших днів у тому, що ми живемо, а ті, що могли ніколи й не народитися після 1986 року, таки народилися, живуть і вчаться творити на своїй землі прекрасне.

Наслідки вибуху четвертого реактора сколихнули весь світ. В результаті аварії стався величезний викид радіоактивних ізотопів з активної зони, які загрозливою хмарою перенеслись на великі відстані. Радіоактивного забруднення зазнало майже половина території України. У щоденний вжиток мільйонів українців (та й по всьому світу) увійшли раніше маловживані слова: радіація, зона, ліквідатор, відселення.

Горем і болем уріс у наше життя Чорнобиль. Поповнився список тих, хто після пожежників і робітників АЕС заступив на вахту у боротьбі з невидимою диявольською силою.

Ліквідатори – люди, що за своїм службовим обов’язком узяли участь у ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи. Різні в них професії, різний вік.

Їх об’єднала велика біда і, де б вони не народилися, в яких би краях не мешкали, в їхньому життєвому паспорті значиться головне: чорнобилець.

Ілля Ілліч Печений

Микола Петрович Марченко

З таким формулюванням живуть у нашому селі Микола Петрович Марченко, Ілля Ілліч Печений. Нині вже покійні Володимир Васильович Отроша і Микола Ілліч Шкарлат. У той вікопомний час вони аж ніяк не замислювалися про наслідки таких відряджень, та й не йшлося тоді про те, що стане трагедією не лише для українського народу, а й для всього світу.

За подихом вітру біда розсіювалася, куди хотіла. У результаті аварії, лише серед ліквідаторів померли десятки тисяч чоловік. Не обминуло чорне лихо й Володимира Отрошу, який з 4 по 21 травня 1986 року, в тому числі у вихідні, виконував, як виявилося, смертельні завдання в самісінькому центрі катастрофи, намагаючись хоч якось зменшити її нещадний вплив на інших.

Володимир Васильович Отроша народився в голодному 1947 році, 22 лютого, в простій селянській родині. Батько – Василь Кузьмович – працював у місцевому

Володимир Васильович Отроша

колгоспі на різних роботах, а мати – Ганна Андріївна – в рільничій ланці.

Змалку хлопець привчався до важкої селянської праці. У 1963 році закінчив восьмирічку, вступив до Дігтярівського ПТУ, де здобув спеціальність водія.

Життєва і трудова географія – досить широка: працював водієм у колгоспі імені Карла Маркса в с. Смош Прилуцького району, потім – у рідному селі, пізніше – в «Сільгосптехніці» смт. Срібне, майже два роки жив і працював на Херсонщині.

З весни 1981 – осів на своїй малій батьківщині – в Охіньках. Останні роки працював слюсарем у колгоспі ім. Шевченка. Добросовісно, сумлінно ставився до дорученої справи. Відзначався безкорисливістю та товариськістю.

Коли небо України закрила чорна чорнобильська хмара, Володимир Васильович не шукав, де легше. Та й смертельну загрозу не завжди ж видно, а радіаційну – тим більше!

Разом іще з трьома односельцями він був призваний Прилуцьким районним військкоматом на боротьбу з цим всенародним лихом, навіть не підозрюючи, наскільки це серйозно, відповідально і небезпечно.

Біля реактора Володимир Васильович виконував різні роботи, три доби перебував у третій зоні небезпеки. Для нього і його товаришів це були звичайні робочі будні. Людей, котрі в цих буднях брали участь, без перебільшення можна назвати зразком мужності та відваги.

Розплатою за подвиг стали рентгени, що поступово, день за днем, відбирали в людей здоров'я. Невидимий ворог без жалю позбиткувався над людьми, забравши в них і рум'янець на щоках, і силу в руках, і взагалі – бажання жити.

Але нікому навіть думка не прийшла в голову: відмовитися від цієї небезпечної місії.

Років два-три він іще якось тримався, а потім здоров'я стало різко погіршуватися.

Хворів усе частіше і все з глибшими руйнівними наслідками. Став майже постійним пацієнтом Прилуцької центральної районної лікарні. За станом здоров'я отримав третю групу інвалідності.

У 1997 році почав збирати документи на отримання чорнобильської групи інвалідності, проте час невпинно відраховував уже не роки, а останні місяці, тижні, дні.

21 травня 1998 року його не стало… А документи на отримання чорнобильської пенсії прийшли через декілька днів після його смерті.

Три дочки і шість онуків – таку залишив пам'ять на землі Володимир Васильович, хоча з онуків устиг поняньчити лише двох – найстарших.

Не стирають роки пам'ять про ту техногенну катастрофу.

Нові покоління щороку добрим словом згадують тих, хто перепинив смертельну загрозу перед ними своїми грудьми. Ми живемо завдяки мужності ліквідаторів.

Наше життя – це і є найдостойніший пам'ятник тим, хто вже ніколи не прийде в цей прекрасний світ.

Поза Охіньками, на крутих схилах ярів та на левадах, багато чорнобилю наростає щороку. Споконвіку! Та ніколи ця, ні в чому не винувата, трава навіть не підозрювала, що її назва так міцно зростеться з назвою найбільшої у світі рукотворної катастрофи. Чорнобиль – значить, чорний біль. І безмежно пекучий, бо виїдає єство всього живого на землі.

31. ОХІНЬКИ У 70-Х – НА ПОЧАТКУ 90-Х РОКІВ

Пручаївська ланка (зліва направо): перший ряд (сидять) – Тетяна Григорівна Шморгун, Ольга Іванівна Ращенко, Ніна Миколаївна Пилипенко, Марія Іванівна Негрій, Євдокія Григорівна Карпенко, Марія Яківна Конах; другий ряд (стоять) – Ганна Федотівна Негрій, Ганна Петрівна Хоменко, Марія Федорівна Харченко, Мотрона Семенівна Гаврись, Ганна Леонтіївна Шкуліпа, Ганна Данилівна Негрій, Ганна Трохимівна Пилипенко, Софія Іванівна Каленіченко, 70-ті рр.

70-ті роки минулого століття ввійшли в історію нашої країни як час застою. Відразу ж слід сказати, що це стосується насамперед відсутності чітко визначених перспектив розвитку. Незважаючи на те, що регулярно приймалися п’ятирічні плани та робився вигляд, що вони виконуються, керівництво Радянського Союзу заплющувало очі на багато проблем, які визрівали в суспільстві. Намарне були потрачені величезні кошти від продажу нафти, ціна на яку в цей період значно зросла. Ці кошти направлялися на закупку предметів споживання, насамперед продуктів, а не

вкладалися в розвиток промисловості та сільського господарства.

Та все ж, у дев'яту п'ятирічку (1971-1976 рр.) колгосп ім. Шевченка вступив як одне з успішних за показниками господарств району. Досить стабільні результати на початку 70-х років були наслідком добросовісної, творчої праці переважної більшості працівників господарства, окремих із яких держава нагородила орденами та медалями.

У цей час матеріальна база колгоспу ім. Шевченка зміцніла. У 1970 р. охінчани мали в розпорядженні: 13 автомашин, 17 тракторів, 6 комбайнів, а також 854 голів ВРХ, 1112 – свиней, 325 – овець. У 1971 році в селі нараховувалося 362 двори, у яких проживало 1107 осіб.

У цілому ж, у 70-80-х роках минулого століття Прилуцький район був незмінним лідером в області, удостоювався високих державних відзнак.

Немалі здобутки трудівників краю в рослинництві, а тваринництво на Прилуччині взагалі було показовим.

Серед передовиків сільськогосподарського вироб-ництва чільне місце займав і колгосп ім. Шевченка. Шпальти міськрайонки, газети «Правда Прилуччини», на початку 70-х років рясніють публікаціями про трудові звершення охіньківчан. У статті Івана Тимофійовича Храпача «За графіком» (газета за 6 липня 1971 року) зокрема відзначається: «У складних погодних умовах доводиться проводити зелені жнива трудівникам колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки. Для заготівлі кормів на зиму з трав у господарстві відведено 180 га. Щоб вчасно впоратися з завданням, у колгоспі розроблено план збирання, графік роботи.

Незважаючи на часті дощі, механізатори дотримуються жнивної програми. Вже скошено 50 га конюшини, з якої заготовлено 194 т високоякісного сіна, 20 га люцерни і частину площі природних трав, призначених на сінаж, також упорано. Вийшло 250 т сінажу. У траншеї

Нахаловська ланка (зліва направо): перший ряд – Ганна Василівна Марченко, Ольга Іванівна Тимченко, Євдокія Андріївна Деменко, Валентина Марченко (Токарева), Світлана Печена, Ганна Василівна Тимченко, Тетяна Сергіївна Гладка, Варвара Андріївна Вересоча, Євдокія Федорівна Завгородня; другий ряд – Марія Андріївна Назаренко, Тетяна Усенко, Софія Миколаївна Усенко, Надія Вербняк, Марія Іванівна Вербняк, Марія Іванівна Храпач, Катерина Федорівна Шкура, Анастасія Олександрівна Печена, Ганна Тарасівна Бондаренко, Ольга Павлівна Денисенко, 70-ті рр.

закладається і ранній силос. Є 220 т його. Належить до збирання іще вико-вівсяна суміш, яку механізатори розраховують упорати за два-три дні. Буде ще 30 т сіна.

Передовиками зелених жнив у колгоспі називають механізаторів: Григорія Несторовича Бигиба, Михайла Васильовича Хоменка, Івана Івановича Назарка, Григорія Харитоновича Рубана. Своєю ударною працею на сінозбиранні вони готують надійний плацдарм для розгортання жнивування хлібів».

Про трудову злагодженість охіньківських механізаторів свідчить стаття голови колгоспу Миколи Семеновича Гавриша (очолив господарство після Якова Миколайовича Воробйова у 1969 році, при якому тривалий

час працював головним агрономом) в газеті за 10 серпня 1971 року: «Вчасно подбали про хліб трудівники охіньківського колгоспу ім. Шевченка. За хорошої погоди зібрали урожай озимих, ранніх зернобобових культур. Майже на всій площі склали в скирти солому. З плану 640 виорали під озимі 400 га. Зерно для сівби під майбутній урожай вже очищене.

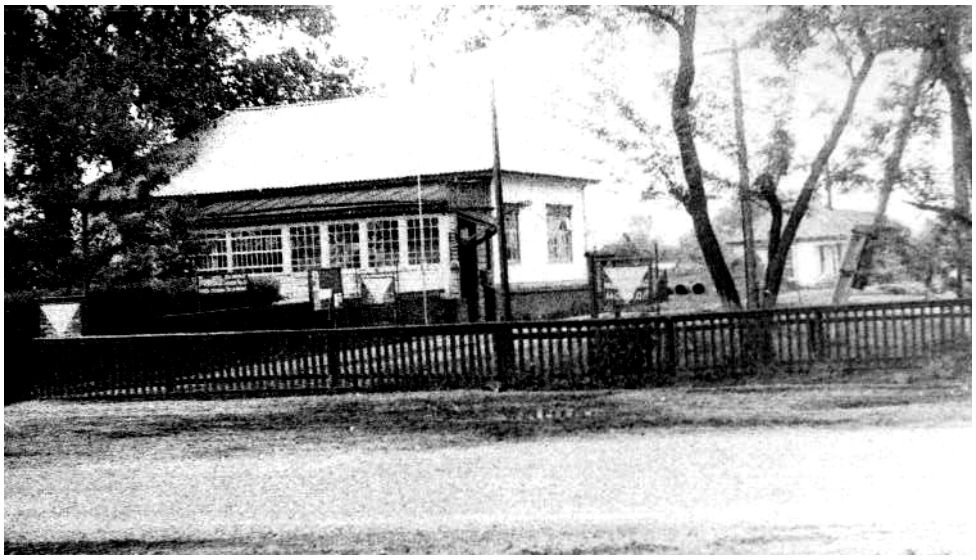

Контора колгоспу, 1970-ті рр

За хлібними жнивами колгоспники приступили до збирання технічних культур – м'яти і махорки – та до косовиці гречки. Створена бригада по заготівлі силосу з кукурудзи. На цей фронт переміщується зараз центр ваги хліборобських турбот. Урожай качанистої видався непоганий. Передбачається, що потребу в 3000 т силосу для худоби на зиму буде завершено. За перші півтора дні зелених жнив механізатори заклали в траншеї 100 т кукурудзяного силосу. Збирання врожаю проходить злагоджено. На косовиці зеленої маси працює комбайнер Олександр Антонович Кисленко. Транспортують її до силосних траншей три автомобілі і два трактори з

причепами. Трактористи Семен Микитович Кисленко, Олексій Іванович Назарко, що працюють у дві зміни на трамбуванні зеленої маси у траншеях, Іван Лукич Марченко та Григорій Федотович Таран, які перевозять масу з поля до ферм, і шофери Іван Максимович Проценко, Григорій Миколайович Салогуб працюють із перевиконанням денних норм».

Із перевиконанням трудових зобов'язань спрацювали тваринники колгоспу у 1971 році. За вісім місяців господарство виробило по 337 ц молока і по 62,9 ц м'яса. Колгосп достроково виконав річний план продажу державі м'яса. Його було відправлено на заготівельні пункти 122 т.

Магазин і приміщення школи для початкових класів, 1970-ті рр.

З трудовим піднесенням охіньківчани виконали цикл робіт восени 1971 року. Газета «Правда Прилуччини» від 11 вересня 1971 р. резюмує: «Щодня руками сільських трудівників твориться достаток нашої батьківщини. Вони, ці працьовиті руки, на фермі і на важелі трактора, в механічній майстерні і на овочевому полі, кладуть і кладуть у колгоспну копилку здобутки ударної праці. Тільки за один день в господарстві посіяно 50 га озимих, скошено близько 5 га кукурудзи на силос, викопано картоплі на 4 га, на 3 га зібрано

цукрові буряки. Доярки одержали по 10,1 кг молока на фуражну корову.

Всього в 250-й день дев'ятої п'ятирічки у господарстві виконано робіт майже на 3,5 тис. карбованців. Відзначилися ветерани праці, механізатори Михайло Васильович Хоменко, Микола Васильович Мисик, які вже по 30 років зі своїми надійними машинами служать громаді».

Тракторна бригада, 1970-ті рр.

Про трудові звитяги механізатора Олександра Антоновича Кисленка стало відомо всій Прилуччині. Він не лише у своєму господарстві, а й в усьому районі відзначився як прославлений кукурудзовод. Рішенням бюро райкому і виконкому районної ради депутатів трудящих за досягнуті високі показники з виробництва сільськогосподарської продукції в 1971 році занесено на районну Дошку Пошани комбайнера Олександра Антоновича Кисленка та голову колгоспу ім. Шевченка с. Охіньки Миколу Семеновича Гавриша.

Високий урожай картоплі видався у 1971 році у трудівників колгоспу ім. Шевченка. Кожен гектар дав у середньому по 164 ц бульб. Такого врожаю в колгоспі досі не було.

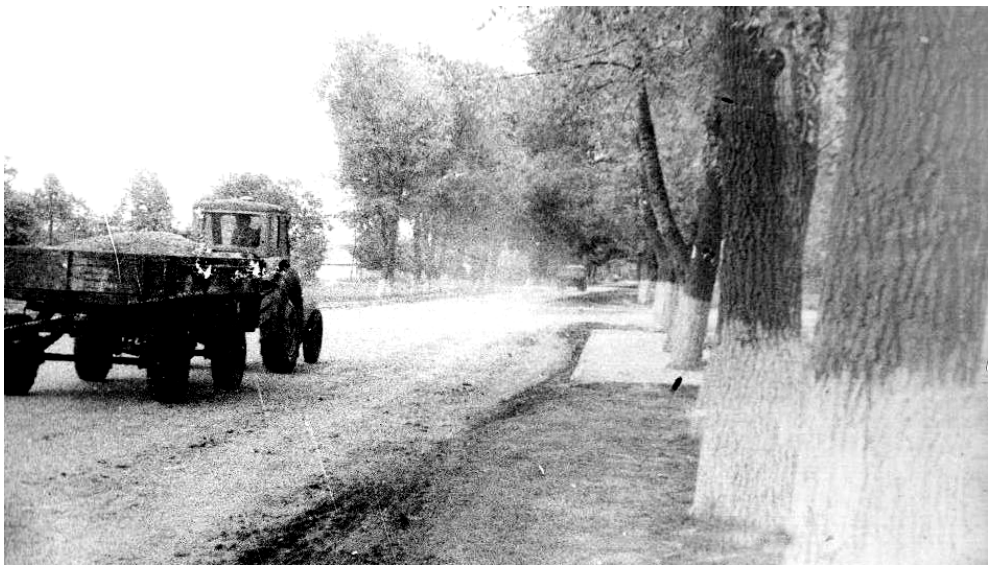

Центральна дорога села, 1970-ті рр.

У цьому ж році свинарки Євдокія Проценко, Марія Панченко, Марія Яцела добилися високих показників у догляді за громадською худобою. По 500-550 грамів приросту живої ваги на голову одержували від закріпленої групи свиней щодня. Це – від поросяток віком 2-4 місяці. А від групи свиней віком до 9 місяців жінки добилися приросту живої ваги до 830 грамів на голову за день. Олександра Романівна Денисенко доглядала свиноматок і одержувала по 18 поросят від кожної свиноматки.

Переможцем змагання за підсумками виробництва продукції тваринництва за перше півріччя 1971 року став чабан колгоспу ім. Шевченка Микола Іванович Отроша, який одержав по 4,2 кг вовни на кожну вівцю.

За досягнуті показники з виробництва сільськогосподарської і промислової продукції в 1971 році і за перший квартал 1972 року колгосп ім. Шевченка с. Охіньки був занесений на районну Дошку Пошани. Трудівниками господарства в 1971 році одержано по 27,3 центнера з гектара зернових, по 164 ц з гектара – картоплі, 387 ц з гектара – цукрових буряків. На кожні 100 гектарів

угідь вироблено по 607 центнерів молока, реалізовано по 95,7 центнера м’яса. За перший квартал 1972 року в стогектарному обчисленні вироблено по 130 центнерів молока і реалізовано по 38,4 центнера м’яса.

Дещо менша урожайність отримана в 1972 році. Через несприятливі погодні умови довелося повністю пересіяти всі площі озимої пшениці. Ефективно використавши всі засоби, які мали у розпорядженні завдяки більш раціональному використанню кожного гектара землі, кожного центнера добрив, техніки, своєчасному проведенню робіт, у 1973 році колгоспники зібрали на круг по 31,2 центнера зерна, а озимої пшениці – по 40,5, картоплі – по 176, овочів – по 170, цукрових буряків – 400, кукурудзи в повній стиглості – по 40,2 центнера з гектара.

Колгоспна ланка (зліва направо): Валентина Миколаївна Кузьменко, Наталія Миколаївна Розумненко, Любов Василівна Розумненко, Марія Євтухівна Мурай, Надія Дем’янівна Калита, Ганна Феодосіївна Янина, Марія Павлівна Михель, Ганна Володимирівна Василенко, Петро Дмитрович Клочко, Ганна Дмитрівна Зінченко, Ольга Яківна Бенько, Марія Федорівна Панченко, Марія Андріївна Назаренко, 80-ті рр.

Покращувалася ситуація у тваринництві. Як і в минулі роки, загалом поголів'я тварин та птиці зростало. Зросла продуктивність ВРХ: в лютому 1974 року одержували щодня на півтора кілограма молока на корову більше порівняно з лютим 1973 року.

Лист із викликом на змагання доярок Ніжинського району підписали 14 кращих працівниць ферм Прилуччини. У ньому, поруч із підписом депутата Верховної Ради СРСР, Героя соціалістичної праці Ганни Денисівни Довженко з колгоспу «10-річчя Жовтня» с. Жовтневе, підпис і однієї з кращих на той час доярок колгоспу ім. Шевченка – Ганни Іванівни Хоменко.

Свідченням відрадних результатів, як у рослинництві, так і в тваринництві, стало рішення районних органів влади про занесення за досягнуті показники в першому кварталі 1974 року на районну Дошку Пошани зразу трьох керівників господарства: Миколу Семеновича Гавриша – голову колгоспу, Миколу Сергійовича Конаха – агронома і Степана Васильовича Байгуша – завідуючого молочнотоварною фермою колгоспу імені Шевченка с. Охіньки.

Серед десяти кращих доярок Прилуцького району в числі передових значилися імена охіньківських трудівниць Лідії Степанівни Дмитрієнко та Ганни Іванівни Хоменко, які за п'ять місяців 1974 року отримали від кожної корови відповідно по 1827 (7-й показник у районі) та по 1731 (10-й показник) кілограму молока. Телятниця Ганна Федорівна Байгуш, доглядаючи молодняк ВРХ, добилася найвищого в колгоспі середнього добового приросту живої ваги – по 1350 грамів.

1974 рік був складним у сільському господарстві із-за несприятливих погодних умов. Проте, завдяки самовідданій праці трудівників, він приніс відрадні успіхи. 947 тонн добірного зерна продав колгосп державі, перевиконавши народногосподарський план. Передовики сільського

господарства колгоспу імені Шевченка взяли активну участь у святі урожаю 8 вересня 1974 року на міському стадіоні в Прилуках.

«По стадіону, здається, розлився запах хліба і степу. На імпровізовану сцену футбольного поля виходить «Урожай» у супроводі дівчат в українському вбранні. На якусь мить сцена перетворилася на колгоспну ниву. Йде збирання хлібів. А ось уже і зв'язано перший сніп. На ньому з'являється напис – 26,5 центнера. Це стільки зерна зібрав район у середньому на круг.

Герої жнив 1974 року комбайнер колгоспу імені «Правди», Герой соціалістичної праці, депутат Верховної Ради УРСР Михайло Іванович Горбач та начальник Прилуцької автобази № 3 Віктор Павлович Бальбух беруть тугий сніп пшениці, а інші передовики сільськогосподарського виробництва – «Чашу достатку» і в супроводі дівчат в українському вбранні, в руках яких пишні паляниці, роблять по стадіону коло пошани. Вони заносять сніп пшениці і «Чашу достатку» на трибуну і передають його жінкам в українському вбранні. Це – жительки с. Охіньки Марія Іванівна Бигиб та Варвара Трохимівна Сребродольська».

Ланка пасинкує махорку, 1970-ті рр.

1974 рік приніс і інші відрадні результати для трудівників колгоспу. Механізована ланка на чолі з Іваном Лукичем Марченком на кожному зі ста гектарів виростила по 140 центнерів картоплі. Завдяки цьому здобутку, колгосп продав державі 360 тонн бульб при плані 278. Засипали повністю насіннєві і фуражні фонди. Добре потрудилися ланковий Іван Лукич Марченко, комбайнери Григорій Федотович Таран і Микола Сергійович Салогуб.

Порадував урожай цукрових буряків. По 335 центнерів солодких коренів накопала механізована ланка Миколи Андрійовича Шкарлата з кожного зі 128 гектарів.

Ланка Григорія Несторовича Бигиба одержала по 41 центнеру кукурудзи в зерні.

Поряд із завершенням збирання просапних культур, механізатори на повний хід розгорнули підняття зябу. Найвищих показників на оранці добивалися трактористи Василь Гаврилович Марченко, Іван Петрович Завгородній, Микола Лаврентійович М'який, Іван Миколайович Денисенко та інші. Обслуговуючи трактори Т-74, вони виконували змінні норми на 115 і більше процентів.

З хорошими показниками завершували цикл осінніх робіт працівники тваринництва. Завдяки їхньому сумлінню колгосп іще 15 жовтня виконав народногосподарський план продажу молока державі. На заготівельні пункти його доставили 1030 тонн при річному завданні – 1026. До 5 грудня виконано народногосподарський план продажу м'яса державі.

Серед тваринників кращих результатів добивалися доярки Лідія Степанівна Дмитрієнко, Ганна Іванівна Хоменко, телятниця Ганна Степанівна Марченко, свинарки Ольга Степанівна Лях, Віра Дмитрівна Коваленко та інші. Всі вони вносили найвагомішу частку праці в загальний здобуток.

У 1975 році колгоспи в Охіньках і Переволочній об'єднані в один – ім. Шевченка з центральною садибою в Охіньках, та 1987 року господарства знову роз'єднали.

Колгоспний пташник. Уляна Пилипівна Бездітко доглядає курей, 1970-ті рр.

Дванадцять наступних років стали трудовим надбанням спільних здобутків жителів двох сусідніх сіл. Механізатори й тваринники з Переволочнянського відділку безперечно внесли вагомий вклад у зміцнення колективного господарства.

Друга половина 70-х років ознаменувалася новими трудовими досягненнями сільських трудівників. Продовжувало зростати поголів'я ВРХ і птиці. Рентабельним у колгоспі було вівчарство та птахівництво.

У 1975 році доярка колгоспу імені Шевченка Лідія Степанівна Дмитрієнко брала участь у Виставці передового досвіду в народному господарстві Української РСР і нагороджена дипломом другого ступеня.

За результатами 1977 року чабан колгоспу імені Шевченка Іван Якимович Дяченко зайняв друге місце в районі серед своїх колег, які отримали по 105-115 ягнят на 100 вівцематок.

Серед групи передовиків сільського господарства Прилуччини за результатами 1977 року орден Трудової Слави III ступеня отримала ланкова Тетяна Тихонівна Отроша.

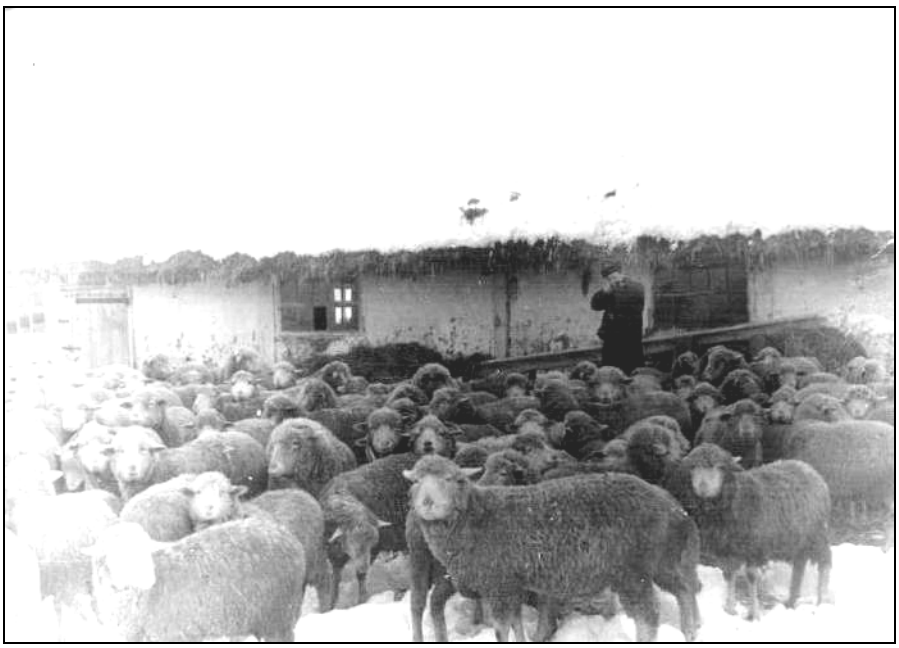

Колгоспна вівчарня, 1970-ті рр.

Злагоджено і результативно зустріли колгоспники 1978 рік. Особливістю зелених жнив цього року стала робота агрегата з виготовлення вітамінно-трав'яного борошна. Ланка машиністів у складі Григорія Несторовича Бигиба, Миколи Андрійовича Проценка та Валентина Павловича Улибіна, обслуговуючи АВМ-065, турбувалася передусім про належну якість одержуваного борошна.

У стислі строки пройшло збирання зернових культур. Вітання хліборобів в урочистій обстановці відбулося в сільському Будинку культури.

«Під дружні оплески присутніх на сцену виходять ті, хто в складних умовах вирощував і збирав хліб третього року п'ятирічки. Один із перших – Василь Гаврилович Марченко, кращий тракторист, який разом із сівачами минулої осені і весною закладав основу цьогорічного врожаю.

…Найщиріші вітання адресують аматори сільської сцени передовому комбайнеру Миколі Сергійовичу Салогубу, який із року в рік завойовує першість у змаганні серед водіїв

степових кораблів господарства. За досягнуті успіхи він нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора. Його груди також прикрашають численні медалі, відзнаки. Минулого літа Микола Сергійович намолотив 900 тонн хліба, упоравши 290 гектарів, і перевиконав своє зобов'язання.

Найбільше зерна – майже 10 тисяч центнерів – перевіз від збиральних агрегатів на токи і в заготівлю автомашиною ЗІЛ-555 Дмитро Якимович Марченко. Любов до землі, до запахів поля, до роздолля ланів назавжди полонили його.

Я бачу, як матуся скибу ріже,
Як рученята простяга малюк.
Ну, що, скажіть, є в світі найчесніше,
Як хліб із добрих хліборобських рук!

Автором цих рядків у газеті «Правда Прилуччини» була художній керівник Охіньківського сільського Будинку культури Олександра Володимирівна Тимченко, яка разом із завідуючим дільницею механізації колгоспу ім. Шевченка Михайлом Федотовичем Чижиком за результатами 9 місяців 1978 року була занесена на районну Дошку Пошани.

Група передових доярок Прилуччини. У першому ряду друга справа Ганна Іванівна Хоменко (у центрі – уславлена доярка Герой соціалістичної праці Ганна Денисівна Довженко), 1974 р.

Районне свято урожаю. На передньому плані: Марія Іванівна Бигиб та Варвара Трохимівна Сребродольська, 1974 р.

Наслідком наполегливої праці колгоспників, дотримання високої культури землеробства, стабільної врожайності зернових та просапних культур, самовідданих досягнень тваринників стали вагомі матеріальні здобутки колгоспу. Він впевнено став у ряд господарств – мільйонерів. Це дало можливість наприкінці 70-х років розпочати за колгоспний рахунок будівництво нового типового приміщення школи, яке завершили в серпні 1980 року.

У 1982 році за кошти господарства освітню установу облицювали плиткою. Водночас збудовано нове приміщення контори правління колгоспу, куди від Будинку культури перенесли знакове для охіньківчан погруддя Тараса Шевченка.

Значно підвищилась енергоозброєність господарства, в кілька разів (у порівнянні з серединою 60-х років) зріс автотракторний парк, поліпшились умови праці тваринників,

на якісно новий щабель піднялось духовне життя трудівників села.

Питання розвитку сільського господарства постійно перебували під контролем партійних і радянських органів. У травні 1982 року пленум ЦК КПРС оприлюднив Продовольчу програму, реалізація якої мала протягом восьми років цілком забезпечити населення країни основними видами продовольства.

З прийняттям програми значно зросли капіталовкладення у сільське господарство. Збільшувалося виробництво сільськогосподарської техніки. Щодо мінеральних добрив, то їх поставки з 1960 року зросли більше, ніж у 10 разів! Та ці величезні витрати на сільське господарство себе не виправдали і виконання програми, як показало життя, не забезпечили.

Незважаючи на надмірне адміністрування, в Охіньках вдавалося зробити далеко не все. Хоч районна влада контролювала дуже пильно: її представник щодня був у колгоспі, вказував, що і як необхідно робити в першу чергу, давав строки для виконання завдань і кожного дня про результати своїх відвідин доповідав першому секретарю райкому партії.

Але це ніяк не зменшує працелюбний порив колгоспників, зразки їхньої самовідданої праці, справжню трудову звитягу. У газеті «Правда Прилуччини» від 16 червня 1982 року на трьох перших сторінках друкувався матеріал виїзної редакції про те, який трудівники охіньківського колгоспу зроблять уже в поточному році вклад у реалізацію Продовольчої програми. Вони, як тоді широко практикувалося, переглянули раніше взяті зобов’язання і взяли підвищені:

«ЇХ СЛОВО – ВИРОСТИТИ НА КОЖНОМУ ГЕКТАРІ:

ЗЕРНОВИХ – ПО 30 ЦЕНТНЕРІВ, ДЕРЖАВІ ПРОДАТИ 2160 ТОНН ХЛІБА;

БУРЯКІВ – ПО 350 ЦЕНТНЕРІВ, ПРОДАТИ ЇХ ДЕРЖАВІ 9650 ТОНН. НАДОЇТИ ВІД КОЖНОЇ КОРОВИ ПО 3000 КІЛОГРАМІВ МОЛОКА;

ДО СТОЛУ ТРУДЯЩИХ ВІДПРАВИТИ ЙОГО 2100 ТОНН; ВИРОБИТИ 525 ТОНН М'ЯСА».

Запорукою успіху правління колгоспу вбачало в тому, щоб досягнення передовиків зробити надбанням усього колективу. Автор передової статті голова колгоспу Микола Семенович Гавриш стверджував: «Як не згадати наших майстрів по відгодівлі великої рогатої худоби, таких як Іван Прохорович Філіпченко або Марія Юріївна Смоголь. Кожен із них доглядає по 60-55 голів бичків. Завдяки їхньому вдумливому підходу до справи, особистому почуттю відповідальності за доручену ділянку роботи добові прирости тварин у їхніх групах у ці дні на 7-10 процентів більші від запланованих. Передати цей досвід усім, хто трудиться на відгодівлі ВРХ, – ось джерело в справі піднесення тваринницької галузі.

А як не згадати нашого прославленого майстра з виробництва поросят Ганну Олександрівну Вербняк? У минулому році вона отримала від кожної свиноматки по 22 поросят. Трудівниця переглянула раніше взяті зобов'язання і дала слово одержати від кожної свиноматки по 23 поросят. Нині з початку року вона вже отримала їх по 11.

Секретар парткому колгоспу Дмитро Якимович Марченко резюмує: «У ці дні на виробничих дільницях проводяться бесіди по роз'ясненню положень Продовольчої програми. Розроблені умови змагання для заготівельників кормів. На честь зміни з виготовлення вітамінно-трав'яного борошна, яка досягла найвищих показників, піднімається прапор трудової слави, переможцям за декаду вручається перехідний вимпел, при умові виконання норми виробітку на 130 процентів колективу зміни присуджується грошова премія. Вручається також премія кормовиробникам – за підсумками роботи протягом декади.

Очолив ланку з виробництва кормів ентузіаст своєї справи, машиніст-оператор Григорій Несторович Бигиб. У цілому ходом заготівлі кормів доручили керувати агроному Олександру Михайловичу Кислому. Приклади трудового сумління показує тракторист-машиніст Володимир Миколайович Тютюнник, який працює на заготівлі зеленої маси для переробки на вітамінне борошно. Значно перевиконує норми виробітку на новому високопродуктивному комбайні КСК-100 механізатор Григорій Федотович Таран. Успішно справляються із взятими зобов'язаннями на заготівлі кормів передові механізатори Микола Іванович Карпенко, Микола Іванович Вересоча, Іван Іванович Тимченко».

Хтось із сучасних дослідників критично оцінює слово і діло сільських працелюбів. Але треба віддати їм належне. Послідовно і цілеспрямовано правління колгоспу розгортало роботу з реалізації взятих зобов'язань, спрямовувало свої зусилля на втілення в життя намічених заходів. У цьому проявлялася активна життєва позиція і керівників господарства, і рядових виконавців.

Продавати лишки продукції із підсобних господарств було почесним обов'язком жителів села. Саме так це розуміли Дмитро Павлович Бондаренко, Іван Петрович Вересоча, Володимир Денисович Печений, Тетяна Яківна Проценко, Микола Семенович Гавриш та інші. Вони продали державі з початку року (станом на 15 червня 1982 р.) відповідно 3435, 1619, 1246, 1000 і 879 кілограмів молока. Колгоспник Михайло Феодосійович Марченко здав на приймальний пункт понад 400 яєць.

Виконком Переволочнянської сільської ради (голова Василь Панасович Охонько) разом із правлінням колгоспу імені Шевченка розробили заходи з надання практичної допомоги населенню в ефективному використанні присадибних ділянок, пасовищ тощо. Цю роботу продовжив

новообраний голова сільради Олександр Михайлович Кислий.

1985 рік повинен був стати особливим для соціально-економічного розвитку нашого населеного пункту. Розглядаючи с. Охіньки як своєрідну візитку Прилуччини з боку Срібнянського і Талалаївського районів та Сумської області, районна влада розробила ряд заходів із надання селу особливого впорядкування і зразкового порядку. Зокрема, планувалося значне розширення проїжджої частини автодороги в центрі села (здається, на 16 метрів). Із цією метою передбачалося спилювання каштанів біля Будинку культури, водночас – і наближення до нього паркану. На щастя, цього не було зроблено, і своєрідний символ – каштани в центрі села щотравня продовжують радувати охіньківчан своїм чудовим цвітом.

Планувалося також знесення занедбаних парканів і заміна їх однотипними штахетниками, до чого теж не дійшли руки. Зате старий, ще перед війною посаджений, парк за клубом був випиляний та викорчуваний. Сюди завезли землю, яку спланували трактором. З'явилися футбольні ворота і тільки… Хоча планувалося звести цілий спортивний комплекс. Обсяг робіт із благоустрою Гатки і Ставу до цього часу вже був виконаний. Естетично впорядкували криницю біля автобусної зупинки. До грудня завершили реконструкцію колишнього приміщення восьмирічної школи під дитячий садок. Здається і все… Хоча планів і шуму було значно більше. Село, особливо його центральна частина, якоюсь мірою покращало, причепурилось.

У січні 1986 року голова колгоспу Микола Семенович Гавриш пішов на пенсію. Роки його головування (1969-1986) стали часом поступального стабільного розвитку господарства. Колгосп очолив енергійний Іван Дмитрович Деменко. Без перебільшення: з цього часу розпочалася нова ера розвитку колективного господарства.

Іван Дмитрович Деменко

Іван Дмитрович Деменко народився в с. Охіньки в 1945 році в сім'ї колгоспника. Закінчивши Сокиринський сільськогосподарський тех.-нікум у 1964 році, працює агрономом колгоспу "Зоря" у с. Прокопівка Новгород-Сіверського району. Після служби в лавах Радян-ської Армії призначається головним агрономом колгоспу "Україна" у с. Першотравневе Прилуцького району.

У 1972 – обирається головою колгоспу імені Калініна у с. Мазки. З 1976 року працює заступником голови правління колгоспу "40-річчя Жовтня"у с. Рудівка, а потім – звільненим секретарем парткому цього ж господарства.

З 1980 року – директор ефіроолійного радгоспу "Зоря", а з січня 1986 року – голова правління колгоспу імені Шевченка у рідному селі.

Новий голова намагався до тонкощів уникнути у всі колгоспні справи, його регулярно можна було побачити і на полях, і в тракторній бригаді, і на фермі. Зростали прибутки господарства, а значить, більше коштів можна було витрачати на зміцнення матеріальної бази колгоспу, на розвиток соціальної сфери. За короткий час правління Івана Дмитровича (1986-1988 рр.) зроблено немало. У 1986 році побудовано дорогу до хутора Пручаї. Чимало змін відбулося і в Охіньках. На основних вулицях прокладено тротуари. Замінено лінію електропередач. Приміщення старої контори реконструйовано в прекрасний комплексний приймальний пункт.

Силами господарства збудовано склад для зберігання зерна, розрахований на 2000 тонн. Додатково заасфальтовано зернотоки. Важливо, що правління колгоспу

великого значення надавало поліпшенню умов праці тваринників. Із 1987 року роздачу кормів на фермі майже повністю механізували. Побудовано механізований майданчик для утримання нетелів, а також навіс для зберігання сіна. На фермах обладнано чотири побутові кімнати. У зимовий час діяли магазини без продавця. Господарським способом споруджено чотирирядний телятник.

У колгоспі практично не відчувалося нестачі механізаторських кадрів. Турбувалося правління колгоспу і про поліпшення умов їхньої праці. У 1987 році введено в експлуатацію цех для ремонту комбайнів. Збудовано ангар для зберігання сільськогосподарської техніки. Словом, для створення належних умов праці і побуту коштів не шкодували. У найближчих планах І. Д. Деменка було спорудження будинку механізаторів і тваринників з їдальнею, сауною і медичним профілакторієм, стадіону, магазину, намітили капітально обгородити виробничі дільниці.

У правління була єдина мета: створити такі умови праці, щоб люди охоче йшли трудитися на будь-яку дільницю, на будь-яке робоче місце.

Неодноразово правління колгоспу справедливо піддавалося критиці за недоліки в будівництві житла. З цього робилися необхідні висновки. Тож у 1987 році споруджено три будинки. Першими справили новосілля подружжя Гречановських: водій Григорій Степанович та зоотехнік Людмила Андріївна.

Всіляко заохочувалися молоді сім`ї, аби не боялися братися за зведення власних будинків самотужки. Як результат, тільки за 1985-1987 роки їх у селі стало більше аж на два десятки! Рух уперед у соціальному розвитку села правління колгоспу вбачало у вдосконаленні механізму господарювання. У цьому наочно мали можливість пересвідчитися учасники районної наради-семінару, який у червні 1987 року проходив на базі колгоспу ім. Шевченка:

«Вони об'їжджають поля в господарстві і прискіпливо придивляються до посівів.

Ми попросили прокоментувати все побачене голову колгоспу імені Карла Маркса Миколу Яковича Шайдура, з яким поруч їдемо в автобусі.

Ос посіви конюшини, люцерни.

– В основному відмінні посіви, – говорить Микола Якович, – з усього видно, цього року з сіном будемо всі. Звичайно, якщо вчасно його зберемо.

Якраз під селом Охіньки розміщена 60-гектарна площа кормових буряків. Вирощуються буряки за сімейним підрядом, майже вся площа прорвана.

І тут голова колгоспу імені Карла Маркса М. Я. Шайдур не утримався від схвальної оцінки.

– Хороші буряки – нічого не скажеш. Урожайність може досягти 700-800 центнерів. Але все залежатиме від подальшого догляду за посівами.

Неабиякий інтерес проявили учасники наради до ущільнених посівів кропу і моркви. Голова колгоспу І. Д. Деменко пояснив:

– Торік ми вирощували моркву і кріп. Урожайність була висока, хоч і нелегко далось його збирання. Чого тут досягли в результаті ущільнення посівів? Фактично за рік на одному полі одержали два врожаї – і кропу, і моркви. Спочатку скосили кріп, здали його на ефіроолійний комбінат, а морква продовжувала рости до осені.

Посіви днями оброблено гербіцидами, і всі бур'яни знищили. З усього видно, що якраз вчасно був застосований гербіцид. Тепер на черзі рихлення міжрядь.

Фактично у колгоспі імені Шевченка вже розпочалась заготівля кормів. Працює агрегат вітамінного борошна (АВМ), який виробляє зелені гранули з суміші трав. Кожний учасник семінару бере у руки свіжі гранули, які пахнуть травою, і переконується, що пора вже й у себе в господарстві

пустити в роботу на повний хід агрегати. Адже урожайність зеленої маси цього року така, що трапляється рідко.

Далі І. Д. Деменко показує щойно збудований навіс для сіна. Спорудити його не так і важко – потрібні металеві опори і шиферний дах.

Поруч споруджується навіс для телиць парувального віку. Також потрібна споруда. Адже нерідко саме молодняку, з якого вирощуватимуться майбутні корови, подекуди в господарствах мало приділяється уваги».

Відверто кажучи, комплекс заходів, ужитих у соціальній сфері, значною мірою сприяв тому, що в 1987 році сільськогосподарські роботи в колгоспі виконувалися чітко і злагоджено, значно краще, ніж у попередні роки. На круг зібрали в середньому по 40 центнерів зернових, 210 – картоплі, 370 – цукрових буряків, 600 – кормових коренеплодів, по 200 центнерів овочів. План продажу державі зерна виконано на 128 процентів, цукрових буряків – на 132, овочів – на 115. До початку листопада виконали план реалізації державі молока, м’яса, вовни.

Таким чином, за 1986 – першу половину 1988 року у колгоспі імені Шевченка відбулися відчутні позитивні зрушення в соціально-економічному розвитку. Значно зросла віддача громадської ниви, підвищилась продуктивність тваринництва, поліпшились виробничо-побутові умови трудівників господарства. Та й самі Охіньки помолоділи, посвітлішали обличчям.

Цих змін досягнули передусім за рахунок наполегливої праці колгоспників, впровадження прогресивних форм організації й оплати праці, передових технологій у рослинництві і тваринництві, успішного вирішення соціально-культурно-побутових завдань як правлінням колгоспу, так і виконкомом Охіньківської сільської ради (голова Олена Олексіївна Гладка, секретар Валентина

Миколаївна Карпенко), яка після тривалої перерви з 2 лютого 1988 року відновила роботу на своїй території. А ще – завдяки організаторським здібностям і творчому пошуку голови правління Івана Дмитровича Деменка, якому, на жаль, не судилося втілити в життя всі свої задуми. 13 липня 1988 року після тяжкої хвороби у віці 43 роки він відійшов за межу.

Перед районною владою постало непросте питання: які ж кандидатури підібрати для обрання на посаду голови правління колгоспу імені Шевченка? Щоб майбутній керівник не тільки не здав позицій, завойованих господарством, а й повів колектив до нових трудових звершень.

Зупинилися на двох: Микола Олексійович Тищенко, секретар парткому радгоспу «Зоря» в сусідньому селі Красляни, і Микола Іванович Марченко – секретар парткому, заступник голови колгоспу імені Шевченка. 9 серпня 1988 року в переповненому залі Охіньківського Будинку культури відбулися загальні збори колгоспників. Від попередніх вони відрізнялися тим, що вперше в історії господарства на посаду голови правління було висунуто дві кандидатури.

Спочатку розповів про себе Микола Олексійович. Поділився враженнями від зустрічі з колгоспниками, висловив свою думку з приводу становища на виробничих дільницях. Також зупинився на тій перспективі господарства, яку він бачить у разі обрання його головою колгоспу.

Коли надали слово Миколі Івановичу, то він, поклавши, як кажуть, руку на серце, сказав, що вважає свого суперника більш підготовленим теоретично і значно досвідченішим керівником, тому й заявив про зняття своєї кандидатури. Отож, під час голосування охіньківчани віддали перевагу Тищенку.

Курс налагодження цілеспрямованої селекційно-племінної роботи в тваринництві, активізації вирішення

соціально-культурно-побутових питань, житлового будівництва, створення необхідних умов для плідної праці колгоспників, взятий Іваном Дмитровичем Деменком, певною мірою продовжувався і новим правлінням колгоспу.

У 1988 році господарство активно провело заготівлю сіна. Особливо по-ударному працювали на заготівлі кормів для громадської худоби водії автомобілів Дмитро Якимович Марченко, Григорій Миколайович Салогуб, молодий тракторист Григорій Євгенович Денисенко. Організовано в колгоспі пройшли жнива-90. Жнивували хлібороби в основному прямим комбайнуванням. У загінках працювало дев'ять агрегатів. Найпродуктивніше з них працював «Дон-1500» з екіпажем, який очолював Григорій Євгенович Денисенко.

У цілому в цей час матеріальна база колгоспу була непоганою. У 1990 році в господарстві налічувалося 39 автомашин, 34 трактори, 12 комбайнів, поголів'я ВРХ – 1709, свиней – 1525, коней – 72, овець – 301, птиці – 543.

Микола Михайлович Кислий

У березні 1990 року відбулися чергові вибори до місцевих рад, і в Охіньках обраний новий голова сільради – Микола Михайлович Кислий, а секретарем залишилася та ж сама Валентина Миколаївна Карпенко.

Кислий – механік за освітою, працелюб за покликанням, ніколи не цурався чорної роботи. Коли виникала якась технічна несправність, він без зайвих розмов засукував рукава і виконував часом невластиві йому, але вкрай необхідні в тій чи іншій ситуації обов'язки. Подібних прикладів можна навести десятки. Ну, хоча б той, коли у травні 1990 року

вийшла з ладу артезіанська свердловина, що забезпечувала питною водою дитячий садок і школу. Микола Михайлович зробив усе для очищення водонапірної башти від піску. А в наступному році був душею колективу при перенесенні башти і встановленні її поруч із новопробуреною свердловиною в колгоспному саду.

Між виконкомом сільської ради та правлінням колгоспу зміцнилися відносини. Як наслідок, у 1991 році в селі зведено зерносклад, їдальню для механізаторів (будувала бригада з Закарпатської області), здано в експлуатацію фельдшерсько-акушерський пункт. Лише трохи не добудували навіс для зберігання техніки. Буквально з нуля бригадою заїжджих вірменів (бригадир Арам Хачатрян) розпочато будівництво асфальтного заводу, яке закінчили у вересні місяці. Завдяки цьому проклали понад кілометр дороги з твердим покриттям до свиноферми в Охіньках та підготували до асфальтування кілометр вулиці Новосільська.

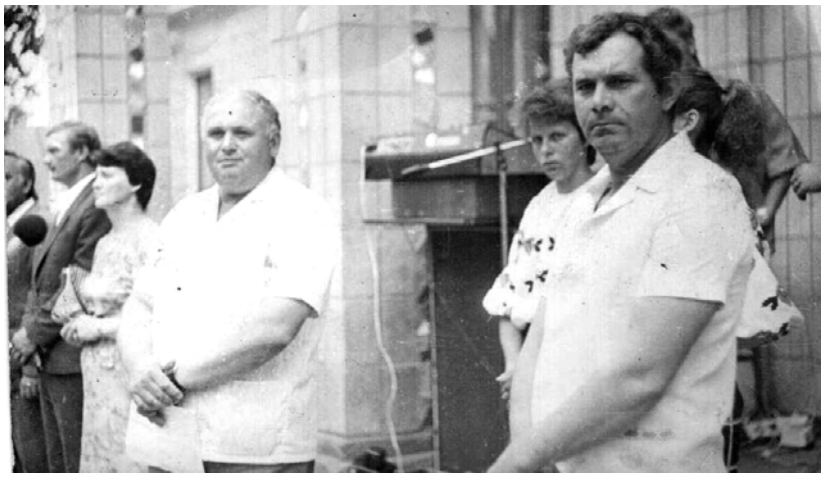

Свято урожаю (зліва направо): секретар парткому Микола Іванович Марченко, голова профкому колгоспу Ніна Миколаївна Деменко, голова правління Микола Олексійович Тищенко, директор Будинку культури Тетяна Миколаївна Вербняк, бригадир тракторної бригади Микола Андрійович Зінченко, 1989 р.

На буряковому полі: голова колгоспу ім. Шевченка Микола Олексійович Тищенко та водій Ілля Ілліч Печений, 1989 р.

32. ЛІТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Ще в перші роки незалежності була городня бригада. Зліва направо, 1 ряд: Євдокія Федорівна Завгородня, Марія Михайлівна Коломієць, сторож Михайло Миколайович Кислий, Ганна Іванівна Хоменко, Мотрона Феодосіївна Усенко, Надія Йосипівна Марченко, Єфросинія Павлівна Вербняк, Ганна Степанівна Гладка; 2 ряд: Олена Федорівна Койстрик, Марія Федорівна Харченко, Наталія Розумненко, Олена Кисіль, Людмила Пручай, Володимир Петрович Клочко, городник Катерина Олександрівна Салогуб, Варвара Трохимівна Сребродольська, Ганна Пилипівна Печена, Ганна Афанасіївна Салогуб, Любов Василенко, Оксана Назарко; 3 ряд: Ганна Петрівна Хоменко, Ганна Трохимівна Пилипенко, Ірина Гавриш. Початок 90-х рр.

Згадавши, що переповідати новітню історію набагато важче, ніж сиву давнину, буду в цьому розділі максимально лаконічним та стислим.

Розпався Радянський Союз. Україна стала самостійною і незалежною, вона утверджувала свій державний устрій. Економіка країни за інерцією ще продовжувала працювати в колишніх параметрах. Проте в суспільстві наростала якась тривога, викликана невизначеністю майбутнього.

Так було і в Охіньках. Хоча колгосп іще діяв і люди працювали, дедалі виразніше відчувалась якась байдужість до всього з боку держави.

І все ж, початок омріяної незалежності для колгоспу ім. Шевченка здавався безхмарним. На 1 січня 1992 року на банківських рахунках господарства налічувалося понад 1,5 млн. карбованців. І хоч частину колгоспного бюджету вже витратили на невідкладні потреби, коштів (при раціональному їх використанні) ще вистачало і на придбання необхідних матеріалів, і на оплату праці людей, у тому числі будівельників.

Традиційно організовано пройшла підготовка до весняних польових робіт 1992 року. Уже в перших числах березня механізатори закінчили ремонт усіх наявних 42 тракторів. І це – незважаючи на об'єктивні труднощі. Уже в цей час відчувався певний дефіцит запчастин, недостатня забезпеченість пальним та мастилом. Та все ж посівну кампанію провели в оптимальні строки. У цілому загальна площа під ранніми зерновими становила 1000 гектарів.

Та, як би там не було, глибока соціально-економічна криза, що охопила Україну, особливо гостро далася взнаки у сільському господарстві.

Зліва направо: Микола Полікарпович Марченко, Сергій Гордієнко з вірним другом і супутником собакою Румбом, Віктор Миколайович Шкарлат, лютий 2004 р.

Аграрний сектор економіки, якому приділялося мало уваги в соціалістичному суспільстві, ще в гіршому становищі опинився в постсоціалістичні часи. Ігнорувалася незаперечна істина: наскільки активно розвиватиметься сільське господарство України, настільки активно воно впливатиме на успішний розвиток держави взагалі.

У 1992 році здійснено паювання майна колгоспів та їх косметичне перетворення на колективні сільськогосподарські підприємства, селянські спілки, кооперативи, акціонерні товариства. Однак ключове питання щодо паювання землі та можливість формування альтернативних господарств вирішене не було.

12 травня 1992 року колгосп імені Шевченка став пайгоспом. Трудівники господарства, незважаючи на ці метаморфози, продовжували невтомно працювати. Злагоджено цього року пройшли жнива. Для ефективності віддачі громадської ниви немало заважило сортооновлення. Ставка робилася на перспективні сорти, серед яких: пшениця «Донська напівкарликова», якою ще в 1988 році (при І. Д. Деменку) були засіяні всі поля, що відводилися під цю культуру, горох «Трудівник» і жито «Харківське» та «Боротьба».

Серед комбайнерів першість на жнивах закріпилася за передовим екіпажем у складі Григорія Євгеновича Денисенка та Володимира Миколайовича Салогуба. Кращим жаткарем сезону став Микола Іванович Карпенко із сином Віталієм. Ранніх зернових культур у господарстві зібрали за 30 центнерів із кожного гектара.

Позитивно вирішувалися питання соціально-економічного розвитку населеного пункту. У 1992 році бригадою будівельників-вірменів продовжувалося асфальтування вулиць села. У 1995 – телефонували Охіньки й Пручаї.

Тим часом, соціально-економічна криза поглиблювалася. Сільське господарство у першій половині

90-х років знижувало обсяги виробництва. Гостро постало питання збереження наявної техніки. Набув поширення в ті роки бартер, який, як виявилося, нічого суттєво не вирішував, а лише поглиблював кризу. Особливо загальмувалася закупівля запасних частин та паливно-пастильних матеріалів. Господарство значно потерпало від цінових ножиць на промислову та сільськогосподарську продукцію. У 1996 році тонна бензину коштувала 600 гривень. Щоб її купити, потрібну було продати три тонни молока. А ще в 1990 році для придбання такої кількості бензину необхідно було продати лише 400 кілограмів молока. Тому фінансові можливості господарства стали набагато меншими. Якщо раніше брак обігових коштів долався через взяття банківських кредитів, то тепер довелося урізати фонд зарплати. І в 1996 році вона перестала виплачуватися працівникам господарства взагалі. Правління вимушено перейшло на оплату праці натурою – перш за все сільськогосподарською продукцією, і то далеко не в повному обсязі.

Кілька років підряд не змогли придбати жодного автомобіля, комбайна чи трактора. Довелося вносити корективи і в перелік та площі сільськогосподарських культур. Було поставлено завдання добиватися зростання продуктивності праці завдяки зменшенню собівартості продукції. Цього планувалося досягти шляхом скорочення витрат енергоносіїв та пального, уникнення зайвих затрат у процесі виробництва, розширення посівних площ зернобобових культур та соняшнику, пожвавлення роздрібної торгівлі, покращення технології приготування кормів та раціоналізації адміністративних витрат.

Стабілізувати економіку господарства не вдалося і в наступні роки. Хоча зуміли зберегти налагоджений процес виробництва як у рослинницькій галузі, так і у тваринництві, машинно-тракторний парк, ферми. Більш

того, у 1997 році розпочалася газифікація села. У жовтні газифікували два будинки: Віктора Михайловича Денисенка і Григорія Євгеновича Денисенка. У наступному році, незважаючи на відсутність коштів у пайгоспі, голубе паливо прийшло в оселі так званого Козячого хутора – тобто в будинки, збудовані колгоспом на вулиці Садовій та Шевченка.

У 1998 році змінився керівник господарства. Ним став Микола Іванович Марченко. З 1 березня 2000 року пайгосп реформувався в СТОВ ім. Шевченка. А вже 1 грудня цього ж року завершено підведення природного газу до школи, після чого гілка газопроводу стрімко пішла по всьому селу.

У березні 2001 року головою сільської ради знову обраний Олександр Михайлович Кислий, який перебував на цій посаді понад 2 скликання.

Тим часом, соціальна інфраструктура села занепадала. Боляче переживали охіньківчани спричинений недолугими реформами занепад сільгоспвиробництва, яке розумом, кмітливістю, наполегливістю на передові рубежі виводилося попередніми поколіннями по крупиці. Від споглядання, як заростали бур'янами раніше родючі поля, а люди залишалися без роботи і заробітку, у ветеранів колгоспного виробництва перехоплювало подих і щеміли серця. Розбазарювалися техніка та інвентар, АВМ тощо. Повним ходом ішла руйнація ферм. Переконливо цей період описав наш земляк Анатолій Григорович Шкуліпа: «Ні, я не шкодую за суспільними змінами. Я сумую за веселими й працьовитими людьми, яких уже ніколи не побачу. За білозубими усмішками комбайнерів, якими, мов потужними прожекторами, з рання й до вечора наскрізь освічувалися урожайні ниви. Мене убивають напіврозвалені ферми й забуті хати в селах. Беруть за барки спорожнілі школи і клуби. Струшує безвихідь, яка дедалі повновладніше входить у наші села».

Зруйнована свиноферма в с. Охіньки, 2013 р.

У березні 2003 року, після розвалу колгоспно-пайгоспної системи господарства, село пішло під інвестора. Ним став «Нафком-Агро». Інвестор відразу поставив хрест на тваринництві. Зате потрібними стали водії та механізатори. І запанувала на полях монокультура – кукурудза.

Із року в рік зменшувалася кількість населення в Охіньках. На 1 серпня 2004 року в селі залишилося лише 711 чоловік.

Право на земельну частку (пай) по колишньому КСП ім. Шевченка набули 596 громадян. Із них 12 громадян вирішили обробляти свої земельні частки (паї) самостійно. 511 громадян передали в оренду ДП «Нафком-Агро». 27 паїв, власники яких не реалізували свого права на земельну частку (пай) загальною площею 87,3 га орендує СТОВ «Батьківщина».

На початок серпня 2004 року в особистих селянських господарствах Охіньківської сільської ради налічувалося 164 корови.

Протягом першого півріччя поточного року населенням с. Охіньки здано на м'ясопереробні підприємства району 6,2 тонни м'яса, тоді як за відповідний період минулого року – 16,8 тонни.

У 2003 році цукровий буряк вирощували та здали на Линовицький цукрокомбінат 34 господарства в кількості 177 тонн, що становило 42 відсотки до запланованого річного завдання.

Послуги населенню надавало ДП «Нафком-Агро» (ритуальні, розпилювання деревини, переробка сільгосппродукції, транспортні).

З початку року в центрі зайнятості зареєстровано 16 безробітних. Їх чисельність на 1 серпня 2004 року становила 38 чоловік. Було працевлаштовано семеро.

У 2004 році, здійснюючи свою подорож на Далекий Схід, у селі зупинявся відомий мандрівник Сергій Гордієнко. У сільському Будинку культури відбулася його зустріч із молоддю, жителями села.

У жовтні 2010 року сільським головою обраний учитель Володимир Іванович Маснуха (секретар Оксана Миколаївна Шрамко). Депутатом Прилуцької районної ради

обрали В’ячеслава Миколайовича Зінченка, який досить активно проявив себе в організації допомоги установам соціальної сфери.

У грудні цього ж року на охіньківські землі прийшов новий інвестор – «Дружба-Нова».

Та не цим, на жаль, закарбовуються в пам’яті роки незалежності, а смертями.

У 2015 році відійшла у вічність Марія Іванівна Бигиб, з якою навіки пов’язалося чимало найвиразніших сторінок життя багатьох охіньківчан.

А ось – прощання з Катериною Максимівною Хорунжою, чия присутність у Пручаях була особливо помітною впродовж останніх як мінімум півстоліття.

Варто зафіксувати для нащадків прощальне слово, з яким виступила учителька Ольга Гаврилівна Маснуха, бо воно дуже характерне для обох наших сіл.

Шановні пручаяни, дорогі моєму серцю люди!

Відходять у вічність останні жителі нашого козацького хутора, залишаючи по собі на згадку добрі спогади. Пройде зовсім небагато часу – і зникне з карти району наш хутір, де минуло наше свідоме життя.

Ось і сьогодні ми виряджаємо в останню дорогу ще одну старожительку нашого хутора – Катерину Максимівну Хорунжу, від народження Шкуліпу.

Народилася вона 5 січня 1931 року, це – за документами, а насправді – 17 грудня попереднього року, у неперевершено-мальовничих Пручаях, де й звікувала, не доживши трохи до свого 85-річчя.

Нелегкими видалися дитинство і юність. Їхню сім’ю вважали свого часу заможною. І, за спогадами старожилів, активісти-комуністи, коли проводили колективізацію, вигребли в цій хаті все, забрали рукавці із пшоном і мукою,

виволокли навіть подушку, на якій лежала хвора на тиф мати однорічної Катерини, Марія Федорівна (пізніше – баба Маруся Надьониха, за дівочим прізвищем, якій на час розкуркулення ще й 22 років не виповнилося).

Сім'я жила-виживала в землянці на базі (ще братик Гриша, якому й трьох літ не було). Батька Максима Яковича в колгосп не приймали, тож поневірявся по довколишніх селах на заробітках і приносив дітям поїсти лише в найбільшу негоду – хуртовину чи зливу, щоб ніхто не побачив.

Та найгірші часи минулися. Катерина Максимівна закінчила школу і почала працювати в колгоспі. Хоча тяжку селянську роботу регулярно виконувала ще й школяркою, адже в колгоспі не вистачало рук – війна забрала. А потім, скільки я пам'ятаю, а це немало, адже знаю цю жінку 47 років, вона працювала в хутірському магазині, збирала з домашніх господарств молоко.

Магазин відкривався тоді, коли збирались там люди, тобто до роботи, після роботи і в обід. Тут можна було придбати все найнеобхідніше для сільського життя: мантачку, косу, гвіздки, мило, одеколон, печиво, цукерки, халву, цигарки, махорку, хліб, цукор, консерви, макарони, ситро, тканину, хустки… Словом, і для роботи, і для відпочинку… І чоловікам, і жінкам, і дітям… А ще сходилися до магазину, щоб поговорити, порадитися, попросити допомоги… Хутірські новини – особливі новини, бо від душі.

Довго, майже десять років, працювала Катерина Максимівна і в новому приміщенні магазину. Потім пішла на заслужений відпочинок.

Старість ділила з чоловіком, інвалідом Другої світової війни, Григорієм Степановичем, який дуже любив читати газети й книжки, був ерудованою людиною. Тепер вони знову вдвох – через шість років розлуки.

Розпад Радянського Союзу, політичні події в країні сприяли тому, що люди, які жили в різних його кінцях, не можуть сьогодні ось так просто сісти в поїзд і приїхати до матері на похорон. Заїхав у Росію єдиний син Микола, тож коли тепер і вибереться до батьківських могил? Війна…

Але матір'ю стала Катерина Максимівна для своїх племінників – Анатолія та Володимира Григоровичів. Рідну матір вони поховали вже 34 роки тому, тож їхали завжди в дім Хорунжих, як додому. Спішили завжди на допомогу – і з городом, і з сінокосом, і з заготівлею дров на зиму…

Та й ця ниточка обірвалася – остання в роду, яка зв'язувала з хутором наживо.

Не віриться, що немає вже тьоті Каті, не скаже, коли буду їхати в Пручаї: присядь, Олю, поговоримо трошки...

Світлу пам'ять про неї збережуть ті, хто її знав.

Спочивайте спокійно, Катерино Максимівно… Нехай рідна пручаївська земля буде Вам легшою від тополиного пуху, що кружляє довкіл у сонячному просторі… Під безперервне щебетання солов'їв – наших незрадливих родичів.

* * *

Проймає жаль, коли помирає людина… Бере в холодні лещата страх, коли бачиш, що помирає твоє село і ти нічого не можеш удіяти, щоб перешкодити цьому.

Навіщо було пухнути від роботи нашим батькам і дідам, якщо після них –розростається пустка?.. Пустка в раю…

Хто ж так провинився перед Богом, що немає цьому лихові кінця й краю?

33. ЗА СПОРТИВНИМИ ТРОФЕЯМИ

Волейбольна команда: (зліва направо) Дмитро Іванович Вербняк, Микола Митрофанович Денисенко, Андрій Миколайович Панченко, Іван Костирко (був зоотехніком у селі), Леонід Олександрович Карпенко, Микола Дмитрович Завгородній, 60-ті рр.

Серед спортивних захоплень моїх земляків, безперечно, перше місце займає футбол. Починали ми ганяти м'яча змалечку, хоча часто-густо й м'яча, як такого, не мали, тож ганяли, що під ноги трапиться, аби лиш круглувате й літало… А якщо в котрогось із дітлахів знаходився звичайний гумовий м'яч, то взагалі – щастя, у яке й повірити важко… Про стадіон і мови немає, бо ним служила будь-яка вулиця, найближчий майданчик чи пустир… Як-от і нинішня вулиця Берегова (особисто для мене, бо ми там жили) або, точніше, її невелика частина – між дворами Івана Лукича Марченка і Євгена Олександровича Давиденка. Нам, невеликим хлопчакам, вистачало кількох метрів ширини цієї вулиці і двох дерев'яних

воріт господарів… І – кипіли-куріли футбольні баталії, у порівнянні з якими й історичний бій під Ватерлоо – ніщо!

До цього часу дивуюся: чому господарі нас не проганяли? А ми ж грали довго… Незважаючи на пекуче сонце і хмари пилюки… А що не їли, так то ж сущі дрібниці, бо коли людина сита футболом, яка інша їжа здатна його витіснити?

Втома в ранньому дитинстві не відчувалася. Рахунки наших двобоїв були величезні… Як правило, двозначні…. Тобто більше баскетбольні, ніж футбольні, але нам це аж ніяк не ставало на заваді. Ми їх чіпко вели й відстоювали – хоч і кулаками, якщо десь хтось, не дай, Боже, мав необережність зхімічити.

Коли гуцули-сезонники йшли вулицею і заінтриговано цікавилися рахунком, ми, не відриваючись від гри, гордо повідомляли:

– 36:28…

Або:

– 42:29…

Чи щось подібне… Чим неодмінно приголомшували бувалих гуцулів.

З часом наші шляхи пролягли до футбольного стадіону – біля приміщення колишньої церковно-парафіяльної школи і нинішнього дитсадка.

Отак і зростала майстерність, а окремі виконавці і зовсім почали вирізнятися… Гарним дриблінгом і постійною націленістю на ворота суперника відзначалися Григорій Давиденко, Віктор Гладкий, Олександр Марченко (син Марії Захарівни), Василь Негрій…

У першій половині 70-х років учні школи, самостійно організувавшись, влаштували чемпіонат села з футболу. На старт вийшли чотири команди, які захищали честь своїх вулиць і кутків. Дитяча пам’ять зберегла й назви команд: «Дніпро», «Вихор», «Промінь» і «Чайка»…

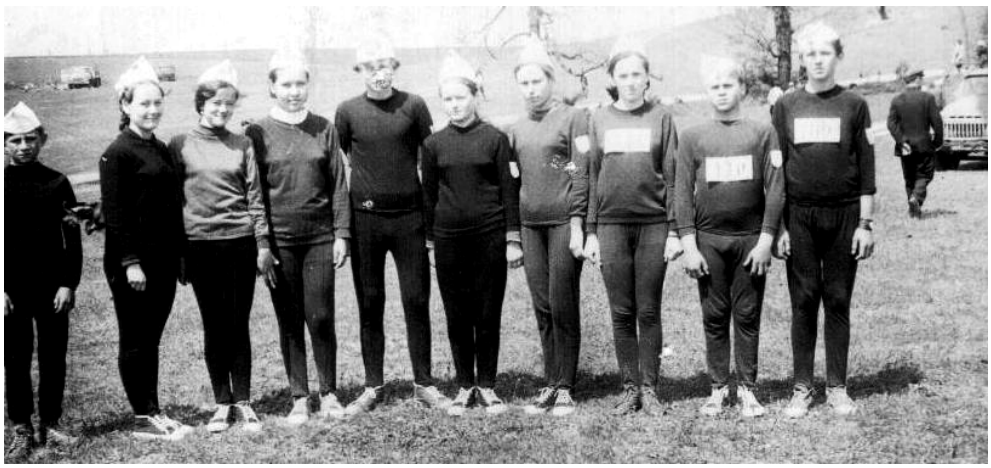

На районних спортивних змаганнях, 1973-1974 навчальний рік: (зліва направо) Григорій Марченко, Лідія Бездітко, Ольга Конах, Ганна Яцун, Микола Пилипенко, Тетяна Байгуш, Любов Бондаренко, Надія Гладка, Володимир Гавриш, Віктор Гладкий.

Грали на Горі… На стадіоні, підготовленому до футбольних поєдинків власноруч.

Всі зустрічі відзначалися нечуваною азартністю і безкомпромісністю боротьби. Часом вони зупинялися на деякий час… Особливо тривожно – коли м’яч потрапляв на територію садиби бабусі, яка жила поруч. О, то були неймовірної напруги хвилини, оскільки метка бабуся стрімко хапала м’яч і тут же рвалася до пенька, щоб порубати його сокирою. На щастя, м’яч, мов загіпнотизований нами, підстрибував від удару сокири і, як правило, знову потрапляв у наші руки.

Гра продовжувалася.

Була в селі й футбольна команда юнаків та молодих чоловіків, яка грала на першість району. Домашні зустрічі відбувалися на стадіоні, облаштованому на луці, неподалік Утки, при в’їзді в село з боку Прилук. На жаль, наша доросла команда особливими успіхами в той час похвалитися не могла. В її складі грали Володимир Тютюнник, Віктор Харченко, Микола Кислий,

Віктор Салогуб (Шершнів), Володимир Хоменко (капітан), Іван Харченко, Андрій Негрій, Дмитро Печений, Анатолій Проценко (Заєць), Віктор Салогуб (Малий), Микола Бездітко… Пригадується, як наші футболісти поїхали в Полонки, невелике, але футбольне село, і місцеві спортсмени поцікавилися в гостей, який склад команди проти них виставляти. Зрештою, на поле вийшла їхня старша за віком команда і буквально розгромила охіньківських футболістів: 10:1… По десять пекучих уколів у серце не лише кожному, хто програв, а й уболівальникам, хто неймовірно болісно переживав цю футбольну трагедію.

У цьому ж сезоні полончани приїхали в Охіньки – молодшим складом, де мала відбутися гра на кубок району. І знову на футбольному полі повністю домінували гості, не залишивши ніяких шансів господарям: 9:2.

Значно кращих результатів досягали наші волейболісти. Волейбол був усенародною грою, спортивним захопленням різних поколінь охіньківчан. За клубом частенько закипав у різних баталіях волейбольний майданчик. Рідкістю видавалося таке, щоб на ньому ніхто не грав.

Переконливим свідченням постійної задіяності майданчика було те, що на ньому ніколи не росла трава.

Видовищні волейбольні поєдинки збирали немало глядачів, дітвори. Щоліта в першій половині 70-х років волейбольна охіньківська команда в День молоді виїжджала в урочище Шапранівка (навпроти села Мільки) або в село Радьківка. Самовіддано, до останнього м’яча, вона гідно протистояла кращим аматорським колективам Прилуччини. І, як наслідок, завжди ходила серед призерів, посідаючи друге чи третє місця… А в нагороду – волейбольна сітка чи м’яч. Чемпіоном району команді, на жаль, так і не вдалося стати. Жодного разу! Хоч

перспективи були… Спортивну честь Охіньок у цих змаганнях захищали Микола Степанович Байгуш, Микола Іванович Бездітко, Микола Андрійович Зінченко, Микола Михайлович Кислий, Олександр Михайлович Кислий, Григорій Харитонович Рубан, Володимир Миколайович Тютюнник… Гарна була команда… Прикро, що була, оскільки значна частина її гравців рано покинули цей світ…

Кращі традиції старшого покоління гідно продовжили юні волейболісти XXI століття. У 2006 році на IV районній спартакіаді учнівські команди хлопців і дівчат зробили золотий дубль на змаганнях із волейболу, обігравши всі великі школи Прилуччини.

Нині для послуг молоді добротний спортивний зал у школі, але, на жаль, переважна більшість сільської молоді не горить особливим бажанням тренуватися. Ситуація якоюсь мірою покращилася з приходом у школу Миколи Олександровича Васенка – випускника факультету фізичного виховання Сумського державного педагогічного університету імені Антона Макаренка. Колишній чемпіон IV районної спартакіади з волейболу, він працює в освітній установі тренером Прилуцької ДЮСШ і веде волейбольний гурток. Його вихованці – неодноразові переможці районних та обласних змагань із легкої атлетики.

Варто назвати імена й інших педагогів Охіньківської загальноосвітньої школи, які працювали вчителями фізвиховання і немало зробили для спортивного іміджу Охіньок. Це, зокрема, Іван Антонович Комлик, Борис Володимирович Пономаренко, Олександр Миколайович Нагорний, Василь Євдокимович Яценко, Віктор Володимирович Печений, Микола Іванович Рудящий, Володимир Іванович Губар, Володимир Васильович Зубко, Іван Кузьмович Негрій, Микола Андрійович Скалига,

Наталія Іллівна Губарєва, Микола Полікарпович Марченко, Сергій Іванович Проценко, Віктор Миколайович Чуйко, Володимир Іванович Вербняк… До речі, зусиллями останнього відроджена участь школярів у змаганнях із пішохідного туризму.

Із 1997 року вчителем фізичного виховання працює колишній випускник – Сергій Володимирович Яцун. За роки його роботи школярі здобули немало визначних перемог у районних та обласних змаганнях. Неабиякі досягнення мали його вихованці у 2001 році з легкої атлетики. Так, Олександр Кислий у бігу на 800 метрів із результатом 2,36 переміг на районних змаганнях, присвячених 10-річчю Незалежності України. А Віталій Курченко на цих же змаганнях був першим у стрибках у довжину (з розбігу) – з результатом 5,55 м і в стрибках у висоту – з результатом 1,65 м. У третіх обласних юнацьких спортивних іграх із легкої атлетики він зайняв друге місце у стрибках у висоту (з розбігу) з результатом 1,70 м.

Були серед охіньківчан і знатні любителі шахів. Засиджувались за шахівницею у сільському Будинку культури допізна ветерани Дмитро Іванович Вербняк та Семен Микитович Кисленко. Любив цю інтелектуальну гру і Микола Михайлович Кислий, який тривалий час був моїм незмінним суперником.

У 1978 році автор цих рядків, виступаючи в першості м. Прилуки з шахів, виграв у двох кандидатів у майстри спорту. Маючи в доробку 6 очок з 11 можливих, виконав перший бал кандидата в майстри спорту.

Справжньою спортивною гордістю Охіньок є Віктор Дмитрович Бондаренко – майстер спорту з гирьового спорту, Микола Васильович Макаренко – майстер спорту з класичної боротьби, кандидат у майстри та розрядник у кількох інших видах спорту…

Микола Васильович Макаренко – випускник школи 1951р., майстер спорту з класичної боротьби

Віктор Дмитрович Бондаренко – випускник школи 1972 р., майстер з гирьового спорту

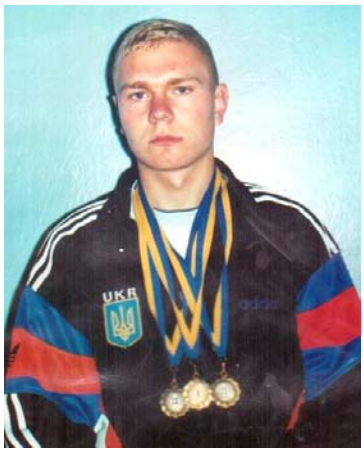

Володимир Миколайович Зінченко – випускник Охіньківської ЗОШ 1996 р., чемпіон України з біатлону, володар Кубка В'ячеслава Чорновола.

Володимир Миколайович Зінченко – майстер спорту з біатлону. Охіньківську школу закінчив у 1996 році, а в 2000-му – Прилуцьке педагогічне училище імені Івана Франка. Майстером спорту з біатлону став у 2000 році. Володар кубка В'ячеслава Чорновола (2001 р.). Чемпіон України з біатлону. Учасник чемпіонатів Європи (Польща, 2000 р., Франція, 2001 р.), чемпіонатів світу (Австрія, 2000 р., Росія, 2001 р.). Володар півсотні спортивних медалей.

Отже, юним спортсменам-охіньківчанам є ким гордитися і є з кого брати приклад. Дорога до спортивних трофеїв відкрита – було б бажання за ними йти!

Команда Охіньківської загальноосвітньої школи – переможниця IV районної спартакіади серед школярів (зліва направо): перший ряд – Микола Васенко, Олег Марченко, Олександр Каленіченко, Анатолій Печений, другий ряд – Іван Марченко, Олена Бигиб, Катерина Марченко, Валентина Костенко, Ярослав Зінченко, Ірина Щербина, вчитель фізичного виховання Сергій Володимирович Яцун, Наталія Усенко, вчитель географії Володимир Іванович Маснуха, Ірина Остапенко, Тетяна Марченко, Дмитро Марченко, 2006 р.

34. ІМПУЛЬСИ ЄДНАННЯ

Григорій Миколайович Денисенко– випускник Охіньківської семирічної школи 1949 р., житель м. Санкт-Петербург

Микола Миколайович Лещенко– випускник Охіньківської восьмирічної школи 1965 р., почесний залізничник СРСР

Сотні, навіть тисячі охіньківчан за роки існування села з різних причин покинули свою малу батьківщину. Хтось із них продовжив свій земний шлях на мальовничій Прилуччині, когось манили віддалені, а то й зовсім незнані краї. Хтось у чужій стороні відшукав свою долю, другу батьківщину, хтось далеко від рідних місць відійшов у вічність, хтось продовжує жити й творити в різних куточках рідної України, близького чи далекого зарубіжжя. Та всі вони тисячами невидимих ниточок пов'язані з малою батьківщиною, через які щоразу, при першій же можливості, передають імпульси єднання, дружби, любові – до отчого порога, до рідних Охіньок.

Ось окремі з них.

В'ячеслав Миколайович Абдулаєв. У 1996 році закінчив 11 класів Охіньківської середньої школи. З 1996 по

1997 – навчався в Сокиринському професійно-технічному училищі і здобув спеціальність фермера. Потім – два роки служби в армії в м. Бердянськ. Повернувшись після служби, працював на лісопилці в м. Бориспіль. З 2005 року живе в м. Прилуки. Працює на станції технічного обслуговування автомобілів. Виховує двох доньок.

Катерина Петрівна Бартенєва (Марченко) у 2009 році зі срібною медаллю закінчила Охіньківську загальноосвітню школу. Вищу освіту здобула в Харківському національному університеті внутрішніх справ. Там і працює вона на посаді інспектора факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства. Нині проживає в РФ.

Лідія Михайлівна Бурикіна (Яцун), 1960 р. н. У 1975 – закінчила Охіньківську восьмирічку, у 1977 – Переволочнянську середню школу. Навчалася в Харківському училищі зв'язку. Працювала в поштовому відділенні. Проживає в м. Харків.

Микола Дмитрович Вербняк після закінчення Охіньківської восьмирічки спочатку навчався в Дігтярівському професійно-технічному училищі, згодом закінчив Конотопський педагогічний технікум. Вищу освіту здобув у Київському педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова. Працював учителем, директором школи (2000-2008 рр.) в селі Карабутове Конотопського району Сумської області. З 2008 року – директор Конотопського професійного ліцею.

Віктор Миколайович Гавриш закінчив Охіньківську загальноосвітню школу в 1998 році. Навчався в Прилуцькому гідромеліоративному технікумі. Проходив армійську службу в м. Прилуки. Після закінчення технікуму служить у військовій частині А4245 прапорщиком. У 2011 – закінчив військовий коледж при Харківському університеті

Повітряних Сил. Займає посаду старшого механіка відділення ремонту і зберігання техніки.

Євген Дмитрович Галат закінчив Охіньківську 8-річку в 1963 році. Навчався в Переволочнянській середній школі, Ладанському професійно-технічному училищі. Здобув спеціальність слюсаря-монтажника. Працював на Слов'янській ГРЕС, згодом перебрався на Трипільську ГРЕС. Будував Чорнобильську АЕС. Після аварії на ЧАЕС переїхав на постійне місце проживання у Львів. Працював на ТЕЦ, згодом перейшов на Львівський автобусний завод. Запеклий любитель «тихого полювання». Пенсіонер.

Лідія Петрівна Гордон (Стьопа) після школи навчалася в Охтирському професійному училищі на Сумщині. Спеціальність – швачка. Свою долю відшукала там же, в Охтирці. Мати двох доньок.

Григорій Миколайович Денисенко народився в 1935 році у бідній селянській сім'ї. Його дитинство припало на важкі воєнні та повоєнні роки. У перший клас пішов у 1942 році (їх тоді було два). Навчалися в гарному приміщенні земської школи, але її спалили німці, відступаючи. Потім навчалися у трьох хатах, вікна в яких були наполовину забиті фанерою, класи опалювалися печами. У 1949 році закінчив сім класів, працював пастухом колгоспного стада. У 1951 – за комсомольською путівкою разом із п'ятьма ровесниками поїхав на Донбас, де поступив у ФЗУ-44 в м. Рубіжне Ворошиловградської області. Після його закінчення працював на відродженні промисловості Донбасу. Потім – військова служба на підводних човнах Північного Флоту. Після служби місцем проживання вибрав Ленінград. Працював на будівництві житлових будинків, ходив у вечірню школу. Безумовно, навчатися й працювати було важко, але потяг до знань, прищеплений у Охіньківській школі, допоміг перебороти труднощі.

Вступив у будівельний інститут, де провчився майже 6 років, і в 35-річному віці отримав диплом. Трудове життя завершив на посаді керуючого трестом капітального ремонту будинків у м. Ленінград. Пенсіонер. Проживає в Санкт-Петербурзі.

Микола Євгенович Денисенко закінчив Охіньківську школу у 1976 році. Здобув спеціальність водія. Армійську службу проходив у Росії. Там одружився з місцевою дівчиною і залишився на постійне проживання – у Домодєдовському районі Московської області. Разом із дружиною виховав трьох дочок, які порадували діда чотирма онуками.

Юлія Григорівна Денисенко – золота медалістка школи. У 2005 році вступила до Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана на обліково-економічний факультет. Найкращі роки студентського життя співпали зі 100-річним ювілеєм закладу, що урізноманітнило і без того цікаві дні навчання в університеті. На 4-5 курсах працювала в нічний час у банку «Клірінговий дім» економістом відділу цілодобової підтримки клієнтів. Після закінчення університету, отримавши ступінь магістра та маючи певний досвід роботи, влаштувалась на посаду фахівця сервіс-деску «Укрсиббанку». Нині – провідний фахівець відділу з управління проектами аутсорсингу у цьому ж банку.

Надія Полікарпівна Деркач (Марченко) народилася 1 квітня 1947 року. У 1962 році закінчила Охіньківську 8-річну школу. Потім 5 років (із кількома своїми однокласниками) навчалася в Сокиринському агрономічному технікумі. Мала намір їхати в Казахстан на цілину, але, зустрівши рішучий спротив батька, за направленням потрапила в Менський район Чернігівської області. Там відшукала свою долю. З 1967 року проживає в

смт. Сосниця. Працювала в райпобуткомбінаті, завідуючою магазином, помічником вихователя в Сосницькій спеціалізованій школі. Мати трьох синів. Має чотирьох онуків. Пенсіонер.

Наталія Миколаївна Донченко (Гладка) народилася в 1965 році. У 1980 – закінчила Охіньківську восьмирічку. Навчалася в Прилуцькому педагогічному училищі. Отримала направлення на роботу в Луганську область. Здобула вищу педагогічну освіту. Директор загальноосвітньої школи в м. Красний Луч Луганської області.

Тетяна Володимирівна Івченко (Отроша) з відзнакою закінчила Охіньківську восьмирічку у 1984 році, продовжила навчання в Переволочнянській середній школі, яку закінчила з золотою медаллю. Далі – вступ до Чернігівського педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка на історичний факультет. Тут познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком, з яким пов'язали свої долі після другого курсу. Після закінчення вишу приїхали працювати на малу батьківщину чоловіка – в с. Гужівка Ічнянського району. Починала трудову біографію в сусідньому с. Іржавець учителем географії, пізніше працювала в с. Гужівка. Зараз очолює Гужівську загальноосвітню школу. Виховує двох синів.

Олександр Олександрович Каленіченко після Охіньківської загальноосвітньої школи вступив до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на факультет «Радіофізика і електроніка», який закінчив у 2012 році. Працює і проживає в м. Київ.

Володимир Миколайович Калита після Охіньківської восьмирічки навчався в Прилуцькому гідромеліоративному технікумі. Всі наступні роки працював монтером по ремонту телефонного зв`язку. Проживає в м. Прилуки.

Леонід Олександрович Карпенко закінчив Охіньківську семирічку в 1959 році. деякий час пропрацював у місцевому господарстві. Згодом, за направленням колгоспу, закінчив дворічні курси Прилуцького СПТУ та отримав спеціальність: електрик-радист-зв'язківець. Працював у Київелектробуді. Зводив лінії електропередач на Срібнянщині. Пізніше Прилуцький військомат направив на водійські курси, які закінчив у Дігтярях. Армійську службу проходив у авіаційній частині в Угорщині. Після демобілізації в 1967 році поїхав у с. Мазки Прилуцького району, де й працював водієм у місцевому господарстві, а останні 15 років перед виходом на пенсію – завідував автотракторним парком. Батько трьох дітей, які (всі), закінчивши Харківську залізничну академію, живуть і працюють у Києві. Леонід Олександрович із дружиною Антоніною Олександрівною мають шістьох онуків та двох правнуків, продовжують жити в с. Мазки.

Сергій Миколайович Конах закінчив Охіньківську восьмирічну школу в 1981 році, Переволочнянську середню – через два роки. Вищу освіту здобув в Українській сільськогосподарській академії. Працював на ряді керівних посад на Прилуччині. Проживає в с. Сергіївка Прилуцького району.

Тетяна Миколаївна Копач (Храпач) закінчила Охіньківську загальноосвітню школу з золотою медаллю, з відзнакою – Чернігівський державний інститут економіки і управління, факультет «Облік і аудит» та Міжнародний інститут бізнесу. 5 років працювала в Києві в компанії «Віннер імпортс Україна» – офіційному імпортеру автомобілів всесвітніх брендів Ford, Jagyar, Land Rover, Volvo та Porsche в Україні.

Валентина Іванівна Костенко в 2008 році з золотою медаллю закінчила Охіньківську загальноосвітню школу. Навчання продовжила в столичному вузі. У 2012 році

закінчила ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» і отримала диплом з відзнакою про базову вищу освіту за напрямом підготовки «Фінанси і кредит» та здобула кваліфікацію бакалавра з фінансів і кредиту, викладача економіки. А через рік – отримала диплом із відзнакою про повну вищу освіту за спеціальністю «Банківська справа» та здобула кваліфікацію магістра з банківської справи. Тоді ж стала аспіранткою. Водночас працює в ТОВ «УкрФінанси» на посаді експерта відділу дистанційної роботи з боржниками операційного департаменту в м. Київ.

Ганна Лаврентіївна Краснопольська (М'яка) народилася в 1938 році. Закінчила Охіньківську семирічну – 1952 р. і Переволочнянську середню школу – 1955 р.

За покликом серця поїхала на цілину, де працювала продавцем. Згодом Ганну відправили на навчання в технікум торгівлі. У м. Уфа здобула освіту бухгалтера-економіста, потім повернулася на Прилуччину, де й продовжувала працювати продавцем в с. Красляни. 12 листопада 1958 року переїхала на роботу в с. Рибці. Була не тільки продавцем, а й «тягла» на ніжних жіночих плечах важкого «воза» всіх сільських заготівель. А це, на той час, була дуже відповідальна робота на селі, і її жінка виконувала з честю. Про це свідчить трудова книжка Краснопольської, де немає вільного місця від подяк. А ще – цілий оберемок грамот за добросовісну сумлінну працю. Не зникав її портрет і з районної Дошки Пошани.

Разом із чоловіком виховала сина Володимира, який виріс порядною і шанованою людиною. Добром і любов'ю освячені 55 років, прожиті Ганною Лаврентіївною та Олексієм Івановичем спільно. Роки, прожиті без чернетки.

Ніна Миколаївна Кривенок (Остапенко) народилася 16 березня 1955 року. Школу закінчила в 1970, потім – два

роки навчання в Переволочнянській середній школі. Освіту продовжила в Переяславі-Хмельницькому. Вивчилася на швею-мотористку. Працювала в Прилуках на шкіргалантерейній фабриці. Вийшовши заміж, у 1977 році, разом із чоловіком, виїхала на Далекий Схід. Працювала листоношею, начальником пошти. Мати трьох дітей, має трьох онуків. Пенсіонерка. Проживає у Хабаровському краї (Єврейська автономна область, Октябрьський район, с. Благословенне).

Микола Миколайович Лещенко народився 10 лютого 1950 року в с. Охіньки, де й закінчив восьмирічку в 1965 році. Трудову біографію розпочав робітником Чернігівського ШБУ-14 при будівництві автотраси Суми-Київ. Армійську службу проходив у десантних військах у Пскові. Після армії викладав автосправу у Сокиринському агротехнікумі. Оскільки вітчим, батько його брата Сергія Садового, був тепловозником, бажання працювати на залізниці переважило. Вивчився на помічника машиніста, а згодом – і машиніста тепловоза. Був неперевершеним раціоналізатором виробництва. Своїми руками зробив унікальну схему запуску тепловоза, з допомогою якої можна було встановити, як тепловоз рушив, як набрав швидкість і т. д. Йому було присвоєно звання почесного залізничника СРСР. У 2005 році мав вийти на пенсію, та не пустило серце: схопило прямо на роботі. Помер за 4 місяці до свого 55-річчя.

Катерина Полікарпівна Лисенко (Марченко) після закінчення Охіньківської 8-річки здобула в Бобровиці професію офіціантки. Працювала в ресторані смт. Мала Дівиця. У 1983 році переїхала на постійне місце проживання в м. Київ. Останнє місце роботи – Київська макаронна фабрика. Пенсіонер.

Наталія Миколаївна Маринченко (Байша) у 1987 році закінчила Охіньківську восьмирічку, а в 1989 –

Переволочнянську середню школу. В Чернігівському кооперативному училищі здобула спеціальність кухаря-кондитера. Вийшла заміж і через деякий час поїхала в гості до сестри чоловіка на Смоленщину. Там сподобалося – і залишилися на постійне місце проживання. Спочатку працювала за спеціальністю, пізніше – заготовачем сировини, останній рік – вихователем групи продовженого дня в школі. Виховує двох доньок, разом із чоловіком побудували дім, придбали дві автомашини. Проживає в с. Знам'янка Угранського району Смоленської області.

Віктор Васильович Марченко, 1962 р. н. У 1977 році закінчив Охіньківську восьмирічку. Навчався в лісовому технікумі м. Лубни. Армійська служба пройшла в десантних військах. Працював лісником у Варвинському лісництві. Разом із дружиною проживає в смт. Варва.

Віктор Олександрович Марченко закінчив Охіньківську ЗОШ у 2001 році. Навчався в Київському національному транспортному університеті. Працював у Києві інспектором батальйону патрульної служби Шевченківського районного управління міліції. З 2012 – міліціонер-водій спеціальної групи затримання Прилуцького МВ ДСО Міжрегіонального відділення державної служби в Чернігівській області.

Володимир Миколайович Марченко народився 11 вересня 1959 року в сім'ї колгоспника. Після закінчення Охіньківської восьмирічки продовжив навчання в Переволочнянській середній школі, потім – у Прилуцькому технікумі гідромеліорації і електрифікації сільського господарства. В 1977 – призваний на службу в прикордонні війська. Через рік повернувся інвалідом і продовжив навчання в технікумі, який закінчив у 1980 році за спеціальністю техніка-електрика. Трудову діяльність розпочав у Срібнянському «Райенерго» лаборантом, продовжив

майстром. Із грудня 1981 – електромонтер ВАТ «Пластмас-Прилуки». Неодноразово визнавався кращим за професією. З 1990 – почесний донор. Одружений, має двох дітей.

Олександр Васильович Марченко народився 14 лютого 1958 року. У 1973 році на відмінно закінчив Охіньківську восьмирічну школу, у 1977 – Прилуцьке педагогічне училище. Понад 30 років працював учителем трудового навчання і фізичного виховання в сільській школі. У свою працю вкладав усю душу. Підготовлені ним юні спортсмени неодноразово перемагали на районних спортивних змаганнях. Вийшов на пенсію по вислузі років за станом здоров'я. Проживає в с. Васьківці Срібнянського району.

Анатолій Вікторович Мишта закінчив Охіньківську семирічку в 1951 році. За своє життя набув 48 років трудового стажу (5 – навчання у вузі, 18 – роботи у школі та ліцеї, де викладав фізику й математику, 25 років працював на кафедрі вищої математики (1 рік – у Донецькому політехнічному, а то – в Макіївському інженерно-будівельному інституті). Спершу – на підготовчому відділенні, асистентом, потім – старшим викладачем. 8 років був деканом. Пенсіонер. Проживає в м. Макіївка Донецької області.

Володимир Миколайович М'який у 1985 році на відмінно закінчив Охіньківську восьмирічку, у 1987 – з золотою медаллю Переволочнянську середню школу. Здобув спеціальність інженера-технолога. Живе в м. Донецьк, має власний бізнес.

Олексій Лаврентійович М'який після навчання в Охіньківській восьмирічці закінчив Переволочнянську середню школу (1964 рік). Навчався в Київській сільськогосподарській академії, де здобув спеціальність із

бухгалтерського обліку. У 1968 році, за направленням, поїхав на роботу в с. Старі Шепеличі Чорнобильського району Київської області, де до 1974 року працював бухгалтером, згодом – секретарем парторганізації місцевого господарства. У 1978 році, після об'єднання двох колгоспів, обраний головою правління колгоспу ім. Калініна. На цій посаді працював до кінця квітня 1986 року, до аварії на Чорнобильській АЕС. Переїхавши в с. Мар'янівка Макарівського району на Київщині, продовжував працювати керівником місцевого господарства до 1998 року.

Нагороджений двома медалями: за участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та за добросовісну сумлінну працю, а також рядом грамот. Має трьох доньок, які здобули вищу освіту, живуть і працюють у м. Київ. Сам Олексій Лаврентійович разом із дружиною також проживають у столиці.

Валентина Іванівна Павлова (Тимченко) закінчила Охіньківську восьмирічну школу у 1969 році. Середню освіту, як і багато ровесників, здобула в сусідній Переволочні. У 1972 році закінчила Чернігівське торгово-кулінарне училище. Трудову біографію розпочала молодшим продавцем в універмазі м. Прилуки. У 1976 році заочно закінчила Чернігівський торговий технікум. Із 1977 – заввідділом «Фото – годинники» універмагу м. Прилуки. З 2004 року – завідуюча відділом «Тканини» в магазині «Престиж». Має двох синів. Проживає в м. Прилуки. Пенсіонер.

Володимир Анатолійович Печений у 2004 році з золотою медаллю закінчив Охіньківську загальноосвітню школу. Вступив на навчання до Київської національної академії внутрішніх справ України. Закінчив – у 2008 році і був призначений на посаду оперуповноваженого карного розшуку Голосіївського РУ ГУ МВС України в м. Київ.

У 2011 – призначений на посаду старшого оперу повноваженого. У 2012 – вступив до НАВС для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю «Юрист». Закінчив навчання в 2013 році. В даний час обіймає посаду старшого оперуповноваженого карного розшуку Голосіївського РУ ГУ МВС України в м. Київ – у званні капітана.

Юлія Іванівна Повх (Салогуб) у 2000 році з золотою медаллю закінчила Охіньківську загальноосвітню школу. Навчалася в Одеській юридичній академії. Вийшла заміж за священнослужителя. Мати шістьох дітей – чотирьох синів і двох доньок. Із сім'єю проживає в с. Садове Баришівського району на Київщині.

Сергій Володимирович Проценко у 1999 році з золотою медаллю закінчив Охіньківську загальноосвітню школу. Навчався на історичному факультеті Полтавського педагогічного університету імені Володимира Короленка. Живе в м. Полтава. Працює майстром будівельної дільниці. Навчається на заочному відділенні Полтавського національного технологічного університету. Виховує сина.

Галина Григорівна Савицька (Баран) Охіньківську школу закінчила в 1989 році. Середню освіту здобула в Переволочні. Після школи працювала в колгоспі ім. Тараса Шевченка, потім кілька років – у санаторії «Берізка», що на Прилуччині, деякий час – контролером в одному з автопарків м. Київ. Вийшовши заміж, мешкає в с. Корчів Сокальського району Львівської області. Домогосподарка.

Світлана Анатоліївна Салогуб народилася 21 травня 1968 року в х. Пручаї. Навчалася в Охіньківській восьмирічній школі. Була відмінницею навчання. У 1983 – вступає в Сумський кооперативний технікум, де отримує спеціальність бухгалтера. За направленням працює в

Роменському споживчому товаристві ревізором, а потім бухгалтером. З 1994 по 1999 – головний бухгалтер. Вищу економічну освіту здобула заочно в Бєлгородському кооперативному інституті Російської Федерації. З 1999 і по цей час працює головбухом у приватному підприємстві «Посередник» м. Ромни Сумської області.

Оксана Миколаївна Сєдова (Тимченко) неповну середню освіту встигла здобути в рідних Охіньках. У 1988 – після переїзду на Сахалін – закінчила Александро-Сахалінську середню школу № 2. Працювала секретарем Южно-Сахалінського департаменту рибної промисловості, через деякий час стала студенткою інституту економіки і управління в м. Владивосток. Нині очолює бухгалтерський відділ рибної промисловості Южно-Сахалінської області. Навчається в Южно-Сахалінському економічному інституті. Має дочку та сина. Донька теж здобуває другу вищу освіту. Син навчається в школі. Оксана Миколаївна всього в житті добилася сама. Є власна добротна квартира та автомобіль. Вправний водій. Має багато друзів. Досить часто виїжджає з ними смажити шашлики до Охотського моря. Мріє після виходу на пенсію переселитися в європейську частину Росії. Місце проживання – м. Южно-Сахалінськ.

Галина Матвіївна Снєжкова (Галат) народилася в 1941 році. Вивчилася на швачку. 26 років пропрацювала на Горлівській швейній фабриці. Проживає в м. Горлівка Донецької області. Пенсіонер.

Олена Володимирівна Стась (Пручай) у 1990 році з відзнакою закінчила Охіньківську неповну середню школу. Згодом навчалася в Переволочнянській середній школі. Здобула дві вищі освіти в Харкові: у фармацевтичній академії та університеті ім. Василя Каразина. Нині працює в фармацевтичній компанії «Гленмарк». Проживає в м. Київ. Виховує сина та доньку.

Володимир Іванович Тайкало у 1972 році після закінчення Охіньківської восьмирічки вступив у Київський політехнікум зв'язку, який закінчив у 1976 році (спеціальність – телеграфний зв'язок і апаратура передачі даних). У червні 1976 року призваний у ряди Радянської Армії. Служив біля Сімферополя. Зараз ці війська називають космічними. В армії дали рекомендацію на роботу в Службу Космічних Досліджень АН СРСР. У складі експедиції на науковому судні «Космонавт Володимир Комаров» із 1978 по 1983 рік працював на посаді молодшого наукового співробітника, згодом – наукового співробітника. Характер роботи – забезпечення космонавтів надійним зв'язком із центром управління. За заслуги перед космонавтикою Академія Наук і Федерація Космонавтики Росії нагородили медаллю «Лётчик-космонавт Владимир Комаров». З 1984 року проживає в Ялті, працює на будівництві майстром-бригадиром.

Сім'я Тайкало – Дмитро Демидович, 1886 р. н., з братом Оксентієм, 1880 р. н., та сестрою Параскою, 1882 р. н., разом із Федором Івановичем Клочком у 1900 році переїхали з Охіньок у сусідню Переволочну (на Удаї), а в 1915-1916 роках поїхали аж у Башкирію (нині Хайбуллинський район) і там заснували село Переволочан, бо, як розповідають їхні нащадки, дружина Клочка була родом із Переволочни (на Дніпрі). На даний час там проживає одна сім'я Тайкало, а всі інші переїхали в м. Орськ Оренбурзької області Російської Федерації.

Наталія Миколаївна Усенко закінчила Охіньківську загальноосвітню школу в 2006 році. У 2011 – отримала диплом магістра з відзнакою в Київському національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова і вступила до аспірантури на спеціальність «Історія України». Продовжуючи навчання, працює викладачем у

Міжнародному коледжі медицини на посаді викладача історії.

Юрій Миколайович Усенко закінчив Охіньківську загальноосвітню школу в 2002 році. Вступив до Харківського авіаційного інституту, який успішно закінчив у 2008 році. Отримав спеціальність інженера-конструктора. Працює у ПП «Вектор-Атракціон». Разом із дружиною живе у Харкові.

Микола Григорович Хорунжий народився 1956 року в х. Пручаї в простій селянській родині. Початкову освіту почав здобувати в Пручаївській школі, а потім – в Охіньківській восьмирічці, яку закінчив з відмінними оцінками в 1971 році. Чотири роки навчався в Ніжинському технікумі механізації. Після закінчення призначений механіком в с. Богданівка Прилуцького району, а пізніше був переведений на таку ж посаду в Переволочну (Трест). Служив у війську в м. Ленінград. З армії приїхав із дружиною і маленьким сином, влаштувався на роботу в м. Прилуки. Але доля склалась так, що змушений був із сім'єю поїхати на батьківщину дружини в Краснодарський край, де проживає і працює механіком і в даний час.

Олег Миколайович Храпач у 1997 році із золотою медаллю закінчив Охіньківську загальноосвітню школу. Вищу освіту здобув у Чернігівському інституті економіки і управління, де отримав диплом із відзнакою. Перше місце роботи – адміністратор боулінгклубу в м. Чернігів. Згодом працював у м. Київ в ЗАТ «Оболонь». Має власний бізнес. Проживає в м. Київ.

Віктор Миколайович Шкарлат закінчив Охіньківську восьмирічну школу в 1979 році. Навчався в Києві на столяра. Служив на Червонопрапорному Північному Флоті. Жив у Прилуках, Славутичі. Працював

будівельником. Фермерував у рідному селі. Активний учасник Народного Руху України. Нині проживає в с. Калюжинці Срібнянського району. Працював у СТОВ «Батьківщина», нині – СТОВ «Дружба-Нова».

Юрій Васильович Шкарлат Охіньківську школу закінчив у 1992 році, Переволочнянську середню – в 1994. Здобув спеціальність водія в Прилуцькій автошколі. До армії деякий час працював шофером у пайгоспі ім. Тараса Шевченка. Службу проходив у Івано-Франківську, у прикордонних військах, згодом – на митниці в м. Бориспіль Київської області. Залишився на надстрокову службу. Старший сержант, нині – у військовій частині А 4245 м. Прилуки на посаді заступника командира взводу (у роті матеріального забезпечення).

Ольга Миколаївна Шрам (Галат) народилася в с. Охіньки 14 лютого 1976 року. У 1991 році з відзнакою закінчила Охіньківську восьмирічку, продовжила навчання в Переволочнянській середній школі. Деякий час працювала в торгівлі – в м. Прилуки. Пізніше (разом із чоловіком) продовжила трудовий шлях на Прилуцькому цегельному заводі. Нині працює продавцем у зупиночному комплексі «Польовий» в м. Прилуки, виховує двох дітей – сина та доньку.

Марія Володимирівна Юхименко (Сергушко) після школи навчалася в одному з професійно-технічних училищ Києва. Спеціальність – швачка-модельєр. До 1974 року проживала в Києві. Вийшла заміж за військового. Не раз, у зв’язку зі зміною місця служби чоловіка, доводилось переїжджати. У другій половині 80-х закинула доля аж на Камчатку. Нині проживає у м. Львів. Працює кухарем у дитячому садку. Має сина та дочку. Син – майор Збройних Сил України – служив у Севастополі, після ганебної анексії Криму Росією – в Одесі.

Микола Григорович Янина народився в с. Охіньки у страшному 1933 році. До місцевої семирічної школи пішов перед війною. Навчався на «відмінно». Та мирне дитинство обірвала німецька окупація. На фронті загинув батько Григорій Федорович. Матері, солдатській удові, Євдокії Сидорівні довелося самотужки виховувати, ставити на ноги трьох дітей. Незважаючи на матеріальну скруту, Микола успішно закінчив Переволочнянську середню школу. Без вагань вибрав учительську професію. І хоча на фізико-математичний факультет Ніжинського педагогічного інституту був великий конкурс, він успішно його подолав.

Після закінчення вузу (з 1956 по 1987 роки) працював учителем фізики у Варвинській середній школі. Став висококваліфікованим спеціалістом. Про себе залишив добру згадку в серцях своїх вихованців. Колеги пам'ятають його як вимогливого, відповідального, уважного педагога. Про його подвижницьку працю не раз писала районна газета. Обладнаний ним кабінет фізики був одним із кращих у районі. У нього охоче вчилися молодші спеціалісти, для колег він проводив відкриті уроки. Регулярно був членом журі обласної олімпіади з фізики. Не цурався ніякої роботи. У колгоспі, школі працював нарівні з учнями при збиранні врожаю, прибиранні території тощо. Ходив із ними у походи по рідному краю. Активний учасник художньої самодіяльності. За свою працю відзначений численними нагородами й заохоченнями. Добрий господар, зразковий сім'янин. На пенсію пішов за вислугою. Проживає в смт. Варва.

Ольга Полікарпівна Ясинська (Марченко), 1949 р. н. Після закінчення школи працювала в швейній майстерні с. Переволочна та на швейній фабриці у м. Прилуки. Наприкінці 60-х років приїхала в Сосницю. Там вийшла

заміж. Тривалий час успішно працювала на швейній фабриці в смт. Сосниця, була передовиком виробництва. Пенсіонер.

Микола Іванович Яцун народився в с. Охіньки. У 1967 році пішов навчатися до Охіньківської восьмирічної школи. Через кілька років сім'ю Яцунів спіткало велике горе. У 1969 році раптово помирає мати Катерина Петрівна, залишивши з одним батьком Іваном Феодосійовичем двох малолітніх синів – Колю і Михайлика. Микола закінчував школу вже в Линовиці. Після здобуття восьмирічної освіти разом із колишнім однокласником Миколою Пилипенком подався в м. Кременчук здобувати фах столяра. Рік пропрацював у м. Прилуки на меблевому комбінаті. За направленням комсомолу пішов служити в міліцію. Пройшов шлях від патрульного міліціонера до начальника чергової частини Прилуцького МВ УМВС. Ніколи не забував про своє генетичне коріння. Своїм землякам-охіньківчанам багато разів допомагав і допомагає у вирішенні різних непростих життєвих ситуацій. По-синівськи піклувався про родину своєї тітки Марії Феодосіївни Проценко. Після смерті батька разом із дружиною та дітьми багато років обробляв домашній город в с. Охіньки. У 2003 році пішов на пенсію у званні майора. Нині працює в Прилуцькій районній державній лікарні ветеринарної медицини.

Його брат **Михайло Іванович Яцун** народився в 1964 році. Закінчив Чернігівське залізничне професійно-технічне училище. Працює провідником поїзда на далеких рейсах, зокрема, в Польщу, Німеччину. Проживає в м. Київ.

Все тече, все міняється. Небагато молоді залишається в рідному селі. З 92 випускників Охіньківської загальноосвітньої школи 1996-2009 років у Охіньках

залишилося 17, а з 24 медалістів школи – лише одна, та й то, здається, не надовго.

Втрачається генофонд села. Розвівається врізнобіч нещадними вітрами нової, невпокореної, епохи. А що далі, навіть страшно замислюватися. Та, все ж, імпульси єднання між молоддю, яка виїхала з села, і їхньою маленькою батьківщиною не обриваються. Батьківська хата тягне назад, спонукає до повернень… Доки є батьки… А як їх не стане?..

У хатах поселяється пустка.

Для кого?..

Для яких поколінь?..

35. ПРАЦЕЮ ЗВЕЛИЧЕНІ

Передовики колгоспу ім. Шевченка (зліва направо):
перший ряд – Михайло Лаврентійович Пручай, Софія Федорівна Маснуха, Дмитро Якимович Марченко, Іван Семенович Карпенко, Ольга Яківна Шкура, Григорій Несторович Бигиб;
другий ряд – Петро Микитович Вербняк, Михайло Прокопович Шкура, Марія Андріївна Васенко, Ганна Олександрівна Вербняк, Дмитро Власович Галат, Іван Степанович Усенко;
третій ряд – Уляна Пилипівна Бездітко, Ольга Степанівна Лях, Олександра Романівна Денисенко, Марія Федорівна Вересоча, 1960-ті рр.

Село прокидається рано, особливо в літню пору запашних сінокосів і жнив. Поступово тиша літньої ночі переходить у день – сонячний, ясний, теплий. Поволі з байраків і долин розвіюється туман. І ось уже під сонячним промінням міріадами самоцвітів виграє на травах роса.

Дзвенять коси. У товсті покоси лягає настояна на сонці трава. Трудовий день почався. Пішла на пашу череда. Село виповнилося стоголосими звуками. Десь далеко загули трактори, загуркотіли машини. Село задихало на повну силу своїх велетенських грудей: і безміру духмяним ароматом росяних трав і квітів, і цілющим повітрям, вщерть переповненим медовими пахощами гречки, і тихим чарівливим шелестінням верб та осокорів.

Сільських людей (хто в безконечних клопотах) не помітити, коли й відпочивають. Усі – постійно в русі, усі – в трудах. Бо всі вони – від малого до старого – невтомні трударі на цій землі, бо в тяжкій селянській праці виростали, в ній – із раннього ранку до пізньої ночі – проминало їхнє життя, аж до самої смерті – скільки ноги тримають і руки ворочаються. Іншої долі собі селяни й не мислили ніколи, бо неухильно ростили хліб – найсвятішу цінність на землі.

Зліва направо: Євген Олександрович Давиденко, Григорій Несторович Бигиб, Дмитро Ілліч Савченко, бригадир тракторної бригади Михайло Дмитрович Олексієнко, агроном Микола Семенович Гавриш, Михайло Федотович Чижик, 1960-ті рр.

Кажуть, життя прожити – не поле перейти. У переважної більшості односельчан їхні життєві дороги завжди заквітчані трудовими буднями. Найраніше в селі прокидалися доярки. Їм ніколи було вслухатися в чарівність сільської симфонії природи. Славні трудові біографії цих простих, скромних, звеличених працею жінок. Зараз важко повірити в те, що непідробною радістю для багатьох із них було здійснення найзаповітнішої мрії – працювати на фермі, доїти корів, доглядати щойно народжених теляток. Ще зовсім недавно не так то й просто було влаштуватися на роботу дояркою. А кому це вдавалося – радості не було меж. Адже доглядати групу корів – неабияке довір'я. І правління колгоспу, і односельців, і батьків.

Ледве зажевріє світанок на сході, а вони вже поспішають на ферму. Навпрошки, щоб швидше, і на ходу перекушуючи щось наспіх.

Росяна стежка тільки додає снаги.

Не спиняє ні непогода, ні втома, що за коротку ніч так і не встигла розвіятися.

А ще ж жінки встигали й чоловіків своїх доглянути, і дітей, і вдома навести порядок.

Не вибивало ніщо з колії. Тільки духу додавало й характеру.

Щодень важка буденна праця, недоспані ночі…

Руки нестерпним болем гудуть від утоми, рано-вранці (та ще в негоду) якось по-особливому хочеться спати… Але ж тварини – як діти. Навіть іще безпомічніші, бо ні скажуть нічого, ні попросять. Треба навчитися тонко відчувати їх. Угадувати наперед їхні думки-бажання.

Слово трудівниць, залюблених у працю, не розходилося з ділом. Виконувались плани, виростали діти, випурхували з родинного гнізда, невпинно спливали роки, без жалю забираючи здоров'я, а нерідко передчасно й життя.

Збирання цукрових буряків (зліва направо): Марія Миронівна Хоменко, Ганна Андріївна Бигиб, Олександра Самсонівна Кисленко, Ганна Григорівна Шкура, Уляна Кирилівна Іваненко, Мотрона Данилівна Пилипченко, Ольга Василівна Марченко, Ольга Савівна Назарко, Ольга Петрівна Давиденко, встановити особу наступної жінки не вдалося, Варвара Олексіївна Остапенко, Марія Степанівна Марченко, 1970-ті рр.

Сьогодні більшість тих трудівниць відійшли у вічність, немало з них іще продовжують боротися з усякими недугами – все-таки дається взнаки ота виснажлива нещадна праця. Без відпочинку, з постійним недосипанням. І все – заради достатку в державі.

Тож прикро, коли ця держава стає для них, немічних і покалічених, мачухою – ні ліків не докупитися, ні в лікарню не наїздитися. Скрізь дороговизна, зрівнялівка в пенсіях, та найболючіше переносити – байдужість.

Як найсокровенніша реліквія – імена цих простих скромних трудівниць: Марія Павлівна Бондаренко, Степанида Яківна Рудяща, Ганна Федотівна Гавриш, Ганна Мартинівна Завгородня, Варвара Панасівна Негрій, Марія Орестівна

Луценко, Ганна Павлівна Печена, Олена Семенівна Лозова, Олександра Лаврентіївна Устименко (Денисенко) – ці жінки працювали ще на фермі біля теслярської майстерні; Лідія Степанівна Дмитрієнко, Ольга Федорівна Шкарлат, Катерина Іванівна Яцун, Ольга Данилівна Іваненко, Ганна Кіндратівна Гавриш, Ганна Іванівна Хоменко, Ганна Григорівна Денисенко, Марія Євтухівна Мурай, Ганна Василівна Денисенко, Ганна Іванівна Марченко, Ольга Яківна Бенько, Ніна Григорівна Храпач, Надія Степанівна Денисенко, Ніна Павлівна Пойко, Надія Костянтинівна Шрамко, Софія Йосипівна Гавриш, Ольга Йосипівна Вербняк, Євдокія Олексіївна Кріщенко, Лідія Іларіонівна Проценко, Надія Йосипівна Марченко, Ганна Василівна Марченко, Юрій Григорович Юрченко, Катерина Ларіонівна Поліщук, Ольга Павлівна Денисенко, Тетяна Володимирівна Денисенко, Галина Миколаївна Денисенко, Євдокія Григорівна Мороз, Галина Тимофіївна Лоза, Ганна Миколаївна Тимченко, Ольга Миколаївна Пивоварова, Валентина Григорівна Завгородня, Ольга Петрівна Галат, Параска Андріївна Марченко, Лідія Федорівна Марченко, Марія Феодосіївна Проценко, Марія Степанівна Вересоча, Марія Федорівна Вересоча, Ганна Іванівна Тимченко, Ольга Федорівна Зінченко, Анастасія Матвіївна Денисенко, Валентина Антонівна Вербняк, Тетяна Феодосіївна Панченко, Валентина Миколаївна Бондаренко, Ганна Дмитрівна Клочко, Катерина Филимонівна Завгородня, Ольга Сергіївна Вересоча, Анастасія Павлівна Олексієнко, Ольга Миколаївна Олексієнко, Катерина Степанівна Кисленко, Олександра Дмитрівна Хоменко, Анастасія Степанівна Охонько, Катерина Дмитрівна Кисленко, Лідія Андріївна Вербняк, Тетяна Данилівна Храпач, Лідія Григорівна Рудяща, Тетяна Миколаївна Усенко…

За роки існування колективного господарства в с. Охіньки на молочно-товарних фермах працювали десятки й десятки доярок. Але з чоловіків опанував цю вибагливу професію лише один, і тому найперше розповідь про нього.

«Ще в дитячі роки в характері Юрія Юрченка товариші відзначали прихильність до діла. Рано залишившись без батька, Юрій щодня допомагав матері по господарству. Може, тому особливо любив уроки трудового навчання у школі. І прикладом для однокласників був у роботі на шкільних ділянках.

Після закінчення школи Юрій Юрченко подався було в профтехучилище. Працював маляром. Але жага до роботи в рідному селі не давала спокою. І юнак повернувся додому. Не десь, а саме тут, де народився, пригодився людям, знайшов особисте щастя. Роки виправдали потяг до нинішньої професії. Юрій Григорович – дояр. Доглядає 16 корів. І в минулому році одержав по 3280 кілограмів молока від кожної. Це один із кращих показників у колгоспі.

…У дояра ідуть поруч робота й творчість. Юрій Григорович бере активну участь у художній самодіяльності, багато читає. Таких шанують у селі. На них рівняються, ставлять за приклад», *(газета "Правда Прилуччини", № 72, 1973 р.)*

А скільки титанічних зусиль, напруженої праці довелося докласти телятницям місцевого господарства, щоб отримати загальне визнання і стати досвідченими тваринниками! Важливо, що більшості з них ця важка професія припала до душі. Тож радісно було починати кожен трудовий день, бачити перспективу в житті і пишатися, що йдеш в одному строю з найнаполегливішими працівниками.

Ще ранок не встигне заквітчатись смолоскипом, а вони вже на фермі. Дбайливо доглядали телят, старалися вчасно їм роздати корми, напоїти, почистити.

Гордилися працелюбами односельці. Їхні імена закарбувалися в славних звершеннях п'ятирічок і здобутках колгоспу… Олена Іллівна Бондаренко, Марія Михайлівна Коломієць, Віра Петрівна Зінченко, Ольга Дем'янівна Усенко, Марія Андріївна Васенко, Олександра Євгенівна Бездітко, Катерина Іванівна Алєксєєва, Тетяна Дем'янівна

Іванова, Марія Петрівна Отроша, Марія Іванівна Панченко, Катерина Григорівна Марченко, Ганна Дмитрівна Клочко, Олександра Степанівна Сергушко, Марія Денисівна Кисленко, Ганна Андріївна Печена, Марія Яківна Вербняк, Ганна Федорівна Байгуш, Марія Єгорівна Зозуля, Лідія Григорівна Мусіяка, Валентина Михайлівна Панченко, Ганна Федорівна Іваненко, Тетяна Петрівна Васенко, Наталія Олександрівна Кисла, Катерина Юхимівна Рубан, Ольга Володимирівна Вербняк, Тетяна Миколаївна Усенко...

Племінних биків доглядали не просто справжні працелюби, й неабиякі відчайдухи. Спочатку Андрій Григорович Рубан, згодом – Іван Дмитрович Бездітко і Дмитро Павлович Бондаренко.

Варто також добрим словом згадати працівниць цеху первинної обробки молока (по-сільському – молочарні). Їхній робочий день був, м'яко кажучи, ненормованим. Часом охолоджували та сепарували молоко до півночі, а то й довше… Ганна Омелянівна Карпенко, Лідія Іванівна Гладка, Любов Василівна Печена, Ольга Миколаївна Пивоварова… Згодом охолодженням молока займалися Валентина Федотівна Галат та Надія Федорівна Салогуб. А взірцем старанного й чіткого виконання своїх обов'язків був незмінний обліковець ферми – Олександр Іванович Лоза.

Особливу відповідальність показували щодень фуражири. Частіше всього, люди цієї професії не згадуються на сторінках книг та газет, а даремно. Від їхньої нелегкої праці напряму залежала ритмічна робота ферм.

Обвіяні пронизливими вітрами, засмаглі на пекучому сонці, загартовані лютими морозами… Тільки Богу та натрудженим рукам відомо, скільки сотень тонн навантажено-розвантажено гною, силосу, сіна, соломи… Роботи цілі гори перевергано, а це ж – звичайні люди… З вилами чи лопатами в руках… Петро Іванович Тимченко, Анатолій Олександрович Іванов, Яків Іванович Галат, Іван Пантелеймонович Лоза,

Андрій Миколайович Панченко, Іван Якимович Дяченко, Олександр Петрович Зозуля, Микола Андрійович Васенко, Михайло Матвійович Галат, Іван Петрович Вересоча, Петро Павлович Бондаренко, Іван Корнійович Іваненко, Григорій Степанович Гладкий, Іван Васильович Дмитрієнко, Михайло Лаврентійович Проценко, Євген Данилович Денисенко, Володимир Григорович Отроша, Анатолій Юхимович Лоза, Петро Григорович Губар, Володимир Михайлович Марченко, Григорій Маркович Коломієць, Петро Олексійович Завгородній, Григорій Леонтійович Баран, Ольга Дмитрівна Баран, Микола Антонович Кисленко, Юрій Павлович Устименко, Іван Петрович Бондаренко, Іван Миколайович Тимченко, Григорій Володимирович Марченко…

Кожен із цих трудівників заслуговує окремої розповіді.

Іван Пантелеймонович Лоза народився 1922 року в селянській родині. У період колективізації сім'ю його батьків, яка відзначалася ощадливістю і хазяйновитістю, безпідставно розкуркулили. Фатальний удар долі рано звів їх у могилу, а малого Івана в 10 років зробив сиротою. Його, разом із кількома такими ж дітьми, визначили в патронат, який знаходився в колишній попівській хаті. Тут Іван і пережив страшний голод 1933 року.

Став працювати в колгоспі. Ще підлітком довелося орати, сіяти, косити… Та що там казати – всякої роботи довелося торкнутися ще не зміцнілими руками. Все своє доросле життя пропрацював на, здавалось, непомітній, скромній, але життєво необхідній для колгоспного виробництва посаді фуражира.

Незважаючи на слабий зір, Іван Пантелеймонович був неперевершеним майстром жерстяних робіт, кохався у своїх витончених виробах із металу.

Навіть вийшовши на заслужений відпочинок, ветеран продовжував працювати в рідному колгоспі. Його трудовий стаж вимірявся понад п'ятьма десятиліттями!

Час – невблаганний. Ідуть у Вічність, за межу останні першопрохідці громадського виробництва, які почали гартуватися роботою ще перед війною: самовіддано, часом за символічну плату або й зовсім нічим не підкріплений трудодень робили місцевий колгосп багатшим і заможним.

Немало зусиль, енергії, самовідданої праці для досягнення кращих результатів у тваринницькій галузі доклали в різний час завідуючі молочно-товарною фермою: Василь Сидорович Єчкало, Микола Павлович Клочко, Іван Григорович Хоменко, Степан Васильович Байгуш, Ольга Сергіївна Вересоча, Олександр Григорович Салогуб, Володимир Михайлович Яцун, Олександр Михайлович Кислий, Людмила Андріївна Гречанівська.

Іван Пантелеймонович Лоза

Микола Лаврентійович М'який

Михайло Григорович Кузьменко

Катерина Миколаївна Гаврись

Ольга Степанівна Лях

Анастасія Юхимівна Салогуб

Багато зробили для піднесення громадського господарства, покращення селекційної роботи в колгоспі зоотехніки: Іван Семенович Карпенко, Алла Миколаївна Салогуб, Людмила Андріївна Гречанівська.

Людська пам'ять яскраво висвітлює постаті свинарок, які здобули загальне визнання за розплід і вирощування свинопоголів'я. Це жінки, які працювали в Пручаях: Євдокія Панасівна Вербняк, Єфросинія Іванівна Ляшенко, Євдокія Макарівна Губар, Ганна Олександрівна Вербняк, Марія Григорівна Євдокимова, Марія Григорівна Проценко, Ольга Григорівна Вересоча, Марія Григорівна Ляшенко, Ганна Павлівна Губар. І в Охіньках: Марфа Василівна Таран, Ольга Василівна Таран, Антоніна Іванівна Галат, Марія Данилівна Яцун, Ольга Панкратівна Тимченко, Ганна Миколаївна Тайкало, Марія Трохимівна Варіченко, Марія Євтухівна Зінченко, Марія Іванівна Яцела, Євдокія Михайлівна Проценко, Галина Миколаївна Панченко, Євдокія Луківна Дмитрієнко, Євдокія Іванівна Карпенко, Олександра Степанівна Сергушко, Тетяна Тихонівна Отроша, Лідія Данилівна Марченко, Ніна Григорівна Салогуб, Марія Григорівна Ляшенко, Олександра Романівна Денисенко, Варвара Тимофіївна Дмитрієнко, Ольга

Митрофанівна Остапенко, Олексій Григорович Остапенко, Ольга Миколаївна Завгородня, Ольга Василівна Парасіч, Ганна Дмитрівна Пручай, Ольга Степанівна Лях, Віра Дмитрівна Коваленко, Віра Григорівна Розумненко, Ніна Олексіївна Тимченко, Поліна Дмитрівна Храпач, Любов Задорожня, Надія Захарівна Козинець, Ніна Олександрівна Салогуб, Парасковія Носач, Валентина Геннадіївна Тютюнник. Працювали на свинофермі і чоловіки: варили картоплю в запарнику, були їздовими. Це Микола Дмитрович Янина, Іван Миколайович Лях, Тихон Васильович Салогуб, Дмитро Власович Галат, Микола Митрофанович Денисенко, Григорій Леонтійович Баран, Олексій Михайлович Панченко, Дмитро Харитонович Дмитрієнко.

Сторожами працювали: Степан Матвійович Вербняк, Петро Павлович Іваненко. Всіляко дбали, щоб у колгоспі була одна з найкращих свиноферм у районі, її завідуючі: Михайло Євтухович М'який, Михайло Антонович Марченко, Василь Кузьмович Отроша, Володимир Ількович Койстрик, Михайло Олександрович Яцун, Віктор Терентійович Парасіч, Микола Несторович Бигиб, Володимир Михайлович Яцун, Анатолій Євгенович Давиденко, Олександр Михайлович Кислий, Василь Іванович Храпач.

А скільки справ переробили руки одвічних трудівниць колгоспних ланів! Вони вкладали своє здоров'я, все вміння, щоби з року в рік одержувати високі врожаї картоплі, кукурудзи, махорки, м'яти, цукрових буряків, інших сільськогосподарських культур. Вічна слава їхній невтомній праці, що розпочиналася малиновими світанками і нерідко закінчувалася майже серед ночі. Воістину золоте сузір'я, бо щирим золотом виростали на колгоспних токах і в коморах результати їхньої праці… Оксеня Ільківна Зінченко, Марія Дмитрівна Коваленко, Євдокія Федорівна Денисенко,

Марія Захарівна Розумненко, Степанида Койстрик, Наталія Захарівна Марченко, Олександра Федорівна Храпач; ланка Євдокії Сильвестрівни Зотової: Марія Данилівна Яцун, Мотрона Феодосіївна Усенко, Марія Яківна Марченко, Лідія Данилівна Марченко, Ганна Опанасівна Салогуб, Євдокія Іванівна Карпенко, Ольга Василівна Таран, Ольга Василівна Парасіч, Ганна Григорівна Клочко, Харитина Євтухівна Панченко, Марія Максимівна Завгородня, Катерина Максимівна Завгородня, Ганна Миколаївна Тайкало, Катерина Гордіївна Лоза, Ганна Василівна Личак, Клавдія Яківна Салогуб, Олександра Степанівна Сергушко, Марія Євтухівна Мурай, Ганна Михайлівна Олійниченко, Ганна Миколаївна Панченко, Варвара Макарівна Зінченко; ще одна ланка, члени якої в основному проживали на вулиці Церковній: Ганна Павлівна Галета, Олена Федорівна Койстрик, Ганна Савівна Білоус, Ольга Савівна Назарко, Ольга Василівна Марченко, Ганна Григорівна Шкура, Марія Степанівна Марченко, Марія Миронівна Хоменко, Анастасія Корніївна Хоменко, Олександра Корніївна Кисленко, Марія Павлівна Іваненко, Варвара Олексіївна Остапенко, Ганна Андріївна Бигиб, Мотрона Данилівна Пилипенко, Уляна Кирилівна Іваненко, Софія Сергіївна Марченко, Марія Максимівна Корнійко; ланка Ганни Феодосіївни Янини: Ганна Андріївна Отроша, Олександра Бездітко, Ольга Євгенівна Марченко, Ольга Степанівна Таран, Феодосія Іваненко, Ганна Пилипівна Печена, Марія Юхимівна Клочко, Ліда Сергіївна Дяченко, Анастасія Филимонівна Тимченко, Надія Дем’янівна Калита, Олександра Іванівна Клочко, Ганна Іванівна Губар; ланка Ганни Дорофіївни Марченко: Олена Луківна Зінченко, Лідія Антонівна Кисла, Ганна Миколаївна Вербняк, Тетяна Григорівна Козубня, Марія Павлівна Бондаренко, Ольга Дем’янівна Усенко, Євдокія Федотівна Храпач, Лідія Андріївна М’яка, Надія Григорівна Проценко, Єфросинія Павлівна Вербняк,

Віра Петрівна Зінченко, Варвара Мартинівна Ляшенко, Олена Вербняк, Ольга Петрівна Галат, Ганна Олексіївна Бондаренко, Єфросинія Овсіївна Денисенко, Катерина Андріївна Печена, Марія Яківна Вербняк, Мотрона Андріївна Печена, Євдокія Трохимівна Бондаренко, Горпина Василівна Храпач, Єфросинія Степанівна Шкуліпа; ланка Ганни Василівни Тимченко: Ганна Галактіонівна Савченко, Анастасія Степанівна Денисенко, Ганна Тарасівна Бондаренко, Марія Іванівна Храпач, Катерина Федорівна Шкура, Марія Іванівна Вербняк, Євдокія Йосипівна Марченко, Ганна Василівна Марченко, Євдокія Андріївна Деменко, Ольга Іванівна Тимченко, Софія Миколаївна Усенко, Тетяна Сергіївна Гладка, Варвара Андріївна Вересоча, Євдокія Федорівна Завгородня, Марія Андріївна Назаренко, Анастасія Олександрівна Печена, Ольга Павлівна Денисенко; ланка Анастасії Феодосіївни Шкури: Ганна Олексіївна Остапенко, Ганна Кіндратівна Остапенко, Лідія Кіндратівна Остапенко, Катерина Іванівна Яцун, Мотрона Павлівна Яцун, Федора Яцун, Марія Григорівна Проценко, Олександра Павлівна Янина, Олександра Петрівна Дмитрієнко, Лідія Степанівна Дмитрієнко, Марія Степанівна Дмитрієнко, Олександра Пилипівна Макаренко, Катерина Сезонівна Тарасенко, Анастасія Тихонівна Мисик, Анастасія Василівна Гладка, Єфросинія Лукаш, Марія Василівна Гладка, Єфросинія Проценко, Параскева Микитівна Харченко, Валентина Митрофанівна Вербняк, Олександра Григорівна Боровик, Ольга Федорівна Вербняк, Любов Василівна Розумненко, Марія Феодосіївна Вербняк, Олександра Федорівна Храпач, Марія Павлівна Михель, Надія Петрівна Вербняк; ланка Марії Давидівни Охонько: Лідія Яцун, Ганна Іванівна Марченко, Марія Салогуб, Варвара Панасівна Негрій, Анастасія Павлівна Олексієнко, Ольга Ларіонівна Павлущенко, Ольга Петрівна Сребродольська, Ольга Федорівна Шкарлат; «озерська»

ланка: Євдокія Христофорівна Гладка, Марія Данилівна Завгородня, Катерина Юхимівна М'яка, Надія Мусіївна М'яка, Оксана Федорівна М'яка, Ганна Корніївна Вербняк, Марія Захарівна Розумненко, Ольга Марківна Марченко, Ольга Степанівна Дмитрієнко, Марія Отроша, Олександра Максимівна Тютюнник, Ганна Романівна Назарко, Ганна Степанівна Гладка, Єфросинія Максимівна Вербняк, Катерина Дем'янівна Клочко, Ганна Степанівна Шкарлат, Марія Романівна Остапенко, Олександра Романівна Денисенко; ланка Тетяни Тихонівни Отроші: Марія Трохимівна Янина, Марія Іванівна Яцела, Марія Федорівна Храпач, Ніна Василівна Храпач, Ольга Степанівна Мовчан, Наталія Федорівна Марченко, Ольга Митрофанівна Остапенко, Ганна Дмитрівна Пручай, Ганна Євтухівна Зінченко, Ганна Порфирівна Зінченко, Ганна Дмитрівна Зінченко, Марія Федорівна Іваненко, Віра Іванівна Остапенко, Дар'я Данилівна Усенко, Марія Євтухівна Кузьменко, Валентина Миколаївна Кузьменко, Марія Михайлівна Мусієнко, Ганна Степанівна Гладка, Катерина Дем'янівна Клочко, Катерина Афанасіївна Клочко, Марія Матвіївна Отроша, Марія Григорівна Остапенко, Ганна Семенівна Отроша; ланка Ольги Василівни Парасіч: Тетяна Феодосіївна Салогуб, Ганна Афанасіївна Салогуб, Пелагея Хомівна Шкарлат, Лідія Данилівна Марченко, Євдокія Іванівна Карпенко, Марія Яківна Марченко, Олександра Олексіївна Завгородня, Антоніна Василівна Галат, Марфа Василівна Таран, Харитина Євтухівна Панченко, Мотрона Феодосіївна Усенко, Марія Данилівна Яцун, Ганна Леонтіївна Салогуб.

А крім них, іще десятки інших жінок – трудівниць, завзяттю й самовідданості яких можна лише щиро дивуватися.

У свій час у хуторі Пручаї ударно змагалися між собою кілька рільничих ланок. У 70-х – на початку 80-х років

минулого століття їх налічувалося три: ланка № 1 (ланкова Софія Федорівна Федорченко), у яку входили: Софія Іванівна Каленіченко, Євдокія Тимофіївна Юрченко, Євдокія Іванівна Губар, Марія Григорівна Ляшенко, Ганна Леонтіївна Шкуліпа, Ганна Демидівна Коваленко, Євдокія Макарівна Губар; ланка № 2 (ланкова Марія Антонівна Пилипенко): Ганна Трохимівна Пилипенко, Ганна Петрівна Хоменко, Олександра Степанівна Негрій, Ганна Григорівна Панченко, Катерина Миколаївна Гаврись, Мотрона Феодосіївна Гаврись, Марія Юхимівна Тимченко, Євдокія Олександрівна Охонько, Лідія Єлисеївна Конах, Марія Яківна Конах, Марія Павлівна Пручай, Марія Григорівна Пилипенко; ланка № 3 (ланкова Євдокія Григорівна Карпенко): Олександра Григорівна Чижик, Мотрона Данилівна Конах, Федора Юхимівна Негрій, Ганна Федотівна Негрій, Ольга Іванівна Ращенко, Ганна Данилівна Негрій, Марія Іванівна Негрій, Марія Федорівна Харченко, Марія Іванівна Губар, Тетяна Григорівна Шморгун.

Справжнім технологом поля за роки багаторічної праці став колгоспний агроном Микола Сергійович Конах. Про його перші кроки в господарстві газета «Правда Прилуччини» від 8 вересня 1973 року писала:

«…Жартують хлібороби: «Йому мати, мабуть, готувала купіль із м’яти та колосків жита. І ще дала в додачу щирість у груди та любов до землі. Тому він і не може дихнути без поля». І це, мабуть, так. Агрономові сниться земля зимовими вечорами, він чує її глибоке дихання, бачить усю натруджену та находжену. Ще сонце не встигне вмити обличчя після сну, а Микола Сергійович уже в полі. Часом і дружина дорікає: «Поспав би. Ще всі люди відпочивають, а ти ні світ, ні зоря вже на ногах». Він усміхнеться ніжно і ніяково промовить: «Розумієш, треба. Не можу я так, як деякі».

Підтюпцем поспішає туди, де сівба озимих, де колись колосилась золотиста пшениця. В колгоспі імені Шевченка

агроном працює лише чотири роки. Невеликий період, але скільки зроблено за цей час. Микола Конах, як справжній господар, дбає про родючість полів, про високі врожаї всіх культур. А земля тут дуже важка для обробітку. Природа замість рівного степу створила безконечні бугри та яри. Але хлібороби добиваються того, щоб отримувати з кожного гектара по 350 центнерів буряків, по 150 – картоплі, та збирати по 40 центнерів хліба. І в цьому немала заслуга агронома. Це він підтримав пропозицію вирощувати нові сорти картоплі, врожаї яких радують трударів ланів. У цьому році також сіятимуться нові сорти пшениці «іллічівська» та «одеська». Тому й просиджує дні і ночі в полі, хвилюється за майбутній урожай.

Колгосп має 1965 гектарів лану, й Микола Сергійович скрізь устигає побувати. Перш за все, турбується про правильне чергування культур у сівозмінах, про збільшення кількості добрив для полів. Уже добились того, що на гектар вноситься шість тонн органічних добрив, замість двох, поліпшився обробіток землі. На полі він почуває себе крилатим, потрібним людям. Міряючи паралелі і меридіани степу, не забуває побувати там, де праця хліборобська творить чудеса. «Отам, на горбі, сіють. Треба туди завітати, – роздумує. – Щось із сівалками не ладиться, допоможу, пораджу. Хороші трактористи Василь Марченко та Іван Завгородній. По 40 гектарів за зміну засівають. Росте надія на багатий урожай». Нахиляється, розтирає пальцями грунт. А пара встає теплом над землею, від ранкового сонця лягає до землі сизим туманом. Радісно агрономові на душі. І від того, що його праця приносить добро людям, і від багатих урожаїв, і від стукоту агрегатів.

...Недалеко по шляху прокотився віз із бочкою води, а на ньому вигарцьовують хлопчаки. Не витримав, крикнув: «Еге-гей, шибеники! Ноги не повиламуйте!»

І пригадалось далеке дитинство. Отак же і він колись у важкі післявоєнні роки возив воду на поле. Його завжди з

усмішкою зустрічали матері: «Наш помічник їде». З тих дитячих літ теплота землі огорнула все його єство. Та й ненька, його невсипуща ненька, робила все для того, щоб син правильно розумів хліборобські душі. Він пам'ятає, як вона промовляла до нього ще тоді, коли отримала похоронку з фронту: «Головне – знати своє місце в житті».

Закінчивши школу, працював у колгоспі, потім армія, пізніше – Сокиринський сільськогосподарський технікум і вже потім – диплом агронома.

Микола Сергійович стрепенувся: «Що це я замріявся: робота ж не жде. Треба ще завітати до картоплярів. Як там вони працюють?» І він іде далі».

Водії…

З року в рік вони показували високий клас організованості і наполегливості, неймовірної працездатності й витривалості техніки, самовідданості людей. Завдяки їхній щоденній праці, зростала господарська міцність колективного господарства.

Більшість водіїв завжди прагнули високопродуктивно використовувати закріплені за ними автомобілі. Не забуваються імена піонерів автотранспорту – Олександра Петровича Давиденка та Павла Койстрика.

У довоєнний час водієм кооперації був Павло Антонович Стьопа. Після війни з ентузіазмом шоферували Микола Михайлович Бигиб, Лука Омелянович Марченко, Яким Сидорович Марченко, Микола Данилович Зотов, Андрій Дем'янович Тимченко. Незабаром до них приєдналися Микола Афанасійович Проценко, Дмитро Ілліч Савченко, Петро Євтухович Личак, Василь Тимофійович Храпач, Петро Микитович Вербняк, Григорій Андрійович Гавриш, Ларіон Захарович Сергушко, Микола Павлович Сергушко. Серед водіїв, які народилися в 40-50-х роках минулого століття, – Григорій Іванович Губар, Микола Якович Іваненко, Іван Лаврентійович М'який, Григорій

Миколайович Салогуб, Іван Миколайович Бигиб, Дмитро Якимович Марченко, Іван Павлович Проценко, Іван Максимович Проценко, Григорій Олексійович Храпач, Іван Йосипович Маснуха, Микола Павлович Василенко, Микола Михайлович Байша, Петро Дмитрович Клочко, Микола Матвійович Галат, Микола Ларіонович Клочко, Іван Іванович Бондаренко, Микола Петрович Вербняк, Ілля Ілліч Печений, Володимир Петрович Вербняк, Володимир Іванович Карпенко, Володимир Петрович Іваненко, Микола Ілліч Шкарлат, Микола Петрович Марченко, Володимир Андрійович Тимченко, Володимир Петрович Клочко, Михайло Олексійович Вербняк, Микола Васильович Храпач, Віктор Миколайович Гладкий, Анатолій Володимирович Печений; в 60-70-х роках – Григорій Володимирович Марченко, Микола Іванович Марченко, Микола Михайлович Марченко, Олександр Іванович Марченко, Микола Петрович Вербняк, Петро Михайлович Бездітко, Григорій Степанович Гречанівський, Микола Іванович Іваненко, Микола Григорович Бигиб, Дмитро Миколайович Денисенко, Микола Григорович Гладкий, Олександр Миколайович Каленіченко, Михайло Миколайович Шкарлат, Віктор Іванович Назаренко, Леонід Михайлович Панченко, Петро Дмитрович Марченко, Віктор Дмитрович Марченко, Володимир Іванович Костенко, Віктор Михайлович Денисенко, Михайло Іванович Денисенко, Петро Володимирович Іваненко, Віктор Володимирович Іваненко, Юрій Васильович Шкарлат.

Анатолій Якович Салогуб весь вік пропрацював у Дідівському сільпо – водієм автобази облспоживспілки, а в останні роки – на пожежній автомашині місцевого господарства.

За кілька десятиліть у селі навіть з’явилися свої шоферські династії. Яким Сидорович Марченко після війни працював спочатку на «полуторці», згодом – на ГАЗ-51.

Навіть вийшовши на заслужений відпочинок, продовжував трудитися водієм у місцевій пожежній охороні. Його син Дмитро – один із найдосвідченіших шоферів колгоспу, а згодом пайгоспу ім. Шевченка. Передовик виробництва за самовіддану працю нагороджений двома орденами. У 60-90-х роках його ім'я не сходило зі шпальт газети «Правда Прилуччини». Справу діда та батька продовжили молодші Марченки – Петро й Віктор. Обидва, закінчивши Комсомольський гірничо-металургійний технікум, стали досвідченими водіями. Працювали на різних машинах, нині – на надсучасному і надпотужному «IVECO».

Василь Тимофійович Храпач завжди відзначався зібраністю, надійністю, точністю в обслуговуванні автомобіля. Швидкої їзди не визнавав, але це не завадило стати одним із найкращих водіїв господарства. Трудову естафету від нього прийняв син Микола, який за короткий час став водієм першого класу. Але, на превеликий жаль, його водійський досвід та знання стали непотрібними в роки горезвісного реформування аграрного сектору.

Машинно-тракторним парком у 60-х роках керував Михайло Дмитрович Олексієнко. Пізніше з'явилася посада завгара. Тут трудилися Андрій Микитович Зінченко, Михайло Олексійович Плакса, Микола Іванович Марченко, Іван Лукич Марченко, Іван Йосипович Маснуха, Володимир Іванович Карпенко, Василь Ілліч Шкарлат, Володимир Іванович Костенко.

Окремі охіньківчани, здобувши професію водія або тракториста, в різний час працювали в «Сільгосптехніці» і «Сільгоспхімії» смт. Срібне. Це, зокрема, водії Григорій Микитович Марченко, Микола Тихонович Салогуб, Іван Феодосійович Яцун, Іван Миколайович Бигиб, Іван Миколайович Гладкий, Петро Дмитрович Клочко, Микола Петрович Клочко, Анатолій Петрович Клочко, Василь Олександрович Задорожній, Микола Васильович Остапенко, Микола Ілліч Печений, Олексій Тихонович Салогуб,

Володимир Миколайович Бездітко, Володимир Петрович Вербняк, Володимир Петрович Іваненко, Леонід Миколайович Клочко, Петро Іванович Назарко, Володимир Миколайович Карпенко, Микола Петрович Марченко, Олександр Михайлович Щербина, Григорій Володимирович Марченко, Микола Іванович Мурай, Микола Григорович Гладкий; у АТП-063 – Григорій Олексійович Храпач, Михайло Ляшенко, Петро Михайлович Бездітко, Микола Іванович Іваненко, Микола Григорович Шкуліпа; трактористи Олександр Степанович Іванов, Михайло Григорович Кузьменко, Віктор Григорович Баран; зварник Микола Захарович Янина.

Взірцем зразкового виконання своїх професійних обов'язків завжди був Михайло Григорович Кузьменко. Після закінчення школи спочатку працював у колгоспі, а після армії – трактористом, бульдозеристом у Чернігівському ШВУ № 14. Високі зразки його самовідданості в праці особливо проявилися при будівництві автодороги Прилуки-Срібне. Два трактори він отримав на її прокладанні: тягача й бульдозера. Його трудова книжка рясніє заохоченнями. Серед них на той час найвагоміші: у квітні 1970-го року за підсумками соціалістичного змагання занесений у Книгу Трудової Слави. У цьому ж році до Дня будівельника йому оголошено подяку Міншляхбуду УРСР.

І пізніше, працюючи в «Сільгосптехніці» і «Сільгоспхімії», сумлінно трудився: планував, розгортав бульдозером дороги, копав стави на Срібнянщині. За одне літо викопав Свячену в Сокиринцях. У Гриціївці його зусиллями теж з'явилася чудова водойма. Цілу зиму копав став у Салимонівщині – в чарівному урочищі с. Калюжинці, яке стало улюбленим місцем відпочинку не тільки жителів Срібнянщини, але й Прилуччини. Вийшовши на пенсію, з властивою йому відповідальністю працював у пайгоспі ім. Шевченка – на млині та олійниці.

Механізатори – особлива каста в Охіньках… Поважні, статечні, впевнені в собі хлібороби. Скільки землі ними підживлено, зорано, засіяно, доглянуто, скільки зібрано урожаю…

Не знають втоми їхні руки. Вони роблять вічно прекрасне на землі – вирощують хліб і до хліба.

Бригадирами тракторної бригади працювали: Михайло Васильович Хоменко, Михайло Дмитрович Олексієнко, Євген Олександрович Давиденко, Михайло Федотович Чижик, Микола Андрійович Зінченко, Микола Іванович Марченко, Михайло Андрійович Проценко.

Серед найстаріших і найшановніших механізаторів колгоспу значаться: Микола Васильович Мисик, Іван Іванович Назарко, Павло Ананійович Пилипенко, Олександр Семенович Карпенко, Іван Григорович Тайкало, Михайло Васильович Хоменко, Федір Дмитрович Янина, Петро Гордійович Завгородній, Семен Микитович Кисленко, Петро Назарович Клочко, Микола Якович Губар, Андрій Григорович Харченко, Григорій Несторович Бигиб, Олександр Антонович Кисленко, Микола Ялисейович Бездітко, Олексій Порфирійович Зінченко, Микола Михайлович Коваленко, Микола Олексійович Остапенко, Іван Лукич Марченко (великий), Іван Лукич Марченко (малий), Михайло Павлович Марченко, Василь Гаврилович Марченко, Микола Лаврентійович М’який, Андрій Микитович Зінченко, Олександр Кирилович Марченко, Григорій Павлович Салогуб, Григорій Федотович Таран, Петро Дем’янович Лоза, Іван Степанович Усенко, Іван Степанович Вербняк, Микола Васильович Марченко, Іван Михайлович Назаренко, Володимир Григорович Гаврись, Микола Митрофанович Денисенко, Микола Якович Галат, Микола Сергійович Салогуб, Григорій Афанасійович Таран, Іван Миколайович Мисик, Олексій Іванович Назарко, Микола Андрійович Шкарлат, Іван Миколайович Денисенко, Микола Антонович Калита, Микола Іванович Карпенко, Іван

Олексійович Бугаєць, Микола Іванович Вересоча, Іван Захарович Янина, Володимир Леонідович Шпильовий, Григорій Петрович Луценко, токар Михайло Степанович Марченко, зварники Микола Захарович Янина, Микола Іванович Яцун, обліковець Іван Трохимович Вересоча. Успішно освоїли не жіночу професію трактористка і працювали в колгоспі Катерина Романівна Гавриш та Єфросинія Андріївна Марченко.

Серед звитяжців ланів, які народилися в повоєнний час, – Іван Петрович Завгородній, Микола Андрійович Кисленко, Григорій Петрович Луценко, Микола Антонович Розумненко, Микола Антонович Калита, Михайло Семенович Лоза, Микола Олександрович Колісниченко, Іван Дмитрович Васенко, Віктор Михайлович Салогуб, Анатолій Михайлович Проценко, Віктор Васильович Харченко, Володимир Миколайович Яцун, Василь Антонович Розумненко, Володимир Миколайович Тютюнник, Микола Ілліч Шкарлат, Володимир Володимирович Байгуш, Василь Павлович Олексієнко, Віктор Олександрович Задорожній, Петро Ілліч Шкарлат, Микола Петрович Завгородній, Іван Іванович Тимченко, Микола Васильович Дмитрієнко, зварники Михайло Петрович Козинець, В’ячеслав Олександрович Колєсніков.

До молодшого покоління механізаторів належать: Петро Миколайович Губар, Анатолій Миколайович Марченко, Володимир Іванович Назарко, Олександр Миколайович Васенко, Віктор Григорович Салогуб, Григорій Євгенович Денисенко, Сергій Іванович Янина, Михайло Олексійович Остапенко, Олексій Михайлович Панченко, Анатолій Васильович Проценко, Володимир Іванович Денисенко, Володимир Олексійович Остапенко, Юрій Михайлович Лоза, Анатолій Васильович Корнух, Віктор Григорович Баран, Віктор Михайлович Денисенко, Володимир Михайлович Щербина, Олександр Андрійович

Зінченко, Анатолій Андрійович Панченко, Валерій Володимирович Тютюнник, Валерій Іванович Бондаренко, Микола Олексійович Назарко, Володимир Миколайович Салогуб, Петро Миколайович Шрамко, Сергій Миколайович Кисленко, Юрій Григорович Луценко, Віктор Васильович Храпач, Олександр Петрович Губар, Олександр Вікторович Храпач, Володимир Миколайович Денисенко, Віталій Миколайович Карпенко, Олег Петрович Назарко, Олександр Володимирович Тютюнник, Сергій Петрович Губар, Олександр Вікторович Храпач, Сергій Григорович Рубан, Олексій Вікторович Сологуб, Олександр Григорович Баран, Олександр Володимирович Печений, Сергій Іванович Юрченко, Руслан Миколайович Мурай, зварники Микола Михайлович Усенко, Анатолій Іванович Проценко та Олександр Анатолійович Лоза.

Переважна більшість механізаторів за свою невтомну працю заслуговують немало добрих слів.

Одним із кращих трактористів колгоспу досить тривалий час був Василь Гаврилович Марченко. Людина, яка опанувала світ техніки, осідлала сталевого коня і зрозуміла справжню радість на землі. За старанну працю і високу професійну майстерність він удостоювався багатьох нагород, серед яких і срібна медаль Виставки досягнень народного господарства СРСР. Та безперечним рідкісним досягненням залишається один-єдиний запис у трудовій книжці Василя Гавриловича. Оце так вірність – і професії, і господарству.

Григорій Федотович Таран після армії пропрацював у рідному колгоспі кілька десятиліть. Всю свою трудову біографію присвятив тракторній бригаді. Професійно, самовіддано виконував обов’язки механізатора. Працював на «Універсалі», МТЗ-5, МТЗ-50, КСК-100, грейферному навантажувачі. Орав, сінажував, силосував, годував громадську худобу. І після виходу на пенсію продовжував працювати в рідному господарстві.

Левову частку найважчої й найважливішої роботи в полі виконував Микола Іванович Карпенко, який, працюючи трактористом, культивував, орав, боронував, сіяв добрива, пресував сіно та солому, перевозив всілякі вантажі. Як пригадує сам Микола Іванович, найбільше йому до вподоби були зелені жнива. Вабив неповторний запах різнотрав'я, заворожували очі безкраї поля квітучої медоносної конюшини. Змалку привчив до механізаторської праці сина Віталія. Сімейний екіпаж щороку залишав на охіньківській землі відмінний автограф, скошуючи жаткою КСП найбільшу кількість гектарів трав (рекорд за сезон – 1119 га), впевнено обходячи найкращих жаткарів району і неодмінно виборюючи перше місце.

Ковалі… У звичних фартухах, які чаклують біля горна й ковадла. Їхні здоровенні руки, наче пір'їнкою, повертали й гупали півпудовим молотом по лункому голосистому ковадлу. Гупали так сильно, що далеко за селом земля здригалася.

Не можна відвести завороженого погляду від їхніх умілих ковальських рук. І від блискучо-мерехтливого вогню, у якому ковалі виготовляли найрізноманітніші речі господарського призначення: сокири, ножі, молотки, лопати, цвяхи, замки, клямки, залізні ворота, огорожі… Словом, усе-все, що душа селянська забажає.

У свій час в Охіньках та Пручаях було декілька кузень. У 50-х роках біля обійстя Миколи Семеновича Гавриша, в районі теслярської майстерні, у кузні стояли аж чотири горна! Що тут тільки не виготовляли ковалі, справжні професіонали своєї справи! Статечний їхній бригадир Данило Федорович Писаренко і невтомні вигадливі майстри залізних справ: Михайло Микитович Гавриш, Олександр Павлович Клочко, Трохим Степанович Салогуб, Василь Якович Тимченко, Михайло Назарович Клочко, Петро Демидович Кисленко, Іван Миколайович Марченко, Ілля

Наумович Шкарлат… Це були люди, яких слухався вогонь і яким корилося залізо. Вони ремонтували косарки, натягували металеві ободи на дерев'яні колеса возів, ремонтували борони, культиватори, плуги...

А в Пручаях, у старій кузні біля обійстя Володимира Григоровича Гаврися, працював Степан Куліш, який згодом, разом із сім'єю, виїхав у м. Прилуки. Його замінив Микола Антонович Харченко, котрий тривалий час чаклував біля горна в старій, залишеній попередником, а пізніше – в новій кузні (уже на бригаді).

Дуже добродушний і поважний чоловік, біля якого завжди охоче крутилася ватага замурзаних хлопчаків. Допомагали їм, хто як міг. То вугілля в горно підкинути, то води на розпечене залізо хлюпнути, то у відро з водою щойно виготовлений виріб сунути, щоб аж засичало на всю кузню, то гайку відкрутити, то великим шкіряним міхом свіжого повітря у вогонь надути… Мало чого треба підсобити! Діти шанобливо називали коваля «кузником», і він від того аж добрішав іще.

За свою невтомну працю Микола Антонович заслужив щиру повагу односельчан, а його дружина й дочка – не менш шанобливе прізвисько: кузнецеві.

До речі, Микола Антонович настільки загартував вогнем і залізом свої руки, що спокійно набирав у великі пригорщі кип'ячої води і вмивався, чим не раз дивував не лише зачарованих хлоп'яків, а й дорослих дядьків, яких доля закидала на кузню у якихось невідкладних справах.

Чимало літ поспіль він трудився в парі з Михайлом Петровичем Михелем, який замінив старшого товариша й наставника після його смерті. А молотобійцем став Микола Іванович Яцун.

У 80-х – на початку 90-х років у селі залишилося дві кузні. Одна – в тракторній бригаді, інша – поруч із столярнею, приміщенням для місцевих теслярів. У останній найпізніше

трудилися Іван Володимирович Мурай та Микола Ларіонович Клочко. Довше протрималася перша кузня. Коваль Михайло Федорович Тимченко та молотобоєць Микола Пилипович Власенко – останні з могікан ковальської справи. Майже всі ремонти в тракторній бригаді, заміну різноманітних запчастин виконано їхніми роботящими руками. Михайло Федорович надбав цілих 47 років ковальського стажу – погодьтеся, це більше, ніж солідно.

І все ж, прийшов час – 2002 року – і чарівний вогонь у горні згас, а разом із ним заціпило рота й молоткам на ковадлі. Невже назавжди?

А скільки вмілих теслярів було в селі! Винятковою майстерністю вони відзначалися в довоєнний період. Їхніми мозолястими руками були збудовані клуб – незвичних архітектурних форм, магазин у центрі села, приміщення теслярської майстерні. Окремих із них пам’ятають лише старожили, яких дедалі меншає й меншає.

Справжні віртуози, майстри своєї справи, теслярі: Василь Андрійович Байгуш (бригадир № 1), Ничипір Деменко, Микола Трохимович Денисенко, Трохим Олексійович Перерва, Андрій Никифорович Деменко, Юхим Якович Тимченко, Кузьма Трохимович Денисенко, Дем’ян Костянтинович Бездітко, Степан Кирилович Дмитрієнко, Кирило Хомович Марченко, Василь Іванович Макаренко, Лаврентій Петрович М’який, брати Салогуби – Левко та Яків Трохимовичі, столяри Семен Васильович Байгуш, Василь Трохимович Марченко, Ілля Корнійович Савченко, Пилип Дмитрович Савченко, Роман Герасимович Тимченко, Федір Семенович Усенко, Данило Іванович Федоренко.

Хтось із них не повернувся з війни, хтось і в повоєнний час продовжував займатися улюбленим ремеслом. Справжні майстри цінилися завжди, і всі вони, безперечно, залишили добру пам’ять у серцях односельчан. Багато чого робили для всіх, а ніби для себе – такі приємні

враження залишаються. От хоча б магазин у центрі села, що нині називається «Центрачок»… Чи приміщення Будинку культури, зведене у другій половині 50-х років… Та й окремі дерев'яні вироби, які до цього часу зберігаються в оселях охіньківчан. Зокрема, в будинку Олександра Григоровича Салогуба стоїть філігранно вигранене ліжко – пам'ять від діда Левка, який загинув на фронті…

Після війни, у 50-х, будували хати в селах… До цього часу діти, онуки, правнуки Лаврентія Петровича М'якого (бригадира № 2) згадують його крилаті слова, звернені до побратимів по ремеслу:

– Хлопці, тиждень попрацюємо в колгоспі, а в неділю відпочинемо. Підемо будувати хату в Калюжинцях…

У той час була немала потреба в пиломатеріалах. Із цим завданням успішно справлялися люди, яких у селі називали пильщиками. Вручну, на високих «козлах» вони старанно розпилювали великі дерев'яні колоди на бруси, дошки чи шалівку. Верхнім пильщиком незмінно був Йосип Дмитрович Савченко, а нижнім – Йосип Омелянович Марченко. Пізніше цим займався Павло Овсійович Отроша. Лише на початку 70-х років з'явилася в колгоспі електрична пилорама, яку освоїв Іван Григорович Тайкало, а згодом – Іван Кузьмович Негрій.

У повоєнний час з'явилося нове покоління теслярів. Серед них – брати Дмитрієнки – Василь та Дмитро Харитоновичі, Іван Мусійович Вербняк, Петро Назарович Клочко, Андрій Іванович Зінченко, Іван Павлович Печений (бригадир № 3), Петро Павлович Стьопа, Микола Євгенович Тимченко, Олексій Іванович Храпач, Микола Григорович Остапенко, Микола Іванович Дмитрієнко, Петро Дем'янович Бездітко, Володимир Петрович Усенко, Микола Петрович Вересоча, Микола Васильович Марченко, Михайло Андрійович Шкарлат (бригадир № 4), Микола Карпович Марченко.

Справжніми майстрами своєї справи стали столяри Григорій Максимович Шкуліпа та Володимир Григорович Вербняк. Їхні вироби були бездоганно витончені і завжди виконані тільки з любов'ю.

Дещо пізніше з синівським теплом і душевністю описав працю свого батька Анатолій Григорович Шкуліпа:

«У своєму і довколишньому селах, а також у Срібному і Прилуках сотні, якщо не тисячі, хат і досі дивляться у світ батьковими вікнами, зустрічають людей батьковими дверима, зігрівають батьківськими стінами чи верандами, підстилають під ноги батьківську підлогу…

А скільки різних столярних інструментів батько виготовив власноруч і пороздаровував! Уже в останні роки, побачивши багатоопераційні деревообробні верстати, батько не без заздрощів зітхав:

– Ех, якби оце вони років із двадцять тому. А я ж усе вручну! Стільки дощок перестругав чи перепиляв!

Зараз так не роблять. По дружбі. За спасибі… По сусідству».

Батьківсько-дідівську столярську справу у вільний від роботи машиністом на Південній залізниці час продовжує молодший син Григорія Максимовича Володимир. Робить і вікна, і двері, і все, що попросять. Його дочка Людмила, закінчивши Київську академію бухгалтерського обліку й аудиту, встигла захистити дисертацію і з науковим званням кандидата економічних наук учить студентів у цьому ж закладі.

Ще на початку 80-х років у колгосп прибув молодий спеціаліст інженер-будівельник Микола Михайлович Курбатський, якому судилося стати п'ятим і останнім бригадиром теслярської бригади.

У столярні працювало близько тридцяти осіб. З дещо молодшого покоління, поруч із ветеранами, це: Микола Іванович Гавриш, Іван Андрійович Салогуб, Петро Іванович

Назарко, Григорій Олексійович Храпач, Микола Григорович Марченко, Олександр Григорович Салогуб, Віктор Іванович Лоза, Анатолій Євгенович Давиденко.

Нині майже канула в лету трудова теслярська звитяга. Більшість майстрів пішла у вічність, дехто – на заслуженому відпочинку. На превеликий жаль, втрачається, губиться теслярське ремесло. Справжніх майстрів, які живуть у селі і кохаються в обробці деревини, можна перерахувати на пальцях однієї руки.

Мої земляки, односельчани… Трударі з трударів. Крається серце, що когось не назвав. Низько схиляю голову перед пам'яттю всіх одвічних трудівників, які пішли за межу, але світло, яке невтомно дарували їхні руки, і досі продовжує сяяти над нашою землею.

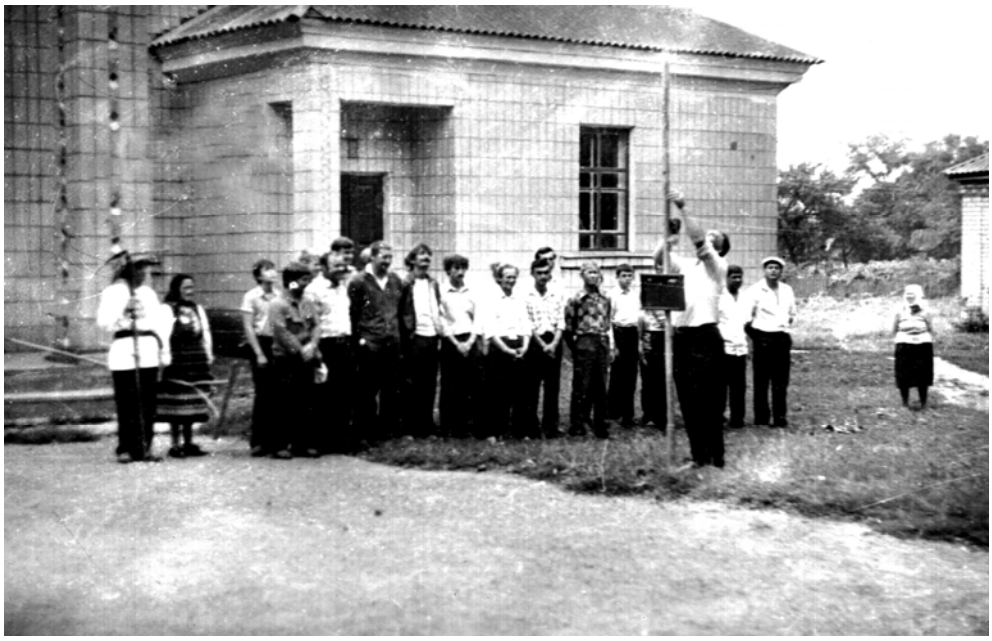

Обжинки, 1980-ті рр.

36. З ВІРОЮ В СЕРЦІ

с. Охіньки Прилуцького повіту, Введенська церква, 1912 р.

На прилуцькій землі з прадавніх часів сповідували християнство. Щиро. З вірою в серці люди відстоювали своє одвічне право молитися Богу, здійснювати канонічні обряди і вдома, і в храмах. Всупереч гонінням, заборонам, переслідуванням, православна християнська релігія ніколи не зникала в нас із духовного життя.

Є відомості, що приміщення церкви в селі Охіньки збудували у XVIII столітті, проте дерев'яний храм із часом став непридатним.

Церква Введення Пресвятої Богородиці – приходська дерев'яна церква на кам'яному фундаменті, одноглава – збудована у с. Охіньки в 1863 році на кошти поміщика Дмитра Троцини. Дзвіниця була разом із церквою, яка підтримувалася чотирма колонами. На конусоподібних

позолочених куполах церкви та дзвіниці стояли металеві хрести.

Висота стін церкви становила 9 аршинів і 11 вершків, а висота церкви з хрестом – 28 аршинів і 11 вершків, дзвіниці з хрестом – 30 аршинів. Дверей у церкві – 4, вікон – 8, які були чотирикутні й укріплені металевими ґратами. На 3 поверсі дзвіниці – 4 напівкруглі отвори. На 4-му поверсі дзвіниці знаходилося 4 дзвони: 1 дзвін важив 40 пудів, 2 дзвін – 4 пуди і 2 фунти, 3 і 4 дзвони – по 10 фунтів.

У вівтарі знаходився престол, на престолі – святий антимінс на рожевому атласі, священнозадіяний Полтавським архієпископом Назарієм. На лівому боці престолу в куті – жертовник, дерев'яний, із трьома кутами, гарної роботи. З протилежного боку – кіот чудової роботи в позолоченій рамі. В ньому зображення Божої Матері. За престолом – кіот гарної роботи і з різьбленим позолоченим сяйвом, двома позолоченими колонами, прикрашеними зверху двома позолоченими капітелями.

Іконостас дерев'яний, гарної роботи, на білому тлі, позолочений, з різьбою, триярусний.

В 1-му ярусі – Царські ворота, різьблені, позолочені, на них були ікони: Благовіщення Пресвятої Богородиці і чотири євангелісти. Над Царськими воротами в позолоченій рамі – ікона Спасителя з терновим вінком. З правого боку – ікона Спасителя, за ним – південні двері, на яких – ікона архангела Михаїла. На лівому боці – ікона Божої Матері з Передвічною дитиною. Всі ікони розмішувались у позолочених рамах. Перший ярус відокремлений від другого ярусу позолоченим карнизом.

У 2-му ярусі за Царськими воротами – ікона Козельщанської Божої Матері в срібній оправі. На правому боці – над іконою Спасителя – ікона Різдва Христового, на південних дверях – ікона Преображення Господа, Божої Матері, Святого Духа, Іоанна Хрестителя, Хрещення

Спасителя. Всі ці ікони розміщувались у позолочених півкруглих рамах. 2-й та 3-й яруси відокремлювалися позолоченим карнизом.

У 3-му ярусі в позолоченій рамі розмішувався образ Благословляючого Спасителя, далі – святого Духа і 12 апостолів.

Над іконостасом у рамі – зображення Тайної вечері...

У церкві було два дерев'яні криласи.

Корогви на сукні – 3. Корогви металеві – 2. Хрестів – 4.

Кіот у південному приділі – дерев'яний, у ньому – ікона Володимирської Божої Матері.

Кіот такий самий, посередині приділу, із іконою Іверської Божої Матері. Кіот в північному притворі із іконою Знам'янської Божої Матері. Кіот у західному притворі із іконою «Покрова Богородиці». Кіот у тому ж притворі із іконою святителя Митрофана. Панікадило мідно-сріблене на 18 свічок, а 2 – на 9 свічок. Лампади мідні – 7. Лампади чеканні бронзові – 7. Підсвічники великі мідні – 4. Підсвічники малі мідні – 2. Євангеліє в лист, обтягнуте червоним бархатом, верхня дошка срібно-визолочена.

Євангеліє в лист, обтягнуте малиновим бархатом, у металевій оправі. Всіх євангелій у церкві було 4. Хрест срібно-визолочений 84-ї проби – 2.

Хрест мідний на постаменті. Хрест кипарисовий у срібній оправі на постаменті – 2. Чаша срібно-визолочена 84-ї проби – 3. Дискос срібно-визолочений – 2. Звіздниця срібновизолочена. Ложиця срібновизолочена. Дарохранительниця срібно-визолочена 84-ї проби. Дарохранительниця посріблена. Воздухів і покривець – 21. Килими – 2. Хустки – 7.

Плащаниця на червоному бархаті, шита золотом.

Сосуд для освячення хлібів та чаша для водосвячення, мідні.

Ікона в різьбленій позолоченій рамі святителя Афанасія Лубенського.

Ікона Ржавської Божої Матері, в позолоченій оправі.

Ікона Знам'янської Божої Матері, в позолоченій оправі.

Ікона праведного Іоакима, у великій позолоченій рамі.

Ікона праведної Анни, у великій позолоченій рамі.

Ікона великомученика Пантелеймона, в позолоченій рамі.

Ікона Святої Трійці, на дерев'яному бляті із позолоченими кутами.

Таких ікон, без риз і окладів, у церкві – 28.

Ікони в ризах і окладах: святителя Миколая, Спасителя, Козельщанської Божої Матері, Божої Матері.

Кадило мідно-срібне. Ківшик срібний 84-ї проби. Тарілка посріблена – 2. Тарілка срібна 84-ї проби. Вінця – 1 пара.

Книги: Біблія 1829 року, Тлумачне Євангеліє – 3, Постна Тріод 1699 року, Мінея в 6 книгах – 1708 року, Служебник 1734 року, кольорова Тріод – 2 (1766 року).

Охіньківський церковний хор, 1914 р. (фото взяте з домашнього архіву жительки с. Охіньки Єфросинії Степанівни Шкуліпи). Другий справа – її батько Степан Лаврентійович Шкуліпа, 1894 р. н.

У родині (нині покійного) Миколи Михайловича Кислого зберігся сповідний розпис парафіян Уведення Пресвятої Богородиці с. Охіньки, 1901 року. На окремих його сторінках уже важко прочитати імена та прізвища парафіян. Ще кілька років – і документ загине, тому хочеться перелічити всіх, хто там є. Хай нащадки відшукають імена своїх пращурів і пам'ятають про них (подається мовою оригіналу):

Военные и их домашние

Прокопий Демидович Усенко, 53 года, жена Мария Иосифовна, 38, дети: Георгий, 14, Ольга, 10.

Мария Васильевна Марченкова, вдова умершего Владимира Марченка, дети: Евфросиния, 20, Моисей, 18, Параскева, 14, Феодосий, 10.

Иоанн Стефанович Панченко, 59, жена Елена Яковлевна, 41, дети: Даниил, 19, Трофим, 18, Яков, 14, Иоанн, 7, Анна, 2.

Климентий Иванникиев Петрухно, 53, жена Феодосия Павловна, 47, дети: Феодосия, 9.

Умершего ***Фомы Денисенко*** дети: Феодора, 18, Агриппина, 17, Мария, 14, Феодосий, 11, Мотрона, 8.

Арсений Петрович Ткаченко, 55, жена Марфа Стефановна, 55, дети: Сергий, 29, Игнатий, 17, София, 13.

Петро Иоанныч Давиденко, 48, жена Анастасия Климентьева, 38, дети: Григорий, 20, Мария, 17, Анна, 14, Ульяна, 12, Ионн, 9, Александр, 5.

Мария Наумовна Усенкова, вдова, 43, дети: Ирина, 16, Ионн, 14.

Андрей Оникеевич Храпач, 49, жена Евдокия Ивановна, 49, дети: Елисей, 20, Симеон, 18, Порфирий, 16, Павел, 13.

Умершего солдата ***Степана Козубни*** сын Емилиан, 25.

Симеон Гаврилович Шкарлат, 53, жена Евдокия Созонтовна, 47, дети: Мария, 16, Феодор, 14, Феодосий, 7, Лука, 4.

Иоанн Авериевич Гавриш, 54, жена Екатерина Григорьевна,44, дети: Константин, 20, Петр, 17, Мотрона, 15, Моисей, 12, Христина, 9, Варвара, 6, Никифор, 3.

Даниил Иоаннович Шкарлат, 59, жена Домникия Марковна, 49, дети: Лукия, 17, Феодосий, 15, Наум, 12, Марфа, 8, Анастасия, 4.

Феодосий Фёдорович Шевченко, вдов, 51, дети: Анна, 18, Андрей, 15, Никита, 5.

Стефан Игнатьевич Рубан, 50, жена Александра Иоанновна, 36, дети: Никита, 18, Григорий, 16, Мотрона, 15, Емельян, 8.

Иона Лукич Клочко, 49, жена Акилина Ефремовна, 39, дети: Надежда, 20, Христина, 17, Григорий, 17, Евдокия, 13, Феврония, 9, Ефимия, 3.

Анна Даниловна Загородняя, 41, дети: Даниил, 13, Афанасий, 11.

Прохор Ефимович Загородний, 47, жена Ксения Аникиевна, 40, дети: Пётр, 20, Андрей, 17, Пелагея, 10, Наталия, 8, Яков, 4, Дмитрий, 1.

Наталия Михайловна Зинченко, вдова, 44, дети: Пантелеймон, 16, Елизавета, 14, Дионисий, 6. Дария, 3.

Василий Михайлович Лозенко, 46, жена Евдокия Антоновна, 39, дети: Ефросиния, 17, Григорий, 10.

Симон Данилович Галат, 46, жена Мария Антоновна, 38, дети: Ефросиния, 18, Агафья, 15, Власий, 9, Ионн, 6, Мария, 2.

Прокопий Онанович Лазоренко, 39, жена Татиана Моисеевна, 38, дети: …анья, 17, Ефросиния, 9, София, 6, Терентий, 2.

Иосиф Стефанович Рубан, 42, жена Ирина Захарьевна,32, дети: Фёдор, 4, Пелагея, 1.

Марк Лукич Клочко, 43, жена Татиана Иоановна, 43, дети: Мотрона, 20, Ефросиния, 18, Григорий, 15, Харитина, 9.

Василий Григорьевич Лоза, 44, жена Марфа Семёновна, 37, дети: Ирина, 16, Агафия, 8, Анастасия, 1.

Гаврило … Клочко, 39, жена Агафья Максимовна, 38, дети: Карпо, 15, Анастасия, 8, Любовь, 8.

Леонтий Васильевич Храпач, 41, жена Мария Михайловна, 37, дети: Алексей, 14, Емилиан, 10, Георгий, 1.

Андроний Григорьевич Марченко, 60, жена Ефимия Феодосиевна, 43, дети: Гордий, 23, Мария, 19, Гавриил, 16, Феодосия, 9.

Иоанн Ионнович Калита, 42, жена Парасковья Савична, 33, дети: Яков, 14, …ония, 12, Дмитрий, 9.

Тимофей ... Загородний, 40, жена Марина …, 51.

Константин Андреевич Кислый, 48, жена Мария Димитриевна, 44, дети: Даниил, 19, Александр, 16, Димитрий, 14, Константин, 12, Николай, 10, Зоя, 7, Петро, 4, Любовь, 1.

Трофим Савич Гавриш, 43, жена Мелания Григориевна, 35, дети: Мария, 14, Акилина, 8, Анастасия, 3.

Михаил Яковлевич Марченко, 41, жена Надежда Иоанновна, 34, дети: Пантелеймон, 7.

… Загородний, 42, жена Евдокия Карповна, 33, дети: Максим, 9, Мотрона, 3.

Никифор Иоанныч Печёный, 40, жена Евдокия Иоанновна, 34, дети: Фёдор, 13, Павел, 10, Дария, 8, Анастасия, 2.

Трофим Самсонович Марченко, 36, жена Евдокия Васильевна, 35, дети: Иосиф, 14, Андрей, 12, Ирина, 10, Анна, 3.

Терентий Аникиевич Петрухно, 44, жена Анастасия Никитична, 40, дети: София, 18, Дария, 13, Алексей, 2.

Алексей Никифорович Перерва, 37, жена Евдокия Михайловна, 32, дети: София, 13, Феодосий, 10, Иоанн, 6, Параскева, 3, Мелания, 1.

Емилиан Савич Гавриш, 36, жена Анна Ионовна, 32, дети: Александра, 9, Назарий, 7, Василий, 5, Григорий, 3.

Карпо Маркович Парасич, 38, жена Анна Петровна, 43, дети: Елизавета, 12, Иосиф, 10, Мария, 6.

Яким Васильевич Ко…, 39, жена Ирина Петровна, 34, дети: Анна, 9, Уляния, 6, Яков, 4.

Наталия Нестеровна Марченко, вдова, 31, дети: Ольга, 7, Алексей, 5, Пантелеймон, 2.

Иулиан Стефанович Гавриш, 35, жена Пелагея Антоновна, 34, дети: Терентий, 9, Мария, 6, Николай, 2.

Порфирий Львович Лоза, 39, жена Анастасия Никифоровна, 35, дети: Дементий, 7, Григорий, 5, Василий, 2.

Фёдор Варфоломеевич Вербняк, 37, жена Пелагея Иоанновна, 33, дети: Евдокия, 8, Павел, 6.

Фёдор Иоаннович Марченко, 39, жена Анастасия Петровна, 31, дети: Улиания, 10, Анна, 9.

Фёдор …, 37, жена … Савична, 35, дети: Лаврентий, 17, Пелагея, 11, Корний, 6.

Павел Димитриевич Шкарлат, 36, жена Парасковия Григорьевна, 46, дети: Михаил, 5.

Иоанн Аврамович Панченко, 39, жена Мария Васильевна, 36, дети: Агафия, 15, София, 8, Мелания, 4.

Пётр Алексеевич Кисленко, вдов, 75.

Дмитрий Леонтиевич Охонько, 35, жена Мотрона Львовна, 32, дети: Григорий, 8, Дмитрий, 5, Иоанна, 1.

Лаврентий Ионович Шкулипа, 37, жена Ксения Стефановна, 28, дети: Стефаний, 8, Иоанн, 5, Павел, 3, Пелагея, 1.

Трофим Сергеевич Салогуб, 32, жена Параскева Наумовна, 31, дети: Леонид, 4, Григорий, 2.

Симон Климентьевич Денисенко, 36, жена Анастасия Никифоровна, 31.

Кирилл Онисимович Кузменко, 35, жена Акилина Иоановна, 34, дети: Максим, 4, Харитон, 2.

Лука Ст… Коваленко, 41, жена Евдокия …, 34, дети: Сергей, 15, Трофим, 13, Хома, 10, Ефросиния, 7, Ксения, 5, Емилиан, 2.

Домникия Сергеевна Нестеренко, вдова, 52.

Василий Гаврилович Шкарлат, 34, жена Ефросиния Григорьевна, 26, дети: Пётр, 5, Мария, 3.

Михаил Павлович Бездитко, 34, жена София Васильевна, 27, дети: Ар…, 2, Никита, 2.

Яким Максимович Охонько, 34, жена Ксения Павловна, 26, дети: Сергей, 6. Мария, 2.

Василий Иоанович Отроша, 32, жена Евдокия Иосифовна, 32, сын Трофим, 3.

Макарий Иоаннович Яцун, 39, жена Александра Павловна, 36, сын Прокопий, 6.

Пётр Захариевич Иваненко, 32, жена Мария Самсоновна, 32, дети: Мария, 3, Иоанн, 1.

Яков Яковлевич Усенко, 34, жена Сиклития Игнатьевна, 23.

Леонтий Романович Клочко, 30, жена Лукерия Саввична, 27, дети: Андрей, 4, Мария, 2.

Фома Якович Усенко, 31, жена Мелания Фёдоровна, 31, дети: Пелагея, 5, Иоанн, 1.

Гавриил Иоаннович Шкарлат, 31.

Иоанн Харитонович Гавриш, 33.

Иоанн Самсонович Бондаренко, 32, жена Мария Петровна, 31.

Никифор Тарасович Галат, 31, жена Раиса Антоновна, 29.

Яким Трофимович Тимченко, 31, жена Мария Самсоновна, 26, дети: Иоанн, 4, Акилина, 2.

Афаний Владимирович Олийниченко, 30, жена Анастасия Игнатьевна, 24, сын Максим, 3.

Василий Григорьевич Мягкий, 32.

… Стефанович Коваленко, 30, жена Татьяна Иоанновна, 26, сын Михаил, 3.

Иоанн Захарьевич Иваненко, 32, жена Христина Давидовна, сын Александр, 1.

Борис Яковлевич Галат, 33, жена Минодора Иоанновна.

Иоанн Васильевич Перерва, 36, жена Мария Титовна, 33.

Дий… … Отроша, 29, жена Мария Евтихивна, 26, дочь Анастасия, 2.

Онуфрий Климентьевич Денисенко, 30, жена Мелания Фёдоровна, 24, дети: Григорий, 2, Андрей, 1.

Филипп Овсеевич Марченко, 31, жена Харитина Васильевна, 23, сын Павел, 1.

Макарий Васильевич Перерва, 30.

Василий Варфоломиевич Вербняк, 33.

Антоний Захарьевич Пилипенко, 39, жена Пелагея Фёдоровна, 35, дети: Ефросиния, 15, Андрей, 12, Дарья, 10, Фёкла, 7, Григорий, 4, Агриппина, 1.

Игнатий Иоаннович Байгуш, 24, жена Акилина Демидовна, 21.

… Спиридонович Панченко, 24, жена Пелагея Евдокимовна, 20, дочь Ульяна, 2.

Дмитрий Димидович Головко, 21, жена Пелагея Трохимовна, 20.

Пётр Кирилович Вербняк, 34, жена Стефанида Платоновна, 31, дети Трохим, 9, Вера, 6, Иоанн, 2.

Дионисий Тимофеевич Бездитько, 31, жена Уляния Корнеевна, 26, дети: Евдокия, 7, Самсон, 4.

Иосиф Петрович Отроша, 29, жена Дария Стефановна, 34, дети: Мария, 9, Евпистимия, 7.

Корний Гордеевич Гавриш, 26, жена Христина Иоанновна, 24, дочь Уляния, 5.

Леонтий Иоаннович Гавриш, 26, жена Соломия, 17.

Филипп Васильевич Янина, 28, жена Марина Иоанновна, 26, дочь Ефросиния, 4.

Крестьяне-собственники и их домашние

Александра Никифоровна Литвиненко, вдова, 69.

Гордий Назариевич Литвиненко, 34, жена Евдокия Емилиановна, 34, дети: Анисия, 11, Созонт, 8. Анна, 6, Федора, 3.

Евгений Касианович Савченко, 59, жена Евдокия Фёдоровна, 55, дети: Иоанн, 23, Стефан, 21, Прокопий, 18, Павел, 13, Игнатий, 10.

Корний Леонтиевич Савченко, 27, жена София Иоанновна, 29, дети: Наталия, 6, Стефан, 5, Илья, 3, Пётр, 1.

Никифор Захариевич Пилипенко, 35, жена Татиана Спиридоновна, 35, дети: Филимон, 9.

Умершего ***Марка Шрамка*** дети: Пётр, 28, Фёдор, 20, Исадор, 17.

Иоанн Маркович Шрамко, 21, жена Марфа Петровна, 22.

Елена Васильевна Шрамко, вдова, 30, сын Яков, 8.

Назарий Фёдорович Вербняк, 35, жена Мария Терентьевна, 31, дети: Ксения, 9, Елизавета, 6.

Моисей Фёдорович Вербняк, 20.

Варфоломей Савич Вербняк, 66, жена Мария Антониевна, 63.

Арсентий Варфоломиевич Вербняк, 33, жена Мотрона Петровна, 28, дети: Анастасия, 4.

Диомид Варфоломиевич Вербняк, 43, жена Ефросиния Самсоновна, 41, дети: Ефимия, 17, Марина, 12, Никита, 9.

Феодосий Иосифович Гладкий, 42, жена Евдокия Фёдоровна, 36, дети: Кирилл, 15, Анна, 12, Евгения, 9, Дмитрий, 5.

Захарий Михайлович Харченко, 50, жена Мокрина Петровна, 47, дети: Мотрона, 20, Григорий, 18, Пелагея, 16.

Даниил Васильевич Бойченко, 59, жена Дария Максимовна, 61, дети Василий, 22, Павел, 19.

Захарий Прокофьевич Остапенко, вдов, 53, дети: Анна, 24, Пётр, 21, Филип, 17, Евтихий, 14.

Корний Захариевич Остапенко, 30, жена Евдокия Ефремовна, 28, дети: Андроника, 7, Феврония, 5, Иоанна, 1.

Иссидор Гаврилович Шкарлат, 37, жена Феодосия Даниловна, 34, дети: Григорий, 10, Харитина, 8, Мария, 1.

Васса Назаровна Шкарлатова, вдова, 47, дети: Никифор, 16, Захарий, 5.

Захарий Гаврилович Вербняк, вдов, 50, дети: Дамиан, 22, Ефросиния, 19, Марианна, 15.

Никифор Захариевич Вербняк, 25, жена Кристина Филимоновна, 21.

Секлития Тимофеевна Усенко, вдова, 51, дети: Григорий, 22, Дионисий, 18, Фёдор, 7.

Евгения Иоанновна Усенкова, 33, сын Митрофан, 12.

Ефросиния Семёновна Усенкова, 35.

Симеон Яковлевич Зинченко, 60.

Параскева Фёдоровна Зинченко, вдова, 57.

Иоанн Платонович Зинченко, 41, жена Елизавета Афанасиевна, 39, дети Анна, 16, Агафия, 12, Евтихий, 8, Никита, 6.

Марина Владимировна Зинченкова, вдова, 33, дети: Макарий, 10, Ефросиния, 8, Варвара, 6. Михаил, 2.

Екатерина Самсоновна Зинченкова, вдова, 66.

Антон Георгиевич Зинченко, 57, жена Ефросиния Григорьевна, 39, дети: Иоанн, 19, Улита, 16, Евпраксия, 16, Никифор, 12, Пётр, 1.

Яким Антонович Зинченко, 31, жена Зоя, 27, дети: Евдокия, 1.

Пётр Филипович Зинченко, 36, жена Евгения Петровна, 37, дети: Анна, 13, Мария, 7, Мотрона, 5, Стефан, 2.

Андрей Иоаннович Рубан, 43, жена Агафия Марковна, 40, дети: Стефанида, 8.

Моисей Дмитриевич Шкарлат, 63, жена Мотрона Марковна, 54.

Иоанн Дмитриевич Шкарлат, 49, жена Зиновия Павловна, 47, дети: Акилина, 22, Кирилл, 21, Фёдор, 18, Афанасий, 15, Дорофей, 8, Мария, 6.

Ефросиния Петровна Шкарлатова, вдова, дети: Иосиф, 23, Кристина, 19, Федора, 16.

Фёдор Яковлевич Марченко, 48, жена Дария Самсоновна, 46, дети: Борис, 14.

Антоний Карпович Шкарлат, 56, жена Мария Сергеевна, 59, дети: Мотрона, 19, Максим, 12.

Андрий Антонович Шкарлат, 31, жена Татьяна Петровна, 25.

Иоанн Фёдорович Шкарлат, 69, жена Ксения Савична, 67.

Симеон Иоаннович Шкарлат, 41, жена Анна Ефимовна, 41, дети: Лидия, 19, Ефросиния, 17, Павло, 14, Наталия, 11, Устимия, 5, Пелагея, 2.

Трофим Борисович Шкарлат, 45, жена Соломия Евтуховна, 48, дети: Захарий, 18, Ефросиния, 16, Лукия, 13, Павел, 8.

Терентий Иоаннович Марченко, 41, жена Анастасия Евгениевна, 34, дети: Кирилл, 21. Пётр, 18, Марфа, 17, Анна, 15, Иоанн, 13, Даниил, 14, Неонила, 6, Антоний, 2.

Василий Кузьмич Салогуб, 35, жена Мария Филипповна, 35, дети: Василий, 14, Ефросиния, 12, Ксения, 10, Сергий, 7, Иоанн, 4, Мария, 2.

Никифор Кузьмич Салогуб, 25, жена Дария Аникеевна, 20, дети: Григорий, 1.

Сергий Денисович Салогуб, 57, жена Анна Савична, 51, дети: Илларион, 24, Варфоломий, 21, Федот, 19, Василий, 18.

Сергий Сергиевич Салогуб, 29, жена Лукерия Иосифовна, 30, сын Прокоп, 3.

Варфоломей Самсонович Марченко, 50, жена Ирина Никитична, 49, дети: Ефросиния, 25, Мавра, 22, Марина, 20, Улита, 18, Фёдор, 16, Степан, 13.

Андрей Варфоломеевич Марченко, 27, жена Евдокия Моисеевна, 23, дети: Николай, 2.

Филипп Зотович Марченко, 59, жена Татиана Стефановна, 62.

Варфоломий Филиппович Марченко, 26, жена Анна Иоанновна, 26, дети: Евгений, 5.

Самсон Филиппович Марченко, 32, жена Дарья Иоанновна, 33, дети: Даша, 9, Ольга, 1.

Демид Захариевич Таран, 41, жена Акилина Фёдоровна, 42, дети: Евгений, 20, Василий, 17, Лаврентий, 13, Терентий, 11, Татиана, 6, Анна, 3.

Анна Захаровна Таранова, 37.

Антоний Степанович Лоза, 64, вдов.

Степан Антонович Лоза, 25, жена Афанасия Фомична, 21, дети: Ефросиния, 1.

Андриан Антонович Лоза, 39, жена Анна Евхимовна, 32, дети: Феодосий, 13, Марина, 11, Феодора, 7, Григорий, 3, Татиана, 1.

Параскева Емилиановна Бадтрова-Саенко, вдова, 59, дети: Пётр, 27.

Данило Иоаннович Бадиан-Саенко, 21, жена Феодосия Павловна, 21, дети: Филипп, 1.

Григорий Стефанович Лоза, вдов, 69, дочь Ирина, 27.

Гавриил Григориевич Лоза, 23, жена Параскева Иоанновна, 20.

Иоанн Григориевич Лоза, 47, жена Феодосия Евтухиевна, 44, дети: Мария, 14, Иоанн, 11, Татиана, 9, Надежда, 6.

Лев Михайлович Лоза, 64, жена Уляния Яковлевна, 63, дети: Василий, 19.

Мария Львовна Лозина, 20, дети: Яков, 1.

Полиевкт Львович Лоза, 21, жена Ефимия Петровна, 24, дети: Николай, 5, Мария, 3.

Евтух Фомич Марченко, 40, жена Улиана Николаевна, 41, дети: Яков, 20, Давид, 13, Агриппина, 13, Сергий, 10, Иоанн, 8, Мария, 5, Александра, 2.

Дионисий Елисеевич Васюк, 26, жена Мотрона Филипповна, 30.

Сергей Елисеевич Васюк, 20.

Захарий Фёдорович Лазаренко, 36, жена Лукия Самсоновна, 34.

Пётр Фёдорович Лазаренко, 52, жена Анастасия Павловна, 53, дети: Орест, 19, Пётр, 12.

Григорий Петрович Лазаренко, 29, жена Ликерия Иоанновна, 28, дети: Пелагея, 5, Параскева, 3.

Иоанн Фёдорович Гавриш, 43, жена Анна Кирилловна, 36, дети: Евдокия, 11, Феодосий, 8, Мария, 2.

Мотрона Пантелеймоновна Панченкова, вдова, 54.

Яким Степанович Панченко, 56, жена Васса Иоановна, 47, дети: Татиана, 22, Федот, 17, Фёдор, 12, Фекла, 9.

Иоанн Парфентиевич Вересоча, 39, жена Афросиния Яковлевна, 41, дети: Григорий, 13, Агафия, 9, Максим, 6, Николай, 2.

Евдокия Парфентиевна Вересочина, 43.

Сергий Стефанович Лоза, 56, жена Мария Афанасиевна, 51, дети: Гавриил, 20, Емилиан, 18. Пелагея, 7.

Анисия Трофимовна Усенко, 47, дети: Мария, 21, Максим, 19.

Евдокия Иоанновна Усенкова, вдова, 64.

Евдоким Яковлевич Усенко, 42, жена Мария, 41.

Алексей Наумович Шрамко, 37, жена Агафия Кириловна, 37.

Василий Наумович Шрамко, 49, жена Лукия Иоанновна, 48, дети: Иоанн, 15, Елизавета, 4.

Прохор Антонович Вересоча, 24, жена Анастасия Самсоновна, 22, дети: Георгий, 6, Харитина, 2.

Елисей Кирилович Вербняк, 47, жена Наталия Антоновна, 46, дети: Созонт, 21, Игнатий, 16, Моисей, 13, Кирилл, 9.

Иоанн Арсениевич Вересоча, вдов, 62.

Емилиан Иоаннович Вересоча, 34, жена Евдокия Никифоровна, 34, дети: Фёдор, 10, Дария, 6, Андрий, 3, Анастасия, 1.

Сильвестр Андреевич Вересоча, 17.

Прокопий Леонтиевич Кузьменко, 37, жена Варвара Архиповна, 43, дети: Анастасия, 13, Иоанн, 3.

Дарья Леонтиевна Кузьменко, 45.

Никифор Кондратиевич Гавриш, 82.

Корнилий Никифорович Гавриш, 51, жена Агафия Фёдоровна, 52, дети: Максим, 14. Евдокия, 8.

Пётр Корнеевич Гавриш, 24, ***жена Секлития Никитична, 20***.

Никита Корнеевич Гавриш, 31, жена Мария Васильевна, 29, дети: Евдокия, 6, Екатерина, 4, Мария, 1.

Яков Менинович Салогуб, 48, жена Уляния Тимофевна, 48, дети: Татиана, 17.

Тимофей Яковлевич Усенко, 28, жена Мария Яковлевна, 23, дети: Максим, 5.

Спиридон Иоаннович Панченко, 60, жена Мария Лукинична, 50, дети: Кирилл, 18.

Иоанн Спиридонович Панченко, 36, жена Мария Максимовна, 34, дети: Василий, 12, Антоний, 7.

Иоанн Иссидорович Янина, 64, жена Евдокия Иоанновна, 64, дети: Марина, 23.

Корнилий Иоаннович Янина, 32, жена Александра Иоанновна, 35, дети: Ирина, 13.

Мотрона Павловна Клочко, вдова, 60.

Трофим Фёдорович Клочко, 22, жена Анастасия Фёдоровна, 21, дети: Иоанн, 1.

Василий Лаврентиевич Панченко, 41, жена Наталия Климентиевна, 39, дети: Анна, 17, Марина, 12, Игнатий, 8, Пантелеймон, 1.

Аврамий Иоаннович Панченко, вдов, 69.

Василий Аврамович Панченко, вдов, 44, дети: Феодосия, 16, Марина, 10, Наталия, 4.

Власий Аврамович Панченко, 30, жена Федора Нестеровна, 25, дети: Иоанн, 2.

Ефимий Максимович Андричата, вдов, 59, сын Фёдор, 22.

Даниил Ефимович Андричата, 30, жена Улита Сергеевна, 29, дети: Фёдор, 8, Пелагея, 5.

Иоанн Фёдорович Ко…, 62, жена Ефросиния Герасимовна, 67.

Фёдор Леонтиевич Сытник, 42, жена Ксения Иоанновна, 39, дети: Уляния, 17, Трофим, 9, Пелагея, 4, Домника, 1.

Игнатий Феодосиевич Завгородний, 56, жена Мария Демидовна, 55.

Спиридон Феодосиевич Завгородний, 51, жена Татиана, 36, дети Евгений, 22, Феодосий, 18, Ефросиния, 15, Анна, 12, Антоний, 2.

Степан Ефимович Завгородний, 39, жена Марфа Никитична, 34, дети: Филимон, 16, Ефимий, 14, Мартин, 8.

Иоанн Ефимович Завгородний, вдов, 59, дети: Феодора, 20.

Иоанн Иоаннович Завгородний, 37, жена Уляния Михайловна, 33, дети: Гавриил, 10, Феврония, 8, Федора, 3.

Стефан Владимирович Олийниченко, 33, жена Мотрона Иосифовна, 34, сын Михаил, 3.

Иоанн Нестерович Олийниченко, 54, жена Ксения Гавриловна, 52.

Филипп Яковлевич Олийниченко, 30, жена Евдокия Гавриловна, 29, дети: Фёдор, 8, Павел, 3.

Дмитрий Варфоломеевич Савченко, 36, жена Ефросиния Романовна, 31, дети: Иосиф, 7.

Умершего ***Варфоломия Савченко*** дети: Пётр, 27, Максим, 21.

Параскева Тимофеевна Зиньченкова, 54.

Иоанн Григорьевич Марченко, 36, жена Агафия Самсоновна, 36, дети: Григорий, 15, Фёдор, 14, Ефросиния, 10, Наталия, 7, Евдокия, 5, Параскева, 3, Анна, 2.

Порфирий Григорьевич Марченко, 27.

Дементий Никифорович Марченко, 43, жена Степанида Власовна, 45, дети: Федора, 15, Елизавета, 11.

Домникия Павловна Отрошина, вдова, 63.

Григорий Антонович Отроша, 32, жена Улита …, дети: Надежда, 8, Евтихий, 5.

Иоанн Васильевич Отроша, 65, жена Пелагея Даниловна, 65.

Феодосий Иоаннович Отроша, 39, жена Уляния Ивановна, 40, дети: Виктор, 17, Григорий, 4.

Симон Самсонович Марченко, 42, дети: Антоний, 16.

Никифор Тихонович Михаль, 58, жена Александра Стефановна, 58, дети: Устиния, 17.

Афанасий Никифорович Михаль, 27, жена Агриппина Иосифовна, 22, дети: Надежда, 1.

Зиновия Филипповна Клочкова, вдова, 72.

Дамиан Петрович Клочко, 32, жена Евдокия Игнатьевна, 29, дети: Дария, 9, Параскева, 7. Трофим, 5, Акилина, 1.

Савва Зотович Марченко, 45, жена Стефанида Фёдоровна, 44, дети: Стефанида, 18, Евфимия, 13, Ксения, 8, Григорий, 5.

Иоанн Иоаннович Иваненко, вдов, 66.

Симон Иоаннович Иваненко, 32, жена Анастасия Иоанновна, 26, дети: Михаил, 5, Павел, 3, Параскева, 1.

Карпо Гордиевич Деменко, 53, жена Параскева Кирилловна, 52.

Никифор Карпович Деменко, 27, жена Марфа Харитоновна, 26, дети: Андрий, 1.

Евдоким Филиппович Корнийко, 33, жена Ольга Макариевна, 32, дети: Параскева, 10, Дионисий, 8, Мария, 5, Пётр, 2.

Андриан Филиппович Корнийко, 44, жена Марфа Харитоновна, 42, дети: Мария, 19, Прохор, 14, Филипп, 5.

Марфа Никитична Давиденко, 50.

Григорий Алексеевич Кузьменко, 28, жена Акилина Сергеевна, 27, дети: Анастасия, 7, Стефан, 4.

Андрей Алексеевич Кузьменко, 24.

Иосиф Петрович Кузьменко, вдов, 70, дети: Дарья, 39, Иоанн, 36, Емилиан, 18.

Емилиан Онисимович Кузьменко, 39, жена Самолия Савична, 38, дети: Агриппина, 15, Параскева, 13, Марфа, 8.

Мотрона Владимировна Головкова, вдова, 71.

Тимофей Захариевич Иваненко, 47, жена Варвара Иоанновна, 41, дети: Корнилий, 17, Мотрона, 14, Евгения, 13, Спиридон, 11, Степанида, 5.

Фёдор Иоаннович Яцун, 51, жена Мария Васильевна, 50, дети: Анастасия, 19, Анна, 15.

Григорий Фёдорович Яцун, 26, жена Варвара Фёдоровна, 20.

Гаврилий Елисеевич Бигиб, 40, жена Дария Иоанновна, 42, дети: Варвара, 11, Максим, 8, Нестор, 5, Андрий, 2.

Роман Елисеевич Бигиб, 56, жена Агафия Петровна, 40, дети: Стефан, 23, Михаил, 20, Фадей, 16, Онисим, 12.

Григорий Данилович Мякий, вдов, 63.

Евтихий Григорьевич Мякий, 28, жена Ефросиния Петровна, 26, дети: Орест, 6, Мария, 1.

Захарий Григорьевич Мягкий, 41, жена Александра Авдеевна, 41, дети: Агафия, 18, Пётр, 15, Мария, 13, Иосиф, 9, София, 6.

Емилиан Самсонович Марченко, 44, жена Дария Антоновна, 44, дети: Мотрона, 19, Анна, 16, Яков, 10, Дария, 4.

Василий Кононович Шумейко, вдов, 71.

Евсений Самсонович Марченко, 53, жена Васса Лаврентиевна, 53, дети: Мария, 19.

Карп Евсеевич Марченко, 29, жена Уляния Андреевна, 22.

Емилиан Лаврентиевич Марченко, 51, жена Александра Антоновна, 37, дети: Екатерина, 28, Григорий,

25, Евхримия, 22, Анна, 13, Самсон, 12, Михаил, 10, Христина, 7, Елена, 2.

Коста Самсонович Ищенко, 54, жена Домникия Спиридоновна, 38.

Игнатий Иридионович Остапенко, вдов, 51, дети: Анастасия, 27, Пантелеймон, 21, Евтихий, 19.

Григорий Ипатиевич Остапенко, 25, жена Химия Фёдоровна, 25, дочь Степанида, 1.

Иоанн Иоаннович Остапенко, 37, жена Евфросиния Даниловна, 36, дети: Павел, 15, Данило, 12, Алей, 8, Анастасия, 4, Мария, 1.

Иоанн Васильевич Бигиб, вдов, 73, дети: Никифор, 23.

Николай Иоаннович Гиль, 27, жена Ефросиния Иоанновна, 24.

Савва Иоаннович Хоменко, 38, жена Евгения Максимовна, 37, дети: Елизавета, 15, Ксения, 12.

Иоанн Леонтиевич Хоменко, 72.

Сергий Иоаннович Хоменко, 47, жена Татиана Григорьевна, 51, дети: Иоанн, 17, Самсон, 12, Евпраксия, 10.

Сергий Леонтьевич Хоменко, вдов, 83.

Василий Сергеевич Хоменко, 21, жена Феодосия Павловна, 20.

Андрей Сергеевич Хоменко, 50, жена Мария Васильевна, 47, дети: Ефросиния, 20, Христина, 18, Максим, 15, Акилина, 11.

Коста Андреевич Хоменко, 22, жена Вера Иоанновна, 20.

Марко Петрович Коваленко, 54, жена Мария Тихоновна, 52, дети: Карп, 20.

Иоанн Гаврилович Марченко, 50, жена Марфа Григориевна,47, дети: Ксения, 26, Иоанн, 22, Иссидор, 18, Захарий, 14, Химия, 6, Евгения, 1.

Дария Иоанновна Марченко, 24, дети: Василий, 4.

Стефаний Савич Гавриш, 40, жена Пелагея Петровна, 33, дети: Андрей, 12, Корнилий, 10, Евдокия, 6, Ефросиния, 4, Василий, 1.

Стратоний Савич Гавриш, 51, жена Ксения Иоанновна, 51, дети: Иоанн, 24, Марианна, 22, Стефанида, 20, Харитон, 17, Марина, 14, Федот, 11.

Стефан Михайлович Гречаный, 25, жена Марианна Захариевна, 25.

Яким Михайлович Гречаный, 31, жена Наталия Ивановна, 32, дети: Фёдор, 4, Анастасия, 3.

Анна Наумовна Гречаная, вдова, 54, дети: Павел, 24, Максим, 20, Харитина, 16.

Яков Ильич Гречаный, 27, жена Евдокия Васильевна, 21, дети: Симеон, 1.

Артемий Димитриевич Бадиорь-Саенко, 53, жена Наталия Стефановна, 54.

Тихон Димитриевич Бадиорь-Саенко, 40, жена Елена Орестовна, 31, дети: Пётр, 6, Мотрона, 4, Елена, 1.

Марина Оникеевна Тарасенкова, вдова, 60.

Созонт Калинникович Тарасенко, 25, жена Василиса Спиридоновна, 24, дочь Ефросиния, 1.

Тарас Петрович Галат, 70, жена Васса Ильинична, 68, дети: Евдоким, 40.

Василий Тарасович Галат, 45, жена Марфа Иоанновна, 44, дети: Анна, 19.

Анна Симоновна Стёпина, вдова, 64, дети: Антоний, 21, Павел, 19, Анна, 16.

Захарий Захариевич Иваненко, вдов, 47, дети: Мария, 21, Мавра, 19, София, 16, Ксения, 12, Екатерина, 9.

Павел Самсонович Давиденко, 24, жена Ирина Марковна, 23, дети: Мотрона, 3, Евдокия, 2.

Евгения Емилиановна Давиденко, вдова, 56.

Умершего ***Трофима Давидовича Давиденко*** дети: Давид, Лука, 19.

Никита Дамидович Галат, 50, жена Анастасия Григорьевна, 45, дети: Иоанн, 23, Андрей, 21, Марфа, 20, Василий, 17, Мотрона, 4.

Анна Юдина Сребродольская, вдова, 38, дети: Иридиан, 18, Павел, 16, Даниил, 14, Анастасия, 9, Евстафий, 4.

Андрей Сазонтович Сребродольский, 46, жена Елена Кондратовна, дети: Улита, 25, Иоанн, 16, Самсон, 5.

Евгений Игнатьевич Рубан, 44, жена Параскева Исидоровна, 37, дети: Дионисий, 14, Григорий, 12, Андрей, 1.

Харитон Авдеевич Гавриш, 56, жена Стефанида Васильевна, 53, дети: Кирилл, 30, Авдей, 25, Марфа, 16, Фома, 11, Никита, 8.

Стефан Кирилович Гавриш, вдов, 69.

Галактион Стефанович Гавриш, 42, жена Ирина Васильевна, 40, дети: Уляния, 17, Федора, 15, Мотрона, 13, Пётр, 10, Елена, 4, Елизавета, 2.

Захарий Спиридонович Гавриш, 54, жена Мотрона Петровна, 57, дети: Ксения, 21.

Исидор Захариевич Гавриш, 37, жена Дарья Трофимовна, 36, дети: Иосиф, 10, Симсон, 8, Ксения, 5.

Анисия Самсоновна Иваненкова, вдова, 49, дети: Сергей, 21, Лаврентий, 19, Федора, 10, Евфремий, 7.

Христофор Тимофеевич Иваненко, 29, жена Уляния Михайловна, 25, дети: Мотрона, 9.

Митрофан Григорьевич Луценко, 44, жена Пелагия Степановна, дети: Марина, 20, Даниил, 17, Мелания, 6.

Надежда Наумовна Васюкова, 37.

Орест Карпович Давиденко, 54, жена София Петровна, 42, дети: Мария, 24, Роман, 17.

Стефан Орестович Давиденко, 21, жена Мотрона Ивановна, 19.

Пётр Орестович Давиденко, вдов, 26.

Трофим Григорьевич Янина, 44, жена Анастасия Васильевна, 37, дети: Иоанн, 10, Анатолий, 7, Леонид, 4, Ольга, 1.

Фёдор Григорьевич Янина, 32, жена Мотрона Назариевна, 32, дети: Панкратий, 12, Дмитрий, 11, Евдокия, 7, Фёдор, 5, Анна, 3.

Мария Григорьевна Янинина, 53.

Марина Иоанновна Шкулипина, вдова, 60.

Яков Иоаннович Шкулипа, 34, жена Евпраксия Иоанновна, 29, дети Ксения, 11, Уляния, 8. Ефросиния, 6, Елена, 3, Евдокия, 1.

Савва Симонович Отроша, вдов, 65, дети: Никондр, 27, Коста, 20.

Евгений Савич Отроша, 24, жена Марина Трофимовна, 20.

Гавриил Нилович Отроша, 38, жена Елена Львовна, 44, дети: Симон, 20, Фендумия, 19, Сильвестр, 18, Анастасия, 16, Григорий, 13, Татиана, 11, Даниил, 5, Мария, 2.

Мавра Фёдоровна Шкарлатова, вдова, 61.

Иоанн Алексеевич Таран, вдов, 59, дети: Никита, 24, Гликерия, 20.

Захарий Иоаннович Таран, 29, жена Анна Осифовна, 22, дети: Мария, 2.

Нил Степанович Панченко, 54, жена Елизавета Львовна, 54, дети: Марк, 18.

Леонтий Нилович Панченко, 30, жена Параскева Никитична, 34, дети: Георгий, 5.

Фёдор Данилович Завгородний, 58, жена Марина Сергеевна, 57.

Тимофей Васильевич Перерва, 25.

Иссидор Гаврилович Марченко, 53, жена Мотрона Стефановна, 49, дети: Яков, 22, Арсентий, 18. Татиана, 16, Лукина, 13, Евпраксия, 12, Мотрона, 11, Стефан, 7, Соломия, 4.

Иоанн Стефанович Вересоча, 58, жена Ефросиния Васильевна, 56, дети: Онисим, 17.

Параскева Климентьевна Вересочина, 39, дети: Дамиан, 29, Макарий, 18.

Емелиан Самсонович Шкура, 47, жена Мария Фёдоровна, 31, дети: Калистрат, 8, Яков, 4. Прокопий, 1.

Ксения Даниловна Кисленкова, вдова, 75.

Николай Максимович Кисленко, 32, жена Дарья Иоанновна, 35, дети: Матвей, 9. Антоний, 7. Диамид, 3, Иоанн, 1.

Анна Яковлевна Перерва, вдова, 74.

Климентий Васильевич Козира, 50, жена Феодосия Савична, 50, дети: Орест, 26, Фёдор, 24, Мария, 20, Илья, 17, Мотрона, 15. Устимия, 12.

Гавриил Фёдорович Козюра, 72, жена Уляна Иоанновна, 71.

Дионисий Гаврилович Козюра, 37, жена Александра Васильевна, 33, дети: Агафья, 12, Василий, 8. Евдокия, 5.

Онисим Гаврилович Козюра, 40, жена Ирина Симеоновна, 36, дети Илья, 12, Евпатий, 11, Анисия, 9, Наталия, 6.

Митрофан Гаврилович Козюра, 45, жена Пелагея Максимовна, 43, дети: Анна, 20, Фома, 18, Мотрона, 15. Ефросиния, 13, Мария, 11. Параскева, 9.

Марк Евстафиевич Печеный, 47, жена Наталия Петровна, 43, дети: Самсон, 18. Андрей, 15, Дионисий, 11.

Анна Иоанновна Печёная, вдова, 72.

Илларион Иоаннович Печёный, 34, жена Клавдия Иоанновна, 29, дети: Евдокия, 5, Александра, 1.

Прокопий Иоанович Печёный, 50, жена Мотрона Григорьевна, 49, дети: Андрей, 23, Фёдор, 20, Евгения, 13, Сергей, 8.

Ирина Максимовна Клочкова, вдова, 64.

Пётр Климентьевич Клочко, 28, жена Мария Пантелеймоновна, 25, дети: Андрей, 5. Евдокия, 2.

Екатерина Максимовна Клочкова, вдова, 73.

Григорий Иоаннович Сягненко, 50, жена Анна Лукина, 51, дети: Мотрона, 23, Самсон, 16, Емилиан, 13.

Фёдор Давидович Сягненко, вдов, 77.

Афанасий Фёдорович Сягненко, 56, жена Лукия Капитоновна, 54, дети: Платон, 20.

Леонтий Афанасиевич Сягненко, 23, жена Федора Антоновна, 22.

Фёдор Маркович Писаренко, 38, жена Ефросиния Иоанновна, 35, дети: Варвара, 12, Елизавета, 9, Анна, 7, Даниил, 4, Татиана, 1.

Яков … Маснуха, 39, жена Марфа Романовна, 40, дети: Секлития, 13, Агриппина, 5.

Пантелеймон Иоаннович Перерва, 48, жена Анна Лаврентиевна, 45, дети: Максим, 23, Марфа, 20, Елизавета, 18, Александра, 15, Василий, 12.

Иоанн Григорьевич Клочко, 45, жена Анна Фёдоровна, 41, дети: Венедикт, 18, Игнатий, 15, Марфа, 8, Марина, 5, Павел, 1.

Емелиан Лукич Клочко, 45, жена Мария Николаевна, 47, дети: Корнилий, 18, Дария, 13. Фёдор, 10. Моисей, 7.

Никита Емилианович Клочко, 26, жена Уляния Самсоновна, 24, дети: Назарий, 4.

Марианна … Клочкова, вдова, 62.

Кондрат Романович Клочко, 34, жена Ефросиния Иоанновна, 34, дети: Димитрий, 11, Мотрона, 9, Анна, 6, Марина, 4, Параскева, 2.

Стефан Ефимович Клочко, вдов, 53, дети: Андрей, 20, Уляния, 13, Иоанн, 10.

Карп Григорьевич Кисленко, 56, жена Феодосия Павловна, 56, дети: Никита, 25. Уляния, 22, Виктор, 16, Дария, 12.

Устимия Стефановна Тимченко, вдова, 69, дети: Назарий, 40.

Герасим Трофимович Тимченко, 49, жена Ирина Иоанновна, 44, дети Ефросиния, 18, Роман, 14, Марфа, 13, Степанида, 10. Онисим, 5.

Яков Герасимович Тимченко, 23, жена Христина Самсоновна, 23.

Фёдор Андреевич Шкарлат, 52, жена Александра Даниловна, 52.

Лаврентий Александрович Тимченко, 71, жена Татиана Яковлевна, 44.

Поликарп Лаврентьевич Тимченко, 29, жена Ксения Иоанновна, 27, дети: Иоанн, 5, Мария, 4. Фёдор, 2.

Афанасий Лаврентиевич Тимченко,43, жена Феодосия Николаевна, 36, дети: Наум, 20, Фёдор, 10, Евтихий, 8, Марианна, 6, Дамиан, 3, Анастасия, 1.

Пётр Лаврентиевич Перерва, 51, жена Мотрона Григорьевна, 49, дети: Фёдор, 24, Ефросиния, 19.

Терентий Петрович Перерва, 30, жена Христина Фёдоровна, 26.

Параскева Иоанновна Перерва, вдова, 64, дети: Анастасия, 28.

Гавриил Иосифович Перерва, 36, жена Клеопатра Сергеевна, 29, дети: Агафья, 9, Иоанн, 7, Анна, 4, Александра, 1.

Мотрона Харитоновна Марченкова, вдова, 48, дети: Агриппина, 20, Акилина, 15.

Тимофей Петрович Марченко, вдов, 41, дети: Агафья, 15, Мартиан, 10.

Емелиан Васильевич Клочко, вдов, 74.

Умершего ***Андрея Клочкова*** дети: Мотрона, 16, Параскева, 14, Мария, 11, Татиана, 8.

Михаил Васильевич Мірошник, 56, жена Мария Оникеевна, 54.

Максим Трофимович Клочко, 60, дети: Тимофей, 19, Харитина, 15, Трофим, 11, Карп, 9.

Корнилий Алексеевич Шкурлат, 68, жена Евдокия Яковлевна, 66, дети: Харитина, 32.

Потап Корнеевич Шкарлат, 30, жена Анна Григориевна, 26, дети: Фёдор, 5, Пётр, 1.

Евстафий Корнеевич Шкарлат, 34, жена Мария Фёдоровна, 30, дети: Наталья, 6.

Антоний Дамионович Шкарлат, 71, жена Александра Михайловна, 69, дети: Иоанн, 30.

Параскева Афанасиевна Шкарлатова, вдова, 32, дети: Марфа, 11, Дамиан, 9, Ефимия, 5.

Иоанн Алексеевич Шкарлат, 63, жена Марфа Емелиановна, 61, дети: Улита, 25.

Варвара Никифоровна Шкарлатова, вдова, 30, дети: Анна, 8, Алексей, 4.

Диомид Игнатиевич Головко, 72, жена Ксения Иоанновна, 58, дети: Лаврентий, 34.

Григорий Диомидович Головко, 37, жена Устимия Михайловна, 35, дети: Марфа, 7, Ефросиния, 4, Трофим, 2.

Емелиан Иоаннович Шрамко, 36, жена Уляна Николаевна, 33, дети: Мотрина, 9, Андрей, 6.

Марфа Евтихиевна Шрамкова, вдова, 71, дети: Яков, 18, Филипп, 15, Иссидор, 8.

Коста Евсеевич Бродук, вдов, 60.

Алексей Костович Бродук, 35, жена Мотрона Павловна, 37, дети: Кирилл, 13, Фёдор, 11, Мотрона, 9, Антоний, 6, Варвара, 4, Василий, 2.

Мотрона Павловна Иваненко, вдова, 57, дети: Арсений, 27, Елисей, 25, Анна, 15.

Кондрат Мартинович Храпач, 51, жена Ирина Фёдоровна, 51, дети: Васса, 19, Секлития, 16, Харитина, 13, Гавриил, 7.

Стратон Кондратьевич Храпач, 24, жена Ефросиния Андреевна, 21.

Василий Тихонович Байгуш, 41, жена Ирина Семёновна, 40.

Федот Степанович Вербняк, 50, жена Александра Васильевна, 50, дети: Марк, 14, Пётр, 5.

Фома Федотович Вербняк, 23, жена Варвара Филипповна, 27.

Дмитрий Емелианович Зинченко, 54, жена Стефанида Фёдоровна, 60.

Фёдор Дмитриевич Зинченко, 26, жена Евдокия Титовна, 23, дети: Григорий, 5.

Семён Фёдорович Иваненко, вдов, 61, дети: Трофим, 17.

Пётр Симонович Иваненко, 34, жена Елена Евдосиевна, 31, дети: Иосиф, 9, Михаил, 2.

Ксения Стефановна Байгуш, вдова, 68.

Андрей Михайлович Байгуш, вдов, 39, дети: Иосиф, 16, Яков, 11, Михаил, 9. Акилина, 6, Мотрона, 5.

Дария Яковлевна Иваненкова, вдова, 51, дети: Улита, 26, Евфимий, 24, Мотрона, 21, Дария, 19.

Садок Евсеевич Иваненко, 21, жена Акилина Харитоновна, 23, дети: Мария, 4, Мелания, 1.

Василий Филиппович Храпач, вдов, 71.

Екатерина Андреевна Храпачева, вдова, 44, дети: Марианна, 20, Афанасий, 17, Тимофей, 14.

Фёдор Григорьевич Байгуш, вдов, 66, дети: Маруся, 26.

Василий Фёдорович Байгуш, 39, жена Соломония Назариевна, 35, дети: Евфимий, 9, Самсон, 4, Карп, 1.

Наталия Фёдоровна Марченкова, вдова, 68.

Гавриил Самсонович Марченко, 33, жена Евдокия Никифоровна, 30, дети: Ефросиния…

Умершего ***Сергия … Янины*** дети: Степанида, 13, Мотрона, 11.

Евдокия Евфремовна Янинина, 44, дети: Ксения, 20, Христина, 16.

Порфирий Антонович Байгуш, 50, жена Варвара Васильевна, 52, дети: Иоанн, 21, Наум, 18, Дария, 16, Дмитрий, 10, Анастасия, 8.

Харитина Иридионовна Парасич, вдова, 54, дети: Лаврентий, 31, Иосип, 17, Яков, 14.

Марфа Яковна Денисенкова, 77.

Самсон Трофимович Бондаренко, 68, жена Анастасия Спиридоновна, 35, дети: Анна, 15, Христина, 13, Гордий, 10, Ольга, 5, Мария, 1.

Емилиан Самсонович Бондаренко, 29, жена Агафия Трофимовна, 26, дети: Андрей, 4.

Анастасия Михайловна Погорилая, вдова, 58, дети: Палладия, 18, Варвара, 14.

Трофим Михайлович Погорилый, 33, ***жена Пелагия Кондратиевна, 29***.

Фёдор Карпович Давиденко, 51, жена Мария Капитоновна, 47, дети: Алексей, 21, Игнатий, 18.

Карп Петрович Ткаченко, 55, жена Анна Кондратьевна, 48, дети: Григорий, 22, Анастасия, 18, Кирилл, 14.

Марфа Спиридоновна Мягкая, вдова, 67.

Иоанн Максимович Мякий, 34, жена Параскева Лаврентиевна, 34, дети: Роман, 11, Евдокия, 10, Пелагия, 6, Василий, 2.

Даниил … Тараненко, вдов, 47, дети: Дария, 23, Трофим, 16.

Умершего ***Якова … Парасича*** дети: Антоний, 23, Фёдор, 20.

Уляния Стефановна Шрамкова, вдова, 54, дети: Ксения, 11.

Лаврентий Фёдорович Шрамко, 32, жена Татиана Демидовна, 32, дети: Николай, 2, Алексей, 1.

Гавриил Фёдорович Шрамко, 34, жена Анна Петровна, 33, дети: Фома, 12, Иоанн, 9, Тимофей, 5, Устимия, 2.

Симон Фёдорович Шрамко, 38, жена Марфа Стефановна, 38, дети: Ефросиния, 15, Иоанн, Стефан, 6.

Дмитрий Лаврентиевич Шрамко, жена Параскева Ефимовна, дети: Григорий, 12, Марфа, 9, Анна, 6, Евдокия, 3.

Пелагия Дамиановна Парасич, вдова, 75.

Василий Кондратьевич Парасич, 38, жена Екатерина Трофимовна, 31, дети: Иоанн, 10, Кондрат, 8, Фёкла, 8, Филимон, 6, Наталия, 4, Марфа, 1.

Трофим Емелианович Вербняк, 73, жена Харитина Савична, 34.

Артемий Трофимович Вербняк, 19, жена Варвара Васильевна, 24.

Лаврентий Кондратьевич Парасич, 45, жена Параскева Лаврентьевна, 43, дети: Мария, 19, Марфа, 15, Анастасия, 13.

Мария Евтихиевна Вербнякова, вдова, 54.

Климентий Сергеевич Вербняк, 32, жена Анастасия Иоанновна, 32, дети: Иоанн, 6.

Григорий Емелианович Вербняк, вдов, 75.

Евпатий Григорьевич Вербняк, вдов, 53, дети: Пётр, 23, Елизавета, 19, Даниил, 16, Арсений, 10.

Стефан Евтихиевич Вербняк, 30, жена Васса Петровна, 26, дети: Зиновия, 5, Пантелеймон, 3.

Параскева Филипповна Вербняк, вдова, 64.

Евфимий Калинникович Тарасенко, 42, жена Мария Трофимовна, 42, дети: Филимон, 18, Ефимий, 9, Стефан, 7, Анастасия, 5, Иоанн, 2.

Александра Марковна Парасич, дети: Анатолий, 26.

Макарий Иоаннович Парасич, 24.

Северина Трофимовна Яцунова, 45, дети: Вера, 19, Марфа, 16, Александра, 14, Агриппина, 9, Павел, 6.

Михаил Наумович Бездитько, 51, жена Ефросиния Степановна, 49, дети: Анна, 16. Марфа, 5.

Даниил Евфимович Козубня, 47, жена Параскева Фёдоровна, 44, дети: Федора, 19, Фаламей, 17, Параскева, 10, Агафия, 8, Степанида, 6, Григорий, 2.

Павел Николаевич Бездитько, вдов, 70.

Константин Павлович Бездитько, 37, жена Ксения Стефановна, 36, дети: Анна, 13, Дамиан, 10, Андрей, 7, Евдокия, 5, Дмитрий, 2.

Тимофей Николаевич Бездитько, 64, жена Уляния Марковна, 63.

Афанасий Тимофеевич Бездитько, 37, жена Стефанида Сергеевна, 34, дети: Андрей, 11, Анна, 9, Евдокия, 5.

Димитрий Тимофеевич Бездитько, 42, жена Елена Никитична, 40, дети: Параскева, 16. Елисей, 13, Дария, 11, Анна, 7.

Екатерина Димитриевна Иваненкова, вдова, 38, дети: Онуфрий, 17, София, 12, Стефанида, 10. Иоанн, 2.

Григорий Николаевич Филоненко, 54, жена Ирина Иоанновна, 41, дети Филимон, 22, Мария, 21, Серафима, 19, Марфа, 16, Тарасий, 10, Никита…

Пантелеймон Андреевич Клочко, 34, жена Марфа Мокиевна, 34, дети: Нестор, 7, Марфа, 5, Дарья, 3.

Иосиф Алексеевич Бутко, 53, жена Ефросиния Ефимовна, 45, дети: Устимия, 20, Пётр, 16, Марфа, 14, Игнатий, 8, Евфимия, 4.

Акилина Захариевна Скловская, вдова, 62, дети: Захарий, 25, Василий, 23, Иоанн, 21, Евдокия, 20, Ирина, 18, Николай, 16, Мария, 11.

Кирилл Константинович Яцун, 21, жена Мария …, 20.

Козаки и их домашние

Яков Леонтиевич Охонько, 47, жена Евдокия Иосифовна, 48, дети: Пётр, 20, Варвара, 18, Симеон, 10, Александра, 6.

Максим Власович Охонько, 63, жена Мария Исаакиевна, 63.

Яков Максимович Охонько, 40, жена Анастасия Михайловна, 34, дети: Степанида, 16, Агафея, 10, Стефан, 8, Антоний, 6.

Стефан Фёдорович Коваленко, 68.

Стефан Иоаннович Карпенко, 53, жена Еремия Григориевна, 37, дети: Екатерина, 17, Евдокия, 14, Симон, 11.

На 1902 рік прихожан було в церкві 1865 чоловік. У той час правив священик Дмитро Троцина.

Введенська церква, без всякого сумніву, була окрасою села і його духовною святинею. Гарна, ошатна, вона підносилась у височінь на лівому березі Утки. Поруч із нею було маленьке кладовище: тут завершили свій життєвий шлях окремі представники родини Троцин, а також деякі глибоко віруючі охіньківчани. З розповідей старожилів також відомо, що там віднайшов свій останній притулок невідомий червоноармієць, похоронений біля церкви ще в роки громадянської війни.

На початку 20-х років церква ще діяла. При ній – дитячий та дорослий церковні хори. За свідченням Тетяни Яківни Проценко, 1921 року народження, нині покійної, дитиною вона запам’ятала, як батько, пов’язавшись крайкою, йшов на заняття хору.

У роки колективізації церкву закрили. У цей час вона зазнала першої внутрішньої руйнації. Зняли ікони, панікадила. Позбавили її також іншого церковного начиння. Сучасні «оновителі» так постаралися в селі, що не залишили жодної пам’ятки минулого. Пішла у безвість і ікона з прекрасним образом католицької Мадонни, написана талановитим італійцем у XVI столітті. Картину колись

привіз із сонячної Італії пан Троцина і подарував її в церкву, де вона чудово уживалася з православними святими. Старожили пригадують, як дехто з молодих охіньківчан-комсомольців навіть танцював на іконах. Їхні наступні покоління, переважно онуки, нині мають неабиякі проблеми зі здоров'ям, невлаштованість у житті – чи не пряма розплата за святотатство?

Зняли також церковні дзвони. Менший знайшов згодом використання у місцевих вогнеборців – ним били на сполох при пожежі.

Саму церкву в період колективізації перетворили не то в комору, не то в зерносховище. З часом, втрачаючи свою величність та красу, вона вистояла в міжвоєнний період, воєнне лихоліття, повоєнні сталінські роки… У мирний час сюди впродовж кількох років звозили збіжжя, та невпинно храм став занепадати і перетворюватися в пустку. Під покровом ночі нечестивці знімали покрівельне залізо, витягали вікна, двері.

У середині 50-х років церкву повністю розібрали місцеві активісти. Викопали навіть кам'яний фундамент із добротної церкви… Деякий час її дерев'яні конструкції знаходились на території парку (нині там сільський стадіон). Більшість матеріалу розтягнули активісти, та лише дещицю, зокрема дві дерев'яні колони, використали при будівництві бібліотеки (нині приміщення пошти та АТС).

Понад півстоліття в Охіньках церкви не було. При радянському режимі про її відновлення не могло бути й мови. Ходили в церкву у сусідню Переволочну. Хоч і не зручно, та у віруючих іншого виходу просто не було.

Аж у 2005 році охіньківчани дали конкретну відповідь на незамулене питання: що ж це за село без храму Божого?

Зареєстрували церковну громаду і дружно взялися до благої справи. Купили в центрі хату і всією громадою стали переобладнувати її під церкву. Житель м. Прилуки

Федір Володимирович Гмирянський пожертвував кошти для оформлення документів на землю. Старостою обрали пенсіонера, колишнього колгоспного водія Івана Максимовича Проценка, який вклав усю душу у відродження духовної святині. Вагомий внесок у її відтворення зробив отець Арсеній, який у цей час проводив церковну службу в с. Переволочна. Духовні настанови новоствореній церковній громаді і неабияку матеріальну допомогу надали отець Василь та матушка Анна з с. Калюжинці. Активну участь узяли і подружжя Яцунів – Володимир Михайлович та Марія Володимирівна. Попри неперечісний ентузіазм (і чоловік невпинно трудився на відновленні Божого храму, і дружина постійно готувала обіди для будівничих), ще Марія Володимирівна протягом трьох років будівництва церкви весь час просила допомоги перед іконою Пресвятої Богородиці Скоропослушниці у відновленні духовної святині і завжди відчувала її. Жінка переконана, що Скоропослушниця почула її прохання та молитви, і Господня обитель відродилася. Хто скільки міг із жителів села, пожертвував кошти на храм. Першою стала збирати гроші в односельчан для будівництва церкви Ганна Олексіївна Бондаренко. Члени церковної громади в різдвяні свята колядували в Охіньках та сусідніх селах, і зароблене йшло в фонд відновлення Божого храму. Допомагали матеріально і земляки – професор із Києва Микола Васильович Макаренко, народний депутат Володимир Дмитрович Бондаренко, будівельними матеріалами забезпечувала Ганна Дмитрівна Власенко. Значну частину ікон, церковного начиння, зокрема семисвічник, передав церкві Віктор Дмитрович Бондаренко.

Проект зробив умілий майстер, житель села Сокиринці, Микола Федорович Синельников, який став одним із головних

будівничих храму. За словами церковного старости Івана Проценка, якби не він, церкви в селі не було б. Більшість робіт Микола Федорович виконав за символічну плату.

Але, перш за все, була розчищена прилегла до церкви територія, поштукатурена будівля, прокладена електропроводка, перекритий дах. Мулярні роботи виконали Микола Григорович Марченко та Анатолій Миколайович Янина. Добросовісно працювали на відбудові церкви подружжя Галатів – Микола Матвійович та Валентина Федотівна, а ще – Володимир Петрович Бондаренко, Володимир Миколайович Кислий, Петро Ілліч Шкарлат, Володимир Леонідович Шпильовий. Вправно виконав покрівельні та інші роботи житель села Переволочна Віктор Іванович Чебера. Майстерно зробив ряд столярних виробів, у тому числі й сходи на дзвіницю, Володимир Миколайович Бездітко.

Спільними зусиллями громади робота просувалася вперед, і нарешті 1 грудня 2007 року, до третьої Пречистої, в Охіньках, до храмового свята, церковна громада села відкрила церкву Введення в храм Пресвятої Богородиці. Божу обитель освятив преосвященнійший Іреней, єпископ Ніжинський і Прилуцький. Духовна святиня гармонійно вписалася в краєвид села і стала його своєрідною візиткою.

З 2007 року тут незмінно править о. Василій (Василь Кривляк). Парафіяни мають можливість щонеділі, в релігійні свята, збиратися в Божому храмі. Тут здійснюються основні церковні обряди: хрещення, вінчання, відспівування покійників.

Першим вінчався у новому приміщенні церкви в жовтні 2007 року Анатолій Олександрович Кислий зі своєю дружиною Оксаною. До нинішнього дня в церкві вінчалося декілька пар. Між іншим, ще до революції вінчання в церкві с. Охіньки було надзвичайно популярним для жителів сусідніх сіл, а особливо с. Сокиринці, хоча там було декілька своїх церков. Очевидно, мало вагу те, що шлюб у нашому

селі з особливою винятковою урочистістю благословляли на небесах.

«Святий Боже, святий кріпкий, святий безсмертний, помилуй нас», – котиться церквою, відлунюючи у серцях.

Отець Василь допомагає нареченим тричі обмінятися обручками. Далі звучить молитва. Священик благословляє нареченого іконою «Спаситель», а наречену – іконою «Богородиця».

ГРАМОТА

Видана МАКАРЕНКУ МИКОЛІ ВАСИЛЬОВИЧУ

у благословення за старанні труди на славу святої Церкви

Божою милістю смиренний

Митрополит Київський і всієї України,
Предстоятель Української Православної Церкви

2007 року, місяця ЛИСТОПАДА
у 26 день, у граді КИЄВІ

Грамота Миколі Васильовичу Макаренку у благословення за старанні труди на славу святої Церкви, 2007 р.

Церковний хор співає «Многая літа». І всі слухають невеличку проповідь о. Василія. Так проходить вінчання у Введенській церкві після закінчення традиційного недільного богослужіння.

Над селом, його околицями, благословенною Уткою лунають звуки блаженного церковного дзвону.

У симфонію великого дзвону синхронно вливається передзвін малого дзвону, врятованого колись Іваном Максимовичем Проценком.

Восени 2013 року на місці зруйнованої Введенської церкви, за благословенням високопреосвященнійшого архієпископа Іринея Ніжинського і Прилуцького, а також за ініціативи протоієрея о. Василія (Кривляка) та старости Івана Максимовича Проценка, прохання парафіян Свято-Введенської церкви було освячено і закладено камінь під будівництво каплички в честь Різдва Пресвятої Богородиці. Першим фундатором будівництва каплички став Володимир Дмитрович Бондаренко.

Життя, в тому числі духовне, йде, продовжується, – і одвічний зв’язок поколінь стає ще непохитніший.

Введенська церква, XXI ст.

* * *

Тривалий час в автора були лише скупі відомості, що приміщення церкви в с. Охіньки збудували у XVIII столітті. І лише 20 квітня 2015 року, в поминальний день, Володимир Дмитрович Бондаренко на сільському кладовищі передав мені копії унікальних досліджень Романа Захарченка. Останній, замовивши у власних дослідницьких справах – фактично наосліп, у Центральному державному історичному архіві в Києві одну з церковних справ під дуже загальною назвою «Про побудову церков у селах київських Микільського та Братського монастирів» (за 1745 р.), з великим подивом несподівано виявив серед паперів про різні церкви і документи щодо спорудження церкви в селі Охіньках в 1744-45 рр. (зрозуміло, що до вказаних монастирів це не мало жодного стосунку)!

Як стверджує дослідник, про ці документи, як і про факт спорудження в ті роки в Охіньках церкви, раніше відомо не було. Вони містять унікальні відомості – вочевидь, найраніші з можливих для віднайдення по архівах, про те, як 270 років тому було споруджено та освячено чергову охіньківську Введенську церкву. У справі, зокрема, навіть згадано ще про попередницю збудованої церкви, сільський храм, вочевидь, споруджений іще десь на зламі кінця ХУІІ – початку ХУІІІ ст., після того, як Охіньки наново осадив срібнянський сотник Трохим (Троць) Васильович. Втім, із документів не вдається детально уточнити, чи відбулася реконструкція церкви, чи будівництво нової (в різних місцях по-різному про це говориться), як і невідомі імена майстрів-будівельників. Швидше за все це була-таки якась кардинальна перебудова існуючої на той час дерев'яної церковної споруди. По закінченні будівельних та опоряджувальних робіт, церкву в Охіньках освячено 16 лютого 1745 року прилуцьким протопопом Феодором Магеровським. Також справа містить згадки про забезпеченість охіньківської парафії необхідним богослужбовим начинням, книжками, а також орними ґрунтами, сіножатями та доходами.

Справа містить кілька звернень відомого на той час охіньківського дідича, абшитованого срібнянського сотника Антона Троцини, з його особистим підписом! Слід сказати, що А. Троцина тоді вже був у поважному віці – десь у межах 65-70 (за деякими авторами навіть і 80) років, однак почерк мав вельми ошатний. Відповіді з митрополичої канцелярії представлені чернетками, оскільки оригінали відправлялися адресатові. Загалом перебіг справи висвітлено в десяти документах, що охоплюють лютий 1744 р. – березень 1745 р.

Спочатку в лютому 1744 року (можливо, спеціально з цією метою перебуваючи в Києві) Антон Троцина звернувся

до київського митрополита Рафаїла Заборовського з повідомленням про потребу спорудження в його селах Охіньках та Карпилівці замість давніших нових церков. Це доношення було передане до канцелярії митрополита 15 лютого. У відповідь на цей лист митрополит звернувся до тогочасного прилуцького протопопа Василія Богдановича й надав своє благословення на провадження будівельних робіт довкола тих церков (а саме: закладення та будування), після чого вказував на необхідність нового звернення до нього за благословенням на освячення тих святинь.

Вочевидь, весняно-літній сезон та осінь 1744 року були повністю використані для капітальної реконструкції церкви в Охіньках. Щойно за рік, 8 січня 1745 року А. Троцина поновно звертається до митрополита з повідомленням про те, що церква в Охіньках вже полагоджена та облаштована і просить видати благословительний указ на ім'я нового прилуцького протопопа Феодора Магеровського на її освячення. В цьому випадку з консисторії подано для протопопа нагадування щодо чинностей облаштування новоспоруджених церков, згідно з синодальним указом від 1734 та 1742 рр., Святі Правила – поводження з деревиною старої церкви, опорядження іконами, богослужбовими книгами та срібним чи олов'яним начинням.

Невдовзі, після 15 січня, митрополит скерував на ім'я прилуцького протопопа Феодора Магеровського указ щодо освячення реставрованої церкви в Охіньках, в якому нагадав вищевказані правила опорядження церков та необхідність наочної ним перевірки стану церкви та подання інформації щодо кількості парафіян. Вже 30 січня Антон Троцина в листі зі Срібного запевняв митрополита про належне забезпечення церков у його володіннях необхідним богослужбовим начинням, а священиків – необхідними прибутками, та прохав владику про видачу

благослови-тельної грамоти на освячення церкви в Охіньках.

2 лютого прилуцький протопіп Феодор Магеровський доносив митрополитові про отримання 23 січня його указу щодо ревізії охіньківської церкви та парафії й оповів про стан забезпеченості церкви в Охіньках іконами, книгами та начинням, а священика – необхідними прибутками, також повідомляв, що на парафії нараховувалося 40 дворів та 466 мешканців. Зрештою, по отриманні протопопом 16 лютого благословительного митрополичого указу на освячення церкви, 23 лютого о. Феодором Магеровським церкву було освячено, про що він сповістив митрополита 8 березня 1745 року. Це звідомлення в митрополії отримано 24 березня та закрито справу і покладено до архіву.

Дерев'яний храм простояв понад століття і з часом став непридатним.

Відомий дослідник Роман Захарченко під час наукового відрядження до Москви у Російському державному архіві давніх актів мав можливість переглянути унікальне маловивчене джерело з історії Прилуччини: присяжні списки козаків, духовенства та посполитих Прилуцького полку 1718 року на вірність царевичу Петру Петровичу (РГАДА. Ф. 140. Оп. 1. Спр. 30). Зокрема, в тих списках представлені й Охіньки.

По-перше, серед окремих друкованих присяжних аркушів – т. зв. клятвенних, є аркуш із особистим підписом – вписаним власноруч іменем срібнянського сотника Антона Троцини.

По-друге, серед таких самих друкованих «клятвенних» є одна із підписом тогочасного охіньківського священика – отця Мартиніяна Василієвича («Мартиніанъ Василїєвичъ Ієрей (церкви) воведеніє Б(огороди)ци села ωохонекъ», тс, арк. 43). Слід зауважити, що це – найраніша натепер згадка про охіньківську церковну парафію! Напевно, що вказаний

о. Мартиніян був вірогідно першим місцевим парохом після відродження села наприкінці XVII століття.

По-третє, серед списку козацького товариства та списку посполитих очільників поселень Срібнянської сотні (зокрема, війтів), котрі тоді присягали, немає жодного представника Охіньок, що вірогідно є вказівкою того, що принаймні козаків та війта у цьому селі не було. Втім, у окремому сотенному списку підписантів-посполитих під окремим заголовком «Села Охунїокъ посполитїє» знаходимо наступних охіньківців: Уласа Пила, Пилипа Данченка, Харка Ященка, Семена Черевка, Семена Шкарлатенка, Андрушка Храпаченка, Мартина Ярмака, Стецка Шумейка, Грицка Карпуші, Павла Храпаченка, Хведора Гриненка та Яцка Кислого (тс, арк. 122 зв.). Варто зауважити, що це – найраніший подібний список охіньківського поспільства (більш ранні історіографії невідомі)! В оригіналі він наступний:

Села Охунїокъ посполитіє
Ѵласъ – Пил
Пилипъ – Данченко
Харко – Ященко
Сємєнъ - Чєрєвъко
Сємєнъ - Шкарлатєнко
Андрюшко - Храпачєнко
Мартинъ – Ярмакъ
Стєцко - Шумєйко
Грицко – Карпуша
Павъло - Храпачєнко
Хвєдоръ - Гринєнко
Яцко – Кислиі.

37. ДАРУВАТИ ЛЮДЯМ РАДІСТЬ

Стоїть край шляху Україна
На вишиванім рушнику,
В сорочці, вишитій барвінком,
Калина й мальви у вінку.

Стоїть від рання і до ночі,
Дарує всім своє тепло.
І щиро роздає охочим
Своє правічне ремесло.

Те ремесло таке прекрасне,
Така у ньому глибина.
Воно, мов сонце, не погасне,
Немов заквітчана весна.

Ніна ГАНЖА

Мабуть, давно так часто і так охоче не вдягали українці вишиванки, як сьогодні. Від старого до малого, одягають і на свято, і в будень.

А в кожної вишиванки – своя історія: хто власними руками хрестики мережив, хтось на ярмарку придбав уже готову сорочку, ще комусь від мами чи бабусі у спадок дісталася.

Колоритні орнаменти передаються крізь роки, бо має Україна майстринь доволі: і вигадливих, і талановитих, і беручких.

Не одне покоління чудових вишивальниць подарувала Україні вишнево-барвінкова Прилуччина. Не стали винятком і Охіньки. Жінки щедро відтворювали свою долю на білому полотні, як у пісні співається, червоними і чорними нитками – на щастя і радість людям. Охоче дарують свої вишиванки дітям і онукам, сподіваючись, що вони збережуть святу красу для майбутнього…

У 2014 році виповнилося б сто років добрій, чуйній, працьовитій майстрині **Ользі Марківні Марченко**. Народилася вона в с. Переволочна у бідній багатодітній селянській родині. З дитинства привчилася до всякої роботи. Ще невеличкою дівчинкою нарівні з дорослими пряла. Улюбленим вишиванням захопилася дуже рано.

Усе одне до одного складалося, як і нитка до нитки. Зовсім юною залишилася сиротою – наче на голку оголеним серцем нахромилася. Відразу стільки домашньої роботи звалилося на її, ще не зміцнілі, тендітні плечі!

У 1934 році вийшла заміж за охіньківського парубка – Якима Сидоровича Марченка. Поряд із колгоспною роботою (весь вік пропрацювала в ланці) і нескінченними домашніми справами знаходила час для віддушини.

За довгий вік бозна й скільки робіт вийшло з-під легкої руки Ольги Марківни. Вишиті рушники, простирадла, серветки, доріжки… І всі – ніби щось розповідають… Чудові кольори веселки переповнюють оселю світлом, щедро усміхаються з витончених візерунків і букетів.

Однак вишивати – це одне мистецтво, а ткати рушники – це зовсім інше. І такою майстерністю в Охіньках досконало володіли лише дві жінки, одна з яких – Ольга Марківна.

Майстриня була переконана: творчість, що йде до людей, повертається життєвим добром. З цим кредо дожила до золотого весілля, яке відсвяткувала зі своїм чоловіком гучно і незабутньо. Та й родина ж не маленька зібралася: син, дві дочки, шість онуків, одинадцять правнуків...

У свої вісімдесят із гаком, нехай уже й не так швидко, як раніше, проте з кожним хрестиком лягала на полотно свята молитва бабусі за рідний край. Її вишивка невпинно продовжує зберігати споконвічну щирість народу: променіють візерунки добротою та ніжністю, любов'ю і щирістю.

«Усе своє життя співала вишиванкою, вишиванкою і плакала. Це мій заповіт і любити людей, дарувати їм радість,

усміхатися і цінувати кожну хвилину життя, а ще – завжди прощати», – так стверджувала Ольга Марківна.

На всі Охіньки славилася своїми вишивками **Ганна Миколаївна Марченко**, щира і життєрадісна жінка, яка мешкала на нашій вулиці, зовсім недалеко від оселі мого батька. Її вишукані роботи не можуть не захоплювати, бо це – справжні шедеври.

Народилася Ганна Миколаївна 1937 року в с. Калюжинці Срібнянського району. Потяг до вишивання пробудився рано. Залюбки мережила полотно тонкими візерунками у дівочому віці.

Серед приданого нареченій в Охіньки дали з дому полотна. Молода дружина вишила з нього рушники для витирання рук. Вони прослужили в родині кілька десятиліть – від дітей до онуків – і лише недавно стали непридатними до користування. Ганна Миколаївна тривалий час працювала продавцем, згодом – у заготконторі споживчого товариства, весь час на людях, тож займатися улюбленою справою не так і часто випадала нагода.

Проте мрія віддатися вишиванню повніше не полишала. І активізувалося її здійснення з часом. У 1992 р. Ганна Миколаївна пішла на заслужений відпочинок і одна за одною почали з’являтися її вишивки. Неповторними узорами мережила рушники, подушки, серветки, вишила кілька картин. Обдарувала весільними рушниками всіх онуків, а дівчатам Олені та Аллі вишила їх по кілька. Старша з них стала з нареченим на весільний рушник своєї бабусі.

Дивишся на її роботи – і душа радіє. На білім полотні оживають мрії, розкривається багатогранність жіночої фантазії. Усміхаються на вишиванках червоні кетяги калини, блакитні очі барвінку, бордові пелюстки мальв, квітнуть чорнобривці, тріпоче листям могутній дуб.

Навіть коли хвороба почала діставати, не залишила свого заняття. Вишивала до останнього. З часом перестала

слухатися ліва рука. Син Анатолій прив'язав біля вікна на кріслі мотузку, яка підтримувала руку майстрині при вишиванні. Так рукодільниця, перемагаючи біль, продовжувала вишивати до останніх днів свого життя. І хто знає, може, саме оця тоненька барвиста ниточка, що лягала в рівненькі хрестики на полотні, і продовжила життєвий шлях майстрині до поважних літ.

Ольга Миколаївна Пивоварова

Ольга Миколаївна Пивоварова народилась в селі Дідівці 27 жовтня 1936 р. Закінчила місцеву семирічну школу. Ще в дитинстві прискіпливо спостерігала, як вишивала мама. А в 15 років уже сама була вишиваль-ницею хоч куди. Ото з тих пір і не випускає голку з рук. Придане вишивала собі сама, ще й сестрі Марусі допомагала: тут і рушники, і серветки, а ще картини «Маки», «Сім'я в човні», «Прощання Олега з конем», «Тарас під дубом» та інші. А доля вишивальниці – ніби виткана червоним і чорним. Перше невдале заміжжя, після якого залишився син Саша. Вісім років пропрацювала Ольга техпрацівницею у школі, потім пішла працювати в місцевий колгосп дояркою.

У 1965 році Ольга вийшла заміж за вдівця з села Охіньки (пішла на дитину) Петра Павловича Стьопу. Жили у свекрухи.

Стала взірцем у роботі, та й про голку не забувала... Народила чоловікові ще двох хлопців.

Промайнули роки. Петро Павлович працював весь час у будівельній бригаді, теслярував по всьому селу. В неповні двадцять років трагічно загинув син Віктор. Сам пішов, а непереборне горе звалив на плечі батьків.

Ольга Миколаївна, вийшовши на пенсію, стала більше приділяти уваги улюбленому захопленню. Вишиває весільні рушники на замовлення, плати майже не бере. Має хворі ноги, то люди їй часто чимось допомагають. Любить вишивати скатертини, хата потопає у вишивках. Її захопленню радів чоловік, з яким 45 років прожили в мирі й злагоді.

У 2011 році Ольга Миколаївна залишилась одна. Сумно, важко... Допомагає молодший син Микола та невістка Оксана, а ще рятує вишивання, яке лікує і від болю, і від нудьги. Вишила ікону «Богородиця», гріє серце ще багато планів і задумів.

Марія Тимофіївна Васенко

Марія Тимофіївна Васенко народилась у хуторі Пручаї 13 жовтня 1945 р. В сім'ї вишивали мама Олександра Іванівна і старша сестра Ганна. От Марійка і приглядалася до них, та й собі вчилася вишивати.

У жінок та дівчат на той час було багато сорочок. Саме Марійці й довіряли їх мережити. Після закінчення Охіньківської семирічки, з 1962 року Марія Тимофіївна стала працювати техпрацівницею в рідній школі. Незчулася й коли присвятила цій клопітній роботі цілих сорок років!

У 28 років залишилася вдовою – з двома дітьми на руках.

Коли Марія Тимофіївна вийшла на пенсію, то лиш тоді відчула по-справжньому простір волі для вишивання.

В доробку майстрині безліч вишитих серветок, весільні рушники для чотирьох онуків, ікони «Микола Чудотворець» та «Богородиця».

Живе при сім'ї дочки Тетяни, має хворі ноги. Вже й онуку Наташу навчила вишивати. Всіляко поповнює і без того багатий асортимент своїх вишивок. Охоче бере участь у районних і сільських виставках народних умільців.

Ніна Миколаївна Деменко

Ніна Миколаївна Деменко народилася в с. Охіньки 24 лютого 1949 р. Вишивати почала ще змалку, дивлячись як вишиває мама – Євдокія Сильвестрівна Зотова. Будучи школяркою, Ніна вже вишивала картини «Оленка», «П'ятеро в човні», «Олені». Коли Ніна вийшла заміж, то їй довелося жити в різних куточках Прилуччини. Чоловік – Іван Дмитрович Деменко – почергово працював головою колгоспу в селах: Первомайське, Мазки, Рудівка, Красляни, Охіньки. От і довелося Ніні пристосовуватися то до одних колективів, то до інших. Працювала то дояркою, то продавцем, то в ощадкасі, то бухгалтером сільської ради, то у бухгалтерії колгоспу, то головою профспілки. Як важко не доводилося, адже двоє дітей, та ввечері неодмінно сідала за вишивання: тут і наволочки, і простирадла, і серветки, а що

вже рушників... Вишиває дуже швидко і дуже точно, живе самотньо.

З роками Ніна Миколаївна стала вірити в Бога, ходити в церкву, співати в півчій і вишивати ікони, яких вишила вже десять: «Св. Богородиця Вишгородська», «Микола Чудотворець», «Покрова», «Вознесіння господнє», «Калузька Богородиця», «Спаситель», «Владимирська Богородиця», «Богородиця Іверська», «Радуйся, нєвєсто, ненєвєстная», які освячені в церкві.

Жінка завжди знаходиться в пошуку нових візерунків, постійно купує відповідні декоративні журнали, в її кімнатах багато вишиванок. Подаровані дітям ікони, рушники на весілля, вже й онукам готує бабуся весільні рушники. Із самих її робіт можна було б зробити виставку, але свої роботи вона просто полюбляє дарувати людям. Бере активну участь у районних та сільських виставках вишиванок.

Завзята охіньківська вишивальниця **Валентина Павлівна Тищенко** народилася 15 березня 1951 р. в с. Козляничі Сосницького району. Там пройшло її босоноге дитинство, шкільні роки. Ще школяркою, разом із старшою сестрою Танею, вчилася Валя вишивати і спершу, як і належить, у мами – Тамари Костянтинівни Малиш.

Валентина Павлівна Тищенко

Хотілося краси, як і в людей. Дбайливі господині прикрашали свої оселі картинами, ось і вони вишили картини «Олені», «Маки» та інші. У 1966 році, після закінчення восьмирічки, Валентина пішла вчитися в Сосницький сільсько-господарський технікум, дипломо-

ваним бухгалтером із якого її направили працювати в Прилуцький район. Так дівчина стала мешканкою с. Ковтунівка – працювала помічником бухгалтера місцевого колгоспу. Тут вона вийшла заміж за Віктора Левченка, народила дітей – Вітю й Наташу.

Вишивала також і свекруха – Катерина Данилівна. І ніби підохочувала своїми вишивками молоду невістку. Якось їй захотілося вишити занавіску на піч, сказано – зроблено, і з тих пір уже не могла надовго розлучатися з чарівною голкою. Вишивала наволочки, рушники…

Мабуть, ніщо не приносило стільки втіхи, як квіти. Зовсім рано, в 34 роки, залишилася Валентина Павлівна вдовою – з двома малими дітьми.

Сорокарічною вона вийшла заміж удруге – за Миколу Олексійовича Тищенка – і переїхала жити в мальовниче село Охіньки. Майже відразу всі охіньківські вишивальниці потягнулися до неї за «свіжими» узорами.

Нині вишиває вже й дочка Наташа, і внучка Маринка.

А Валентина Павлівна вже дбає про весільні рушники для онук – Марини та Діани: воркують у парі голуби, яскраво пломеніють кетяги калини… Особливо любить вишивати червоним і чорним… Зачаровують котики на подушечках... А наволочки!.. І з химерними ромбами, і узорчасті, і безмежно квітчасті… Троянди, півонії, маки...

Ірина Миколаївна Костенко народилася 17 лютого 1971 р. в селі Бирине Новгород-Сіверського району в сім’ї вчителів Тищенків – Миколи Олексійовича та Валентини Мефодіївни, які, проживши там три роки, за направленням їдуть працювати на Прилуччину, в село Красляни. Тут і підростали сини та донечка. І саме це село стало до болю рідним для Ірини, адже там пролетіло босоноге дитинство, шкільні роки, юність.

Закінчивши Краслянську восьмирічну школу, вона вступає в Ніжинське училище культури вчитися на

бібліотекаря, адже з дитинства полюбила читати книги. Отримавши диплом, із 1989 року Ірина Миколаївна працює в Прилуцькій бібліотечній системі. За направленням на роботу батька родина переїздить у село Охіньки. Тут помирає мама, якій зозуля накувала всього 42.

У дев'ятнадцять Іра виходить заміж за чудового юнака з села Подище – Володимира Костенка. Він став працювати шофером у колгоспі ім. Шевченка. Ще будучи малим дівчам, зачаровувалася різними вишивками, проте по-справжньому долучилася до цього ремесла вже двадцятирічною – завдяки свекрусі. Ольга Миколаївна Костенко, проста сільська жінка, з якою в Ірини відразу зав'язалися дуже приязні стосунки.

У 1991 році Ірина народила дочку Валю, а через шість років – синів В'ячеслава та Владислава. Відтоді й зовсім закрутило-запаморочило молоду маму неспокійне життя: діти, господарство, городи...

Роботи в селі завжди вистачає – спробуй за всім устигнути, проте як голку в руки візьмеш, відірватися вже не можливо. Сильніше риболовлі притягує.

А тут іще й сусідка – Поліна Леонтіївна Яценко – привабила своїми вишивками. Взяла в неї подушечку, щоб зняти узор.

Так у далекому 1994 році з'явилася її перша самостійна робота. Потім заряснілі серветки: з котами, снігурами, квітами, пасхальними яйцями... А ще ж і поруч з'явилася добра вишивальниця: Валентина Павлівна – друга батькова дружина.

З 1995 року Ірина Миколаївна Костенко стала завідувати Охіньківською сільською бібліотекою. Робота, яка в своїй основі ґрунтується на спілкуванні з людьми. З вишивальницями – насамперед.

Після зустрічей із ними, прийшовши додому, неодмінно хотілося вхопити голку, аби якнайшвидше

вишити привабливий узор, поринути у світ мистецтва і краси.

Не просто поєднати всі свої жіночі й домашні обов'язки з цим дивовижним захопленням, тим більше – насильно відірвати у них такий необхідний час, але воно того варте... Вникаючи у процес вишивання, мимоволі забуваєш про негаразди, проблеми, хвороби – про все на світі!

Душа заспокоюється, в ній оселяється тиша, гармонія. Прекрасні почуття неможливо передати словами, їх можна тільки відчути.

«А чому б мені не вишивати самій? Тоді не доведеться бігати по селу в пошуках нових тем… От візьму навишиваю своїх та й повезу на виставку!.. І оселю прикрашу, і бібліотеку – хай милуються люди», – ні-ні та й подумається Ірині Миколаївні, ніби новими припливами обігріють хвилі вражень і бажань її неспокійну душу.

Вишивати звикла, сидячи перед телевізором. І тільки маленьким хрестиком. Отак сидить собі, слухає телевізор і вишиває неквапно. То на екран гляне, то на узор… І руки не так стомлюються, і очам є зарядка.

У народі кажуть, що справжній витвір мистецтва – від Бога.

Та від Бога все на землі!

Вже виросла дочка, стала студенткою. Вишила їй весільний рушник – з красивим орнаментом і лебедями… Хочеться вірити матері, що саме рушник, вишитий її дбайливими руками, принесе дочці щастя й долю.

А ще збирається вишити дочці ікону, а синам – рушники… Та й у сільську бібліотеку щось би таке вабливе...

Пошта регулярно приносить їй нові узори вишивок, що передплачує.

Ні, таки ж правда, що світ урятує тільки краса. Всеохопнішої сили просто немає.

Наймолодшою серед охіньківських вишивальниць є Галина Володимирівна Глушко (Шкарлат). Народилася вона 10 листопада 1985 року. Ще будучи школяркою Охіньківської середньої школи, Галя навчилася вишивати гладдю. Спостерігаючи, як орудує голкою бабуся, перехопила в неї мистецтво вишивати хрестиком.

Після Прилуцького педагогічного училища імені Івана Франка їде здобувати вищу освіту в Глухівський державний педінститут імені Олександра Довженка. Спеціальність учителя початкових класів і образотворчого мистецтва, яка щільно переплiталася з декоративно-прикладним мистецтвом, якраз виявилася тим знаковим і визначальним, до чого прагнула її душа. Дівчина успішно захистила дипломну роботу: весільний рушник і оригінальна серветка.

Працює у школі-інтернаті в селі Удайці. Гурток юних вишивальниць зарекомендував себе з найкращого боку на різних виставках.

У 2008 дівчина вийшла заміж за Володимира Глушка. Саме йому присвятила романтичні картини: «Вальс» і «Люблю». Вразили вишиті ікони: «Богородиця» – хрестиком і «Семистрільна» – бісером.

У 2009 році дівчина втратила батька. А в наступному – стала мамою, і її життя отримало нове духовне наповнення. Свої вироби молода мама присвячує маленькій Тані: подушечки, дитячі серветки… А ще майстриня багато в’яже для дочечки.

Минають роки, та не тьмяніють бабусині й мамині шедеври на полотні.

Творять неповторні вишивки молоді майстрині, даруючи невичерпну радість наступним поколінням.

Доля вишиває життя не лише чорним, а й червоним кольором… І єднаються назавжди дві іпостасі життя – того, яке є, з тим, якого нам так хочеться, щоб воно було.

38. СЛОВО ПРО НАЙМЕНШИХ ТА ЇХНІХ НАСТАВНИКІВ

Знайомлячись з історією доброго десятка шкіл України (в переважній більшості Чернігівщини), мимоволі ловив себе на думці: чому в жодній із них майже ніякої згадки про майбутнє села, про найменших його жителів – дітей дошкільного віку? Адже в яслах, дитсадках виховувалося не одне покоління, працювали добрі і дбайливі люди, переважно жінки.

Є свідчення, що вперше ясла для дітей в Охіньках відкрив відставний генерал Оскар Казимирович Гріппенберг.

Навіть за допомогою серйозного архівного дослідження важко знайти, як довго вони діяли, скільки дітей їх відвідувало, хто з дорослих там працював?..

Звичайно, під час буремних подій революції та громадянської війни подібна дитяча установа в селі не діяла. Не було її і в 20-х та на початку наступних років.

А вже в першій половині 30-х років ясла в с. Охіньки відкрилися. За спогадами Марії Іванівни Бигиб, вона, разом з іншими дітьми, у 1936 році почала відвідувати ясла, які знаходилися в колишньому попівському будинку (нині вул. Берегова, 5). Установа була стаціонарною, працювала і взимку. Вона виконувала завдання підготовки дітей до навчання у школі. Їм читали казки, вчили з ними букви. Було налагоджене самообслуговування, чергування дітей. Вони розносили напої: чай, компот тощо. Завідуючою і вихователем працювала дружина Йосипа Павловича Сребродольського – Марія Іванівна, яка дуже любила дітей. Обслуговуючий персонал був порівняно невеликий: Олена Гладка, Настя Головко, яка згодом виїхала на Далекий Схід, Катерина Завидна, Мотря Павлівна Яцун. Питну воду в ясла привозив бочонком дід Максим Ілліч Гречаний (або, як його називали, Шульжин). Воду він набирав у броварі з криниці

поруч з Уткою, неподалік обійстя Василя Трохимовича Марченка (нині вул. Берегова, 3). Згодом дитячий садок перебрався в Галатенків будинок (нині приміщення шкільної їдальні).

Вихованці та вихователі дитсадка, 1940 р.

У 1940 році газета «Правда Прилуччини» вмістила хвалебну статтю про роботу Охіньківських ясел, в якій розповідалося, що кожний робочий день діти в них розпочинають піснею на честь Сталіна.

У повоєнний час дитячі ясла продовжували знаходитися в Галатенковому будинку. Були сезонними: працювали тільки влітку. Кухня знаходилася над дорогою (вул. Берегова). Завідуюча – Марія Макарівна Вересоча, вихователька –Тетяна Михайлівна Салогуб, кухар – Ганна Федорівна Завгородня. Серед обслуговуючого персоналу – Олена Павлівна Салогуб, Зінаїда Храпач. Питну воду продовжував привозити сивою конячкою перевірений у бувальцях Максим Ілліч Гречаний.

Діти спали на підлозі або «дачках» – саморобних розкладних ліжечках із дерев'яних брусків і тканини.

Працівниці дитячих ясел (зліва направо): перший ряд – Валентина Митрофанівна Денисенко, Ольга Іванівна Байгуш, Ганна Максимівна Марченко, Ганна Федорівна Завгородня, Ганна Андріївна Салогуб, Ніна Зотова; другий ряд – Тетяна Григорівна Козубня, завідуюча Ганна Макарівна Кузьменко, Ганна Миколаївна Вербняк, Лідія Антонівна Кисла, перша половина 50-х рр.

Продукти приносили з дому. Хто доставляв молоко від власної корівки, той мав молочну кашу, а хто ні – задовольнявся простішою їжею.

У 1956 році дитячі ясла змінили своє місцезнаходження – знову перебралися в колишній попівський дім. Завідуючою працювала Олександра Макарівна Кузьменко, вихователі – Тетяна Григорівна Козубня (без відповідної освіти), Людмила Миколаївна Тонкошкур. Серед обслуговуючого персоналу були Ольга Іванівна Байгуш, Ганна Миколаївна Вербняк, Валентина Митрофанівна Денисенко, Лідія Антонівна Кисла, Ганна Андріївна Салогуб і Ганна Максимівна Марченко (кухар). Склад працівників час від часу змінювався. У різний час тут

працювали Варвара Сизонівна Тютюнник, Тетяна Яківна Проценко, Ольга Василівна Марченко, Євдокія Іванівна Зінченко та інші. Колгосп став краще забезпечувати юних вихованців продуктами харчування. Смачний хліб протягом цілих десяти років для дітей вдома пекла Анастасія Панкратівна Клочко, а ще вона дбала про механізаторів у жнивну пору – двічі на добу.

Вихованці дитячих ясел с. Охіньки.

Зліва направо, 1-й ряд: Ілля Проценко, Василь Олексієнко, Леонід Клочко, Іван Тимченко, Володимир Карпенко, Олександр Олексієнко, Петро Шкарлат, Василь Шкарлат. 2-й ряд: Валентина Варіченко, Ніна Остапенко, особу вихователькі з дитиною на руках встановити не вдалося, Михайло Іваненко, Микола Шкарлат, Анатолій Гавриш, Тетяна Денисенко, Надія Койстрик. 3-й ряд: Катерина Марченко, Лідія Варіченко, Леонід Отроша, Валентина Митрофанівна Денисенко, Людмила Миколаївна Тонкошкур, Микола Байгуш, Григорій Шкура, Микола Шкуліпа, Ольга Марченко, Надія Марченко. На задньому плані – обійстя сім'ї Давиденків, нині вул. Берегова, 4. Друга половина 50-х рр.

У першій половині 60-х років деякий час завідувала дитячими яслами випускниця Прилуцького педагогічного училища Валентина Федорівна Янина. У пам'яті літніх охіньківчан добре закарбувалося, як вона приносила молоко на коромислі – з колгоспної молочарні і в ясла! Можна лише уявити, з яким нетерпінням чекали на неї діти.

Особисто я почав відвідувати дитячу установу пізно – влітку 1966 року. І досі пам'ятаю ласкавий, щирий образ вихователькі Надії Василівни Байгуш, а також – Ганну Свиридівну Юрченко, яка надзвичайно вправно грала перед завороженими дітьми на балалайці.

Обслуговував ясла підводою Іван Гордійович Бондаренко. З-поміж іншого він привозив дрова (найчастіше обрізки з теслярської майстерні). Найбільшим щастям нам, хлопчакам шести-семирічного віку, було пиляти їх із дідом Іваном, заворожено тримаючись за відполіровану дерев'яну ручку пилки, всенародно названої «Дружба-2». Мені незабутньо сподобалося перебування в яслах, що правдами і неправдами – за допомогою батька – я з насолодою відвідував їх іще одне літо, вже після закінчення першого класу.

У другій половині 60-х років дитячу установу очолила Ніна Михайлівна Гавриш. З нею працювали Ніна Симонівна Галета (кухар), Тетяна Дем'янівна Іванова, Тетяна Іванівна Марченко, Ольга Петрівна Сребродольська. Забезпечення продуктами бездоганно здійснював колгосп.

Наприкінці 60-х дитяча установа втретє перебралася в Галатенків будинок. Плинність вихователів була значною. Більшість тут надовго не затримувалися.

У першій половині 70-х років завідуючою працювала Лідія Іванівна Бездітко, пізніше – Ольга Олексіївна Бездітко. Серед обслуговуючого персоналу з'явилися Ольга Федорівна Вербняк, Валентина Федотівна Галат, Віра Іванівна Остапенко, Лідія Федорівна Пручай.

Вихованці та працівники дитячого садка (зліва направо): перший ряд – Наталія Іваненко, Віктор Шкарлат, Михайло Шкарлат, Микола Іваненко, Анатолій Проценко, Іван Бондаренко, Надія Вербняк; другий ряд – Надія Щербина, Тетяна Макаренко, Людмила Зінченко, Микола Іванов, Любов Боровик, Ольга Вербняк, Людмила Радченко, Тетяна Таран, Тетяна Клочко, Ніна Бездітко, Григорій Денисенко, Микола Шкуліпа, Олександр Васенко; третій ряд – Тетяна Васенко, Олександр Таран, Володимир Іванов, Ніна Радченко, Тетяна Бондаренко, Володимир Денисенко, Наталія Проценко, Наталія М'яка, Людмила Бенько, Дмитро Денисенко; четвертий ряд – Ніна Симонівна Галета, встановити особу вихователькі не вдалося, Ніна Михайлівна Гавриш (на руках тримає Любов Сребродольську), Ганна Свиридівна Юрченко, Ольга Петрівна Сребродольська, Тетяна Дем'янівна Іванова, початок 70-х рр.

У 1984 році будівельники з Прилук (бригадир Григорій Володимирович Хавренко) почали реставрацію колишнього шкільного приміщення під дитячу установу. Пік будівництва припав на наступний 1985 рік. Виконали малярні та штукатурні роботи, підвели водопровід. Копаючи канаву під

каналізацію, випадково натрапили на залишки домовин із кістяками трьох давно померлих людей.

Установили технологічне обладнання на кухні, пофарбували вікна й двері, підлогу та інші дерев'яні конструкції. Довелося попрацювати й мені – після сесії в педінституті вклав у дитячу установу майже половину свого канікулярного літа.

У грудні 1985 року в Охіньках сталася приємна подія – для найменших мешканців села привітно відчинилися двері дитячого садка із ласкавою назвою «Сонечко».

Зібралося кілька десятків людей. Серед них – голова правління колгоспу ім. Шевченка (за кошти якого здійснювалася реконструкція приміщення) Микола Семенович Гавриш, інженер-будівельник Микола Михайлович Курбатський, який протягом двох років керував та уважно стежив за ходом будівництва, інші керівники господарства.

На імпровізованому мітингу виступив заступник голови виконкому Прилуцької районної ради народних депутатів Михайло Трохимович Ільченко. Він привітав присутніх із відкриттям дитсадка в Охіньках і висловив упевненість, що в установі буде добре налагоджена виховна робота з дошкільнятами.

З другої половини 80-х років завідувала дитсадком Ольга Олексіївна Бездітко. У 1985 році в установу прибуло молоде поповнення – випускниці Прилуцького педучилища Валентина Миколаївна Проценко (Хижняк) та Олена Миколаївна Вересоча (Маринченко), які через деякий час змінили місце роботи. З 1986 року – вихователь Валентина Іванівна Іванова (Сивенко), а з 1987 року на цій же посаді з нею стала працювати Антоніна Василівна Остапенко (Верза).

Кілька років поспіль вихователем у дитсадку була Тетяна Василівна Придатко. Деякий час ці обов'язки

виконувала Наталія Михайлівна Марченко, пізніше – Лідія Григорівна Шкарлат. З обслуговуючого персоналу – Катерина Григорівна Гавриш (кухар), Ганна Іванівна Клочко, Ольга Савівна Назарко, Ганна Олександрівна Сакун, Поліна Дмитрівна Храпач. У 1990 році в дитсадок прийшла випускниця Прилуцького педагогічного училища Ольга Петрівна Марченко (Кириченко), яка тривалий час працювала музичним керівником.

На початку 90-х років виховувала дітей Тетяна Іванівна Марченко.

Наповнюваність дитячого садка наприкінці 80-х років була високою. У ньому утримувались дві групи вихованців загальною кількістю понад 50 дітей. До послуг маленьких охіньківчан – дві ігрові, спальні кімнати, їдальня. До речі, в цей час колгосп повною мірою задовольняв потребу дитячого садка в продуктах харчування.

Та наприкінці 90-х світло «Сонечка» померкло. Через фінансову скруту було відключено електроенергію, водопостачання й у 1999 році дитячу установу закрили зовсім.

В осиротілому бездоглядному приміщенні з часом обсипалася штукатурка, відпали шпалери, а подвір’я заросло кущами та бур’янами. І хто знає, поки б віяло від нього пусткою, якби не фінансова допомога народного депутата Федора Івановича Шпига?! Тисяча гривень, виділена ним для загальноосвітньої школи, була передана на ремонт дитсадка. Ще одну тисячу виділив начальник НГВУ «Чернігівнафтогазу» Василь Степанович Гаркот. Фарбою на суму триста гривень допоміг приватний підприємець Владислав Валерійович Кіча. Важко нині повірити, але в той час цього виявилося достатньо! І влітку 2001 року почалися ремонтні роботи, за які активно взялися батьки та працівники дитсадка. Штукатурили, клеїли, фарбували, благоустроювали прилеглу територію… І менше, ніж за

шість місяців, довели справу до щасливого завершення. І «Сонечко» знову щиро усміхнулося й поманило до себе веселу дітвору – і світлим приміщенням, і причепуреним подвір'ям.

Історії властиво завжди в чомусь повторюватися. У даному випадку, щасливим виявився перший зимовий місяць. Як і шістнадцять років тому, нове відкриття дитсадка відбулося в грудні.

Установу передали у комунальну власність сільської ради. Обновився кадровий склад працівників дитсадка. Колектив очолила Сніжана Олександрівна Денисенко, вихователі – Антоніна Василівна Остапенко та Ніна Григорівна Шкарлат.

Дитячий садок, травень 2010 р.

Обслуговуючий персонал із часом змінювався. Нині в дитсадку працюють: Тамара Миколаївна Зінченко (худож-

ній керівник), Людмила Геннадіївна Завгородня, Надія Олександрівна Денисенко, Ольга Григорівна Зінченко, опалювачі – Віктор Миколайович Кислий та Володимир Миколайович Кислий. Бездоганним виконанням своїх обов'язків приємно вражає Володимир Михайлович Яцун.

У дошкільному закладі одна мішана група загального розвитку, у якій виховується півтора десятка дітей. Після домівок їх кожного ранку радісно зустрічає другий дім – «Сонечко», що зігріває малюків теплом уваги і наповнює світлом дбайливих душ.

Хочеться, щоб у житті малих охіньчан було завжди сонячно.

Випуск дитячого садка 2014 р.

39. ДЕ СМІЮТЬСЯ, ТАМ НЕ Б'ЮТЬСЯ

Мої земляки здавна цінували гумор, дотепне слово, жарт. Для Охіньок характерний свій неповторний колорит сміху, своє гумористичне бачення навколишнього світу.

Охіньківські сміхотворці Нестор Гаврилович Бигиб та його внук Микола, син Григорія

Мабуть, із давніх-давен жили в нашому селі неперевершені дотепники. Одним із них був Євген Опанасович Тимченко (по-вуличному Капиця), який відзначався влучним словом, умінням експромтом швидко видати віршований дотеп, але водночас запам'ятовувався надмірною насмішкуватістю. Літні охіньківчани зберегають окремі його римовані смішинки. Особливістю літературного стилю вони не відзначалися. Немало в них зустрічалося русизмів, але, все ж, деякі з них так і хочеться озвучити.

Одного разу, побачивши першого повоєнного директора школи Єфрема Ілліча Шута, як він згорьовано схилився на паркан біля спаленого гітлерівцями шкільного приміщення, Євген Опанасович спробував утішити його, обійнявши за плечі:

Не журись, Єфреме,
Збудуєм, як не вмремо.

У повоєнний час суттєвою проблемою для молодих хлопців було ФЗН (фабрично-заводське навчання, розділ «ВІДБУДОВА»). Незвичним для молоді стало проходження рентгену. З цього приводу запам'яталися добродушні самокритичні рядки:

То ФЗН, а то рентген,
Усе хвилюється Євген.

Коли Євген Опанасович сторожував контору колгоспу, в приміщенні виникла пожежа. Очевидно, сонний сторож (та ще, може, після зайвої денної чарки) не відразу помітив загорання, і вогонь підібрався до нього. Ситуацію якоюсь мірою врятувала масивна шафа, яка захистила Євгена від вогнища. Та навіть після цієї пригоди дотепник не втратив почуття гумору. Сміявся при першій же нагоді:

Якби не тая гардеропа,
Згоріла б у Євгена попа.

Тільки він вживав більш вагоме слово.

Був час, коли в колгоспах вивозилися на поля всілякі нечистоти з туалетів: органічні добрива під урожай, так би мовити. До цього були залучені їздові. Одного разу в Охіньках якимсь чином опинилася підвода-бочка з смердючою напіврідиною – чи то з сусідніх Калюжинців, чи з Сокиринців. На ній гордо возсідав якийсь коноправ і, демонструючи неабиякий апетит, час від часу відкушував чи то бублика, чи то здобної булочки. Їздовий попав в його поле зору – Євгена Опанасовича пересмикнуло, тож не поскупився на дотепну пораду для заїжджого їздового, який за щоденними клопотами, певне, зовсім утратив смакові орієнтири:

Ти мазни їду із бочки,
Не скажу нікому. Точка.

Довго в селі не могли оговтатися від його ще однієї насмішкуватої витівки.

У центрі села, біля магазину, де зібралося кілька десятків чоловіків, з'явилася чужа молода жінка у верхньому вбранні червоного кольору. Сільський насмішник не залишив і її без уваги і голосно випалив:

Дівчино у красному,
Дайте мені, нещасному.

Від гомеричного чоловічого сміху дівчина зашарілася – і сахнулася в зворотному напрямку. Та її встигло наздогнати їдуче вибачення, мовляв:

Та то я хотів попроситься…
Чи не можна на вас потруситься?..

Інколи й сам Євген Опанасович ставав жертвою своїх віршованих дотепів.

У Охіньківській семирічній школі деякий час працював учителем Василь Іванович Чумак. Зустрівши якось його в сільмазі, сільський дотепник стругнув:

Чумаче, Чумаче,
Купим щось добряче?

І зразу ж отримав гідну відповідь, яка зачепила самолюбство дотепника, бо в ній прозвучало образливе його прізвисько:

Так, товаришу Капиця,
Купимо, якщо трапиться.

Більшість із цих історій розповів мені свого часу Петро Павлович Стьопа. Як і цю...

Після війни у селі було сутужно з паливом на зиму. Заготував, та не встиг вивезти з лісу, – дрова могли безслідно зникнути.

Так, Микола Данилович Зотов заготовив купу сушняку в одному з урочищ поблизу села і поставив на ній табличку: «Заміновано. Зотов». Через якийсь час поїхав забирати ті

дрова. Приїхав у ліс, а їх – мов корова язиком злизала. Благо, нижче на табличці добавився напис: «Розміновано. Кислий».

Як на мене – геніально! Спокуса не проминути жарту компенсувала людині навіть ту фізичну силу, яку вона потратила на перевезення чужих дров!

А ось – іще одна оповідь… Із середини 60-х років минулого століття. І пов'язана вона з нашою родиною.

Одного разу до мого батька, який займався тоді оформленням перших пенсій колгоспникам, прийшла бабуся. На жаль, я не можу тепер поновити її ім'я з прізвищем.

А було мені тоді лише шість років.

Бабуся попросила батька допомогти правильно оформити необхідні документи для пенсії. Той, як і належить, поцікавився, якого вона року народження. Бабуся стенула плечима, мовляв, а хто його знає?.. Тоді батько запропонував назвати їй когось із ровесників чи когось із сусідів такого віку, як і вона. Відповідь бабусі спочатку приголомшила моїх батьків, а потім і розсмішила. Вони щиро згадували цей випадок усі наступні роки, як і я ось уже майже півстоліття:

– Синок, я не знаю, коли я народилася… Свирид і Мотря, а я – посередині...

Із цього виходило, що Свирид Тимофійович Іваненко – старший за неї, а Мотрона Данилівна Пилипченко (Смалькова) – молодша… Та все одно, де та середина насправді, залишалося тільки здогадуватися.

Неперевершеним сміхотворцем запам'ятався односельцям Нестор Гаврилович Бигиб, природне відчуття тонкого гумору якого передалося обом синам та онуку. Цікаві і своєрідні були в нього стосунки з дружиною – Варварою Тихонівною. От, приміром, він питає в неї:

– Нам часник треба?

– Треба, аякже, – не забарюється з відповіддю дружина.

– Тоді біжи на город і вижени з часнику корову!..

А от він везе дружину на візку.

Саме докучали проблеми зі здоров'ям: зробили операцію, а хірургічний шов на животі розійшовся.

Звично, пересувалася вона за допомогою двох ціпків.

Коли дорога стала підніматися на пагорб, Варвара Тихонівна злізла з візка і далі візок Нестор Гаврилович потягнув порожнім.

Онук Коля, який чимчикував поруч, не розібрався і перелякано залементував:

– Дідусю, бабусю загубили!

Дід Нестор і не зупинився. Лише роздивлявся обіруч та запитував:

– Що? Га?

А то… В Івана Григоровича Хоменка втекла нутрія з клітки. Та не кудись, а на сусідське подвір'я… Якраз до діда Нестора. Той погукав зятя Василя (чоловіка онуки Ліди). Василь разом із дідом заходилися ловити нутрію. Перелякана тваринка чкурнула на погреб і… Несподівано знайшла притулок біля самісіньких ніг діда Нестора.

Дід глянув і завмер.

– А її руками брати можна? – врешті, запитав у зятя несміливо.

– Можна, – усміхнувся Василь.

– Тоді йди і візьми її…

У шовковичках (точніше – між рядами шовковиць, насаджених для годівлі шовкопряда) щоліта охіньчани заготовляли сіно. Не упускав такої можливості і Нестор Гаврилович. Одного разу йому здалося, що Павло Григорович Головко, сусід, безцеремонно захопив його межку. Отож, удома, не гаючись, дав розпорядження зятю й онуку:

– Там, у шовковичках, між берізкою і грушкою, – дві копички сіна. Змотайтеся туди і принесіть їх додому.

Зять і онук не змусили довго чекати – виконали настанову старшого якнайкраще.

Дід перевірив та й знову каже:

– Хлопці, принесіть із шовковичок сіно.

– Так ми вже принесли!

Дід Нестор – незрушний:

– То ви принесли Павлове, а тепер наше принесіть.

Трапилося, шкільний учитель Павло Петрович М'який віз кіньми сіно повз обійстя Павла Григоровича Головка. І перекинувся на горбі – все сіно опинилося на землі. Розлючений Павло Петрович заходився знову накладати його на воза. Аж тут нагодився Нестор Гаврилович:

– Що, Павле Петровичу, сушимо?

Від злості М'який аж зубами заскреготів…

Майстром витонченого гумору виріс і внук діда Нестора – Микола Григорович Бигиб. Запам'яталося, як неперевершено він розіграв свого колегу – водія Миколу Івановича Іваненка. Одного весняного вечора Микола Григорович звернув автомобілем із траси Київ-Суми на другорядну розбиту дорогу, що вела в сусіднє село Іванківці. На узбіччі помітив Миколу Іваненка, який пас колгоспних телят. Той, нагнувши клена, за властивою йому звичкою, дрімав стоячи.

Бигиб гукнув з відстані:

– Мужчина, на Харків правильно їду?

Іваненко спросоння, та ще в сутінках, не впізнав дотепника – швидко замахав руками:

– Назад, назад! Вернись!..

Не секрет, значна частина веселих бувальщин та смішних історій пов'язана з уживанням горілки чи інших спиртних напоїв.

У Василя Кузьмовича Отроші місцеві теслі вели будівництво. Як прийнято, після виконаної роботи господар пригощав їх.

Тесля Трохим Олексійович Перерва, помітивши, що господар неповністю наповнює склянки горілкою, із властивим йому заїканням сказав:

– А ч-ч-чо-го ти не-не-до-до-ли-ли-ваєш?

Господар не поліз у кишеню за відповіддю:

– А т-т-тому, що не-не д-добачаю!

На це дід Трохим цілком резонно зауважив:

– А ч-чому т-тоді не-не пе-пе-ре-ре-ливаєш, якщо не-не до-до-ба-ба-чаєш?

Звісно, що всі теслі після цього короткого діалогу полізли під стіл від сміху.

Справжнім віртуозом веселощів, гумору й сміху був Михайло Петрович Михель – колишній помічник коваля, а потім – колгоспний їздовий, який у молодості був неперевершеним виконавцем провідних ролей у виставах класиків української драматургії, що з великим успіхом ставилися в сільському клубі місцевими аматорами. А ще він – автор комічних віршів, які, на жаль, не можуть нині відтворити по пам`яті ні його рідні, ні інші жителі села.

З Михелем пов’язано немало смішних історій. Одну з них, за допомогою його дружини – Марії Павлівни – й дочки Ольги, вдалося відтворити…

Отож, в оселі Петра Микитовича Вербняка жителі мікрорайону Завода зустрічали Новий рік. Святкували довго за північ. Після новорічного застілля чоловіки вирішили перевдягнутися та засіяти односельчан. Веселою юрбою вони почимчикували на Охіньки, а Михайло Петрович, вдягнувши міліцейську форму, пішов у зворотному і більш звичному для нього напрямі – в хутір Пручаї. Адже тут він здебільшого працював – і в кузні, і кіньми.

Постукав до оселі колишнього свого сусіда по Заводі – Олексія Романовича Вербняка. Бабуся Євдокія (мати його дружини Ганни Олександрівни) не на жарт злякалася нічного «міліціонера», який суворо вимагав горілки… Розбудила господаря. Олексій Романович теж гарно відзначав новорічне свято – щойно повернувся додому. Спросоння не впізнав гостя – лиш пізніше все зрозумів.

Сіли вони за стіл і перехили не по одній чарці.

Лише перед світанком Михайло Петрович зібрався додому.

Та оковита зробила свою справу, і він вирішив на короткий час прилягти на землі. А в цей час рано-вранці йшли на конюшню та свиноферму односельчани – Микола Кирилович Гладкий та Михайло Сидорович Проценко.

Михелю зробилося раптом соромно перед земляками, і він ліг ницьма до землі, щоб ніхто не впізнав.

Аж тут чує їхні перезмови.

– Що будемо робити з цією валякою? – показав пальцем у розпластаного ниць міліціонера.

«Михайло Сидорович», – потай відзначив Михель і ще дуже уткнув лице в мерзлу землю.

– Хай лежить.

«Ух, і Микола ж… Кирилович!..» – заскрипів зубами Михель.

– Та жаль… Давай піднімемо, – і Проценко заходився допомагати міліціонерові звестися на ноги.

А Гладкий пішов… Мовби нічого й не трапилося.

Злякавшись викриття, Михель хутко стрепенувся та як дремене!.. Тільки ремінь із кобурою залишилися в руках ошелешеного Михайла Сидоровича.

Оговтавшись, Проценко рвонув за міліціонером, що ожив. І закричав навздогін:

– Ой, товариш!.. Ой, служивий!.. Заберіть своє...

Та Михель, звичайно, не зупинився.

Коли заглянув у кобуру, натрапив на протоколи, які наскладав у новорічну ніч враз протверезілий міліціонер... Михайло Сидорович не знав, що з ними робити, тож звернувся до бригадира – Григорія Івановича Маснухи:

– Де знайти міліціонера?..

Ледь глянувши на почерк, Григорій Іванович зразу допетрав, що й до чого.

– Не переживай, це міліція місцева, – заспокоїв Проценка.

Як реліквія, зберігаються в родині Михайла Олександровича Яцуна вірші зятя – Василя Васильовича Чигіна, що прибився за своїм щастям у далекі для нього Охіньки аж із Вологодщини, що тепер у іншій державі, в Росії… З легким присмаком гумору та іронії, теплі і щирі… І розповідається в них про першу зустріч з Охіньками… По-російськи, бо ж хіба зуміє писати по-іншому корінний росіянин в Україні?!

Перший день – як перший поцілунок… Тож і збережемо його за автором…

Тридцять сім років тому прибув він на Охіньківську гору… На «Запорожці» з коханою дружиною. Хвилювався, гадав, що її рідні не приймуть…

Проте, на диво, теща Маня чекала, як і належить. На рушнику – пишний коровай… І тесть сидів у хаті, з дружками… І гадали, хто з'явиться перед ними: – Москаль чи Мамай?..

На столі – картопля, простокваша, яйця, сало, молоко… А ще – дві пляшки «Столичної»… Для маскування… Бо головна сила, як і в кожній сільській хаті, – в підпіллі…

За столом, поряд із тестем, як уже потім дізнався: Кислий, Марченко, Тютюнник, Корнійко… Зустрічали зятя чин чином, щоб і не налякати завчасно, і показати делікатно, що тут є чим тримати, а головне – знають, як це робити.

Отож, заходить Чигін у хату, а мужики самовдоволено усміхаються: і москаль не москаль, і Мамай не Мамай… Лейтенант прийшов, а у військових, як подумалося, нема національності… Де служить, там і рідний край…

Зять поставив на стіл коньяк – для міцнішого знайомства… Сподобалося так, що вже після третьої чарки батько послав дочку в магазин за добавкою. Щоб не подумав зятьок, що вони тут, в Охіньках, зовсім без коньяку сидять…

Лейтенант поплив помаленьку…

– Нажимай на сметанку з яйцями чи, пак, на яйця в сметані, – зі знанням справи порадив Тютюнник.

Геніальне завжди по-геніальному сприймаються. Бо заплямкав-заприцмокував прибулець так завзято, що аж у його рідній Вологодщині почули і позаздрили, що це не вони тут, у Охіньках, на місці їхнього Василя…

– У мене зразу мізки в голові просвітліли, – так щиро зізнався зять, що тесть на радощах відразу відправив свою дочку в магазин за ще однією добавкою.

– А щоб м’якше ступалося до шлюбного ложа, – такий імператив.

І показалася вологодцю гора низиною… Де не ступне – як по перинах…

Спозаранку тесть пішов у атаку.

– Вася п’є лиш коньяк, чи й самогону не цурається?

Ніна-дочка відповіла як на духу:

– Та п’є він усе, що від сірника займається!..

Та з ніг ніколи не валиться… Словом, як Ванька-встанька, хоч і Вася від роду…

На тому поладили ще краще. А чого в магазин бігати?! – тільки даремно час витрачати…

Самогонка ж для росіянина рідна, як кров… Та ще така, як в Охіньках… Не те, що на Вологодщині… Як молоко, сива…

А ж тут і дружки батькові підтягнулися… І загула гора – захиталася… На Вологодщині подумали, що землетрус, і пораділи: добре, що критичні бали дорогою розтрусилися…

А на ранок – нове випробування для зятя… Косовиця – якраз після крутої п'янки заняття. Хто бажає, хай косу завчасно підправляє, а хто ні, той і так нехай тягне…

О четвертій ранку до чергової екзекуції зятя зібралася вся команда – наче й не пив ніхто.

Сорочина левада, якщо по-російському, «то, что нада». Трава – по пояс, роси – ще більше. А запахів!..

Важкий тут сінокіс, як поглянув зять, над низиною – гора… Та на неї й упорожні важко збиратися, а як ручку тягнути? А тесть пішов!... А дружки його – і не схитнуться!.. Ну, що, зятьок?.. Це тобі не коньяк дудлити…

А коса ж… А коса… На тобі то же, що мені не гоже…

Українська коса – не вологодська… А вона ж, ой, як би згодилися для такого іспиту!..

Низина – ще півбіди, а от на гору як?..

А тесть на п'ятки зятя цілить… Хоч ти підстрибуй раз по раз, щоб не відрізав, ідучи вслід.

Аж тут добрий дядько Корнійко зіграв роль ангела-охоронця:

– На, – каже, – візьми мою косу… І поможе тобі Бог!

І поміг.

Та на цьому випробування ще не закінчилися. Приїжджає додому шурин Вовка, студент-агроном.

І зачаєно каже:

– Під горою завтра буде шикарне весілля. Треба взяти могорич… І, чим більший, тим краще… Бо тоді й гора не здається такою крутою.

Відбувалося все, як і належить за місцевим звичаєм. До приїзду жениха дорогу перегородили: Вовка Савченко, Валет і Дрон (останні двоє названі за сільськими прізвиськами, відомі в Охіньках із напівслова).

Коли приїхав «Поїзд» жениха, звісно, ніхто не мав права його так із нічого й пропускати. Пропуск обійшовся женихові в десять літрів самогону.

На березі ставка всі дружно засіли ліквідовувати вдалий виторг.

Тільки Ніна вдома страждала, підозрюючи, що її Вася з Вовкою знову чкурнули до дівок.

Аж тут включився Василів «автопілот» і він пішов додому. Звична охіньківська гора йому раптом здалася не нижчою від Паміру. Та він і її успішно подолав, вірячи, що вдома його знову чекає тріумфально тесть. І скупою чаркою тут аж ніяк не обійшлося.

Після п'ятої вологодський Вася – за дружною сімейною вечерею – назвав тещу просто Машкою і, щоб вона дуже не переживала, впевнено завалився спати.

На ранок улюблений тесть, як заведено, приготував сюрприз. І повіз зятя в ліс по траву. Кіньми – з вітерцем.

Вася мляво погойдувався на вибоїнах і не переставав гадати, на яку ж це знову каверзу сподобився його тесть?..

Перед лісом звернули в поле і прихопили під брезент трохи колгоспної конюшини.

А потім у Жолобку (урочище таке далеко за селом) накосили трави і з розумом замаскували нею конюшину, щоб ніхто не побачив.

«Невже й правда подружилися ми з тестем?» – мелькнуло у Василевій голові, сподіваючись, що муки його на сьогодні закінчилися.

Даремно. Залишивши коней унизу, тесть повів зятя на гору, де буйно цвіла гречка, а скраю Воробйов пасіку виставив – вуликів із двадцять!..

(Доречно нагадати, що перед цим Яків Миколайович Воробйов чимало літ поспіль очолював місцевий колгосп, за які добре уславився умінням залюбки випити). Тож як люди його вітали, так і він віддавав їм своє шанування. Хутко

накрив стіл… А до меду в щільниках – запашні огірки, помідори, цибуля, сало… І медівка – хоч утопися в ній, якщо сили не вистачить випити…

Такого Василева Вологодщина не знала і не взнає ніколи, бо це щедрість душі, а де її там узяти, тим більше, коли та щедрість крізь роботящі руки спершу проходить, крізь душу безмежно щиру (і не з двома денцями), а вже тоді має справо з'являтися на столі – перед шановними гостями.

Скуштував Василь медівки і не міг відірватися, аж поки півлітра не вицідив.

– Чудово! – прицмокнув задоволено губами. – Оце так компот!..

Голова прояснилася – і відчув враз себе вологодець не просто Василем, а березневим котом – так приємно зробилося.

Воробйов не скупився – підливав медівки та все з тестем переглядався. А той лише осміхався і жодного слова не сказав, щоб дуже не розганявся з тією медівкою.

За другою півлітрівкою Василя на спогади потягнуло. І згадалося, як знайомі українці говорили колись зі знанням справи, що не треба тішитися просвітлінням од медівки, адже вона підступно б'є по ногах – нащо їй голова?

Як говорили в училищі: випив банку – пробіжи кілометр!

А Воробйов підливає – що йому, шкода медівки для хороших людей? Тим більше, коли декому з них бігати хочеться…

Ковток на коня – і гайда до воза! Та де там? Ноги – як ватяні. На таких не те що до Вологодщини – в яр не зійдеш… Хіба скотишся…

Уже як на возі простягнувся, подумав, що муки всі позаду. Та янгол шепнув, щоб дуже не зітхав із полегшенням, бо попереду – ще не менш відповідальний пункт чекає… Пручаї!.. Хутір хоч і невеликий, та попробуй перестрибнути його без пригод.

Там хоч і не готуються до зустрічей, та завжди готові. Бо не відсиджуються, склавши руки.

Дома був Іван, Ольга, маленький Вовка, у дворі – тьотя Галя, баба Мотя сиділа на своїй незабутній печі.

Василеві ноги вже медівку трохи витрусили дорогою, тож культурно в літню кухню його занесли до Маснух.

Як побачив банку із самогоном, ледве встиг попросити в Бога хоч трохи перепочинку від неї.

Провели корову на пашу – і про свою в Охіньках згадали. Це ж їх Зірка заждалася там… Ні травинки ж удома!

Ось така колоритна відпустка!.. Місяць в Охіньках лейтенант ледь не генералом почувався.

І звідтоді в Охіньки потім щороку приїжджав. І тепла тих зустрічай вистачало на цілий рік наступної служби.

Дуже мало часу, щоб усе спогадати…

У Володі і Маші Нінин відгув ювілей.

Багатьох вже нема. А хто є, ювілеї ще будуть в Охіньках!

Ніно, будь! Із тобою в Охіньках і я. Піднімаю чарчину до дна. Щоб були!

Василь ЧИГІН

Ілля Наумович Шкарлат був єдиною дитиною, яка залишилася живою з багатодітної родини після голодного 1933 року. Виріс, одружився. З часом з'явилося троє синів. Сім'я будувалася. Трудівник по натурі, Ілля Наумович мав одну, але суттєву ваду: полюбляв добренько хильнути… Іноді навіть не міг дочекатися, коли горілка виграється, – випивав брагою. Дружина Ольга Федорівна якось вирішила зарадити цій біді: у велику каструлю одного разу вкинула в брагу сухих кінських кізяків.

Ілля Наумович, коли дружина була на роботі, відкрив каструлю і… Очі полізли на лоба… Ніби в них і правда переселилися раптом уже розмоклі кінські яблука.

Але ж для справжнього козака хіба то перепона?

Не вагаючись, відгорнув їх убік, набрав чашку браги й випив.

Покректав трохи, полупав очима і повторив…

І так – кілька разів.

Коли дружина заглянула в каструлю через кілька днів, на дні лежали самі лише кізяки. Полементувала та й перестала, бо брага, як і самогонка, має таку особливість, що назад ніколи в посудину не повертається – хоч лопни від крику.

Через деякий час Ольга Федорівна знову заколотила брагу, і вкинула в неї великий сухий корж – запечений після корови на сонці.

Та хіба чим злякаєш Іллю Наумовича?

З лементу Ольги Федорівни сусіди тільки й почули, що наступного разу, коли заколочуватиме брагу, сходить у каструлю сама, замість коня й корови.

Ілля Наумович тільки попросив: аби не чуже!

Володимир Михайлович Марченко – трудяга з трудяг – часом теж любив розслабитись. Одного разу, коли дружина була на фермі, він заходився шукати горілку. А в цей час у його оселю завітав дільничний міліціонер – знаменитий Хантіль (куди тому колезі із «Зеленого фургону»!)

– Я прийшов до тебе шукати горілку, – повідомив з порога представник закону.

– О, якраз, – зрадів господар. – Горілка є. Я її сам шукаю. Допоможи.

Удвох їм таки вдалося знайти бажане – аж на горищі.

Володимир Михайлович приніс туди закуску і підняв за собою на горище драбину – заховав, так би мовити, сліди. Та й про безпеку подбав.

Оковитої було вдосталь, за словами односельців просиділи вони там більше доби.

Коли дільничний нарешті з'явився перед охіньківчанами, то його в пом'ятому міліцейському мундирі важко було відрізнити від мішка з половою та соломою.

Григорій Петрович Луценко (а по-вуличному Кріт) – спеціаліст широкого профілю… Механізатор, комбайнер, тракторист… І теж неабиякий випивоха. Надто – на дурничку.

У часи, коли міліція активно давала бій самогонщикам – трусила горілку, він не раз відважувався на таку витівку: залазив на високе дерево в селі і кричав: «Міліція! Ховайте горілку!» При цьому пильно спостерігав, хто з односельців і куди ховав банку чи сулію з оковитою. Потім спускався з дерева і легко, й швидко заволодівав необачно залишеною здобиччю.

Іншого разу, в період жнив, коли комбайнерів за ударну працю ощасливлювали стимулами (в кільканадцять карбованців), які, як правило, йшли на придбання спиртного, він майстерно розіграв свого старшого товариша – Андрія Микитовича Зінченка, який відмовився здавати гроші в складчину. Відправив гінця до Андрія Микитовича додому, на словах наказавши передати його дружині наступне: мовляв, у Андрія Микитовича серйозна поломка техніки, потрібна термінова допомога товаришів, аби відремонтувати... Отож, необхідно передати літр горілки і гарну закуску. Знаючи чоловіка, дружина аж нічого не могла запідозрити… Тож хутко передала посланцем усе, що нібито просив чоловік. Коли механізатори (всі разом) усілися випити й закусити, дійшла чарка з оковитою і до Андрія Микитовича. Той випив і похвалив: «Добра горілка… Схожа на мою». На що режисер розіграшу не поскупився зізнатися: «Так це ж і є твоя, скупердяга».

Можна тільки уявити, яка міна спотворила обличчя Андрія Микитовича.

У мого ровесника Миколи Григоровича Марченка (прізвисько Качик) – золоті руки муляра, теслі, і, на превеликий жаль, потяг до горілки. Надмірне її вживання привело до розпаду сім'ї. Та й це не зупинило – пити менше не став. Люди досить часто зверталися до нього за допомогою, а отже, по дружбі й віддача дружня.

У 2003 році він будував сарай у Олександра Івановича Марченка в Пручаях. Взявши порівняно невелику плату за роботу, він пізніше час від часу навідувався до господаря за пляшкою оковитої. Одного разу прийшов, заставши вдома тільки літню матір Олександра – Ольгу Василівну, тож повідав їй, чого прийшов.

Ольга Василівна, нічого не підозрюючи, відшукала пляшку… Із затемненого скла, крізь яке не побачила в ній висохлого під'їдня, якого колись її Саша впіймав на городі.

Радий Микола швидко поніс ту пляшку додому. Тільки при електричному освітленні він помітив дивну істоту на дні пляшки.

– Дивись, рак, – показав співмешканці. Проте та чогось відмовилася розділити з Миколою трапезу. А йому так сподобалася оковита, що на ранок він знову опинився в Пручаях – на обійсті Марченків.

– Тьотю, дайте ще горілки з раком.

Ольга Василівна не могла збагнути, про якого рака йдеться. І тоді Коля вніс ясність: «Розумієте, в мене з Тетяною (співмешканкою) вже місяць нічого не було. А це було всю ніч».

Певно, під'їдень на горілці якимсь чином додав нашому герою сексуальної енергії. Хоча чоловікам не раджу так ризиковано експериментувати.

Тільки… Чого це під'їдні раптом перевелися на городах?

У другій половині 70-х років в охіньківських хлопців і навіть у чоловіків з'явилася весела розвага, яку коротко можна було озвучити двома словами: операція «Мішок».

Суть її полягала в наступному: у нічний час при в'їзді в село з боку Прилук на асфальті (або на обочині) залишали добротний мішок, наповнений (залежно від обставин) соломою, піском, а то й щебенем. Реакція водіїв (як чужих, так і охіньківських) була найнесподіванішою – такою бажаною виявлялася (майже для всіх) та раптова знахідка на дорозі. Деякі з водіїв зупинялися, брали мішок за барки і… Спроба закинути в кузов (чи в салон, якщо це легкова машина) відразу оберталася в дивину. Тільки водій нагинався, щоб узяти мішок, як він… Раптом оживав… І поволі відповзав убік… Ніхто ж не бачив у темряві, що до того мішка прив'язано мотузку і її тягнуть із схованки веселі молодики.

Якщо ж котромусь із водіїв вдавалося-таки вхопитися за мішок, то з високого пагорбу лунали в'їдливі репліки, сміх. Горе-фігуранти розіграшу іноді хутко усвідомлювали ситуацію і залишали мішок на дорозі. Проте траплялися й такі водії (надто з місцевих), яким жартівники піддавалися й дозволяли забрати цінний мішок додому.

Одного разу власником такого мішка (як виявилося вдома, з соломою) став Микола Лаврентійович М'який, іншого разу – Олександр Олексійович Сакун (правда, з більш цінним вантажем – щебенем).

Минав час, розваги з мішком припинялися, та невдовзі – знову поновлювалися.

Чого тільки не вигадаєш, як ліки від несусвітньої нудьги?!

А ось класичний приклад сімейного розіграшу. Зять Миколи Івановича Гавриша регулярно навідувався до батьків дружини з Прилук – здебільшого, щоб поповнити сім'ю тими чи інші продуктами харчування.

Найчастіше навідувався в осінньо-зимову пору. Коли ж приходило літо з його безконечними господарсько-трудовими турботами, він до тестя навідувався значно рідше.

Бо ж і кількість домашньої роботи помітно виростала. А зайвий раз допомогти, ой, як не хотілося.

Пора сінокосу не порадувала тестя. Треба косити траву, а зять не приїжджає. Тоді Микола Іванович телефонує в Прилуки і каже, що терміново необхідно зарізати порося.

Зять примчав миттю. Швидко міряючи кроками сільське обійстя, задоволено мовив: «Ну, що, тату, будемо смалити?»

Микола Іванович поважно повернувся і сказав: «Порося хай почекає. А он коси ждуть – не діждуться. Вибирай любу. Завтра вдосвіта почнемо смалити – на сінокосі».

На завершення – ще одна історія. І стосується вона безпосередньо до мене.

Марія Степанівна Марченко (нині покійна) частенько навідувалася до нас.

У вересні 1991 року ми з дружиною гуляли весілля у мого двоюрідного брата – Дмитра Якимовича Марченка. Дітей (п’ятирічного Сергійка та семимісячну Маринку) залишили вдома – на бабу Марусю.

Були сватами, повернулися пізно – близько другої години.

Ніч така темна видалася, що я взявся проводити Марію Степанівну додому.

Коли звернули на вулицю Берегову, вона злякано сахнулася. Причина в тому, що перед її хвірткою на висоті горів якийсь вогник.

Справді, картина не з приємних.

І все ж, мені довелося заспокоювати жінку. Як і належить, вирвався наперед – у розвідку. А супутниця залишилася стояти на місці.

Коли підступив до загадкового вогню, наткнувся на товсту дубову колоду – з півтора метра висотою… Якраз

перед хвірткою. А зверху – пустотілий гарбуз, усередині якого горіла свічка.

Погукав Марію Степанівну. Вона підійшла, і її ляк перетворився спочатку в сміх, а потім – у несподівану пропозицію:

– А давай ми цю комедію перекотимо Хомелисі!

Ганна Іванівна Хоменко – сусідка через дорогу.

Сказано – зроблено.

Загасили свічку, повалили колоду, перекотили її через дорогу. З труднощами поставили її на хвіртці і зверху розмістили гарбуз.

Я не сумнівався, що алібі мені забезпечено. Адже ж за північ був сватом на весіллі. Та й хто, зрештою, може запідозрити директора школи й літню жінку, яка годиться йому в матері, у такому авантюрному вчинку?

Потім дізналися, як усе відбувалося.

Ганна Іванівна Хоменко встала вдосвіта, як і завжди. Коли розвиднилося, побачила подарунок. Метнулася в хату – розбудила племінника (Володимир Михайлович Щербина саме жив у неї):

– Піди подивися, який тобі сюрприз дівчата на хвіртці поставили…

Той не поспішав. Та коли вийшов, перевернув усе на тітку:

– То не мені, а вам!.. Бо досі заміж не вийшли.

Так ніхто й не розгадав винуватців цієї історії. Лише з часом я не витерпів і зізнався.

Гумор і сміх – могутня зброя. І нею сповна користуються охіньківчани. Адже різні дотепи і жарти дуже часто допомагають їм зняти стрес і додають снаги у подоланні щоденних життєвих труднощів. Бо це ж правда, що там, де сміються, ніколи не б'ються!

40. СТОРІНКАМИ ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Селам Охіньки та Пручаї, їхнім жителям, гріх ображатися на неувагу до них із боку працівників преси. Навпаки, на шпальтах газет, особливо «Правда Прилуччини» (згодом «Прилуччина»), нерідко з'являлися публікації про людей праці і їхні трудові звитяги.

Навіть невеликий екскурс у події минулих десятиліть малює перед нами картину великого життя.

У повоєнний період, у газеті «Правда Прилуччини» особливо яскраво відображений період другої половини 50-х років минулого століття.

Особливу увагу викликає стаття в газеті за 29 жовтня 1958 року.

ЛАНКОВА ТАНЯ КОНАХ

Таня Конах повернулася з школи, коли мати була вже дома. Тримаючи в руці атестат зрілості, вона підійшла до матері і поцілувала.

– Так, мамо, сьогодні я розпрощалася з школою.

– Десять років – немов один день, Таню. Яка ти щаслива в наші дні, – тихо промовила мати, і по її зморшкуватому обличчі прокотилася радісна сльоза.

У цей день ні Таня, ні мати не нагадували про майбутній шлях. Як навчання, так і працю, Таня любила однаково.

– Та ти б відпочила, Таню. Скоро ж знову за парту, – часто говорила дочці мати.

– Я ж, мамо, комсомолка, і моя допомога тобі повинна бути у всьому.

Одного разу, вечором до Тані зайшла подруга-комсомолка Ніна Гаврись. І в цей час матері спало на думку спитати дочку, чи не розлюбила вона науку.

– Ні, мамо, але спочатку буду працювати і вчитись. Голова колгоспу сказав, щоб ланковою стала.

Мати подивилась в ясні очі дочці, а подруга обняла Таню, і вони майже разом вимовили:

– Правильно. Роби так, як велить тобі серце.

У ланку прийшла Таня разом із матір'ю. У цей час тут був і бригадир.

– Приймайте, дівчата, свою ланкову. Гадаю, що ми не помилились, – промовив бригадир.

Дівчата і колгоспниці добре знали працьовиті руки Тані. Вони були раді, і тут же, на коротеньких зборах, дали слово виростити в наступному році не менше як по 350 центнерів цукрових буряків із гектара.

Минув перший рік. Ланка комсомолки з честю виконала взяте зобов'язання, виростила на кожному гектарі по 370 центнерів цукрових буряків.

Так непомітно минув і другий рік. Таня вкладала все своє уміння, щоб одержувати не лише високі врожаї цукрових буряків, а й картоплі, кукурудзи. У цьому році ланка комсомолки теж перевиконала взяте зобов'язання, виростивши на кожному гектарі по 380 центнерів цукрових буряків.

– Тепер можна, Таню, вже й за науку братись, – підказала подруга.

– А я так і думаю. Вчора була в Сокиринському агротехнікумі, здала документи. Але ланки не думаю кидати.

Через кілька днів із технікуму повідомили, що Таню зарахували на третій курс. Таня хоч вже й відвикла від шкільної парти, а коли сіла за стіл у технікумі, їй знову пригадалася школа. Від хутора Пручаїв, де жила і працювала Таня, Сокиринський технікум розташований в п'яти кілометрах. І в перший же день навчання, як тільки Таня повернулася з технікуму, хутко пообідала і прийшла знову в ланку.

– Дивіться, наша студентка іде, – побачивши Таню, вигукнула Ніна.

Таня коротко розповіла, як пройшов перший день навчання, і взялася вибирати підкопані буряки.

Так майже щодня, навчаючись у технікумі, Таня не залишає ланки. В час, коли Таня відсутня, обов'язки ланкової виконує мати, а коли з'являється Таня, то розпорядження комсомолки входять у силу.

Звичайно, трудно навчатись і бути ланковою в колгоспі. Але Таня з тих комсомольців, які ніколи не боялись труднощів.

О. ТИХИЙ

Не здали своїх лідируючих позицій охіньківчани і в наступному десятилітті. Колгосп ім. Шевченка впевнено ставав на ноги, добивався нових перемог серед господарств Прилуччини як у рослинництві, так і в тваринництві. «Правда Прилуччини» від 23 вересня 1966 року на першій сторінці вмістила колективну статтю – про зобов'язання трудівників колгоспу.

РОЗРАХУНКИ РЕАЛЬНІ

З кожним роком усе красивішим стає село Охіньки. Замість колишніх, із солом'яними стріхами, хаток виростають добротні будинки. Наче журавлі, розпустили свої крила стовпи високовольтної лінії, а в центрі села красується Будинок культури.

По-новому, з почуттям високої хліборобської честі, стали працювати люди. Кожен виробничник прагне внести бодай невеличку частку у загальний фундамент комуністичного будівництва.

Наш колгосп має не дуже родючі землі. Але, застосовуючи комплекс агрозаходів, правильне удобрення

площ, із кожного гектара зібрали по 18 центнерів зернових. На площі 300 гектарів одержали по 32 центнери озимої пшениці.

Жнива провели успішно. Особливої подяки заслуговують комбайнери комуністи Микола Марченко та Андрій Зінченко. Кожен зібрав понад 300 гектарів хлібів. До речі, Андрій Зінченко після своїх жнив збирав урожай на цілинних землях, скосив там 700 гектарів пшениці.

Тільки звільнялися площі від пожнивних решток, готували грунт для сівби озимих. Як і передбачалось, до 10 вересня посіяли озимину, в тому числі на зерно 110 гектарів. 420 гектарів із внесенням у рядки азото-фосфорних добрив (по центнеру на гектар), якісну сівбу забезпечили колгоспники Олександр Яцун, Володимир Боровик, Михайло Усенко.

Серця трударів колгоспу сповнила ще одна радість. Опубліковано Указ Президії Верховної Ради про святкування Дня хлібороба. Цей день уперше відзначатиметься 9 жовтня. А в нас стало традицією: святу готувати хороші подарунки.

Нещодавно провели широкий колгоспний актив, розробили конкретні заходи, щоб до Дня хлібороба повністю завершити польові роботи, створити всі умови для одержання високих врожаїв наступного року, тваринництву підготувати ситу і теплу зимівлю.

«ОСЬ НАШІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:

КАРТОПЛЮ НА ПЛОЩІ 140 ГЕКТАРІВ ЗІБРАТИ ДО 27 ВЕРЕСНЯ. ВЖЕ ВПОРАЛИ БУЛЬБИ НА 105 ГЕКТАРАХ. УРОЖАЙ У СЕРЕДНЬОМУ 100 ЦЕНТНЕРІВ ІЗ ГЕКТАРА. ЩОДНЯ ЗБИРАЄТЬСЯ ПО 5 ГЕКТАРІВ.

КОЛГОСПУ ПОТРІБНО ПРОДАТИ 265 ТОНН КАРТОПЛІ. ПРОДАЛИ – 230. ТВЕРДО ВПЕВНЕНІ, ЩО ДО 25 ВЕРЕСНЯ РОЗРАХУЄМОСЬ ІЗ ДЕРЖАВНИМ ЗАВДАННЯМ РЕАЛІЗАЦІЇ БУЛЬБ. Зараз кагатуємо посадковий матеріал. Засипано його в бурти 217 тонн при

завданні 455. До 1 жовтня решту закагатуємо, а не пізніше 6 жовтня засиплемо фуражні фонди картоплі.

Непогано попрацювали наші механізатори, щоб виростити хороший урожай буряків. Їх у нас на фабричні цілі посіяно 100 гектарів. Вийде в середньому на круг близько 300 центнерів солодких коренів. ПЛАНУЄМО ДО 4 ЖОВТНЯ ЗІБРАТИ ЦУКРОВІ БУРЯКИ І ВИВЕЗТИ СИРОВИНУ НА ЗАГОТІВЕЛЬНІ ПУНКТИ.

Розрахунки: поки що на копанні буряків працював один комбайн. Він впорав 45 гектарів. Зараз у роботу включився ще один комбайн і бурякопідіймач. Отже, щодня звільнятиметься 5-6 гектарів площі.

Щоб у майбутньому році засіяти ярий клин лише першосортним насінням, уже довели до кондицій 490 центнерів зерна із засипаних 995. Організуємо двозмінну роботу машин. Ними за добу очищатиметься 80 центнерів насіння. За декаду все зерно підготовимо.

Тваринники теж працюють з ентузіазмом. Повсюдно закінчується ремонт приміщень, справні кормокухні, підібрані постійні кадри.

МИ ПІДРАХУВАЛИ, ЩО РІЧНИЙ ПЛАН ПРОДАЖУ М’ЯСА – 1200 ЦЕНТНЕРІВ – ВИКОНАЄМО ДО СВЯТА ХЛІБОРОБА.

Такі можливості є в кожному колгоспі і радгоспі району. Отже, звертаємося до всіх трудівників полів і ферм наслідувати наш приклад, новими перемогами у праці зустріти свято хлібороба.

За дорученням зборів активу зобов’язання підписали:
***Яків ВОРОБЙОВ** – голова колгоспу ім. Шевченка,*
***Іван КАРПЕНКО** – секретар парторганізації,*
***Ганна САВЧЕНКО** – ланкова,*
***Микола ГАВРИШ** – агроном,*
***Григорій МАСНУХА** – бригадир.*

Винятковою працьовитістю завжди відзначалися жителі обох сіл – Пручаї та Охіньки. Про це не втомлювалися час від часу стверджувати в газеті «Правда Прилуччини».

ЩЕДРІ ПЛОДИ

Холодною видалася в цьому році весна. Ластівки легкокрилі запізнюються з прильотом. Та й жайворон поки ще несміливо видзвонює у високості. Проте люди знають: природа візьме своє. Не сьогодні-завтра володаркою землі стане теплінь, і засяє сонячно далина. Від цієї думки на вустах Галини Олександрівни Вербняк зайнялася ледь вловима усмішка. За думками незчулась, як опинилась на кормокухні.

– Ну, як пройшла ніч? – запитала у сторожа – Кіндрата Остапенка.

– Усе гаразд, – відповів дідусь.

Зайшла в приміщення свиноферми. В приміщеннях, побілених вапном, на чистій підстилці вилежувались породисті свиноматки, обліплені блідорожевими тільцями поросят. Угледівши свинарку, посхоплювалися.

– Зачекайте трішки, я зараз, – кинула на ходу і заспішила готувати корми.

Ось так, кожний день у постійних турботах. Та ніколи не поскаржиться на втому, велику зайнятість. Винятковою працьовитістю відзначається Ганна Олександрівна, як її мати Є. П. Губар. Колись вона в передовиках ходила, на Дошці пошани подовгу красувалося її прізвище. Нині на виду у людей і дочка. Прийнявши 15 років тому ферму, яку порала Євдокія Панасівна, вона невдовзі стала правофланговою у змаганні.

Тепло відгукується про Г. О. Вербняк бригадир третьої комплексної бригади Григорій Іванович Маснуха.

– Торік, – засвідчує він, – по 22 поросят одержала від свиноматки. І нині не менше матиме. Вже є по 11. Сподіваються одержати за рік не менше 600 голів приплоду. Відзначаються в праці і Ольга Григорівна Вересоча, і Євдокія Макарівна Губар.

Бригадир підійшов до столу, вийняв із шухляди свої немудрі папери, які рябіли цифрами, і повів мову далі:

– Я вам говорив про Ганну Олександрівну. Про неї довго можна розповідати. Заслуженою людиною стала в свої 33 роки. За працьовитість Батьківщина нагородила орденом Леніна і орденом Трудового Червоного Прапора, до того ж вона ще й громадський діяч – депутат районної ради.

Ми сидимо в одній із кімнат, обставленій на міський лад у новому будинку. Все тут на своєму місці. На стінах – картини.

– Ви питали про батька, – підсунула стілець до столу молода господарка. – Не вдалось мені батька побачити, бо пішов у 41-му на Велику Вітчизняну, коли мене ще й на світі не було.

Слова Ганни Олександрівни розтривожили серце матері. Євдокія Панасівна поправила на голові хустку, змахнула краєчком непрохану сльозу, зітхнула.

– На полі бою поліг мій Олександр, захищаючи мир, наше щастя. Так, щастя моє, доньки, всіх людей.

І. КРАВЧЕНКО

СІМ'Я ТРУДОВА

Сьогодні нікого не здивує, що в багатьох дворах зранку до вечора не відкриваються двері і що неспокійно поводить себе худоба в чеканні господаря. Не так просто в цю пору застати когось вдома.

Та нам пощастило. На подвір'ї ветерана колгоспу Данила Трохимовича Денисенка, куди завітали, зустріли

його дружину Євдокію Федорівну, яка щойно прийшла, щоб попоратись по господарству. На пенсії вже кілька років, а з роботою в колгоспі не розлучається.

– Тягне, – каже, – до гурту. Знаю, що дуже потрібна людям.

Господарка охоче розповіла про себе. Чотирнадцятирічною дівчиною почала ходити в ланку. Вирощувала хліб, буряки, кукурудзу. По війні на жнивах більше неї ніхто не міг зв'язати снопів за косаркою. Завжди відзначалася старанністю і вмінням. Та й зараз її працьовитістю в городній бригаді задоволені.

Зайшли в просторий, світлий будинок. В усьому відчувалося тепло жіночих рук.

– А де ж господар?

– Десь на бригаді. Де ж би моєму Данилу ще бути? Взяв обід із собою. Тепер чекай лише пізно ввечері.

Данило Трохимович – учасник Великої Вітчизняної війни. Багато сходив фронтових доріг. Чотири роки із зброєю в руках боронив рідну землю. В одному з боїв був поранений. Потрапив у госпіталь, а звідти – додому.

В той час у селі не вистачало робочих рук. Кожна людина була на обліку. Відпочив кілька днів – і за роботу. Працював їздовим, фуражиром на фермі. Потім кілька років у бригадирах ходив. А це знову на рядових роботах.

– Молодим, – каже, – дорогу треба давати.

Є у Денисенків син Євген. Батьковою стежкою пішов у трудове життя. В осінні дні його часто можна бачити з кіньми у полі: підвозить цукристі. Ретельно слідкує, щоб жоден корінь не залишився на площі.

Розповідь про трудову сім'ю Денисенків буде неповною, якщо не згадати і невістки – Анастасії Матвіївни, що працює дояркою в колгоспі. В нинішньому році дала слово надоїти від кожної з 18 корів своєї групи по 3400 кілограмів молока, а вже має по 3260. До 20 листопада неодмінно виконає взяте зобов'язання.

По праці й заробіток. Анастасія Матвіївна добре заробляє. Щомісячно в бюджет сім'ї надходить понад 300 карбованців. Живуть радісно, щасливо, в повному достатку, як і всі трудівники села.

…На вулицях села спалахнули електричні вогні. Повечерявши, сім'я в повному складі сідає біля телевізора. Йде трансляція концерту з Москви. Біля дідуся примостилися онуки – Миколка і Гриша.

– А страшно було на війні, дідусю? – вибравши паузу, перепитує Микола.

– Всяк бувало. Та цур їй, тій війні, щоб про неї на ніч згадувати. Живіть завжди в мирі, щасті і радості.

І. КРАВЧЕНКО

Знаменною подією в історії Охіньок стало будівництво нового двоповерхового приміщення школи на 192 учнівські місця. Освітню установу збудували за кошти місцевого господарства. На її будівництво з колгоспної каси використано 500 тис. карбованців. Ще стільки ж – на сучасне обладнання та меблі. Відкриття новобудови відбулося 30 серпня 1980 року. Ось як писала про це «Правда Прилуччини» від 3 вересня 1980 року:

ПОДАРУНОК УЧНЯМ

Напередодні 1 вересня учні села Охіньки одержали чудовий подарунок – нову школу. На просторому подвір'ї вишикувались школярі, зібрались численні гості. Радісні, схвильовані обличчя, білі фартушки дівчаток, строгі костюми хлопчиків, різнобарв'я квітів – усе свідчить про урочистість події.

Розпочинається мітинг. Його відкриває голова сільської ради Василь Панасович Охонько. Два роки, говорить він, на кошти колгоспу споруджувалося нове

приміщення Охіньківської восьмирічної школи. День її відкриття запам’ятається всім трудівникам села, учням, учителям.

Відкриття нового приміщення Охіньківської восьмирічної школи.

Зліва направо: вчителька Ольга Гаврилівна Маснуха, встановити наступну особу не вдалося, секретар комсомольської організації Ольга Іванівна Вербняк, завідуюча відділом агітації і пропаганди Прилуцького райкому КПУ Ніна Іванівна Буслаєва, свинарка колгоспу ім. Шевченка Ганна Олександрівна Вербняк, інспектор районного відділу народної освіти Катерина Степанівна Шинкаренко, секретар Прилуцького РК КПУ Петро Митрофанович Тимошенко, секретар партійної організації колгоспу ім. Шевченка Павло Миколайович Герасименко, заступник голови Прилуцького райвиконкому Михайло Трохимович Ільченко, начальник міжколгоспбуду Анатолій Олександрович Дмитрієв, голова Переволочнянської сільської ради Василь Панасович Охонько, голова колгоспу ім. Шевченка Микола Семенович Гавриш, завідуючий Прилуцьким відділом народної освіти Микола Панасович Шевченко, 30 серпня 1980 р.

Починається піонерська лінійка. Вносяться знамена піонерської та комсомольської організацій школи. Звучать вірші, пісні про рідну Батьківщину, яка подарувала світлий мир на землі, можливість навчатися, трудитися, співати. Піонери дякують будівельникам, учителям, батькам за нову простору школу.

Слово для виступу надається голові колгоспу ім. Т. Г. Шевченка Миколі Семеновичу Гавришу. Він говорить, що колгоспники, будівельники, вчителі, всі, хто брав участь у спорудженні нового приміщення школи, зробили все можливе, щоб завершити будівництво до 1 вересня 1980 року. Наступний навчальний рік співпадає із знаменною подією в житті всього радянського народу – відкриттям XXVI з'їзду КПРС. У вас, дорогі учні, є всі можливості зустріти цю дату новими успіхами в навчанні.

Начальник міжколгоспбуду Анатолій Олексійович Дмитрієв, розповідає, що з особливою радістю й задоволенням робітники будували цю чудову школу, адже вона – для дітей – єдиного привілейованого класу у нашій країні. Будівельники намагалися виконати всі роботи якісно, щоб у школі було зручно, приємно навчатися і працювати. Державна комісія прийняла об'єкт з оцінкою «добре». Сподіваємось, що оцінки школярів будуть не нижчі. Хай цей ключ від школи стане і ключем від знань.

Під оплески А. О. Дмитрієв передає символічний ключ від школи директору Василю Євдокимовичу Яценку.

У наступному навчальному році, сказав у своєму виступі В. Є. Яценко, школа перейде на кабінетну систему навчання. Понад сто учнів восьмирічки навчатимуться у новій школі, де є всі можливості для успішної праці – новітнє обладнання, світле приміщення, спортивний зал, майстерні.

– Одержуючи цей чудовий подарунок, не забувайте: ви – справжні господарі. Бережіть працю своїх батьків, –

звучить материнський наказ учительки Ольги Гаврилівни Маснухи.

Учнів, учителів, гостей із початком нового навчального року вітає секретар райкому Компартії України Петро Митрофанович Тимошенко. 7000 дітей району вирушать цього навчального року в похід за знаннями. Законом життя нашої країни стали слова: «Все найкраще – дітям».

П. М. Тимошенко перерізає червону стрічку. Тримаючись за руки, першими входять до приміщення першокласники, за ними старші школярі, вчителі, батьки. Уважно оглядає клас зосереджений малюк. Він прийшов сюди вперше з мамою. Знайомимось. Марія Денисівна Кисленко – колгоспниця. Працює в городній бригаді. У школі навчаються двоє її дітей: Світлана – у сьомому класі, Олег – у другому. А найменшенький, Серьожа, – це він прийшов сюди сьогодні з мамою, – піде у підготовчу групу.

– Школа світла, простора, красива, – говорить Марія Денисівна. – Я щаслива за своїх дітей. У них є всі можливості для навчання.

С. НЕСТЕРЕНКО

Є нова школа! Хіба це не радість селянам?!

* * *

Про синівську відданість землі, своїй малій батьківщині, свідчать численні публікації на сторінках міськрайонки в наступні десятиліття. Було всього – і труднощі післявоєнного періоду, і лозунги про неперспективність малих віддалених сіл, і щоденна копітка праця. Та, незважаючи ні на що, жителі невеликого села не зрадили своїх рідних Пручаїв, які для них були найкрасивіші у світі. Ось «Правда Прилуччини» за 14 березня 1992 року…

МАЛЕНЬКА ШВЕЙЦАРІЯ … У ПРУЧАЯХ

Не часто ми розповідаємо на сторінках-газети про населені пункти, розміщені, так би мовити, на периферії нашого району, про те, як живуть їх мешканці. А люди тут, прямо скажемо, героїчні, бо залишились вірними землі, на якій народились і виросли, не злякавшись важкої селянської праці, а нині прийняли на себе шквал ринкової стихії. Тож, побувавши в Пручаях, відразу за якими закінчується Прилуччина, гріх не сказати декілька слів про сьогодення і перспективи цього невеличкого віддаленого села.

...Дорога пролягла вздовж річечки, яку місцеве населення називає Уткою. З обох боків її – пагорби, крутосхили, острівці лісів. А ось виглянули чепурні будинки Пручаїв.

– Ви лише погляньте, яка мальовнича місцевість, – не приховує захоплення голова тутешнього колгоспу імені Шевченка Микола Олексійович Тищенко. – Коли б не їхав сюди, щоразу по-новому відкриваю для себе оцю красу. Неначе маленька Швейцарія...

Приємність від побаченого перемішується зі смутком від почутого. Адже, як стверджує наш супутник, голова

Охіньківського сільвиконкому Микола Михайлович Кислий, на сьогодні в Пручаях залишилося 39 дворів, у яких проживає 64 чоловіки. З них працездатних... десять. Єдиний виробничий підрозділ – свиноферма, на якій трудиться більшість працездатного населення і слава про яку свого часу гриміла на весь район. Щоправда, і зараз свинарки Ганна Павлівна Губар, Ольга Григорівна Вересоча, Ганна Олександрівна Вербняк, механізатор Михайло Федотович Чижик та інші стараються виконувати свої завдання, незважаючи на труднощі в житті і побуті.

Ось і того дня на робочому місці ми застали Ганну Олександрівну Вербняк. Понад 30 років свого життя ця жінка віддала свинофермі. Пам'ятає, як приїздили до неї колеги з усього району вчитися передовому досвіду, як ділилася ним щедро і безкорисливо. Не приховує і труднощів, які довелось переборювати. Ще рік тому вона з подругами по роботі навіть не уявляла, як можна обійтися на фермі без кормокухні. Та якось голова колгоспу довідався про цікавий досвід тваринників із Васьківців на сусідній Срібнянщині (виявляється, там запросто обходяться без кормокухні, використовуючи при вирощуванні поросят так звану суху годівлю). Отож, за його ініціативи делегація місцевих тваринників побувала у васьківчан, ознайомилася з прогресивною технологією. А відразу ж після повернення додому вирішили і в Пручаях запровадити новинку.

– Он, бачите, – показує Ганна Олександрівна, – в одному кориті суха дерть, а в іншому – вода. І більше нічого. А, погляньте, які поросята...

А вони й справді, як на підбір, жваві, добре розвинені, чисті. До мінімуму зведено тепер вибраковування їх, бо, крім усіх переваг, санітарні умови значно поліпшились. Вигідніше стало і колгоспу, і тваринникам.

Споглядаючи з крутого пагорба чудову картину навколишньої місцевості, розмовляємо з пручаянами про

нинішні проблеми села. На забезпечення хлібом місцеві жителі не скаржаться. Хоч і працює магазин чотири години на день, та хліб завозиться регулярно. Але інші товари підвищеного попиту доставляються з перебоями, викликаючи нарікання людей.

Побутовим обслуговуванням населення тут і не пахне. А щоб скористатися телефоном у разі необхідності, треба йти аж на ферму, де він встановлений один-єдиний на все село.

До клубу фактично вже й ходити нікому, стоїть він, наче осиротілий. Правда, вирішили і в нього вдихнути життя – переобладнати під будинок для ветеранів. Все ж таки буде хоч яка-небудь користь.

Гірко буде пручаянам, якщо, не дай боже, закриють фельдшерсько-акушерський пункт. Зараз, наприклад, щось у когось заболить і свій медик під боком. А як перестане існувати ФАП – спробуй допомоги дочекатися.

Дорога з твердим покриттям прокладена по центральній вулиці (недавно, десь п’ять років тому. І то – дякуючи старанням Ганни Олександрівни Вербняк, яка на той час була депутатом районної ради. А от до свиноферми в негоду без гумових чобіт не доберешся.

– Яка ж перспектива цього села? – запитую Миколу Олексійовича та Миколу Михайловича.

Обидва стверджують, що Пручаї до затухаючих відносити не можна. І навели приклади. Коли на зборах зайшла мова про те, щоб чотири спорожнілі хати та присадибні ділянки біля них продати дачникам, місцеві жителі з цим категорично не погодились. Нічого, мовляв, роздавати двори кому попало, треба своїх людей у першу чергу задовольнити.

У Пручаях, незважаючи на малочисельність населення, у кожному другому дворі утримується корівка-годувальниця. По тонні молока з двору продають колгоспу

за рік. Велику допомогу тутешні жителі надають господарству й при вирощуванні овочів, інших культур. Ось такі вони, пручаяни.

Природно, що кожен із них, незважаючи на сьогоднішні труднощі в усьому, сподівається: а, може, завтра життя стане хоч на крихту благоустроєнішим, світлішим. Можливо, так воно й буде. Адже, якщо вірити слову керівників колгоспу та сільвиконкому, вже в цьому році проляже дорога з твердим покриттям до свиноферми, переобладнуватиметься клуб, а в найближчій перспективі – телефонізанія, прокладання водопроводу, газифікація.

...Коли залишали це мальовниче село, увагу привернув напівзруйнований дерев'яний місток через річечку старою дорогою на Охіньки.

– Є в мене велике бажання, – ділиться своїми «секретами» Тищенко, – знайти хороших умільців, відремонтувати його і назвати «Містком кохання». Кажуть, що раніше тут було улюблене місце гуляння молоді. Тож хочеться, щоб і зараз притягувало воно до себе онуків, правнуків і праправнуків місцевих корінних жителів, щоб попри все вижила і мала своє майбутнє наша маленька Швейцарія.

Г. ЗАЛУЖЕНКО

Незабутнім у пам'яті охіньківчан став час, коли в село прийшло голубе паливо, про що розповіла «Правда Прилуччини» за 22 жовтня 1997 року.

ПАЛАЙ, ВОГОНЬ ЖИТТЯ І ПЕРЕМОГ!

Охіньки – звичайне село на Прилуччині, але досить відоме старшому поколінню Чернігівщини, бо ще в довоєнні роки чернігівський письменник Олекса Десняк прославив його у своєму творі «Удай-ріка», і всі прототипи героїв, у

тому числі і головна героїня Ярина Байгуш (у житті – Уляна), були простими трудівниками, жителями с. Охіньки.

З уведенням в експлуатацію траси Київ-Суми село Охіньки потрапило в ще більший вир життя, з'явилися нові вулиці, які прикрасили нові будинки, будівлі культурно-побутового призначення.

Але останнім часом про село Охіньки почали згадувати рідко. Економічна скрута позначилася на сільськогосподарському виробництві. Охіньківчани почали менше виробляти зерна, м'яса, молока, призупинився соціально-економічний розвиток села.

Та все ж таки життя не стоїть на місці. Ще 11 років тому до свого земляка в Москву вирушила делегація. Її очолили тодішній голова райвиконкому, нині покійний Микола Вікторович Кузьменко, і спеціаліст по будівництву газопроводів НГВУ «Чернігівнафтогаз» Віктор Антонович Ручко. Вони поїхали до заступника голови комітету народного контролю СРСР Івана Дмитровича Конаха з проханням посприяти у газифікації Охіньок. Прохання земляків високий керівник прийняв із великим ентузіазмом і запевнив, що все зробить, щоби в оселях охіньківчан запалав голубий вогник.

Почалося виготовлення проектної документації на проведення газопроводу, але його будівництво відкладалося у зв'язку з нестачею коштів. Та охіньківчани жили надією, що їх буде зігрівати газ.

Дякуючи зусиллям колективу НГВУ «Чернігів-нафтогаз» АТ «Укрнафта», районної держадміністрації, районної ради, інших служб м. Прилуки, робота яких зв'язана із будівництвом газопроводів, вдалося здійснити давнішню мрію охіньківчан: газопровід Мільки-Охіньки протяжністю 14 км здано в експлуатацію. Будівельникам довелося долати значні перешкоди: пагорби, болота, річку Удай.

17 жовтня ц. р. розділити радість жителів с. Охіньки приїхали гості з Прилук.

Відбулося справжнє свято. На мітингу виступили голова районної держадміністрації Юрій Миколайович Кеда, заступник генерального директора підприємства «Чернігівнафтогаз» АТ «Укрнафта» Віктор Антонович Ручко, голова районної ради Павло Васильович Фесенко, голова правління пайгоспу ім. Шевченка Микола Олексійович Тищенко, член виконкому Охіньківської сільської ради Ніна Михайлівна Денисенко.

В їхніх виступах була висловлена сердечна вдячність районним організаціям, нафтовикам Прилуччини, людям, які стояли біля витоків будівництва газопроводів, за турботу про сільських трудівників. Згадувались імена земляка Івана Дмитровича Конаха, який нині живе у Москві, колишнього працівника комітету народного контролю СРСР Д. Г. Шабанова, колишнього першого секретаря райкому партії Олександра Миколайовича Панаска, керівників об'єднання «Чернігівнафтогаз» П. М. Демченка, В. П. Ширніна, особливо В. А. Ручка, керівника міжрайгазу Леоніда Семеновича Баюжі, інспектора по охороні праці в м. Прилуки Володимира Олексійовича Чубатого та інших.

Червону стрічку – відкриття газопроводу – перерізують Ю. М. Кеда, П. В. Фесенко, В. А. Ручко, М. О. Тищенко, запалив факел газу Ю. М. Кеда.

Поки що газифіковано два будинки села. Це початок великої роботи. Хай не ображаються ті охіньківчани, які бажали скористатися найближчим часом газовим паливом – у пайгоспі не вистачає коштів. Все буде зроблено у найближчий час. У цьому запевнив односельців М. О. Тищенко. Йому керівництво НГВУ «Чернігівнафтогаз» передало виготовлену документацію на газифікацію Охіньок. А Ю. М. Кеда дав кілька слушних порад правлінню і трудівникам пайгоспу, якими шляхами поповнити касу пайгоспу.

Село Охіньки – п'яте село району, до якого за неповних два роки прийшов газ. У керівництва села і,

зокрема, голови Охіньківської сільської Ради Миколи Михайловича Кислого, керівника пайгоспу Миколи Олексійовича Тищенка попереду відповідальне завдання: треба газифікувати школу, об'єкти соціально-культурного призначення, а головне – підвести газ до осель трудівників села. І віриться, що все буде зроблено.

Палай, вогонь життя і перемог!

Георгій ХОТІН

Немало талановитих майстрів, неперевершених умільців зростила охіньківська земля. Газета «Прилуччина» 18 січня 2003 року вмістила статтю:

ОХІНЬКІВСЬКИЙ "КУЛІБІН"

У народі кажуть: щоб життя прожити недаремно, треба виконати хоча б програму-мінімум – посадити дерево, збудувати хату, народити і виховати сина.

Ще й до сорока не доживши, Анатолій Миколайович Марченко програму цю давно перевиконав. Має добру кохану дружину, яка подарувала йому двох діток. А скільки деревець тягнеться до сонця з-під легкої руки випускника Лубенського технікуму лісового господарства! Протягом п'ятнадцяти років порядкував він у (тепер уже колишньому колгоспному) лісі. І так залюбився в довколишню чарівну природу, що й досі не може відсторонитися від неї – працює єгерем у мисливсько-рибальському підприємстві «Прилуцьке». Проте палахкотить у його душі ще одна давня любов – до техніки, простого, здавалося б, нікому не потрібного іржавого металу, з якого у майстровитих золотих руках народжуються нові деталі, а то й механізми. Закоханість ця передалася йому з генами від батька, вправного і працелюбного комбайнера. Спершу катався з

ним у кабіні, уявляючи себе керманичем на капітанському містку, а згодом і сам навчився штурвалити: молотити і вивантажувати збіжжя, ремонтувати латані-перелатані «Ниви», «Єнісеї», бурякові комплекси. І тому мати щоденну справу з технікою стало його життєвою необхідністю.

Із металобрухту «витягнув» корпус бурякової сівалки. Довгенько морочився, поки, звузивши вдвічі, обладнав 6-рядну. І тепер сіє нею буряки не лише на своїй ділянці (торік із 30 соток накопав 9 тонн цукристих – досить непоганий урожай для минулорічного несприятливого сезону), а й на земельних наділах сусідів, родичів.

– Ондечки, бачите, культиватор, – показує Анатолій Миколайович на припорошений снігом механізм. – Теж склав його самотужки із відпрацьованих деталей. Хоч і просапний, але може проводити і суцільний обробіток.

Оглянули ми й виготовлені із старих запчастин плуг, підкопувач буряків, що служать не лише майстру, а й іншим землякам-охіньківчанам.

Стоїть завжди напоготові тракторний причіп, яким можна перевезти сіно, солому, зерно, буряки, дрова, органіку тощо. Обладнаний він так, що, як стверджує автор конструкції, не має аналогів у світовій практиці.

При необхідності виручає господаря «циркулярка», – старенька, ще батьківська, але дещо оновлена синовими руками.

– Довго я думав, як полегшити свою працю при навантаженні причепа, – розкриває свій наступний «секрет» Марченко. – І нарешті додумався: виготовив підйомний кран до трактора будь-якої модифікації, для будь-якого вантажу.

Анатолій Миколайович веде нас у закуток господарського двору і, ніби доброго друга, поплескує по «плечу» невеличкого тракторця.

– Це – первісток мого «машинобудування», – з неприхованим задоволенням зізнається майстер. – Списаний,

«розморожений» пусковий двигун із С-100 дістався мені по великому блату. Міст і коробка передач, двоє коліс – «газонівські». Інші запчастини – із трактора Т-40 та із «Запорожця». Може здійснювати будь-яку роботу, але зараз в основному надає транспортні послуги, бо для оранки і догляду за посівами та збирання врожаю нещодавно я придбав «ЮМЗ». Єдиний недолік у мого самоходця – перевитрата пального. Тому в цьому році будь-що переобладнаю на дизельний двигун. Знайшов ще одну запчастину – реверс, аби тракторець «бігав» однаково швидко і вперед, і назад.

А розвернутися Анатолію Миколайовичу є де. Крім городів, має пай (всього землі 5 гектарів), виділений йому у натурі під час виходу з господарства. Хоча якихось особливих ілюзій розбагатіти на своїй землі ніколи не вимальовував і не збирається цього робити.

– Аби лише заробити на прожиття, і то немалими зусиллями, – не приховує реалій охіньківський «Кулібін» (так його шанобливо називають земляки) і ясніє поглядом, дивлячись на густий іній, який віщує добрий урожай у новому році.

Григорій КАЛІШ

Секретами довголіття окремих охіньківських жінок одного разу поділилася кореспондент обласної газети «Гарт» (від 3 квітня 2009 року). За її словами та версією голови сільської ради Олександра Михайловича Кислого, на тривалість життя довгожителів позитивно впливає проживання їх неподалік річки Утка. На перший погляд, неймовірна, дискусійна гіпотеза. А втім, можливо, воно так і є. Над благословенною Уткою по-іншому дихається і живеться.

ОХІНЬКІВСЬКИЙ СЕКРЕТ ДОВГОЛІТТЯ

Усі ми знаємо з дитинства: «Если хочешь быть здоров – закаляйся!» А якщо хочеш довго жити, що для цього треба? Хтось вважає, що достатньо вести здоровий спосіб життя – відмовитись від спиртного, не курити, займатися спортом. Хтось пропонує не мати справ із протилежною статтю. Ще хтось займається йогою… А ми насмілимося припустити: для того, щоб відзначити своє 100-річчя, треба жити в Охіньках Прилуцького району. Причому бажано неподалік від річки Утки…

Хто більше?

В Охіньках свій віковий ювілей зустріли чимало жінок. Так, Мотря Федорченко прожила рівно 100 років, Ганна Маснуха – 101, Марта Охонько – аж 103 роки! А цього року 14 березня, на Преподобної Євдокії (Явдохи), свій 102 день народження відсвяткувала найстаріша на сьогодні жителька села Євдокія Савченко. За нею йде Ніна Галета, якій 96 років.

У чому ж секрет довголіття охіньківських жінок?

– Усі вони жили чи живуть неподалік від річки Утка. Вона з’єднує численні озера Прилуччини й Срібнянщини. Над річкою, та й в усьому селі, повітря свіже, наче у швейцарських Альпах чи в Карпатах. А яка в наших колодязях вода! Чиста, як сльоза! Мабуть, завдяки нашій природі охіньківці і живуть так довго, – сказав нам у телефонній розмові голова Охіньківської сільської ради Олександр Кислий.

Олександр Михайлович так розрекламував своє село, що ми не могли не напроситися у гості.

Скільки Господь Бог відміряв

Будинок Євдокії Савченко стоїть над самою Уткою, неподалік від так званого «містка кохання». Дихається тут і справді на повні груди.

Донедавна Євдокія Кирилівна ще тупала, а цієї зими злягла. Каже, ноги болять. Та лежати довго не може, усе просить свою дочку Марію: «Підніми мене!» Усе пам'ятає. Коли їй здоровиться, може багато чого розповісти про минуле.

Усе життя Євдокія Савченко пропрацювала ланковою. Її чоловік постійно був на заробітках (він був теслею, допомагав людям будувати хати), тож доводилося самій ростити дітей. До того ж син Євдокії Кирилівни з дитинства інвалід (у нього проблеми з ногами і із зором), тож, поки могла, доглядала його. Зараз і матір'ю, і братом опікується наймолодша із дітей Євдокії Кирилівни Марія, яка живе із ними.

– Мамин 100-річний ювілей відзначали пишно, – розповідає жінка. – Було дуже приємно, що надійшла вітальна листівка від Президента Ющенка. Приїжджали вітати і з Прилуцької райдержадміністрації. А вже 102-річчя святкували лише родиною.

Вона у Євдокії Кирилівни чимала: троє дітей, четверо онуків, восьмеро правнуків, четверо праправнуків. Усі вони частенько провідують бабусю. Гостей вона дуже любить. І навіть якщо сама не подужає пригостити гостя, то обов'язково просить зробити це дочку. Ще й ображається, коли хтось відмовляється від частування.

У чому ж секрет довголіття Євдокії Кирилівни?

– Бабуся ніколи не визнавала ніякої хімії, – каже її онука Надія. – Таблетки почала пити лише після ста років, а то ні в яку.

Сама довгожителька говорить: «Скільки Господь Бог відміряв».

– Їхню сім'ю розкуркулили, батька спалили, брата убили. Отож, мама, мабуть, живе за всіх рідних, – додала Марія Пилипівна.

Коли ми вже прощались, вона сказала матері: «До вас ще й наступного року з «Гарту» приїдуть. Доживете?» «Аякже!» – впевнено відповіла бабуся.

Баба Ягодка

Ну, як із таким чудовим прізвищем не дожити до 96 років? Ось Ніна Симонівна й дожила. Щоправда, Ягодка – це її дівоче прізвище, по чоловікові ж вона Галета.

Коли я зайшла до хати, Ніна Симонівна саме хазяйнувала. До печі вона й досі нікого не підпускає – все сама. У свої 96 горщик із борщем із печі витягає за виграшки.

– Що треба робити, аби довго жити? – запитала я у неї.

– Не пити горілки! – впевнено відповіла Ніна Симонівна. – Бо колись у молодості довелося випити, то насилу відійшла (сміється). Ось уже 60 років горілки і в рот не беру! А ще треба не сидіти, а працювати! Влітку, тільки-но починаються городи, я до хати майже не заходжу. Оце піду вдосвіта на город, пополю трохи картоплю чи буряки, потім ляжу, трохи передрімаю у межі та й знову за сапку.

– Скільки мати переробляє за літо! – говорить дочка Ніни Симонівни Ольга. – Рух, робота на свіжому повітрі, здорова їжа (мати їсть багато свіжих овочів) – ото й усі секрети.

14 років Ніна Симонівна куховарила у дитсадку, 16 років – у колгоспній їдальні. Коли у селі когось проводжали в армію, коли у когось справляли весілля чи відбували похорон – обов'язково кликали готувати Ніну Симонівну. Зараз у її хаті на полу біля печі розкладені нитки й клаптики тканини. Поки немає роботи надворі, Ніна Симонівна плете доріжки, накидки на стільчики тощо.

– А знаєте, скільки пісень я в молодості знала? – Ніна Симонівна завела «Ой, на горі два дубки». Красиво!

Бабуся дуже говірка й жартівлива. Лише єдиний раз за всю нашу розмову на її очі навернулися сльози – коли згадала про чоловіка. Щороку 9 Травня вона з букетиком квітів іде до пам'ятника загиблим у роки Великої Вітчизняної війни.

– Перехрещусь та й заплачу, – каже. Адже чоловік Ніни Симонівни теж загинув на війні. І у 27 років вона залишилася вдовою з трьома маленькими дітьми. Так самотою вік і звікувала.

– Перед тим, як іти на фронт, чоловік сказав: «Живи, як хочеш, а заміж не виходь, бо чужі діти нікому не потрібні».

Зараз Ніна Симонівна живе з дочкою та її родиною. Син зі своєю сім'єю в Ладані, ще одного вже немає. Радують бабусю четверо онуків, два правнуки і дві правнучки.

– З великого Ягодкиного роду залишились я і моя сестра (їй 94 роки, живе у Ладані). Поховала вже й усіх подруг.

Сама Ніна Симонівна планує жити як мінімум до 100 років. Бо обіцяла одній односельчанці, що на своє 100-річчя станцює… на столі!

Аліна ДОЛИНЕЦЬ

Уточнення

Якщо кореспондент газети щось не вивідала, можна ще зрозуміти. Голові ж сільради непростимо все перековерзувати. І суть навіть не в тому, що назва річки переплутана. Але ж довголітню славу Пручаїв приписувати Охінькам – це гріх. Я просто змушений сказати, що перші три жінки в статті – весь свій нелегкий вік прожили в божественно-мальовничих і, здавалося завжди, у первісно-чистих Пручаях! За якихось сто метрів одна від одної. Мотря Федорченко – її всі (і старі, й малі, скільки пам'ятаю) називали: баба Мотрушка.

Дві інші – рідні сестри, про що в статті навіть не згадано. Ганна Маснуха – або Віхтарка (за ім'ям батька), або бригадирша – бо син (Григорій Іванович), скільки всі пам'ятають, незмінно працював бригадиром – із півстоліття! Її старша сестра Марта Охонько – так і померла бабою

Мартою. Раніше, правда, була Коністратихою, доки не помер господар. У дитинстві я дуже любив бігати до її чоловіка – діда Коністрата (Калістрата). Бо в нього я залюбки вивідував про таємниці життя різних пташок, а ще ми з ним регулярно перевіряли, як живуть-поживають горобці в солом'яній стрісі. Він брав драбину, підтримував її ретельно, щоб я не впав, і так ми обходили всі чотири боки хатньої стріхи. Він підставляв драбину, а я затаємничено шугав маленькою дитячою ручкою у вузеньку дірочку у стрісі, де жили горобці. А дірочок-нірок тих було сила-силенна! Солом'яна стріха діда Коністрата аж кишіла горобенятами!.. Баба Марта іноді скоса побликувала на нас, зайнятих, по суті, дурницею (як для дорослої людини, коли стільки роботи довкіл чекало), та жодного разу навіть не буркнула на старого. Мовляв, ну, чого ти такий, діду?.. Змалився чи що?.. Вони втратили на війні двох синів і, мабуть, це наклало відпечаток особливої терплячості на обох.

Про всіх трьох довгожительок я з особливою гордістю розповідав по українському радіо в лютому 1993 року – у передачі, присвяченій 60-літтю (замовчуваного ще на всіх парах) страшного голодомору в Україні. Прикметно, що численні відгуки на неї – з усіх куточків України – я зміг обнародувати лише по третій програмі, яку по дротовому радіо в нашій державі майже ніхто не зміг почути, бо не ті приймачі мали.

Так-от, всі вони з діда-прадіда добре відали, що живуть у Пручаях, а не в Охіньках, як написали в «Гарті», і на берегах Селезня, а не Утки, бо на Утку вони споконвіку ходили аж за Охіньки, де пручаянам надавали ділянки для заготівлі осоки на зиму.

До речі, Євдокія Савченко теж весь вік прожила на березі Селезня, на Руденковій горі – за якихось півкілометра від своїх пручаївських ровесниць. І не інакше, бо на Утку так само ходила за Охіньки – по ту ж саму осоку для корови.

Анатолій ШКУЛІПА

* * *

Про Миколу Васильовича Макаренка писалося не раз. Та, все ж, портрет знаменитого земляка буде неповний, якщо не наголосити на його благодійності та винятковій людяності – за допомогою обласної газети «Деснянська правда» від 4 лютого 2012 року.

ДЛЯ РІДНОГО СЕЛА – КРАПЛИНОЧКИ НА МАПІ…

На початку лютого нинішнього року виповнюється десять років Охіньківському шкільному благодійно-заохочувальному Фонду Миколи Макаренка. Ініціатива в його створенні повністю належала засновнику – випускникові школи 1951 року, доктору біологічних наук, професору, академіку Аерокосмічної академії, заслуженому діячу науки і техніки України Миколі Васильовичу Макаренку.

Мета Фонду – утвердження гуманізму та милосердя в суспільстві, сприяння розвиткові освіти і науки, виявлення серед школярів талановитої творчої молоді та допомога їй. Для цього залучені особисті кошти засновника. Вони знаходяться на депозитному рахунку у відділенні «Полікомбанку» в Прилуках.

Після закінчення кожного навчального року на загальношкільних зборах учителі, члени батьківського та учнівського колективів, представники органів місцевого самоврядування визначають суму грошової допомоги для творчої шкільної молоді та претендентів для матеріального заохочення. Як правило, серед стипендіатів благодійного Фонду – відмінники навчання, переможці і призери предметних олімпіад, лауреати районних і обласних конкурсів.

Діяльність благодійного Фонду є справжнім стимулом для охіньківських школярів заробити гроші. Сума матеріальної винагороди для учнів зростає щороку по висхідній:

2004 рік – 900 гривень, 2005 рік – 1710 гривень, 2006 рік – 2300 гривень, 2007 рік – 3625 гривень, 2008 рік – 3700 гривень, 2009 рік – 3725 гривень, 2010 і 2011 роки – по 6000 гривень. Школа має безперечні успіхи з фізичної культури та спорту. Тому серед нагороджених п'яти останніх років – переможці та призери районної спартакіади серед школярів, районних змагань із техніки пішохідного туризму.

Тепер у навчальній діяльності учні вбачають повсякденну добросовісну працю, яка оплачується. Але підхід до цього справедливий, диференційований. До прикладу, Юлі Проценко, переможниці ряду районних олімпіад, лауреатові кількох обласних конкурсів, вручили понад 1000 гривень, її брату Михайлу, переможцю районної та призеру обласної олімпіади з фізики, трохи менше тисячі. Ще один переможець олімпіад – Владислав Федорець – заробив близько 500 грн., дехто – лише 35 гривень.

Благодійник поклав на рахунок охіньківських школярів пристойну суму, тому щороку вони ділять між собою відсотки. Чим не стимул? Нині шкільний благодійний Фонд святкує свій перший ювілей – 10 років із дня його створення.

Чи не доводилося вам помічати, що про близьку людину розповідати непросто? Завжди на пам'ять навертаються якісь деталі чи епізоди, що з різних боків характеризують її, але загальний образ через це проглядається не зовсім чітко… Як портрет у імпресіоністів: у світлотінях, неприродних, здавалось би, кольорах проступають очі, обличчя, постать і навіть характер.

Звичайно, словами портрет змалювати важко. Та й завдання такого я перед собою не ставлю. А ще й тому, що всієї газетної площі не вистачило б, аби достовірно передати образ доброї, щирої людини, винятково чуйної до людських бід, котра вміє розгледіти і підтримати навіть маленький промінчик світла й надії, – відомого українського вченого

Миколи Васильовича Макаренка. Його друзі, колеги, земляки, ровесники, напевно, скористаються можливістю поділитися з іншими людьми тим, що пов'язане з Миколою Васильовичем і найбільше їм запам'яталося. Скористаюся цим і я, бо знаю про нього немало, знайомий давно, прагнув регулярно зустрічатися упродовж років п'ятнадцяти.

Отже, це людина знакова, особлива. Сказав би, велика, але уявляю, якою б могла бути на це його реакція. Він не любить славослів'я, людина скромна, котра, проте, знає собі ціну. Та й дивного в тому нічого нема, бо за спиною вченого десятки років титанічної наукової праці. Микола Васильович – з тих людей, яким вірять. Така риса завжди була рідкістю, а в нинішній час стала взагалі унікальним явищем. Вірять і люблять.

Головною рисою характеру Миколи Васильовича є правда. Правда ніколи не була модою, але попит на неї завжди підвищений. Задовольнявся він рідко. А щоб простувати шляхом правди, потрібна відвага, мужність. Запізнавши сповна наслідки цього, Микола Васильович не зрадив ні себе, ні своїх колег-побратимів, а в широкому розумінні – весь український народ. І за це треба йому вклонитися.

А ще Миколі Макаренку притаманна виняткова, надзвичайна людяність. За словами одного з його учнів і колег, з якими неможливо не погодитися, коли взяти збірник казок, то звичайні літери в ньому – це пересічні люди. А велика, червона літера – це Людяність Миколи Васильовича Макаренка.

Народився він 1937 року в селі Охіньки у сім'ї колгоспників. Дитинство минуло на берегах маленької річки, що несе свої води до Удаю, на кутку села, який здавна має назву Завода, тобто «за водою» (як іти з центру Охіньок). Його батьки, Василь Іванович та Олександра Пилипівна, рідна земля, село, його чудові люди дали Миколі путівку в життя.

У вченого назавжди залишилася пам'ять про нелегку селянську роботу, яку доводилося виконувати з дитинства. У сім'ї Макаренків сина привчали не лише до фізичної

праці, відповідальності, а й велике значення надавали навчанню. Тож після закінчення щколи Микола Васильович певний час працював завідувачем Охіньківської сільської бібліотеки, потім служив у лавах Збройних Сил СРСР. Та нестримна жага до знань привела його до Черкаського державного педагогічного інституту. Затим юнак стає науковцем.

Доктор біологічних наук, професор, академік Аерокосмічної академії, лауреат Премії ім. Богомольця, заслужений діяч науки і техніки України. Ним опубліковано 370 наукових праць, має десять винаходів, які знайшли широке застосування не лише в нас, а й за кордоном. Під його керівництвом захищено 6 докторських та 24 кандидатські дисертації. Він був одним із керівників по підготовці до польоту в космос першого космонавта незалежної України Леоніда Каденюка.

Нагороджений орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня (2004), медалями «В пам'ять 1500-річчя Києва» (1983), імені академіка С.П. Корольова (1988), «Винахідник СРСР» (1990), «15 років Збройним Силам України» (2006).

Незважаючи на численні вигідні пропозиції працювати за кордоном, Микола Васильович Макаренко 47 років невтомно трудився в Інституті фізіології ім. Олександра Богомольця. У побуті він надзвичайно скромна, чуйна людина. Його життєве кредо – допомагати людям. Микола Васильович не є новим українцем, його матеріальні статки досягаються титанічною науковою працею. Мріє про те, що благородна справа створення благодійних фондів у школах продовжиться іншими випускниками шкіл України, які мають для цього матеріальні можливості.

Він досить часто приїздить у рідне село, де й досі є оселя його дитинства та юності. Найсвятіше місце для нього – сільське кладовище. Могили батьків завжди

доглянуті його руками. На рідному обійсті багато працює фізично, сам впорядковує чималий город, який ніколи не бур'яніє. Незважаючи на літній вік, стрункий, зі спортивною статурою. Його травневій засмазі, отриманій на сільському городі, можна тільки позаздрити. У минулому мав неабиякі досягнення з різних видів спорту, нагороджений численними нагородами. Майстер спорту з класичної боротьби. Не палить. Його перебування в нашому селі – це не що інше, як пропаганда здорового способу життя.

Микола Васильович – частий гість школи. Значну частину книг зі своєї домашньої бібліотеки він подарував учням. Для них же заснував благодійно-заохочувальний фонд – із метою виявлення серед школярів талановитої молоді та допомоги їй. Щороку грошова сума фонду зростає за рахунок банківських відсотків та нових вкладів Миколи Васильовича Макаренка.

6 лютого Микола Васильович відзначає свій 75-річний ювілей. Колектив Охіньківської загальноосвітньої школи щиро вітає ювіляра – людину щиру, порядну, працелюбну та доброзичливу, бажає міцного здоров'я, щасливої долі, сімейного затишку й добробуту, поваги та любові від людей на довгі, довгі роки.

Микола МАРЧЕНКО,
директор Охіньківської
загальноосвітньої школи
Прилуцького району

Серед розмаїття доль охіньківських жінок, про які в дитинстві та юності оповіла мені матуся, особливо вразила ця. З часом щось забулося, стерлося з пам'яті.

Надзвичайно добре, що Ірина Миколаївна заповнила цю духовну нішу… І далі – за газетою «Відомості Чернігівщини», від 29 січня 2014 року.

НА ВІКУ – ЯК НА ДОВГІЙ НИВІ

Сьогодні молоді люди одружуються за обопільною згодою, часто навіть не питаючи дозволу в батьків. Проте колись було зовсім інакше...

Нелегко жилося уродженцю села Охіньки Луці Семеновичу Марченку в 30-40-і роки XX століття. Зовсім молодою померла дружина – Харитина Прохорівна, залишивши трьох малих дітей: Федю, Галю та Оленку. Батько, привівши у дім мачуху, Наталку Захарівну, сказав: «Не дивись, що я молодий та гарний, а дивись на моїх дітей. Полюбиш їх – житимемо». Жінка була добра й жаліслива, тому діти потяглися до неї. У 1932 році вона народила сина Івана.

Перед Великою Вітчизняною війною Лука Семенович вирішив віддати Галю заміж за Федора Мороза із села Переволочна. Родина Морозів жила заможно. Зі сватами було все домовлено, але Галя таємно кохала Івана Карпенка, тож увечері, напередодні весілля, він забрав її до себе. А що було робити Луці Семеновичу? Він мусив відшкодувати сватам збитки, але таких грошей не мав. І Лука Семенович віддає за Мороза шістнадцятирічну Олену.

Морози хотіли бачити невісткою Галю, тому Олену не злюбили, хоча вона була гарна, наче квіточка. Федора ледь не одразу забрали на фронт, потім він потрапив у полон, і Олена пішки ходила до Ромен виручати його. Повернувшись додому, чоловік почав гуляти і не звертав уваги на дружину. Свекри теж не шанували Олену: робила все, а їсти не давали. Харчувалася тим, що приносили з Охіньок. Ось так промайнуло майже два роки. Зрештою. Лука Семенович не витримав і забрав Олену та її придане додому...

Щастя в Галі теж виявилося недовгим, бо мала короткий вік. У 1941 році Івана забрали до армії, а там – війна... У 1942-му Галя народила синочка Колю. Коли дитині

виповнився рік, вона захворіла на тиф. Ліків не було, і молода жінка пішла на той світ. Коля залишився з дідом Семеном (баба Марта теж уже померла). Старий добре шив, навчав цьому ремеслу інших. Так і жили онук та дід до 1949 року, доки повернувся Іван. Незабаром він оженився вдруге, теж на Галі. Коля полюбив її і став називати мамою. Народила вона Івану ще двох хлопців – Володимира та Сашка.

А як же складалася доля Олени? Разом із дівчатами вона поїхала на заробітки до столиці – на будівництво Київського депо. Працювати було дуже важко. Подруги, прибувши через деякий час додому у відпустку, повертатися до Києва не захотіли. За те, що втекли з роботи, їх розшукували, аби заарештувати. Рідні відправили Олену до старшого брата Федора, який працював ветлікарем на Житомирщині. Та дівчина не вжилася з невісткою, була їй за наймичку, спала в холодному коридорі. Одна добра жінка пожаліла Олену і дала їй грошей на дорогу додому.

У Олени не було паспорта, тому її ніде не брали на роботу. Згодом дівчині з подругами якимось чином вдалося влаштуватися в радгоспі с. Василівка на Ічнянщині, де вирощували буряки. Їм добре заплатили хлібом та цукром. Брат Іван довго згадував, як досхочу ласував солодким Олениним заробітком. Після чергової амністії дівчат шукати перестали.

Лука Семенович був глибоко віруючою людиною, мав гарний голос, співав у церковному хорі. В Охіньках жили пани, яким прислуговувала полячка Пелагея Онуфріївна. Виїхавши, господарі зоставили жінку стерегти їхній будинок. Вона все чекала, однак ніхто не повертався. Лука Семенович прихистив полячку у себе, бо мала вона поважний вік, а з рідні – нікого. Жінка (діти називали її бабусею-біженкою) допомагала по господарству. У Марченків вона й дожила віку. Сам же Лука Семенович загинув у 1944 році. Після війни Олена вийшла заміж за Андрія Зінченка, який теж раніш був одружений.

У 1949 році у них народився син Микола, а в 1953-му – дочка, яку на честь сестри назвали Галею. Подружжя працювало в колгоспі імені Шевченка: Олена Луківна – в ланці, Андрій Іванович – у теслярській бригаді.

Швидко злетіли роки. Ось уже й дітей одружили, онуків діждали, тільки б жити та радіти, але підкралося горе. Залишивши доньку-першокласницю, від онкологічної хвороби помирає тридцятирічна Галя, через шість років за нею йде Андрій Іванович, у сорок три смерть забирає Миколу. Втративши чоловіка та обох дітей, Олені Луківні треба було знайти в собі сили жити далі й допомагати рідним.

Мужня жінка до самої смерті мешкала в селі Охіньки з невісткою – Наталією Всеволодівною, онуком В'ячеславом та його дружиною Тамарою, правнуками Славком і Діаною. Олена Луківна переступила межу вічності 1 січня 2014 року, на дев'яностому році життя...

Ірина КОСТЕНКО

* * *

Цвітуть сади, пташки співають,
І чисте небо вдалині.
Чому? Я і сама не знаю –
Так гарно жити на селі.

Привітний люд, охайні хати,
Дорога – гарним килимком,
Кругом поля, ліси зелені –
Усе наповнене добром.

Чому ж село це покидають?
Чому про нього забувають?
Воно так хоче існувати
І радість людям дарувати!

Нехай живе воно віками,
До болю рідне, дороге.
Сміється і дзвенить піснями,
Найкращеє село моє!

Вікторія БИСТРЯКОВА

ДО БОЛЮ РІДНЕ, ДОРОГЕ

Село – це споконвічні мудрість і спокій. Терпіння і надія. Щоденна клопітка праця. Служіння землі без гучних слів…

Підбиваючи підсумки в розповіді про Охіньки, необхідно сказати, що, як і в усій України, історія нашого села була важкою і багатою на події.

Відродившись як невеличке поселення в кінці XVII століття над Уткою, Охіньки повільно, але неухильно розвивалися у красиве розлоге село, в якому жили працьовиті, талановиті люди. Село дало світові знаних працівників у різних галузях народного господарства, а також учених, службовців, воїнів, митців, які роз'їхалися працювати далеко поза його межі. Та справжня історія села завжди творилася його жителями – на ланах, фермах, у школі, ФАПі. Саме корінні люди і зберігають та розвивають традиції своїх предків, передаючи їх дітям і онукам.

Як раніше жило наше село! Якою важкою не була робота, вона завжди завершувалася народною піснею. Люди працювали на полях, фермах із ранку до пізнього вечора. Все навколо було засіяне пшеницею, ячменем, горохом, гречкою. І звісно ж, цукровим буряком. Високі показники врожайності не могли не радувати. На фермах розводили велику рогату худобу, свиней, курей. Приємно бачити результати своєї праці.

Село було багатолюдним. Вдумайтесь лишень: у 1954 р. в мікрорайоні населеного пункту, на Заводі, мешкало 118 чоловік, а наприкінці 2014 року тут жило лише 18 людей. Мінус сто за шість десятиліть!

А скільки в ті роки в літню пору було толок! Село будувалося, зникали невеличкі халупи під солом'яними стріхами, виростали великі світлі будинки. Кожен такий будинок будували разом, усім кутком, вулицею. По черзі. Місили глину, возили воду, ліпили стелю і стіни. Весело, в радості колективної праці виростала кожна хата.

Щороку навесні й восени село дружно проводжало на військову службу кращих своїх хлопців. Була армія, як закономірний етап у долі молодого юнака. Тоді від неї не відкуплялися і не ховалися, тому що з колиски нам прищеплювали батьки і діди почуття високої честі й обов'язку – перед народом і Батьківщиною.

А як не згадати сільське українське весілля ! Адже це була справжня оперета. Навіть сьогоднішні сільські старожили уже не пам'ятають усіх весільних обрядів, жартівливих пісень і частівок, що у виконанні публіки звучали на адресу посадовців (бояр, дружок, старост) та і самих молодих, а від них на адресу публіки – жартівливі частівки.

Жодна неділя (крім постових) не минала у селі без весілля, а в окремі неділі їх було декілька. Усе село співало і танцювало – вміли люди і працювати, і веселитися. Народжувалися нові сім'ї, головним багатством яких, найдорожчими квітами були діти. Цілі десятиліття їхня кількість у школі вимірювалася тризначним числом.

А в 2013 році, на двадцять другому році незалежності України, в селі не народилося жодного малюка! Вдумайтесь: вперше за всю історію Охіньок – жодного! Адже навіть вісім десятиліть раніше, у голодному 1933 році, їх з'явилося на світ декілька.

… Летять роки, як ті розсідлані, схарапуджені коні. Багато чого змінилося в моєму рідному селі. Змінилося й саме село, змінилися й люди.

Багатьох уже не стало – пішли у Вічність. Хтось виробленим, старим, у встановлений Богом вік, хтось – передчасно, від тяжкої недуги, ще хтось, особливо з чоловіків, свідомо вкоротивши своє життя «зеленим змієм», хтось – трагічно, зовсім юним. Схиляємо голову перед їхньою пам'яттю. Царство їм небесне.

Сьогодення нашого краю – це жертовність та старанність тих, чий рід споконвічно живе та працює на цій землі. Писати про своїх людей – велике творче щастя. І радість. Бо їхній світ – простий і щирий, буденний та величний – це і мій світ. Не суєтний, розмірений, далекий від галасу і божевілля політиків, від культу грошей (у селі інший культ, тут поклоняються землі і сонцю, траві і бузку, чесним мозолям і шляхетній сивині). Наш, сільський світ, нелукавий, він чистий, пахучий і солодкий, наш світ – світ молока й меду…

Ніжно-рожеві півонії, милі серцю чорнобривці і мальви край вікна, м'ята і любисток у палісаднику, спілі вишні в саду, стежка від воріт у росяному споришi і… човен на березі Утки, яка колись, ще на незабутній межі мого дитинства і юності, була такою чистою!

Закохані голуби, що здається ось-ось злетять із бабусиного рушника.

Розкішний бузок, пахощі якого паморочать голову.

Соняхи на городі.

Ганна Олександрівна Вербняк…

Іван Дмитрович Деменко…

Зелена Неділя і Великодні писанки…

Білогривий кінь на вигоні, що пропах м'ятою…

Духмяне до запаморочення сіно з Кута чи Подолу…

Неперевершений житній хліб із Кругляків…

Картопляний цвіт під вікнами чисто вибіленої хати на краю села…

Усе це – чистий дух моєї батьківщини. Мого, до болю рідного, дорогого села… Охіньок, як і Пручаїв, що майже приросли до них старими крислатими вербами…

41. ПОЕТИЧНІ НАПЛИВИ

Весняні Пручаї. Вулиця Козача.

Звісно, наша розповідь про життя надзвичайно солов'їного села протягом століть була б суха і неповна, якби не чудова можливість доповнити її віршами найвідомішого нашого поета – **Анатолія Шкуліпи**. Подамо лише частину з них, бо написав він дуже багато і майже всі вони закорінені в свою рідну землю.

Він тут ріс і формувався, учився бути спостережливим і небайдужим до людського болю і суспільних проблем. Часто й сам потерпав од свого гострого язика, точніше – пера, але догідливо промовчати так і не навчився.

Шила в мішку не втаїти.

Ці вірші найближчі охінчанам. І не тільки тому, що в них згадується рідне село. Духом вони рідні й пекучо-близькі.

Оскільки книжку про Охіньки і його людей читатимуть не лише свої, а й інші люди, подаємо дещо з поетичних надбань нашого письменника.

ШОВКОВИЦЯ

У дворі – шовковиця.
Крона – під макітру.
Наче Богу молиться,
Не боїться вітру.

А на тій шовковиці –
Горобці і діти.
В ягоди чудові ці
Вимазалось літо.

В Ріпках чи Воловиці...
З Ніжина – в Охіньки...
Скільки хоч шовковиці
Їж!..
Якщо не ліньки.

ШКОЛО РІДНА!

Охіньківській загальноосвітній школі на Прилуччині Чернігівської області, восьмирічку якої я мав радість 1966 року успішно закінчити, – в незабутній день 22 листопада 2003 року, коли вона – випускниками всіх живих десятиріч – несподівано відзначила своє 135-ліття.

Школо рідна!..
Моя ти і наша.
Ти – початок всьому і кінець.
Порівняю тебе з патронташем,
У якому і слово – боєць.

Порівняю тебе із найкращим...
Що було і що буде у нас...

Ти навчила долати найважче...
Щоби пошуків дух не пригас...

Незбагненна це річ – диво-пошук!..
Лиш зоря усміхнеться вікну,
Непосильну, здавалось би, ношу
Завдає, як пір'їнку дрібну.

Ми довгенько блукали в століттях.
Поставали з вогню і золи.
Нас топтали найбільші страхіття,
Та і ті подолать не змогли.

Школо рідна!..
Була ти й раніше.
Ще відколи село почалось.
То лише провалилася ніша
До козацьких звитяг відголось.

А давайте повірим Боплану.
Що писав незалежний француз?..
Що по селах жилось непогано...
І що в нетрях наш край не погруз...

Не навчалися ж тут козачата
Віщій грамоті у лопухах?!.
Так що пошук триває...
І свято
Глибше корінь хова у віках.

А от з кроною – гірше...
Її хоч
Звідусюди і видно усім,
Та вона стала схожа на віхоть,
Від якого підпалюють дім.

Тишком-нишком...
Аби не побачив
Той, хто може суворо спитать...
Де Сусанін?..
Завів у собаче...
У лайно...
І сховався, мов тать...

Хто ми є, якщо й досі за носа
Дозволяєм водити себе?..
Не худоба ж якась безголоса...
Не якесь неприступне цабе...

Рідна школо!..
Ти правді учила...
Хто ж тоді обкрадати навчив?..
У нечисту повергнута сила
Вже під свій – не чужинський – мотив.

У нечисту повергнута й віра
В Україну...
У те надсвяте,
Що колись подолало в нас звіра
І – хоч трудно – до світла ж росте!

Хто і звідки прийшов поглумитись
Над звитягою праведних рук?..
Перепілочка плаче:
– Де жито?..
Хто пиляє, усівшись на сук?..

Ми!..
Парадники...
І – безпорадники...

Дружно візьмемо під козирок...
Пом’янемо, прості і посадники, –
Як на бойню звезли корівок.

Як же так?!. – сновигає по вулицях
І не губиться у бур’янах...
Аж дерева занедбані щуляться...
Аж зітхають батьки у гробах...

Як же так?!. – позбулись годувальниць,
Що тягли борозну із розрух...
Поснувалися думи печальні
І списали все, звісно ж, на Рух.

Це ж бо він винуватий у всьому!
А найбільше – що очі відкрив
На затуркану нашу свідомість,
Без якої – оскому набив.

До життя...
До розваг без запою...
До звичайних щоденних чеснот...
Хто здаватись навчив нас без бою?
Хто й за що перекошує рот?

Кажуть, коні не винні...
А свині?..
Повезли у ковбаси вину.
Над селом розвіває понині
Їхній крик, що накрив би й війну.

Як же так?!.
Вік свиньми обзивали...

А самі?..
А самі?..
А самі?..
На майбутнє село обікрали
І здались на поталу чумі.

Хай вона розкошує ізнову
І качається у бур'янах...
Чи й Охіньківську новобудову
Геть розтягне, як у Пручаях?..

Школо рідна!..
До болю і щему...
Я не ворог тобі і не кат.
Як прийняв з атестатом дилему,
Так і буду в ній правду шукать.

Ще ж недавно батьки нас лякали:
– Будеш коням крутити хвости,
Як не вчитимешся...–
Підказали б...
Де тих коників нині знайти?..

Долякалися!..
Смішно – од пуза.
Хай хоч зуби поскалить майбуть...
У таку завели кукурудзу,
Що й Хрущову не снилась, мабуть.

Рідна школо!..
Всього в тебе вдосталь.
Лиш дітей менше й менше стає...
Обсідають думки, мов короста...
Хто ж нам праведно жить не дає?..

Хто у п’янку загнав безпросвітну?..
Хто важезні розвішав замки?..
Із порога вже віник привітно
Не всміхнеться...
З віків – у віки...

Не до віників стало...
Відколи
Затріщали на дверях замки...
Мо’, хоч нині стежину до школи
Топчуть кращі від нас малюки?

Мо’, хоч їм усміхнеться майбутнє
Так, як мріялось-виділось нам?..
Хто повірить у нашу присутність,
Якщо труд вже не вірить рукам?

Переважимо долю і волю,
І зітхнемо:
– Іще не кінець.
З краю світу прилинем у школу...
У столицю вразливих сердець.

ДИВЛЮСЬ НА РУШНИКИ, 1981 р.

Поема

1

Не поспішайте долі нарікати,
Що необачно осторонь пройшла.
Згадайте, що давно чекає мати
На всіх стежках до рідного села.

Згадайте, як шумує у дійниці
Духмяно-біла шапка молока…

А зорі як цілуються в криниці,
Регочучи до тебе, малюка!

А ти кричиш, долоні склавши в рупор:
– Агов!..
Агов! – допоки проженуть.
О, як тоді небес понижча купол! –
І в очі заповзає каламуть.

Не довіряють – начебто малому...
Ну й хай...
А зблисне вранішня роса –
Співатиме у лузі золотому
З учора намантачена коса.

Тоді – пусте: ущипливі словечка –
За мене стане претовстий покіс.
А поки…
Витирає ніжно гречка
Листочком оченята, повні сліз.

А поки що...
О, де вже та стежина,
Що падає, звиваючись, із гір?
Чи упізнає мати свого сина?..
Чи ще жива вона, моя єдина,
Якій пішов колись наперекір?..

2

Третього березня...
Двадцять нуль п’ять…
І – стрепенулася втомлена стрілка.
Я прихилився, блідий, до одвірка –
Наче морозом прошитий до п’ят.

Третього березня…
Двадцять нуль п’ять...

Журно заплакала стріха стара.
Сльози важезні – неначе свинцеві,
Вже почорніли сніги березневі,
Кволо готуються вийти з двора –
Журно заплакала стріха стара.

Мовби крило перебите – рука
Впала в імлу, що ридає безсило.
Вишні судомно гілки опустили,
Ладні в цей вечір піти сторчака.
Мовби крило перебите – рука.

Я ще не вірю.
Можливо, це – сон?..
Мо’, не розчув я крізь шум телефону?..
Мати ж недавно торкала погони
Сина, що свято стеріг наш кордон.
Я ще не вірю.
Можливо, це – сон?..

Хоч і страшний, та й цьому був би рад.
Тільки б минула оселю утрата.
Мати ж діждалась нарешті солдата.
Краще по вікнах ударив би град.
Хоч і страшний, та й цьому був би рад.

Тільки б звичайний, не чорний – як цей,
Що повідомив безжалісну звістку…
Мріялось неньці побачить невістку,
Та не розплющити вже їй очей...
Тільки б звичайний, не чорний – як цей.

Розмолотило всю душу мою.
Буря не знала в цей вечір упину,
Та не хотілося й краплі спочину...
Осиротіло в пустелі стою:
Розмолотило всю душу мою.

Третього березня…
Двадцять нуль п’ять…
Коло за колом відмірює стрілка.
Я ж не осилю ступить від одвірка –
Наче морозом прошитий до п’ят.
Третього березня…
Двадцять нуль п’ять…

3

О, як вона ждала додому
Найменшого сина!..
З безсонь...
Затяту долаючи втому,
Гасила хвороби вогонь.

Та він...
Розгорявся зловіщо –
І сили підступно з’їдав.
Навіщо?
Навіщо?..
Навіщо
Він вічною мукою став?

На три дні
пригаснув, здається
(Як радості мало тих днів!),
А потім – ввірвався до серця –
І матір забрав од синів.

4

Безсило руки лікар опуска,
Відводить погляд – наче винуватий:
– Що можу я, коли судьба така?..
Моя також лежить в лікарні мати...
І їй не можна вже допомогти –
Хоча б і в Бога перевтілився ти.

Гіркіш нема нічого у житті,
Ніж безпорадність бачити відверту;
Хай навіть руки будуть золоті,
Та що ми можем вдіять проти смерті?
Якщо кого вже вибрала вона –
Під самий корінь, вража, підтина.

5

Снилося: траву косила
В голубім яру.
Де вже й бралась тая сила? –
Сам не доберу.

Молодечо усміхалась
Сонцю і росі.
Як їй легко працювалось! –
Дивувались всі.

А вона покоси клала –
Гарна ж бо трава.
І мені не довіряла:
Зіпсую, бува.

Це у сні так, хоч насправді
Ремесло я знав.

Всім дядькам колись в бригаді
Іспити складав.

А вві сні косила мати.
Ми – зітхали вслід.
Не давала помагати,
Йшла сама в той світ.

6

Затиснувши хвороби у кулак,
Веселою була і бадьорилась.
Все ж відчувала: наче вкрав хто крила, –
Без діла звикнуть не могла ніяк.

Мов не потрібні стали її руки,
А в полі ж стільки клопоту жінкам!
Це ж треба раду дати бурякам,
Бо вже зима шалено в двері грюка.

А їй поштарка пенсію несе.
Не трудову – гіркішу... інвалідську.
А з клопотів зостались старосвітські:
По господарству встигнути усе.

Внести дровець, корову подоїти,
Позамітати звично у дворі…
Стачає від зорі і до зорі –
Аби лишень у хаті не тьмяніти.

А коли ніч загляне у вікно,
То ноги наливає вже залізо.
Тож ніколи вмикати й телевізор,
Хоч і цікаве крутять там кіно.

Хіба приїде старший син у гості –
І матері полегша на душі.
Бесідують при запашнім борщі –
Хвороба ж ниє у душі…
До млості.

Якби подав хто хоч найменший знак,
Як тяжко бадьоритися над силу!..
Миттєво кров би закипіла в жилах –
Достатньо лиш розслабити кулак.

7

Загубиш гроші – заробиш знов.
Украдуть шапку – іще придбаєш.
Та якщо матері вже немає –
Безсила навіть твоя любов.

Бо не поверне її в цей світ
Ні голосіння, ані страждання.
Вітрила згорне твоє чекання –
І обірветься в могилі слід.

Не допоможе ніякий маг
На ту стежину повторно стати.
Яке то щастя, як поряд – мати!
Бо тільки нині зумів спізнати,
Яких позбувся я переваг.

8

Востаннє мати в хаті…
У вінках…
Заквітчана – ось-ось, здається, встане.
На здивування – й трішечки не в’яне
Запечений рум’янець на щоках.

Як зазорів у ті чудесні дні,
Коли ходила з ланкою у поле,
Так і понині.
І, мабуть, ніколи
Вже не погаснуть щік її вогні.

Схиляються один і другий син.
Але теплом лише троянда диха.
А тут…
Війнуло холодами стиха,
Як восени – від згублених жоржин.

9

Хрещатим барвінком встеляли дорогу,
Стеблини безсмертників клали до ніг,
Аби задихнулася вітром знемога –
І кожен себе у собі переміг.

Повільно ішли, мов нав'ючені сіллю,
Що раптом розмокла в широких мішках.
А поряд чорніли засмучені ріллі:
О, як вони мліють по чесних руках!

На плечі синів обіперлося небо.
Якби не вони, то б шелеснуло ниць.
І музика хрипла, вбираючи в себе
Прощальне ячання обвуглених птиць.

Гойдалась дорога, неначе на хвилі
Її хтось з учора зумисне поклав.
О, як нам ці метри останні осилить,
Якби хоч півслова нам хто підказав!..

10

Від матері зостались рушники.
Усе життя вона їх вишивала.
Мов ластів'ят на простір випускала
З-під щедрої на теплоту руки.

І так вони щебечуть до небес
Над квітниками, що іскряться ясно...
З цих рушників відкрилося прекрасне,
В яке давно я серцем вріс увесь.

Коли дивлюсь – літа розпізнаю
В цих кольорах, що так переплелися…
Неначе мати, обізветься листя
Мені завжди у рідному краю.

11

Я приїхав, а вас – немає.
І не буде вже більш ніколи.
І сусідка не проспіває,
Як раніше:
– А мати – в полі...

Потужу на порозі мовчки
І поплачу під шепіт саду.
Хто ж бо зойкне мені:
– Сино-очку-у?!.
Біля кого у хаті сяду?

Відчуваю: німіють пальці,
Що до болю вп'ялись у клямку.
Навіть сонце, що спало в хмарці,
Захололо раптово в рамку.

У сувору і чорну рамку,
Що освічена лиш сльозою…
Як відкрила, була, фіранку, –
Так і досі тремтить журбою.

І чеканням…
А може, встигне
Повернутися син з дороги?
Доки подих їй не застигнув
І допоки тримають ноги...

Ой, не встиг…
Запізнився, мамо…
Сам собі я довік не пробачу
За розлуки, що йшли роками,
За мою неспокійну вдачу.

Ой, не встиг…
Шпичаком штрикає.
І клекоче у серці туга.
Бо немає тепер, немає
Найщирішого в світі друга.

З ким я просто отак пораджусь,
Як, бувало, раніш, з тобою?
Хто настеле ще стільки райдуг,
Щоб не знав я ніколи болю?..

Ех, матусю...
Щедроти слала –
То й ступалося легше сину.
А як тільки тебе не стало,
Наче камінь хто в душу кинув.

Обпекло, пронизало наскрізь.
Похмурнішала даль іскриста.
Вперше зрадив хороший настрій –
І сорочку мою розхристав.

Ту, що ти колись вишивала,
У червоний, дрібненький хрестик…
Як же ти тут сама зимувала?
Мо’, й води не могла принести?..

Ні, писала: сусіди ходять
(Не пропасти ж новинам свіжим!).
То ж вони й подавали воду…
І не я тобі погляд ніжив.

Пізно…
Пізно тепер…
Не вернеш.
Я стою на горі Прозріння.
А довкола – колючі терни.
І вітри – аж гуде коріння.

Що ті терни?! – не сунься прямо.
А вітри – перекрутять душу.
Я не можу так жити, мамо.
Та підказує пам’ять: мушу!

Ради ласки, добра й любові.
Над усі торжества на світі!..
Сонце зводить на мене брови –
Відбиває сльозу в зеніті.

12

Гірко в горлі, та в серці моєму
Ще гіркіше – аж зводить уста.
Гладжу землю: гаряча – до щему.
Як вогонь – у долоню вроста.

Гладжу землю...
І мліють коліна.
І в тумані гойдається світ...
Посаджу в узголів'ї калину,
Щоб спочила ти в затишку віт.

Посаджу – щоб вона червоніла,
Мов рум'янець на свіжих щоках.
Щоб щолітечка, помолоділа,
Ти вставала…
Хоча б у думках.

І тихесенько так розмовляла,
Шепотіла до мене листком…
В небі сонце схилилося в'яле,
Наче цвіт над безсилим стеблом.

Недоглянутим, ніжним стебельцем,
До якого не встигнула ти
Доторкнутися трепетним серцем,
Повним щедрості і доброти.

І себе я у ньому вбачаю,
В ледь присохлім оцьому стеблі…
І себе передам я відчаю,
А пізніше – глибинам землі.

Тільки хто упаде на коліна
На могилі самотній моїй?..
І тріпоче зоря, мов сльозина
Перед тим, як упасти з-під вій.

Гладжу землю…
І журиться гілка.
Погляд жадібно світло вбира.
Бо твоя невисока могилка –
Це найвища у світі гора!

13

Хай солов'ї сідають на калині,
Що над могилу цвіт схиляє свій.
Мене ніхто не вислухає нині
І не поверне до моїх надій.

І обхоплю у розпачі я скроні,
І стисну – заніміє все навкруг.
І заридають обрії червоні,
Відчувши болі всіх моїх недуг.

14

Ходив, карався, обминав людей:
Як совісно їм глянути у вічі!
Носив таємні думи чоловічі,
Заглибившись по горло в світ ідей.

Вночі довгенько спати не лягав.
Щось олівцем мережив на папері.
Та поки день постукає у двері,
Вже на подвір'ї щось я майстрував.

Довгенько так.
А потім склав на віз
Свою роботу з дерева й металу.
І почвалав дорогою помалу,
В зіницях не приховуючи сліз.

На кладовище – сіре і похмуре,
Де посхилялися старі хрести,
Де люди всі дороги перетнули,
І врізнобіч вже їх – не розвести.

Хазяйнував неквапно – аж зчорнів.
І горбилася днина непогожа.
І піднялась новенька огорожа
Із акуратно вигнутих прутів.

А в узголів'ї виріс обеліск,
І квітка опромінила могилу.
Неначе з серця зняв холодну брилу,
Як позбирав листків застиглий віск.

І довго ще стояв.
До темноти,
Що стала на могилу раптом схожа.
У пальцях ледь тепліла огорожа,
Відчувши свіжий струмінь доброти.

Металом наливалася рука…
А ніч уже морозом причащала
І сніговіям звично сповіщала,
Що вже льодком вкривається ріка.

І можна скоро насилати сніг.
В передчутті наструнились тополі.

І я могилу обійшов поволі:
– Пробачте, мамо…
Це усе, що зміг.

15

Цей пік Скорботи, ця вершина Туги –
Маленький горбик чорної землі…
Вже скоро закурличуть журавлі,
І райдуги напнуть барвисті дуги…

І пустять стріли сонячних дощів,
Вдихнувши теплоту в них життєдайну,
Щоб знов земля довірила нам тайну –
Для сподівань і щедрих врожаїв.

Ще буде радість...
День іскриться нею...
О, ясновида мрій моїх блакить!
Нестримно час у Всесвіті летить
Зорею понад нашою землею.

І я стою у променях сердець,
І теж горю у полум’ї роботи…
Бо є на світі ця гора Скорботи,
Де сходяться початок і кінець.

Будинок сім'ї Шкуліпи. Тут, у ще не обкладеній цеглою хаті, старший син Григорія Максимовича і Ганни Леонтіївни Анатолій пробував писати вірші. А ще – самотужки освоював різні музичні інструменти: гармошку, баян, гітару… Його найпершими слухачами були найвидатніші у світі солісти – солов'ї і не менш видатні хористи – жаби… Їхній неперевершений спів настільки впливовий, що зачарується будь-який театр світу. Головна сцена неперевершених пручаївських співунів – унизу, буквально за кілька десятків метрів – річка з її таємничими заростями. До речі,тут, у Пручаях, на батьківщині свого батька – Дмитра Юхимовича – набирала чару в голос відома співачка – заслужена артистка України Тетяна Негрій.

КАЛИНА

Колихала мене мати у калині,
Виціловувала очі мої сині.
Загортала мене в батькову сорочку,
Шепотіла: «Виростай хутчій, синочку».
І до неї простягав я рученята,
Трішки схожий і на маму, і на тата.
Заколиханий ласкавими піснями,
Засинав я, пригортаючись до мами.

І не зчувся в калиновому світанні,
Як і виріс я в оцьому щебетанні.
А зозуля обізвалася, несміла, –
І матуся калиново побіліла.
Не тривожся, не печалься, моя мамо,
Сивина ця до лиця тобі так само.
Під зіниці золотінь ляга поволі,
Ти тепер уся неначе в ореолі.

Посилала мене мати по калину
І просила: «Не барися довго, сину».
Та промінилася усмішка весняна –
Чарувала мене дівчина кохана.
І її я обережно брав на руки,
І кружляв під зоряниці срібні звуки.
У весні повноголосій чи у літі
Я спокійно забував про все на світі.

Поховали мою матір у калині –
Затуманилися очі мої сині.
І понині чую в кожному листочку
Мамин голос: «Бережи себе, синочку».
Я в дитинство знову й знову повертаю
І листочок до щоки все прикладаю.
Він вбирає в себе тугу і безсоння,
Наче мамина нев’януча долоня.

А калина буйно-рясно квітувала,
Щебетала солов’ями, щебетала.
І котилася мелодія луною:
Вправо – синьою, а вліво – голубою.

(Із книги «Отава» , Київ, вид. «Рада», 2008)

НА ПАСОВИЩЕ!

У проблисках сонця садки потягнулись –
Ще спати б і спати, рости б і рости,
Аж доки пітьма не розійдеться з вулиць
І мовчки не вляжеться в тінь, під хрести.

Аж доки світанок – від хати до хати –
Не вибілить вікна у тихій імлі,
На цвинтарі буде вона досипати,
Пітьма пелехата, як наші жалі.

На цвинтарі буде луна озиватись,
Коли з підвороття уколе до сліз:
– Вигоньте корову! – від хати до хати,
Від хвіртки до хвіртки в печалі беріз.

Давно не гукалося так світанково
І так не спішилось на клич лепехи...
Дідок, мов ціпок, настовбурчує брови:
– Це ж що, тебе знов прийняли в пастухи?

– А що, не підходжу? – пощипую вуса. –
Немає довіри, то так і скажіть.
– Еге, розкричався ти добре, дивлюся...
Хоч дав би курнути...
– Не жалко, беріть.

І витрусив з пачки.
– Ого, міністерські!
Куди нам до фільтрів?!
Я й сам – яко фільтр.
Стократ пропустив обіцянки імперські,
Аж поки пропала і дихати хіть.

Дідок прикурив, затягнувсь, покахикав:
– Оце дожилися...
Старі та бур’ян...
Напевне, мета в нас була завелика...
Повсюди гармидер – куди не поглянь.

Людей, мов комах, звіддаля не помітиш.
Нехай копошаться, допоки живі...
Жорстоким вітчимом затуркані діти,
Червивіємо, як гриби у траві...

Сказав би я діду, та що заперечу?!
Я й сам не потрібний нікому давно.
Було...
Потрапляв у таку колотнечу,
Що хоч сторчака посилай у вікно.

Як стерпів усе – не збагну і понині.
То я ставив хрест, то життя – на мені...
Та в серце влітали ключі журавлині –
І знову скресала зоря у вікні.

І знову дорога трясла на Прилуки,
І тьохкала далеч: з роси і води
Село виростало з-за хмари пилюки,
Що в’їлася в душу мені назавжди.

Я – вдома...
І дід мені рідний – до болю,
До щему у жилах, хоча й не рідня,
Іскриться:
– Іще я нескромність дозволю..
Яка з однієї цигарки курня?!

І поряд накульгує.
Вдячний – безмежно.
Мов хлопчик, якого в підпаски взяли.
– Вигоньте корову! – кричу, як належне.
А дід:
– Цей товар не даси з-під поли.

І кашляє сухо:
– Сам чорт при посаді,
Яким би вертлявим не був, паразит...
Проси – не проси, ні на якому складі
Давно не ховає такий дефіцит.

Достоту: із пісні не викинеш слова.
Від хвіртки до хвіртки – стежинка німа.
– Вигоньте корову!
– Яка там корова,
Коли вже й хазяйки самої нема?!

Село порожніє...
Від хати до хати...
Кому вже й гукати?! – німіють вуста.
Раніше корову вигонила й мати,
А зараз – могилка у землю вроста.

А поряд – сусідські...
До горбика горбик.
Кричать чорнобривці:
– Невже це кінець? –
Згубилось життя, мов окраєць із торби.
Де світле майбутнє – нехай йому грець?!

Довкіл забуття все ковта, як не в себе.
І в кожного ляпас горить на щоці.

Хоч як не крутись – ні журавлика в небі.
Хоч як не зітхай – ні синиці в руці.

А я ще надіюсь:
– Вигоньте корову!
В ярах не було ще такої трави.–
І сонце, упавши на гілку вербову,
Тріпоче сльозою в очах синяви.

Від хати до хати печаль поснувалась.
Уже почало забувати село,
Який підіймавсь тут, на вигоні, галас,
Коли дітлахам ніде й стати було.

Коли все кружляло у вихорі зваби:
І кури, і гуси, і діти, і м’яч...
Здавалось, що з ними й дерева-незграби
В єдинім пориві зривались навскач.

Куди все поділось?
В яке трясовиння
Нараз провалилася наша майбуть?
Не бабине літо...
Страшне павутиння
Засновує в душу осквернену путь.

– Вигоньте корову! – як гиря пудова,
У голову бемкає туга стократ...
Та вся ж Україна моя – мов корова:
Присвічує ребрами на комбінат.

ВДОМА

Берези вибігли на гору –
Легкі і звабні – диво з див.
Покликали мене із двору –
Навік я спокій загубив.

О, як вони похорошіли
За ці роки, покіль мене
Кружляли білі заметілі,
Немов нашестя вогняне!

Покіль дощі сікли картечні,
Нові повіяли вітри...
Берези!
Подруги сердечні,
Скажіть, чи видно ізгори

Моє дитинство ясночоле,
Мої стежини молоді?..
Невже усі вони, мов кола,
Розбіглись по швидкій воді?

Краєвиди Сорочиного Яру.

В одному з неопублікованих (бо ранньому) вірші Анатолій Шкуліпа захоплено писав:

А над лісом строчать кулемети
Невгамовних і метких сорок.

Бо це ж і справді точно підмічено. Вийдеш над весняний яр, а звідусіль сорочине перегукування лунає, від гори до гори чарівним відлунням перекочується. Мовби сороки на кулеметах стрічку за стрічкою лунко-дзвінкі черги пострілів випускають, і всі – прямісінько в серце. Безперервно!

Я ВЕРТАЮСЯ ДОДОМУ

Віднаходжу в житі стежечку знайому,
Завмирають жайворонки в небесах.
Хто сказав: «Немає правди у ногах?!»
Тьохка серце: я вертаюся додому!

Зустрічає мене поле в золотому,
В голубому – ліс весняний зустріча.
Радо вітерець торкнувся до плеча,
Тьохка серце: я вертаюся додому!

Усміхнулась місяченьку молодому
Зоряниця, що над річкою зійшла.
Ніжно тане золота її імла.
Тьохка серце: я вертаюся додому!

Не помітив, де свою згубив утому,
Не вмовкає перекличка солов'їв.
Хто так щедро ніч медами напоїв?!
Тьохка серце: я вертаюся додому!

По цей бік гора,
По той бік гора,
А на їх долонях,
В сон-траві,
Спить село,
Мов сонях,
В синяві.

* * *

Поміж тихим очеретом
І між осоки
Пірует за піруетом
Роблять кулики.

Далі – чайка витворяє
Бозна-що крильми.
Пада сонце з небокраю
На стіну пітьми.

А під ряску розімлілу
Крижень упірна.
Хтось шука лілею білу,
Він же – обмина.

Тихі сплески понад плесом,
Лопотіння крил.
В'яже промінь перевеслом
Широчінь вітрил.

Близько ніч а чи далеко –
В злетах міру знай.
Щось бурмоче, наче свекор,
Водяний бугай.

ЗГАДКА ПРО НАДВЕЧІРНЄ СЕЛО

Корови ідуть з молоком,
Лишаючи луг у мережці.
Повільно ступають по стежці,
Що в'ється в траві над ставком.

А вечір духмяний – як чай.
І зорями світять черешні.
Корови ідуть обережні,
Аби не розлить через край.

Такі вже неквапні вони
У ці подорожні хвилини,
Що, доки чекають хлопчини, –
Потопчуть усі бур'яни.

Тоді відчиняють хвіртки:
Корова впізнає домівку.
...І слухають радісно цівку
У гніздах своїх ластівки.

ЗВІДУСІЛЬ

Закурликала доля на осінь,
Затужила в забутім саду.
Може, я поміж наших відносин
Хоч промінчик іще віднайду?

Може, я дотягнуся до нього,
І, здолавши років заметіль,
Повернуся на рідну дорогу
Звідусіль, звідусіль, звідусіль?

Закурликала доля на смуток,
В завивання вітрів перейшла.
Наче мало було мені скрути,
Що дощами шляхи облягла.

Ні пройтись від душі, ні проїхать.
Біле сяйво зведу серед піль –

І прилине до серця утіха
Звідусіль, звідусіль, звідусіль.

Закурликала доля на втрату.
Хто осилить змінити мотив
Понад пустку душі, понад хату,
Понад сад, що ще дід посадив?

Переповнюся вітром до краю,
Затамую задавнений біль.
Я додому, як пісня, вертаю
Звідусіль, звідусіль, звідусіль.

(Із книги «Навскрізь», Чернігів, 2006)

ЗАЦВІЛИ СНІГИ

А до юності, як і до зірки,
Що упала і згасла між нас.
Стогне вітер – вчувається «гірко»,
Та солодкий ще присмак не згас.

Зацвіли сніги
Більмами в очу.
Понад береги
Птахом я лечу.

Не поклич мене,
Не наклич біду.
Спогад промайне
Тінями в саду.

Ізгоріла, але не зігріла –
Залишила питання з питань.
Біла зірка – до осліпу біла –
Розійшлася згори спозарань.

Зацвіли сади
Поміж снігопад.
А мені – туди,
А тобі – назад.

Не тримає вись
Нашу висоту.
Мовби зайнялись
Крила на льоту.

Переміщення між кольорами
Над сніги і сади – аж до хмар.
Ні крильми обхопить, ні руками
Біле маєво чар і Стожар.

Зацвіли небес
Білі куполи.
Знов без мене, без, –
Сіли за столи…

А над береги
Я лечу й лечу.
Зацвіли сніги
Більмами в очу.

* * *

Де світанки п’ють чаї,
Соловей зітхає.
Хутірець мій Пручаї
Тихо доживає.

Материнка звіддаля
Шле мені цілунок.
Пухом стелеться земля,
Та не в подарунок.

У відлуння із садів,
Де ніхто не слуха
Ані жаб, ні солов'їв…
Не життя – житуха!..

ПРУЧАЇ

У пазусі Бога – і небо, й дорога.
У пазусі Бога – впритул і здаля –
Не просто теплінь, а душевна знемога…
У пазусі Бога – забута земля.

Та що ж нам потрібно, агов, пручаяни?!.
У пазусі Бога, а ви – драпака…
Де ще збереглися сліди Оріяни,
Не зорі – повітря хапає рука.

За що ухопитись, на що обіпертись?
Вже й бабине літо розвіяло прах.
У пазусі Бога не страшно померти.
У пазусі Бога покоїться страх.

Село, сиротинко моя непутяща,
На що спокусилась надія твоя?
У пазусі Бога, а напризволяще
Покинула доля, де рай-цвіт буя.

Стежки затягнулись, як зашморг на шиї…
До кого кричати? – сама німота.
Та хай би в обличчя хлюпнув хто помиї,
Лише б не ячала оця пустота.

Село доживає, немає нікого…
Пройду, подивлюся – і сам упаду.
У пазусі Бога – остання дорога.
У пазусі Бога і спокій знайду.

ДОЖИВАЮТЬ ВІКУ МОЇ РІДНІ

Доживають віку мої рідні
(Хоч давно вже й пам’ять затекла)
Пручаї – найвищих знаків гідні,
І уваги, й нашого тепла.

Доживають віку…
Благовійні
Вже давно у даль думки спливли.
Чи були надії ненадійні,
Чи бажання, гірші від хули?

Доживають віку, ненаглядні,
Впавши ницьма в хащі бур’янів.
Чи жили тут люди безпорадні,
Чи в парадних дверях хто заснів?..

Павутиння – і не розірвати…
Наче з дроту, висне забуття…
Хата більш не мружиться до хати…
На стежки немає вороття…

Пручаї згасають, наче хворі…
Очі повибивані кричать…
Лиш бур’ян стоїть у непокорі
Ще міцніше, аніж звик стоять.

Чорна туга душу розпирає –
Павутиння аж до дна звиса…
А пташине царство не вгаває,
В щебетанні тануть небеса.

Пручаї…
Нев’януча колиско!..
Так мене ніхто більш не гойда…
До сих пір в очах не переблиска
То гора, то річечки вода.

До сих пір…
Хоча уже немає
І кому поскаржитись на біль…
Гойдалка до неба підкидає,
Звідки б не подумав, – звідусіль!

Пручаї…
Настояна на зіллі
Навіть пам’ять до твоїх небес.
Диво-рай конає на привіллі,
На осонні найщиріших мес.

Диво-рай, в якім не хочуть жити,
А у пекло рвуться навмання.
Пручаї, де хочеться лиш вити…
Де ридати хочеться щодня…

Що ж воно зробилося із нами,
Що ми рай покинули – і край?
Господи, – тягнуся ввись руками, –
Не карай нас, Боже, не карай…

Забуття розгулює містами –
І впритул не видно земляка.
Що ж це за напасть така із нами? –
Рідний край з-під носа утіка!

* * *

Перевелися Пручаї –
Вже нікому й пручаться.
Лишилися лиш солов'ї
Стрічаться й розлучаться.

Такі високі небеса
Ніколи не були ще.
Вина женеться, як оса,
Уїдливіш – чим ближче.

Чия вина?..
Моя а чи –
В нерозберисі – наша?..
Росу небачену п'ючи,
Клекоче доля пташа.

Перетомилися крильми
І душами – нівроку.
Хати примружились: чи ми? –
Розпізнають в півока.

Хати покинуті…
Чому? –
Пояснення немає.
Кому полегшало?..
Кому? –
Ніхто й ніде не знає.

Перевелися Пручаї,
Стомилися пручаться.
Лишилися лиш солов'ї
Стрічаться й розлучаться.

* * *

Туман затопив бурову…
Якщо хто й гукає – не чую…
Корови цілують траву –
І я поміж ними цілую.

І шум виростає над луг,
І виступить нікуди з піни…
Корови зникають за пруг…
Щезають з лиця України…

Не дай Бог, ізчезнуть навік…
Гроза ув очах переблиска…
Ходитиме лиш з-під повік
Моя ненапашена Лиска.

Можливо, єдина з усіх…
Можливо…
То й спогади – любі…
На згадку – найбільша з утіх:
Лик Лиски моєї –
в Тризубі!

Доля поета – доля кожного з нас, молодшого чи старшого, тільки й того, що в іншій формі… Ліси, луги, поля, яри, безмежні небеса над ними – все таке рідне й неперебутне… Де б хто не був, а охіньківські чи пручаївські краєвиди – невідступно з нами. Були й будуть завжди!

Складається враження, що Анатолій Шкуліпа писав нашими серцями, інакше – чого б воно так сльозу вибивало?!. А запечене на сльозі – найдорожче! І нічим його не замінити і не продати ні за які гроші.

42. І ПОЛЕТІВ СЕЛЕЗЕНЬ ДО УТКИ…

Річка, що тече через Пручаї. Навесні. А влітку її майже немає – лише зарості очерету й верболозу.

Майже два роки я час від часу вчитувався у рядки про мої рідні Пручаї й Охіньки, над книгою про які стільки часу вбив директор місцевої школи Микола Марченко. І не просто вбив, а спочатку відірвав його від своєї родини, знехтував своїм особистим відпочинком і дозвіллям і поклав усе це на рахунок свого рідного села, аби, вимираючи, воно й зовсім не вмерло, а залишилося хоч у пам'ять нащадкам – про їхніх далеких і ближчих родичів, сусідів, друзів…

Пам'ять – взагалі величина не стабільна. Та часто й не вдячна. Тим більше – в час, коли у кожного свої пріоритети й кумири – спробуй під усіх підлаштуватися.

Але то діло таке… Як на любителя… Мене ж мучить те, що є спільним для всіх – незалежно від політичних орієнтирів.

Мова – про річку.

І на картах, і в книзі чогось фігурує сама лише річка Утка. Мовляв, тече вона з Сокиринців, повз Калюжинці, через Пручаї, Охіньки і далі… І впадає за Переволочною в Удай.

І в Охіньках із цим миряться.

А от пручаянину воно – як кістка поперек горла: не проходить – і все!

Мені вже середина сьомого десятка стукнула – зачепив немало людей, які народилися у XIX столітті, тож дещо знали… Та якби й навіть не казав ніхто, варто було б прислухатися, хто як говорить у Пручаях. А люди тут, скільки себе пам'ятаю, ні разу не вдалися до розбіжностей, казали всі однаково…

Що? – спитаєте.

Із землею в охіньківському господарстві завжди було сутужно, не вистачало ні на городи, як у сусідніх селах, ні на сінокоси. Давали ділянку на заготівлю осоки – аж за Охіньками, на берегах річки Утка. І я туди не раз їздив… Велосипедами з батьком, починаючи з шостого класу… Я ручку пройду, він – дві… Я – ручку, він – дві… Та й тим був задоволений, бо не сам-один працював, а півтора! А це щось-таки та значило!..

Так-от, у Пручаях завжди всі казали:

– Їду на Утку!

А тепер приписують, що ця Утка тече через Пручаї. Ні, шановні, так не буває. Стоячи на березі Дніпра чи Десни, ніхто не скаже, що йду на Дніпро чи Десну. І будучи в Охіньках, ніхто не скаже, що йде в Охіньки. А стоячи на Хрещатику в Києві, теж ніхто не заявить, що йде на Хрещатик.

Я ж пам’ятаю, як допитувався в старих дідів та бабів, коли був малим… Попоморочив їм голови, та в пам’яті, все ж, дещо залишилося. У Пручаях не Утка протікає, а Селезень!.. Точніше – те незначне, що від нього залишилося, бо заросло верболозами, очеретами й осоками так, що й вода заплуталася в їхньому довгому корінні.

А було ж!.. І я тут рибу ловив, розкошуючи плесом на човні, і мій молодший на десять років брат продовжував водити дружбу з карасиками та в’юнами.

Григорій Степанович Хорунжий (1925 року народження) був людиною начитаною і доскіпливою, то зі знанням справи казав мені, що до війни ця річка мала глибину місцями до шести метрів! Уявляєте?

Надзвичайної краси ця місцевість! Річка під горою, яка називається Бутове (за прізвищем колишнього власника – ще за панських часів). А гора ж доволі висока. З вершини мало хто з’їжджав на лижах, коли снігом закидає.

Люди постійно вижинали очерет на річці, плели мати для утеплення хат на зиму, стелили стелю й мазали глиною у новозбудованих хатах та сараях, топили піч… Косили осоку для худоби. А верболіз регулярно вирубували: товщий – на дрова для опалення хат у холодну пору, а з тонших стебел плели козубки, якими ловили в’юнів в ополонках, виготовляли ятері, якими ловили іншу рибу на швидкій течії. А кошиками з лози носили овочі й фрукти з присадибних ділянок.

Раніше – плели тини, а в Пручаях та Охіньках їх називали л**і**сами, тобто плели селяни л**і**си, якими

обгороджували свої городи – не стільки від людей, як від худоби, щоб не лізла в шкоду, повертаючись із паші.

Гатка – це місце, де Селезень впадає в Утку. Те, що Утки там зараз майже немає, ще нічого не значить. Все одно вона починається в тому каскаді ярів, які йдуть із боку місця, де колись був колгоспний курятник. Та й місцевість та і досі ще називається так само: Курятник!

А став же там який був раніше! Ну, не брався ж він із нічого, а набігав поволі із потічка, який тихенько собі снувався в осоках із яру в яр.

Колись він був значно повноводіший, тож і Утка була помітна на виході. А потім поменшала вона – і охінчани легко погодилися, що текти вона тепер стала з Пручаїв, а не з яру справа від курятника.

Поділився я своїми сумнівами з Іваном Трохимовичем Вересочою, 1937 року народження, майже останнім із пручаївських могікан, як мовиться… Він багато літ проробив обліковцем, тож переміряв місцеві поля й урочища вздовж і вшир – до міліметра!

– А й правда! – аж зрадів, що на Селезні виріс, а не на Утці. – І я таке чув у дитинстві, і не раз.

От що, значить, людська пам’ять! Драна вона, як сито. Скільки не лий, все одно витече.

А я ж іще й повість колись майже написав дитячу, яка так і називалася: «Веселий Селезень»… Іще в той далекий час, коли до письменницького цеху тільки робив несміливі перші кроки… Мабуть, тому й не довершив справу… Затекла вона в мені, як і сам Селезень в очеретах та осоці.

Звісно, можна було й промовчати, бо чи стане хто тепер міняти назви на картах та позначати те, чого майже немає.

Чи не про мій Селезень (та й про Утку вже) зітхнула колись у своєму знаменитому вірші Ліна Костенко?

Ще назва є, а річки вже нема…

У даному випадку – ще гірше. Немає вже й назви – лише в мені б’ється несміливо тонюсінькою жилкою на скроні. Як далекий, але такий прекрасний спогад.

А ще ж і легенда жевріє в пам’яті…

Було це так давно, що й не знати коли. Покохав хлопець дівчину… Він жив тут, під горою, де зараз Пручаї доживають віку, а вона там, де Гатка нині, – теж на чарівному пригірку.

І ось… Насунула чорна хмара ворогів. Хлопець кинувся, щоб попередити свою кохану, аби рятувалася, а вони – за ним… Скільки духу біжить, із купини на купину перестрибує, а вороги насідають… Уже ось і Гатка зараз, точніше, те місце, яке так нині називається, а вороги ледь не за руки хапають…

Вже он і кохана дивиться стривожено, очей відірвати не може:

– Що ж це коїться?.. Хто женеться?.. І чого?.. Що він такого накоїв, що стільки погоні?.. Коханий же більше нічого не робив, лише орав та сіяв, та урожай збирав… І нічого ні в кого не крав ніколи…

– Люба моя, – гукнув звіддаля, – тікай!.. Мерщій!.. Я наздожену тебе!..

Вже вона поряд… Ось-ось… І схопить її за руку…

Та й вороги ж не відстають!.. А їх же багато… Так просто не відбитися…

Натягнулися хижі луки… Задзвеніла загрозливо тятива на них… Бринь – і полетіли в спину стріли…

– Кохана, летимо! – тільки й крикнув юнак і перетворився враз у прекрасного селезня.

– І я з тобою, – затрепетала враз дрібно крилами сполохана утка.

Та ворожі стріли, все ж, наздогнали їх, впилися боляче в тіло – і попадали птахи в траву… І потекла з них благородна (бо невинна) – блакитна – кров… Селезнева

доторкнулася нарешті до утчиної – і потекли вони разом. А вороги попадали з розгону у воду – і потопилися зненацька: лише де-не-де чиясь маківка стирчала… Тепер там лепеха росте, якої раніше ніколи не було в наших краях.

То невже ж ми так легко забудемо про красеня Селезня, який так спішив-побивався до своєї коханої Уточки?

Коли я приїжджаю в Пручаї, у мене серце і серед сніжної зими по-солов'їному тьохкає.

Веселий Селезень не вмирає – тече моїми жилами і жаль жене несамовито такий пекучий, що аж сльоза закипає.

Ну, якби повернулися ми всі разом назад, хіба б не вистачило в нас сили, вирубати отой верболіз у березі, вижати очерет з осокою і звільнити нарешті зі смертельного полону незабутнього Селезня?.. Хай летить, як і раніше, до своєї коханої пари – до Утки, яка ще, хоч і жива трохи, але в найближчій перспективі теж уже мертва. Бо мертві й ми! Хоч і живі ще. На берегах неповторної краси – там, де Утка з Селезнем цілуються. І де щоліта сільська молодь відзначає Івана Купала, і куди ще бігають цілуватися хлопці з дівчатами, по вінця переповнюючись чарами немеркнучих тисячоліть.

Анатолій ШКУЛІПА

* * *

Учитуюсь у ці рядки і не перестаю дивуватися силі художнього слова нашого земляка – Анатолія Шкуліпи. Коли вперше він прочитав їх уголос мені в Ніжині, мимоволі зірвалося вуст: «Божественно!» Прекрасна легенда з далекого минулого, синівський біль за вмираючою річкою і… неймовірна надія на її порятунок. Якби це та якимось чином здійснилося! Недарма кажуть, що надія помирає останньою, проте в цій ситуації, попри райдужні сподівання, щось просто потрібно робити!

Особливо вражає непідкупна доскіпливість людини, патріота рідного краю, його непереборне бажання встановити істину в назві річки.

То все ж таки: веселий Селезень чи благословенна Утка торує свій шлях через козацький хутір Пручаї? У час мого дитинства та юності жодної з цих назв не доводилося чути. Голуба артерія для охіньківчан незмінно асоціювалася з Гаткою (пригачена частина річки; десь тут у 1779 році працював млин корнета Я. Троцини) та Ставом. Аж лише у вісімдесятих роках (як пригадую не тільки я, а й мої ровесники) перед відремонтованим містком на Пручаї на вказівнику-табличці несподівано для всіх з'явилася назва: р. Утка.

Утка то й Утка, хоча це слово не зразу ввійшло в лексикон сільчан, які за звичкою продовжували називати голубі озерця Охіньок Гаткою та Ставом. Прикро, але я, як і більшість моїх ровесників, замолоду не замислювався над питанням: звідки взялася ця назва? Не тільки моє покоління, а й старші за віком охіньківчани (і не лише вони!), жили в якомусь безпам'ятстві. Багато чого не знали й мало цікавилися.

Горланили на різний лад на гулянках популярну в той час «Малиновку»: «В три жёрдочки берёзовый мосток над тихою речушкой без названья».

Без назви… Але дозвольте: як же без неї?

Хоча відповідь – на поверхні. Варто було б запитати першого-ліпшого сокиринчанина.

Лише дещо згодом, займаючись історією рідного краю, відшукав її у відомих дослідників XVIII-XIX століть. Здається, особистість першої величини Олександр Матвійович Лазаревський (1834-1902), автор «Прилуцького полку», посилаючись на не менше відомого українського історика Опанаса Филимоновича Шафонського (1740-1811), автора «Чернігівського намісництва. Топографічний опис…», який використав документи, статистичні матеріали,

зібрані українським істориком Дмитром Романовичем Пащенком (1759-1809), раз і назавжди дав на це відповідь: «Утка починається біля с. Сокиринці, протікає мимо сіл Калюжинці і Охіньки і впадає в р. Удай біля м. Переволочни».

Сучасні дослідники, зокрема – колишній головний хранитель Прилуцького краєзнавчого музею Георгій Федорович Гайдай у статті «У Сокиринці до Галаганів», Олексій Антонович Савон, сокиринчани Валентина Григорівна Савченко, Микола Гнатович Савченко у книзі «Сокиринці. Кобзарський край» стверджують те ж саме.

То як же тоді із залізною аргументовкою Анатолія Григоровича Шкуліпи?

Безперечно, факт, що не можна говорити «їду на Утку», знаходячись на її берегах.

Невже маститі історики помилялися?

Смілива і несподівана гіпотеза Анатолія Григоровича сколихнула всю душу. Звернувся до доброго десятка людей не лише з Охіньок, а й із сусідніх сіл Срібнянщини.

Мій, порівняно молодий, сусід Анатолій Миколайович Марченко, хоча й розміняв нещодавно шостий десяток, краще від будь-якого старожила орієнтується в навколишній місцевості. Тривалий час працював лісником, а пізніше – єгерем (ще й заядлий мисливець!), обходив-об'їздив усі урочища в окрузі, то ж упевнено заявив, що живе на березі Утки, а з району Курятника поспішав їй назустріч Селезень. Останній брав початок у Притулі (болотиста місцевість на Срібнянщині), і ярами, мимо лісів Недайвидиного, Кузьменкового, Пшеничного, Попаденкового, Харкового, Круглого, Окопового прокладав собі шлях до Курятника. Його довжина зовсім невелика – близько п'яти кілометрів. За останні півстоліття ніколи не був повноводим (скільки років я сам пробродив навколишніми лісами, захоплений «тихим» полюванням),

значно поступався водними ресурсами річці, що тече через село. Винятком був лише став (Курятник), штучно створений у часи правління Якова Миколайовича Воробйова.

Жителі Калюжинців стверджують, що вони проживають на Селезні, що історично обґрунтовано Олександром Лазаревським, який впадає в Миколаївський став на Утці. Для сокиринчан проблема в назві річки ніколи не існувала. У них вона була Уткою, нею й залишилася.

А от відповіді окремих пручаян мене несподівано вразили. Ольга Гаврилівна Маснуха, яка в повоєнний час народилася в Ряшках, а після заміжжя в 1968 році більше сорока років прожила в Пручаях, та її сваха – Марія Павлівна Михель, 1944 року народження, дитячі та юнацькі роки якої пройшли в хуторі, жодної назви річки пригадати не можуть. Для них водний потічок, до речі, розкопаний і таким чином поглиблений ескаватором у 70-х роках (було змінено і русло річки!), асоціюється зі словом «канава». Подібну думку відстоює і Анастасія Юхимівна Салогуб, 1935 року народження, яка майже півстоліття прожила в рідних Пручаях.

На мою думку, якраз тут криється відповідь на наше ключове питання. Кілька поколінь пручаян не пов’язували потічок через хутір із жодною назвою. Невеличка річечка, вийшовши з Миколаївського ставу, була просто для них безіменною, хоча у своєму верхів’ї і мала назву. Не усвідомлюючи цього, вони займалися не чим іншим як самообманом, стверджуючи, що їдуть на Утку (за Охінь-ками), хоча й жили на її берегах.

Можливо, в останньому я переконав далеко не всіх, та й усі крапки над і, на жаль, розставити не вдалося. Усе ж таки, якої назви була річка, що текла з Притули? Ще одна Утка, як стверджує Анатолій Шкуліпа, чи ще один Селезень, як переконує Анатолій Марченко? Про це відомі історики не

залишили жодної згадки. Та й місцевість тут фантастично-розкішна і водночас – просто качкоподібна. Бо диких качок тут – сила-силенна! А навесні заклопотано-щасливі мами-качки безстрашно водять стежками між городами цілі виводки пухнастих сонячних каченят.

Отже, духовна загадка, на яку чи й буде коли знайдена переконлива відповідь.

Та, як би там не було, ніхто не сперечатиметься щодо спорідненості двох близьких початків Утки й Селезня. І прекрасна легенда про них від цього лише виграє, виблискує новими яскравими гранями.

Іще одне. Чому все-таки Утка, а не Качка?

Ріже нібито вухо…

Комусь здається, що русизм.

Ні, шановні. Саме так величають цю легендарну птицю майже скрізь на Чернігівщині: і в приудайському краї, і на Борзнянщині, звідки родом моя дружина, і в Сосниці, де живуть мої сестри… Та й сила мовного авторитету Бориса Грінченка переконає найзапеклішого скептика. У його знаменитому (основоположному для нас) «Словарі української мови» відображені пречудові відтінки цього слова: утка, уточка, утінка, утонька, утіночка. І народна творчість ще раз переконує в цьому: «Ой, попливи, утко, проти води прудко».

Щороку, ранньою весною, коли скресає лід на охіньківських водоймах – Гатці та Ставу, річка стає повноводішою. Через дамбу, при в'їзді в село линуть до Удаю звеселені потоки води.

Все тече, все міняється. Мудрі слова, мудрими предками сказані. Та, все ж, дозвольте заперечити: ніколи не змінюються незглибима любов і безмежна відданість рідному краєві багатьох поколінь сільчан.

Допоки тече благословенна Утка, допоки вона радує рукотворними голубими плесами корінних охіньківчан і

гостей, допоти й не померкне життя у цьому мальовничому селі.

Як і чарівна легенда, трепетно переказана Анатолієм Шкуліпою від колишніх пручаївських дідів і бабів – царство їм небесне! Воістину: веселий Селезень і благословенна Утка. Єлей на душу.

* * *

Де не ступнеш, як не утка, так селезень із-під підошов вилетить – затріпотить барвисто крилами. Мабуть, тому що наша земля надзвичайно багата на різних пернатих, і назви в кожному куточку проживання людей безперестанку злітали на крилах їхніх фантазій та зачарувань – до рясного пташиного виводку: і там Утка, і тут Утка, і там Селезень, і тут Селезень… І це – цілком виправдано.

Ох, і смачнюща ж каша з уткою над Уткою!

43. ПІСНЯ ПРО ПРУЧАЇ

Дописані останні рядки книги. Здається, в ній охоплено немало подій, розказано про багатьох людей. Та все ж не перестає точити черв'ячок сумління: далеко не про всіх оповів. Звичайно, в рамках однієї книги зробити це просто неможливо. З іншого боку, усвідомлюєш, що межі досконалості немає. Тому так і хочеться в останню мить розповісти про одну пручаївську родину…

Благодатний козацький хутір дав крила для високого польоту багатьом своїм уродженцям, а ще – їхнім нащадкам.

Родина Негрій… Її представники стверджують, що їхнє прізвище прийшло із запорозькими козаками. А ще, за переконанням славної представниці цієї родини, заслуженої артистки України Тетяни Дмитрівни Негрій, їхній рід має генетичний зв'язок із гетьманом Іваном Скоропадським, нащадками компанійського полковника Гната Галагана та ще… сербами, які з'явилися на території сучасної Чернігівщини в XVIII столітті.

Дідусь Тетяни Дмитрівни Юхим Гнатович Негрій народився в хуторі Пручаї 1886 року. Був живим свідком (як і його старший брат Данило 1883 р. н.) подій, які відбувалися на зламі віків та в першій половині XIX століття. Одружився з дівчиною із сусідніх Калюжинців Оленою Василівною Пікич. У подружжя народилося десятеро дітей. П'ятеро з них померло: троє зовсім малими, а два сини – після двадцятирічного віку. Вижили Катерина – 1908, Федора – 1913, Галина – 1918, Іван – 1925 і Дмитро 1927 років народження. Катерина вийшла заміж в Охіньки – за Максима Євтуховича М'якого, Галина – в Дігтярі. Життя Федори та Івана пов'язане з Пручаями. А наймолодший Дмитро заповзявся підкорювати інші світи. Хутірський хлопець оселився в Києві. Все життя (до 72 років!) пропрацював слюсарем на одному зі столичних заводів. Одружився на Галині Гнатівні Дудар із Київщини.

Нелегка колгоспна праця: зліва направо Федора Юхимівна Негрій з матір'ю Оленою Василівною, друга половина 60-х рр.

У столиці народилися їхні доньки – Тетяна й Тамара. Дмитро Юхимович, ставши жителем великого міста, ніколи не забував про рідний хутір. Дуже часто приїжджав у Пручаї. Всі свої відпустки проводив тут. Всіляко допомагав матері та сестрі Федорі, в якої особисте життя не склалося. Чудово усвідомлюючи, яка поміч необхідна самотнім жінкам, Дмитро Юхимович робив усе: садив городи, заготовляв сіно, лагодив тин, пиляв дрова, виконував іншу нехитру селянську працю. Життя та відпочинок серед чарівної хутірської природи полюбили його доньки. Особливо старша – Тетяна. Змагаючись із неперевершеними пручаївськими соловейками, вона вплітала свій юний прекрасний голос у неповторну пручаївську красу. І згодом стала відомою артисткою.

На обійсті тьоті Федори: родина Негрій (зліва направо) Галина Гнатівна, Тамара, Дмитро Юхимович, Федора Юхимівна, Лідія Іванівна, Іван Юхимович, початок 70-х рр.

Творчий шлях Тетяни Негрій розпочався 1974 року в Сумській філармонії з вокально-інструментальним ансамблем «ОБРІЙ». З 1980 року працює солісткою вар'єте Київського об'єднання музичних ансамблів. З 1982 року – солістка Саратовської філармонії, а з 1988 року – духового оркестру «ДНІПРО» ЦПК Головного управління культури Київської держадміністрації. Водночас із концертною діяльністю навчалась у Київському державному інституті культури імені Олександра Корнійчука (спеціальність – диригент-хормейстер). Її творча діяльність характеризується високим професіоналізмом, оригінальністю виконання, різнобарв'ям музичної пісенної палітри. Українські народні, а їх переважна більшість, та естрадні пісні у її виконанні звучали для представників української діаспори Тюмені, США, Канади, Мексики, Німеччини, будівельників нафтопроводу «ДРУЖБА», для ліквідаторів Чорнобильської трагедії в найперші важкі дні 1986 року. Тетяна була першою публічною виконавицею Гімну

України з оркестром «ДНІПРО» на Майдані Незалежності в День проголошення НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ 1991 року.

Тетяна Негрій – автор та ведуча популярної серед українців в Україні та за кордоном передачі «НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР» українського радіо і телебачення. Пісні у виконанні Тетяни Негрій неодноразово ставали лауреатами та призерами різноманітних міжнародних фестивалів у США, Німеччині, Чехії і в країнах ближнього зарубіжжя: Росії, Молдові, Білорусі, а також всеукраїнських конкурсів та фестивалів.

Великою популярністю в українців закордону користується авторський компакт-диск «ПІСНЮ БЕРЕЖУ» та аудіокасета «РОМАШКОВА МЕЛОДІЯ». Полюбляють маленькі українці всього світу авторський компакт-диск та аудіокасету артистки «УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ», а також аудіокасету «ЧУДОТВОРЕЦЬ МИКОЛАЙ, НА ВСЯКИЙ ЧАС ПОМАГАЙ», де зібрано унікальний матеріал про життя та діяння Святого Миколая й подано у вигляді театралізованого дійства. Це єдина в Україні робота в такому обсязі на тему духовного та культурного виховання молодого покоління.

Тетяна Негрій проявила себе як виконавиця українських пісень і талановитий режисер вистав для дітей, які з великим успіхом проходили протягом десяти років у Київському планетарії, про що свідчать тисячі відгуків маленьких глядачів та їхніх батьків і вчителів.

За понад 30-річну талановиту творчу діяльність співачка й режисер Тетяна Негрій відзначалась нагородами як державними, так і громадських організацій України та зарубіжжя, неодноразово про її творчість писала вітчизняна й зарубіжна преса. За популяризацію української культури за кордоном Тетяна нагороджено державною нагородою Молдовської Республіки «За інтернаціональну допомогу».

Заслужена артистка України Тетяна Негрій

За значний внесок у популяризацію української пісні за кордоном Тетяна Дмитрівна нагороджена медаллю Міжнародної асоціації працівників культури та мистецтва «За особистий внесок у зміцнення міжнародних культурних зв'язків», двічі відзначена Міжнародними преміями імені Семена Гулака-Артемовського та Василя Михайлюка, нагороджена орденом «Золотий Хрест», Почесним Дипломом Європейського Університету. Ще має Подяки та Почесну грамоту Київського міського голови, а також «ЗНАК ПОШАНИ». За особливі заслуги перед українським народом нагороджена ПОЧЕСНОЮ ГРАМОТОЮ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

Одного разу з Тетяною Негрій до козацького хутора Пручаї завітав звукорежисер Валентин Літновський із дружиною Ольгою, музикознавцем. Чудова навколишня природа, працьовиті та привітні люди приємно вразили його. І народилися чарівні слова. Музику до них написав Олександр Димитров.

Пісня про Пручаї

Де росяне море, де сонця багато,
На пагорбах синіх моя рідна хата.
А далі мелодію річка співає
І серце моє, як колись, зігріває.

Приспів

Ви співаночки мої, ви мої.
Завітайте в Пручаї, в Пручаї.
Ой, музиченьки мої, і сумні, і веселії,
Завітайте в Пручаї, в хутір Пручаї.

Де рідная хата, і батько, і мати,
Де вишня квітуча і песик кудлатий.
Там хочеться голосно пісню співати
Про те, що люблю і хотів би обняти.

Там досі співають пісні Вересая,
Що слава його по планеті лунає,
І пісня над полем і лісом злітає,
І вірного сина свого зустрічає.

Приспів

Ви співаночки мої, ви мої.
Завітайте в Пручаї, в Пручаї.
Ой, музиченьки мої, і сумні, і веселії,
Завітайте в Пручаї, в хутір Пручаї.

Першим виконавцем пісні був Олександр Василенко. У приспіві брала участь Тетяна Негрій. Дещо згодом касету з записом пісні Олександр Літновський подарував уродженцю хутора Михайлові Йосиповичу Маснусі, який її, у свою чергу, передав родині старшої сестри Тамари – учительки Охіньківської школи. Там вона й зберігається до цього часу. На жаль, далеко не всі пручаяни та охіньківчани мали в свій час нагоду познайомитися з нею. Тож надолужимо згаяне…

Відшуміли роки, спливли десятиліття. Відійшли у вічність десятки й десятки жителів славного хутора. Пішли за межу і немало представників родини Негрій: Юхим Гнатович, Олена Василівна, їхні діти, внук та мій однокласник Михайло Іванович Негрій.

Не витримавши недобрих викликів епохи, потихеньку помирає сам хутір. Іншим лейтмотивом звучать слова з пісні: «Завітайте в Пручаї, в хутір Пручаї».

Як зболений поклик: «Завітайте, якщо ще є до кого»… До останніх шести осель, де ще чекають вас батьки. Завітайте до отчого порога, до колись життєдайних криниць, до квітучих вишень… Завітайте до рідних могил, густо обвитих зеленим барвінком.

І не тільки в поминальні дні.

Завітайте…

І МИ НЕ ПРОТИ КУДИСЬ ЗАВІТАТИ

Колектив Охіньківської загальноосвітньої школи в етнографічному комплексі "Українське село" під Києвом. 26 червня 2015 р.

44. ЗАВДЯКИ НЕБАЙДУЖОСТІ

Ця книга з'явилася на світ завдяки небайдужості моїх земляків. Найбільше приклався заслужений діяч науки і техніки України Микола Васильович Макаренко. Про це він говорив десятки років, починаючи ще з минулого століття. Його тверде переконання у можливості реалізації історії села врешті-решт передалося й мені.

Як і будь-яка робота, ця книга не претендує на вичерпність. Усвідомлено сприймається й те, що історія населеного пункту – неповна, багато подій та фактів нашого минулого безповоротно втрачено. На жаль, брак історичних документів та першоджерел не дозволив автору однаковою мірою описати всі історичні періоди села. Переконаний, що моя скромна праця стане основою для досліджень глибших і ширших. Слава Богу, є за що зачепитися і є що розвивати.

Можливо, в майбутньому стануть відомими ще інші сторінки минулого Охіньок та Пручаїв.

А поки що – щира вдячність усім, хто так чи інакше долучився до написання історії рідного села. Серед активістів:

***- Марія Іванівна Бигиб**, колишній директор Охіньківського Будинку культури, пенсіонерка;*

***- Володимир Григорович Вербняк**, пенсіонер;*

***- Любов Миколаївна Власенко**, заступник директора з навчально-виховної роботи Охіньківської загальноосвітньої школи;*

***- Ольга Петрівна Галат**, пенсіонерка;*

***- Ніна Михайлівна Денисенко** – учитель біології;*

***- Анатолій Олексійович Зінченко**, вчитель математики та фізики;*

***- Олена Миколаївна Іваненко**, вчитель інформатики, депутат сільської ради;*

***- Микола Іванович Карпенко**, пенсіонер;*

***- Віра Дмитрівна Конах**, пенсіонерка;*

***- Ірина Миколаївна Костенко**, бібліотекар Охіньківської сільської бібліотеки;*

***- Надія Володимирівна Курбатська**, завідуюча ФАПом, депутат сільської ради;*

***- Іван Лукич Марченко**, пенсіонер;*

***- Ольга Петрівна Марченко**, вчителька української мови та літератури, депутат сільської ради;*

***- Тетяна Михайлівна Марченко**, депутат сільської ради;*

***- Ольга Гаврилівна Маснуха**, вчителька російської мови і світової літератури;*

***- Ольга Михайлівна Маснуха**, бібліотекар Охіньківської загальноосвітньої школи;*

***- Тетяна Іванівна Печена**, бібліотекар Прилуцької районної центральної бібліотеки;*

***- Ольга Володимирівна Федорець**, заступник директора з виховної роботи Охіньківської загальноосвітньої школи.*

Використані джерела

1. Вивчення історії рідного краю в курсі історії України (5-11 класи). – *Прилуки, 2005.*

2. **Гайдай Г.** В Сокиринці до Галаганів // *Скарбниця. – 1996. - № 11.*

3. **Гісем О., Мартинюк О.** Історія України, 11 клас. – *Харків, 2003.*

4. http://ru.wikipeia.org/wiki/ Гриппенберг, Оскар-Фердинанд, Ка…

5. ДАЧО. – Ф. П. – 342. – Оп. 1. – Спр. 870.

6. ДАЧО. – Ф. П. – 470. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 133-137.

7. ДАЧО. – Ф. П. – 890. – Оп. 1. – Спр. 127. – Арк. 38.

8. ДАЧО. – Ф. П. – 890. – Оп. 1. – Спр. 140. – Арк. 10-13.

9. ДАЧО. 1530. Оп. 2. Спр. 788-а.

10. ДАЧО. Ф. Р. 5328. опис 1. Справа 1. Арк.. 1-4.

11. **Забарний О.** Під знаком білої плями. – *К. – 2012.*

12. Книга памяти Украины. Черниговская область. *Т. 7. К.- 2001.*

13. Книга Скорботи України. / В. М. Тандура, Я. І. Рутар, О. Б. Коваленко та ін. – *Чернігів: РВК "Деснянська правда", 2006.*

14. **Куриленко М.** Прилуцьке благочиння: історія, трагедія, відродження. – *Чернігів РВК "Деснянська правда". – 2001.*

15. **Лазаревський О.** Полкъ Прилуцкій. *Т. 3. Кіевъ, 1902.*

16. **Маценко В.** Прилукщина. – *Ромны. – 1888.*

17. **Мединський Ю.** До 340-річчя перемоги Конотопської битви // Київ Шевченківський – 6 червня 1998.

18. **Мисан В.** Вступ до історії України. – *Київ. "Генеза", 2010.*

19. Літопис села, складений бібліотекарем Костенко Іриною Миколаївною.

20. Мій рідний край, моя земля Прилуцька. – Ніжин, 2008.

21. Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932-1933 років в Україні. Чернігівська область.

22. Очевидці голодомору свідчать… 1932-1933 роки на Прилуччині. *Прилуки, 2003.*

23. Пам'ять народу не убієнна: Спогади очевидців (свідчення про голодомор 1932-1933 рр. та голод 1946-1947 рр. на Чернігівщині очима свідків/Упоряд. Демченко Т., Легецька Л., Карпова І. – *Чернігів, 2007.*

24. Прилуцьке регіональне відділення товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Києві. Прилуцький, Срібнянський, Талалаївський райони. – *Довідник, – упорядник Забіяка І. М. – Київ, 2012.*

25. Прилуччина. Імена славних сучасників. 20-річчя України. – *Біла Церква: Укр. Рось. (2012).*

26. Р – 5398. Год 1934, опись 1, дело 127.

27. **Савон О.** Початкова освіта на Прилуччині. // *Скарбниця. – 1999. – грудень.*

28. **Савон О.** Сільські народні училища Прилуччини. // *Скарбниця. – 2000. – січень.*

29. **Савон О.** Творці історії Прилуччини. *Довідник. Ніжин, 2009.*

30. **Савон О.** Удай тихоплинний. *(Минуле і сучасне річки та її приток*ів). *– Ніжин – 2007.*

31. **Савченко М.** Сокиринці – кобзарський край. – *Київ, 2007.*

32. **Слабошпицький М.** Передмова до книги А. Шкуліпи «Отава». У своїх словах свій зміст. *К., Рада, 2008.*

33. Советское крестьянство. 1917-1970. – *М. – 1973.*

34. **Турченко Ф.** Новітня історія України. Частина перша. 1914-1939. – *Київ. 2002.*

35. Україна і український народ у Другій світовій війні. – *Київ: видавництво імені Олени Теліги. – 2009.*

36. Ф. 9030, оп. 2, спр. 16: свідчення очевидців,

37. Ф. 9030, оп. 1, спр. 36, 117.

38. Фонд. Р. – 5492. Опис № 1, 1015 р (4, 6).

39. Фонд. Р. – 5492. 1925-1926. Опис № 1, спр. 690.

40. Фонд. Р. – 5492. Рік 1927. Опис № 1, спр. № 104.

41. **Халимоненко П**. Від Прилук до Праги. *Спогади солдата війни 1941-1945.*

42. Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации 142100 г. Подольск Московской области.

43. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. *Київ, 1990.*

44. **Черніков П., Івахненко Н.** Їх край прилуцький пам'ятає. *Прилуки, 1995.*

45. **Черніков П.** Посібник для вивчення історії Прилуччини. Рідний край. – *Чернігів, 1992.*

46. **Шкоропад Д.** Прилуччина. *Короткий історичний нарис. – Прилуки, 1993*.

47. **Шкуліпа А.** Будемо живі. – *Київ, вид. "Український письменник". – 2004*.

ПРО АВТОРА

Микола Полікарпович Марченко народився 2 січня 1959 року в селі Охіньки Прилуцького району Чернігівської області в сім'ї колгоспників.

Закінчив Охіньківську восьмирічну школу – в 1974 і Прилуцьке педагогічне училище імені Івана Франка – в 1978 році, після якого трохи встиг попрацювати учителем Мармизівської восьмирічної школи Варвинського району. З цього ж року – два роки служби в рядах Радянської Армії.

Після демобілізації – вчитель фізичної культури й трудового навчання Мазківської восьмирічної школи (1981 рік) і вчитель Охіньківської восьмирічної школи (1981-1986 рр.).

Закінчив Чернігівський державний педагогічний інститут імені Тараса Шевченка (1986 рік), спеціальність – історія й суспільствознавство. З серпня 1986 року – директор Охіньківської восьмирічної, згодом неповної середньої, а з 1994 року – середньої школи.

Фахівець високого науково-методичного рівня, забезпечує високі результати в навчанні учнів. Значну увагу приділяє роботі з обдарованими школярами, готує їх до участі в учнівських олімпіадах. Тільки за 2005-2014 рр. підготував 23 переможців районних та 11 обласних олімпіад (2 дипломи І ступеня, 5 дипломів ІІ ступеня, 4 дипломи ІІІ ступеня).

Нагороджений Грамотою Міністерства освіти України – 1994 рік. Має вищу кваліфікаційну категорію, звання «старший учитель» – 2000, «Відмінник освіти України » – 2005, «вчитель-методист» – 2009 роки.

Статті друкував у багатьох періодичних виданнях: у газетах «Прилуччина», «Деснянська правда», «Гарт», «Чернігівський вісник», «Отчий поріг», «У кожен двір», у журналі «Сіверянський літопис».

ЗМІСТ

1. РІЧКА МОГО ДИТИНСТВА ……..... 6
2. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ……. 16
3. ТОПОНІМІКА СЕЛА ТА НАВКОЛИШНЬОЇ МІСЦЕВОСТІ …… 18
4. НАШ КРАЙ У НАЙДАВНІШІ ЧАСИ …….. 21
5. ПРИЛУЧЧИНА В ЧАСИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ …… 24
6. ТРИВОЖНИЙ XVII ВІК ……. 31
7. ВІДРОДЖЕННЯ СЕЛА …….. 34
8. НА ПІДСТУПАХ ДО РЕВОЛЮЦІЇ ……. 37
9. ДЕНИСЕНКИ (Охіньківський рід) ……..... 45
10. У ПЕРІОД ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ І ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ ……..... 48
11. ОХІНЬКИ В 20-ТІ РОКИ …….. 55
12. ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ, РОЗПРОКЛЯТИЙ, РІК ……. 61
13. ПІСЛЯ ГОЛОДУ (1934-1940 рр.) ……. 76
14. ВОЄННЕ ЛИХОЛІТТЯ ……. 91
15. ВІН ВИЗВОЛЯВ ПРИЛУЧЧИНУ …… 99
16. УЧАСНИК ПЕРЕМОЖНОГО ПАРАДУ ……. 103
17. ЗАХИЩАВ СТАЛІНГРАД, ВИЗВОЛЯВ ВАРШАВУ, БРАВ БЕРЛІН ……. 107
18. КРІЗЬ СТРАШНІ ВИПРОБУВАННЯ …….. 110
19. ЛЮБОВ І ПАМ'ЯТЬ …… 116
20. ВОНИ ЗУСТРІЧАЛИ 35-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ ……. 120
21. ПАМ'ЯТАЄМО, СЛАВИМО, ВШАНОВУЄМО …… 137
22. ВІДБУДОВА …….. 154
23. СЕЛО В 50-60-Х РОКАХ …….. 166
24. ОХІНЬКІВСЬКА ШКОЛА……. 187
25. НАША ГОРДІСТЬ НА ВСЮ УКРАЇНУ ……. 228
26. ОРДЕНОНОСЦІ ……. 252
27. СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ ……. 261
28. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ……..... 286
29. І В НАШІ ДНІ БУЛА ВІЙНА… …….. 314
30. ЧОРНОБИЛЬ – ЗНАЧИТЬ, ЧОРНИЙ БІЛЬ …… 321
31. ОХІНЬКИ У 70-Х – НА ПОЧАТКУ 90-Х РОКІВ …….. 325
32. ЛІТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ …… 352
33. ЗА СПОРТИВНИМИ ТРОФЕЯМИ ……. 362

34. ІМПУЛЬСИ ЄДНАННЯ …… 370
35. ПРАЦЕЮ ЗВЕЛИЧЕНІ ……. 389
36. З ВІРОЮ В СЕРЦІ ……. 418
37. ДАРУВАТИ ЛЮДЯМ РАДІСТЬ ……. 471
38. СЛОВО ПРО НАЙМЕНШИХ ТА ЇХНІХ НАСТАВНИКІВ …….. 482
39. ДЕ СМІЮТЬСЯ, ТАМ НЕ Б'ЮТЬСЯ …… 492
40. СТОРІНКАМИ ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЙ …… 512
41. ПОЕТИЧНІ НАПЛИВИ …… 550
42. І ПОЛЕТІВ СЕЛЕЗЕНЬ ДО УТКИ…… 589
43. ПІСНЯ ПРО ПРУЧАЇ……... 600
44. ЗАВДЯКИ НЕБАЙДУЖОСТІ …….. 608
Використані джерела…… 610
ПРО АВТОРА …….. 613

Документально-художнє видання

МАРЧЕНКО Микола Полікарпович

ТАМ, ДЕ УТКА З СЕЛЕЗНЕМ ЦІЛУЮТЬСЯ…

Історико-краєзнавчий нарис

Редактор – А. Г. Шкуліпа
Коректори – Л. М. Власенко, В. А. Марега,
О. П. Марченко, О. Г. Маснуха
Комп'ютерна верстка – Т. М. Троценко
Дизайн обкладинки – Т. М. Троценко, А. Г. Шкуліпа
Відповідальний за випуск – В. В. Лук'яненко

Підписано до друку 28.07.2015 р.
Формат 70х 100/16. Друк офсетний. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Обл.-вид. арк. 29,32.
Ум. друк. арк. 50,05. Тираж 500 прим.
Зам. № 439

Віддруковано з оригінал-макету замовника

Видавець - ФОП Лук'яненко В.В. ТПК «Орхідея»

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 3020 від 02.11.2007 р.*

Друк - ФОП Черниш Ю.В.

*16600, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Леніна, 13 а.
Тел.: (04631) 5-15-05,
E-mail: holdingvv@ gmail.com*

616